

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

HD WIDENER

HW QSCH 3

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine is incurred by retaining it
beyond the specified time.

Please return promptly.

APR 29 '60 H

שהבכור הוא נמכר: גאולה הוא המוציא מהקדש לחולין. ומכירה כמו שזכרנו בקדושתו: לא חי ולא שחוט. לא דרוק שחוט מן החיים. אלא מדרבנן. דגורו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה דכתיב ויהי הוא ותמורקו יהיה קדש לא יגאל. אימת עושה שחיטה מחיים. אימתו אינו נגאל מחיים. הלא לאחר שחיטה נגאל. כך מפרש התם. ולכן

קרא לתשיעי ולעשירי י"א עשירי ר' אומר אינו מקודש רבי יוסי ב' יהודה אומר מקודש • זה הכלל שהיה רבי אומר כל שנעקר שם העשירי ממנו לפניו מקודש ולאחריו אינו מקודש : ד מתוך שנאמר בכל מבחר נדריכם יכול יהיה מורגל ומצויא את היפה ת"ל לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו • הא אם המיר סופג את הארבעים אם המר ימירנו לרבות את האשה ואם המר ימירנו לרבות את הירוש • והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא ינאל בבכור הוא אומר לא יפדה נמכר הוא ובמעשר הוא אומר לא ינאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא חם ולא בעל מום : ה ומנין שמעשר כהמה בעמוד ועשר ת"ל יהיה קדש מלמד שמעשר כהמה בעשר תעשר ר"י הגלילי אומר והעברת מלמד שמעשר בהמת בעמוד ועשר : ו ר"ע אומר עשר תעשר מלמד שמעשר בהמה בעמוד ועשר : ז רבי אומר אלה המצות מלמד שמעשר בהמה בעמוד ועשר אלה המצות אין נביא רשאי לחדש עוד דבר מעתה : ח אשר צוה ה' את משה כדי השליח לשולחו • את משה אל בני ישראל כדיי השליח למי שנשתלח אצלו וכדיי מי שנשתלח אצלו לשליח • אל בני ישראל זכות ישראל נרמה • בהר סיני שכולם נאמרו מסיני :

והאמר לה יגאל בחרמין • מה לכן מכירה עמו דכתיב אך כל חרם אשר יחרם וגו' לא ימכר ולא יגאל אף כהן מכירה עמו • וכי תימא נילף מיניה • בכור ממעשר בהעברה העברה • מיעט רחמנא גבי חרמין הוא • ולא הכבוד :

של ישראל • תגלה ותראה במהרה בימינו • עם בנין בית מקדשנו לחיים ולשלום וכן יהי רצון ממך : סליקא מביילתא דתורת כהנים חזק ונתחזק

הגדות מרז"ד

וְנִשְׁכַּח וְיִחְבְּרֵהוּ רַבִּי אֶחָד אֲחֵרֵי מֵשׁוֹם רַבִּי חֲמַד: דְּרַבְּנָא אֶת הַכֹּרְבָעִים - מִשְׁכָּה רַשָּׁא תַּמְרוֹר וְרַמְבַּם פִּלֵּא מִכֵּי תַּמְרוֹר דִּין ב' וְסַמֵּי לְאִין שְׂמִי: לְרִבּוֹת אֶת הַכֶּשֶׁף - מִשְׁכָּה שֶׁסּ וְרַמְבַּם שֶׁסּ דִּין ו' וְסַמֵּי: לְרִבּוֹת אֶת הַיּוֹשֵׁף - גִּמְלָה שֶׁסּ וְגִמְלָה וְנִמְכֵּר וְנִמְכֵּר ו' וְרַמְבַּם שֶׁסּ דִּין ו' וְסַמֵּי: כְּבֹדוֹר כּוֹף אֲמוֹר כ' - גִּמְלָה כְּבֹדוֹר לִפְנֵי: וְעִשֵּׂי וְד' לִכֵּי: וְנִבְלָה קֶחֶל יֵצֵי: וְעִשֵּׂי וְתַמְרוֹר: ו' דל' וְעִשֵּׂי וְכֹבֵדוֹר כְּבִמְכֵּר לִפְנֵי מִכֵּי כְּבֹדוֹר

דין ה' וכו' הדין משמע דוקא פריש אבל ממירה נמכר דוקא תם אבל שטות לא ומשנס
גבוח קא וכו' ובעל מוס נמכר הי שטות במזון כסן וכו' שריק להיות עוד וכעוד בשדה
ממין לא ימכר ולא יגאל מה לכן ממירה עמו אף כלא ממירה עמו עכ"ל ה' רמב"ם
ופ"י מה' בכורות וסמ"ג עין ר"י :

חבטו הדגה וסמ"ג מטות על התורה כתיב :

לאשר כי התורת הכהנים הזה נדפס עפ"י תו"כ יצן והוגה מספרי תו"כ מדפוסים שונים אך לפעמים נמצא בת"כ עם קרבן אחרון איוו נוסחא אחרת כפי : - אשר הגיה בעל ק"א . לכן הנבתי פה איוו גירסאות מספר תו"כ הנדפס עם ק"א . והבהות מאלתו נכתבו על גינתין התו"כ הנדפס עם הק"א . והרבה פעמים אשר בתורת כהנים הזה הוא בפנים כאשר הגי' בכ"ו נדפסו כל ההגהות . לאשר לא היה הפלאי מסיים לבררם . גם אציג פה איוו תיוקונים מטעיות הדפוס בלעדי מטעיות דמוכחי . ובזה יהי התו"כ הזה מדויק ומבורר מאשר נדפסו עד כה :

[illegible]

בחוקותי י ספרא פרשתא ח

משאנ"ן

נמל דאית ליה דתרחמא גדולה יעלמא מאומד כמו כן מעשר כהמס : ב קרל
לחשימי עשירי ולעשירי חשימי ולאחד עשר עשירי כו' ת"ל העשירי יהיה קדש
רבוה ונמל נסיו מכל מעשר בקר ואלון ולקמן מפרש למאי מקדשין : או יכול
שאינו מרבה את י"ב ונבג"ח : [ס] יכול שאינו מרבה שמיני וי"ב : אמרת הואיל

והוא קדוש וטעונו מתקדשת מה הוא אינו
מקדש אלא בסמוך לו : סמוך לו קורא
את עמנו כשחוקדשו בעשירי : אף טעונו
אינו מתקדשת אלא בסמוך : טעונו
היינו חשימי וי"א לאשקוי שמיני וי"ב
שאינו סמוך לו לא לפניו ולא לאחריו :
ג התעשי נאכל כחמו : מפרש לה
במילתא ב' ויקרא בענינו דשלמים
דכתיב אס מן הכקר הוא מקריב :
ותנא בקר לרבות את י"א : מן הכקר
להוציא את התעשי ומה ראית וקאמר
אימתי עושה הקדש תמורה : לפניו או
לאחריו : פי' לאחר שנתקדש : מרבה
אני את י"א שהוא לאחר הקדשה :
ומניא אני את התעשי שהוא לפני
הקדשה : ומתה תעשי וי"א לתמורה
הכלה מחמת הקדש : גם אלו בלא
מחמת עשירי וי"א יקרב שלמים ועושה
תמורה : והכי אמרין בסוף פ"א
דתמורה [י"ג] : תמורת שמו קריבס :
תמורת גופו אינה קריבס : תמורת
שמו קורא עשירי לי"א שקרב שלמים :
ח"ל רבי יהודה וכו' תמורה עושה
תמורה : שז' י"א דחשנין ליה תמורה
כילד תעשה תמורה : דתן בפרק א'
דתמורה [י"ג] : אין תמורה עושה תמורה
פיהו רבי מאיר לא חשיב ליה תמורה
אלא גזירת הכתוב דכי האי גונא שלשון
מתקדשים' כמו ששכיב לו רבי מאיר
[בכורות ס'] : אילו היה תמורה לא
היה קרב כדאמר בתמורה [ה] : [כס'
אלו קדשים [י"א] על כבוד ועל
מעשר לא תפדה כי קדשהם הם קריבין
ואין תמורתן קריבס : ומדקדקין כלן
כיון דר' יהודה קרי לך תמורה מה שז'
מכא מעשר : א"כ סבירא ליה שממירין

וממירין וממירין : שחרי כלן המיר חשימי תמלה : ואח"כ אחד עשר
ומתקדשין שחל לרבי יהודה לא קדשי שניהם כאחד : אלא או חשימי או אחד
עשר (פי' היכא דשחק בתעשי : עיין בבכורות דף ס' ע"ב) כפ"ק דתמורה
[ט] נני ממירין אחד בשנים או שנים כאחד כו' משמע שמתמירין וממירין
וממירין ולר' שמעון אליבא דר' יוחנן אין ממירין וממירין : קרא
לחשימי עשירי ולעשירי עשירי וי"א עשירי אין י"א מקדש זה הכלל כל שאינו
נעקר שם עשירי ממנו אין י"א מקדש : הכי תנן לה בסוף בכורות פי' כיון דאמר
עשירי [ס'] : בראוי לו שז' את' - עשירי מקדש אחריו : אבל לפניו דהיינו לחשימי
ודאי קדוש ויאלל כחמו שחרי כשקדשו שם עשירי עדיין לא נתקדש עשירי
בראוי לו : והתם [ס] : אחר רבא יאלו שנים בעשירי עשירי וי"א מעורבין
זה בזה : וכן אס קראן י"א עשירי וי"א מעורבין זה בזה : הא ור' למה היינו
בד' : הא קמ"ל דכל נת אחת תרומהו קדשי אע"ג דלא נעקר שם עשירי
הימנו : ופריך ליה מזה הכלל כל שלא נעקר שם עשירי הימנו אין י"א מקדש
מאי לאו לאתויי בבת אחת : פי' והוא ליה למימר לרבא עשירי וחלין מעורבין
זה בזה : ומשני לא לאתויי יא עשירי ולא דבר : דהא לא נעקר שם עשירי
הימנו : ואס אחר לי"א עשירי לא הוי קדוש : קרא י"א עשירי ולעשירי י"א
אין י"א מקדש : דברי רבי זה הכלל היה רבי אומר כל שלא נעקר שם
עשירי ממנו : לפניו מקדש לאחריו אינו מקדש : פי' לפניו אס אחר לתעשי
עשירי : אבל לאחריו אינו מקדש שלא נעקר שם עשירי ממנו : ונבג"ח פריך
וכלל עוקר : שחרי קרא לי"א עשירי : ומשני האי דאמר אחד עשר : דח
עישורא קאמר : כלומר השתא יש לנו עישור אחד : שיש לו בהמות רבס ,
וטמן

א' ראוי לפדמת מעשר פרט לשכנסם לירושלים ויא' דאית וכול לפדות מאחר
שקלטו מחילות : מיהו אסמכתא בעלמא היא : שחרי מחילות [כ"מ כ"ג] .
דבין לקלוט : פרט לשאין בו שז' פרוטה : שאין לו מדיון : וא"כ גם חומש
אין לו : ובפרק הובס [סס] איכא מאן דאמר אין בו שז' פרוטה : ואיכא מאן

נאל ינאל ממעשרו ולא כל מעשרו : ממעשרו : פרט למעשר
שנכנס לירושלם ויצא : חמישיו : פרט לפחות משה פרוטה :
יוסף עליו : שיהא הוא וחומשו חמשה : י"א מנין שאין מעשרין
מן הכקר על הצאן ולא מן הצאן על הכקר ת"ל : וכל מעשר בקר
וצאן : י"ב יכול לא יעשר מן הכבשים על העזים ודין הוא ומה
החדש והישן שאינן בלאים זה בזה אינם מתעשרים זה על זה :
כבשים ועזים שהם בלאים זה בזה אינדין שלא יתעשרו זה על זה
ת"ל וצאן כל משמע צאן אחד : י"ג ק"ו לחדש ולישן שיתעשרו
מזה על זה ומה אם הכבשים ועזים שהם בלאים זה בזה מתעשרים
מזה על זה החדש והישן שאינן בלאים זה בזה אינדין שיתעשרו
מזה על זה ת"ל עשר תעשר שתי מעשרות : שנה אין מעשרין
משנה לחברתה דברי ר"ע :

פרק יג כל אשר יעבור תחת השבט פרט למריפה שאינה עוברת
אין לי אלא בזמן שמונן בשבט : רבתיים או עומדים
מנין ת"ל העשירי יהיה קדש אין לי אלא בזמן שקרא שמו עשירי
מנין אף על פי שלא קרא שמו עשירי ת"ל העשירי יהיה קדש
יכול אפילו היה לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל א' ת"ל העשירי
אין זה מעשר : ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשר : ב קרא לתעשי
עשירי ולעשירי חשימי ולאחד עשר עשירי מנין ששלשתם
מקדשים ת"ל העשירי יהיה : או יכול שאני מרבה את י"ב אמרת
לא הואיל והוא מקדש וטעונו מקדש מה הוא אינו מקדש אלא
את הסמוך לו אף טעונו לא : תקדש אלא הסמוך לה : ג נמצאת
אומר קרא לתעשי עשירי ולעשירי חשימי ולאחד עשר עשירי
שלשתן מקדשים התעשי נאכל כחמו : העשירי מעשר וי"א
קרב שלמים ועושה תמורה דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר וכו'
יש תמורה עושה תמורה אמר רבי מאיר אילו היה תמורה לא היה
קרב : קרא לט' עשירי ולעשירי עשירי וי"א עשירי אין י"א מקדש :
קרא

הכל אחת הקדש ומפקא מק"ו : ובפ' כל פסולי המוקדשין [ל"ב] : גבי בכור
ב"ש אומרים אין נמנין עליו אלא חבורה שכולה כהנים דכתיב ונשרם יהיה לך
כחוק החנופה ונשקו יהיו מה הם כהנים אין ישראל לא : אף הי' כה'
כהנים אין ישראל לא וכו' אומרים אפילו זרים ובקרא דב"ש קאמרו הכי
מילי תס : אבל בעל מוס כתיב הטמא והטהור יאכלנו ומה טמא שאינו אוכל
בקדשים קלים אוכל בבכור בעל מוס : זר שאוכל בקדשים קלים אינו דין
שאוכל בבכור : אלא אע"ג שזקוק זה לזה דכתיב ונשרם יהיה לך ואמרינן
כפ' ב"ש [ובכורות ל"ז] : אחד חס ואחד בעל מוס אחי ק"ו ומפיק מהקדש וי"ל
הכל אי דרשינן ק"ו אין בלא הקדש שחרי מקרא דזאן דרשינן דמעשרין מן הכהנים
על העזים : והקדש מה דגן מן היטן על החדש לא : אף מעשר כהמס לא :
ואי אמרין ק"ו : שלא יאכל עובד מעשר כהמס דגין חדש וישן : א"כ הקדש לא היה
לי : אע"ג דלכתי איכא הקדש אחרת לר' יוסי בר' יהודה [בכורות כ"ט] : וע'
תוספות שם ל"ג : דמה מעשר דגן נטל כחומר ובמחשבה אף מעשר כהמס
דסבירא ליה כהמס אליעזר כן נמל כו' : מ"מ גם הוא מודה דמסוס האי
הקדש לבד לא הוקדש :

פרק יג פרט למריפה שאינה עוברת והיינו שנחתכה מן הארכובה ולמעלה
אבל מן הארכובה ולמטה בעלת מוס היא : והשנין לה
שיכולה לעבור : מיהו תכלן גם שחרי טריפות ילפין כיון דגלי גלי : ומנין
(אעפ"י) שלא קרא עשירי : אבל מ"מ חנאן : ת"ל העשירי יהיה : ונבג"ח
[בכורות ג"ח] : נסיו לה ת"ל יהיה קדש מ"מ : יכול היו לו מאה כו' ר'
יוסי בר' יהודה אומר מעשר : ונבג"ח קאמר דסבירא ליה כהמס אליעזר כן

הגהות מהר"ד

פרק יג א אלא בזמן שמונן בשבט מאן רבוי' כו' ת"ל העשירי אין זה עשירי כ"ס
בליקוט וכו' נבג"ח נבג"ח בכורות ל"ח : ע"פ : פרט למריפה : פי' רש"י יאמנא
ו' : ובכורות ל"ח וכו' נבג"ח כ"ו מה' בכורות דין י"ד וסמ"ג עיין ר"ב : לא קהל
שמו עשירי וכו' : גמרא שם וע"פ וימנ' שם רפ"י וסמ"ג : ב ת"ל וכל מעשר או
יכל כ"ל ד"מ וכו' נבג"ח בכורות ס' : מה דאין חזקת חלל בנכרין לו אף טעונו
לא מתקדש אלא בסמוך לה כ"ס ד"מ וע"פ בכורות דנ"א וכל זה כהמס דנבג"ח פ"א
מכ' בכורות וסמ"ג : ב כולל שנים בכורות ס' וע"פ נומל דנ"א וע' כרית י"ד :
דנבג"ח

פרט לשכנסם לירושלים ויא' דאית וכול לפדות מאחר
פ"ס מה' מ"ס ור' דין מ' ובסמ"ג עיין קל"ו : חמישיו פרט לפחות משה פרוטה :
בגמרא ב"מ כ"ג : וע"פ וכו' נבג"ח כ"ו מה' מ"ס ור' דין מ' ובסמ"ג עיין ר"ב : לא קהל
בכורות דנבג"ח פ"ד דמ"ס וכו' בסמ"ג לאין קל"ו : יוסף עליו שיהא הוא וחומשו חמשה :
גמרא ב"מ כ"ד : וימנ' רפ"י מה' מ"ס ור' דין מ' ובסמ"ג עיין קל"ו : י"א משנה בכורות רפ"ט
ד' ל"ג : וע"פ בגמרא ל"ד וכו' נבג"ח כ"ו מה' בכורות דין מ' ובסמ"ג עיין ר"ב :
י"ב שם במשנה וימנ' וסמ"ג שם וע"פ בגמרא ל"ג : י"ג שם בגמרא ל"ג ע"פ : אין
מעשרין משנה למריפה

לכלן נאמר כאן • נמצא שטעגין גם
דזומק • כי עיקר הכוא קרא במעשר שני
מער דנק • ולזה הסי' מסיק ליה הכא
דזולי עיקר קרא דהסס במעשר ראשון •
מעשר שני בלא מעשר ראשון • מ"מ
אין שייך לומר דברים המאוסים כאן
על המדרש הלאה חן הפסוקים • הלא
על עיקר שכתיב בקרא • י' ואם גאל
יגאל לרבות האשה • דוקא מרבה
האשה לפדיון מעשר • דס"ד הואיל
וכתיב במעשר לממן תלמד ליראה
ונו' • ודרשין בספרי גדול מעשר שמכיא
לידי תלמוד • דאפשר בירושלים
לכטול מעשרותיו למד ממסכדיו ומאמר
חכמי ישראל שזמש שם יוחר מבחוס
אחר • והוי אמינא אבל אשה שאינה נת
תלמוד אינה דביני מעשר של פרייה •
ואפילו דביני הפרשה • לכך צריך
לרבינו • א"כ משום דכתיב איש
תמעשו • והוי ס"ד לתעמי אשה • קח"ל
לרבינו • ומאס מעטטין אלה שאינה
מוספת חושש על מעשר שלה וגוירת
הכתוב הוא • והכי גרסינן בפ"ה
נאל

בחיבור זה פ' בחוקתי סוף פרשתא רחמנא ולא אשה • פי' דלחן אש דחמחר הכא איז למעוטי קטן • דחמחר איז למעוטי קטן • לאו דו דלאו בני דעת ניבכו • אלא משום ניה למחנק מאיז למעוטי קטן • אע"ל כדתשמע לכאורה שאחר ערביז בחמנה מין • לקח התבואה וכן • הו ספי שלו מירש שגא לו בחנם ולקח המעשר • א"כ הרי כבר פד' צריך אפילו קרן • ומיכו ירש וימין עצמו • ויורש נמי בחנם חגי ליהי • שלו א"כ יורש צריך לר' מאור • בחמנה דמעשר מחזן גבואה • הרי כהוסיף חומש דלויט שלו מודה ביור חומש כדאשכחן בגאולת הקדשות על גב שהקדש אינו יכול ליתנו הקטן • שאינו יכול לא להקדיש ולא לחלל קדושת מעשר • או יכו יס מערישין דלאו דוקא אלא בחופל • והקדשות הקדש • שוה דלויט דמיוי ועד י"ג שנה ויום אחד דלויט ימין [ש"מ'] • והשתא אם יודע להפלו י"ב ויום אחד דלרצון או כדול לעי ואוי חופלא הסמוך לאיש מדרבנן הכ כגון שזרע בעצין שאינו נקוב • ויז אחד פודה את המעשר הלכתא גמיוי מן כלל תשעמות לבן ט' • טים ויז • פי' האומר [סס] קאמר הגיוט לעונו וכנגדן בחינוקת • ואילו לענין פדיון מ

דיוקן כ' האומר להלן ב' ראה עשר תפסד וגו' ואכלת לפני ה' אלהיך ומיידע במעשר
שם במעשר רשעו וזכרתם אותו בכל מקום אף כאן מיידע במעשר שם וזה רשע
לרבות האדם . על מעשר בעלל קדושים כ"ד . וע"ש בתום' וברעמ"ס פ"ה מה' מ"ט
ב' : ויבאנו ו' הוהבס במסמ' עשין קל"ז . לרבות את יסודות' . כל ב"מ ח' נצרך קדש
ליושר פשיטא לא יכח אלא מהבל מתנה וי"ל דקמ"ל דמעשר ממון סדיוט הוא ויכול
להסירא לז' ליתן במתנה א"ל עשין' לר"מ דאמר מעשר ממון גבוה וזו וזו יכול ליתן
במתנה א"ל יכול להסירה וזו עשין' : והובס בדומ"ס ר"מ ח' מסמ' שני וסמ' רבני
ובסמ"ג עשין קל"ז : איש פרט לקטן . סמ"ג עשין קל"ז וע' בירושלמי פ"ד דמעשר שני
יכול שמי מרבה כ"ט ויום א' . בלוקוט גרס : יכול שמי מרבה : וגירסא דרבנא סמ"ג
והכלל כיון דבאנו ביניהם יושב אש לכל דבר קמ"ל דאש תשוב איש ועשין' ב' : אמר
ור"מ בתום' גיטין ס"ז : [וב"ל כאן בתום' קדוש א"ש פתח כלל מעשר שני] וע' רענן :
פ"ל ואם גאל וגאל איש כ"ס בלוקוט וכל"ל גם כאן : מתן לו במתנה ט' . משגב ג' פ"ד
רמ"ש וע' גמלת קדושים כ"ד : והובס בדומ"ס ר"מ ח' מסמ' שני וסמ' רבני : עשין קל"ז :

ובתעבות ל': והבוא בדרבנ'ם פ"א מה' ערכין וסדרמים דין יג' יד' וסמ"ג ענין קב"ט ות'
 יס' על שלמה פ"ה קב"ט מה' ט"ז' וסמ"ג כ' כ' ה' ה' ר"ה ו' ז' לי מחמר שגמר' דינו
 וסמ"ג מה' י' מיתת קב"ט מה' י' מיתת' עומדת וכל' כי הוא ע"א' פ"ה סכלל כבודו בכללו דינו
 הסודות אוק' נפרד ואפילו אחר על עמל' ערכי על פסוק ודשקבין וק' כשת ואין שעת
 נפרד למדנו מן סכלל הוה שאליו יוכל להכלל מן המיתה ככלל שמון שאליו הוה יוכל להכלל
 הוה הוא כמי ו' על דנו והבא ודלפני כפי מן סדן כלל' הוה עבדכין למיור' חן י'
 סלל' במיניו מיתת' הסודות שלל' ויתבס' סמ"ג כ' פ"ה עבדכין י' עכ"ל
 סמ"ג פ"ה לרבות מיתת' סלל' כ' לו יוכל שאליו מדרב' מדרי' שט' וכלמוס' כ' מין
 שמי מדרב' ס' סדקות' למעשה כ' מ"ל' הוה הוא סמור' כן' וסוף סמור' סלל' כ' י'
 נילקוט ור"ס ות' ו' והלמ' נר' עשרות וסמ"ג ר"ס ו' ק"ס ות' פ"ה ט' סמ"ג י' ר"ס
 ואלו ות' ל"א' ר"ס ה' לענין ובסודות ל"ד' ורעבו ור"ס הוה סוף סמ"ג סמ"ג ות'
 רעב' פ"ה מה' עשרות דין י' ורעב' ור"ס י' ובס' שט' פ"ה מה' מעשר דין י' ומס'
 סמ"ג סמ"ג פ"ה מה' מיתת' פסמ' וסמ"ג ענין קב"ט וקב"ט י' כפי שמי עשרות'
 דולל' למע' סלל' מיניו במעשר ראשון' ומיני' כע' מיניו במעשר שני' וסמ"ג פ"ה ל'ס'

נפרשת ויקח קרח נחמטת כהונה כתיב גרסא דאזינא יחא שלא יפחוט .
ולענין מוסיפין קאמר קרס דרשאין להוסיף על השקל אבל אין רשאין
לפחות מחטו . מיהו כשהוסיפו על השקלים טותן נ' שקלים לערכין (כפי
מה שהוא עכשיו לא) כאשר נתחלה בלחמך כהן ת"ל יחיה . וכן אמר
בקדושין [ו"א:] חמשים סלעים של
(כאן) [כן] סלעים של עבד כולן נמנה
זורי אבל אם פתחו מהן חייב ליתן
לפי שיעור הראשון :

פרשתא ח יכול לא יקדיש אדם

בכור הקדשות . פי'
אם לא כתב אותו אלא אך בכור אשר
יבכר לה' לא יקדיש אדם . ולא הוי
כתיב אותו וגם לא הוי כתיב בזהמה .
היינו מפרש קרא דאדם בכור לא
יקדיש הקדשות . והא דקאמר אה
זור אם זה לא הוי . משם ואילך
מייירי בבכור בזהמה . ואייירי דליירי
קרא לעיל בבכור אדם . סיפיה דקרא
מייירי בבכור בזהמה : ת"ל אותו .
ללמד שכל בכור בזהמה קדש : עייין
אני אומר כו' . דאכתי הוי משמע אך
בכור אדם אשר יבכר לה' דהיינו
בכור בזהמה לא יקדיש אותו לקדושה
אחרת אבל אחרים יב' מקדישין אותו
לקדושה אחרת . דאזות שאינן בכורות
יקדישו בכור בזהמה לקדושה אחרת
להיות עולה או שלמים : ת"ל בזהמה
בזהמה עסקתיו ולא בלדם . פי' לכך
כתיב בזהמה לגלויי דהאי קרא בבכור
בזהמה מייירי שאין אדם רשאי להקדישו
לשאר קדושה . וזו גירסא אחרת
דכתיב דה ועדיין אני אומר בכור לא
יקדיש אבל מקדיש הוא הקדשות
אחרים ולחמט אדם פשוט שאפילו
אזר הקדשות לא יקדיש . ת"ל בזהמה
בזהמה עסקתיו וכו' . וזאת הגירסא
כעין גירסא דמס' תמורה [כ"ב:]
בפרק כילד מערימין דתנו רבנן אילו
נאמר בכור לא יקדיש הייתי אומר
בכור לא יקדיש הקדשות . ת"ל איש
אותו . אותו אין אדם מקדיש . אבל
בכור מקדיש הקדשות ועדיין אני אומר
(בספרי ה"ט) שלנו הגירסא היא כמו
הגירסא הראשונה דהכא וצילקוט
הביא גירסת ה"ט כמו שכתבנו

המחבר כאן . ואח"כ סידר הכריחה דת"כ בגירסא הראשונה כ"ל בכור
מקדיש הקדשות פשוט לא יקדיש הקדשות . תלמוד לומר בזהמה כו' :
ב מקדיש אדם מן רבנן . דכל זמן שהוא בבטן חולין הוא : מכאן אמרו . בתמורה
כ"ל כילד מערימין : מנין שלא יקדיש אדם בכור לקדושה אחרת . אבל מקדישה
הקדש עילוי . לבדק היות והיינו טובת הנאה שיש להם זו . דלדומדן כמה יתן לו
ישראל כדי שיתן הכבור לכן בתו כהן . ואותה טובת הנאה יתן לבדק היות
כדתנן בפרק המקדיש את שדהו [מרכין כ"ח:] הכבור בין חס בין בעל ריוס
מחרימין אותו כילד וכו' . ובפ' בתרא דתמורה [ל"ב:] הן אחד קדשי מונח
וא' קדשי דקד היות אין משנין אותן מקדושה לקדושה ומקדישין אותן הקדש
עילוי והחס מפרש לה : ת"ל זכר תקדיש . ריבה להקדש עילוי ולהוציאו
מהקדש מונח פי' לשנותו מבכור לעולה ובפרק המקדיש שדהו [כ"ט:] הן
רבי ישמעאל אומר כתוב א' אומר תקדיש כו' אומר מעשה אתה מקדישו
הקדש עילוי ואין אתה מקדישו הקדש מונח : מפני מה אני מביאו להקדש
עילוי שהוא חל על הכל ומוציאו מהקדש מונח שאינו
חל

גיטין מ"ח : ופי' המוכר את הבית כ"כ ע"כ [ו' זכ"ב] חזקת הבתים [ג"כ
נ' :] קאמר לרבי מאיר קנין פירות בקנין הנוף דמו . א"כ הכא לא קא
ירית מידו מאביו . ולכך נמת אביו ואח"כ . הקדישה נריך קרא לר' מאיר
דחשיבה כשדה אחוזה . ולרבי יהודה קנין פירות לאו בקנין הנוף . הלכך

לחיות שדה אחוזה . יצתה זו שהיא ראויה להיות שדה אחוזה .
שדה מקנה אינה יוצאה לכהנים ביובל שאין אדם מקדיש דבר
שאינו שלו . וחשב לו הכהן את מכסתו אין מכסת אלא דמיה
מלמד שהוא נותן את שווי : [א] אר"א צא וראה נאמר כאן וחשב
ונאמר להלן וחשב מה וחשב האמור להלן נותן בורע חומר שעורים
חמשים שקל כסף . אף וחשב האמור כאן בורע חומר שעורים
בחמשים שקל כסף : [ב] ונתן את הערוב ביום ההוא . שלא
ישהה . שאפילו מרגליות בקלים אין לה אלא מקומה בשעתה :
[ב] בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו . יכול הניזבר
הקנה ממנו ת"ל לאשר לו אחוזת הארץ יאמר לאשר לו אחוזת
ארץ מה ת"ל לאשר קנהו מאתו . מנין אתה אומר שדה שיצת
לכהנים ביובל ומכרה הבהן והקדישה הלוכה יכול כשיגיע היובל
השני תחזור לבעלים הראשונים . ת"ל לאשר קנהו מאתו . וכל
ערוב יהיה בשקל . ואין נערכים פחות מסלע . בשקל הקדש מה
ת"ל . לפי שנאמר ופדה . יכול בעבדים ובשטרות ובקרקעות ת"ל
בשקל הקדוש . אין לי אלא סלעים של קדש מנין לרבות דבר
המטלטל ת"ל ופדה לרבות דבר המטלטל . א"כ למה נאמר בשקל
הקדש פרט לעבדים ולשטרות ולקרקעות : [א] עשרים נרה יהיה
השקל . ללמדך כמה היא סלע . מנין אם רצה לרבות ירבה
תלמוד לומר יהיה . (מניין) [יבול] אם רצה לפחות יפחות תלמוד
לומר הוא :

פרשתא ח אילו נאמר בבה לא יקדיש . יכול לא יקדיש

אדם בכור הקדשות ת"ל אותו . אותו אין אתה
מקדיש אבל מקדיש אדם בכור הקדשות . עייין אני אומר היא לא
יקדיש אבל יקדישוהו אחרים ת"ל בבהמה בבהמה עסקתיו :
[ב] יכול לא יקדישוהו מן הבטן ת"ל איש יבכר לא יקדיש . משיתבאר
אין אתה מקדישו . מקדישו אתה מן הבטן מכאן אמרו אין מערימים
על הבכור ר' ישמעאל אומר מנין לא יקדיש אדם בכור ת"ל בכור
לא יקדיש איש אותו . יכול לא יקדישו הקדש עילוי ת"ל
כל זכר תקדיש . מה ראית להביאו להקדש עילוי ולהוציאו
מהקדש מונח . אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מביאו
להקדש עילוי שהוא חל על הכל ומוציאו מהקדש מונח שאינו
חל

הגהות מהרי"ד

שם סוף פ"ד : שם מקדש וכו' שאינה שלו . משנה ערכין כ"ו : ורמב"ם שם דין כ"ו
ומס' שם : שכתב נותן את כל שווי . כ"ס צילקוט וכו' ה"ר ולא כשדה אחוזה שפדוה בית
כור בני' שקל וכוונת רמב"ם שם דין כ"ו ובסמ"ג שם ובפסקתא וזוהר גורם כמו שיה
לפנינו ומפורש וזכה שווי כענין שנאמר למעלה זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף :
[א] רבי אליעזר אומר לא ורמב"ם שווי חומר ומשגב אלף דבר שדמיו הקצובים נאמר כאל
וכו' כ"ס צילקוט וכוונת רמב"ם י"ד וע"פ בגמרא : [א] משנה ובדיעבא ערכין סוף פ"ד
כ"ד ורמב"ם פרק ג' מה' ערכין ומדמיו דין י"ט ובפסיתא וזוהר כ"ס שאפילו מרגליות
בדמים קלים אין לה אלא מקומה ושעפס : [א] ע' ג' נטיל סוף פרק א' וכוונת בגמרא ערכין
כ"ו . וע"פ ורמב"ם פ"ו מה' ערכין דין ו' וע"פ : הן נערכין כו' . משנה ערכין רפ"ב
ורמב"ם שם פרק ג' דין ג' . וכוונת בגמרא בכורות ר' ופ"ט : לפי שנאמר ומדמיו מן חמ
פדס יכול כ"ס צילקוט וע' משנה וגמרא בכורות כ"ל : וכוונת רמב"ם רפ"ו מה' ערכין
(*)

אחרים. אני זוכר כ"ש כמה שמתו ידו. ת"ל כשדה בהרים לכן תהיה אחוזתו.
אחוזתו של כהן שלו היא ולא זו שלו אלא יוצאה ליחלק. והשתחא הכי קאמר
בשביל שהשדה לשון זכר דרשין אחוזתו שתהא שלו. אבל אם היה השדה לשון
נקבה. אדרבא הוי אמרינן: שהשדה שגאל ויהיה שלו ולא יצא ליחלק. שהרי

תלמוד לומר וחשב עד שנת היובל שלא יכנס בה כלום :
ונגזר מערכך . אף מן החקדש שאם אכלה ההקדש שנה
או שתיים לפני היובל או לא אכלה אלא שהיתה לפניו מנכה
סלע ופונדיון בכל שנה ושנה : י"א ואם נאל ינאל . לרבות
את האשה . ואם נאל ינאל לרבות את הירוש . שדה מה ת"ל
שיכול אין לי אלא המקדיש בית כור בענין הזה . הקדיש בית
לתך בית סאה בית קב מנין ת"ל השדה . ויסף חמישית כסף ערכך
עליו וקם לו . אם נתן את הכסף הרי שלו ואם לאו אינו שלו :
י"ב ואם לא ינאל את השדה הבעלים . ואם מכר את השדה .
הגזבר לאתר ולא לבנו . או לאחר ולא לאחיו כשהוא אומר
ולאיש לרבות את האח . ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את
האח . אחר שריבה הכתוב מיעוט . מרבה אני את הבן שהוא קם
תחת אביו לעידה ולעבד עברי . ומוציא אני את האח שאינו קם
תחת אביו לעידה ולעבד עברי : י"ג לא ינאל עוד . יכול לא
יקחנה מיד הגזבר ותהיה לפניו כשדה סקנה ת"ל ולא ינאל עוד
לכמות שהיא אינה ננאלת . אבל לוקחת היא מיד הגזבר ותהי לפניו
כשדה סקנה :

פרק יא והיה השדה בצאתו ביובל מנין שהשדה קרוי לשון זכר בלשון קודש מה קדש אמר להלן אינו יוצא אלא בפדיון • אף קודש האסור באן לא יצא אלא בפדיון: **ג** מלמד שהכהנים נכנסים לתוכה ונותנים את דמיה דברי ר' יהודה ר"ש אומר נכנסים אבל לא נותנין • ר' אלעזר אומר לא נכנסין ולא נותנים אלא נקראת שדה רטושים עד היובל השני • הניע היובל השני ולא נגאלת נקראת רטושי רטושים עד היובל השלישי לעולם אין הכהנים נכנסים לתוכה עד שינגאלנה אחר: **ד** כשדה החרם לכהן תהיה אחזתו • מה ת"ל מנין אתה אומר שדה שהיא יוצאה לכהנים ביובל ונגאלה אחד מן הכתנים ודרי וזיא תחת ידו • יכול יאמר הואיל והוא יוצא לכל אחיו הכהנים ביובל דרי היא תחת ידי הרי היא שלי ת"ל כשדה החרם • לכהן תהיה אחזתו • שדה אחוזתו של כהן שלו • אין זו שלו אלא יוצא לכל אחיו הכהנים: **ה** ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו מה ת"ל מנין אתה אומר הלוקח שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדישה יכול תהיה לפניו כשדה מקנה ת"ל ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה • יצתה זו שחיא שדה אחזה דברי רבי מאיר • ר' יהודה ור"ש אומרים הלוקח שדה מאביו הקדישה ואח"כ מת אביו יכול תהיה לפניו כשדה מקנה • ת"ל ואם את שדה מקנתו אשר לו משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות

קמ"ל אחוזות אין חרמו לא : ד' יצתה זו שהיא שדה אחוזת * שטרי דיש
תחילה ואח"כ הקדשה * ולרבי יודק ורבי שמעון יש בכלל זה אפילו הקדיש
תחלה ואח"כ מת אביו . ובפ' אין מקדישין [מרכין כ"ו :] ובפ' המוכר
את הבית [ב"ב ע"ב :] מפרש טעמיהו מדבאי ליה לחכתה אם את שדה מקנתו
אשר לא שדה אחוזת * מאי משדה אחוזת שדהא אינה ראויה וכו' * ומשמע
לפי שאר לא מקנת שדה אחוזת יצתה זו שיש לו בה מקנת שדה אחוזת כיון
שהוא ראוי להיות שדה אחוזת * ובפ' המושל [ב"ק פ"ח :] [שם נמצא כך
דקטן פירח אבל כך דרייטא ומירושה לא נמצא שם וגרסה דל"ב בפי' השולח
גויטן

הגדות מדריד

[illegible]

פרוטס. ולכן כשחמר אחר הרי עלי ככ"ה אכתי הבעלים אחרו יותר . שחמר פרוטס. ולכן כופין אותו . כיון שחמר יותר ממה שאומר זה . אבל אם לא חמר מתחלה חלה עשרים וזה האחר נותן עשרים וחמש . ה"נ דהו בעלים מצי לחימר ויבנה לך גברא בחריקין: אחר אחר הרי עלי שלי בעשרים וששה אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחת ודינר הבעלים קודמים

מפורש בגמרא . כגון שהבעלים אחרו מעיקרה ליתן חשבון המגיע השתא לשלשים וא' ודינר . כגון דאמור מעיקרה עשרים ואחד סלע שש עשרים ושש ודינר עם חומשיק . וזה תוסף השתא ה' סלעים . נמצא בין הכל שלשים ואחד ודינר וכיון שחמר כך מתחלה הבעלים קודמין על כרחם . שהרי עדיין אמרה כלום יתירה על של אחר: ואם לא . כלומר שלא אחרו הבעלים מתחלה אלא ה' סלעים שש חומש שלהם הוי"ו כ"ה סלעים ואחר אומר חמר כ"ו אומרים לו הבעלים הנתתיך: ואם המקדיש יגאל לרבות את הורס . מאס ואם קא דרש: אם נתן את הכסף הרי הוא שלו . ואין להקדש קני דמשיכה . ואת דכ"ה הניזקין [גיטין כ"ז] גבי יתמי מדמי להו להקדש דקאמר חייקרא מצי לחיבד כהו דלא יבא כח הדיוט חמור מזה הקדש . שהדיוט יכול לחזור בו אפי"ג שקבל הכסף שעדיין לא חסד המקנה . והשתא וכלא כאל מוכח דהקדש בכסף קנו ולא בעין קנין אחר . וי"ל דהתם לא דוקא דומיא דהקדש . דהקדש דלאו כי האי גוה לא מצי חייקרא מצי לחיבד דלאו כיון שנתן כסף . אלא חמשים אחריו גבי נכסי דיתמי משום פסדיהו . וכן חק בדיקדוק פ"א [כ"ט] רשות גבה בכסף ורשות הדיוט בחוקה . והתם בגמ' קאמר משכו במתאים לשור של הקדש ולא הספיק לפדותו עד שעמד במנה נותן חמשים פי' שכבר קנאו במשיכה ואיטו יכול לחזור בו שלא יבא

של זה אמר אחר הרי הוא שלי בעשרים ושש אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחת ודינר הבעלים קודמים ואם לאו אומרים לו הנתתיך: ואם המקדיש יגאל לרבות את הורס . מאס ואם קא דרש: אם נתן את הכסף הרי הוא שלי . ואין להקדש קני דמשיכה . ואת דכ"ה הניזקין [גיטין כ"ז] גבי יתמי מדמי להו להקדש דקאמר חייקרא מצי לחיבד כהו דלא יבא כח הדיוט חמור מזה הקדש . שהדיוט יכול לחזור בו אפי"ג שקבל הכסף שעדיין לא חסד המקנה . והשתא וכלא כאל מוכח דהקדש בכסף קנו ולא בעין קנין אחר . וי"ל דהתם לא דוקא דומיא דהקדש . דהקדש דלאו כי האי גוה לא מצי חייקרא מצי לחיבד דלאו כיון שנתן כסף . אלא חמשים אחריו גבי נכסי דיתמי משום פסדיהו . וכן חק בדיקדוק פ"א [כ"ט] רשות גבה בכסף ורשות הדיוט בחוקה . והתם בגמ' קאמר משכו במתאים לשור של הקדש ולא הספיק לפדותו עד שעמד במנה נותן חמשים פי' שכבר קנאו במשיכה ואיטו יכול לחזור בו שלא יבא

כח הדיוט חמור מזה הקדש . התם החמירו בהקדש מדרבנן כדאמר עמא ואין לומר משיכה בהקדש קניא מקל וחומר מהדיוט . דהתם לא מוכח כן . וכן הכא משמע דדוקא בכסף מקנה ולא בדבר אחר: ה' לפי דרשו חומר שעורים ולא לסי גידוליו . שאין פודה בחמשים שקל חלה קרקע גדולה שנופל בה דוריעתה חומר שעורים . ולא קרקע קטנה שגדל בה ויוצא ממנה כור שעורים: הרי זו גוירת מלך א' המקדיש כ"ו . כלומר בין פודה קרקע גרושה בין שמינה נותן חמשים: חולת המחזר . מפרש כמו מחול הכרס שהוא סביב העיר ונמאסת ברגלי האנשים ובהמה . א"י מפני עין הרע דאמר מר [ב"מ ק"ו] . כ"ז ב' : אסור לאדם לעמוד על שדה חכירו בשעה שצומחת בקומתיה . עוד מפרש לשון חול . חולת המחזר מקום גרוע לזריעה בל"י: בשבסטי (ג' הילקוט) (ובת"כ שלנו בדפדפוסים) מקום שגן טוב הוא . וטוב לפריסות: ה' מין שאין אדם רשאי להקדיש שדה בשנת היובל ואם הקדישה תהא מקודשת ת"ל ואם שנת היובל . שחמץ הלשון משום שיהא אדם חס על נכסיו . שאם הקדיש ולא גאלן בלוחה שנה בחמשים סלע יוצא לכהנים . ואיטו מוכח כן בגמרא דאמילו לרב [ערכין כ"ד] : דאמר קדושה אינו שמעם ואילך מתחילין שני יובל להבא לפדוץ ורע חומר בחמשים שקל כסף . דכ"ה אין מקדישין איתמר המקדיש שדה בשנת היובל . רב אחר קדושה מכאן ואילך . ושמואל אחר אינה קדושה כל עיקר . מיתבי מקדישין בין לפני היובל בין לאחר היובל . ובשנת היובל עמלה לא יקדיש . ואם הקדיש אינה קדושה

אין מקדישין [כ"ד] : אין מקדישין לגאול בגירוע בפחות משתי שנים קודם היובל . ואם הקדיש שתי שנים קודם היובל נותן שני סלעים ושני פונדיונים . אבל אם הקדיש שנה וחצי לפני היובל ונערך לפדותה כ"ה שקל כסף . ולכן קתני בלשון אין מקדישין שיהא אדם חס על נכסיו ולא יקדישנה אלא לכל הפחות שתי שנים קודם ולא פחות מזה . ומסתמא כמו כן מטעם זה אחר דאין מקדישין מיד לאחר היובל שצריך ליתן ה' סלעים . וי"ל דהתם לא טעו ולכן הקדישה . ועוד התם ש' לו מחזן לפדותו ולא יבא להפסידה והבא אין לו מחזן: ולא גואלן אחר היובל פחות משנה . מפרש התם ולא גואלן בגירוע בשנה פחות . שאם שהתה ביד הקדש אחר היובל חצי שנה . כשהוא פודה אין לו לגרע הפדיון של חצי שנה . אלא נותן כמו מתחילת שנה ל' סלעים והיינו דקתני לקמן בסמוך אין חדשים להקדש ומ"ע קאמר מה טעם אין גואלן וכו' לפי שאין מחשבין חדשים להקדש . וכן אם פלטה ב' שנים וחצי לפני היובל נותן פדיון כל עשר שנים: ה' אבל הקדש מתבטל חדשים לקמן מסיק לה: י' ומתן שאם רבה הקדש לחשב חדשים שנה יעשה כ"י . מפרש בערכין [כ"ה] : כגון דאקדשה בגלגל [דארבעין] וחמצי לא מגרע ולא מירי . ומשלים ה' סלעים . ולא נחשב כאילו היו שתי שנים לפדות בשני סלעים ושני פונדיונים אלא אמרינן אין כאן שתי שנים . ומעתה צריך לפדות בחמשים שקל כסף . נמצא שההקדש מחשב עמו החדשים שפחתו משתי שנים . אבל כשהקדש מספיד אינו מחשב חדשים ופודה חצי שנה

הנהגות מדר"ד

דערכין והעמ"ס שם דין י' וסמ"ג עשין ק"לא פסקו בשמואל דגם בדיעבד אינה קדושה: היו שם נקעים וכו' . משנה ערכין כ"ה . וע"פ בגמרא ורמב"ם שם דין י"ד: ה' ומ"ט פנימיות והכל סלע של הקדש אינה חלה חרובים ושמונה פנימיות מה טיבו של קלבון כ"ל וכו"ל וילקוט וכו"ל בגמרא בברכות ד' ל' . והתם כולל במשנה בערכין כ"ה ורמב"ם שם דין ג' וסמ"ג עשין ק"לא: ו' גמרא ערכין כ"ה . ורמב"ם שם דין ו' : היו שם נקעים נשוכים . משנה שם ורמב"ם שם דין י"ג: ה' משנה וגמרא רפ"ז דערכין כ"ד ורמב"ם שם דין ו' וע' וסמ"ג שם: ה' מין שאין מסבין שמים כ"י . משנה רפ"ז דערכין ד' כ"ד וברייתא שם ד' כ"ה ורמב"ם שם דין ה' : משנה וברייתא שם ד' כ"ה ורמב"ם שם דין

לרבות את האש והיוצא . ורמב"ם פ"ה מה' ערכין דין ג' . והבבב משנה ר"ה ללמוד דין וסמ"ג עשין ק"לא ורמב"ם ג' ב' ורמב"ם פ"ד מה' ערכין דין כ' : אם נתן כסף כ"ו . ברייתא קדושה כ"ט : ורמב"ם פ"ה מה' ערכין דין י"ב: ה' מלמד מין . ב"ה פ"ד מה' ערכין ורמב"ם כ"ה רמב"ם שם שיש אדם ממונהו הוא המקדש שדה חמשה ב' . כסף משנה פשוט כולו ולי' שערמב"ם בל' להשיענו כן יוצא דאמיל דם מאש: ולא לפי גידוליו . גמרא פ"ז דערכין כ"ה . ולא כור עבולת ורמב"ם פ"ד מה' ערכין ורמב"ם דין ג' : אדם המקדש בעלמא כמחזר כ"י . משנה פ"ז דערכין ד' י"ז וע"פ ורמב"ם שם: ה' אין אדם רשאי להקדיש שדכו בשנת היובל . גמרא רפ"ז

דמעשר שני • והתם בתוספתא תניא • אכסרס כיצר היו לו מירות מורקנין
משות מוחלזין • לא יאמר כמה אדם רוצה ליתן בצבור זה • וכמה אדם רוצה
ליתן בכרי זה • אלא אומר כמה אדם רוצה ליקח מירות אלו בסלע • ומעות
אלו כדינר • פי' מירות ומעות הם של מעשר שני • והקונה הכל בידה לוקח

ה והעמיד את הבהמה לפני הכהן בהמה נפרית ואין העופות והעצים והכלבונה וכלי שרת נפרים : **ו** והעריך הכהן אותם בין טוב ובין רע •
אין פורים הקדישות אכפרה • כערכך הכהן כן יהיה • אמר
 אחד הרי הוא שלי • ב' סלעים • אמר אחד בעשרים אמר אחד
 בשלשים אמר א' בארבעים אמר א' בחמשים חזר בו של חמשים
 ממשכנים מנכסיו עד עשר • חזר בו של ארבעים ממשכנים
 מנכסיו עד עשר חזר בו של שלשים ממשכנים מנכסיו עד עשר •
 חזר בו של עשרים ממשכנים מנכסיו עד עשר חזר בו של עשר
 מוכרים אותו בשוה ונפרעים משל עשר המותר : **ז** ואם נאל
 ינאלנה לרבות את האשה ואם נאל ינאלנה לרבות את היורש •
ח ויסף חמישית • על ערכך • הרי כאן שנים א' מסיף חמישית
 וא' שאינו מסיף חמישית ואין ידוע אם בבעלים אם בכל אדם
 מה מצינו בנאולות האמורות לסמן הבעלים מסיפים חמישית
 ואין כל אדם מוסיפים חמישית אף הנאולות האמורות כאן הבעלים
 מוסיפים חמישית ואין כל אדם מוסיף חמישית : **ט** ואיש כי
 יקדיש את ביתו יכול בבית דירה הכתוב מדבר כשהוא אומר
 ואם המקדיש ינאל את ביתו הרי בית דירה אמור הא מה אני
 מקיים ואיש כי יקדיש את ביתו • מקדיש אדם את נכסיו :
י קדוש לה' • למד ששם הקדישות לבדק הבית :
פ רַק • והעריכו הכהן בין טוב ובין רע אין פורדין את

נובא אין פוּדק הקדש : ׀ אחר אחד
היא עלי בעשר סלעים וכו' . בערכין
[כ"ז:] 'בפ' המקדים שדכו מפרש לה
דחור לו כי חתמים ועדיין בן ארבעים
עומד כו' . מחשכין אותו עד עשר
סלעים . שרי אמורתו לגבוה כמסירתו
הדיוט דמיוכתי' בערך הכין כן יוכי' .
וכל אחד אחרות עשר סלעים עלי
והיינו אם חזרו בהם בזה אחד זה .
אבל אם חזרו כלם כאלו בעל יחיד
תשלים 'עשר סלעים שחזר יתחזר על
אחרים' . וזהו . ומסיע לכל אותן שחזרו
זהם למטה הימנו . שרי גם הוא הערך
ואחר כמו זהם אחד . וכן טלס .
והראשונים נשכרים והאחרונים נפסדין .
כיזר אם תכרה גיזבר בחמש סלעים .
תנא פחותים מה' סלעים . ויתן כן
חמשים עשר סלעים לדור . ויתן כן
של כן מ' יתן והשי' שיהיה נותר כן
ומעשר של כן שלשים יתן השליש . וכן
מ' יתן השליש וכן שלשים השליש .
ששלשתן אחרו שלשים . והעשרה של כן
ך יתנו בין ארבעתם והחמש שפוחתו
תכן עשר יתן בין חמישתן : ׀ ואם
גאל יגאלנה לרבות את האדם ולה
הארש . ולמה הפסד הקדש שלה
מוספת . חומש . אע"ג שכל הפסדה
מדברת לשון זכר [ע' חומ' קדושין כ"ד
ר"ה גאלא] ויש מפרש כשפדה את הקדש
בעל מוספת חומש' שרי גם בחמות
שלה הבעל וזכה וכן יורה בהקדש אביו
אם מודה צריך להסוין חומש' . ואם
יגאל יגאלנו ויסף חמישיהו כר כח
לשים אחד חומש' חומש' ואחד חומש'

דה . פי' שהוא מוסיף חומש . וי"ל למעוטי גידולי הקדש אם כן לפדותו
 אינו מוסיף חומש . וכמ"ד [מעלה ו"ד] אין מעילה בגידולין . אבל קדשים
 קלים חשיב להו בני מעילה . כגון באימורייהו אחר זריקה . ולכך מרבה
 להו לחומש הכל בסוף ברייתא . ור"ת היה גורם וממעלן דה בשמייהו ברישא
 ובספא . אף כל וכו' וממעלן ביה . כלומר שחייבן חומש . ואין הסוגיא
 מוכחה : ד' ואין העצים והלבונוה והעופות וכלי השרת נפ"ן . במנחות [ק:] חנן .
 המנחת והגסכים שנתעב עד שלא קדשו יש להם פדיון משקדשו בכלי אין
 להם פדיון . העפית והעצם והלבונוה אין להם פדיון . ומס' שמואל ארישא
 כיון שלא קדשו בכלי אפילו הן סבורין נפדין . ולא נקט ברישא נטמאו . אלא
 משום ספא קדשו בכלי אפילו נטמאו נמי לא חזי למיפקינן : ו . ובגמרא
 פריך אבישא פשיטא קדושת הנוף נינהו . איצטריך סד"א הואיל ובעל
 מוס איקרי טמא . טמא נמי כבעל מוס דמי . דאע"ג דקדש קדושת הנוף
 כי כפיל בגויה חומא מופריק . ה"נ ליפריק קמ"ל וכו' . והעופות . והעצים
 מפרש שמואל דלכך אין נפדין משום דלא שכיחי . ואפילו לא תקדשי בכלי .
 ועופות נמי קדושת הנוף נינהו ואפילו בעלי חומין . ולא נאמר פדיון אלא
 דבמחה וספירך תלמודא בשלחא לכונוה וכלי שרת לא שכיחי . אלא עצים משכח
 שכיחי עצים נמי . בין דלחמ מר כל עץ שנמצא בו חולעת ספול לגבי המזבח
 הלכך לא שכיחי . ורב כהנא אמר הלא חס טמאין נפדין טמאין אין נפדין .
 אין טודין את ההקדשות אכסרה . פי' הערוד בלשון ישמעאל קורין להפסד
 כאסחארא . וכן בלע"ז . וזו הלשון איחה בפרק ב' דמסכת דמאי . ובפרק ב'

בִּקְרָא לְעֵשׂוֹל כְּתוּב כְּעֶרְכָּךְ הֵכֵן כִּן יִהְיֶה מִשְׁמַע שְׂאֵין צִדִּיק לְהוֹסִיף וְיִחַר עַל דְּמִיָּה
בִּקְרָא שֶׁל אַחֲרָיו מִצִּדִּיק לְהוֹסִיף חוּמָה׃ מִה מַּצִּינוּ בְּגִבּוּלֹת שֶׁל חֶטֶה בְּחֻקֵּי
בֵּית וְשָׂדֶה אַחֲוִי׃ הִשְׁבַּעְלִים מוֹסְפִין חוּמָה כְּמוֹ שֶׁמִּשְׁרַשׁ בְּהֵס בְּהִדּוֹ וְכֻלָּם
אֵדָם אֵין מוֹסִיפִין בְּהֵן חוּמָה׃ אֵף כֹּאן כֵּן׃ ׀ וְהֵא אֵין מִקִּיִּים כִּי יִקְדָּשׁ אֶת
בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ בְּשֹׁאֵר נִכְסִים׃ וְהֵא דְרִי לֵב בִּיתוֹ לְיֹאזֵר שְׂאִינוֹ יוֹכֵל לְהַקְדִּישׁ אֶת־
יֵשׁ בְּרִשְׁתּוֹ לְבִיתוֹ כְּתוּב מִה בִּיתוֹ בְּרִשְׁתּוֹ אֵף כֹּל בְּרִשְׁתּוֹ׃ פִּי אַחֵר יוֹכֵל בְּבִית
דִּירָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר שֶׁעַל בֵּית דִּירָה מוֹסִיף חוּמָה וְלֹא עַל שֹׁאֵר הַקֹּדֶשׁ׃ הֵא מִה אֵין
מִקִּיִּים וְאֵין כִּי יִקְדָּשׁ מְקִדָּשׁ אֵדָם כֹּל נִכְסָיו וְמוֹסְפִין חוּמָה בְּשֹׁרֶה אֲוִת׃
וְלִפִּי רֵאשׁוֹן יוֹכֵל לְהַקְדִּישׁ הַקֹּדֶשׁ לֵב עֲלִיָּין אֶת־׀ לְיֹאזֵר בֵּית דִּירָה׃ ׀ קֹדֶשׁ
לֵב׃ לְבַדָּה הַבֵּית וְלֹא לְחֻצָּה׃

פרק י כאשר יעריך אותו הכהן כן יקום. בש' המקדש [ערכך כז']
הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמים ב'
אחר אחד מהן הרי הוא שלי ככ"א הבעלים נותנין וט' שאין מוסיפין אותם
על עילוי של זה. למדת מהז' קרא לחץ אדם אחר מוסיף חמש על הקדשו
וכן אין הבעלים מוסיפין חמש על עילוי של אחר. דכתיב כאשר יעריך
אותו הכהן כן יקום. ולא כאשר יעריך אדם אחר על עצמו: אחר אחד
הוא של בעשרים וחמשה הבעלים נותנין שלשים וספד בגמרא ולימרו
אחת גברא בחרוקין. כל אדם בחקומוט שנותן הקרן כנגד קרן וזמם: שללם
שחמרט בתחלה. כגון להאמר בעלים מתחילה בעשרים סלעים ופחמרט
שצריך ליתן עשרים וחמש ופחמרט וחמשה. אך בתמני' לא חש למיתנא

וברייתא דא' ותלפא קרפי למלפלין ולבית ונבשמה שפחה וכו' גם בסמי' שנין קרפי
ואין דיוק אם הכניסו ורפי' שמו' אם לא ארס מוסק שמו' חזק חזק כ"ל דר' :
[א] כפסוק אומר : " כיון דכבדו וס' שמקדש' יגאל את ביתו חזק חזק דיעקב שמקדש'
ביתו ארס' לכל ימכבו וס' כי יקדש את ביתו ור' : [ב] עיק' מטה. עמ"ק דף כ"ט
פלוגמא דר' בן נפתלי ור' עקיב' ור' שמעון רפ"ו ט"ז מ"ב : ור' אבהו ור' אבהו ור' אבהו

פרק יא חזן עוזר את ההקדמות וסבסבר • ונבט' פ"ו מה' ערכין דין י"א • הכעלי
אומרים ובר' כל זה סוף במשנה ערכין כ"ז • וע"ש בגמרא (ועו') והבטלה
נרמזת פ"ס מה' ערכין וסרטיס דין ח' וע"ש בלסס' משנה ובמרכבת המשנה ח"ג
לרבי

ה' משנה ר"פ י"ב ושננות. נקמתו לעיל ס' ויקרא ויבורא ודאסא פקק י"א ברייתא ר' וסבא ושמיא פ' מה' חסידו מנחם דין ר' און פקק חסידותא אכסרס' - שמע"ס פ"ז פ"ל עזרינ דין ר' - עברק בכבן - פקק בכבן כמו שמעברכו על עזרין אל שמע"ל עזרין עזר בכבן כן ויסא על מידק ר"ת : אמר א' הכי הוא עלי כ' - משנה ר"ס ושערינ דין עזרין בגמרא ורש"י וזמנא פ' מה' עברק ותמחין ור' וסבא רחמינ' ר'ס' וירכבת משנה ס' מ"ג : א' לרבות את כהנא - מ"ס רש"י ור' וסבא בדבריה תמחין ורש"י ור' וסבא פתח קידושין כ"ד : ר"ס אלף כבנו ורש"י פתח משנת וסבא פתח דהא כלן קמי על וסבא וסבא משנת וסבא ור' וסבא פתח עזרינ דין ג' וסבא וסבא משנה ס' רבא לומר ולומר משנה ורש"י נזר וסבא כלן וקשין פקק ר' ברייתא פ' וסבא

ברייטא ומיינע זיך קרא אחרינא דכתיב לקמן אס נבדמה הטמאה ופדה בערכא וגו' ודריש הסם שאין מוסיף חומש אלא על הקדש ראשון ולא על הקדש שני • דומיא דבהמה טמאה שהיא ראשונה • [כ"ה •] דכתיב הטמאה טמאה ראשונה • אבל אס פודה הקדש שני שחילל ראשון עליו הינו מוסיף חומש • והבא ברייתא אחרינא • היא •

ימים בהם • א"ל ר"י בן נורי מה
 זכרים בהם בחייהם תאמר בבכור
 על הדין • מה אתה משיב על
 קודש • היכן קדושה חלה עליו
 הבעלים : יב ואם משנתנו
 יג והיה הוא • הקודש עושה
 יד והלא דין הוא • ומה אם
 בעל מום קבוע עושה תמורה •
 גלת מום קבוע אינו דין שיעשה
 קודש עושה תמורה ואין תמורה
 מלמד שהקדושה חלה עליה
 ומה אם הקודש שהוא עושה
 עלת מום קבוע • תמורה שאינה
 קדושה חלה עליה בבעלת מום
 שקדושה חלה עליה בבעלת
 הודה אומר יהיה קודש לעשות
 במזיד :

וְיִכּוֹל בְּכַהֲמָה טַמְאָה הַכְּתוּב
וְאִם אוֹמֵר אִם בְּכַהֲמָה הַטַּמְאָה
הָאֵל אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בַּפְּסוּלִי
עַל מִסַּם עוֹבֵר ת"ל אֲשֶׁר לֹא
עוֹבֵר שֶׁהוּא כִּשְׁר לִיקָרֵב לַמֶּחֶר:
אֲפִילוּ אִמֵּר הָרִי זֶה הִקְדֵּשׁ וּמִתָּה
עֲסֵדָה יֵשׁ לוֹ עֶרְכָּה וְאֵת שְׁאִין
לְכֹת הַמֶּתָה וְלִהְיוּצִיא אֶת שְׁאִמֵּר
הַכְּתוּב מִיעַם הָרִי אֲנִי לְמִידִים
הַטַּמְאָה מִיִּחוּדֶת שְׁשׁוּה שְׁעַת
אֶרְבָּה אֶת הַמֶּתָה שְׁשׁוּה שְׁעַת
אֶת שְׁאִמֵּר הָרִי זֶה הִקְדֵּשׁ וּמִתָּה
הַקְדִּישָׁה: ׀ אִם דָּבָר שֶׁאֵת
לְהִדְרִכִּים יֵשׁ בּוֹ מִה בְּהִמָּה
שׁ וּמוֹעִלִים בָּהּ וְכוּלָּהּ לְשִׁמִּים אֶף
יֵשׁ לָנוּ פִּרְיִם הַנִּשְׁרָפִים וְשְׁעִירִים
יִם וְקִדְשִׁים קָלִים שֶׁל צִבּוּר וְשֶׁל
מִם בְּהִמָּה וְאִם כָּל בְּהִמָּה:

כִּרְשׁ תַּמּוּרָה [ז': 1]: יֵאָדָה מִה לִּי אֵינִי מִיָּמֶר כְּתוּמָה וְאֶשֶׁם שֶׁכֵּן אֵין זֻכִּין בָּהּ
בְּחִיבָהּ • דַּעַל יִשְׂרָאֵל לְהַבְיִיל לַעֲזֹרָה וּבִכָּן נוֹתֵן דְּמִים וּמִקְטִיר אִינוּמִוּרִים וְשׁוֹב
זוֹכֶה בְּכֶשֶׁר מַשְׁלָחַן גְּבוּהָ • אֲדַל בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל מִטַּפֵּל בּוֹ כָּל שְׁלִשִׁים יוֹם
מִשְׁטַלֵּל • וּתְתִנוּ לִבָּהּ וּמִקְרִיבֹה כְּשִׁירָה: יֵרָאֵם אִם מַשְׁתַּנְתּוּ לִבָּהּ בְּכוֹר קוֹדֶם

שליש • ומטאת ואשם : זה זה און
עושין תמורה ביד ככן קאמר כי אין
תוסם תמורה חלה כבעלים ולא
בבעלות הקדש של חצירו : יך ומה
אם הקדש שזין קדושה חלה עליו
בבעל מום קבוע כו' • מקשים דלויכא
למיסד מה לקודש שכן חל על איברין ועל
העוברין : מן ר' יוסי בר' יהודה אומר
יהיה קודש לעשות את השונג כמוד
וכס"ב לתמורה [י"ז] : תנן ר' יוסי
בר' יהודה אומר עשה שונג כמוד
בתמורה ולא עשה שונג כמוד במקדש
ותפרס בגמרא היכא דמי שונג כמוד •
אמר חזקיה כסבור מותר להמיר •
דכוותיה גבי קדשים קסבר מותר להקדיש
בעלי מומין לגבי מוכה גבי תמורה
לקי' • וגבי הקדש לא לקי' פי' אם גזו
ועבד כמותה תמורה לוקה א"ע שהמירה
בטעות • אבל אם גזו ועבד בקדשים
שהקדישו בטעות לא לקי' :

פרשתא ד יכול יפדו על מוס
עובר • כפרק בתרא
דמורה [י"ג •] יליץ מהאי קרא
דקדשי מוצח היו בכלל העמדה והערכה.
מה נבמה טמאה מיוחדת ששוע שעת
פדיונה לשעת הקדישה. כלומר שמשקדיש'
ועד שפדלה יש בה מעילה ויש בה פדיון
בין שחיתה משעת הקדש ועד פדיון •
בין שחמה שפדלה משום שאינה בת
העמדה והערכה : אף אני ארבה את
המטה • אם הקדיש נבמה טמאה
כשהיא מתה יש בה מעילה ופדיון •
למשעת הקדישה לאו בת העמדה
המטה ולפניו אני את שחמה הרי זו
הקדש ואח"כ מתה אין לה פדיון ואין
בה מעילה משום לזרזך בה העמדה
והערכה • כך מפרש מוכח פירושה
כפ' [גלושי צירולמין] דמעשר שני •
מיוכו אם הקדישה בכל מוס ומטה •
הוי כהכרזה מתה ויכול לפסולה כדתנן
בפ' דבטורות [ו"ד] : אמה נבמה
טמאה מיוחדת שהיא תחלת הקדש
כפ' הזבח [ב"מ כ"ד] : מיתכניא כי הך

הגהות מהרי"ד

לא כתביו סק ריבויים עכ"ל ה"ד: ודו"ט כתב בוה"ל טמאה מיוחדת מ' בעלת מיוחדת שהיא תמלת הקדש מ' שמינה סוף הקדש שהיו חיות הקדש מ"ג השוכח והלה לשמים כל זמן שלא נדעתי אין בה שום היתר קדש ולא לשום אדם פרים ושהפסים בולן לשמים וחמיו ערומתיון קדשי וקדשים קלים אין כולם לשמים שהיו כי נכסם להקדים ונבעלים ואין. בהם מעילה מ"ל בכמה ואם כל בהמה לרבות את כולם ועשוי כולל לומר שאם לרבות אין חלוצה הקדש שהיה לו פדיון כגון קדשים בכמה ויחמשה ויפולה על אכזר. פ"ה רוממה גם זאת בה הכתוב לומר שיהיו מחללה על אחת לפי ה"ח"ד: ול קדש לפי זה מסו שואל מנין לרבות קדשי קדשים וקדשים קלים וכו' הא כולם כלולים בכלל ואם כל בהמה טמאה קדשו בעלת מוס דסמחא כתביו וכו' אין קדש לרבותה לומר כלל אין לו חלוצה טמאה תמלת הקדש טמאה מנין מ"ל ואם בכמה שלא הוטרעו ללמוד כי אם זה בלבד ויותר נראה לפרש מה בכמה טמאה היינו בכמה טמאה ממש וכו' תמלת הקדש וטע"ז כי מני חלוצה הקדש הא ככ"ה בפ' הוכב [כ"ה ל"ד: ה"ה מין כל ומשי שיש ע"פ וטע"ז דקאי קרן כל חיוני בכמה טמאה ממש חלוצה בנבעלת מוס מ"מ מדלפיקי' בלשון טמאה ילך לה נכמה טמאה וכו' מני זה לפרש לגיל בשמון קדמין מה בכמה טמאה שזו פרייהם לשעת הקדשה היינו טמאה ממש וטע"ז דלפי זה ממשא מדיליק בשכמה טמאה מוס נבעלת מוס נבעלת מוס לא קרי קרי יבא שעת פרייהם לשעת הקדשה מוס ושעת הקדשה יהיה פרייהם ומשכא וטע"ז טמאה מוס וכו' אלא חלוצה טמאה וילף מנבעלת מוס דחיוני בה קרן דלא בעיקן שוב שעת מדינה לשעת הקדשה חיוני כיון וקדש יתורא היא טמאה דלא כתב אשר לא יקריבו מנחה קרינ' לה' וכו' ודעו נבעלת מוס ולמה לו טמאה לא חלוצה חלוצה דבעיקן ודעו דטמאה שזו שעת הקדשה לשעת פרייהם למעוטי כל אשר היה ו הקדשה וממס עכ"ל הדרך פתחים: של כבוד ושל יסוד * יל"ל של יסוד ושל כבוד ד"ט: משה

אף הכבוד אין ממוקד בו אצל ר"ב בן נורי מה לי איתו ממזר כאלו וכו' שם בשם: י"ד י"ד
ט"ו עיין לעיל בהיפסות ה' י"ד שהקדושה שאלה עליו בנפלות מוס קבוע . מ"י שזניו יואל
האמלן ליגאו ולשכר אמר על יד מריון מה שחן בן בשמלת הקדוש ד"ס י"ד והיה כאלו
הקדוש עושה כאלו וסמכת קדוש כמסך ד' וע' תמורה י"ג : מ"ן לעשות את הסוג כמזר .
גמ' והשנה תמורה י"ו וע' מ"א מכות ו' ט"ו . ותמונת מ"ט . והואל ברש"ם פ"א
מ"ה תמורה ד' י"ד :

[illegible]

מִן ח"ל יעריכנו אפילו. מת העערך. דרשעת הנדר היה בו הערכה והעמדה. דמנה מעריך אחר בם' האומר משקלי [כ'] דחייבין נכסיו. לח"ד מלוה על פה גובה מיורשין. א"נ מלוה הכתובה בחורה ככתובה בשטר דמיא: שלא יחן אלא בזמן הערך. מפרש במשנת השג יד [ח"א] יד הנודר ולא יד הנודר. שאם

היה נולד ומעריך עני נותן ערך עני •
אמ"ג שהנער והנדר עשירים הם
ולה אוליין אלא בחר הנדר לעניות
ולעשירות : וכן קטן • לדמים • אפילו
פחות מכן חדש : מכאן אמרו • מוז
הפרשה מן בערכי • [ו'] השג יד בנדר
מעריך עני נותן ערך עני • ומעריך
עשיר נותן ערך עשיר • האי דלית חנא
השג יד בנעריך • משום דלכא כלאר
חשיג יד הנדר וערכו ולכן נמי מן
השג יד בנדר : והשנים בנידר •
שהרי השנים בנערך הם • ופירוש
אם ילד העריך הזקן נותן ערך
זקן • וזקן שהעריך את הילד נותן ערך
ילד • והערכין בנערך • איש שהעריך
את האשה נותן ערך אשה • ואשה
שהעריכה את האיש נותנת ערך
איש :

פרק ט תחבר לערבי עולה ודמיה
חולין חוץ מדמי אומה
הרגל • ובס"א דתמיה • [י"א:] פריך
והא קא מיימי האיך עולה דמיחסר
אבר • ומשני באומר בוזא מו הדא
בהמה לעולה כלומר מוכרין להדם
להניא מקצת עולה • דהשתא שניהם
יניאו עולה אחת • ל"א תמיהין תס
באומר הרי עלי עולה במיה • כלומר
להקריב מן הבהמה אבר שהיא חיה בו •
ומעתה אינו חושש על רגל כיון שאין
בהמה תלויה בו • **ב** יכול וכו' יצא
הקדש בדק הבית שאינו קרבן • אינו נקרא
קרבן סתם • כך מפרש בס"א דתמיה
[י"ג:] • ד' א"ר שמעון וכו' • סבירא ליה
דקדשי דק הבית איקרי קרבן דכתיב
ונקרב אדם קרבן ה' • והלא מעשר בכלל
הקדשים היה דכתיב בזה לא יחליפנו •
ולמה יצא דכתיב בזה לא יבקר
בין טוב לרע וגו' • אם כן הוי ליה
דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד
וכו' • או דבר שאתה למדו בדרך אחד •
שהוא קרבן ויחד דכתיב יליך נבי
בטור • וזושו למעשר דכדור אימיה
בזמנות דכתיב בטורות

בבהמה ולא בהמה במנחות ולא
בבהמה בבהמה ולא בהמה באבן
ממירים איברים בשלימים ולא ע
כשיאמר רנלה של זו תחת זו
בבית חכעלים אף תמורה בית
יוחנן בן נורי וכי ספני מה אין

אוציא את הנוסס * ת"ל והעמיד
לו ערכה ואת שאין לו עמדה
אמר ערך של פלוני זה עלי ומ
סת * והעריך אותו כהנה שלא
תשיג יד הנודר לא יד הנודר
אמרו השיג יד כנודר והשנים
בזמן הערך * יעריכנו הכה
שיחו

פרק ט אמר רנלה של זו עולה * יכול יהא כולה עולה ת"ל
כל אשר יתן ממנו לה' קודש אין כולה קודש *
יכול תצא לחולים * ת"ל יהיה קודש כולה * מה יעשה לה * תסבר
לחייבי עולה ודמיה חולין חוץ מדמי אותה תרגל דברי רבי מאיר
ורבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אומרים מנין אפילו אמר רנלה של
זו עולה תהא כולה עולה ת"ל כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קודש *
לרבות את כולה : **ב** יכול אף הקדש בדק הבית יעשה תמורה
ת"ל קרבן * יצא הקדש בדק הבית שאינו קרבן : **ג** אוציא
הקדש בדק הבית שאינו קרבן ולא אוציא את של צבור ת"ל
ולא יחליפנו אוציא את של צבור ולא אוציא את של שותפים
ת"ל ולא ימיר אותו * היחיד עושה תמורה ואין צביר ולא
השותפין עושים תמורה : **ד** אר"ש והלא המעשר בכלל היה
למח יצא להקיש אליו מה מעשר קרבן יחיד אף אין לי אלא קרבן
יחיד או דבר שאת למירו בדרך אחד את למירו בכל הדרכים
שיש בו * מה מעשר מיוחד שהוא הקדש מזבח ונוהג בבקר
ובצאן ונאכל לשני ימים אף אני מרבה אלא את שהוא כיוצא
בו * מנין לרבות קדשי קדשים וקדשים קלים של יחיד ת"ל בהמה *
ואם בהמה : **ה** ולא ימיר אותו הקדש עושה תמורה ואין
תמורה עושה תמורת * רבי יהודה אומר הולד עושה תמורה *
אמרו לו הקדש עושה תמורה ולא הולד ולא התמורה עושה
תמורה : **ו** טוב ברע או רע בטוב * תמימים בבעלי מומים
ובבעלי מומים בתמימים * מנין לרע שהוא בעל מום ת"ל לא תזבח
לה' אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום כל דבר רע * ואם המר
ימיר * לרבות את חאשה ואם המר ימיר לרבות את היורש *
בבהמה בבהמה אחד בכ' וב' באחד בהמה בבהמה אחד במאה
במאה באחד * ר"ש אומר בהמה בבהמה ולא בהמה בבהמות
אמרו לו בהמה אחת קרויה בהמה ובהמות הרבה קרויות בהמה :
ז בהמה בבהמה * לא בהמה בעופות ולא עופות בבהמה בהמה

והאכנס • אלא דורש יהיה לך למעשר דליתו בשותפות בלא חזנו ענין • כדמפר
בפ' בתרא דבבביות (נ"ו) : [: יש לך ללמד שאר קרבנות] שאר קרבנות שהם
דומין לו בכל הדרכים שיש בו : וימירו (גירסא אחרת היתה לפי ממה שהיא
בת"כ שלנו וזילקוט) : לרבות קדשים שנאכלין ליום ולילה שעושין תמורה

וכן קדשים קלים שנאכלין ליום ולילה
 כגון תודה ואיל נזיר . וז"ת אחת
 צריך תרי קראי לצבור ולשוחטין דלא
 עבדי תמורה . וי"ל דאי מקרא אחד
 הוי יהבינן ליה לצבור . אבל שחטין
 עבדי תמורה דומיא דנדנת עוף דזינתי
 בצבור ואיכא בזהבסן : ד' ו'א ימיר
 וזו"ו . הקדש עושה תמורה ולא תמורה
 עושה תמורה . בנמ' מפסין לה מתמורתו
 ולא תמורת תמורתו . כסוף פ"א דתמורה
 ו"ג' . ויחס קאמר גמיואין הולד עושה
 תמורה . ומפסין לה בנמ' דלמחר קרא הוא
 ולא הולד ר' יהור' אומר הולד עושה תמורה
 מ"ט . דלמחר קרא יהיה לרבות הולד
 ורבנן יהיה לרבות שוגג כמזיד : לרבות את
 האשה . בריש תמורה (ג') [קאמר ור"מ
 דלמחר יורש מימחר מ"ט . אמר לך אם
 המר ימיר לרבות את היורש . ולר' יהודה
 מהאי קרא נפיק ליה לרבות את
 האשה . ור' מאיר אשח מנא ליה . ליה .
 נקאש ליה מו"ו' דואס' המר ימיר .
 והכא על כרחין כר' מאיר . אלא
 שמהסך דרשא מדהתם : אחד במאס
 כדמפרש בבבבמה . דבבמות הכרה
 קריוות בבמה . מפרש בבבבמה [תמורה
 ט'] דתביב ובהמה דבה . ור' שמעון
 איהי דבה אפיקרי בבמה וסל לא
 אפיקרי טולה מפרש בהס' : וסל בבמה
 חולין באיברי בבמה קדש . וכן לא
 איברי בבמה חולין בבבמה קדש :
 ז' ר' יוסי אומר תמירין איברים
 בשלמים . כגון שאמר רבלי של זו בבמה
 חולין תמורת בבמה ושל הקדש נתפסת
 כולה להקדש . כדמפרש . אבל איברי
 קדש אפן סל כח להטיל קדושה על
 בבמה חולין . ומהכא מקשינן כפ"א
 דתמורה (י') למ"ד עובדים קדושה
 חלה עליהם אם מקרינן : ר' וסינן
 קדושה חלה עליו בבית הכעלים .
 מיהיב קדש קא דריש . דבמקום כויית
 קדושהת שס תהא תמורתה . כדתנן

בבהמה ולא בהמה כמנחות ולא מנחות בבהמה ולא בהמה בבהמה ולא בהמה בעוברים ולא עוברים בבהמה
בבהמה בבהמה ולא בהמה באברים ולא אברים בבהמה • ולא איברים בשלימים • ולא שלימים בהם : **מ** רבי יוסי אומר
ממסירים איברים בשלימים ולא שלימים בהם אמר רבי יוסי והלא במקדשים הוא אומר רגלה של זו עולה כולה עולה • אף
כשיאמר רגלה של זו תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה : **י** והיה הוא ותמורתו יהיה קודש • והיכן קדושת חלה עליו
בבית העללים אף תמורה בית העללים : **יא** והלא תכבור עושה תמורה בבית העללים ואינו עושה בבית כהן דברי ר"ע • א"ר
יוחנן בן גורי וכי מפני מה אין ממירים בכבור א"ל ר"ע חטאת ואשם מתנה לכהן • ותכבור מתנה לכהן • מה חטאת ואשם אין
ממירים

הנהגות מהרי"ד

תמורה כ"ה במה: תמורה י"ב וע"פ בנמ' י"ג וברמב"ם פ"א מה' תמורה דין ט"ז וסמ"א
לאוין שם' כמ"ק: ו' תמימים בבטלי מוסין כו' . משה ש ט' . וע"פ בנמ' והובל בסמ"א
רס: גרמב"ם שם דין י"ז וע"פ' לרבות חל' כיוצא כ"ר הכסף כו' . פ' גמ' ערכין כ'
ממנוט ל"א . והובל ברמב"ם שם דין כ' דיוט מומר ובסמ"א שם דורט וטפס שמוין:
ח' בב' כו' . משנה גמ' תמורה דף ט' . וע"פ והובל ברמב"ם פ"א מה' תמורה דין י"ד
ובסמ"א לאוין שם' : ו' משנה תמורה י"ג . ובסמ"א שם ורמב"ם שם דין י"א:
ח' ולא במה בארשים ולא בארשים במהם ל"א וכל' בל"ת: ולא חרשים בשליש ולא
שלישם בבס' כ' בל"ת ולא גרסין לה כיוון כך וכלל במהם חלשים ולא חרשים במהם
דקמין רסס' ומחו' תמורה י' חס' סירכא ומעמיקן קטן ליה דקמין קטן עורחין וחרישים ולא
שלישם בבס' ח"א גמ' י' חס' דקמין חרשים חרשים בשלישם קטן ליה פכל' סל"ת:
ח' י' חס' חרשים י' והכל במקדשים האומר גרלה ל' במהם תמורה י' וגם בכריתא שלמי'
הובל שם וס' בל' ברמב"ם שם דין ט"ז כמ"ק: י' י"א משנה בתמורה י' : וע"פ והובל
ברמב"ם שם דין ט' ובסמ"א שם : חס' רבי יוסקן בן מרי שפמי מס' כו' אף

בערענדיגן ד' וועט'ס וואונדערברעכט פילע מאל ערעכט ווערענדיגן דין זיג' וואס'נ' עשין קה"ס :
מלך חסדו מת- משנה והנה ערעכט' כ' - וואונדערברעכט ספילט מ' ערעכט וואס'נ' עס :
 שטעלט יתן חלל [מתן] געזעצט כאל' עס מיינט אמונו כסד ד' וואו' - משנה רפ' ערעכט :
 ורמז'ס עס : לכל הכערים שטויב בנכס' - כרבי ויהנה רבנו חסדו כני ברוט סטערנדיג וואס'נ' :
 ספרא דני ויהנה ופ"ס בגמרא ד' ט"ז ורמז'ס פילע מאל ערעכט ווערענדיגן דין כ' :
פרק ט א וואונדערברעכט מולין מ"ט ע"ס פארברענגט' זיג' דעבר רמז ד' ויהנה :
 ו' וויס' ד' וואונדערברעכט גס ערעכט' כ' - זיג' ווערענדיגן דין ופ"ס :
 וואונדערברעכט גס ברעכט' עטו' מ' מעשה הקדנטיג ברעכט' ו' ויהנה ופ"ס' קרבן עדה בירושלמי :
 ויהנה סלכא ח' - וויס' קדש בכוהנים תסא' זיג' וואס' עס כחולין ווערענדיגן דין מה יעשה ר"ס :
 ו' ג' ד' משנה וגמרא ווערענדיגן דין ופ"ס וואונדערברעכט פילע מאל ערעכט ווערענדיגן דין :
 פ"ס מ' ערעכט ווערענדיגן דין ו' וואס'נ' לאזן שטעט' - פ' זיג' וואס' יעלענדיגן דין פ"ל וואס' :
 ויהנה חסדו - וואס' לען ויהנה : ד' מה מעשה קרבן יחד ויהנה וואס' אף און זיג' חלל קרבן :
 ויהנה ויהנה וואס' אף דבר שאלת למדור לרדך תסא' ד' חסדו לכל הרכיבין וואס' מיינדט שטאט :
 קדש'ס קדש וואס' אף בדרך כ"ס בלוט' : ו' זיג' עמורה עופש עמורה וואס' חסדו עמדה :

בניט אותו ואנו נסתור ולכן אין מקבלין מהם שקלים • לפי שצדקיהו הלכה מחקקין העיר ומגדליה ואין אנו רוצים שיכיה להם זכרון בירושלים • והא דאמרין בתם וזה הוה מודים שהכרי נודר ונודר • התם נודר להביא עולות כדמפרש בגמרא דשקלים • אבל להביא לנדק הביט אינו נודר כטעמיה דר' מאיר • וא"ת כיון דכתיב נדר בערכך •

אחרי דרשין בני ישראל למעטוי נכרים מערכין • ולא ממעטין לכו מנדרים • וי"ל דעיקר פרשה בערכין כחובה : מנין לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל ואמרת אליהם • ותניא כחוספתא ריש ערכין נשים ועבדים נודרין ונודרין • בערכין ומערכין • ואם יש להם כלותו זמן נכזה מהן • ואם לאו כותבין עליהן גזובין • ואלא כח' ד' • פ"י חס' יש להם שנתנו להם אחרת על מנת שאין להכל רשות בו • וכן שאין לאדון רשות בו • ואם לאו כותבין עליהן שטר ומחתימין ומניחין בלשכה • ואם יסתחרר העבד או תתגרש האשה יבנה מהם • וא"ת ואחרי צדי רבוי לעבדים מקרא אחריו • וי"ל ליה מאשה • וי"ל דכא הדין אמרינן דון מינה ומינה • ויהא הכהן כערך האשה • ומינה למאן דמית ליה [גד' מ"ד] : דון מינה • ואוקי באתריה ודאי אין צריך רבוי • אחר לעבד • וקרא כי אתה לרבות כנרים הוא דאחא • ובפ' בחרת דכור [ס"א] : מרבה לכו לעבדים • לנזירות מואמרת אליהם • ופריד אחרי לא יליף מאשה ומשני לה : או יכול שאני מוציא את הקטן שיש לו הפלאה • ת"ל כי יפליא ואפילו קטן • ומינה לא קמה ליה דמשמע מקרא הקין כי בהוצאת הכהן נפס וכו' הפלאה אפ"י שאינו מנין כלל לשם מי נדר • וכילד דיתו על נדר • לכן צריך למילף נדר נדר מתקום אחר : ונאמר להלן נדר • אשר נדרת לה' אלסך נדבה • דהתם מיירי שנודר בנדבת הלז • אע"ג דדרשין מהאי קרא דכאשר נדרת כמה דרשות ברי"ה [ו'] : וכזבחים [נ"ט] : כולו אית ליה מלוס • וכחמ' נדב' [מ"ה] : קאמר מופלא הסמך ללש' הוא ב' נ' שנה ויום אחד • וצודקין אומרי כל י"ג שנה אם יודע למי נדר : ד' מה נדרים בכל תאחר אף ערכין • וקשה אחרי לא נפיק ליה מנדר נדר דאירי ביה • וכחמ' ר"ה [כ'] : נפיק ליה לתלמודא

רבי יהודה אומר בני ישראל נערכים ואין העכו"ם נערכים • יכול לא יהו מעריכים ת"ל איש • אי"ר יהודה אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב אחד ממעט • מפני מה אני אומר מעריכים אבל לא נערכים מפני שריבה מידת הסעריכים בסדר הנערכים שהרי טומטום ואגדרונינום מעריכים אבל לא נערכים : ג' אי בני ישראל יכול אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל ואמרת אליהם • איש פרט לקטן • או יכול שאני מוציא את הקטן שיש בו הפליה ת"ל כי יפליא • כי יפליא • נאמר כאן נדר ונאמר להלן נדר מה נדר • האמור כאן כי יפליא אף נדר האמור להלן כי יפליא • ומה נדר האמור להלן כל תאחר לשלמו אף נדר האמור כאן כל תאחר לשמו : ד' נדר בערכך הקיש נדרים לערכים מה נדרים בכל תאחר לשלמו אף ערכים בכל תאחר לשלמו : ה' בערכך • להביא ערך הסתום • ד"א בערכך ערך כולו הוא נותן ואינו נותן ערך אבריו : ו' או יכול שאני מוציא דבר שהנשמה תלויה בו • ת"ל נפשות נפשות • לא המת • אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס ת"ל והעריך את שיש לו העמדה יש לו ערכה ואת שאין לו העמדה אין לו ערכה : ז' דבר אחר מה ת"ל נפשות שיכול אין לי אלא אחד שהעריך את אחד • אחד שהעריך את מאה מנין ת"ל נפשות • דיאמה ת"ל נפשות שיכול אין לי אלא איש שהעריך את האשה אשה שהעריכה את האיש מנין ת"ל נפשות • ד"א מה ת"ל נפשות שיכול כל שהיה בכלל דמים יהיה בכלל עריכה • מנוול ומוכה שחין שלא היו בכלל דמים • לא יהיו בכלל ערכים ת"ל נפשות : ח' יהיו מה ת"ל שיכול כל שהיה בכלל ערכים יהיו בכלל דמים מנוול ומוכה שחין טומטום ואגדרונינום ופחות מכן חדש שלא היו בכלל ערכים לא יהיו בכלל דמים ת"ל יהיו : ט' זכר ולא טומטום ואגדרונינום יכול לא יהיו בכלל איש אבל יהיו בכלל אשה ת"ל ואם נקיבה היא זכר ודאי • ונקיבה ודאית ולא טומטום ואגדרונינום • ומנין ששנת ששים כלמטה הימינו • ת"ל ואם מכן ששים שנה ומעלה אם זכר מלמד ששנת ששים כלמטה הימינה : י' אין לי אלא שנת ששים שנת חמש שנת ב' מנין ודין הוא חייב בשנת ששים • וחייב שנת חמש ושנת עשרים • מה שנת ששים כלמטה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימינה : י"ב הין אם עשית שנת ששים כלמטה הימינה להחמיר נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימינו להקל ת"ל שנה שנה לנזירה שזה מה שנה אמורה בשנת ששים כלמטה הימינה אף שנה האמורה בשנת חמש ושנת עשרים כלמטה הימינה בין להקל בין להחמיר • ר"א

אומר מנין לחודש אחד ויום אחד החדש חרי הוא כשנת ששים ת"ל ומעלה • נאמר כאן ומעלה ונאמר להלן ומעלה מה ומעלה האמור להלן חדש א' יום אחד אחר החדש • אף כאן חודש א' ויום אחד אחר החדש חרי היא כשנת ששים : י"ג אין לי אלא לאחר ששים אחר חמש אחר עשרים מנין ודין הוא חייב אחר חמש ואחר עשרים • מה אחר ששים חדש אחד ויום אחד אחר החדש חרי • הן כשנת ששים אף אחר חמש ואחר עשרים חודש אחד ויום אחד אחר החדש חרי הן כשנת חמש ושנת עשרים : י"ד ואם כך הוא מערכך • אם הוא עני מליחן ערך והעמידו לפני הכהן להוציא את המת • אוציא את המת

הנהות מהרי"ר •

שם : ת"ל והעמיד והעריך כ"ס בדת' ובגמרא שם : ז' שהעריך את מאה • רש"י שם דין י"ט : אשכ' שהעריכו את השלם והאשה שהעריכו את השלם • מנין כל' וי"ט שם בגמרא : מנוול ומוכה שחין • רש"י שם דין ח' : ה' יהיו בכלל דמים טומטום ואגדרונינום כלל' ותניות מנוול ומוכה שחין ליתניהו בילקוט וכן הקדישן חסדן • משקו : ח' ולא טומטום ואגדרונינום • שם ומשנה ריש ערכין גמרא שם ק"י בברכות מ"ב ניר כ"ס : וע"ז וברמב"ם שם דין ח' : ומנין ששנת ששים כי ובריתא י"ב הוא במחש' ערכין י"ח • וע"ז בגמרא וסוכה ברמב"ם שם דין ג' ובסמ"ג שם : י"ב נאמר כאן ומעלה ולכלל הוא אומר [במדרג' ג'] מ' מנין חודש ומעלה מה ומעלה כי מדרג' ח' ויום אחד אחר חודש כ"ס בילקוט : י"ג כיון הן כשנת ששים • כן נמצא גם בנ"סאפוס הישנים ויראה שהוא טעות סופר • וי"ל ליה דודאי מדרג' ח' יום ח' כלמטה ששים וכן לגבי שש' ולגבי עשרים כלמטה הוא משכנע ביום ח' [למד מהדרג' ח' ח' לישב בהרמב"ם וסכי קאמר מה אחר ששים בעיני יום ח' ומדרג' אחד ופחות מנח' כיון הוא כשנת ששים אף כן וי"ר עכ"ל בל"ה : י"ד אם הוא עני מליחן ערך • והקשה לו כיון דכתיב ואם כך הוא מערכך משמע שזו ואין לו מה ליתן א"כ מאי קאמר עפ"י אשר תשיב יד הסוד מערכך כסכן לכן פ"י חס' הוא עני מליחן ערך • פ"י שאינו יכול ליתן ערך הקצוב במשנה ומ"ש משג' דין ליתן קצת ככל דלא ככ"ל עכ"ל סתם רענן : לטולא את סתם כ"י • סוף בערכך

ממ' שריבה כ"ס בל"ה : ב' אחר שכתוב אחד מרבה כ"ס בל"ה : ג' אי בני ישראל אין לי אלא בני ישראל כלל' וי"ט בילקוט : והתם סעבדים [כשעומדין] כ"ס בילקוט וי"ט לעיל • ס' תודע ובכמה מקומות ש"ס נוספת בילקוט בכל מקום מה מדרים אבל כן מנואר במשנה ריש ערכין סתם עבדים וכן פסק ברמב"ם פ"א מה' ערכין ומדרים דין ו' דהתם עבד מעריך גם כן : ח' איש לרבות את הקטן כי י יפליא דבר נאמר כאן מדר ונאמר לכן מדר מה מדר האמור לכן מדר ומדנה אף מדר האמור כאן מדר וגדס כ"ס בילקוט וי"ט ב"ר פ"י קרא לנפשות שפניות במכר ללכל מדר חס' כי ידור מדר ל"כ וכו' • וי"ט דכא הדין שם לא נדרת ולא כל תאחר לשלמו • לכן כ"ל דר"ל קרא דפ' כי מנח' כי פדור מדר וגו' לא תאמר לשלמו [וכחמ' סתום] נדבה אבל לקמן משמע דיליף כל תאמר מהקשה דערכין למדים עכ"ל וסוכה דין זה בגמרא מדר ס"א • ובגמרא ריש מדר ערכין ורמב"ם פ"א מהלכות ערכין ומדרים דין ט"ו ובסמ"ג עשין ק"ח וכחמ"ס שם צ"ח למס' דהם מ"ו וכו' דין אחד מדר ס"א : ד' הקיש ערכים למדים מה וכו' אף כן בערכים בגמרא כ"ס בילקוט • ה' ז' ח' הוא בגמרא ערכין ד' וע"ז בגמרא : וטוס' : ואינו טמן ערך אבריו • משנה ערכין ב' • ורש"י רפ"ב מ"ס • ערכין ומדרים : ו' דבר שספסוף מלים • שש' שם ומדרים • שש' שם ומדרים • עשין קכ"א וע' קרבן עדה בירושלמי פ"ד דמיר הלכא ב' : לא המת ולא הגוסס משנה ערכין ו' ורש"י שם דין י"ג ובסמ"ג

שדיה בידם למחנה וקורא ללם מלכי האמורי : וזי מה בניה ללם לישר
 שלל נמאסו ולא נגעלו . ואילו ספר חורש שנשתייר לנו לא היינו משוג
 מאומות העולם . ולא עזות היה לנו ומאכזבו של הקב"ה נשאר להיות [פתחון]
 פה כנגד העכו"ם : לא מאסתיים בימי אספסיטוס קיסר שנמרו דעקס
 לכותנו : יא ומנין שהכרית כרותה
 לשבטים : שלל לאכד ורעם . כדכתיב
 [חזקוק ב'] שבוטות מטות ואמר סלח :
 והחורות אחר רבי עקיבא וזי שתי
 חורות נחת לישראל וכו' . אלל והחורות
 חורות הרבה כו' זאת חורת העולה
 זאת חורת החטאת וכו' :

פרשתא ג ואין העכו"ם מעריכין .
 אין מעריכין לא את
 עצמן ולא את ישראל כדי ליתן דמים
 לבדק בניה . דקסבר רבי מאיר דאין
 מקבלין מן קדשי דק בניה כדמפרש
 בערכין [ה : דכתיב [עזרא] לא ללם
 ולנו לבנות בית לאלהינו וסמס ערפן
 לבדק בניה אזלי : שהרי חרש שוטט
 וקטן נערכין ולא מעריכין . וכפ"ה
 דערכין קאמר רבא . דעממל דר' מאיר
 לא מסתבר . דשאני חרש שוטט
 וקטן דלא בני דיעס נכחו . וחרש
 שמעריך . כנון שאט חידעס בודאי
 דרמיוזתו . אפ"ה לא כלום הוא .
 אבל חרש המדבר אפ"ה שאט שומע .
 אמרין כפ"ה דהגיגה [ג] שהוא כפסח
 לכל דבריו וילכתא דר' מאיר מסתבר .
 דאמר משום לא ללם ולנו לבנות בית
 לאלהינו שלל יכו לאמרים אח"כ אנחנו
 בנינו

כדכתיב [חללים קי"ט] חפיתי כשה לודר . ומפרשים שגם אחרים לא פליגי
 על ר"ע כי השבטים כדאמרי דרי אובדן מתע . אלל בלין ליישב המקראות מכלן
 ומכאן . ויש אומרים דאחרים בלא לחלוק על ר"ע . ולא מפרשים אנדן אלל על
 גלות וכלי דקא חפיתי ואלכלה אחסם ארץ אויביכם הייט באכילת קישואין
 שאין נאכלין ויזלזלים אחרים תחתיק .
 וכל דקאמר דרי . אנדן מתע אחר .
 כסם על מיתה קאמר שמתו כמה דורות
 ולא על כיליון מתע : ב אינו אומר
 ומכר אלא ימחו [כת"כ שלל יז גירסא
 אחרת] לשון מק וחזרה . שנשרשו
 בחטא ובעון שזידס כמו שעשו אבותיהם
 א"כ שמומדי נמקוס אבותיהם להרשיע :
 ד ס עשו את דיני ערלי בעולם .
 שלקו ולא חשו . אלל אחרו מקרה
 בעלמא הוא : אעשה אותם ערלי
 בעולם . גולים ואח"כ חוזרים וגולים ולא
 קבועים כשאר אומות : ד כדאי לכל אדם
 שיתלה העולם בנינו . שיתקיים העולם
 כשנולד : וכן וביען . וכי ראש בראש
 פרעתי מהם כלומר מה רצה הכותב
 למר יען וביען . וכי גמול תחת גמול
 עשיתי להם כתחיה : והלא לא נפרעתי
 מהם אלל חדא מחמא וכו' . אלל כך
 רצה הכותב לומר יען . נמשפטי
 מאסו שסס דינין . וביען את חקויה
 געלה נפשו אלו המדרשות . שגריין
 כמן חוקים שאין מפרטין בחורה .
 אלל סס קבלה : י זאת וכו' ואף גס
 זאת דרש להו . שחטאו בעגל . ובבעל
 פסור . ובארס חטאו מלכיהם מעין
 מלכי האמורי . וחולס קלקלה בגדולים

ד וזכרתי את בריתי יעקב . ולמה נאמרו אבות אחורנית אלל אם אין מעשה אברהם כדי מעשה יצחק ואם אין מעשה יצחק כדי מעשה יעקב כדאי לכל אחד ואחד שיתלח לעולם בנינו : ד ולמה נאמר באברהם ויעקב זכירה וביצחק לא נאמרה זכירה אלל רואין את אפרו כאילו הוא צבור ע"ה המזבח . ולמה נאמר באברהם וביצחק אף וביעקב לא נאמר אף אלל מלמד שממנו של יעקב אבינו שלימה : ד אין לי אלל אבות אימהות מנין ת"ל את . ואין אתים אלל אמהות שנאמר שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו . ומנין שהכרית כרותה לארץ ת"ל והארץ אזכור : ד והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתותיה . אני אמרתי להם שיהיו זורעים לי שש ומשמימים לי אחת . בשביל שידע שהארץ שלי . וחס לא עשו כן אלל עמדו ויגלו מסנה והיא תשפט מאיליה כל שמימים שהיא חייבת לי . שנאמר והארץ תעזב מהם ותירץ את שבתותיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם יען וביען . וכי ראש בראש פרעתי מהם מישראל והלא לא פרעתי מהם אלל אחת סמאה שחטאו לפני א"כ למה נאמר יען וביען . יען במשפטי מאסו אלו הדינים ואת חוקותי געלה נפשו אלו המדרשות : י זאת . זו עונה של מדבר . נס זאת . זו עונה של בעל פעור . ואף נס זאת זו עונה של מלכי האמורי . לא מאסתיים ולא געלתיים לבלותם . וכי מה נשתייר להם שלא נגעלו ושלל נמאסו . והלא כל מתנות טובות שנחנו להם נטלו מהם . ואילו ספר חורש שנשתייר להם לא היו משנים מאומות העולם כלום . אלל לא מאסתיים בימי אספסיטוס ולא געלתיים בימי יון . לבלותם להפר בריתי אדם . בימי המן כי אני ה' אלהיהם בימי נח : יא ומנין שהכרית כרותה לשבטים שנאמר וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים מלמד שהכרית כרותה לשבטים : יב אלל החוקים והמשפטים והתורות . החוקים אלו המדרשות . והמשפטים אלו הדינים . והתורות מלמד ששתי תורות ניתנו להם לישראל אחד בכתב ואחד בעל פה . אמר ר"ע וכי שתי תורות היו להם לישראל והלא תורות הרבה ניתנו להם לישראל . זאת תורת העולה . זאת תורת המנחה . זאת תורת האשם . זאת תורת זבח השלמים זאת התורה אדם כי ימות באהל . אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל זכה משה ליעשות שליח בין ישראל לאביהם שבשמים . בהר סיני ביד משה . מלמד שניתנה התורה חלכותיה ודקדוקיה ופירושיה ע"י משה בסיני :

פרשתא ג בני ישראל מעריכים ואין העכו"ם מעריכים . יכול לא יחו נערכים תלמוד לומר איש דברי רבי מאיר . אמר רבי מאיר אחר שכתוב אחד מרבה וכתוב אחד סמט . מפני מה אני אומר נערכים אבל לא מעריכים . שריבה מרת הנערכים ממדת המעריכים . שהרי חרש שוטט וקטן נערכים אבל לא מעריכים : רבי

הגהות מרד"ך

מסס אלל חסם מוחס שעשו לפני כ"ס בילקוט וכו' . וכו' כ"ל דקס ליה דסא כתיב למיל וזו ידעו עונם מלי קאמר כהא שניט וסס ידעו את עונם אלל ס"ק והלך תפסו מסס וגו' . וסס ידעו את עונם פ"ה שסס יתירו שסטלו יומרו מסיס א"כ למס חסמר יען וביען דחשטע גמול כגמול ומשי שנאמר במשפטו מלכ אלל חסמר וכו' כלומר שסטלו כ"כ לפיכך ידעו עונם עכ"ל : י נטלו מסס וס ס"ס שנשתייר להם שלל לא היה קים לישראל לא סיו משוקים כ"ס בילקוט : לא מאסתיים וכו' כולל בגמרא ענינה יא . פ"ה ובמדרש רבס רש מגלס חסמר : כי אני ה' פליקוס כלל וכו' ב"ס : יא ומנין שהכרית כרותה לשבטים ת"ל וזכרתי כ"ס בילקוט ופ"ה : יב גבול במימין ס"ה דודס ל"כ : יב סדינים והספרות מלמד כו' וכי שתי תורות בלבד ניתנו להם לישראל כי ימות בואהל מלמד ששתי תורות הרבה ניתנו להם לישראל אשר נתן ה' כי סלכות חקוקים ופירושים וכו' כ"ס בילקוט : **פרשתא ג** א וכו' . רובלו בערכין ס' : וע"ה קדש מוכ גס בגמרא חור ס"ל : וסנל דרמב"ם פ"ה מס' סוכין וסמיון דין ו' כתיב פליד וכן פסק בסמ"א פשין קכ"ס וסמ"א שס כסגוט פסק כתיב יהודס וע' ס' נדור סדיים פל סמ"א ר' ז"ל וע' עין סיס לעסכ"ס חלעמיל על סמורס פ' נמקויה ו' ס"ה : אלל לא מעריכס מפר

פרק ב א אלל יססו בעונם ואף בעונות אבותם אדם ויקו כ"ס בילקוט : שנאמר [דברים כ"ד ט"ז] לא יומתי : ג ואת עון אבותם סכין שספן ללם לתשיב ססס ממוחן על עונותיהם מלי מרמיון עליהם כ"ס בילקוט אומס כספיקתס וזמריס כולל כמ"ס כולל וס"כ : כ"ל דיקה ומכתיב וסכמתי חוטס בגרין חויביס דקסס כיון שסנו כספוטס למס"דיסס בגרין חויביסס אלל ס"ק כיון שספסו ללם לספוטס חניס חוטס בגרין חויביסס כ"י שסמורס תפוטס כמססס וס"ס דססיס לו חו פכ"ל : י ובסמתי חוטס כולל חויביסס ח"י כסמ"ס כיוסס וו מוס עובס כ"ס בלות חסם : פסס כס"ס כסין שנאמר [ויקרא כ'] וסעלס לא רוחסס וגו' כסמ"ס למרס מן וסכין מי ח"י כ"ס בילקוט : ד סכרל סכין שסכס ללם לספוטס וסמורסס על עונותיהם מלי מרמיון עליהם לכן נאמר לו חו כ"ס בילקוט : ד ולסס מוס כסכסס אבות ס' כמ"ס מוסס ח' מוסס שיתלס לעולס בנינו כ"ס בילקוט : ד וביעקב לא נאמר אף מפני שסטטו על יעקב סיסס שלימס כ"ס בילקוט : ד ססמית כרותס ללרן . מ' סיס ארץ ישראל וי' : ד וסס לא שסו כן עסחו ויגלו ס' מאליס עד ססמ"ס למי כל שסמ"ס ססס סייבס ל' לכן נאמר והלרן ס' בילקוט וסמר כר לעיל פרק ו' בייסס ב' : וכי ראש בראש כו' וסלל לא נפרעתי

פרק ו ונקם שאינו נדרית • כגון סימיו עיניו של דקיהו שלא היה ראוי לכל אותו דקין • אלא כשנול עון דורו שהיו רשעים • ומשמע להם נוקמת נקם • שהם שני עניני נקמות • ב לרבות כל מסעדי להם • כגון כלפתן • וישנות ומשקלות בתנור • כשחולטין אותו מן התנור שהיה בו מורסן וסודין ולא היה יכול לידבק פת ניטלין • וכן שוקלים ליקח כל אחת חלקה • ביד אדם איסר • ופרוטת והוא יושב ומשקל משקלות ומנענען בידו ומחשבו • לשעבר קונה בפרוטת אוכל ושבע • ועכשיו בזה האיסר אומר אם אקח פת פת אוכל אני ואינו שבע נחלא שני לו להפסיד איסר נחלא • ב וכשהקונה חזרתי וירושלים • מזור של חובים • וזנים יאכלו אבות • מעשה באיכה רנתי • ד ונעלה נפשי אחכם וז הנולה • גלות שחולטין שם צרות ולעוקים • ואין נענין • ז כמים כנשכין ושוב אין • חזורים לכלין • מאורר הגלות נראה כאלו שאין להם לחזור • ודריש מהירוקותי כאלה המרוק מן הכלי :

פרק ו והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית • נקם בברית ונקם שאין בברית • איזו הוא נקם שאינו בברית כגון סימיו עיניו • שסימו את עיני דקיהו מלך יהודה • ונאספתם אל עריכם מפני הצודה ושלחתי דבר בתוכם • שהיה המות הורג אתכם מבפנים • ובעלי רבב מקיפים אתכם מבחוץ • ונתתם ביד אויב • הלכה אין מלינים את המות בירושלים • וכשהם מוציאים אותו לקבורו וזה קוברי מיתיהם נתנין ביד אויב • בשברי להם מטה להם • לרבות כל מסעדי להם • ואפו עשר נשים להם כבתנור א' מבלי עצים • והשיבו להם במשקל שתהא פת ניפולה • והן יושבת ומשקלות אותה בתנור • ר' יוסי בן דורמסקית אומר משל ביד אדם איסר ופרוטת והוא יושב ומשקלו • ואומר אקח בו פת אוכל אני ולא שבע • אקח בו תמרים ששא אוכל אני ושבע אעפ"כ אוכל ולא שבע שנאמר ואכלתם ולא תשבעו דבר אחר ואכלתם ולא תשבעו זה רעב של מהומה :

פרק ז ואכלתם בשר בניכם וכשר בנותיכם תאכלו אמרו עליו על דואן בן יוסף שמת והניח בן קטן לאמו והיתה מודדהו במפתים בכל שנה ונותנת משקלו זהב לשמים וכשהקיפו מצודת ירושלים טבחתי בידה ואכלתו ועליה מקונן ירמיה ואומר ריבוני אם האכלנה נשים פרים עיללי מיפוחים • משיבה רוח הקודש ואומר אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא • זה זכריה בן יהוידע הכהן • דבר אחר ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם תאכלו • אין לי אלא אבות אוכלים בשר בנים ובנות בנים אוכלים בשר אבות מנין שנאמר לכן אבות יאכלו בנים בקרבן ובנים יאכלו אבותם • ד והשמדתי את בנותיכם כמשמע והכרתי את חמניכם אלו הנחשים והקסמים שבישראל • ונתתי את פגריכם על פגרי נילולכם ובי מיה הפגרים עושים אצל הנילולים • אלא שהיה אליהו זכור לטוב מהויר על כל טפוחי הרעב • מצא אחד תפוח ומוטל כרעב א"ל בני מאיזה משפחה אתה אמר לו משפחה פלוני א"ל יוכמה הייתה • א"ל שלשת אלפים וכמה נשתתיר מכם א"ל אני • א"ל רצונך לומר דבר אחר ולחיות א"ל א"ל אין אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד • צעק מיד ואמר הם כי לא להזכיר בשם ה' לא ליסדני אבא כך • מה היה עושה נומל יראתו ונותנה על לבו ומנפפה ומנשק עד שברוסו נבקעת ונופה הוא ויראתו לארץ לכך נאמר ונתתי את פגריכם על פגרי נילולכם ונעלה נפשי אתכם וז הנולה ויש אומרים זה סילוק שכינה • ונתתי את עריכם חריבה • עיר עירי עריכם • לרבות הכריכין והמחוזות והשמדתי את מקדשיכם מקדש מקדשי מקדשכם לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות ולא אריח בריח ניהוחכם כמשמעו • ד והשימותי אני את הארץ • זו מדה טובה שלא יהו ישראל אומרים הואיל ונלינו מאיצנו עכשיו האויבים באים ומוציאים עליה נחת רוח שנאמר ושמו עליה אויביכם היושבים בה • אף האויבים הנאים אחרי כן לא ימצאו עליה נחת רוח • ז ואתכם אורה בנים זו מדה קשה לישראל שבשעה שבני המדינה גולים כולם למקום אחד הם רואים זה את זה ומתנחמים • ואם אין אתם כן • אלא עתיד אני לזרות אתכם לבין כל האומות כאדם שהוא זורה שעורים במורה ואין אחת מהם דבקה לחבירתה שנאמר ואורם כמורה בשערי הארץ שיכלתי איבדתי את עמי מדרכיכם לא שבו • ז והריקותי אחריכם חרב • החרב הנשמטת אחריכם לא במהרה היא חוזרת וכמים הנשפכים שוב אין חוזרים לכלים :

פרק ח ונתתם ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה • זו מדה קשה לישראל שבשעה שאדם גולה מתוך כרמו ומחוך ביתו וסופו לחזור כאילו אין כרמו וביתו חריבים • אתם אין אתם כן אלא והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה מפני מה שאין סופכם לחזור • ב אז תרצה הארץ את שבתותיה אני אמרתי לכם שתהיו זורעים שש ומשמים לי אחת • כשכיל שתדעו שהארץ שלי היא ואתם לא עשיתם כן • אלא עמדו וגלו מסנה והיא תשמט מאליה כל שמימים שהוא חייבת לי שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה • כל ימי השמה תשבות • ג והנשארים בכם והבאתי מורך בלבכם • אינו אומר והבאתי מורך בלבכם אלא והבאתי מורך בלבכם • ד ודרת אתכם קול עלה נדף אמר ריב"ק פעם א' היינו יושבים בין האילנות ונשבה הרוח והמיתו העלים זה בזה ועמדנו ורצנו ואמרנו אוי לנו ששא ידביקנו הפרשים • לאחר זמן נפנינו אחרינו וראינו שאין בריה וישכנו במקומינו ובכינו ואמרנו אוי לנו שעלינו נתקיים הפסוק ודרת אותם קול עלה נדף וגם כנוסת חרב מפני אימה ונפלו ואין רודף מבלי כח • ד וכשלו איש באחיו אינו איש באחיו אלא איש בעון אחיו • מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה • ז ולא היה להם תקומה לפני אויביהם • זו שעה שנלכדה בה ירושלים :

פרק ט ואברתם בנים ר"ע אומר אלו י' שבטים שנלו למדי • אחרים אומר ואברתם בנים אין איבדן אלא גילה יוכל

הגהות מהרי"ד

פרק א גבול במזרח מ"ט דרום ל"ט • ונאספתם אל עריכם מפני המור כ"ה בפסיקתא ווערמא • שם ובעלי [דנחל] מקיפים כ"ל • סלכה חין מליים את כחם בירושלים • ג' כנח קרח מ"ז • וביד כנחמ"ס מ"ז בית כנחמ"ס דין י"ד ו' • ה"ז פסוק דאנו מפני הלכה זו • ומסור ענין למחש ודור סה דנשינו עסקין וי"ל דה"ק עמך שאין מלנים את כחם ביר שלים יאלו למון לקבורה ופליגין וכו' רמקום מן הסור ומכאן זה יאלו הקרובים מן לעור כעבודת דבני יוסמן בן וכלי [גטין י"ז] • ב כל מסעדי להם • כגון ספולין והעדרים וכל מיני קטניות שהם סעד ללחם פסיקתא ווערמא • רבי יוסי בן דורמסקית אומר משקל מה פ"ל מין חמה אומר סיה ללחם איסר ופרוטת סיה יושב ומשקל אומר מה חטול בו פת אוכל אני ולא שבע א"ל חטול בו תמרים • כ"ה בילקוט וכו' • ס"ד פ"ל דהול"ל שילקו כלם ומחלת דע שיהיה ספת נפולין ומס • ו • בלא משקל • כ' ופי' משקל אומר דפנתו מה יקנה בו • ג חמך כשמת דא' פ' יוסף פסוק בן קטן לאמו וסיה אמו מחלתו כ"ה ב"ה בילקוט וסיה גם בלכיה רבתי פ' על חלה חיי בוכים • בשר חבת מנין שנאמר תאכלו וכו' א"ל [יחזקאל כ'] לכן אבות כ"ה וסיה שם בנחמ"ס איכה • ד בנחמ"ס כשמתו כ"ה וסיה מנין ונפתי וכו' על כל מופתי רעב כ"ה בילקוט וכו' • בגמרא סנהדרין ס"ז • א"ל אלא כ"ה ב"ה ופי' אלא מה אני רוצה ודאי למות אמי רוצה ר"ע • ואמר ס"ה כ"ה [פסוק בנחמ"ס ו' י'] • שם לרבות גמ' כנחמ"ס כ"ה

שחיתים עבדים * וכמילתא חסיד דכתיב עבדים היונו למרע : ן וקצן
את הקצן * ס"א הסמלונים * מפרש' לזון שלמות ובגדים כליון שטותין
תחת העול שלא יחזול כפרה * ל"א נוקצין כעיל שני נקצים * וביניס
כעזי עורף השור וסוחין נק שתי תולדות וכן סמלונים דפרש' ו"ל
במס' שבת (כ"ט :) : ן קוממיות
לשון קומה מלות * וביני מלתיס :
אבל

ן לא כבדית הראשונים שפירמם למת * שאלתו נעשה ונשמע וזכר עשו
אלה העול :

פרק ג ב שוב אינו מואס בכס * וכמקדש שני לא היה משכנו שלם
שלא היה בו ארון וגם לא חזרו הכהנים עוד : ה עבדים
היו למלכים * שלא היו עושין מלאכה
אלא למרע * והיו מזהות להם
עבדים למלכים * ומנית עבית נבית

נאמר ופנית אליכם * ופנית אליכם * בטובה * והפית אתכם בפריה ורבייה * והרבית אתכם * בקומה זקופה * חקיותי את
בריתי אתכם : ן לא כבדית הראשונה שהפירתם אותה * שנאמר אשר המה הפרו את בריתי ואני מעלתי במ נאום ה' אלא ברית
חדשה שלא תופר מעתה שנאמר לכן הנה ימים באים נאום ה' ובריתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה :

פרק ג ואכלתם ישן נושן * מלמד שכל הסתיושן יפה מחבירו * נושן אין לי אלא יין שדרכו לכן מנין לרבות כל
המתיישנים ת"ל ישן נושן * וישן מפני חדש תוציאו * שיהיו נגנות מליאות חדש והאוצרות מליאות ישן * ואתם מקפידים
היאך תוציאו ישן מפני חדש : ב ונתתי משכני בתוככם * זה בית המקדש * ולא תנאל נפשי אתכם * משאני נואל אתכם
שוב אינו מואס בכס : ג והתהלכתי בתוכם * משלו משל למה הדבר דומה למלך שיצא למייל עם ארסו בפרדס והיה
אותו ארס מוטמר מלפניו * אמר לו המלך לאותו ארס מה לך מיטמר מלפני הריני כיוצא בך והקב"ה אמר להם לצדיקים מה לכם
מודעוים מלפני * כך עתיד הקב"ה מטייל עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא * וצדיקים רואים אותו ומודעוים מלפניו הריני כיוצא
בכם : ד יכול לא יהיה מוראי עליכם ת"ל והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם * אם אין אתם מאמינים כי כל הדברים הללו
אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם ונומר * אני הוא שעשיתי לכם ניסים במצרים אני הוא שעתיד לעשות לכם כל הניסים הללו :
ה מהיות להם עבדים * מה ת"ל לפי שנאמר ויפך מבית עבדים * יכול שיהיו עבדים לעבדים ת"ל להם * עבדים היו למלכים ולא היו
עבדים לעבדים : ן ואשבור פוטות עולכם * משלו משל למה הדבר דומה לבעל הכית שהיתה לו פרה חורשת והשאלה לאחר להיות
חורש בה והיה לאותו האיש עשרה בנים זה בא וחרש וישב לו וזה בא וחרש וישב לו עד שנתינעה הפרה ורכצה לה * נכנסו כל
הפרות ואותה הפרה לא נכנסה * לא הכפיק בדעתו לקבל פיוס מאותו האיש אלא בא כיד ושבר את העול וקצץ את הסמיונים *
כך ישראל בעולם הזה שלטון אחד בא ומשעבר והולך לו שלטון זה בא ומשעבר והולך לו והמענה ארוכה שנאמר על נבי חרשו
חורשים האריכו למעניהם למחר כשיגיע הקץ אין אומר הקב"ה לאומות כך וכך עשיתם לבני אלא מיד הוא בא ושבר את
העול ומקצץ הסמיונים שנאמר ואשבור פוטות עולכם וכן הוא אומר ה' צדיק קצץ עבות רשעים : ז ואולך אתכם קוממיות *
ר"ש אומר מאתים אמה רבי יהודה אומר מאה אמה כאדם הראשון אין לי אלא אנשים נשים מנין * ת"ל בנותינו כזויות מחוטבות תבנית
היכל וכמה היא תבנית היכל מאה אמה דבר אחר ואולך אתכם קוממיות בקומה זקופה ולא יהיו יראים מכל בריה :

פרשתא ב ואם לא תשמעו לי * אם לא תשמעו למדרש חכמים * יכול למה שכתוב כשהוא אומר ולא תעשו את כל המצות
האלה הרי מה שכתוב בתורה אומר * הא מה אני מקיים אם לא תשמעו למדרש חכמים : ב ואם לא תשמעו
מה ת"ל אין לי אלא זה שהוא יודע את רבונו ומזכין למרוד בו * וכן הוא אומר כנמרוד נכור ציד * שאין ת"ל לפני ה' אלא זה
שהוא יודע את רבונו ומזכין למרוד בו * וכן הוא אומר ואנשי סדום רעים וחמאים לז' מאד שאין ת"ל לה' אלא אלו שיודעים
את רבונו ומזכין למרוד בו : ג ואם לא תשמעו לי מה ת"ל לא תעשו * וכי יש לך אדם שאינו למד אבל עושה ת"ל אם לא
תשמעו ולא תעשו * הא כל שאינו למד אינו עושה או יש לך אדם שאינו למד ואינו עושה אבל אינו מואס באחרים
תלמוד לומר ואם בחוקותי תמאסו * הא כל שאינו למד ואינו עושה סוף שהוא מואס באחרים או יש לך שאינו למד
ואינו עושה ומואס באחרים * אבל אינו שונא את החכמים * ת"ל ואם את משפטי תנעל נפשכם אינו אומר ואם (את) משפטי תנעל
נפשכם אלא ואם את משפטי תנעל נפשכם * הא כל שאינו למד ואינו עושה ומואס באחרים סוף שהוא שונא את החכמים * או
יש לך אדם שאינו למד ואינו עושה ומואס באחרים ושונא את החכמים אבל מניח לאחרים לעשות ת"ל לבלתי עשות הא כל
שאינו למד ואינו עושה ומואס באחרים ושונא החכמים סוף אינו מניח לאחרים לעשות או יש לך אדם שאינו למד ואינו עושה ומואס
באחרים ושונא את החכמים ואין מניח לאחרים לעשות אבל מודה במצות שנאמר מסיני ת"ל את כל מצותי * הא כל שאינו למד
ואינו עושה מואס באחרים ושונא את החכמים ואינו מניח לאחרים לעשות * סוף שהוא כופר במצוות שנאמר מסיני או יש לך אדם שיש
בו כל המידות הללו אבל אינו כופר בעיקר ת"ל להפרכם את בריתי * הא כל שיש בו כל המידות הללו סוף שהוא כופר בעיקר :
פרק ד אף אני איני מדבר אלא באף * אני אשר בניתי אני אהרם * אני אשר נטעתי אני אתוש * וכן הוא אומר הנה אשר
בניתי אני חורם ואשר נטעתי אני נותש * אעשה זאת * זו קשה לכם יותר מכל * ששמי הגדול הו' עליכם כבעל
חוב * לכם מדיכם היתה זאת * אין הרעה יוצאת מלפני לעולם וכה"א מפי עליון לא תצא הרעות אלא חטוב : ב והפקדתי עליכם
בהלה * שיהיו חמכות פוקדות אתכם מזו לזו * עד שהראשונה פקודה אצליכם אביא אחרת ואסמכת לה בהלה מכת המבהלת
את

הנהגות מדר"ד

המדרש תחת העול שלל חייך צולח ונקראים כן על שם ששמים למתם מליו הסמכות
ומשמלות בלות עכ"ל : ז רבי יוחנן אומר מלתיס חסיד רבי שמעון אומר מואס חסיד כ"ס
בילקוט חמס נכרשית רבס פ' י"ב ובמדרש רבס פ' י"ב הסמכות סוף כמו : וסוף לפני
וכ"ס בגמרא סנהדרין ד' ק' * וע"ש דרש' וסוף כ' קוממיות מלתיס דרש' קוממיות קומס
לרבי מית ולידן תבניתם היכל קא סמך : ת"ל [תכלית קמ"ד] מ' וסוף סוף היכל מ' וסוף
ולא יסיו ירחס יוכל חסד כ"ס בילקוט :

פרשתא ב א למדתי מקמים או יכול למה שכתוב בתורה בסוף חומר כ"ס בילקוט :
ב מה ת"ל לי זה שסוף יודע כי וסוף בגמרא [מלשתי פ' י'
בגמרא כי אלא שסוף יודע כי וסוף [סס י"ג י"ג] ואספי כי ומלתיס שזין ת"ל ל'י
אלא ספיו יודעס את רבוס ומזכין למרוד בו כ"ס בילקוט ודרש' : ג ולא תעשו סך
חסד כי כל שאינו למד אף אינו עושה יס לך כי ת"ל חס בחוקותי כ"ס בילקוט : דלמתיס
סמתיס או יס לך כי בלמתיס סמתיס חסד אינו כי נכנסס איני חומר ואס משפטי תנעל
נפשכם אלא ואס את משפטי כ"ס בלות חסד * וכ' דרש' פ' את בת נרבות * ובילקוט
לימכו לסקן פיעות מן חיוני חומר עד נכנסס : אבל מניס את חמתיס לעשות כי מניס
את חמתיס לעשות כי מודה במצות שניסס חסד סיו כי סוף שאינו מודה במצות כי
כ"ס בילקוט :

פרק ד א אני שנינו אני אהרם אני שנינו כ"ס בילקוט וע' ס' גבול בגמין ס"א
דרש' ל' : וסוף [ירמיה מ"ד ד'] כסד אשר כי וסוף [ליכס ג'] מפי
עליון

אמר ללס לשראל כללו עשו עמי מועט וכ' אכל אתם סמנונות כרכס אני עמד לפסח
עמסס כ"ס בילקוט * וסוף כ' סרובס מ' בשרים [במוריס] טמן נטאו מרגס רוביל
ובלשון מואס סרובס עכ"ל לשון ירושלמי וע' ס' גבול בגמין חלק ג' דרש' כ"ט :

פרק ג א שכל המעטין מסבירו יספ מסבירו כי יסכו סולחות מלכות מדס וסגרנות
מלכות יסן וחסס נטאו מקפידים כ"ס בילקוט וסגרנות סלפנינו יומר כסוס
רמו סקוף כלן כ"ס בגמרא כ"ס ספ סמכר את סספסיס ד' ל"א פ"ס וע' מוסיס וגור
חיס ונבוס וקרבן חסין : ב ונמתי משכני בתוככם וס ביוסמ' * גמרא סירובין ב' :
ג למלך שסד אלל חמסר וסס סלחיסו ססוס מועמר מלפניו כי כיוצא בן ק' פמתי סקב"ס
כי ומודעוים מלפניו וסקב"ס חומר ללס לנדיקוס חס ללס מודעוים מלפני סיוני כיוצא
כסס או לפי שספי כיוצא כסס יוכל לא יסס מוראי כי כ"ס בילקוט : דלס חסס מלתיס
כל' ובקרבן חסין מייסב טוססל סלפנינו : ה מסיס ללס עבדים מה ת"ל לפי שנאמר
[ללס דרסיס ו'] וסדן מניס עבדים יוכל עבדים לעבדים [סיו] ת"ל [מתיס] ללס [עבדים] :
ז למס סרנר רומס כי וסס לו וססס סספסס סרובס וססל ללס חוסס ספרס נכנסו כל
סמתיס וחסס ספרס לל סכנסס וססרלס נעס"כ סלל סספיק דרסמו
ללל מיוס וקצן מיד וססר את ססול וססס את סססמלתיס כן סיו סרלל בעס"כ סללון
כל וססססר כי וססססר וססל לו ססמנע סקן כי מיד סססר את ססול וסססס ססמלתיס
מ' כ"ס בילקוט ודרש' * וכ' סרס ססמלתיס מ' סרלל"כ סיו ססססס סססין למס

Digitized by Google

ן כי אני ה' אלהיכם את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו * כנגד זה הנמכר לעבדים
הכתוב מדבר שלא יאמר הואיל ורבי עובד עבדים אף אני אעביר עבדים * הואיל ורבי
מגלה עריות אף אני מגלה עריות * הואיל ורבי מחלל שבתות אף אני אחלל את השבתות
ת"ל לא תעשו לכם אילים * את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו הזהיר כן הכתוב על כל
המצות * אני ה' אני נאמן לשלם שכר :

הגהות מהר"ד

רמב"ם פ"ו מה' עבדים וסמ"ג לאין מ"ב : ך כנגד הנמכר לעבדים כי חללים [ופסל
מנכס לא תקימו לכם] ח"ה שבתותי כי הדין [בן] הכתוב [את] כל המצות כ"ס בילקוט
כ' ה"ר מ' מה שמתירא מהמקדש והיינו שמי שזכור על המקדש תמור כל המצות ע"כ

ובפסוקא דוורתי כ' ויל' הדין הקב"ה על כל התורה שלא מחללי שלם משכר מכל
המצות ע"כ ולי נראה שפ"י פונות ישראל נכרר הכיט מ"ו וח"ב מה שזכור על המקדש
זכור על כל המצות :

אם בחקתי תלכו * תלמד שהקב"ה מתאווה שיהא ישראל עמלים בתורה *
מדקאמר אס קא דריש שהוא לשון בקשה * דכתיב אס נא מלאחי
מן בעיניך * אי נמי מדכתיב תלכו משמע שחורס שיעשו : וכן הוא אומר
לו עמי שונא לי ישראל דברכי יכלו * דהתם נמי לשון בקשה
דכתיב לו ידי כדנכר : ך הא מה
אני מקיים זכר שתהא שונה בפך *
תהא שונה הלכות שבת : זכור את
אשר הקצפת * במעשה עגל : שתהא
שונה בפך * הלכות ע"ו : זכור את
אשר עשה למרים * שתהא שונה בפך
הלכות נגעים : זכור את אשר עשה
לך עמלק * שתהא שונה בפך הלכות
מגילה * א"ל כנון ושנתם לבניך
שתקבע זמנים להיות קורא בתורה
בכל אלו הענינים * ומאלו נלמד

אם בחוקותי תלכו * מלמד שהמקום מתאווה שיהיה ישראל עמלים
בתורה וכן הוא אומר לו עמי שומע לי ישראל בררבי יהלכו *
כמעט אויביכם אבניע ועל צריהם אשיב ידי * לו הקשבת למצותי
ויהי כנהר שלוםך וצדקתך כגלי הים * ויהי כחול ורעך וצאצאי
מעין כמעוהי ולא יכרת ולא ישמר שמי מלפני * וכן הוא אומר
מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי ולשמור את כל מצותי כל
הימים למען ייטב להם ולבניהם לעולם * מלמד שהמקום מתאווה
שיהו עמלים בתורה : ך אם בחוקותי תלכו * יכול אלו המצות

פרק א ונתתי נשמיכם בעתם
ברביעיות * ברביעי שבת
או קודם : או אינו אלא בערבי
שבתות * דהיינו חמישי ושני שהם
לשני

אמורות * הא מה אני מקיים אם בחוקותי תלכו להיות עמלים בתורה *
ובשהוא אומר ולא תעשו את כל המצות האלה הרי מצות אמורות * א"כ למה נאמר אם לא תשמעו לי להיות עמלים
בתורה : ך וכן הוא אומר וזכור את יום השבת לקדשו יכול בלבך * כשהוא אומר שמור * הרי שמירת לב אמורה * הא מה אני מקיים
זכור * שתהיה שונה בפך * וכן הוא אומר זכור אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלהיך במדבר * יכול בלבך * כשהוא אומר
אל תשכח הרי שכחת לב אמורה * הא מה אני מקיים זכור * שתהא שונה בפך * וכן הוא אומר זכור את אשר עשה ה'
אלהיך למרים * יכול בלבך כשהוא אומר השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות הרי שכחת לב אמורה * הא מה אני מקיים
זכור שתהיה שונה בפך * וכן הוא אומר זכור את אשר עשה לך עמלק * יכול בלבך * כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת לב
אמורה הא מה אני מקיים זכור שתהיה שונה בפך : ך וכן הוא אומר ונתתי את עריכם חרבה יכול מאדם כשהוא אומר והשימותי
אני את הארץ הרי אדם אמר הא מה אני מקיים ונתתי עריכם חרבה מעובר ומשכ * וכן הוא אומר והשימותי את מקדשיכם * יכול
מן הקרבנות כשהוא אומר ולא אירח בריח נחוחכם הרי קרבנות אמורים הא מה אני מקיים והשימותי את מקדשיכם מן הגדודיות :
ה אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם הלמד לעשות לא הלמד שלא לעשות שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא :
פרק א ונתתי נשמיכם בעתם * ברביעיות אתה אומר ברביעיות או אינו אלא בערבי שבתות אמר אפילו שנים
בשני

הגהות מהר"ד

א וכן הוא אומר [תהלים ע"א] לו עמי וכ' [ואומר תפסו מ"ס] לו הקצפת כ"ו וכ"ה
אומר [דברים כ'] : ך כשהוא אומר את מצותי תשמור כ"ו מצות אמורות סא מה אני
מקיים אס במדקוסי מלכו [אלה שיתו ישראל] עמלים בתורה כ"ס בילקוט : ך וכן הוא אומר
[שמות ך] וזכור כ' כשהוא אומר [דברים מ"ב] שמור כ' סא מה אני מקיים זכור אלא
לכיות שיהא שונה בפך [דברים ט'] וזכור את אשר הקצפת יכול בלבך כ' סא אינו אומר
זכור אלא להיות שונה בפך [דברים כ"ד] וזכור כשהוא אומר [שם] השמר כ' סא
שליט אומר זכור אלא להיות שונה בפך כ"ס בילקוט * וכ' ה"ר זכור את אשר הקצפת
פ"י לזכור מה שהקצפת ונתתי נשמיכם עגל שהפסע שמור לזכור וכו' סמ"ג כ"ה
ס"י ל"ב שמתיר פותח שער עגל בתפילין וכן לזכור מעשה מרים לזכור מלשון סעודת
עמלק כ"ה מלמד לזכור כדכתיב במגילה ד' י"ח ומעשה עמלק עמלק למד לכל זכירות שחזק
לזכור אותם פסם אמת בשם וכו' די בקורין אותו בפרשם בשבתו אף ס"ל קצת וזכר
בפני עמלק למעשה עמלק סמוך לשורם כ"י לסמוך מעשה עמלק למעשה קצת וכו' וכו'
בפ' כי תלך ג"כ מעשה מרים מנא ג"כ מצות הללו לזכור אותם וגבי עמלק כ' מלמד
לשמור לבנינו שיהיו לזכר ע"ה וכו' כ' שמואל לזכור אותם בכל יום וכ"כ בכתבי סמ"ג *

פרק א א סא מה אני מקיים ונתתי נשמיכם בעתם בלילות ששש ביום כדורום כ'
בשמרת נשם סדוק חורס מהם ונתנגבם סדוק וספסלים יולאים ותחין
מלכתם כ' דהיינו שמתן כן שטח כ"ו נשמים יורדים כ' והמיוס וינגמל לזכורם לזכורם
כמה שטח גורם וכן הוא אומר [ויחיה כ'] עוטיבים כ"ו אלא וספסלים מנא סמוך
מכא כ"ס בילקוט וכו' ג"כ בויקרא רב פ"ה כ"ה וכו' ג"כ בנחמך ענינים דף כ"ב וכו' :
ברביעיות * מידה בכל זמני רביעה ראשונה ושניה כ"י בלזכר ישה עולר בויקרא רב פ"ה
ל"ב ס"י ס' : או אינו אלא בערבי שבתות * כ' כמות אמת ג"כ דהיינו עיסק אדמתי

Digitized by Google

ג' ח"ל אשר יהיו לך . על וולדות דריש כלאמר בתמורה [י"ז:] כפרק
אלו קדשים רק קדשין [אלו תמורות תמורה כ"ה:] אשר יהיו לך אלו הולדות
ובגמרא יליף מהאשה וילדיה שולדה כמותה [מה אמה אין לה קדושין
דכתיב האשה וילדיה וגו'] נכמות [כ"ג:] ונקדושין [ס"ח:] ד' (ת"ל וגם

את הכוס הזה והוא אינו צריך . הצין לי את הכוס והוא אינו
צריך . עדור תחת הגפן עד שאבוא שבא תאמר לצורך
עצמי אני עושה . והרי הדבר מסור ללב שנאמר ויראת
מאלהיך הא כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת באלהיך:
ג' שמא תאמרו הואיל ואסרת לנו את כל אלו במה נשתמש
ת"ל ועבדך ואמך אשר יהיו לך מאה הגוים מה ה"ל בנין אהה
אומר ישראל שבא על שפחתו וילדה ממנו בן מותר אתה לשעבדו
עבד . ת"ל אשר יהיו לך מאה הגוים אשר סביבותיכם ולא
מן הכנענים שבארץ . מהם תקנו בניהם ובנותיהם הם עצמן
מנין ת"ל מהם תקנו עבד ואמה . הקיש עבד לאמה כה אמה אין
לה קידושים אף עבד אין לו קידושים: ד' וגם מבני התושבים
הגרים עמכם מהם תקנו בניהם ובנותיהם . הן עצמן מנין ת"ל
מהם תקנו . ומשפחתם אשר עמכם מה ת"ל . מנין אהה אומר
אחד מכל משפחות האדמה שבא על אחת מן הכנעניות וילדה
בן מותר אהה לקנותו עבד ת"ל ומשפחתם אשר עמכם . או
אחד מן הכנענים שבא על אחת מכל משפחות הארצות וילדה
ממנה בן מותר אהה לקנותו עבד ת"ל אשר הולידו בארצכם . והיה
לכם לאחוזת . הרי הם כאחוזת מה אחוזת נקנית בכסף בשטר
ובחזקה אף עבדים נקנים בכסף בשטר ובחזקה: ה' והתנחלתם
אותם . אותם לבניכם ואין בנותיכם לבניכם . מלמד שאין אדם מיריש
זכות בהו לבניו . ומנין לכל המוחזק אהריו בנו שהוא בנו ת"ל
והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזת . מה אחוזת אין
לו חוגייה . אף עבדים אין להם חוגייה: ו' לעולם בהם
תעבדו אין לך בהם אלא עבודה בלבד . ובאחיכם בני
ישראל איש באחיו אין לי אלא איש באיש . איש באשה
אשה באיש מנין ת"ל איש באחיו מכל מקום . ובאחיכם בני
ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך . בו אין אתה רודה
בפרך . רודה את בן חורין בפרך:

פרק ח וכי תשיג יד גר ותושב עמך . מי גרם לזה שיעשיר
דיבוקי עמך וסך אחיך עמך . מי גרם לזה שיעני

ובכוסה [ג:] קאמר מן הטללים בארצכם כנענים שהיו גרים ויושבים
בה . שאל אחד מן הכנענים נא על אחת מן האומות והוליד בן
שאותו הבן ככלל לא תחיה כל נשמה הוא . והסם ילפינן מאלו דלאומות
הכנענים שבארצכם . וניחא טמי:
ה' שאל אחד מן הכנענים שאל אחד מן הכנענים שאל אחד מן הכנענים
ובכמותות בפרק נערס [מ"ג:] דלון
האחין יורשין זכות האב לזכות במעשי
ידו הכת: ומנין למוחזק אהריו שהוא
בנו הרי הוא בנו . פי' ואין צריך
להציג עדים וכן אמרין בפ' עשרה
יוחסין [קדושין פ'] סוקלין על
החזקות: ד' אין לך בן אלא עבודה
בלבד . שחשור להכחיש ולעצור ובמס'
נדה [מ"ו:] לעבודה נחמס ולא
לנשק . אט"ג שאלם הכהן וניישו
לעבדו פטור דמתן נדה קמא [פ"ו]:
ז' וכן נהרג עליו בתוך יום או
יומים: רודה אתה בן חורין בפרך .
אם הוא שכיר ומשכר לעבודה
קשה:

פרק ח או לעקר זה הנמכר
לעבד'ם עמך . ונקרחה
עקר שצריך לעקרה ולגרש אחריה .
ונמכר לעבד'ם לרצן ולכבד לפניה:
זה ואמר לו הרי אני נמכר . שמהיים
על קרוביו . ואליבא דמ"ד [קדושין
ט"ו:] גאולת קרובים לשמורו .
ואומר להם אם לא תתנו כדי דמיו
אני למכור את עצמי ואתם תריכס
לפדותי ואני אהיה בן חורין ויכל יהו
נוקקין לו כו' אל תניחנו שיטמע .
קדושין פרק א' [ב'] ובערתי [ל']
פי' המוכר גרם לה בלשון אחר: ת"ל א'
מלחמי פי' מיוחד בנחלה: ג' לרבות
כל הגאולות . שיהא הקרוב קודם .
כגון שזה אחיך ובתי כחצרים . אבל
מוכר בית בבתי פרי תומה ועבד
הנמכר לישראל קא בעי כפי"א קדושין:
אם הם גאולים לקרובים:
ואינו

דיבוקי עמו . ונמכר לגר . זה גר צדק . תושב . זה גר אוכל נבילות . משפחת גר . זה העכו"ם . כשהוא אומר . או לעקר .
להביא הנמכר לעבד'ם עצמה . בא ואמר לו הרי אני נמכר . יכול הוקק לו ת"ל אחרי נמכר הא אין אתה נזקק לו אלא משיבכר .
גאולה תהיה לו מיד . אל תניחנו שיטמע . מנין שאחיו מאביו קודם לאחיו מאמו ת"ל אחד מאחיו ינאל: ב' דודו זה אחי
אביו . בן דודו . זה בן אחי אביו . או משאר בשרו כמשפחתו . מלמד שהקרוב קרוב קודם: ג' או השניה ידו . יד עצמו . וננאל
ביד כל אדם . מה ת"ל ינאלנו ינאלנו . ננאלנו ג"פ לרבות את כל הגאולות שיהו כסדר הזה: ד' וחשב עם קנותו . עמו הוא מחשב
ואינו

הנחות מהר"ד

הכוס ואינו צריך הצין לי את הכוס ואינו צריך . עדור תחת הגפן עד שאבוא שבא תאמר לצורך
עצמי אני עושה . והרי הדבר מסור ללב שנאמר ויראת מאלהיך הא כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת באלהיך:
ג' שמא תאמרו הואיל ואסרת לנו את כל אלו במה נשתמש ת"ל ועבדך ואמך אשר יהיו לך מאה הגוים מה ה"ל בנין אהה
אומר ישראל שבא על שפחתו וילדה ממנו בן מותר אתה לשעבדו עבד . ת"ל אשר יהיו לך מאה הגוים אשר סביבותיכם ולא
מן הכנענים שבארץ . מהם תקנו בניהם ובנותיהם הם עצמן מנין ת"ל מהם תקנו עבד ואמה . הקיש עבד לאמה כה אמה אין
לה קידושים אף עבד אין לו קידושים: ד' וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו בניהם ובנותיהם . הן עצמן מנין ת"ל
מהם תקנו . ומשפחתם אשר עמכם מה ת"ל . מנין אהה אומר אחד מכל משפחות האדמה שבא על אחת מן הכנעניות וילדה
בן מותר אהה לקנותו עבד ת"ל ומשפחתם אשר עמכם . או אחד מן הכנענים שבא על אחת מכל משפחות הארצות וילדה
ממנה בן מותר אהה לקנותו עבד ת"ל אשר הולידו בארצכם . והיה לכם לאחוזת . הרי הם כאחוזת מה אחוזת נקנית בכסף בשטר
ובחזקה אף עבדים נקנים בכסף בשטר ובחזקה: ה' והתנחלתם אותם לבניכם ואין בנותיכם לבניכם . מלמד שאין אדם מיריש
זכות בהו לבניו . ומנין לכל המוחזק אהריו בנו שהוא בנו ת"ל והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזת . מה אחוזת אין
לו חוגייה . אף עבדים אין להם חוגייה: ו' לעולם בהם תעבדו אין לך בהם אלא עבודה בלבד . ובאחיכם בני ישראל איש באחיו אין לי אלא איש באיש . איש באשה
אשה באיש מנין ת"ל איש באחיו מכל מקום . ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך . בו אין אתה רודה בפרך . רודה את בן חורין בפרך:

פרק ח א ונמכר לגר זה גר צדק וכו' . ונמכר לגר זה גר צדק וכו' . ב"ק ק"ג: ב"מ
פ"א . פרכין ל' . נא ואמר לו הרי כולי להסתר יכול מוקק לו ת"ל אחי
נמכר לי אתה זקוק לו אלא עד שיעבר כו' שיטעם ומנין שחשיו כו' שחשיו ינאלנו כ"ה
בילקוט וכו' כו"ל ואמר דאחיו למ"ד גאולת קרובים לעצמו ס"ל שהקרובים משיבכים
לקנותו כעבד ומ"מ קשה בכתוב לעיל וסחוקת בו שמשיבכו לסימני וי"ל דבשמיך לבניו מחשיבין
ליהן לו כל דמי שריו משא"ל קודם לכן עכ"ל וכו' עוד ח' מחשיו משמע אחר מחשיו קודם
למכרו ומשמע אחר מחשיו קודם למכרו משמע אחר מחשיו קודם למכרו משמע אחר מחשיו קודם
למכרו כ"ה בילקוט והבוא בגמרא קדושין כ"ה ובגמרא פ"א מה' עבדים דין ו' ובגמרא פ"א
פ"א: ג' ונאלל מכל אדם כ"ה בילקוט והבוא בגמרא פ"א מה' עבדים דין ו' ובגמרא פ"א
קדושין

הכוס ואינו צריך הצין לי את הכוס ואינו צריך . עדור תחת הגפן עד שאבוא שבא תאמר לצורך
עצמי אני עושה . והרי הדבר מסור ללב שנאמר ויראת מאלהיך הא כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת באלהיך:
ג' שמא תאמרו הואיל ואסרת לנו את כל אלו במה נשתמש ת"ל ועבדך ואמך אשר יהיו לך מאה הגוים מה ה"ל בנין אהה
אומר ישראל שבא על שפחתו וילדה ממנו בן מותר אתה לשעבדו עבד . ת"ל אשר יהיו לך מאה הגוים אשר סביבותיכם ולא
מן הכנענים שבארץ . מהם תקנו בניהם ובנותיהם הם עצמן מנין ת"ל מהם תקנו עבד ואמה . הקיש עבד לאמה כה אמה אין
לה קידושים אף עבד אין לו קידושים: ד' וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו בניהם ובנותיהם . הן עצמן מנין ת"ל
מהם תקנו . ומשפחתם אשר עמכם מה ת"ל . מנין אהה אומר אחד מכל משפחות האדמה שבא על אחת מן הכנעניות וילדה
בן מותר אהה לקנותו עבד ת"ל ומשפחתם אשר עמכם . או אחד מן הכנענים שבא על אחת מכל משפחות הארצות וילדה
ממנה בן מותר אהה לקנותו עבד ת"ל אשר הולידו בארצכם . והיה לכם לאחוזת . הרי הם כאחוזת מה אחוזת נקנית בכסף בשטר
ובחזקה אף עבדים נקנים בכסף בשטר ובחזקה: ה' והתנחלתם אותם לבניכם ואין בנותיכם לבניכם . מלמד שאין אדם מיריש
זכות בהו לבניו . ומנין לכל המוחזק אהריו בנו שהוא בנו ת"ל והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזת . מה אחוזת אין
לו חוגייה . אף עבדים אין להם חוגייה: ו' לעולם בהם תעבדו אין לך בהם אלא עבודה בלבד . ובאחיכם בני ישראל איש באחיו אין לי אלא איש באיש . איש באשה
אשה באיש מנין ת"ל איש באחיו מכל מקום . ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך . בו אין אתה רודה בפרך . רודה את בן חורין בפרך:

למיסתר קיימי . אם הם גדולים או קטנים . ומשני סד"א אדהכי והכי
 אי מודבני ליתלטו קמל : ך ת"ל מן הלויס אף לוי מלוי נואל . סי' נואל
 מיד נואל לעולם . כשדכ אחוזה ובכתי ערי חומה ונראה דקאמר על זה
 שאם הקדים בן לוי שדה אחוזה ונאלו אחר מיד הנזכר ולא נאלה בן לוי
 מידו ונא יוכל שאינה חלוטה לכהנים
 אלא חוזרת . לו כהנס ביוכל . תאמר
 דמיימי חד קרל לבלאו . דנאלות
 עולם תהיה . וישראל כי הוי ננוג
 יוצאה לו כהנס בכתי החזרים כמו
 שכתב למעלה [ברייחא ג'] אליבא
 דרז הנה [פרכין ל"ג] : ך מן הלויס
 ולא כל הלויס . פרט לבן לוי נתן .
 שגור מן הנתינה ונפסל . ודריש מתן
 ולא כתיב ואשר ינאלו הלויס : ת"ל
 בית ועיר ואחוזה . תלתא מיעוטין
 למעוטי עבדים וקרקעות ומטלטלין .
 ועד כאן דבר הכתוב על סדר העלוין .
 גאולת עולם תהיה ללוים . ואשר
 ינאל מן הלויס . ולא דבויי ישראל .
 ומכאן ואילך ענין אחר . ונאל ממכר
 בית ממכרו ינאל ביוכל ולא הקדשו
 וכו' . ובמחזיק דר' אליעזר בנו של
 ר' יוסי הגלילי (סי' י"א) קרי ליה
 סדור שחלק : ך ומכ"א אין הדברים
 הללו אחוזה אלא בערי הלויס .
 ואפילו הא ישראל שירש מאבי אמו .
 כדמפרש בערכין [ל"ג] : וכן אם הוא
 לוי נתן . כיון שהוא מערי הלויס .
 דמאי שנא : להגיד מה גרס . כלומר
 לבד הדבה להם הקב"ה כמה גאולות
 שחמלה בחר בכם ורועה שחתקיים
 אחוזהם לעולם : ך ומנין שאין עושין
 שדה מגרש . שדה שרחוק מן העיר
 לא יעשבו מגרש מקום פנוי . שאין
 לו לזיוה אלא מקור העיר ומזוה
 אלף אחת סביב . והוא מקום פנוי
 לנו העיר : א"ר אליעזר דר"א בערי
 הלויס אבל בערי ישראל עושין שדה
 מגרש ולא מגרש שדה . מגרש עיר
 ולא עיר מגרש כדי שלא יחריבו את
 ערי ישראל . סי' ולא ילפינן מלוים
 לישראל אלא היכא שיש נוי בדבר .
 בערי ישראל לא חיישין לשדות .
 ואחר הנו אוליין בחר ייסוד הארץ

מן הלויס מה ת"ל שיכול לוי מישראל ינאל כסדר הזה שהרי הורע
 כח ישראל בשלו . אבל מלוי לא ינאל . ת"ל ואשר ינאל מן הלויס .
 אף לוי מלוי נואל : ך מן הלויס . ולא כל הלויס . פרט לבן לוי
 נתין ולבן לוי מסור . ויצאת מסכר . יכול בעבדים ובשטרות
 ובמטלטלים ת"ל בית ועיר ואחוזה וא"כ מה ת"ל מסכר . מסכרו יוצא
 ביוכל ואין הקדשו יצא ביוכל אלא בפדיון : ך כי בתי ערי הלויס
 היא אחוזתם מה ת"ל מנין אתה אומר ישראל שירש את אבי אמו לוי
 יכול ינאל כסדר הזה ת"ל ואשר ינאל מן הלויס אי אשר ינאל מן הלויס
 יכול לוי שירש את אבי אמו ישראל ינאל כסדר הזה . ת"ל כי בתי ערי
 הלויס . עד שיהא לוי . ובערי הלויס . דברי ר' . וחכ"א אין דברים
 אמורים אלא בערי הלויס . כי בתי ערי הלויס היא אחוזתם בתוך
 בני ישראל . להגיד מה גרס : ך מנין שאין עושין שדה מגרש
 ולא מגרש שדה ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש ת"ל ושדה מגרש
 עריהם אריא בר"א בערי הלויס אבל בערי ישראל עושין שדה מגרש
 ולא מגרש שדה . מגרש עיר ולא עיר מגרש . כדי שלא יחריבו את
 ערי ישראל . לא ימכר . לא ימכר סכר ניוכר . או לא ימכר סכר
 עולם ת"ל כי אחוזת עולם הוא להם . הא מה אני מקיים לא
 ימכר סכר ניוכר . כי אחוזת עולם הוא להם להגיד מה גרס :
פרשתא ה כי יסוך אחיך ומטה ידו עמך אל תניחנו שירד .
 הא למה זה דומה למשוי על נבי החמור עודנו
 במקומו אחד תופש בו ומעמידו . נפל לארץ חמשה אין מעמידים
 אותו . ומנין אם החזקת אפילו ארבעה וחמשה פעמים
 חוזר והחזקת ת"ל והחזקת בו . יכול אפילו אתה מפסידו לתרבות
 רעה ת"ל עמך . נר . זה נר צדק . תושב זה נר אוכל גבילות
 והי עמך . היך קורבים לחייו : ך אל תקח מאתו נשך ותרביית .
 מסנו אי אתה לוקח אבל את נעשה לו ערב . איזהו נשך ואיזהו
 תרביית . איזהו נשך . המלוה סלע ב' דינרים סאתים חטים ב' .
 מפני שהוא נשך . איזהו תרביית . המדבחה בפירות . כיצד לקח
 הימינו חטים מדירג זהב לכור . וכן השער . עמדו חטים בשלשים
 דינרים . אומר לו תן לי חטישי שאני מוכרם ולוקח אני לו בהן יין
 אמר לו והרי חטישך עשויות עלי בשלשים דינרים והרי לך אצלי
 בהם .

לא ימכרו מאי ימכר . משמע נמי הא דלא ימכר על ידי גזבר :
פרשתא ה יכול את חמסיד לתרבות רעה . כלומר יכול אפילו
 עובר עבירה שהוא נפסד . מדרך החיים . סי' אחר . יכול
 אפילו מטה ידו בשביל עבירות וטות וקוצים תהא מצוה להחזיק בו . ת"ל
 עמך כדומה לך : ך אבל אתה
 עושה לו ערב . אם העכו"ם מלוה
 לישראל ברבית . ישראל אחר
 יכול להיות ערב בחבירו לנכרי שאם
 לא ישלם לו הלוה ישלם לו הערב
 הקרן והרבית . אע"ג שחזר וגובה
 מישראל חבירו . וא"ת כיון שאחריות
 המלוה על הערב אחזק לא יהיה
 אסור דהוי כאילו ישראל חבירו מלוה
 לו ברבית . ומוכח כדפוספתא [דכ"ח
 פ"ה] ובירושלמי דהיכא שאחריות
 המלוה על ישראל אסור משום רבית
 בין בשליחות בין בערבות דתניא ישראל
 שמינה אותו נכרי אסטרופס תוהר
 ללוות לו ממנו ברבית . זה הכלל
 באחריות ישראל אסור באחריות נכרי
 מותר . תרין דהכא מיירי כגון שקבל
 עליו נכרי ללוו . דבני ישראל דכח"ס
 כפ' אלוה נכד [ב"ח פ"א] : ולא
 ילך בחר ערבא תחלה אלא בחר הלוה .
 א"כ נשעת הלוה אין הערב באחריות
 אלא כשיהיה לו חוב על הלוה . אם
 לא נתמא ליקח ממנו נעשה כמו
 שאומר לזה לערב כאוזה שעה פרע
 לו חוב מה שאני חייב לו ותמור
 ותפרע ממני שזה מותר . וא"ת ואם
 מינה נכרי אסטרופס כיצד מותר
 ללוות ממנו וכלא אין שליחות לעכו"ם
 בין לקולא בין לחומרא וי"ל דהוי
 שלוחו של ישראל הלוה לילך לנכרי
 ללוות ממנו ברבית או ליקח ממנו
 של נכרי ולהלוות ממנו אבל בדבר
 זה יש להכריע . אם מותר לישראל
 המלוה לנכרי ליקח הקרן והרבית .
 מיד ישראל חבירו שהוא ערב לנכרי .
 ואם לאו . ויש מפרשים להיתר . כי
 עיקר השיעבוד הוא בלוה שהוא נכרי .
 אם זה ישראל הערב היה אחר
 לחבירו תלוה לו לנכרי ואני אשלים
 לך רבית כשכילו שאני רוצה לעזור לו

אחאי לא יהא מותר והוי כמו שאומר לחבירו [ב"ח ס"ט] : הילך ארבעה וזוי
 ואחוי ליה לפגמא וכ"ש אם יוצא הערב מן הככר ברבית ויתן לחבירו שאין כאן
 משל ערב כלום ומותר . ועוד גס כאן אחריו . ישראל כי דיניה דאזיל אחר
 הלוה . ועיקר שיעבודיה בלוה ואם לא יוכל ליפרע משל נכרי או הוא חוזר
 על ישראל ופורע לו כל המלוה של נכרי . או שמא כיון שלא קבל הככר לדון
 דבני ישראל ואפילו קבל אינו חושש . דאשר פיהם דבר שוא הוא . ומיד
 יודע הוא ישראל המלוה . שאם ישאל לנכרי חובו ידחה . ויאמר לו לך אלא
 הערב כדדיניה . ומתחלה אינו מלוה לו לנכרי אלא דעת להפרע מן
 הערב ישראל חבירו . ומעתה כאילו ישראל הערב לזה ברבית מישראל
 חבירו . או שמא יש לדחות גס סברא זו . דלאו כל כמיניה דמלוה להיות
 דבר זה בסכנות . דאדרבא הוא יודע שאם יבא לתבוע את הערב יאמר לו
 הערב לא כך הוא דינא . אלא תלך אחר הלוה . כי כל זמן שתמלא משלו .
 אין לך דין עלי . אבל כשלא תמלא משלו או יש שעבוד עלי לפרוע חובך
 שחייב לך . ומעתה גס כדעת המלוה לילך אחר הלוה תחלה ומותר . והדעת
 מכרעת [ע' ביו"ד סי' ק"ע] להיתר : ואחזקו תרביית וכו' . הוי תרביית
 מדבריהם דאינו על ידי הלוהא אלא ע"י מקח וממכר . וכפ' איוהו נכד
 ס"א

הנהגות מדרי"ד

פעמים חוזר ובהק [שנחמ] והסוקה בו כ"ס בלקוט וע' קרין אהרן וגבול בעינין סלק ב'
 דרוש ל"ח וע' בגמרא בבא מציעא ע"א : וסי' [אחזק] עמך קרין אהרן וגבול בעינין וכו'
 בגמרא בבא מציעא ר' ס"ב : ך אבל אתה נעשה לו ערב . ברייתא בבבא מציעא פ"א
 וע' בגמרא והובא ברבנא פ"ה מה' מלוה וכו' דין סי' וסמ"ג לאחין ק"א ושו"ע י"ד
 סי' ק"ע : אחרת שכן וכו' מפני שהוא [נישך] כ"ס חטים [דינין] וכו' [הכרז] כ"י ולוקח אני
 בכם מן כ"ס בלקוט וכו' במשנה ב"ח ר"א איוהו נכד וע' בגמרא ומפרשים וע' ירושלמי
 פ"ד דמאי [במשנא] משמטתם הוא ריש דף י"ז ישראל שהיה מוכר וישיב בשבט לגו טפילים
 אמר לו [כסין] תנס לי ואני נותן לך ששים לגו מתוקנים מותר עכ"ל וכו' תאמר תרביית
 בלא נשך ועל מה שמבטלי שם על בגמרא ריש פ"ה דבבא מציעא וע' סי' איוהו נכד
 (י)

י' כ"י ונשכין פ"ד מה' פרכין ומדמיין דין כ"א וסמ"ג עשין ק"ס : ך לוי מלוי כ"י . ערכין
 י' : ונשכין שם וסמ"ג שם : ך וסמכיים אומרים : שם כשנשכין וגמרא . וכו' כהנא . וי' וי'
 כיון דמדינא לרעת סמכיים אפי' בן בנו מישראל הואיל ונא משתת לוי מלאך דכ"ס בן לי
 נתן וכן לוי ממוז . דרך תמים ונרמ"ס פ"ג מה' שמיטת ויובל דין סי' ט' כסמכיים : ך שדה
 שגרה ולא מגרש שדה . ויהי טפסאות עושין שדה מגרש ומגרש שדה וע' במשנה ערכין ל"ג :
 וס' נעוסי' י"ט ובבבא סוטה ונשך ח"ס סי' ק"ס ס"ק י"ב ושו"ע יד א"ל' סי' ז"ב :
 פ"ל כי אחזת עולם סוף [לכס] כ"ל' וכו' דר"ת סי' מ' מכתב כי שחטת עולם סוף לכס
 למדנו שסמכיים ביוכל ואינם נאמנים ללוקח עכ"ל פי' ומוכח על כל פנים דמכרם :
פרשתא ה א לא תניסכו שירד לכם [כוא] דושה למשא [שעל] גבו [סמור] ל"י תפס
 בו [והעמידו] נאל לארץ משמש אין [מגביהין] אומר וסמין סמוקה ד' וי'

נראה דלכתי רבוי לא בזכיר שום דבר משנה שהיה לנו לומר שמוסיף עוד שני ימים עליה. ואין לומר דקאי אהנה קמא. שהרי לקמן מיידי רבי בשנה כהא: ג' ולא שנה לאחר. דעד מלאה לו הלוקח ראשון קאמר. ובערבין קאמר רבי אליעזר הכית שני בנחן שנה ממכרו שלו. א"כ לאמר שנת ממכרו תחילת ראשון. ור' יוחנן אמר הלוקח ללוקח שני. דמכר לו ראשון לשני כל זכות שחבא לידו: ד' ומנן כתי דדים ובתי מרחצאות. צריך לרבינונא משום דכתיב בית מושב. ונפ"א דמחא [י"א] גבי מוזה ממעט לה משום דכתיב בית המיוחד לך: ד' רבי מאיר מומר אין לי אלא בית וכו'. ובגמרא [ערכין ל"ב] קאמר איכא בינייהו חולסות. מקום שמוציאין חול. וכן חולס חפירות מלאות מים ונכס דגים. רבי מאיר מדמי לה לבתים שהם עמוקים כמו דירה ור' יהודה מדמי לה לשאר שדות: ז' פרט לבית הכנסייה בחומת העיר. כותל החיצון היא חומתו ומשכן בית. ופלוני צדקא דהאי קרא דכתיב כי ביתה ביקר. חומה. כדלמרינן בגמרא [ס:] אשר לו חומה אע"פ שאין לו עכשו. דכתיב ל"א כאל"ף. וסבירא ליה קדושה ראשונה קדשה לשעשה וקדשה לעתיד לבא: ח' לנתיבות לרבות את המחתה. מדלא כתיב לנתיבות וכתיב לנתיבות: התקין כלל פוקן שיהא חולס מעותיו בלשכה. ולא הוצרך לתקן אלא שלא בפניו. אבל בפניו נתינה בעל כרחו הוא נתינה: ט' ת"ל לדורותיו. לירשח משום דכתיב לקונה צריך רבוי לירשח נמי. ואיכא למיפדך לא ליכתוב לא קונה ולא לדורחמו: יא' הקדש שאין לו דורות. אין שייך דורות גבי הקדש ואם הקדשו אינו חלוט הקדש ויכול לסדמו לאחר כמה שנים. ובערבין [ל"א:] קאמר חס נא קרובו ונאולו מן הקדש מונה לו שנה. ואם לא נאולו בעלים הראשונים בנחן שנה קאמל ליה הנואל. וחומה כמו שמכרה לו. מדכתיב לקונה אותו משמע אפי' קונה מיד הקדש:

פרק ו שתי חצירות של שני בתים. בסוף ערכין [ל"ג:] מיידי כה: ולא שור איגר (כת"כ שלנו ליתא) ויהא גירסתו הילקוט) ולא חומה כנעשין בבתי סנידי זה אצל זה ומקורים למעלה [וכן בערבין [ל"ג:] חקן עיר שגביה שמוציא או שאינה מוקפת חומתו יחושע בן נון אינה כבתי עיר חומה. ור"ת והלא צריך שיהא הוקף חמלה ולכסוף ישב וכו'. תיפוק ליה שיש חמלה ולכסוף הוקף. ור"ל הוקף היה חמלה כדי לעשות בתים מכניסים

פחות משני ימים: ג' ואם לא ינאל עד מלאה לו שנה תמימה מה ת"ל מנן אתה אומר מכרה לראשון ועמד ראשון ומכרה לשני ואיני יודע אם שנה לראשון אם שנה לשני כשהוא אומר עד מלאה לו שנה הוי שנה לראשון ולא שנה לאחר: ד' תמימה שס"ה ימים כמנן ימות החמה דברי רבי. והכ"א שנה תמימה י"ב חודש מיום ליום לפיכך אם נתעברה השנה נתעברה לו: ה' וקם הבית אין לי אלא הבית. מנן בתי בדים בורות ושיחים ומעורות והמרחצאות והשובכות והמגדלות ת"ל אשר בעיר יכול שאני מרבה את השדות ת"ל בית מה בית מיוחד בית דירה יצאו שדות שאינן בית דירה דברי רבי יהודה: ו' ר' מאיר אומר וקם הבית אין לי אלא בית מנן לרבות בתי בדים ובורות שיחין. ומעורות ומרחצאות והשובכות והמגדלות והשדות ת"ל אשר בעיר: ז' אשר לו חומה פרט לבית הכנסייה בחומה דברי רבי יהודה. ר"ש אומר כותל החיצון היא חומתו. רבי אליעזר בר' יוסי אומר אשר לו חומה אע"פ שאין לו עכשו והיה לו לפניו סימן: ח' לצמיתות לחולטניות. ד"א לצמיתות לרבות את הנותן מתנה בראשונה היה גטמן יום י"ב חודש שתהא חלוטה לו. התקין הילל הזקן שיהא חולש את מעותיו בלישכה והיה שובר את הדלת ונכנס אימתי שירצה חלו יבא ויטול מעותיו: ט' לקונה אותו. יכול לו לבדו ת"ל לדורותיו. אי לדורותיו יכול לדורותיו ולא לו ת"ל לקונה אותו הא עד שיאמר שני כתובים ואם לאו לא שמענו: י' לצמיתות לקונה אותו לדורותיו לא יצא ביוכל יצא הקדש שאין לו דורות:

פרק ו אשר אין להם חומה סביב מה ת"ל ובתי החצירים אלא שאע"פ שיש להם רואים אותם כאילו שאין להם. וכמה הם בתים שנים החצירים שנים שתי חצירות של שני שני בתים. היו שלש של שני שני בתים הרי אלו כבתי עיר חומה: ב' אשר אין להם חומה סביב על שדה הארץ יחשב. הרי הן כשדה הארץ. מה שדה הארץ ביוכל יצא ובגרעון כסף אף זה בן. אי מה שדה הארץ אינו מותר לנאול פחות משתי שנים. יכול אף זה בן. ת"ל נאולת תהיה לו מיד: ג' אחר שנחת לו בכח יפה שבכתי עיר חומה ובכח יפה שבשדות יכול לא יצא ביוכל ת"ל וביוכל יצא: ד' וערי הלויים בתי עיר אחוזתם מה ת"ל לפי שנאמר נאולת עולם תהיה ללויים. יכול בעבדים ובשטרות ובמטלטלים ת"ל וערי הלויים בתי עיר אחוזתם. נאולת עולם תהיה ללויים. מה ת"ל לפי שנאמר שנים תקנה מאת עמיתך יכול אף בלויים בן. ת"ל נאולת עולם תהיה ללויים: ה' מתוך שנאמר ואם לא ינאל עד מלאה לו שנה תמימה יכול אף בלויים בן. ח"ל נאולת עולם תהיה ללויים. בתוך שנאמר ואם לא ינאל את השדה ואם סבר את השדה לאיש אחר לא ינאל עוד. והיה השדה בצאתו ביוכל קודש לה' כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו. יכול אף בלויים בן. ת"ל נאולת עולם תהיה ללויים: ו' ואשר ינאל סן

הנהגות סהריד

ולקחת עליהן: ג' אחר שנחת לו כח יפה שבכתי עיר חומה. שנואל מיד. וככה יפה שבשדות. שיהא ביוכל ובגרעון כסף: ו' יכול לא יצא ביוכל. מילתא אחריהא היא שהרי ודאי אחרי' דיוכל ביוכל. אלא כדלמרינן בפרק אחרון דערבין. ופרוך הכס [ל"ו:] מאי קאמר. א"ר הנה לא נזכר אלא למקדש בית בבתי החצירים. וגאלו אחר מיד הקדש. ופגע בו יוכל בשנייה. למאי מדמיך לה. אי לבתי עיר חומה אימלט ליה ללוקח. ואי לשדה אחוזה לכהנים נפיקו. להכי אינטיריך וביוכל יצא. ולרבי אשעי' דלית ליה האי סברא דרש' בענין אחר. דקאמר וביוכל יצא למה לי א"ר פסא לא נזכר אלא למוכר בית בבתי החצירים ופגע בו יוכל בשנה שניה. למאי מדמיך ליה. אי לבתי עיר חומה אימלט ליה ללוקח. ואי לשדה אחוזה השלמה בעי. להכי אינטיריך. וביוכל יצא. דסלקא ליה שנת יוכל לשתי שנים. מיהו נראה שנותן פדיון של אותה שנת יוכל. אך קשה היכן מצינו חז"ל ביוכל בדמים. לכך נראה שיוצאה בלא דמים. והוי נמי דרומא דמילתא דרב הנהא שיוצאה מיד אותו שגאלה מיד הגיוכר. ויוצאה חנם ביוכל קאמר. ור' אשעי' פליג ואמר דמקדש לא נפקא ביוכל בכהס ור"ה ממי שגאלה מיד הקדש. אבל הכא שאין כאן יד הקדש מודא אפילו רבי אשעי' דנפקא בכהס מיד חצירו ביוכל. ורב הנהא דלעיל מודה נמי דר' אשעי' ור"ת כיון דאשעי' דלית ליה כח יפה יתירא מה שאין בן לא בבתי עיר חומה ולא בשדות נשמע מיהו נמי דרין בשנה שנייה בלא יוכל שיכול לגאלה. אע"פ שאין יסוי כח כיוצא בו לא בבתי עיר חומה ולא בשדות. דבבתי עיר חומה הכית נחלט לאחר שנה. ובשדה אין גואלה גואלה בפחות משתי שנים. אבל בבתי החצירים גואלה אפילו בשנה השנייה: ד' לפי שנאמר שנים תקנה מאת עמיתך. שאין לו לגאול שדה אחוזה פחות משתי שנים. יכול אף בלויים בן וכו'. ד' מתוך שנאמר ואם לא ינאל עד מלאה לו וכו'. יכול אף בלויים בן. ובסוף ערכין [ל"ג:] פרך בתי חומה ללויים מי אית לכו. וסתתא ערים הללו אין עושין עיריות קטנות ולא כרכין גדולים אלא עיריות בינוניות. פי ערים הללו עיר מקלט. לא עיריות שאין בהן שוק ולא יתאלו חומות לרועה. ולא כרכין שלא ירגיל גאל הדס לכל שם ויהרוג את הרועה. מ"מ כיון שאמר אין עושין חמלה שמחלה אין להם חומה. ומסיק שגאלו לכן הן ומגרשינן. ופרוך וכלא למימחר

בילקוט ובעין זה הוא בביתא דערבין ל"ג: וע"פ וסובל ברמב"ם י"ג מ"ט שמיטה ויוכל דין י"ד ג' הסוס' וסילקוט אשר אין להם חומה סביב ולא שור איגר כ' הסוס' בערך איגר פי' שלא יהא כמותו העיר בג כלומר ששם יס כותל של בית חומה לעד לא פשיט חומה פי' אחר שור איגר שמועין בגות ללוקח עד שמועין לקרקע ואלו שבעין יס יס חומה לעד לא פשיט חומה. וי"מ איגר חומה שמתקבלת משם מכאן ומשם מכאן ואינה מסבכת כל העיר מלשון איגר עכ"ל הסוס' דבמסוף הסוס' שם כ' פתרון בג הסגול אגרת מגדלות וע' רש"י מגילה ס': וערבין ל"ג: ובפסקתא וזוטרפי ל' ולא שור איגר פי' ששם היו הכתים של חצרים מתפסים זה בזה בעיגול כל הכפר וכל סגות של בתים לסת כפין חומה ומגדלים משלישן עוקפין שסובים דעביק חומה ולא שור איגר: ב' ג' הוא בגמרא ערבין ל"ג: וע"פ זה כל ברמב"ם פי"ב מה' שמיטה ויוכל דין י' ובסמ"א עין ק"ל: ד' לפי שנאמר [במספר] שנים וכו' כ"ס בערבין ל"ג: וסוף שם במסג' ובסמ"א עין ק"ל: ה' כ' שנה קמימא [וקם כתיב ונ'] יכול אף כ' כ"ס ד"מ וסובל בערבין שם וברמב"ם פק' י"ג מה' שמיטה ויוכל דין י': מתוך שנאמר כ' קדש ליה כ' שם בערבין שם במסג' חס

ערבין י"ס: מה מ"ז: ורמב"ם שם וסמ"א עין ק"ד: ג' בגמ' ערבין ל"א: ע"פ ברמב"ם שם: ד' שם וברמב"ם שם: בסמ"א שם במכמים: ה' ג' משנה וגמ' ערבין ל"ב: וע"פ במתי קמיפליג וברמב"ם שם כרבי יהודה ונמשכה בשנה בשלשן ע"פ וסובל בגמ' בירושלמי ס"פ שמיטה וברמב"ם: ו' ד' מ"ט לבית הבנוי בחומה. משנה ובריימא בערבין שם וע"פ במתי קמיפליג וברושלמי ס"פ דמספרות חומה רבי יהודה דרש' אשר לו חומה [פי' שנבנתה החומה] [ו] ורבי שמעון דרש' אשר לו חומה [ומשמע דלמי' לא נבנה לשם קומה] וברמב"ם פי"ב מה' שמיטה ויוכל דין י' כרבי יהודה וע' ערוך ערך איגר ורש"י מגילה ס': ד"ס שור איגר הסתקמי לקמן דפ"ר ר' אליעזר דרבי יוסי כ' בערבין שם ובמגילה ס': וברמב"ם שם דין ט"ז וע"פ וסמ"א חזן מגילה י': ד"ס מנלן: ח' לרבות את הכנעני משמע. משנה ערבין ל"א וגמרא שם ורמב"ם שם דין י': בדלשונה וכו' [והכא] שור וכו' כ"ס ד"מ ור"ס שם במסג' וע"פ בגמ' ובגמ' ע"ד: וסובל ברמב"ם שם דין ו': ו' יכול לו לבדי ת"ל [לקונה חומה] לדורותיו יכול לדורותיו וכו' כ"ס ד"מ וסילקוט: י' גמרא ובריימא בערבין ל"א: וע"פ וסובל ברמב"ם פי"ב מה' שמיטה ויוכל דין י': שם להם חומה כאלו שפין להם כ"ס

בן

וקל וזכור זה: וישבתם ולא גולים. כבר אמר למעלה. אלא הכא נא לומר
בארבעה חסות וישיבתם נעם. אבל אם תגלו לא תשנו בטה. וי' נמי מחלה
אבטחינכו שלא יגלו ממנה לחוץ לארץ. וכד' אבטחינכו שלא יגלו זה מעיר
לעיר. לא חפני הפחד ולא חפני הדפון: ה' מלאן סמכו על הכפיתים שם
אסורי' בשביעית. למעלה [פ"א] פירשנו:

ו' און לי אלא בששית בחמישית ט' .
ח"ל בשנה הששית שנה יתירה קא דרש .
שכל שנה ושנה תהיה ברכה שיספיקו
פירותיה משנה לשנה . אבל בששית
צריכה יותר ברכה להספיק לשלש שנים:
ד"ל לשלש השנים לשביעית וליוזל ולמולאי
יוזל . אבל ששית משל חמישית היא
ניוונית שהרי כל שנה מספיקת להחיותה:
ז' וזרעתם את השנה השמינית זו חוספת
ברכה . לאחר שאל כל ששית ושביעית
ושמינית . עוד יאמר לו כמה לזרוע
בשמינית : כשהוא אומר את השנה זו
תשיעית של אחר ויזל שלאחר ששית .
שיש בה לאכול ששית ושביעית ויוזל
ומולאי ויזל שיהיה להם לאכול ולזרוע:
כלל סלמטין . כלל רקנן הכא על ידי
חולעת . מפרש בסוף המוכר את הספינה
[כ"ב ז"ל] : עד התשיעית זו השנה זו
שמינית : כשהוא אומר השמינית . גם זו
חוספת ברכה על הראשונים שאמרו
למעלה . שפירות ששית וספיקו לששית
ולשביעית ולמולאי שביעית דהיינו
שמינית . ומסיף ברכה ששית וספיקו גם
לשביעית . דעד ועד ככלל . והבטחה
זו משום שצריך לזרוע בתשיעית מתבואה
חדשה ושלא ינאלו לזרוע על זה : כשהוא
אומר עד השנה התשיעית . זו עשירית
שלאחר תשיעית שאחר ויזל שאחר ששית
שהיא ששית אחרונה של ויזל דעד ועד
ככלל . והבטחה זו (משום) שצריך
לזרוע בעשירית מתבואה התשיעית :
עד בוא תבואתה תאכלו יסן (יש כאן
לדון מחמת ט"ס וז"ל תאכלו יסן שזה
י"א ליות ויות וכו' . ויהא גירסת ת"כ
שלנו . וגירסת הלוקוט שהיא י"א ליוזל)
והיות שחנט בעשירית אינו נגמר עד
י"א כדמכח כפ' בתרא דכא [ח"א]
וברכה זו קמ"ל כדי שיהיו כל ברכותיה
של שביעית שוין לזרעים ולפירות האילן .
וכמו שימאל להם ורעים שם תבואה של
ששית ועשירית כך ימצאו כל פירות
האילן של ששית ועשירית . אע"ג ככל
פירות של עשירית יש מהם שאין נגמרו
אלא עד עשרה שנים כנזכר : ה' אחס
עמדי . דיו לעבד שיהא כרנו . כשהוא
שלי . הרי הוא שלכם . הבטחה שחם

וישבתם לבטח ולא מפורים ולא מפורים עליה ולא גולים: ה' וכי
תאמרו עתידים אתם לומר מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע
ולא נאסוף את תבואתינו . אם אין אנו זורעים מה אנו אוספים . א"ר
עקיבא מיכן סמכו חכמים על הספחים שיחו אסורים בשביעית
וחכמים אוסרים אין ספחים אסורים מדברי הורה אלא מדברי
סופרים . אם כן למה נאמר הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו .
אמרת לנו לא תזרעו ומה שאנו אוספים אין מבנינו לקיום אמרת
לנו בערדו ומה אנו אוכלים מן הביעור והילך : ו' וצויתי את
ברכתי לכם בשנה הששית אין לי אלא בששית בחמישית
וברביעית בשלישית ובשניה מנין . משנה לחבירתה מנין ת"ל
ובשנה . ועשת את התבואה לשלש השנים לששית ולשביעית
ולמוצאי שביעית . ד"א לשלש השנים לשביעית וליוזל ולמוצאי
יוזל : ז' וזרעתם את השמינית זו שמינית שלאחר שמיטה כשהוא
אומר שנה זו תשיעית של אחר היוזל ושל אחר השמיטה . ואבלתם
מן התבואה ישן לא (מלמטן) [סלמטן] עד התשיעית זו תשיעית
שאחר השמינית שאחר השמיטה כשהוא אומר שנה זו עשירית
שאחר תשיעית [ושאחר היוזל] ושאחר השמיטה עד בוא תבואתה
תאכלו ישן שהיא אחת עשרה ליות : ה' והארץ לא תמכר
לצמיתות . לחולטנית . כי לי הארץ אל תרע עיניך בה כי גרים
ותושבים אתם . אל תעשו עצמכם עיקר . וכן הוא אומר כי
גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו . וכן דוד אומר כי נר
אנכי עמך תושב ככל אבותי . אתם עמדי . דיו לעבד שיהיה
כרנו כשתבא שלי הרי היא שלכם : ז' ובכל גאולה חתנו יכול
בעבדים ובשטרות ובמטמלים . ת"ל ארץ אחוזה . אם כן למה
נאמר ובכל גאולה חתנו לרבות בתים ועבד עברי :

פרק ה מנין שאין אדם רשאי לבכור את שדהו ולהניח
אפונדתו וליקח לו בהמה וליקח לו כלים וליקח לו
בית אלא אם כן העני ת"ל כי יסוך ומכר . הא אינו מוכר אלא אם
כן העני . יכול יצא מכל נכסיו בבת אחת . ת"ל מאחוזתו .
מאחוזתו . ולא כל אחוזתו . א"ר אלעזר בן עזריה ומה אם לנבזה
אין אדם רשאי להחרים את כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהיה
אדם חייב להיות חס על נכסיו . ובא גואלו הקרוב אליו . מלמד
שהקרוב [קרוב] קודם . ונאל את ממכר אחיו לרבות את הנותן
סתנה : ב' ואיש כי לא יהיה לו גואל . וכי יש אדם בישראל שאין
לו גואלים א"כ למה נאמר גואל שהוא יכול לגאול . והשנייה
ידו יד עצמו . ומצא שלא יסכור ברחוק ויגאול בקרוב . ברע ויגאול
ביפה . ולא ילוח ויגאול . כדי גאולתו . ולא יגאל חציים :
וחשב

הגות מר"ד

ואלו ממנה שגם הוא יאל . ואמר בלשון נקיים . והיה לו לומר כשהוא שלכם הרי
הוא שלי : ז' ובכל גאולה חתנו יכול בעבדים ט' . פי' אם לא כתב ארץ
אחוזתכם הרי משמע חתנו גאולה ככל מחכר שיהא נגאל ככל קרובים : לרבות
בתים ועבד עברי . שגאולים לקרובים . וכפ"ל דקדושין [כ"א] קא דמי אס
בתו כהנרים קאמר דוקא או אפילו בתי

ערי חומה :
פרק ה ולהניח באפונדתו וליקח לו
בהמה ט' . וקמ"ל דלחן לו
למכור שדה אלא לצורך מוותחיו . אבל
לא להניח מעותיו באפונדתו . או שלא
לשומר אלא ליקח בכס בהמה . או אפילו
ליקח לו בית . אלא א"כ העני דכתיב
וכי ימוך ומכר . והאי בהמה . פי' סוס
לרכוב עליו אבל לקנות שורים כדי לחרוש
מוחר . כדמכח כפ' הניזוקין [גיטין כ"ב]
אס לנבזה אין אדם רשאי להחרים כל
נכסיו . דכתיב אשר יחרים איש לה'
מאדס ועד בהמה . מאדס ולא כל אדם .
וכן מני משנה בערכין כפ' המקדשים שדה
[כ"א ח"ה] . ולקמן (כפ' אס בחוקתי פרק
י"ג) קאמר ריבא החרים כלן ויהי מוחמרין
ח"ל אך . אר"ל בן עזריה אס לגבוה
ט' . וישמרי שכתב ואס לגבוה אפילו
דיעבד לאו כלום הוא ק"ז מכר להדיוט
שלא עשה כלום . [מפרש לאו דוקא דאס
מכר כל נכסיו להדיוט לא עשה כלום]
שהרי אין מיעוט גבי הדיוט כמו גבי
הקדש . וכ"פ מ"מ גילוף מיינה דק"ז
הוא . לא היה דאוכא למיפד מה
להקדשות שכן אין חוזרין ביוזל . אלא
הא קמ"ל שלא יבא אדם מולול ומפיק
נכסיו ואפילו לצורך מטה וזדקא וכן
יהא מלמס דמוותחיו . כפ' כשי דאס
[חולין פ"ד] . וגאל את מחכר אחיו .
לרבות את המלמס . שגאלת לקרובים .
והא דלא כרבי מאיר דלית ליה מתנה
מכר כפ' ז' בטר [ז"ב] . וכפ' במכור
שדה [ז"א] : ב' וכי יש לו נשאל
שאלו גואלים . ואן לומר בגר . דכא
בשדה אחוזה קיימין . ואן אחוזה לגר
כא" : שהוא יכול לגאל . ואחיה כרבי
אלעזר . דאילו לר' יהושע קמחי כפ"ל
דקדושין [כ"א] אלא זה שיש לו ואיט
רובא ליקח מהשדות בידו דברי ר' יהושע
ר"א אומר וכו' . כמכר קצוה חבס :
ה"ג לה כפ' המוכר שדה [ערכין ל' .
והשיגה ידו יד עצמו . שלא ילוח ויגאל .
ומאל פרט למצוי (שלא ימכר ברחוק
ויגאל בקרוב ברע ויגאל ביפה) . כדי
גאולתו . כדי גאולה הוא גואל ואן גואל
למלאן

מכס שלכם כרי הוא שלי וז"ל כפ"ל . ופי' בק"ל פכ"ל כ"ר חמס : כפ"ל חמס וזמתי כ"ל
כפ"ל כ"ל כל זמן שחמס בה שכינתי בנכסו כשתלמס . מעוכה שכינתי מסתלק : ז' יכול
בעבדים [כנענים שחוקו להקדשות] מ"ל לארץ כ"כ בילקוט : לרבות בשם קדושין כ"ל :

פרק ה א להניח באפונדתו . פי' חזר או שק שטופין בו מעות והמלך הולך הוא
פרכת במשנה פ"ט דרבותא ובשנת ד' ז"ב . וליקח לו בהמה . בילקוט
לישנא לוכן . שלש תפיות וזנס שכתבו המחברים ומכללם גם הרב ס"ק בנדרות כספס
רש ספרו שזרע שם . בילקוט מוהקדש בעניות נראה דהיינו ב"מ אבל היכא שטופת בילקוט
מוחלק מוטס שכתב דברי המדרש או כפ"ל או כמ"ל . כיס של שלש פ"ט דב"ק ס"י .
בגס שם בוסחפות אחריות . במדרש נוסחא שכתב השטופי מסתמך עקרים . ונראה שזנס
דלחמין גיטין כ"ב . דלחמין מוטס של יתומים מותר למכור שדה וליקח שורים וכן מוסק
הסגל כפ"ל ס"י ר"ן . שז רליתי שטופס כלן עמוד סה וכפ"ל דמי' כלן בהמה
שם וז"ל במחומות שטופין בסוסים או ששטפין אותן למלמס שומר כיון ולמיתם לא
שיטין כדכתיב מכן שוכדל דלפטרותם ויש ללמך . ופי' שטופתם דגיטין . וסגל כפ"ל
לחין ס"י ר"ע . וברמ"ס פ"א ח"ה . שמיטת ויזל : וליקח לו בית . פי' בעתות ד' מ"ט .
כשכנעל וסאסס מחלוקים מה יקני בנכס מלוג של ח' אומר שדה וסאס אומר בית יקני
שדה : ומס אס לגבוה . פ"ל ס' . בחקוטי פ' י"ב וערכין ד' כ"ס . וסגל דרמ"ס פ"ז מה'
ערכין וסמין דין ב' וסמ"ל ע"ן קל"ב . וכל גואלו הקרוב אליו הקרוב קודם כ"ס
בילקוט : ב' וכי יש [לך] אדם בישראל שאין לו גואלים [למס נאמר ואס לו לא יבא לו
גואל שזה יכול לגאול ב"פ ד"ס] : ולא יגאל חציים . פי' בנכס . שם לא מלא אלא
מני קדשים לא יגאל חציים האמר למס מיין חמס דרמ"ס ס"מ"ה מ"ה שמיטת
וכל

כסמחי כפ"ל מ' שני של הפוס' : וישבתם לנעם ולא מפורים עליה ולא גולים כ"ס בילקוט
ומביא ולא מפורים ליתא חמס אפ"ל כטוסא שמיטת דלכאורה כל זכ מיותר דכבר אמר
זכ כטוסא הקודם וכמ"ל הפוס' וגם ב"מ רענ"ל כדברי הפוס' ל"ס אפ"ל דל"ס שאלתם
ולא מפורים רק בישך ולימאל בגמרא כסמחי מ"ט . הנכבה מסעדות הראש לסוף גולס
ל"ס אחר כיון שאלו קימנא וכו' מתבדן כרי הוא ע"י קדושת המלך וסאסל . כמו
שחמרי ב"מ שטפין בלדק כל מי ששטפו כול מלמס הפנים שנה ופי' ב"מ הרעב
לקיפין ל"ס אחר אפ"ל שאלתם ולא מפורים רק בישך אפ"ל ולא גולים כי לא יומס
לסעודת השנה רק ככל יסיה נהבס לסעודת מלמס : ה' עתידים חמס לומר . וד"ס וכי
לזון ודאי ויזל בו דרש [בשמיטין] פ' שופטים וכי פלמרו חכיה דע וי' : את תבואתינו
[א"ל עקריה] אס חין ורעין מה כן חוספין מיין סמכו וכו' סיניו אסורים וסמחים חומים
וכי כ"ס ד"ס . ופי' . כסמחי כ"ל ולמל מר' ח' ברימס ג' ומה שמיטת שם : ז' משנה
למכרה מנין מ"ל [בשנה] כ"ס בילקוט ופי' גמאל דרמ"ס ד' ס"ל : ז' לא סלמטין . גמ'
בכא בפרס ס"ל כמכור כ"ס כסמחי : שהוא אחר עזר ליוזל כ"ס בילקוט ובספיקת
ווערתי : ה' למולטנית . ע' ס' גבול גמין סלג שלי דרש כ"ס : וכן הוא אומר כי
גרים חמסו וגו' . הוא ברכי כימי ח' כ"ס פסוק ע"ז והוא ממלך דוד קמלן ל"ס מרס
ש"מ כהא וז"ל וכן דוד אומר כי גרים וכו' וכן הוא אומר . סמלס סוף קנינל
ל"ס כי גר חכמי וגו' : דיו לעבד וכו' [כסמחי] שלי . כ"ס בילקוט וכו' כ"ס פ"ל כסמחי
עמי ומשמרו מלמס שמיטת ויזלמל כרי ח"ה שלכם אבל אס חין פושין לזון ולא סמט
תרומות ומעשרות ולא סמטת בשביעית ח"כ לא מסיב חמס שלי דכא סמטס שפשמרו
בשביעית כדי שפדמו שחמין שלי וז"ל אס חמס שלי גם כן חמס שלכם וסמין גולס חמס
זי דיו לעבד שיהא כרנו וכו' . פי' שחם יגלו ילך עמסס ועקין לזון הוא שה"ל לומר אס

קסמיטו

ע"ז כפ' ר' ישמעאל [ג'ד:] ונפ"צ דקדושתין [נח:] מהאן אמר' כפ"ט דשביעית: הכוש שלשה ככשים כיון שכלה מין אחד מן השדה יעבר הכל טעם מן ראשון נתערב בן: רבי יוסע אומר עד שיכלה האחרון דהוי קרא לא אחי עיקרו לדרשא דכלה לחיה מן השדה כלה לנכמתך. שהי כתיב קרא אחרינא להכי ולנכמתך ולחיה

אשר בארץ. והבא ח"פ מן השדה חדר ממנו צדקה אפילו אינו בעץ אלא נתן טעם בלחמים דהיינו בדבר בר כלה מן השדה חבול. כך פירש רבינו יעקב [כס' הישר סי' רס"ב] כסמים [ג'צ:] ונבנ' דשביעית [ירושלמי] מפרש מ"ט דר"א. הראשון נתן טעם בלחמין. סי' ראשון שכתבו בחמלה נתן טעם בלחמנים שנתכשלו לנסוף וככלה לאחר כך. ומעשה בלחם כולן לביעור אחר הראשון. מ"ט דר' יוסע. האחרון נתן טעם בראשון. סי' נחמקו האחרון לנטל טעם הראשון ולכסמיו וכולן קן מתכטלן ככה האחרון שכתבו אחר כן שכתו גדול ומנטל הראשונים: ר"ג אומר כל שכלה מינו מן השדה חייב לבער. ולא יהיה רשאים להניחו בחבית. אפילו אם אינו אוכלו: כל הירק אחד לביעור. ואפילו בלא כניסה אוכל כל הירק מן הבית עד שיכלה האחרון ששדה. ובחוספתא [פ"ד דשביעית] ר' שמעון אומר שרשי קלחי כרוב חט"פ שיכשו אוכלין עליהן אוכלין דגולתו עד שיכלה סגולות מבעת בית נטופה. רגילה וסגולות ירקות קן: לרבות המוכר את השדה [גירסת הילקוט לרבות המקדיש שדכו וכו' וכו' כפי השני דהכל] ועמד בנו וגאלה שחזור לאכזי ביוכל. לפי שכתוב וכי ימוך אחיך ומכר מחזורו וכל גואלו הקרוב אליו וגאל. ולא למדנו שחשאר נידו או תא ממנו ביוכל. לכן צריך תשובו איש אל אחוזתו. ח"ג משום דלקמן בלס כחתי ולפינן מקרא אחרינא שאלס פדה בנו את השדה מן ההקדש לא תא מידו לכהנים ביוכל. אבל מ"מ לא למדנו למי תחזור ביוכל. לכן צריך קרא דבא:

פרשתא ג שכן דבר הכתוב. חזירות לבעלים ביוכל: או קנה מיד. דבר הנקנה קיד ליד. כך מפרש כפ' הובס [ג'ו:] ואין אונאה לקרקעות. מפרש רבינו יעקב [כס' הישר סי' תק"ו] ובתוס' כ"מ כ"ו. אונאה דשאת אין להס. אבל עד פלג המקח יש להס. אונאה

ת"ל מסבר לרבות דבר המלל. מנין שאין הונייה לקרקעות ת"ל או קנה מיד אל תוני. המללילים יש להם הונייה ואין הונייה לקרקעות: **ב** ומנין שאין הונייה לעבדים ת"ל והתנהלתם איתם לכניכם אחריכם לרשת אחוזת מה אחוזת אין להם הונייה אף עבדים אין להם הונייה

הנהות מהר"ד

במכ"ס פ"ז מה' שטעם חובל דין י"ג ובמכ"ס עין קמ"ס: ד' לט"ל פקח לי ברייתא ג' ושמנה פ"ט דשביעית ומכ"ס רפ"ז מה' שטעם חובל וסמ"ג עין קמ"ס: ד' ל' ע"ז שבו [סגולות] מבעת בית [נעופה] כ"ה בל"ל וכו' בשנה ה' פ"ט דשביעית וע"ז מהשמי ובמ"ר ה"ס וסמ"ג ובמשה"ס וסמ"ג במכ"ס פ"ז מה' שטעם חובל דין י' ככין גמלל: או מוציא עבדים שסיס כדן ומה חס כ"ה בל"ל וע' סיפרי חלה מיקחל ק"ב חש אכ"ס: ס' וסמ"ג דבר פ"ד ר"ג וכו' ובמכ"ס פ"ז מה' שטעם חובל וסמ"ג חלוקה ס' רפ"ט וע"ז ס' אשר פרשתא ו' ברייתא ב': לרבות [סמ"ג] שזה כ"ה גירסת הילקוט וכו' בערבין כ"ה וכו' במכ"ס פ"ד מה' שטעם חובל דין י' ובמכ"ס עין קמ"ס: פ"ד **פרשתא ג** א לעמיתן [י'] לישאל דהשל קודם וי' כ' ומנין [כששת] קונה כ' מנין לרבות [כל] דבר ת"ל ממכר לרבות [כל] דבר מנין עמין אונאה וכו' כ"ה בל"ל וכו' ערבין ומימין דין י' ובמכ"ס עין קמ"ס: פ"ד **פרשתא ג** א לעמיתן [י'] לישאל דהשל קודם וי' כ' ומנין [כששת] קונה כ' מנין לרבות [כל] דבר מנין עמין אונאה וכו' כ"ה בל"ל וכו' ערבין ומימין דין י' ובמכ"ס עין קמ"ס: פ"ד **פרשתא ג** א לעמיתן [י'] לישאל דהשל קודם וי' כ' ומנין [כששת] קונה כ' מנין לרבות [כל] דבר מנין עמין אונאה וכו' כ"ה בל"ל וכו' ערבין ומימין דין י' ובמכ"ס עין קמ"ס: פ"ד

סי' בפרשת וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך כתוב שם עד שנת היובל יעבור עמך ויאל כיוכל וכתיב עוד ושב אל אחוזתו ואל משפחתו וייוט במוכר כיוכל. ולגירסא דהכל דמוכר או נשאר שנים מיירי. עמוד ש' כז

שיהא היובל מוציאו. דבר אחר ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו השובו. למה שהחזקה משפחתו הוא שב דברי ר' מאיר. רבי יהודה אומר לאחוזתו ולמשפחתו הוא שב ואינו יב לשררה שהיה בה. וכן הוא אומר בגולה. תשובו לרבות את האשה:

פרק ג יובל היא שנת החמשים שנה. שיכול בכניסתה תהיה מקודשת מראש השנה וביציאתה תהיה מושבת והולכת עד יום הכיפורים שכן מסיפין מחול על הקודש ת"ל יובל היא שנת החמשים שנה תהיה לכם. אין קדושה אלא עד ראש השנה: **ב** לא תורעו לא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את גזיה כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביוכל: **ג** כי יובל קודש. מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה. אי מה קודש יוצא לחולין ודמיו נתפסים יכול אף שביעית כן ת"ל היא. הרי היא בקדושה נמצית אומר האחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור. כיצד לקח בפירות שביעית בשר אל ואלו מתבערים בשביעית. לקח בבשר דנים יצא בשר ונכנסו דנים. בדנים שמן יצאו דנים ונחפס שמן האחרון אחרון נתפס ופרי עצמו אסור: **ד** מן השדה תאכלו את תבואתה כל זמן שאחיה אוכל מן השדה אהיה אוכל מתוך הבית. כלה מן השדה כלה מן הבית: **ה** מיכן אמרו הכוש שלשה כבשים בחבית אחד רבי אלעזר אומר כיון שכלה מין אחד מן השדה יעבר כל החבית. רבי יהושע אומר אוכל והולך עד שיכלה האחרון שבה. רבן גמליאל אומר מין שכלה מינו מן השדה יעבר מינו מן החבית והלכה בדבריו. רבי שמעון אומר כל הירק אחד לבעור. אוכלים ברגילה עד שיכולו סגולות מבעת בית טיפה: **ו** בשנת היובל הזאת זו מוציאה עבדים. ואין השביעית מוציאה עבדים. וחל' דין הוא ומה אם היובל שאינו משמיט כספים מוציא עבדים שביעית שמשמטת כספים אינו דין שתוציא עבדים ת"ל בשנת היובל הזאת. זו מוציאה עבדים ואין השביעית מוציאה עבדים קל וחומר ליוכל שישמיט כספים. ומה אם השביעית שאינה מוציאה עבדים משמטת כספים. יובל שהיא מוציא עבדים אינו דין שישמיט כספים ת"ל וזה דבר השמיטה שמוט. שביעית משמטת כספים ואין יובל משמטת כספים והיובל מוציא עבדים. ואין שביעית מוציא עבדים תשובו איש אל אחוזתו. לרבות המוכר שדהו ועמד בנו ונאלה שתחזור לאביו ביוכל:

פרשתא ג מנין כשהוא מוכר לא תהיה מוכר אלא לעמיתך ת"ל וכי תמכרו מסבר לעמיתך. ומנין כשהוא קונה לא תהיה קונה אלא מיד עמיתך ת"ל או קנה מיד עמיתך אין לי אלא קרקעות שבהם דיבר הכתוב מנין לרבות דבר המלל

עבד עברי. ואם נמכר שנה או שנים לפני היובל הרי כבר אמור ושב אל משפחתו וכו' בין במוכר עמלו כדמכר ויש עניינא וכן נמכרו כ"ד. ויש לפרש דהוי תנא [ס' י"ד:] אית ליה שכיר שכיר מחלך דהיינו נפיק ליה מחלך קרא. כל מינו מדבר אלא בנרע. ובפ"ה דקדושתין קאמר מאי חשמת דנרע מיירי. אחר רב דריש דרש שאלה א"א ונחתם איש אחי דבר שנוהג בלס ואינו נוהג בלסה הוי אומר זה רציעה. והסם מרדך: וכן בגולה. מפרש בסוף אלו הן הגולין [מכות י"ג:] מאי וכן בגולה. כדחגיגה. ושב הרוצה אל ארץ אחריו. ופליגי ר' מאיר ורבי יהודה כמו כהן בחור לשררה. לרבות את האשה שיאל חס פגע בה יובל קודש ש' ואע"י דרישא דקרא לא מיירי בלסה. דנרע מיירי. מסיפא דקרא מרדך. לה. שאלס נמכרת שיואלה ביוכל. ל"ה לרבות את האשה שחזרין לה קרקע ביוכל. ובפ"ה יש כבור [נכורות כ"ב:] קאמר דרבנן דרשי תשובו לרבות את החמסה שהורח. ור' מאיר לא דריש ליה. ואופשר דלית ליה דרשא דהכל לרבות את האשה. ובפ"ה בתרא דעירובין [ל"ה] קאמר רבי מאיר לא דריש תשובו. וי"ל דהיא דרשא לא דריש:

פרק ג שיכול בכניסתה תהא מקודשת מר"ה לענין וריעה וקצירה. אע"ג דשלוש עבדים לא היה כי אם ביוכ"כ. ולכן קא ס"ד שהיה מושבת בליתא עד ויה"כ שמשם תחול עיקר היובל. ואלו"ו דר' יהודה דשלוש עבדים מעכב: שכן מוסיפין מחול על הקדש. פי' ולכן קא תתחיל אם מתקדשת מר"ה. אבל עקל שנה תהא מ"ה עד ו"ה של אחר היובל. ובפ"ה דר"ה [ח' ט'] מפרש היכן מצינו שמוסיפין כו'. ג' ופרי עמלו אסור. דכתיב שביעית בשר כו'. מייתי ל' כפ' לולב בגולל [סוכה ח':] ובמס'

היובל הוי אמר דכתיב ושב אל אחוזתו ואל משפחתו כדחגיגה להמן בפרשת וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך כתוב שם עד שנת היובל יעבור עמך ויאל כיוכל וכתיב עוד ושב אל אחוזתו ואל משפחתו וייוט במוכר כיוכל. ולגירסא דהכל דמוכר או נשאר שנים מיירי. עמוד ש' כז

פרק ג יובל היא שנת החמשים שנה. שיכול בכניסתה תהיה מקודשת מראש השנה וביציאתה תהיה מושבת והולכת עד יום הכיפורים שכן מסיפין מחול על הקודש ת"ל יובל היא שנת החמשים שנה תהיה לכם. אין קדושה אלא עד ראש השנה: **ב** לא תורעו לא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את גזיה כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביוכל: **ג** כי יובל קודש. מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה. אי מה קודש יוצא לחולין ודמיו נתפסים יכול אף שביעית כן ת"ל היא. הרי היא בקדושה נמצית אומר האחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור. כיצד לקח בפירות שביעית בשר אל ואלו מתבערים בשביעית. לקח בבשר דנים יצא בשר ונכנסו דנים. בדנים שמן יצאו דנים ונחפס שמן האחרון אחרון נתפס ופרי עצמו אסור: **ד** מן השדה תאכלו את תבואתה כל זמן שאחיה אוכל מן השדה אהיה אוכל מתוך הבית. כלה מן השדה כלה מן הבית: **ה** מיכן אמרו הכוש שלשה כבשים בחבית אחד רבי אלעזר אומר כיון שכלה מין אחד מן השדה יעבר כל החבית. רבי יהושע אומר אוכל והולך עד שיכלה האחרון שבה. רבן גמליאל אומר מין שכלה מינו מן השדה יעבר מינו מן החבית והלכה בדבריו. רבי שמעון אומר כל הירק אחד לבעור. אוכלים ברגילה עד שיכולו סגולות מבעת בית טיפה: **ו** בשנת היובל הזאת זו מוציאה עבדים. ואין השביעית מוציאה עבדים. וחל' דין הוא ומה אם היובל שאינו משמיט כספים מוציא עבדים שביעית שמשמטת כספים אינו דין שתוציא עבדים ת"ל בשנת היובל הזאת. זו מוציאה עבדים ואין השביעית מוציאה עבדים קל וחומר ליוכל שישמיט כספים. יובל שהיא מוציא עבדים אינו דין שישמיט כספים ת"ל וזה דבר השמיטה שמוט. שביעית משמטת כספים ואין יובל משמטת כספים והיובל מוציא עבדים. ואין שביעית מוציא עבדים תשובו איש אל אחוזתו. לרבות המוכר שדהו ועמד בנו ונאלה שתחזור לאביו ביוכל:

שמונת'גס בשאין ישראל טולס בארץ. ועוד השתא נמי ליוכי ויכל שרי מוטין לשמוטות. וא"כ יש עמו שמוטה. ואם היינו מפרשים מילתא דת"ק דלא מיירי בשאין ישראל בארץ אלא לעולם ישנם בארץ. והכי [כדלמירין ר"ה ט'] קאמר עשה שביעית אע"ג שאין ויכל. כלומר אע"ג שלא עשו ויכל שחרשו קרקע ולא

עבו שביעית : ג' ומנין שהוא בשופר תלמוד לומר והעברת שופר. אין לי אלא ביובל. בראש השנה מנין תלמוד לומר והעברת שופר תרועה בעשור לחודש ביום הכיפורים. שאין ת"ל בחודש השביעי ומה ת"ל בחודש השביעי. הרי תרועת שביעי כזו מה זו בשופר אף תרועת ראש השנה כזו : ד' ומנין שהיא פשוטה לפניה ת"ל והעברת שופר תרועה. ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל תעבירו שופר. אין לי אלא ביובל בראש השנה מניין ת"ל והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש ביום הכיפורים שאין ת"ל בחודש השביעי שיהא תרועת שביעי כזו מה זו פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה אף תרועת ראש השנה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה : ה' ביום ולא בלילה. ביום הכיפורים אפילו בשבת. תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד שכל יחיד הייב. יכול אף תרועת ראש השנה תהיה דוחה את השבת ת"ל בכל ארצכם והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש ביום הכיפורים שאין ת"ל בעשור לחודש ביום הכיפורים ממשמע שנאמר ביום הכיפורים איני יודע שהיא יום הכיפורים בעשור לחודש. אם כן למה נאמר בעשור לחודש אלא בעשור לחודש דוחה את השבת בכל ארצכם ואין תרועת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם אלא בבית דין בלבד :

פרק ב וקדשתם את שנת החמישים שנה מה ת"ל לפי שנאמר בעשור לחודש שיכול אין לי שנה מתקדשת אלא בעשור לחודש. וכשהוא אומר וקדשתם את שנת החמישים שנה מלמד שהיא מתקדשת מדאש השנה. אמר רבי יוחנן בן ברוקה לא היו עבדים משועבדים נפטרים לבתיהם ולא שדות חוזרות לבעליהם אלא אוכלים ושותים ושומחים ועמרותיהם בראשיהם עד שהגיע יום הכיפורים. הגיע יום הכיפורים תקעו בשופר. חזרו שדות לבעליהם ועבדים נפטרים לבתיהם : ב' וקראתם דרור אין דרור אלא חירות א"ר יהודה מה הלשון דרור (מדבר באדירא) [כמדירי בי דיורא] וסמך בכל מדינה : ג' וישיבה. בומן שיושביה עליה. ולא בומן שנלו מתוכה. היו עליה אבל היו מעורבבים שבט יהודה בבנימן. ושבט בנימן ביהודה. יכול יהיה היובל נהוג ת"ל וישיבה. לכל יושביה נמצאת אומר כיון שנלו שבט ראובן וגד וחצי שבט מנשה בטלו היובלות : ד' יובל אף על פי שלא השמיטו אע"פ שלא תקעו בשופר. או יכול אע"פ שלא שילחו העבדים ת"ל היא דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר יובל אע"פ שלא השמיטו אע"פ שלא שילחו העבדים. או יכול אע"פ שלא תקעו בשופר ת"ל היא. א"ר יוסי אחר שהכתוב תולה אותה לענין תקיעת שופר [וכתוב אחד] תולה אותה לענין שילוח עבדים. מפני מה אני אומר יובל שלא בשילוח עבדים שאיפשר ליובל שלא בשילוח עבדים אבל אי אפשר ליובל שלא בתקיעת שופר דבר אחר תקיעת שופר תלויה בבית דין ושילוח עבדים תלויה בכל אדם : ה' ושבתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו תשובו אמר רבי אליעזר בן יעקב במי מדבר אם במסכר שש הרי אומר. אם במסכר שנה או שנים הרי אומר. הא אינו

שמוטות'גס בשאין ישראל טולס בארץ. ועוד השתא נמי ליוכי ויכל שרי מוטין לשמוטות. וא"כ יש עמו שמוטה. ואם היינו מפרשים מילתא דת"ק דלא מיירי בשאין ישראל בארץ אלא לעולם ישנם בארץ. והכי [כדלמירין ר"ה ט'] קאמר עשה שביעית אע"ג שאין ויכל. כלומר אע"ג שלא עשו ויכל שחרשו קרקע ולא שלחו עבדים ולא תקעו. ומ"מ דין שמוטה נובת אחר כן. ולא נאמר מאחר שלא עשו ויכל גם שמוטות בטלו ולא ינהוג מכלא ואילך. קמ"ל דשמוטות טהנות. וכסוף ו' שמוטות עשה ויכל. והיינו מדכתיב והיו לך ימי שבע שנות השנים וכן מנין שמוטה ויכל אע"ג שלא עשה שביעית. אלא נהגו כהדין שאר שנים שחרשו וזרעו ולא שמוטו כספים ומ"ד מאחר שלא עשו שמוטות כהוגן לא יחא ויכל טוב אחריה. ת"ל והיו לך ימי שבע וגו' תשע וזרעו שנה. משמע אע"ג שכל השנים שזן שלא הייתה שמוטה ציניק. אפי' צריך לעשות ויכל אחריה. וחכמים מודו בריבא ופליגי אסיפא. ואומרים לא מנו שמוטות ולא עשו אותן כהוגן גם ויכל של אחריה אף כי שם קדושה. אלא שחילל למנות בו שנה ראשונה של שמוטה. ואפילו לרוב [ר"ה ט'. נדרים ס"א] דפליגי על רבי יהודה ואמרי אף היובל עולה ויני שנה ראשונה של שמוטה. הכא מורה דעולה שריא אף כי משום קדושה. וז"ע : ד' ומנין שהוא פשוטה לפניה. חזון קאי : ה' ביום אפי' נשנת אסמכתא היא דלויק מלכא אלא חכמה. ואין צריך להחיר כדלמירין נ"ה [כ"ט : שנת ק"י] : ו' ולא משמעי קרא כהכי. ואפי' רבנן לא גזרו על שופר של ויכל. ומותר לתקוע אפילו בשבת כדי לפרסם שהעבדים נפטרים והולכים להם. אבל ר"ה גזרו שלא לתקוע בשבת משום דרכה. מלמד שכל יחיד ויחיד חייב. ולא תאמר העברת שופר היא כז"ל כמו ספירה כז"ל ואין תרועת ר"ה דוחה שבת בכל ארצכם. אסמכתא כדלמירין. ואמירין נ"ה [שם] לאחר שחיר הכית התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו חוקעין בכל מקום שיש שם כ"ד : ת"ל והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחודש. פי' ולא נ"ה כדמפרש ואזיל :

פרק ב מלמד שהיא מתקדשת מר"ה. משנה ויתור דכתיב בקרא קא דרש וכולה ר' ישמעאל בנו של ר' [כ"ה נ"ה ח' : ובערבין כ"ח] יוחנן בן ברוקה הוא כדמוקי לה בפרק קמא דר"ה. ומר"ה נאסרו בחרישת קרקע : ה' עליה אבל היו מעורבבים כו' : שכלכו שבע יודעה וישבו בארץ בנימן. וא"ת ולישמעינן שינשם שם ומעורבבין שאין היובל טוב. וכ"ש הכא שכל וי"ל אס' מנין מעורבבין וגלו רובן. אפילו מקלמן על מקומן היובל טוב. אבל אס'

במי מדבר אם במסכר שש הרי אומר. אם במסכר שנה או שנים הרי אומר. הא אינו

הגהות מהר"ד

לא היו עבדים משועבדים [ולא] נפטרים לבעליהם כ"ל. וכו' שם בגמרא וכו' וכו' : פי' מהלכות שמיטת ויובל דין י"ד ובסמ"ג עין ק"ג וע' ס' נפלי שבע רזין פ' בשלה : ב' בגמרא ר"ה ט' : ו' הסרוק בערך דר שלישי פי' כשיורן הסביל כשינשא הסמורה לטולין הסמורה בכל מדינת לסמור ודומה למדור שחא ענין ר"ה : ג' סוכה בגמרא עירובין ל"ב : ובידולת שביעית פי' ופ"ד דגמירין כלכס ד' ורמב"ם פי' מה שמוטה ויובל דין ס' וסמ"ג עין ק"ג : ד' סוכה בגמרא ר"ה ט' : ע"ס : ה' אס' נמכר בשם. פי' שמכורו כ"ד לשם וי"ל לסוף שם ולא ביובל קא מיירי הרי אומר כ"ה. משמע כי מקום עבד עבד שם שמים יעבד ואילו הכא ביצאע ויכל קא מיירי גם בגמרא משמע שנה או שנים לפי סוכה

ר"ה מנו : ג' אף תרועת ר"ה [בסופר] כ"ה בדת' וכו' לעיל ס' אומר משהא י"א ברייתא י' עד סוף הפרשט שם וכו' וכו' כנגד ר"ה ד' ל"ג : ל"ד. ובידולת דר"ה מ"ה מ"ה וכו' ברייתא דרמב"ם פי' מהלכות שמיטה ויובל דין י"ד ובסמ"ג עין ק"ג : ד' יכול אף תרועת ר"ה פקיה דומה את השבת בכל ארצכם [ת"ל] והעברת שופר תרועה בחודש השביעי שאין מלמד לומר בעשור לחודש כי איני יודע [שיום הכיפורים] בעשור לחודש כ"ה שלקוט :

פרק ב א סוכה נ"ה ח' : וע"ז בשו"י אכן מוכנס בפסקתא וזרעיה חיתא שנת החמישים זה ויכל מה ת"ל שנה היובל ואמר שנת החמישים אלא מלמד וכו'.

פרשתא ב וספרת בבית דין • בית דין הגדול היו מונוין בתחלת השנה
וכיו חזרנין על ספירת היובל היום נכנסה שנה אחת
היום שבע שנים שהם שמיטה אחת וכן היום חשע וארבעים שנה • שהם
שבע שמיטות • וכלל כמו שמונים לספירת העומר • יוכל שבע שמיטות ומים • אם
לאכילת שנים הכהווי ס"ד • וספרתל

שבע שבתות ימים • וכשתסיים חזור
ומורה • וכן לעולם עד היציל • וגם
ימנה שבע שנים שבע פעמים •
ת"ל שבע שבתות שנים יכול ויספור
שבע שמיטין זו אחר זו שהרי שבתות
שחשע שמיטין שזן שבתות • ולאחר
סיספור שבע שמיטות זו אחר זו • שזן
יחזור ויספור שנים פשוטות עד היציל •
ת"ל שבע שנים וגו' • **ב** ומנן סיספור
לשני שבוע כדאמרין בפיל • שנה אחת
שחי שנים : ת"ל והיו לך ימי שבע •
ולא קאמר יהיה לך שבע שבתות • וכתיב
ימי שבע לכל דבר מומין ימים •
היו אותם לשנה • ואי לא כתב ויחזר •
הייתי אומר שימנה בכל שנה ושנה
(לשמיטה) ולכסוף ואחר שבע שנים שזן
שמיטה אחת • וכן לשמיטה שנייה ושלישית
יאמר בתת'ת מנינו היום שנה אחת •
היום שחי שנים (לשמיטה) • ומנין סיספור
לשני שנים • יאמר היום שנה אחת
ליציל • וכן היום שבע שנים ליציל
שהן שמיטה אחת • וכן י"ד שנה ליציל
שזן שמיטות • וכן כולן • ת"ל והיו
לך ימי שבע וגומר • השע וארבעים
שנה • אלא חונה כלן ולא כל שבע
ושבע בפני עצמן • חזק עשה שביעית
אע"פ שאין יובל מי • שזן לך לשמיטה
שביעית אע"פ שאין יובל • חפרה כגון
חשגלו עשרה השבטים שנטל יובל •
אבל שביעית לא נטלה משבת יאודה
ובנמין • ת"ל והיו לך ימי שבע שבתות

יצבע כשכר שאין עושין סחורה בפירות
 שביעית. ומיירר שצבע צדד ליהנות
 מחנו כשנה שביעית. וצריך לזכור
 במצוא שביעית להעביר בצפון או
 לדרוך הצד כדמיון צד שצבעו
 בקליפ שביעית חלק דמותא מילתא
 היא. ובהגזל קאמר דרשן לה מתהיה
 כדמיונה תהא. א"נ צביעה דקמני תהא
 הינו לצבע אדם כעין נשים הכוחות.
 ובהיה דבנה מציעה [ס"] דלוי
 וצביעה לרשיה ודקניה. ובנה ירושלמי
 דפ"ו דתתס קא צעא צביעה לאדם
 מהו שיהא עליהן קדושת שביעית.
 וקאמר ר' יוסף צעס רבי אילע שמע
 לך מן הדא תהיה אף להדלקת היר
 ולצנוע בה. ודמי א"ר מנא צאוכלי
 כהמה לאדם ולית ש"מ כלום. אבל
 מחאכל אדם לצבע אדם לא. שאין
 נאכלת אלא תבואה. ולא קודם
 שנתקבל הפרי שיהו הפסד. מחאן
 אמרו. צפ"ד שביעית. הפסד. של
 תגה. משהורו. לשון לבן ויהיה.
 כדרך פירות שמתחילין להתבשל.
 ביחול. הוא ביטול יותר. ובגמרא
 [ירושלמי סס] מהו ביחול ר' חייא בר
 אבה אמר הייתה כמה דלת אמר נס
 נפסס כחלה ב'. וא"ת משהורו כיון
 שאוכל בהן פחו (למה) אינו מכניסין
 בבית. וי"ל כיון שלא נתבסלו כל צרכן.
 לוינו שחזקין בבית. א"ל הבוסר משיגרי.
 הוא בוסר [ברטא] [א] הוא גירוע
 ובענשין מיירר משהביא מים [כן הוא]

הגהות מהרי"ד

[illegible]

פֿרשׂתא ב א נביא דין קונא ברמב"ם דיש פ"י מה' שמיטה וחדל ורמב"ג עסק ק"ח

[illegible]

הגדרות

מחלוקת שמעיה ויובל דין כ"ב כ"ג : ד' לכה [לחלכה] מן השבות ט' כ"ה ביהקוט : מכלל אחר
מספר ב' פיק ר' השביעית : שביעיה פ' מוטפות מועד קטן י"ב . ר"ה נחיהם
ומס' גיטין מ"ד : ר"ה שנהקולס : ור"ה אומרים אוכלין וכן פסק הרמב"ם שם מה שמעיה
ויובל : ור"ה אומרים בטובה ואלא בטובה וכן פסק הרמב"ם סוף פ"ו מה' שמעיה ויובל :
ף לכה ולא לאשים שאין נדון להפקדון לעבריה ו"ר . אמנם שיקר הפירוש שאמר להכחיל
לעבריה ור"ה בטובסתא פ"ה הכניעו ורמב"ם פ"ה מה' שמעיה ויובל דין י"ג : ולא
לכבוד מנהג מנהגם שאם שורפין הקדוש ממנה ובכסין בחיל [לחיות] שפיין חותן
לחיתן וע' במנהגם שכל כל הקדושת ר"ב מזה דבר במנהגו : פ"ו שאין מביאין יין
שעברו שנה ג"ל שבעיה של מולאי שביעית ר"ה מביאין כל שער' של שביעיה אל'
מזיו עתה לפני שביעית ובלדו בעדן שביעית לר' משה' שנה אלל שמעיה שביעיה ו' :
א' עניינן וא' פאריש עיין רמב"ם ורמב"ד : פ"ו מה' שמעיה ויובל דין ג' : ז [אם כן לכה
נאמר] ואלו כ"ה בטובסתא ארמי' ר"ה : מלרס למרס פי' שאין מלכילין חותן לכהמה

Digitized by Google

מגילת בהר סיני . מה ענין שמע אלל הר סיני . למה לי להזכיר כאן שפרט שמע היתה בהר סיני . שהרי כבר ידענו שהיה נאמר בהר סיני . שהרי מוזכר אותה בפרשת אלה המשפטים . אלא לומר לך שכללותיה ודקדוקיה נאמרו בהר סיני . שהרי כתיב ושנתה הארץ משמע כלל אפי' מלחפור בורות . ודבר כזה שך לא תורע וכרמך לא תזמור . באת שביעית ללמד על המלות כלן שכן כענין זה שכללותיה ודקדוקיה נאמרו בהר סיני דכסוף הענין הקושן כולן להר סיני . דכתיב אלה המשפטים והתורות נו' . דריש הסם | לתמן ס' בחוקותי סוף פרק ח' | מלמד שנתנה תורה כלכות ודקדוקים ואפיונים על ידי מה שבהר סיני וכו' חזקת שביעית שכללה עמהם . ולאפוקי מהאי קמא [רבי עקיבא דאמרין סנהדרין פ"ו] וטלוהו סמיכתא אליה דרבי עקיבא דקאמר בפ"ק דהגיגה [ו' . סוטה ל"ו] : כללות נאמרו בהר סיני ופרטות נאכל מועד אלא כה"ל קמא דקאמר תהם כללי ופרטות נאמרו בהר סיני וישנו כה"ל מועד ונאכלהו בפרטות מואב . ואיט' לזרס וזרזו אחר וזרזו . ולכרות ברית עמכם על כל פעם ופעם : **ב** הארץ ארץ המיוחדת . המשובחת : יכול משכנא לעמון ומואב . דהיינו השכן ובנותיה שהיתה נמי מיוחדת בשבת . ואין כל א' וא' מזכיר חלקו . אפילו ב"א עמם : יכול יהיו חייבים בשמיטה . מיהו לאחר שנתחייבו ב"א . גם בעבר הירדן היתה נאכלת . ובספרי פרשת ואחמקן יליף לה בג"ש יהיה ויהי . וגם בכל מקום שכתבו וכו' וכו' על א"י : **ג** כיון שעברו ישראל את הירדן נתחייבו בחלה ובערלה ובחשך בפ"א שנאמר כהם ב"א . כדמפרש בפ"א דקדושין [ל"ו] . ובספרי [פ' שלח סו' ק"ו] ובירושלמי פ"ק דערלה [גבי חלה] : שיהי הכתוב ב"א ו' ו' חלל ב"א ו' שנתורה כו' ללמדך שיוון שכתבו ישראל לארץ נתחייבו בחלה ובערלה לעיל בפרשת קדושים . ואפי' למ"ד [סס ל"ח] ערלה נטמא אף בחון לארץ מודה הוא שלא נכנס עד שכלל לארץ ישראל . ובחדש כתיב בשתי הלחם

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר . מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצוות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני . אף כולם נאמרו כללותיהם ודקדוקיהם מסיני : **ב** כי תבאו יכול משכנא לעמון ומואב ת"ל אל הארץ . ארץ המיוחדת . יכול משכנא לעמון ומואב ת"ל אשר אני נוחן לכם ולא עמון ומואב . בניין אהא אומר כיבשו אבל לא חילקו . חילקו למשפחות . ולא חילקו לבתי אבות ואין כל אחד ואחד מכיר את חלקו . יכול יהיו חייבים בשמיטה ת"ל שך שיהא כל אחד ואחד סביר שדחו . כרמך שיהא כל אחד ואחד סביר את כרמו : **ג** נמצאת אתה אומר כיון שעברו ישראל את הירדן נתחייבו בחלה ובערלה . ובחריש . הניע ששה עשר בניסן נתחייבו בעומר . שהו הששים יום נתחייבו בשתי הלחם . לארבע עשרה שנה נתחייבו במעשרות . התחילו סונים לשמיטה לעשרים ואחת עשו שמיטה . לששים וארבע עשו יובל : **ד** ושבתה הארץ יכול מלחפור בורות ושיחים ומערות וסלתקן את המקואות ת"ל שך לא תזרע וכרמך לא תזמור . אין לי אלא לזרע ולזמור לחריש לעידור לניכוש ולכיסוח ולביקוע בניין ת"ל שך לא וכרמך לא כל מלאכה שבשך ושכרמך : **ה** ומנין שאין מזבלים ואין ספרקים ואין מעשנים בעלים ואין מאבקים ת"ל שך לא . ומנין שאין מקרסמים ואין מורדים ואין מפסלים באילנות ת"ל שך לא : **ו** וכרמך לא . יכול לא יקשקש תחת הויתים ולא ימלא את הנקעים תחת הויתים ולא יעשה עוגיות בין אילן לאילן חבירו . ת"ל שך לא תזרע וכרמך לא תזמור . הזרע והזמיר בכלל היו . ולמה יצאו להקיש להם . אלא מה זרע וחביר מיוחדים שהם עבודה בארץ ובאילן . אף אין לי אלא דבר שהיא עבודה בארץ ובאילן . יכול אף שנת היוכל תהיה עולה למנין שני שבוע ת"ל שש שנים תזרע שך ושש שנים תזמור כרמך . שני זרעים עולות מסנין שני שבוע ואין שנת היוכל עולה למנין שני שבוע : **ז** מנין לאורז ולדוחן ולפרנים ולשומשמים שהשרישו לפני ראש השנה כונסן אתה בשביעית ת"ל ואספת את תבואתה בשביעית : **ח** יכול אע"פ שלא השרישו ת"ל שש שנים תזרע שך ואספת . ששה זרעים וששה אסיפים . לא ששה זרעים ושבעה אסיפים : רבי

מבקיעין את הענפים שלו ומתחלחל : ת"ל שך לא תזרע כו' . כל שבעה . כו' דהו ליה למיכתב לא תזרע ולא תזמור . וכתב שך וכרמך . וכן דרשין שך לא כללים למקיים כללים : **ה** שאין מזבלין . למקשאות ולמלעות . ס"א אין מיכלין . ובירושלמי [פ"ב דשביעית] מפרש . אין מעבירין את היבלות . פי' עולה כאלין כעין יבולת אדם ומכחיש האילן : מפרקין . צעלין מרובים המכחשים אותו . ל"א מפרקין אכנים ועפר מעל שרשיו כמו שעושין לאגוז שאין עוזה פירות מגלה שרשין ועושה כדאמר במדרש [פסיקתא הובא בילקוט מ"ז רמ"ז תהלים א] מלכקן נותנין אכק על שרשיו . וי"מ אכק של סממנין משימים על עקרו כדי לפטמו : מעשנין . להמית התולעים : ומנין שאין מקרסמין ואין מורדין ואין מפסלין . ס"א מפסלין וכן יש נחמ' שביעית [פ"ב מ"ג] קירסוס מותר ענבים יבשים . וזרע ענפים דקים העולים בעיקר האילן ומכחיש האילן . מפסלין מענפי האילן הארוכים ועל שם עושה כפסל וקירסוס . מפסלין . מתחמים ביד . ונחמ' אותו להחיות חרסו וירושלמי ויפסג' יתיה לפסאניה : **ו** לא יקשקש . כפ' משקין בית השלחין [מ"ק נ"א] קאמר תרי קשקושי הוו . סתומי פילי שרי אכריוי אילנא אסור . שמתלא עפר בנקעים שחתה הויתים או ע"י בקיעי שרשיו . וכן נחמ' ע"י כפ' רבי ינאי (נ"ב) : וכן קאמר [מ"ק נ"א] דכל הני תולדות מדרבנן אסורי וקרא אסמכתא : ולא ימלא הנקעים מים . שחתה הויתים עושים נקעים למטה משורת הויתים וממלאים שם מים ליקח משם ולהשקות חמץ ורעים ואילנות . ככל אין זו השקאה האילן ש"כ כהי אסור . כדתנן בפ"ב דשביעית [מ"ד] דדוקא משקין את האילן בערב שביעית ולא בשביעית . א"כ אסור שמועיל קצת לחילנות וכו' ואוקומי בעלמא : עוגיות בין אילן לחבירו . ואין זה כעין עידור בנפנים שאסור . דהכל עושה בדוחק קצת . א"כ מקבל עפר תיחוח מכאן ומכאן . והענינה נעשית מחללי : מה זרע וחמיר שם עבודה בארץ ובאילן . זרע עבודת הארץ . וחמיר עבודת האילן : יכול תהא שנת יובל עולה ממנין שני שבוע . ויעשה יובל בשנת ח' . ל"א שנתעלה לתחלת שמטה שלאחר היובל . כמו שאומר רבי יוחנן [ר"ה ט' . דריש ק"א] : שנת כ' עולה לכאן ולכאן : **ז** מנין לאורז ולדוחן וכו' . ת"ל ואספת את תבואתה וסמך ליה ובשנה השביעית . וכפ"א דר"ה [י"ג] . מפרש טעמא דאורז בזה דכתיב בחר השרשה . מפני שנעשין כרמין פרכין דאין מתכבד ביהור ולא מנין למיקם עלה לא בחר לקישה ולא בחר שלש . ולכן אויל בחר השרשה : ותבואה

מחזנותיהם משמע ככל מקום שהם יושבים . ולא לאחר ירושה וישיבה : לאחר י"ד נתחייבו במעשר . דכתיב כל תבואת זרעך המיוחד לך ח"ל משום דקודם שחלקו הו' ליה הפקר . וכתיב וזה הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יא' הפקר שידו וידך שוין בו : **ד** מנין לחרוש ולעדור ולניכוש ולכיסוח ולביקוע וכו' . לחרוש בנקר . לעדור . שאינו יכול לחרוש בנקרים מפני השרשים ועודרין כחמדר כמו שעודרין תחת הבקן . לנכש . עוקר העשבים מכין התבואה : לכיסוח מותר עשבים רעים ואינו תולש מעיקרן . כשאלין וית מתיישן

הגהות מררי"ד

שטרה בסיומן ככל ברור פירוש דברי ירושלמי דגם עמון טיכר בסיומן כדאיתא בגמרא ובספרי בשופטים י"א פ"ט וא"כ כאלן חפ"ל כמ"ס תוס' ללוחה ארץ בני עמון שכתבו מסיומן אע"פ לא נתחייבו קודם שחלקו כל ארץ ישראל אבל השלקו ארץ ישראל אותה עמון ומיאל שטירו בסיומן ויכס כשאר עבר הירדן ושאר עמון ומואב פטורים וכן כסק הרמב"ם פ"ו מה' מתנות עניים דין ס' ופ"ד מה' שמיטה ויובל דין כ"ו וסמ"ג פסין קמ"א ופסין ס' דעבר הירדן חייב מדרבנן ופי' ס' כפתור ופרח מרמ' ולס' יסודר למזמרי' עיינא ד' ע"א וזמור הכי' על רמב"ם פ"ו מה' מעשר שני : **ג** מלאכה אומר . כיון שעברו את הירדן כו' לעשרים [ואחר שנה] עשו שמיטה כ"ס בילקוט וצ' ספ"ק דקדושין ד' מ' : והובא ברמב"ם פ"ו מה' שמיטה ויובל דין כ' : **ד** חן לו חלה [לזרע] ולזמור כו' להסוס מנין כו' ברייתא ס' : ומנין שאין [מבילין] כו' ואין מעשנין [בבילין] כו' ואין מורדין [ואין מוסמין] ואין [מפסלין] בבילות כ"ס בילקוט ובר"ם כהירא ואין מוויין כו' ת"ל שך לא חן שך לא כו' בארץ ובאילן [שש שנים תזרע שך ושש שנים תזמור כרמך מה' ת"ל] יכול אף שנת יובל כ"ס בילקוט : בר"ם ופי' גמ' מועד קטן ג' : ופי' דשביעית במשנה ובירושלמי שם ובירושלמי פ"ס וכללים וברמב"ם פ"א מה' שמיטה ויובל : סוף ברייתא ו' ואין שנת יובל עולה כו' גמ' דריש מ"א . ור"ס ט' . ורמב"ם פ"ו מה' שמיטה ויובל דין ו' וסמ"ג עש"ק קכ"ג : **ז** משנה ו' פ"ב דשביעית וגמ' ר"ס י"ג . ופי' ורמב"ם פ"ד מה' שמיטה ויובל דין י"א : ת"ל ואספת את תבואתה [ובשנה השביעית] : **ח** שש זרעים ושש אסיפים כשאר ליתא בילקוט חמס' בירושלמי פ"ב דשביעית איתא כמו שס"א כאן וע"ש בירושלמי

א' מה ענין שמיטה [לענין] הר סיני וכלל כל המצוות נאמרו [בהר סיני] כו' ודקדוקיה [מכאן] סיני כו' ודקדוקיהם מסיני כ"ה בילקוט ופי' מורמו וגור ארסו ורמב"ן וקרבן אהרן ושאור מפרשי סנהדרין : **ב** ולא לעמון ומואב ע"ל ס' חמור ריש פרשה ו' וס' קדושים ריש פרשתא ג' : ולא חלקו לבתי אבות [חלקו לבתי אבות] ואין כל א' וא' מזכיר את [שלו] יכול כו' פ"ל שך [שך] שיהא כו' כרמך [שך] שיהא כ"ס בילקוט : ולא לעמון ומואב תוס' כתבו שכתובה על אותו עמון ויחולב שטירו בסיומן שקודם שכתבו לא"ל לא היה נאכלת בעבר כיון שכלל א"כ שכתבו לא"ל גם בברר הירדן היה נאכל . ובירושלמי פ"ו דשביעית רשב"ל שאל לרבי מניא הקונה עמון מהו שיהא חייב בביעור חמור רבי מנא קאמריה גבי רבי חני לית עמון ומואב דמכא לית עמון ומואב דר"א בן עזריה א"ל ייב רבי בון כתיב כי סבצון פיר סיומן מלך האמורי היה צריכ לרבי שמעון טכרס מיד סיומן ועגו ח"ל טכרס פון מיומר טכרס מייב חן מיומר לא טכרס פטור עכ"ל ופי' המפרש כ"ג מוכר"א פילתא לכהני נמקס דר"א בן עזריה צ"ל דעורא שאף עורא לא כיבשום ולי מרסא שאין צורך לכהני וכו' מוכן יפה דכח הדין לרבי חני על חיה עמון ומואב כפי ריש ליקט לית עמון ומואב דמכא פי' מה שכתב מה' ע' . שיהיה בסיומן דוס נאכס כעבר הירדן כפי' איתמר נאכס דר"א דר"א דשביעית שלל ארצות לבידיר יבונה ועבר הירדן וכללל הכי דבבער הירדן נאכס דר"א דר"א דשביעית ופי' כאלן עמון ומואב דר"א בן עזריה במשנה ב' פ' בתרא דריש ביוס שטיטור את רמב"ם לנשיא נאכלו בעמון ומואב גמס חייבים בשביעית פי' במעשר עמי פי' במעשר שמי על כל מיס לא נכנס בכו קדושת שביעית ומתוך דמביעה ליה על אותה

כזכו עשר בני אדם בעשר מקלות פטורין [ר"ב] אומר כזה אחר זה
 אחרון חייב מפני שקרב את מיתתו וסבר כל דכא נפש . נפ' אלו כן
 כשדמין [סנהדרין ע"ה] מנין גרס בלוחו כו' ת"ל כאשר עשה . ונפרק
 כיצד כרגל [כ"ק כ"ו] נפיק ליה בושח מוסחיקה במטויו וקאמר [כ"ה']
 וקאמר את כפס ממון : ד' ומנין

הכח כלומר ידו כו' . כחוספתא
 דכ"ק [פ"ט] קורא כל אלו דרך כיוון :
 ובטומס . נירות שניו . כך של
 נירות : ד' אחו והעמידו נחמה
 ונשחרב . ונחמם ומה . ונפרק
 כשדמין [ע"ה] קאמר משום דנכחא
 שעתא מתחיל כנלא : הדין כו' נחש .
 דאם נחש בין שניו עומד . נפרק
 כיצד כרגל [כ"ג] . סנהדרין ע"ה :
 ד' אף מכה אדם כחשלומו . ונפרק
 כחולל קאמר [כ"ק פ"ג] . כחכות
 [כ"ג] כהא כקטלא הוא דכתיב . אלא
 כהא כהא נחמין . דכתיב מכה
 נפש כהמה ישלמה וסמך ליה ואש
 כי יחן מוס בעמיתו ונ' : ואם נפסך
 לומר אדרבה יליף ממה אדם יוחם
 דכא אדם חלם מה כחם לא ניתן
 לפדיון אף כה וכו' . היינו דקאמר
 לא תקחו כופר . כך מפרש נפרק
 כחולל : ד' יכול לא יהא חייב עד
 שיכח שניהם כאחד . ר' ואשיה היא
 [סנהדרין פ"ו] דגני מקלל לא משמע
 ליה אחד אחד כפני עמו . ולא יליף
 מכה מחולל : ת"ל ומכה אדם אפי'
 אחד . וכחילתא [משפטים] הכי קתני
 לה מה מקלל אחד אחד אף מכה .
 לא אס' אמרת כחולל שוכח חייב על
 כחמס כחיים כו' . ת"ל ומכה אביו
 ואמו אפילו אחד מהם דכר ר' ואשיה
 והתם שטיע נטעות דהו"ל לחומר
 פ"ל ומכה אדם כדנרמ' . כהא .
 וכנירע ליה דקרא וקירא הוא . ולית

נפשו . לחביא את שהכה ויש בו כדי להמית ובא אחר והמית
 חרי זה חייב : ב' אילו אומר מכה נפש בהמה ישלם הייתי אומר
 מכה אדם ישלם בהמה וכשהוא אומר ישלמה בהמה עסקתי :
 ג' ואיש כי יתן מום בעמיתו . אין לי אלא בוסן שנתן בו מום מנין
 צרם באחיו . תלש בשערו . רקק והניע בו הדוק . והעביר
 מליחו ממנו . ופרע ראשה של אשה בשוק . ת"ל ועשה כאשר
 עשה בן יעשה לו : ד' ומנין הכהו באחר ידו בלוח ובפנקס
 ובטיסמיות שבידו ת"ל ועשה : ד' מנין אחיו והעמידו בחמה
 ונשתרב . בצינה ונצטנן . חשיך בו את הכלב . חשיך בו את
 הנחש ת"ל ועשה : ד' יכול אפילו א"ל חמתן לי כאן בחמה ונשתרב .
 בצינה ונצטנן . שיסה בו את הכלב . שיסה בו את הנחש .
 ת"ל מוס' . מה ראית לרבות את אלו ולחוציא את אלו . אחד
 שריכה חבתוב מיעט . מרבה אני את אלו שהם מעשה ביד
 ומציא אני את אלו שאין מעשה ביד : ד' יכול סימא את עינו .
 יסמא את עינו . קיטע את ידו יקטע את ידו . שיבר את רגלו
 ישבר את רגלו . ת"ל מכה בהמה מכה אדם . מה מכה בהמה
 בתשלומים אף מכה אדם בתשלומים . אם נפסך לומר לא תקחו
 כופר לגפש רוצה . לרוצח אין את נוטל כופר נוטל את לאיברים
 כופר : ד' מכה בהמה מכה אדם מה תלמוד לומר לפי
 שנאמר מכה אביו ואמו יכול לא יהיה חייב עד שיכה שניהם
 כאחת תלמוד לומר ומכה אדם יומת אפילו אחד מהם . יכול
 אפילו דכחו ולא עשה בו חבורה יהיה חייב ת"ל מכה בהמה ומכה
 אדם מה מכה בהמה עד שיעשה בה חבורה אף מכה אדם עד
 שיעשה בו חבורה . יכול אפילו הכחו לאחר מיתה יהיה חייב ת"ל
 מכה בהמה ומכה אדם מה מכה בהמה בחייה אף מכה אדם בחייו :
 ד' משפט אחד יהיה לכם כמשפט דיני נפשות דיני ממנות מה
 דיני נפשות בדרישה ובחקירה : אף דיני ממנות בדרישה ובחקירה .

אי מה דיני נפשות בעשרים ושלשה אף דיני ממנות בעשרים ושלשה ת"ל עין תחת עין ריבה : ר' וידבר משה אל בני ישראל ורציאו את
 הסקלל אל סהרין לבחנה זו הוא שאמר מלמד שבית דין מבפנים ובית הסקילה מבחוץ . וירגמו אותו ולא כסותו . אבל מלמד שאם מת
 באבן אחת יצא . ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה אף לסמיכה אף לדחייה אף ללא תלין נבלתו
 על העץ :

הערות מהר"ד

כונאם שם מדינתו ו' וע"ה בגמ' ומפרשים : ד' משנה סנהדרין פ"ה : וע"ה בגמ' ורש"י
 וס"ד מירוש' שם דכטעם דשכח לאמר מיתם משום דלמחר מיתם ליהא סבורה ונרין מותן
 דהא כהא מתיק עין כדי דכיר שמוח שחיו מייב עד שיעפס סבורה דנין ללמוד דלג
 יחייב לאמר מיתם : ד' כונאם בסוף מס' יומות וברש"י מס' סנהדרין ד' ג' ודף ל"ב וע"ה :
 אף דיני ממונות כ"ג וסב דיני נפשות מונין עפ"י אחד לזכות ואפ"י שנים למוכח יכול
 אף דיני ממונות כן פ"ל עין תחת עין ריבה כ"ס בלכות : ר' ו' מה שאמר תפלת כפרה
 פ"ה וסנהדרין ר"ג נגמר דין : [ירוש'] אומר כו' גמרא סנהדרין ד' מ"ג . ורש"י רבנ' :
 מס' סנהדרין וסמ"ג עין ק"ב :

סכסכו כו' וכמות [כחמין] סיב כ"ס בלכות וע' גמ' סנהדרין פ"ה . וכונא דנפשי' פ"ג
 מה' רוצה דין ו' וכמ"ל למין קס"ג : ג' ת"ל כאשר עשה כ"ס בל' וכו' משנה בבבא קמא
 דהא כחולל ל' . וע"ה ד' ל"ה בגמרא וכונא דנפשי' פ"ג מה' סוגל ומתיק דין ט' ובסמ"ג
 עין פ' ר' קמ"ז פ"ה : ד' ובטומס [שערות] שניו כ"ס בלכות ובשבת קטיו נגל טימוס
 של נרכות מירש' קנינ' קונטרסים וכונא דנפשי' ב"ק ר"פ כחולל ובסמ"ג עין פ' ד'
 קמ"ז פ"ה : ד' ונצטנן [אסור וסמך] בו אס' ככלל [אסור וסמך] בו אס' כנסת מ"ל [כאשר
 עשה] כ"ס בלכות : ר' אס' אלו [שליש] משפס ניד' כ"ס שם וע' משנה סנהדרין פ' כשדמין
 פ"ה : ובגמ' שם ד' פ"ה ע"ה ובבא קמא כ"ג ורמב"ם פ"ג מה' רוצה : ד' אס' נפסך לומר
 [כדי כח' אומר] לא תקחו כופר כ"ס בל' וכו' נגמרא בבא קמא ר"פ כחולל ד' פ"ג :

२३२६

Digitized by Google

מזליקין [שבת כ"ב:] עדות שהשינה ארר בישראל שמתפלל קטנה היא
מזליק מנורה בערב • וכל כך היה קיימת ולאחר שזלזל ממנה היה מחזיק
ונוטץ פתילה חדשה ושמן חדש • ואזי פי' וזה היה מסיים הכדלקין • ור"ז
פי' שם שזה היה מזליק שהניחם דולקת כל היום ומזליקת מהיום עד היה מסיים
האנוקא למחר • שזמן כבו ואזי דימה

בָּחַם שָׁנִי • חֹדֶר וּמִחֹן וּמִעַן זֶה שְׁלִישִׁי הָרִאשׁוֹן לַמְנוּרָה וְחִשְׁבָן
לַמְנָחוֹת : ך' רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לֹא הָיָה מִוִּחֹן בְּרִיחִים אֲלָא כּוֹתֶשֶׁן
בְּמִכְתָּשֶׁת וְלֹא הָיָה מוֹעֵזֶן כְּקוֹרֵה אֲלָא בְּאֲבָנִים • וְאִינִי נוֹתֵן כְּתוּךְ
הַסֵּל אֲלָא סְכִיבוֹת הַסֵּל נוֹתֵנִן וְקוֹרֵה מִתּוֹךְ הַסֵּל : ך' הָרִאשׁוֹן
שְׁבִרָאשׁוֹן אֵין לַמַּעֲלָה הַיִּמְנִרִי • חֲשֵׁנִי שְׁבִרָאשׁוֹן וְהָרִאשׁוֹן שְׁכַשְׁנִי
שׁוּיִן • הַשְּׁלִישִׁי שְׁבִרָאשׁוֹן וְחֲשֵׁנִי שְׁכַשְׁנִי וְהָרִאשׁוֹן שְׁכַשְׁלִישִׁי שׁוּיִם •
הַשְּׁלִישִׁי שְׁכַשְׁנִי וְחֲשֵׁנִי שְׁכַשְׁלִישִׁי שׁוּיִם • הַשְּׁלִישִׁי שְׁכַשְׁלִישִׁי אֵין
לַסֵּמָה הַיִּמְנִי : ן וְך' שִׁיחָא נָקִי כְּתִית רַבִּי יְהוּדָה אִיסֵּר אִינִי אִוְסֵּר
כְּתִית אֲלָא כְּתִישׁ • יְכוּל לֹא יִהְיֶה כְּתִית כְּשֶׁר לַמְנָחוֹת וּבִשְׁהוּא
אִוְסֵּר עֶשְׂרוֹן סוּלֵת כָּלוּל בְּשִׁמֵּן כְּתִית רַבְעָה תִּהְיִן לִיסֵּר עַל חֲכִיתִית
שֶׁהוּא כְּשֶׁר לַמְנָחוֹת הָא מַה אֲנִימָקִים כְּתִית לְמֵאוּר לֹא • כְּתִית
לַמְנָחוֹת : ן לְהַעֲלוֹת נֵר שְׁתֵּהא שְׁלֵחֶבֶת עוֹלָה • לְהַעֲלוֹת נֵר שְׁתֵּהא
נֵר הַמַּעֲרִבִי תִדִּיר שְׁמַמְנִי יִהְיֶה מִתְחִיל וְכוּ יִהְיֶה מְסִיִּים וּבִשְׁעָה
שֶׁאֲחִיו הַכְּהָנִים נִכְנָסִים לְהַשְׁתַּחֲוּוֹת • הוּא חֵיה מְקָדֵם לַפְנֵיהֶם •
כִּיבִיד נִכְנָס וּמִצָּא שְׁתֵּי נִירוֹת מוֹרְחִים דּוֹלָקִים מִדְּשֵׁן אֵת הַמְּזוֹרִחִי
וּמְנִיחֵה אֵת הַמַּעֲרִבִי דּוֹלָק שְׁמַמְנִי מְדַלִּיקִים אֵת הַמְּנוּרָה בֵּין הָעֵרְבִים •
מִצָּאוּ שְׁכֵבָה מִדְּשֵׁנוּ וּמְדַלִּיקוּ מִמּוֹכָה הָעוֹלָה • תְּמִיד אָף בִּשְׁכַת
תְּמִיד אָף בְּטוֹמָא : ך' מִחוּץ לַפְּרוּכָת הָעֵדוּת מַה ת"ל לִפִּי שְׁנֵאמֵר
וְיִשָּׁם אֵת הַמְּנוּרָה בְּאֵהֶל מוֹעֵד נִיכַח הַשּׁוֹלְחָן • וְאִינִי יוֹדֵעַ אִם
סְמוּכָה לַפְּרוּכָת וְאִם סְמוּכָה לַתֵּחַ • וּבִשְׁהוּא אִוְסֵּר מִחוּץ לַפְּרוּכָת
הָעֵדוּת בְּאֵהֶל מוֹעֵד מִלִּפְנֵי שֶׁהִיא סְמוּכָה לַפְּרוּכָת יוֹתֵר מִן הַתֵּחַ ;
וְהָעֵדוּת עֵדוּת לְכָל בְּאֵי הָעוֹלָם שֶׁהַשְׁכִּינָה בִּישְׂרָאֵל וְכִי צְרִיכִים
לָנֶר • וְחֵלָא כָּל אִירֵכִים שָׁנָה שַׁעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא צָרְכּוּ לָנֶר
שְׁנֵאמֵר כִּי עֵנִן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן וְאִשׁ תִּהְיֶה לֵילָה כּוּ • אִם כֵּן לִמָּה
נֵאמֵר הָעֵדוּת עֵדוּת לְכָל בְּאֵי הָעוֹלָם שֶׁהַשְׁכִּינָה בִּישְׂרָאֵל : י יַעֲרוֹךְ
אוֹתוֹ אַהֲרֹן וּבְנָיו מַה ת"ל לִפִּי שְׁנֵאמֵר אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאִירוּ
שְׁכֵבֶת הַנִּירוֹת יְכוּל יִהְיֶה כֵּהֵן אַחֵר נִכְנָס בִּשְׁכֵבֶת נִירוֹת ת"ל
לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד • יְכוּל לֹא יִהְיֶה כֵּהֵן אַחֵר נִכְנָס בִּשְׁכֵבֶת נִירוֹת
אֲבָל יִהְיֶה שְׁכֵבָה כְּהָנִים נִכְנָסִים בִּשְׁכֵבֶת נִירוֹת ת"ל יַעֲרוֹךְ אוֹתוֹ
אַהֲרֹן וּבְנָיו • הָא אַהֲרֹן וּבְנָיו אֵינֶן עוֹרְכִים אֲלָא אֶחָד : יא מַעֲרַב
וְעַד בּוֹקֵר • תָּן לָהֶם מִידֵּתָן שִׁיחּו דּוֹלָקִים מַעֲרַב וְעַד בּוֹקֵר • וְשֵׁלָא
תִּהְיֶה לָהֶם עֲכוּדָה מַעֲרַב וְעַד בּוֹקֵר אֲלָא הֵם תְּמִיד אָף בִּשְׁכַת
תְּמִיד

הגהות מהרי"ד

שני המקראות • גם להעלות נר • וגם יאירו שבעה נרות • ת"ל יערוך אור
אחרן ובניו אח מעורבין אלא אחד • כלומר כשהם עורבין יערוך כל נר בפני
עצמו • וקאחר אחרן ובניו • דאך לומר כולן יכנסו ויערט נר אחד • וכן נזכר
בספרי וז"ל בפרשת בהעלותך • יאירו שבעה נרות יכול שיהא מעלה כלן
באחד • ת"ל להעלות נר אחד • יכול אחר לא היה מעלה כלן באחד ובניו
יהיו מעלין כולן באחד • ת"ל יערוך אורו אחרן ובניו • והסתא אורו משתכל צנר
מעריב כלל • אלא שקיל אורי אס ודילק כלם ביחד • או כל אחד בפני עצמו •
י"ל תן לכם מרתם מערב ועד נקר • ויבנו חזי לוג לכל נר • כדמפרש בפרק
[שחי מנחות פ"ט'] • ובחם' שקלים כפ' אלו הן הממונים [פ"ה] תנן בן בני
על הפקיע • כדתן [בוכה כ"א'] • מנצלי מחכמי הכהנים היו מפקיעין פתילות •
וכן מפרש בירושלמי שיהי מזווג פתילות לפי לילות ארוכין וקשרין • ואפילו לאבי
דמפרש על הפקיע • בענין אחר בחם' יומא [כ"ג'] מ"מ מודה שבו מזווגין
פתילות לפי הלילות • שלא תהא עבודה מערב עד בוקר אלא הם • ואמרינן ב' •
תמיד נשחט [פסחים כ"ט'] • יערוך אורו מיטע שלא תהא עבודה אחרת
אמר

[illegible]

מדינה וגדל חרוב רשע מרשע מלוה : י' ובספרות חורבן [שמות] כ"ט עשרון ט' ל' לאת כמות
למנהגת [שמי החסידים] כ"ט ב"ט וט' גמ' ממונה י"ו : ז' שפחה שלכבה מולך [מחליה]
כ"ל ל' ורובל ונבדל פ"ט ט' תמידן וחוספין שחבורו חלוקה בחדקה פשוטות ושמיס
שחין מולדין כסס בנבדל משהו שחבורו כלעלם ר' מחד שפחה שלכבה מולך מחליה וט' וס
כמו שחלקה בנבדל שבה ר"ט כח מולדין ר' ב"א . דחשך קאי סך מיוחד ובספ"א עשין
ק"ג כ' כלעלם ר' שפחה שלכבה מולך מחליה וספחה שחור ט' מה דחיתה
כ"ט בנבדל פ"ט יחידה שחור י' : י' פ"ט וספחה כספ"א י"ח ט' שבה ב"א . ולי מרבה
מלשון כספ"א וכוונתו למ"ט ט' ד"ב : ובספיקתו ויורדיה כלעלם ר' שפחה שלכבה
שלכבה ו' הכתובים . מולך מחד שחבור יחיד שחבור ו' יח' חסידים : ז' [ממין] שפחה
ס' מדיני ס' בילר ס' מולך ספ"א עשרה ופ"א ר"ט חללו ו' ט' על כ' בשו"ט רש"א ס' ס' ס'
ט' פ"ט וס' ט' וס' גוים' ממונה י"ו : י' ממונה ס' מולך וסו' שבת י' כ"ב : ר"ט

Digitized by Google

Digitized by

והעתקתי ככתבו (וכלשונו) חקרא קדש
כי יום הכפורים הוא • ועניתך את
נפשותיכם כי יום הכפורים הוא •
בקרר חד כתיב אך בעשור לחדש
בשמיני הזה יום הכפורים הוא חקרא
קדש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם •
יום הכפורים קאי אחריותו • ועוד
קרא אחרונה וכל מלאכה לא תעשו
כי יום כפורים הוא : מה חטאת ואשם
אין מחפרין אלא על השנים • דכתיב
אז כדע אליו השב מידעתו מיניא
קרנן עשגתו : יבול לא יבא מחפר
אלא ח"כ עשאו חקרא קדש וכו' ולא
עשו בו מלאכה ח"כ כי יום הכפורים
הוא ח"מ • יבול וכפר על שנים ועל
שאינן שנים וכו' • והאז קושיא לרישא
ובפ"א דשנועות [י"ג] • מתרן לה רבא
בכרת דיומא אשם אבל אז עשה מלאכה
ציוה"כ אין יום הכפורים מחפר • אבל
על שאר בעירות מחפר • ח"כ הא רבי
הוא דלמר דמכפר אפילו בלא עשה
תשובה • והא רבי יבודה רבא דלמר
דלא מחפר אלא כשעשה תשובה :
¶ ומנין שיה"כ חסור באכילה
ובשתייה וברמייה ובסיכה וכו' • תיל
שבתון שבות • כלומר מאחר שכתב שם
עיניו בא שבתון והוסיף על עניו כמו
שמוסיף על איסור מלאכה שבתות
וימים טובים • ובסוף מכתת יומא
ע"י] יפרש כולה : ¶ ת"ל מערב ועד

הגהות מדריד.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

משאנ"ץ

פרשתא י כי תבאו ויכל המיוחדת:] אשר נותן לכם • לכם ולא עמון ו שתהא תחילה לכל הנקצרים • בית העמקים • ת"ל קצירכם קצ בית השלחים ושל בית העמק קצירה לא השחת • רבי יהודה ו שליש קוצר ומאביל לבתה ו וכן השכחה וכן הפאה וחייב משהביאא שליש מתחיל קוצר ופסור מן הלקט וכן השכחה וכן את קצירה והבאתם את עומר מצות קצירה בכתן:] והניף שמות יש לו עומר שבלי • ע אין כופים אין הצבור על כוח יום טוב יניפנו הכהן בנין ו ועשיתם ביום כבש בן שנתו עומר אף על פי שאין כבש • ביום • כבש בן שנתו תמים לעץ ו ומנחתו שני עשרונים סולת י נוחה חרי זה יצא מכלל כל ו יכול כשם שנכפלה סולתו יכול לא יכפול יינו שאין היין שהרי השמן נבלל עם הסולת ת יהיו רביעית:] אילו אומר הקיסניות בכלל ת"ל לחם • א שנאמר סטושבותיכם תביאו לו וכוסמים ושיבולת שועל ושיפת תאכלו עד עצם היום הזה:] זה העומר יכול זה הכבש

והנהגתו שנתמקמים חניכוס דיוענדל • ויהא אפילו בבורים לא היו חניכוס מהם • וכינר היו כשרים לתקרב • דמן [בבורים פ"ח מ"ג] אין חניכוס בבורים לא חזקלים שנהרים ולא חפירות שנתמקים • ושחא שחני בבורים דגלי בכו דמחייב ש'נפירות בעבי לאתוי • עוד קשה אחאי לא חנן בפרק כל קרבנות אין חניכוס לא מן העמקים • ושחא שזיר שום דבר וגם זה שזיר • ומיאו אי גרסי' קוררין של בית המלחין ושנתמקים • אע"ג דלמא הביא מהם כשר שחא אותם פירות רגילין להתכשר קודם שזר פירות • ולכך התירוס לקצור שלא יסדו והביא דתוספתא פליג: ד' רבי יודא אומר אם התחיל בזה עד שלא הביא שיש לקצור לשח: קורר ומאכיל לבהמה • אף לאחר שהביא שיש: ופטור מלקט

[illegible]

ימים אשילו לנזרך ויש תימא וכלל זה דקתני לעיל קדושה קודם לזמנו ולאחר
עבורו לא היו מקדש וי"ל בתם מיירי שגורא קודם זמנו . או לא נראה עד
ליל ל"ב . שזה אחר עיבורו יום אחד והכא חסני הנזרך שלא יהיו חרי שני זה
אחר זה . או לנזרך אחר . ואשילו הכי אין מחסרין יום אחד ולא מוסיפין שני
ימים : ומנין שמחלקין את השבת להעמיד
עליהן . לקדש את החודש בזמנו כדי
שיבאו מועדות בזמן : ת"ל אשר תקראו
אותם כמוצדס [כ"ב גיר' סילקוט] אפי'
בשבת מ"א דר"ס [כ"א:] : ל' להודיע להם
שיקיימו . שילכו שלוש ב"ד לכל המקומות
להודיעם מתי קידשו את החודש :

פרק יא יכול משתחשך . בירושלמי
פ' תמיד נשחט קאמר ר' יוחנן וכול
עם דמזמני חמה . ת"ל יום . יכול
עם שקיעת החמה . ת"ל יום . שכתוב
בפ' פנחס ומשמע שהיום בתקופו : אי
יוס יכול משני שעות ת"ל בן הערבים .

מה בין הערבים משפחה יוס . כלומר
שהמשע נטה למערב : אעפ"י שאין
רואה לדבר . דדבר תורה מדבר קבלה
לא ילמין : ג' יכול אף לילה הראשון
רשות ת"ל שבעת ימים תאכל עליו
מזות הרי לילה הראשון בכלל ו' הוא .
ולכל שבעה אי אפשר להיות חובה
שכבר חלקו שבעת ימים . ומה שחזר
וכתבו כדי ללמוד על לילה הראשון שהוא
חובה . ובגמרא [פסחים ק"ב] : וליף
מעל מזות ומזות ואכלו : ד' יום
חלות תורה וריקני גזיר . ובי תימא
תיסק ליה שביא מזה עשירי . הא
קמשיני בפ' כל שעה [ל"ח] : רביעית
הא ומחלקת לכמה חלות : ד' אין לך
פריס הבא אילים . ובפרק החכלת
[מנחות מ"ה ע"ג] קאמר דפריס לא
מעבדי אהדי . אבל אילים מעבדי :
הכא בטומאה . בפ' ביצה ג' [פסחים
ע"ג] נפיק לה ממועדיהם :

האין

פרק יא ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים . יכול משתחשך ת"ל יום . או יום יכול משני שעות ת"ל בין הערבים
מה בין הערבים מיוחד משפחה יום . אף יום משפחה יום משש שעות ולמעלה . אעפ"י שאין ראייה לדבר זכר
לדבר . או לנו כי פנה יום כי ינפו צללי ערב : ב' ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג המצות יום זה טעון מצה ואין חג המצות
טעון מצה והלא דין הוא ומה אם זה שאין טעון סוכה טעון מצה אינו דין שטעון מצה ת"ל זה . חג המצות זה
טעון מצה . ואין חג המצות טעון מצה : ג' חג המצות שבעת ימים לה' מה ת"ל לפי שנאמר ששת ימים תאכל מצות וכיום
השביעי חג לה' שביעי בכלל הזה . ולמה יצא להקיש אליו אלא מה שביעי רשות אף כולם רשות . יכול אף לילה הראשון רשות
ת"ל עליו תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה : ד' אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן זה שאין בית המקדש קיים בזמן ת"ל
בערב תאכלו מצות . אם כן למה נאמר שבעת ימים מצות תאכלו . מצה נאכלת כל שבעה ויוצא בה ידי חובתו בפסח יצאו חלות
וריקני גזיר שאין נאכלים כל שבעה : ה' והקרבנות אשה לה' שבעת ימים מנין אם אין לך פריס הבא אילים . ואם אין לך אילים
הבא כבשים . ואם אין לך כהורה . הבא במזמאה . (ואם למח נאמר) [ת"ל] והקרבנות אשה לה' שבעת ימים יקריבו אשה לה'
מכל מקום :

כי

הנהגות מהר"ד

ותימא שם ת"ל אומס : ומנין עד סוף הפרק הוצא בגמרא ר"ס כל : ורמב"ם פ"ג מה'
קידוש החדש הלכה ב' וי"ל אלס מועדי כ' אשר תקראו אותם וגו' : ל' לרביעית פליס
[שיטתיו] כ"ס בר"ת וכו' שם בגמרא וכוונת רמב"ם שם הלכה ס' : לרביעית פליס
[שיטתיו] כלל :

פרק יא א' ת"ל יום בפרשת פנחס וכו' כ' פ"י קדש חגיגה הוא בפי' בל' אל מפנה
וכי' ללס למשמרת עד חרבעה עשר יום וגו' : יכול משני שעות . שבעה
וראשונה יקריבו כמחזיר ונשעה שנים יקריבו בפסח ו' : מה בין הערבים משפחה יוס כלל ר"ס :
זכר לדבר שגמר ימימיו פסח ד' : ב' ת"ל [כוס] כלל ר"ס וע' ס' מות חסדן פרק ב'
סלק יל' פ' ג' ויהי חל' למסר'ל גבליפס'ל ד' ק"ב ומשנה למלך רפ"י מה' סמן ולקמן
מהס י"ב ברייתא ב' פ' ב' במה שתימני שם ולקמן ס' בבר סוף פרק ג' : ג' מה המלות
שבעת ימים ל' [יכול] יטעון מזה כל שבעה ת"ל שש ימים וכו' יכול אף לילה הראשון
רשות ת"ל בערב תאכלו מ'ת כ"ס בילקוט . ובר"ת הוצא ברייתא ת"ל פליס שבעת ימים
תאכלו מזות וע' בגמרא פסחים ד' ק"ב יליף לם מקדש חגיגה פ"ג ורמב"ם רפ"י מה'
מזה פסח מקדש חגיגה תאכלו מזות שבעה ימים כסעובס : ד' בזמן שאין בית המקדש קיים
רשות ת"ל בערב תאכלו רפ"י מה' מזה : יצאו סלס מודו וריקני גזיר ג' : פסחים ל"ס
ג' פסחים ק"ב ורמב"ם רפ"י מה' מזה : ד' אין לך פריס ב' ממות מ"ד : מ"ס . ורמב"ם
פ"ס מה' מתימין ומוסמין : הבא בטומאה עיין לקמן פ"ג ו' וכוונת רמב"ם פ"ד מה' ביעת
מקדש : שבעת ימים [מקריבו] כלל ר"ס :

ת"ל

אל יצא חודש הראשון בלל פסח שלא יעשה בחדש שני על ידי עיבור . דלון בטומאה
אונס כמו אחרים דקא סבר [שם י"ב] : טומאה היתר היא בעיבור : ז' מה ענין
שבת לענין מועדות . דמכחיז שם ואלא אינה זריכה לקדוש ב"ד כדלעזריקן בפ'
יש טולקן [כ"ב ק"א] : רבי ישמעאל אומר אינו חייב אלא אחת . מפרש בפ'
גיר' הכהן [חולין ק"א] :

פרק י ולא הספיקו לומר מקדש עד
שמיני . וקמ"ל דלא אמרינן
כיון דנחפרה עזחוק מבעוד יום (ל') כיו
כתחלת דין וקדשה בלילה . כך אמרי'
בפ' ראובן ב"ד [ר"ה כ"ב] : ד' קדשוהו
קודם זמנו או אחר עיבורו . יוס אחד .
קודם זמנו כיוס כ"ח : דמכחיז' קדשה
היה קדשה בשעת החודש . או לאחר
עיבורו יוס אחד אחר שלשים יום שראוי
לעבור דהיינו כיוס ל"ב . ובמכילתא
תימא ובחמשה עשר יום לחודש וכו' יוס
אחד לחודש אחד מעבר ואי אחת מעבר
זיתר מיוס אחד . וככא לקמן מפי'
מחוסס : ד' כך יקדשו את החודש לנזרך .
שיקדשו את החודש לנ"ח יוס ויעשו
לכתחלה שלל ע"פ הראייה : ת"ל החודש
אחר החודש הם הולכים . כלומר מדסמין
ובחודש הראשון בחר אשר תקראו אותם
במועדים . ובפ"א דר"ה מתיק טעמיה
מחכשה כוס . ובפ' ראובן ב"ד [בירושלמי
כ"א] מיירי בה : ז' יכול אם היה זריך
שני ימים טחוק לו שני ימים ת"ל יוס
(כאן נראה שגליל שיש חסרון חובה
לגירסא סילקוט דגרס ת"ל אותו יוס .
אחד בלכד או חסרון כמה חובות לגיר'
ת"כ שלט אלס מתוך פירושו נראה שר"ל
גירסת סילקוט ומה שהקשה ואל' וכו'
הריגס ט' ב"ה ע"ה) אחד בלכד .
פ"י אותו מיעט . ואל' ואלא אותם תרי
משמע : ומחכשים אותם אחרת פ"י
קמ"י . ולא הכנתי . וי"ל אותם כמו
שדרכן להיות נרדף שנים שאין חדש
זריך שני ימים . ולכך אין טחוקן שני

פרק י למען הוא מדבר בעיבור שנה וכאן הוא מדבר בקידוש
חדש נראה בעליל או שבא עדים והעידו לפנייהם
ולא הספיקו לומר מקדש עד שחשיכה . יכול יהיה מקדש
ת"ל אשר תקראו אותם במועדים . אם קרייתם אתם מועדי ואם
לאו אינן מועדי : ב' קידשוהו שלא בעדים . או שבאו העדים
והעידו ונסצאו וזמנים מנין שהיה מקדש ת"ל אשר תקראו אותם
במועדי . אם קרייתם אתם מועדי ואם לאו אינן מועדי :
ג' קידשוהו אנוסים או שנתין או מוטעים מנין שהוא מקדש ת"ל
אשר תקראו אותם מועדי . [אתם אפי' מוטעים אתם אפי' אנוסים]
אם קרייתם אתם מועדי ואם לאו אינן מועדי : ד' קידשוהו קודם
זמנו או לאחר עיבורו יוס אחד יכול יהיה מקדש ת"ל אותם איתם
אלו הם אלו מועדי ואין אלה מועדי : ה' יכול בשם שמעבירים
את השנה מפני הצורך כך יקדשו את החודש מפני הצורך ת"ל
החודש אחר החודש הם הולכים : ז' יכול אם הוצרך שני ימים
נותנים לו שני ימים ת"ל יוס . אין לו אלא יוס אחד בלכד . ומנין
שמחלקים את השבת להעיד עליהם ת"ל אלה מועדי ה' : ז' יכול
בשם שמחלקים את השבת להעיד עליו כך יחללו את השבת
להודיע עליהם שנתקיימו תלמוד לומר אשר תקראו . על
קריאתם אתה מחלל את השבת ואי אתה מחלל את השבת להודיע
עליהם שנתקיימו :

פרק יא ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים . יכול משתחשך ת"ל יום . או יום יכול משני שעות ת"ל בין הערבים
מה בין הערבים מיוחד משפחה יום . אף יום משפחה יום משש שעות ולמעלה . אעפ"י שאין ראייה לדבר זכר
לדבר . או לנו כי פנה יום כי ינפו צללי ערב : ב' ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג המצות יום זה טעון מצה ואין חג המצות
טעון מצה והלא דין הוא ומה אם זה שאין טעון סוכה טעון מצה אינו דין שטעון מצה ת"ל זה . חג המצות זה
טעון מצה . ואין חג המצות טעון מצה : ג' חג המצות שבעת ימים לה' מה ת"ל לפי שנאמר ששת ימים תאכל מצות וכיום
השביעי חג לה' שביעי בכלל הזה . ולמה יצא להקיש אליו אלא מה שביעי רשות אף כולם רשות . יכול אף לילה הראשון רשות
ת"ל עליו תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה : ד' אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן זה שאין בית המקדש קיים בזמן ת"ל
בערב תאכלו מצות . אם כן למה נאמר שבעת ימים מצות תאכלו . מצה נאכלת כל שבעה ויוצא בה ידי חובתו בפסח יצאו חלות
וריקני גזיר שאין נאכלים כל שבעה : ה' והקרבנות אשה לה' שבעת ימים מנין אם אין לך פריס הבא אילים . ואם אין לך אילים
הבא כבשים . ואם אין לך כהורה . הבא במזמאה . (ואם למח נאמר) [ת"ל] והקרבנות אשה לה' שבעת ימים יקריבו אשה לה'
מכל מקום :

מקדש דין י"י : אל יצא חודש הראשון בלל פסח שלא יעשה בחדש שני על ידי עיבור . דלון בטומאה
אונס כמו אחרים דקא סבר [שם י"ב] : טומאה היתר היא בעיבור : ז' מה ענין
שבת לענין מועדות . דמכחיז שם ואלא אינה זריכה לקדוש ב"ד כדלעזריקן בפ'
יש טולקן [כ"ב ק"א] : רבי ישמעאל אומר אינו חייב אלא אחת . מפרש בפ'
גיר' הכהן [חולין ק"א] :

פרק יא ולא הספיקו לומר מקדש עד
שמיני . וקמ"ל דלא אמרינן
כיון דנחפרה עזחוק מבעוד יום (ל') כיו
כתחלת דין וקדשה בלילה . כך אמרי'
בפ' ראובן ב"ד [ר"ה כ"ב] : ד' קדשוהו
קודם זמנו או אחר עיבורו . יוס אחד .
קודם זמנו כיוס כ"ח : דמכחיז' קדשה
היה קדשה בשעת החודש . או לאחר
עיבורו יוס אחד אחר שלשים יום שראוי
לעבור דהיינו כיוס ל"ב . ובמכילתא
תימא ובחמשה עשר יום לחודש וכו' יוס
אחד לחודש אחד מעבר ואי אחת מעבר
זיתר מיוס אחד . וככא לקמן מפי'
מחוסס : ד' כך יקדשו את החודש לנזרך .
שיקדשו את החודש לנ"ח יוס ויעשו
לכתחלה שלל ע"פ הראייה : ת"ל החודש
אחר החודש הם הולכים . כלומר מדסמין
ובחודש הראשון בחר אשר תקראו אותם
במועדים . ובפ"א דר"ה מתיק טעמיה
מחכשה כוס . ובפ' ראובן ב"ד [בירושלמי
כ"א] מיירי בה : ז' יכול אם היה זריך
שני ימים טחוק לו שני ימים ת"ל יוס
(כאן נראה שגליל שיש חסרון חובה
לגירסא סילקוט דגרס ת"ל אותו יוס .
אחד בלכד או חסרון כמה חובות לגיר'
ת"כ שלט אלס מתוך פירושו נראה שר"ל
גירסת סילקוט ומה שהקשה ואל' וכו'
הריגס ט' ב"ה ע"ה) אחד בלכד .
פ"י אותו מיעט . ואל' ואלא אותם תרי
משמע : ומחכשים אותם אחרת פ"י
קמ"י . ולא הכנתי . וי"ל אותם כמו
שדרכן להיות נרדף שנים שאין חדש
זריך שני ימים . ולכך אין טחוקן שני

Digitized by Google

קדשי וילפינן חלול חלול מטמא שאכל את התרומה. אחי חור וכתב והשיא אותם עון אשמה. אלא ללמד על הטבל שזמנו שהתרומה בזה חתנו שהוא כעין אשמה דלעיל וקיינו מיתה דהא לפינן חלול חלול. וזכרן חלול חן כשרפין [כנהדרין פ"ג] מפיק לה בעיקר מדרבנן את אשר ירמונו לה בעתידין לתרום ככתוב מדבר וילף חלול חלול מתרומה: באלכלס. פרט לוורע ולחטמא. דדוקא האוכל בטומאה חייב. ולא התמא את התרומה. וכן פרט לוורע דהשתא מחללה. שהרי גידוליה חולין. ויש מפרשים פרט לוורע ואוכל הגדולין בטומאה. אש"נ שגידולין [תרומות] פ"ט מ"ד [אסורים לזרים [שבת י"ו] חומרא בעלמא הוא. וא"ת ואלא קרא מיירי באוכל טבל שהוא בתיבה. וא"כ טומאה דתרומה מניין כאן. וי"ל מ"מ בתרומה קא עסיק ואחי. ועוד גס טבל וילף ביה עונש התרומה:

פרשתא ז וזמן חור בישאל. מקשים למה כתוב כאן גר יותר משאר מצות (ברור בעיני שיש כאן חסרון ודלוג ושהיה כתוב כאן שצ"ל דרש הנוצחא מיישב מה שכתוב כאן גר ולא בשאר מצות. אלא לפי שצ"ל הכתוב ללמדנו כיצור איש לכהניא את העכו"ם שהם נודרים ואי לא דקחין גר בפירוש לא היו מרבינן עכו"ם דהיו מסתבר טפי לרבות הגרים. ולכן כתיב גר כהניא. והיינו דלמר איש הואיל ורבינו נשים ועבדים וגרים ונשי הגרים י"כ איש איש לכהניא עכו"ם):

ב א"כ למה נאמר לה' לעולה פרט לנזירות. דברי ר' יוסי הגלילי דאין עכו"ם נודרין נזירות אש"נ שבזה נזיר: א"ל ר' עקיבא אפילו אתה מרבה כל היום כולו אין כאן אלא עולה בלבד. וכן אלו מנחות [ע"ג]: תפרש הכי קאמר אפילו הוא מביא שלמים ויהיו עלות. וכן גרסינן התם במנחות ובספרי דהכא קביד דברי ר' עקיבא א"ל ר' יוסי הגלילי וכן תפרא מיירי דה' לרזונכס אין כופין את היצור על כרחם מפרשים דלא כתיב נזיר וקביד כמו ביחוד. וא"ת ובה דתק בפ"א דשקלים משישנו שלמות נחמד הרחילו למשכן (היינו ביחודים כדקתני) את מי ממשכן לווי' וישראלים וגרים וכו' (כ"א י"ג י"ד) וכן לווי' וישראלים וגרים וכו' שלא נהנו ממשכנן (אופן). ועוד התם דממשכנן לאו משום שאינם רוצים לכהניא. אלא כדי למחר ולבאי: דאם משום כל תשחט כעל חוס אמר לא תקריבו. הרי כל תשחט אמור למטה: דאין עובר משום חמשה שמות וכו'. כן כתובין בפרשה: מלמד שאין מריצים. אפילו בדעבד ואם עלה על המזבח

על תריתיון דלחרייתא למה מכני שיש נק ויקח תרומה. פי' מפרש מילתיו דרענן דמשלחין באלו. היינו נכחים אחרות. אם שלם ממעשר שנטלה תרומתו. ובמעשר שני והקדש שנטרו. דהשיב לכו כחד דלכמה מילי דומין זה לזה ולמדו זה מזה בנש' קדושין [כ"ג]. ובשילם שאלו מויתק תרומה. לאפיקי לקט שמה אפאה דפטורי ממעשר בראמין. וכן הפקר פטור ממעשר. כי מוכח בנדרים [מ"ג] פקד אין בין הנזיר. אבל מעשר שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו. אפילו רכנן מודו דלא היו תשלומין שהיה נפסד בדבר. ואפילו אם שלם לכהן כפלים מכן. מ"מ אין שם תרומה ראוייה לחל עליון שהרי יש עליהן קדושה של עצמן. אש"נ שיש עליהן נמי ויקח תרומה. וזו גירסא ישרה. וכן כתובה בספרי לז"ל. ויש חשניות שכתבי נקן מעשר ראשון שלא נכלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו ואין נראה בהירא כדפרשיות. ועוד אם הקדש לא נפדו א"כ אינו שלו. וכי תימא בשוגג ומכי יבד ליה רעול ואלא לחולין. א"כ מאי וזכרים מתירין חשמה לכתחילה: דאין יתחין לקיטין של מוצאי שביעית. וישלם מן הקדש על היסן [ונקט קיטין דלא שכיחא לשלם מן היסן. ולר' אליעזר אין צריך להמתין. אלא ישלם ממין אחר. אבל שיהיה מודים דאין משלחין של שביעית דהין עליה ויקח מעשרות. ועוד ספרי שביעית לר' עקיבא [ספריהם כ"א]: חכורין ובתוספתא ר' אליעזר אומר משלחין על שני שאינו מינו ובלבד שישלם מן היפה על הרעה. כיצד אכל שעורים ישלם חיטים. נזירות משלם תמרים ותבא עליו ברכה. מכאן רצה לפשוט בפ' כל טעם [שם ל"ב] דלפי מדה משלם: דאין יכול תבא בפרשנו מקדשתו. לענין אם חור ואכל בשוגג פיתחין קרן וחומש על מה שאל. דקיי"ל בהשגלותין נעשין תרומה למי דקרן וחומש האוכל בשוגג. כדקתן בתרומות [ריש פ"ו] מתנתו מקדשתו כו'. אבל תרומה שאלה [לכולין] עלמא חייב גס קודם תניה: ר' שמעון אומר וכו'. טעמיה דר"ש דכתיב את הקדש שכבר נעשה קדש קודם יתניה: דאין להביא את הכך. לא תחלו קרא יתורא וכן בנות כותים [גדה ל"ב]. קאמר להניא את הכך כשזתה. אבל שזתה אין צריך לרבינו דשתייה בכלל אכילה: פרט לקדשי עכו"ם. אש"נ דלחיתיה בתרומה דנפשיה

כדלחרינן בפ"ב דקדושין [מ"ב]: והשיא אותם עון אשמה. מלמד שזה על הטבל חייבים מיתה קרא יתורא קא דריש. דכיון דכתיב ולא יחללו את שם

הגהות בהרי"ד

דולא ירמונו כלומר לא יבנה נקן מנכס חולין ועדיין קדשים שראוין להתרם לא מתרומין כתיבין כתיב' כ"ל ע"ש: לכהניא מה גרם פי' מאיזה טעם חייב מיתה שפגם בהקדש וז': **פרשתא ז** (הגר לרבות נשי הגרים) מוקף בדר' ועיין לעיל מ' אחרי רש' פרש' שם ומה שייצטו שם: ועודו [השומעין] כ"ל בילקוט וע' מה שייצטו לעיל מ' אחרי שם ויש פרש' ו' וסוף פקד' ו' שם ויש מ' ויקרא פרשתא ב' ברייתא ג': שם שם שריד [מרים ומרים] כשראל כל' ד"ת וז"ל בברייתא במשפט ע"ג: פ"ט וכן במ"ס פ"ג מה' משפט הקדש דין ג' וע"ש: פרט לנזירות רמב"ם פ"ב מה' נזירות דין ט"ז: לרזונכס אין כופין את היצור על כרחם מפרשים דלא כתיב נזיר על כרחם מפרשים דלא כתיב נזיר וקביד כמו ביחוד. וא"ת ובה דתק בפ"א דשקלים משישנו שלמות נחמד הרחילו למשכן (היינו ביחודים כדקתני) את מי ממשכן לווי' וישראלים וגרים וכו' (כ"א י"ג י"ד) וכן לווי' וישראלים וגרים וכו' שלא נהנו ממשכנן (אופן). ועוד התם דממשכנן לאו משום שאינם רוצים לכהניא. אלא כדי למחר ולבאי: דאם משום כל תשחט כעל חוס אמר לא תקריבו. הרי כל תשחט אמור למטה: דאין עובר משום חמשה שמות וכו'. כן כתובין בפרשה: מלמד שאין מריצים. אפילו בדעבד ואם עלה על המזבח

בכרת מ"ז: דאין משלחין כו' משנה ספ"ו דתרומות ורמב"ם שם וסמ"ג שם: אבל נזירות כו' בירושלמי ספ"ו דתרומות ותוספתא שם פ"ו ובבבלי עירובין כ"ט: וע"ש ופסחים ל"ב: וע"ש: ויכול תבא בפרשנו מקדשתו למייד עליו [המשל] מ"ל ונתן לכהן את הקדש מתנתו [לכהן] מקדשתו כ"ל ד"ת והובאה גס בירושלמי ר"ו דתרומות וספ"ו דשקלים נעשין תרומה פליגי בזה אם תיבך בפרשנו נעשין תשלומין תרומה וכן פי' המשנה למלך ריש פ"ו מה' תרומות ובכ"ז כ"א פי' וי"ט חלגו כ' מלך ד' מ"ז: ב"ס כ"א ב"ס ע"ש: דאין להביא את הכך בלא דע"ש. וע"ש והובאה בריב"ם פ"ב מה' תרומות דין ג' ובסמ"ג לזמן רמ"ם ובירושלמי פ"ב דמעשר שני וי"ט דשבת כלכלה ד' ורפ"ה דיומא וע"ש: ואין חייבים על קדשי עכו"ם מושע טיין משנה ספ"ו דתרומות וירושלמי שם: דאין יכול יהיו חייבים [על התרומה] שנטבל כ"ל בדר' ועיין בגמרא חולין ק"ל: ובתוס' שם ד"ס אין לך בזה ובקרבן אהרן ובגמ' סוכה פ"א. חנניה י"א. ורמב"ם כ"ל קדש דנפשיה דסוכה דין [פ"ג]. וילף דלכול טבל עמא בתיבה מדכתיב וירמונו בעתידין לתרום לכהן על כרחם' מדה דכא וילף פי' בעל התורה כהנים דלכול טבל עמא בתיבה מדכתיב קדושים לשון רבים עכ"ל ודבריו מתוהין דקדושים הוא קדושת מוס' חולין סוף ד' ק"ל: כותלו בק"ל ופ"ש וגם בריב"ם פ"ב דתרומות לכהן דסוכה דין כ"א מ"ס' מלכותא אסורות דין י"ט דמייב מיתה על כטבל ורמב"ם כ"ל בדר' מה' מעשר דין כ' האוכל מידתו טעלן וכן לוי באכל ממעשר כטבל ורמב"ם פ"ב חייבין מיתה לשלם חן משלחין המתנת כרי שספק לתרומתו וכו' וכן כ' פסד יתוש ל"ל חן לך בזה כלום עד שיישו חותן וכו' מ"ל כ' גס דרשא דנמא

פרק ה ב באתה אלמנה להחמיר עליה • נש לה זרע וגרשה להקל עליה באין לה זרע • ד אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מכן • פ' זרע זרעה פסול אכל זרעה היה כשר • ולזרעה פסול לא אינעטירך ה"ר • שרי משגבילה לפסול לה נפסלה כחמשה ב' אלמנה • [יבמות ס"א] • וילדה הימנו בת • כל אחת וילדה בת

והלכה הבת • של כל אחת ונשאת לעבד • כו' • יהיה אם אמו של בן מחזר בת שראל לבן • תאכל זקנתו בתרומה • שכן זרע זרעה פסול מאכילה • ה יכול יפסול זקנתו בת כהן לישראל ומת בנה מישראל ונשאה בן בנה משפחה • ואיכיל זקנתו בת ישראל וכן ומת בנה כהן ונשאר בן בנה משפחה •

פרק ו ומה נחמקס שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן האחרון •

אם היו בנים ומת בלא בנים בנה שיש לה לראובן ומת בלא בנים בנה שיש לה לראובן • נחמקס ראשון אינו פטור מן היבום • עשה עבד כעל • אם יש לה עבד בן קיימא פטור מן היבום ואם חלץ לא היה חליצה • ומותר בקרובותיה • כדמקס בפרק החולץ [יבמות ל"ה] • מקום שפסול ולד מן הראשון וכו' לפסולה מן התרומה • שרי יש לה זרע • אינו דין שנעשה עובר של בת כהן מישראל דהוי כולד ופסול • דמחא דהא עובר של קיימא • מקשים מנין לו דבני חליצה עובר פסול • דכתיב וכן אין לו ודרשין עין עליו • בתרומה נמי כתיב זרע אין לה ותדרוש עין עליה • א"כ ק"ו • למה לי • שכן עשה את החמים כחיים • שם היה לו בן ומת אחר מיתת אביו פטורה היא מן היבום • נעשה את העובר כולד • כלומר לפסולה מן התרומה • שלא עשה מת החמים כחיים • שבה דהי פסולה מתרומה אביה ולא בנה • מת שהיה לה מישראל • ומייתי לה ב' יס חותרות [שם פ"ו] • והתם מפרש לה בגמרא • ב מנין לבת כהן שנישאת לישראל כו' • והיכא שנישאת לאחד מן הפסולים אם חייבת חונן • פלוגתא דר"מ ורבנן ב' שניתי בתרומה • ומייתי לה ב' ד' מיתות [בספרי] • ילאו אלו בת

משום פינול נותר וטמא ותרומות אין חייבים עליהם משום פינול נותר וטמא הא לפי שיש בתרומות מה שאין בן בקדשים ובקדשים מה שאין בן בתרומות צריך לומר בתרומות וצריך לומר בקדשים •

פרק ה יאמר גרשה מה ת"ל אלמנה שאילו נאמר גרשה ולא נאמר אלמנה הייתי אומר גרשה שהיא אסורה

לבהן הדיוט הרי היא חזרת אלמנה שהיא מותרת לבהן הדיוט אינו דין שתחזור אילו בן הייתי אומר גרשה שאין לה זרע תחזור אלמנה בין שיש לה זרע בין שאין לה זרע • וזרע בין שאין לה זרע תחזור ת"ל אלמנה וזרע אין לה וגרשה זרע אין לה אלמנה להחמיר עליה וגרשה להקל עליה • ה זרע אין לה אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין • ת"ל זרע אין לה כיצד בת כהן שניסת לישראל וילדה ממנו בת והלכה הבת ונשאת לבהן וילדה ממנו בן הרי זה ראוי להיות כ"ג ועומד ומשמש על גבי המזבח מאכיל את אמו ופוסל את אמו • זאת אומרת לא בבני כהן גדול שהוא פוסלני מן התרומה • ד אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין • ת"ל זרע אין לה כיצד בת ישראל לבהן ובת כהן לישראל וילדה ממנו בת והלכה הבת וניסת לנכרי וילדה ממנו בן הרי זה מסור היתה אמו בת ישראל לבהן תאכל זרע מן השפחה ומן הנכרית יפסול • או יאכיל ת"ל [לה לה] [זרע] יצא זה שאינו זרעה כיצד בת ישראל לבהן ובת כהן לישראל וילדה ממנו בן והלך הבן ונכבש עם השפחה והנכרית וילדה ממנו בן יכול יפסול או יאכיל תלמוד לומר אין לה יצא זה שאינו זרעה •

פרק ו ושבה אל בית אביה פרט לשומרת יבם כנעוריה פרט למעוברת והלא דין הוא ומה אם במקום שלא עשה

הילד מן הראשון כולד מן האחרון לפטרה מן היבם עשה את העובר גולד כאן שעשה את הולד מן הראשון כולד מן האחרון לפסולה מן התרומה אינו דין שנעשה את העובר כולד לא מה

ככן ואוכל תרומת חכרו • יכול שאני מוציא [ע' וית רענן בילקוט ד' קפ"ב] בן ט' שנים ויום א' מישראל או ביאה פסולה • וס"ד שלא פסלה • ה אין אכילה פחותה מכזית לשלם חומש • מיהו אכל שאכל לא בעי כזית אלא שזה פרוטה • נספק כל שעה [פסחים ל"ב] • מה קדש האמור להלן • וכל זרע ואכל קדש • ד ואכל קדש • ד פרט למזכר • שאינו משלם חומש • מבשר קדשיקדשים • כגון חטאת ואשם לאחר זריקת דמים דאין בו מעילה • דבני מעילה כתיב ומשאת בשגבה מקדשי קדשי' המיוחדים • ל' יש בהם חומש ואשם ולא שאין מיוחדים דאינו לאחר זריקה דפרט משלם אלא קרן • ובתוספתא בפרק בתרא דקדשים פליג ר' ישמעאל דנו של ר"י בן זרקה ואומר שגם חומש חייב • והכנסים לוקחים בכן שלמים ומקריבים לבני מזבח • וזה אפשר אפילו לר' ישמעאל דכתיב הכי גוגל לוקחין בדמיו כשר • ועממא דרבי ישמעאל • דאין זריקה מותרת אלא לאפוקי ממעילה • דליתו הייב אשם אכל קרן וחומש משלם • א"כ מייתי לה מק"ו בתרומה • ה מנין שאין משלמין מן הלוקט ומן השכחה וכו' ת"ל ונתן לבן את הקדש פרט לאלו שאין יכולים להביא לזיקת מעשרות • אם כן גם תשלומיהם אינם יכולים ליעשות תרומה • ונפרי וזה הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך ילאו אלו לקט שכחה וכו' שידך ויד לוי שיש בהם • אם ה' ו' עני זוכה בהם ויש לו חלק בהם • ואין חזקתם באלו אלא מדבר שאין ללוי חלק בו • ומעשר והקדש מפיק מנתן לכך את הקדש לאפוקי הני שנתחלתן קודם שניטלה תרומתן וקודם שנפדו כשר ה' קדש ואין נעיקן להשתא בשעת כתיבה יהיו קדש • ולא שיהיה עליו קדשה מקודם לכן • ומכ"ל משלמים חלקם • ואע"פ דמעיקרא קדש הוי • השתא מיהא חולין גמורין הם • וכפ"ו דתרומה גרסי' ומכמים מתירין באלו • ומפ' בגמרא [ירושלמי] רש לקוש אמר על

לא עשה את העובר כולד • לפטרה מן היבם שכן עשה את המתים כחיים נעשה את העובר כולד לפסולה מן התרומה שלא עשה את המתים כחיים ת"ל ושבה אל בית אביה פרט לשומרת יבם כנעוריה פרט למעוברת מלחם אביה תאכל הא אינו מדבר אלא בקדשי גבול • ב מנין לבת כהן שניסת לישראל ואח"כ אכלה תרומה וכן כהן שאכל תרומת חבירו יכול יהיו חייבים בחיטש ת"ל וכל זר לא יאכל קודש ואיש כי יאכל קודש בשגגה יצאו אלו שאין זרים לה איש פרט לקמן או יבול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש • ה כי יאכל אין אכילה פחותה מכזית קדש מה קודש האמור להלן בקדשי הנכול הכתוב מדבר אף קודש דמים שהוא משלם את הקרן לכהנים והכהנים לוקחים בדמיו שלמים ויסף חמשתו עליו שיהיה הוא וחומשו חומש • ה מנין שאין משלמים מן הלוקט מן השכחה ומן הפיאה ומן ההפקר ולא ממעשר ראשון שניטלה תרומתו ולא ממעשר שני והקדש שנפדו [ת"ל ונתן לבן את הקדש דבר הראוי לעשות קדש] שאין הקדש פודה את ההקדש דברי רבי מאיר והכמים אימרים משלמים מכולם •

מנין

הנהגות מהר"ד

כיון דלחילו ככלי דעת • חייב חומש וא"כ סו"ל שגם סקטן יסיה חייב ועוד כיון שנסתק יסא חייב קמ"ל • שאני מוציא בן ט' ויום א' והוא מה ענין ט' שנים לענין אכילה בשלמא לענין ביאה ביאתו ביאה וכלשה נספלה פ"י וסוף פטור כדליתא פ"ה זרעה אכל לענין אכילה מה שילק בן ט' נפסית מנ"ל וז"ע שהק"ל לא הספיק בזה כלל ולקמן פ"ה בחקתי חיתא גבי מעשר שני נמי כה"ג ושם גרים בפ"ה יכול שאני מוכר בן ט' שנים ויום אחד וכו' וז"ל שגם כלן צריך לגרום בן דסד"ל כיון שד"ל לביאה ממשב גבול לענין זרע ולסא האכילה אבני משלם חומש קמ"ל פכ"ל ה"ר וליפירוס התיב' בבאן צריך לומר דם לרשתא דרזס דכל תיבת ולזי מיותר דמין דכתיב קדש וכל זר לא יאכל בו ה"ל למכתב חמ"כ ובי יאכל קדש לזר דרש דקאי • גם השלשטלה שלשמי פניו • ה אין אכילה פחותה מכזית רבנן פ"ה מ"ה תרומות דין ב' ופנין לעיל פרק ד' ברייתא ט"ו ומה שכתבתי שם וסב"ל גם בסמ"א לאין ר"ס • ד פרט למזכר משנה רפ"ו מ"ה תרומות וע"פ • בפי' סו"ל ביאה הידועתא דלחוי בשלם הסור בו אכל הסור בו אין משלם אפילו קרן וכו"ה בסמ"א לאין ר"ס וברמב"ם פ"ה מה' תרומות דין כ' • א"ל יוסף תוספתא פ' בתרא דקדשים וע"פ • שיהא כולל ומומחו מחסה לעיל ס' ויקרא דיתבאר דמטעם פרק ב' ברייתא ח' וגמ' ב"מ כ"ד • ורמב"ם פ"ה מה' תרומות דין כ"ו • ה ולא מעשר שני [והקדש] שנפדו כלל וכו"ה בשמ"ס פ"ה תרומות וברמב"ם פ"ה מה' תרומות דין י"ח וסמ"א לאין ר"ס פסקו כמכמים ופי' בירושלמי שם ובגמ' נרמס

שאלם געומתא חזי חייב עליו קרבן כ"כ הקרבן אחרון וכו' כתב דנקדש עליה עשה רבינו משא"כ בתרומה עכ"ל ולא כבנתי כוונתי וכל דמ"ס וז"ל פ"ה דתנא וכו' וסוף דקדש ה"ר •

פרק ה א ב יבמות ס"ט • פ"ה ברי' • ס"ף ברייתא ב' להקל עלי' • יכול אפי' תתארמלס או תגדענה ממי שאין משלם ללכונה ת"ל ונתן את כהן כי תהיה לאיש או סוף בתרומה הקדש לא תאכל • זרע אין לה אין לי אלא זרע מישראל זרע מן הכהנים מנין פ"ה שלששים פסול פ"ה זרע אין לה כ"ה גרשת בילקוט • ה ה הוא במשנה יבמות ס"ט אלמנה ד' ס"ט • וברמב"ם פ"ה מה' תרומות • ד זרע כשר זרע [זרע] פסול שכן כ"ה בקדש נוסמאות רש"ל בלחשיו קדושין ד' וע"פ בגמרא ובמסותי רש"ל ופ' ט"ס • נבא בתרא קט"ו •

פרק ו א את העובר כולד [פלוך] כהן כ"ה בילקוט וכו"ה בגמרא יבמות ס"ט יס מותרות ו' פ"ו וס"פ בגמרא ובמה מ"ד • בגמרא ובמה' וכו"ה ברמב"ם פ"ה מה' תרומות • אינו מדבר אלא בקדשי גבול גמ' יבמות ס"ט וע"פ • ברמב"ם שם פ"ה הלכה ו' • ס' • ב משנה פ"ה דתרומות וברמב"ם פ"ה מה' תרומות דין י"ב • פ"ל וכל זר לא יאכל [בן] • עין ב' קס דהא פטעא דקטן לאו בר מיובא הוא וי"ל דאשמועינן דלפלי תאכלי לבני קטנים פטור ממום כדליתא שם [פ"ה] מ"ג פ"ל וז"ל דלפלי דלכא ה"ה

סרעס: מה להלן בקדשי הגבול. בתרומה האכל כל גבולין. כדכתיב ואז: כי יאכל קדש בשגנה: ר' תושב זה קנוי עולם. נרע: קנין שנים. לש: אם הקנוי קנין עולם אינו אוכל וכו'. מקשים מה לקנוי עולם [קדושין י"ד]. דאינו עובד לא את ה' ולא את הכת. ולכן לא יאכל. תאמר בקנוי קנין שני עובד את ה' ואת הכת. וס"ד יאכל. לכן

כתיב דלא יאכל: נאמר כאן תושב ושכיר וכו'. כפ' הערל [יבמות ע'] מייחיו לה: פרשתא ה ועבדים שקנו עבדים: דעבדים קנין כספו

מיקרי. ודרשין וכן כי יקנה נפש קנין כספו. שקנין כספו של כפ' יקנה נפש. וז"ל תיפסוק ליה דמה שקנה עבד קנה רבו. ביבמות ספק אלמנה בירושלמי קאמר כנון שנתנו לו כסף ע"מ שאין לרבו רשות בו פ' לא ביוק הכסף ולא במה שיקנה בו: ג' אולי את עבד עבד שאינו כסף. שאין יכול למכרו: ולא אולי את של שותפין. עבד של שני כהנים. אבל ישראל שותף בו פשיטא דלא גרע מדתן בסוף תרומות ויחיתו לה ביבמות כפ' אלמנה [ס"ו]: כהן ששכר פרה מירשאל אע"פ שזונותיה עליו לא יאכלנה תרומה. [וכ"פ ב"ד. ואחרי כן שרין פ' דכאן פשיטא שאינו אוכל מחוס דז מירית שבו דה"ל ור' ע"ל. אבל כרמ"ס כפ' מהלכות תרומות ה"ל י"ז פסק עבד של שותפין שהיה א' מהן כהן אלו מאכיל וכו'. וזן מצי עבד וחזיו כ"ה לא הוכיח כלל. מחוס דהיינו דך ממט: וחזיו כן חורין: והאי נמי כחזיו כן חורין. וכענין זה [ב"ק ל'] כפ' הכולל גבי יוס או חומים: ד' מה יליד בית אע"פ שאין שוה כלום. עבד שחא סריפה מנול ומוכה שחן כדמפרש כפ' השולח: [גטין מ"ג]: ר' אס עשה את הורע כאב לפסול. ש"ס לה כן מישראל: שמדת הפסול מרובה. כנון

קודש אמור להלן בקדשי הגבול הכתוב מדבר. אף קודש האמור כאן בקדשי הגבול הכתוב מדבר: ר' תושב זה קנוי קנין עולם. ושכיר זה קנוי קנין שנים. יאמר תושב מה ת"ל שכיר אס הקנוי קנין עולם אינו אוכל. הקנוי קנין שנים יאכל. אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים. וכשהוא אומר שכיר בא שכיר ולימד על התושב שהוא קנוי קנין עולם: ר' רבי. ישמעאל אומר נאמר כאן תושב ושכיר ונאמר תושב ושכיר בפסח מה תושב ושכיר האמור בפסח פסל בו את הערל אף תושב ושכיר האמור כאן יפסל בו את הערל. רבי עקיבא אומר איש איש לרבות את הערל:

פרשתא ה מנין לכהן שגשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה ת"ל וכהן כי יקנה. [נפש] קנין [כספו] הוא יאכל בו מנין לאשה שקנתה עבדים ועבדים שקנו עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה קנין אף קנוי שקנה קנין אוכל: ג' יכול אפילו קנה עבד עברי יאכל בתרומה תלמוד לומר כסף יצא עבד עברי שאין כסף: ג' אוציא את עבד עברי שאינו כסף ולא אוציא את של שותפין ת"ל כספו. הוא פרט לשחציו עבד וחציו כן חורין: ד' יליד בית מה ת"ל אם הקנוי קנין כסף אוכל ויליד בית לא יאכל. אילו כן הייתי אומר מה קנין כסף שיש בו כסף. אף יליד בית שיש בו כסף. ומנין שאע"פ שאין שוה כלום ת"ל ויליד בית בכל מקום: ד' עדיין אני אומר יליד בית בין שיש בו כסף בין שאין בו כסף אוכל. אבל קנין כסף אם יש בו כסף אוכל אם אין בו כסף לא יאכל. ת"ל קנין כספו ויליד ביתו מה יליד ביתו אע"פ שאינו שוה כלום אף קנין כספו אע"פ שאינו שוה כלום: ר' מנין לכן שיאכל את אמו בתרומה ודין הוא אם עשה זרע כאב לפסול נעשה את הורע כאב להאכיל. ה"ן אם עשה את הורע כאב לפסול. שמידת הפסול מרובה.

נעשה את הורע כאב להאכיל. שמידת אכילה מעומה. א"ר שמעון ת"ל ויליד ביתו יאכל. הם יאכלו. הם אוכלים ואין בהמה אוכלת. יכול לא תאכל בכרשנים. ת"ל נפש. כלחמו. יצא הסת שאין לו לחם: ז' ובת כהן כי תהיה לאיש זר אין לי אלא לסמור. מנין אפילו לזוי ולישראל ת"ל לאיש זר. מנין אלמנה לכהן גדול נרשעה וחלוצה לכהן הדיוט. ת"ל לאיש. לאיש המאכיל: ז' והלא דין הוא ומה אם ישראל שאין ביאתו פוסלתה מן הכהונה. ביאתו פוסלתה מן התרומה כ"ג שביאתו פוסלתה מן הכהונה. אינו דין שתהא ביאתו פוסלתה מן התרומה. לא אם אמרת בישראל שאינו מאכיל אחרות. תאמר בכהן גדול שמאכיל אחרות. תואיל ותואל מאכיל את אחרות לא תהא ביאתו פוסלתה מן התרומה ת"ל לאיש לאיש המאכיל: ז' היא בתרומת הקרשים לא תאכל היא אינה אוכלת אוכלת היא את אמה: י' כיצד בת ישראל (לכהן) שניסת לכהן וילדה סבנו בת. והלכה הבת ונשאת לעבד וניסת לנכרי הייתי אומר כשם שאינה אוכלת כך אמה לא תאכל. ת"ל היא בתרומת הקרשים לא תאכל. היא אינה אוכלת אבל אוכלת היא אמה:

פרשתא ו אם נאמר בתרומה למה נאמר בקדשים לפי שיש בקדשים מה שאין כן בתרומות ובתרומות מה שאין בקדשים קרשים הותרו לזר ותרומות לא הותרו לזר קדשים חייבים עליהם משום

הגהות **מדרג**

בדייתא ג': שם קודם האמור להלן כפ' עבד בערתי הקדש מן הכות דמיוי במעשר שחא קדשי הגבול אף כהן מיי בקדשי הגבול דמינו תרומה דחין לומר דגם במעשר קייב מיתה דהא כד מיעשו לעיל בדייתא ט"ז ולא במעשר וקשה דהא כל הסגין של מעלה מדרב בתרומה וא"כ ל"ל ג"ז וז"ל חזי ס' מקשים הפסוק סעני כדאיתא ספ"ט דסנהדרין [ד' פ"ג]: ריש עמוד ב' ק"ל: ר' יון כונתה בגמ' יבמות ע'. וקדושין ד'. חכמים פ"ב: וע"ז תוס' י"ן רבי חלשור כ"ס בנפסחא אמרתי ר"מ וכו' ביבמות ע'. וע"ז בגמ' תוס' וע' שפיר דני רב גר' פארוז פ' על ספר פ' קדש ד' ק"ג עמוד ג': האמור כהן [תפסל] בו את הערל כ"ס ב"ד ואין סמך להגיו: רע"א כ' איה חזי משמע דר"ל לא ס' דברס טורח כלשון כהן איה חזי חזי ויהי ישמעאל ס' ל' דברה טורח כלשון בני חסד וע' תוס' סוטה כ"ז: ד' ור' יונתן ותוס' מנחות י"ז: ד"ס מצי האכל וע' משנה למך פ"ז מה' דעות וכן משמע בסנהדרין ס"ד: ומדינות י"א דר"ס ס' ל' דברס טורח כלשון בגמ' ור"ע חילק אהמם בברכות פ' אין עומדין ד' ל"א: איתא בסיקון אהמם במדבר דברס פ"ט: וע"ז שו"ת שו"ת פ"א איתא כהן פלוגתא דמדינת רבי אליעזר ס' ל' לא דברס טורח כלשון בגמ' וכו' פלוגתא דרבי יוחנן ור' יוחנן ס' ל' לא יקח כהן גירסת רבי חייקא דבביתא וע' ס' כ"ד חכמים על ירושלמי פ"ג דטוטה חזק חכמים על סמך נחא מיקחא י"ט:

פרשתא ה א כונתה בגמ' דבני יבמות ר"ע אלמנה ד' ס"ז: ובירושלמי ס' וע"ז: וכוונתה בגמ' ר"מ מ' תרומות הלכה ג' שם וסמ"א לחזין ר"מ: ועבדים שקנו עבדים שם ורמב"ם שם פ"ז דין י"ח: ג' יאל עבד [עבד שאין לו] כסף כ"ס בילקוט וירמיה כ"ס ע"ז כהן ור"מ למה לי קרא למעט עבד עברי כהן דרש לעיל ע"ז תוכי ופ"ל דהי לאו כן קרא דכאן כהן מפרשין תושב תוכי בפ"ט וכו' חכמים יבמות ע': ר"ס חלל לאמנוי כהן מהכילתא כהן זכ: ג' ולא אולי את עבד שותפין ת"ל כספו ובירושלמי ס' כפ' תרומות מנין לכהן שיקנה עבד ולישראל בו שותפות א"ר: חכמים

בדייתא ג': שם קודם האמור להלן כפ' עבד בערתי הקדש מן הכות דמיוי במעשר שחא קדשי הגבול אף כהן מיי בקדשי הגבול דמינו תרומה דחין לומר דגם במעשר קייב מיתה דהא כד מיעשו לעיל בדייתא ט"ז ולא במעשר וקשה דהא כל הסגין של מעלה מדרב בתרומה וא"כ ל"ל ג"ז וז"ל חזי ס' מקשים הפסוק סעני כדאיתא ספ"ט דסנהדרין [ד' פ"ג]: ריש עמוד ב' ק"ל: ר' יון כונתה בגמ' יבמות ע'. וקדושין ד'. חכמים פ"ב: וע"ז תוס' י"ן רבי חלשור כ"ס בנפסחא אמרתי ר"מ וכו' ביבמות ע'. וע"ז בגמ' תוס' וע' שפיר דני רב גר' פארוז פ' על ספר פ' קדש ד' ק"ג עמוד ג': האמור כהן [תפסל] בו את הערל כ"ס ב"ד ואין סמך להגיו: רע"א כ' איה חזי משמע דר"ל לא ס' דברס טורח כלשון כהן איה חזי חזי ויהי ישמעאל ס' ל' דברה טורח כלשון בני חסד וע' תוס' סוטה כ"ז: ד' ור' יונתן ותוס' מנחות י"ז: ד"ס מצי האכל וע' משנה למך פ"ז מה' דעות וכן משמע בסנהדרין ס"ד: ומדינות י"א דר"ס ס' ל' דברס טורח כלשון בגמ' ור"ע חילק אהמם בברכות פ' אין עומדין ד' ל"א: איתא בסיקון אהמם במדבר דברס פ"ט: וע"ז שו"ת שו"ת פ"א איתא כהן פלוגתא דמדינת רבי אליעזר ס' ל' לא דברס טורח כלשון בגמ' וכו' פלוגתא דרבי יוחנן ור' יוחנן ס' ל' לא יקח כהן גירסת רבי חייקא דבביתא וע' ס' כ"ד חכמים על ירושלמי פ"ג דטוטה חזק חכמים על סמך נחא מיקחא י"ט:

Digitized by Google

Digitized by Google

בב

והעוקלן • מתיק • וסומך פרסותיו כשכיל שרבותיו מעוקלות ועקמות כלפי חזק
 ופרסותיו מתקורות וזו • וסקילן • יס לו עקומות בקליפות • והוא עצם רחב שזיך
 המחובר לקולות • וסומך שזו נקרא כף הירך • ורש • הכרכש • עומד בין
 אופן שתי ענמות • והחלב שחתת

כפרה מ"ח חשיבה היא דחיצתו עליה בחזק • לאפוקי יציקות כלילות חנופות
 ובגשות דלץ חיצין בחזק ולא מעבכא כפרה • וז"ל ואלא אמרין בהקומץ
 רבא [מנחת י"ח כ'] לא יצק כן אלא זר כשרה • ומשמע דהוא דקדק
 אפילו לכתחלה יכול לעשות • והכא פסלין בעל מוס לכתחלה • וילדהכא

ר' שמעון הוא • דתשוב לזה לכני נהדי
 עבודות המסורות לבני אהרן בפרשת ט
 את אהרן • אבל לרבע כפי נמי כשר
 זר ואלא דקין בעל מוס • ד' אהרן עצמו
 מנין • כל כן גדול קלמר • דהוא ס"ד
 כיון שמקריב אותו מקריב נמי בעל
 מוס • ד' חזרנו והמים הקבועים מנין •
 חזרנו וטעמין לנטות בחזק שחור
 של עין • ואין זה תכלול שחמקרא •
 דהתם לכן של עין שחכנס בשחור •
 דמקנן כפי [על] אלו מומין [בכורות
 מ"א ל"ח] • א"כ חזרנו שחמקנן
 עיניו וכנס חזרנו לגמרי • וכן מוכח
 בפי' מומין אלו [מ"ד] • אמר רבא
 כלכך כל מחמת כפיחא מ"א עור •
 מחמקנא מ"א דק • תכלולותא מחמקנא •
 מחמקנא מחמקנא • וקלמר התם וי
 כתב דמחמקנא חזק עיור תשום ולא חזו
 דכו כלל • אבל מחמקנא לא כתב
 דמחמקנא דק • ומים קבועים • שעיניו
 דומות חמדי • ובכורות [ל"ח ל"ט] •
 גבי מומין דכמה מפרש • כמה הם
 קבועים • אבל גבי אדם לא ידעין •
 ד' רגלו תלול • בתוספתא תני פרסות
 תלול • חרס חוטמו שקע • והוא
 גומא • בתוספתא עירובין [ס"ד מ"ו] •
 גבי תחמי שנת • חפירה שהמים
 מתקננים שם • וכן [נדריס כ'] •
 חרמו של יס • וחלודים וחרמים על שם
 שפועים חפירות על שפת היס והנהר
 מכנים שם דגים • וכן לחיות ניער מכנים
 מלמעלה והמיה הולכת וטפלת זו • כלום •
 כסוח ובנדריס [ס"ו] שמה רגליה נאות
 מכלמות • נקדי חוטמו סחומות •
 סולד • דומה שרתיחו • דרומחין
 והוא ארז ונקלף • וכן [שנת מ'] •
 וע"כ ברש"י • יד סולדת כסוח ודומה •
 ל"א סולד קצר • נטף • ארז • ונטף
 על פיו • הכולל שתי עיניו כחות •
 כשמינת כחול על עינו • וזו משם
 דרך גומא על עינו אחת • הפלגת •
 שזה חוטמו מ"א • ש' שרע וכו' • כמו
 סרוח לשון יתיר • כמו וכרח העודף
 ששחמקנא ידו אורכה מחמקנא •
 סיקה יוצא מוגדלו • ובגמרא [בכורות
 מ"ה בתשנא] בעל הפיקין שיש לו
 כסתי כרס • כליות נשר עגולות •
 עקיבו יוצא לאחור • א"ר אלעזר [שם]
 ששקו יוצא כחמקנא רגלו • פרסותו רחבה
 כשל אלו • [שקן קלשות ואין ארזין יתר על

משום עבודה • ד' כל איש אשר בו מום מה ת"ל לפי שנאמר זרע
 אהרן אין לי אלא זרע אהרן אהרן עצמו מנין ת"ל כי כל איש אשר
 בו מום אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין ת"ל כל איש
 בו מום • ד' עיור בין סומא בשתי עיניו בין סומא אפילו בעינו אחת
 חזרנו קבוע והמים הקבועים מנין ת"ל איש עיור • ד' פסח בין
 הנר בשתי רגליו בין חניר ברנלו אחת רגלו חלולה ועקומה ודומה
 למגל מנין ת"ל פסח חרס חוטמו שקע • חוטמו בלום • חוטמו סולד •
 חוטמו נומף מנין ת"ל או חרס • ד' אבא יוסי חרס אמר איזהו
 החרס הבחל שתי עיניו כאחת אמרו לו • הפלגתה • אף על פי
 שאין יכול לבחול שתי עיניו כאחת • שרע שנשמטה ירכיבו •
 פיקה יוצא מוגדלו • עקיבו יוצא לאחוריו • פרסותו רחבה • כשל
 אוזן מנין ת"ל או איש • י' שבר רגל אין לי אלא שנשברה רגלו
 הקשן והעיקלן והקולבן מנין ת"ל איש • י"א שבר יד אין לי אלא
 שנשברה ידו אצבעותיו מורכבות זו על זו או קילטות עד הפרק
 כשר • למטה מן הפרק פסול • חתכה כשר מנין ת"ל או שבר יד •
 יב נבן שיש לו שני גבינים • אין לו גבינים • או אין לו אלא
 נבן אחד • זהו נבן האמור בתורה • רבי דוסא אומר כל שנבנינו
 שוכבים • רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו שתיים גבים
 ושתי שדראות • דק זה הדוק חלון נחש עיניו מנין ת"ל או דק •
 יג תכלול לבן נכנס בשחור ושחור בלבן • יוסי אומר אין מומים
 בלבן • איזהו תכלול לבן פוסק בסירה ונכנס בשחור • יד בעינו
 להביא את שבעינו שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה • עינו
 אחת למעלה ועינו אחת למטה ורואה את החרד ואת העלייה כאחד
 סבי שמש והזנודם והרואה את חבירו ואמר לו היא רואה • ד' נבן
 זו החרס • ילפת זו חזוית מצרית • מרוח אשך • רבי ישמעאל אומר
 כל שנמרחו אשכיו • ר' עקיבא אומר כל שרוח באשכיו • חנניה
 בן אנטיגנוס אומר כל שסראיו חשוכים •

פרק ג אין לי אלא את אלו בלבד מנין לרבות שאר המומים
 ת"ל מום מום ריבה • ב' מנין הבושי והניחור והלבקן
 והקיפה והנגם והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים טהורים •
 ת"ל איש איש ריבה • ג' והלא דין הוא ומה אם בחמה שפסל בה
 אותו ואת בנו וטרפה ויוצא דופן הבשיר בו הכושי והניחור והלבקן
 והקיפה הנגם והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים טהורים •
 ד' אדם שהכשיר בו אותו ואת בנו וטרפה ויוצא דופן אינו דין
 שנכשיר בו את הכושי והניחור והלבקן והקיפה והנגם והחרש
 והשוטה ובעלי נגעים טהורים ת"ל איש איש ריבה • ד' אשר
 מום בו פרט לאותו ואת בנו וטרפה ויוצא דופן • והלא דין הוא
 מה אם בהמה שהכשיר בו הכושי והניחור והקיפה והנגם והחרש
 והשוטה

והעוקלן • מתיק • וסומך פרסותיו כשכיל שרבותיו מעוקלות ועקמות כלפי חזק
 ופרסותיו מתקורות וזו • וסקילן • יס לו עקומות בקליפות • והוא עצם רחב שזיך
 המחובר לקולות • וסומך שזו נקרא כף הירך • ורש • הכרכש • עומד בין
 אופן שתי ענמות • והחלב שחתת

ואת זנו • כהן וזנו כשרים שניהם לעבודה • וכן טריפה שניקבו מעיו ואינו
 בגלוי • ובעלי נגעים טהורים • קודם שנוקק לו כהן • ת"ל איש איש ריבה •
 לפסול

ואת זנו • כהן וזנו כשרים שניהם לעבודה • וכן טריפה שניקבו מעיו ואינו
 בגלוי • ובעלי נגעים טהורים • קודם שנוקק לו כהן • ת"ל איש איש ריבה •
 לפסול

הגהות מרדכי

שני גבינים ואם אין לו גבינים או אין לו [אלא] גבן אחד וכו' גבן האמור בתורה אי נמי
 פ"י שיש לו שני גבינים על כל עין ד"ט • ועיין גמ' בכורות מ"ג • והבואה בריב"ם פ"ח מה' **פרק ג**
 ביהם המקדש דין ד' ע"כ ובסמ"ג ס' ר"ח בן אבנאגוס חומר כל שיש לו [שני] גבין כ"ל
 ד"ט וכו' בגמ' בכורות מ"ג • דק זה סוהר [אין לי חלל סוהר] סוהר נחש [עיניו] מנין כ"ל
 ד"ט וע' בגמ' בכורות ל"ח • וריב"ם שם פ"ד דין ס' • י"ג וסוהר [בכנס] בלבן כ"ל ד"ט
 וכו' בגמ' בכורות ל"ח • ע"כ • דני יוסי [בדברי יוסה] חומר ד"ט חמס בגמ' ל"ח והבואה
 בריב"ם שם פ"ד דין ס' • כרני יוסי ובסמ"ג ס' • י"ד וכו' בגמ' בכורות מ"ג • וע"כ •
 ב' כו' בגמ' בכורות מ"א • וריב"ם שם דין ו' • מרוח אשך כו' בגמ' מ"ד •
פרק ג ב' מנין סכסי [והניחור] והלבקן כ"ל וכו' בשנת בכורות מ"א • וע"כ בגמ' **פרק ג**
 ובסמ"ג לוחן ש"ס • [והניחור] כ"ל ד"ט וכו' בערך ערך נבן • מ"ל אש איש ריבה כרס
 נעמים כפי אש כמשה וית רענן • ג' כשיר בו דלס כתיב קרס לפסול ו' • [והניחור]
 כ"ל ד"ט • ד' אדם שהכשיר בו עיין לקמן פרש"י • והוא משום נבכרות מ"א • [והניחור] כ"ל
 ד"ט • ד' פרט וכו' ואלס דין • והלא דין • כהן וכו' [והניחור] כ"ל ואלס דין

ואת זנו • כהן וזנו כשרים שניהם לעבודה • וכן טריפה שניקבו מעיו ואינו
 בגלוי • ובעלי נגעים טהורים • קודם שנוקק לו כהן • ת"ל איש איש ריבה •
 לפסול

כולד מחור ט': ן מעמיו להביא בת כגורת עמונית. דמשמע מעם שיש בו שני עממין. וכוונת גיורת תכנה אכל עמוני שנשא בת ישראל בתו פסולת שכינתו בעצמיה. ומיירי בה כ"כ סע"ל [שם ע"ז]: ת"ל יקח אשה. אש"ס שאינה בתולה. כיון שקיחה באירוסין היתה כהנת. א"כ הכי דרש בתולה יקח. לאשקויה וזאת שכבר לקוחה לו מן האירוסין. מעשה ביהושע בן נחמל. וכן' כהן על יבנתו [שם ס"א]. קאמר מינהו אין נחמל לא. כלומר תחלף מינהו. אכל כהנים וכו' לא מינהו שלא היה ראוי דלר' יוסף תרקהל דדוניי עיילא. ליה מרתא בת ביתוס ליהוי מלכה עד דלאוקמיא ליהושע בן נחמל כהנא דרנבא. וא"ת למה לא היה ממונה מחזיו כהנים וכלא אדם חסוד היה. דלמירין כנבא כתר' [כ"א. וע"ש בתוס'] זכור לטוב אותו האיש ויהושע בן נחמל שמו וי"ל תוס' דבעינן גדול בקומה [דכעיל ריש פ"ב לגרסת הילקוט שם במדק] ויהושע קטן היה. דלמירי ביזמא [ירושלמי ריש פ"ב] וקריס ממנו בקמטו אפילו כן נחמל שלא היה מחזיק קומתו כשי ותיס: יכול אפילו עשה מאמר ביבנתו. לאו דוקא ממעט ליה מהאי קרא. דמאמר קונה מדרכין. וא"כ אף כן אפילו אירוסין: ן היה עמיה מנין שמחללה וכלא עליה כגון כן הדיוט הכא עליו אחריו חייב משום חללה: הוא יוכיח שעבר עבירה ואינו מתחלל. דכתיב לא יחלל זרעו. ורעו מתחלל וכו' א"כ אינו מתחלל. כ"כ' היה נוטל [פסוק כ"ג]: תאמר דכאש שמחללה בתקום אחר. כדלמירין ביבנתו [ס"א] כ"כ' אלאמה וכן כן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסולה לה פסלה. כגון לגר עמוני ומאזני מזרי ודומיו. וא"ת מהכא קרא חזקתן לן גם הכא שנפסלה שרי נבעלה לפסול לה. וי"ל דא"כ לא היה לוקה כהן עליה שם משום זרות דכתיב כהן לא הוי לקי דאין כהן לאו קמ"ל האי קרא שלוקה כהן משום חללה. דלמירין כ"כ' י' וחסין [קדושין ע"ז]: אין חללה אלא מאיסור כהונה בלבד. ואש"ג דהתם [יבמות ע"ז] כנר עמוני ומאזני יליף מכ"ג באלמנה מה כ"ג

באלמנה שכינתו בעצמיה ופוסל אף כל וכו'. מ"מ אינן שוים. שזה פוסל משום זרות. וזה משום חללה: ואם נפסד לומר. לא יחול ולא יחלל אף מי שיהיה כשר ונתחלל. מפרש ד' יוחסין מאי אש נפסד לומר. משום דליכא לחימירי. מהיכל קא מייחית. לה מורעה. מה לזרעה שכן יצירתו בעצמיה. אמר קרא לא יחל ולא יחלל. שני חילולין אחד לזרעה ואחד לה. והיינו אישה שיהיה כשרה קודם ביהא ונתחללה: ן מעמיו להביא בת חלל זכר. שיהא פסולת מן כהונה. כגון שיש לו לכ"ג בן חלל. ואותו חלל נשא ישראלית והוליד בת אותה בת אסורה לכהונה והיינו עמיתיהם על שם אביהם וכו' פסול אכל אש היה בת חללה נקבה כשרה לכהונה. דלא קרינן בה בעמיו של כהן גדול דאינה מתחללת אלא על אביה ישראל. וכן' י' וחסין [ע"ז]: יליף זה הדבר מג"ג. אמר כן בעמיו ואמר להלן לא יעמא בעל בעמיו. מה להלן זכרים ולא נקבות

באלמנה שכינתו בעצמיה ופוסל אף כל וכו'. מ"מ אינן שוים. שזה פוסל משום זרות. וזה משום חללה: ואם נפסד לומר. לא יחול ולא יחלל אף מי שיהיה כשר ונתחלל. מפרש ד' יוחסין מאי אש נפסד לומר. משום דליכא לחימירי. מהיכל קא מייחית. לה מורעה. מה לזרעה שכן יצירתו בעצמיה. אמר קרא לא יחל ולא יחלל. שני חילולין אחד לזרעה ואחד לה. והיינו אישה שיהיה כשרה קודם ביהא ונתחללה: ן מעמיו להביא בת חלל זכר. שיהא פסולת מן כהונה. כגון שיש לו לכ"ג בן חלל. ואותו חלל נשא ישראלית והוליד בת אותה בת אסורה לכהונה והיינו עמיתיהם על שם אביהם וכו' פסול אכל אש היה בת חללה נקבה כשרה לכהונה. דלא קרינן בה בעמיו של כהן גדול דאינה מתחללת אלא על אביה ישראל. וכן' י' וחסין [ע"ז]: יליף זה הדבר מג"ג. אמר כן בעמיו ואמר להלן לא יעמא בעל בעמיו. מה להלן זכרים ולא נקבות

באלמנה שכינתו בעצמיה ופוסל אף כל וכו'. מ"מ אינן שוים. שזה פוסל משום זרות. וזה משום חללה: ואם נפסד לומר. לא יחול ולא יחלל אף מי שיהיה כשר ונתחלל. מפרש ד' יוחסין מאי אש נפסד לומר. משום דליכא לחימירי. מהיכל קא מייחית. לה מורעה. מה לזרעה שכן יצירתו בעצמיה. אמר קרא לא יחל ולא יחלל. שני חילולין אחד לזרעה ואחד לה. והיינו אישה שיהיה כשרה קודם ביהא ונתחללה: ן מעמיו להביא בת חלל זכר. שיהא פסולת מן כהונה. כגון שיש לו לכ"ג בן חלל. ואותו חלל נשא ישראלית והוליד בת אותה בת אסורה לכהונה והיינו עמיתיהם על שם אביהם וכו' פסול אכל אש היה בת חללה נקבה כשרה לכהונה. דלא קרינן בה בעמיו של כהן גדול דאינה מתחללת אלא על אביה ישראל. וכן' י' וחסין [ע"ז]: יליף זה הדבר מג"ג. אמר כן בעמיו ואמר להלן לא יעמא בעל בעמיו. מה להלן זכרים ולא נקבות

באלמנה שכינתו בעצמיה ופוסל אף כל וכו'. מ"מ אינן שוים. שזה פוסל משום זרות. וזה משום חללה: ואם נפסד לומר. לא יחול ולא יחלל אף מי שיהיה כשר ונתחלל. מפרש ד' יוחסין מאי אש נפסד לומר. משום דליכא לחימירי. מהיכל קא מייחית. לה מורעה. מה לזרעה שכן יצירתו בעצמיה. אמר קרא לא יחל ולא יחלל. שני חילולין אחד לזרעה ואחד לה. והיינו אישה שיהיה כשרה קודם ביהא ונתחללה: ן מעמיו להביא בת חלל זכר. שיהא פסולת מן כהונה. כגון שיש לו לכ"ג בן חלל. ואותו חלל נשא ישראלית והוליד בת אותה בת אסורה לכהונה והיינו עמיתיהם על שם אביהם וכו' פסול אכל אש היה בת חללה נקבה כשרה לכהונה. דלא קרינן בה בעמיו של כהן גדול דאינה מתחללת אלא על אביה ישראל. וכן' י' וחסין [ע"ז]: יליף זה הדבר מג"ג. אמר כן בעמיו ואמר להלן לא יעמא בעל בעמיו. מה להלן זכרים ולא נקבות

באלמנה שכינתו בעצמיה ופוסל אף כל וכו'. מ"מ אינן שוים. שזה פוסל משום זרות. וזה משום חללה: ואם נפסד לומר. לא יחול ולא יחלל אף מי שיהיה כשר ונתחלל. מפרש ד' יוחסין מאי אש נפסד לומר. משום דליכא לחימירי. מהיכל קא מייחית. לה מורעה. מה לזרעה שכן יצירתו בעצמיה. אמר קרא לא יחל ולא יחלל. שני חילולין אחד לזרעה ואחד לה. והיינו אישה שיהיה כשרה קודם ביהא ונתחללה: ן מעמיו להביא בת חלל זכר. שיהא פסולת מן כהונה. כגון שיש לו לכ"ג בן חלל. ואותו חלל נשא ישראלית והוליד בת אותה בת אסורה לכהונה והיינו עמיתיהם על שם אביהם וכו' פסול אכל אש היה בת חללה נקבה כשרה לכהונה. דלא קרינן בה בעמיו של כהן גדול דאינה מתחללת אלא על אביה ישראל. וכן' י' וחסין [ע"ז]: יליף זה הדבר מג"ג. אמר כן בעמיו ואמר להלן לא יעמא בעל בעמיו. מה להלן זכרים ולא נקבות

אף כן. דהתם אמרין בני אהרן ולא בנות אהרן: בת גר זכר כבת חלל זכר. כגמרא דהתם [ע"ה] יליף ר' יהודה מחלל ומחזרי ראשון. מה חלל בתו פסולה אש"ג שגולד מטפה כשרה כ"כ גר. מה לחלל שכן יצירתו בעצמיה. מחזרי ראשון ויכח מה למזרי ראשון שכן איתו ראוי לכהן כהן. הלא כשוכ שכן. אף אפי' אביה גר דכחו פסלה. ומסיק התם דגר נמי פוסל בביאתו מהאי דינא:

פרשתא ג אמר ר' אלעזר התינוק פסול שאף על גב

שהוא תמים. דאש מורעך תתיב שש חילוק. בין תם לבשל מוס. אכל חינוק פסול אפילו תמים: ומאמתי עבודתו כשרה. ובפ"א דשחיטת חולין [כ"ד]. מביא דריחא (ו) והתם מדקדק (בה) אי רבי הוא דלמר התם עד שיכא בן עשרים. והיינו נמי דלא הניחוהו הכהנים. דרבי נמי לא פסל ליה אלא לכתחלה. ולרבנן אפילו לכתחלה כשר. אי רבנן הוא דרבנן הוא דלא מכשרו אלא כדעבד. אכל לכתחלה לא. והיינו דלא הניחוהו כו' אכל לר' אפי' דיעבד פסול: ב' אין לי אלא שיהי ב' מוס לאחר הדיוט. כוונה וכנגעים. דדרשין לעיל מבי יסיה זכ. ומבי יסיה בשור כשר. וכן כן אש יסיה ב' מוס. (וכ"כ) בילקוט ועיין בק"א שדחוק בזה למי גירסתו. ויש כן עיד חלופי גרסאות. עיין בת"כ שלט ובק"א. ובילקוט ובז"ר: יסיה ב' מוס לפני הדיוט מנין. ת"ל אש ב' מוס קרא אחרינא כתיב כי כל אש אשר ב' מוס לא יקרב: טולד בעל מוס ממעי אמו מנין. פ"א דס"ד כיון שמתעי אמו נוצר במוח און מוס ת"ל אש יסיה ב' מוס: ג' שאר קרבנות ציבור מנין. מוספין ושעירי רגלים: ת"ל שז לחם. מוס ב' אש לחם אלו לא יגש לקריב: ד' מנין הציצות והבליעות והקטנות וכו' אש"ג דלא מעכבי. וכן הפתחות והמליחות. ולא חז להזכיר: ת"ל ולא יגש לקריב. כולל כל הקרבנות שעל המזבח. לאשק עבודות כחן ששירות ככין בעל מוס. כגון השקפת סוטה. עגלה ערופה וטהרת מזרע וגישות כמים. הלא דקמשיב הכא הקמיטת והקפדות

פרשתא ג ויברך ה' אל משה לאמר איש מורעך לדורותם אשר יהיה בו מוס לא יגש לקריב לחם אלהיו אמר רבי אלעזר ברבי יוסי הא הנינוק פסול אע"פ שהוא תמים מאימתי עבודתו כשירה משיביא שתי שערות אבל אין אחיו הכהנים מקריבים אותו לעבודתו עד שיהיה בן עשרים שנה: אשר יהיה בו מוס אין לי אלא שלא יהיה בו מוס לאחר הדבור כוונה וכנגעים היה בו מוס לפני הדבור מנין ת"ל אשר יהיה בו מוס אין לי אלא שגולד תמים ונעשה בעל מוס גולד בעל מוס ממעי אמו מנין ת"ל אשר יהיה בו מוס: ג' לא יקרב לקריב לחם אלהיו אין לי אלא תמידים שהם קרית לחם שנאמר את קרבני לחמי לאישי ושאר כל הקרבנות מנין ת"ל שוב לחם מנין לרבות את הדם ת"ל לקריב ואומר ויקריבו בני אהרן את הדם אליו: ד' מנין ואימורי חטאת ואימורי אשם ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מנין ת"ל לא יגש לקריב מנין הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוה ומנחת נסכים ת"ל לא יגש לקריב מנין הציצות והבליעות והתנופות וההנשות והקמיצות והקטורות והמליקות והקבלות וההזיות ת"ל לא יגש לקריב יכול יהיו חייבים על כולם ת"ל לחם מה לחם מיוחד שהוא משום עבודה יצאו אלו שאינו משום

שיגרא דלישנא הוא. שרי כנר מינינו לעיל: וההואות. כהואות דס. עוף. א"כ כהואות לוג שכן של מזרע: יכול יהו חייבים על כולם. אפילו איניקות וכלילות ותנופות וכגשות: ת"ל לחם מה לחם מיוחד כו' דהיינו הקטרת אימורין דקרייה לחם. דכתיב כפ' ויקרא גבי אימורי שלמים לחם איש לריח ניחוח. וקא דרש התם ללמד על הכללים שהם קרוין לחם. (ונ"ל שם) זה היה בכלל שאר הטפות סופר וי"ל וכן. ולכן לעיל גבי מנין אימורי חטאת ואימורי אשמות כו'. ת"ל לחם לא יגש: יצאו אלו שאינו עבודה. דלא מעכבי כפרה וכן אף חייבין עליה כחן. כדלמר כפ' אלו כן הכשרתן [סנהדרין פ"ג. זכמים ק"ב]: כיוצא והכלל והטפות והמנין והמניג והמקבל דמים כחן פטור. מיהו קומן ומקבל בעל מוס פסול ששם עבודה דמעכבא כפרה וקטרת אימורין נמי פסולה כן. אש"ג דלא מעכבא כפרה

הנהרות מדרי"ד ג' הילקוט וכו' כ' לגי' שלפנינו מ' רבי הלל דרש מילת יסיה וימירא הוא עש"כ גבי מזרע אש"ג דכתיב חס כי יסיה בעור בשור יסיה ללו ימירא הוא והאריך דס. מ"ל ודקדק בדבר וי"ל דג' הילקוט עיקר פ"ל אש ב' מוס וילף מירא ענינא דלא כתיב כי יסיה דמילת יסיה וילין שיהיה לאמר הדיבור אכל כהן כתיב אש"ג אש ב' מוס ממעי אפי' למי הדיבור ומילת יסיה דרש לקמן לדרשא אש"ג עכ"ל וי"ל סמ"א לאחז ש"ס לאמר הדיבור כלומר לאמר שגמרה אחרת זו היא ב' מוס לפני הדיבור מנין פ"ל אש ב' מוס עכ"ל וכו' כ' פ"ל אש יסיה ב' מוס ממעי אמו הוא ויסיה ב' מוס לשכר: נולד ב"ש ממעי אמו מנין רמב"ם פ"א מ"ל בילת המקדש דין ג' וסמ"א שם: ג' ללשון [שם] ב' לקריב [ולכלל כו' אומר] ויקריב כ"כ בילקוט ודל"ת וסמ"א כסמ"א שם: ד' וימירא קדשים קלים פ"ל לא יקרב כו' ומנחת נסכים פ"ל לא יגש לקריב כו' [והקטורת] והמליקות כו' פ"ל לא יגש לקריב יכול יהו [חייב] על כולם כ"כ בסמ"א לאחז שם: כ' אש"ג בסמ"א גרים יצאו אותן שאין משום עבודה מ' אותן עבודות שאין כו' חייב פליסן מיהא אף בעל מוס חייב עליהן וכדלמירא בנכמים מ"ד [דף ק"ב]: וי"ל כרמב"ם פ"א מ"ל בילת המקדש וכו'

באלמנה שכינתו בעצמיה ופוסל אף כל וכו'. מ"מ אינן שוים. שזה פוסל משום זרות. וזה משום חללה: ואם נפסד לומר. לא יחול ולא יחלל אף מי שיהיה כשר ונתחלל. מפרש ד' יוחסין מאי אש נפסד לומר. משום דליכא לחימירי. מהיכל קא מייחית. לה מורעה. מה לזרעה שכן יצירתו בעצמיה. אמר קרא לא יחל ולא יחלל. שני חילולין אחד לזרעה ואחד לה. והיינו אישה שיהיה כשרה קודם ביהא ונתחללה: ן מעמיו להביא בת חלל זכר. שיהא פסולת מן כהונה. כגון שיש לו לכ"ג בן חלל. ואותו חלל נשא ישראלית והוליד בת אותה בת אסורה לכהונה והיינו עמיתיהם על שם אביהם וכו' פסול אכל אש היה בת חללה נקבה כשרה לכהונה. דלא קרינן בה בעמיו של כהן גדול דאינה מתחללת אלא על אביה ישראל. וכן' י' וחסין [ע"ז]: יליף זה הדבר מג"ג. אמר כן בעמיו ואמר להלן לא יעמא בעל בעמיו. מה להלן זכרים ולא נקבות

Digitized by Google

עקיבא דאמר בת ובה אני דורש • וקאזר • אחת ארוסה ואחת גאולה
ויוצאה לשריפה: ין אסילו לנחין • אף על גב שזכר נחאללה: ין רבי
אליעזר אומר את אביה בשריפה ואת חמיה בסקילה • בסנהדרין [ג'א':]
חסיק לה את אביה בסקילה • והיינו שזינתה בזית אביה • וס"ל כרבנן

[ינמוס ז"ד .] שקל וטרי זה . והא
דחן הכס [פ"ו:] אם נישאת לשני
צריכה גט מה ומזה . ללא מדאורייתא
צריכה אלא מדרבנן [פ"ח:] שלא יאמרו
גרש ראשון ונשא שני והשתא יונאת מן
השני בלא גט . ומתום דעבדא סמורא
קאמינן בלא גט ולא תלין שקלא [ז"ב:]
כמו ביבא שנתחדש חשני שמועת

לחזור לראשון כלל גט דתלין קולא
 שיאמרו קדושי טעות הן כשני ולא אתו
 למימר שהא יוצאש כלל גט ולא
 קנסין ללל עבדה איסורא . מיה
 חמרינ דעיקר קרא אתו לריח גט
 שטסל לכהנה כדחמרינ כפ' הכנהש
 [גיטין ס"ב . ינמות ז"ד :] בלומת הרי
 את מנורש ומני ואין זאת מותרת
 לכל אדם ללל נפגשה אלל מחאש :
יב לא יקחו . לשון רביס וקאי נמי על
 אשה מחוללת שמוזכרת ליגשל לכהנה
 [ובת"כ שלט גרס לא יקחו לא יקחו
 מלמד וכו' . וכו"ה גילקוט] ח"ג שני
 פעמים כתוב כהאי קרא לא יקחו .
 ונריך לכוזיר מהאי קרא דאי מוקרא
 איש או אשה אשר יעשו מכל חטאת
 וגר דאשה בכתוב אשה לאיש ט' .
 הוה אחינא בליסור הכוה בכל אכל
 בליסור שאט שוה בכל לא . כדחמרינ
 בפרק יש מותרות [ינמות ט"ז :]
יב גט אינו רוצה דפטו . הלכא
 ככוזא ודפנא . ח"ג על דפניו : לרבות
 בעלי מומין . שלל יחללו ורעס : **יד** יטל
 אפילו חללל שכת . ורבי שמעון הוה

הגהות מדרי"ד

[illegible]

על עצם כשעורה מאכזב. אם פירש הימנו עצם כשעורה מטמא הוא
לכתחילה להביאה לקברה. ר' יהודה (וכ"ה בילקוט. וכת"כ שלו גרס רבי
יוסי) אומר אינו מטמא לכתחילה דנפש בעינן. אבל אם כבר נטמא לאכזב חוזר
הוא ומביאה עליו כשעורה שלו. (ה"ג בילקוט ר"ה) אף אדם מטמא על עצם
כשעורה מאכזב. אלא חוזר על עצם

כשעורה מאכזב) כך פי' בסוגיא דהכא. אבל כפי' ג' מיינן [מ"ג]: כשעורה מאכזב רב חסדא אמר רב נקטע ראשו של אכזב אינו מטמא לו וסריך מהא ברייתא. וגרס לה כפי' א'. לה יטמא ואינו מטמא לאכזב לפי שאינו מטמא לאכזב מן החי של אכזב אלא הוא מחזר על עצם כשעורה של אכזב. מאי מחזר על עצם כשעורה לאו דהו' מחזר שרתא. שחלש כשנעצ בו היה חסר שרתא כשעורה. והשתא חוזר מאכזבו ומחזיר עליה. ומשני ר' יהודה ר' יוחנן הא דקתני ר' יהודה אומר אינו מטמא על אכזב מן החי של אכזב. אבל מטמא על אכזב מן המת של אכזב. משמע הקם דעל עצם כשעורה לא מטמא אלא לרבי יהודה. והא דקתני אכזב מחזיר הוא היינו אפילו לכתחילה. ולפי גירסת דהכא איכא תלתא תנאי. לתנא קמא מטמא לעצם כשעורה של אכזב. ולר' יהודה לא מטמא לכתחילה אכזב מחזר הוא עליה שכבר נתעסק לאכזבו ובתנא' נזיר [מ"ד]. תנא דסבר כרב חסדא דאמר בוחן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר. וכפי' כ"ג דנזיר בירושלמי גרסי' רבי יוסי אומר אין אדם מטמא על אכזב מן החי מאכזבו אלא מטמא הוא על עצם כשעורה מאכזב כשם שמטמא על עצם כשעורה מאכזב כך מטמא על אכזב מן החי מאכזב. ר"י והניח דה כחש כשעורה דלא מטמא אכזב מן החי עד שיטל. כדאמרין בפרק העור וכוונת [חולין קנט]: וקרא לחיזא נט. כן הוה: הדקוק ואנד ודקוק עמו. מתאנניס היה על אכזב דקוק ומעשו כי אין לנו כיוצא בו. ובתנא' שמחזר אחרו עליו אחר נפשי ככסי תמיד ותורתך לא שכתחי. ואבר מן החי מן האדם שמטמא בזהל וליף כספרי מלא בעצם אדם זה אכזב מן החי. ובגמ' [כ"ג]: כפי' כ"ג וליף מלא בתל. וזו אכזב שחלל מן החי: לא יטמא בעל בעמיו מה ת"ל כלומר

עצם כשעורה מאכזב. רבי יוסי אומר אין אדם מטמא על עצם כשעורה מאכזב: ר"י מעשה ביוסף בן פכסם שעלת נומי על רגלו ובקש הרופא לחותכה אמר לו כשתניח בה כחוש השערה הודיעני חתכה והניח בה כחוש השערה והודיעני. קרא לנחוניא בנו אמר לו חוניא בני עד כאן היית חייב ליטפל בי מיכן ואילך צא לך שאין מטמא על אבר מן החי מאכזב. וכשבא דבר לפני חכמים אסרו על זה נאמר יש צדיק אובר בצדיק. הצדיק אבר וצדיק עמו: מן לא יטמא בעל בעמיו. מה ת"ל לפי שנאמר לאמו ולאביו ולבניו ולבתיו ולאחיו ולאחותיו. מטמא להם בין פסולים בין כשרים יכול אף לאשתו יטמא בין כשירה בין פסולה ת"ל לא יטמא בעל בעמיו יש בעל שמטמא ויש בעל שאין מטמא. הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשירה. ואינו. מטמא לאשתו פסולה: מן בעמיו בזמן שעושים כמעשה עמיו. לא בזמן שפרשו מדרכי ציבור. להחלו. נהג מנהג כזה הרי הוא חולים יכול יהיו חולים לעולם ת"ל בעמיו בזמן שהוא עמו הרי הוא חולים. פירש הרי היא בקרשותו:

פרק א לא יקרהו יכול על חמש קריחות לא יהיה חייב אלא אחת ת"ל קרחה לחייב על כל קריחה וקריחה: בראשם מה ת"ל לפי שנאמר לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת שיכול אין לי חייבים אלא על בין העינים בלבד סנין לרבות את הראש ת"ל בראשם לרבות את הראש: ג' יכול בכהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות חייבים על כל קרחה וקרחה ועל הראש בבין העינים אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת ולא יהיו חייבים אלא בין העינים בלבד ת"ל קרחה קרחה לגזירה שות מה קרחה האמורה בכהני' על כל קרחה וקרחה ועל הראש בבין העינים אף קרחה האמורה בישראל חייבי' על כל קרחה וקרחה ועל הראש בבין העינים ומה קרחה האמורה בישראל אין חייבים אלא על המת: ד' ובבשרם לא ישרטו שרשם יכול על חמש שריטות לא יהיה חייב אלא אחת ת"ל שרשם לחייב על כל שריטה ושריטה: ה' יכול בכהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות חייבים על כל שריטה ושריטה אף ישראל אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצוות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת ת"ל שרשם שרשם לגזירה שות מה שריטה האמורה בכהנים חייבים על כל שריטה ושריטה אף שריטה האמורה בישראל חייבים על כל שריטה ושריטה ומה שריטה האמורה בישראל אין חייבים אלא על המת אף שריטה האמורה בכהנים לא יהיו חייבים אלא על המת:

ן קדושים יהיו לאלהיהם על כורחם ולא יחללו את שם אלהיהם כי את אשי ה' לחם אלהיהם הם מקריבים והיו קודש להניח מה גרם. הם מקריבים לא הלוים והיו קודש לרבות בעלי מומים: ז' אשה זונה ר' יהודה אומר זונה זו איילונית וחכמים אומרים אין זונה אלא נזירה ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות רבי אלעזר אומר אף הפנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות: ח' וחללה איוו היא חללה זו שנולדה מאחד מכל הפסולים: ט' גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה סנין ודין הוא ומה אם גרושה שהיא אסורה לחזור לחולין פסולה מן הכהונה חלוצה שהיא אסורה לחולין אינו דין שתהא פסולה מן הכהונה צרה תוכיה שהיא אסורה לחזור לחולין וכשירח לכהונה: י' הפרש גרושה עשה בה מעשה חלוצה עשה בה מעשה ואם נפשו לומר

הגהות סדריד

כ"ג מ' חלל דין י"ד וס' כהנא דהאכזב ובכסף משנה וסוכה גס בסמ"ג לאחן ר"ה ונעשה י"ד סמ"ג סמ"ג: רבי [יסוד] אומר אין אדם מטמא על עצם כשעורה מאכזב אלא מחזר על עצם כשעורה מאכזב כן בגי' ברי' ופי' נזיר מ"ג: ובידועלמי ריש פ"י דנזיר: י"ד משנה וכו' בירושלמי שם וס' חזקתא חזר לו [נמוכה] בני. על זכ' חזקתא [הקלף ו'] י' דק: מ' ע' גמ' יעשה כ"ג: ז' ורמב"ם פ"ב מה' אכל דין ע' וסמ"ג לאחן ר"ה וס' י"ד ס' סמ"ג ס' [מ' וכל יול אפי' כשפרשו מדרכי צבור מ"ל בעמיו ככ"ל וכו' ברי' ובילקוט וסוכה בירושלמי שם דין ח' ובע"ש שם ס' ופי' ס' שם ס' ס' לסתו בזמן שהוא מתעסק עמו הרי הוא חלל פירש ונעל וכו' הרי הוא בקדושתו כ"ל בפסיקתא ונזירי ופי' דאמא לשרות שלא ינטעו סכסן על כן גס אפ"ל שכל ומן שלא נטעו לא יטעו כפי' ולדין דהכנים נחלים כפי' ביר' משום ולא חשך ליער:

פרק א ב ג כהנא בגמ' קדושין ל"ו. ומטמא כ' ופי' כדפי' וטעם' וסוכה בירושלמי ונעשה י"ד ס' סמ"ג ס' [מ' וכל יול אפי' כשפרשו מדרכי צבור מ"ל בעמיו ככ"ל וכו' ברי' ובילקוט וסוכה בירושלמי שם דין ח' ובע"ש שם ס' ופי' ס' שם ס' לסתו בזמן שהוא מתעסק עמו הרי הוא חלל פירש ונעל וכו' הרי הוא בקדושתו כ"ל בפסיקתא ונזירי ופי' דאמא לשרות שלא ינטעו סכסן על כן גס אפ"ל שכל ומן שלא נטעו לא יטעו כפי' ולדין דהכנים נחלים כפי' ביר' משום ולא חשך ליער:

פרק א ב ג כהנא בגמ' קדושין ל"ו. ומטמא כ' ופי' כדפי' וטעם' וסוכה בירושלמי ונעשה י"ד ס' סמ"ג ס' [מ' וכל יול אפי' כשפרשו מדרכי צבור מ"ל בעמיו ככ"ל וכו' ברי' ובילקוט וסוכה בירושלמי שם דין ח' ובע"ש שם ס' ופי' ס' שם ס' לסתו בזמן שהוא מתעסק עמו הרי הוא חלל פירש ונעל וכו' הרי הוא בקדושתו כ"ל בפסיקתא ונזירי ופי' דאמא לשרות שלא ינטעו סכסן על כן גס אפ"ל שכל ומן שלא נטעו לא יטעו כפי' ולדין דהכנים נחלים כפי' ביר' משום ולא חשך ליער:

וקטן וגדולה וקטנה לשנה מעליא נקט • ח"כ האי דמחטט גדולה כיוט גדולה
מטגרת הרבה שכר פתחה פתוח • אבל בוגרת חרבה לה דלכתי חין פתחה
פתוח • דבוגרת חין פתחה פתח • כדמוכח באלו גערות [כתובות ל"ז]:
לגירסת רבינו מנחם וספרים ישנים דגרסי הכס אי נקט טעין טענת פתח

מִן תִּלְ וְלֵאבִיו : ה' או אֵילוֹ נֹאמֵר לֵאבִיו וְלֹא נֹאמֵר לֵאמֹר הֵייתִי
אוֹמֵר מֵה אֵבִיו שֶׁהוּא חֹזֵק הֵרִי הוּא מְטַמֵּא לוֹ אִמּוֹ וְדֹאֵי אֵינוֹ
דִּין שִׁיטְמָא לֵה אֵילוֹ כֵּן הֵייתִי אוֹמֵר מֵה אֵבִיו שְׂאֵינוֹ מִתְחַלֵּל אָף
אִמּוֹ שְׂאֵינָה מִתְחַלֵּלֶת * אִמּוֹ שֶׁנִּתְחַלֵּל מִן תִּלְ וְלֵאמֹר : ה' יֹאמֵר
לִבְנֹו וּלְבָתֹו * מֵה תִּלְ לֵאמֹר וְלֵאבִיו * בְּנֹו וּבָתֹו שְׂאֵינוֹ חֵיִיב כְּכַבּוֹדֵם *
הֵרִי הוּא מִיטְמֵא לָהֶם * אִמּוֹ וְאֵבִיו שֶׁהוּא חֵיִיב כְּכַבּוֹדֵם אֵינוֹ דִּין
שִׁיטְמֵא לָהֶם * אֵילוֹ כֵּן הֵייתִי אוֹמֵר לִבְנֹו וּלְבָתֹו * יִכּוֹל לִבְנֹו וּלְבָתֹו
הַנְּפִלִים * תִּלְ לֵאמֹר וְלֵאבִיו * מֵה אִמּוֹ וְאֵבִיו בְּנֵי קֵיימָא אָף בְּנֹו
וּבָתֹו בְּנֵי קֵיימָא * יֵצְאוּ בְנֹו וּבָתֹו הַנְּפִלִים שְׂאֵינִן בְּנֵי קֵיימָא * וְסֵה
תִּלְמוּד לֹוֹמֵר לִבְנֹו וְסֵה תִּלְ לְבָתֹו * לִפִּי שֵׁישׁ בֶּכֶן מֵה שְׂאֵין בְּבֵת
וְיֵשׁ בְּבֵת מֵה שְׂאֵין בֶּכֶן * הֵכֶן אֵבִיו חֵיִיב בֹּו מְצוֹת לְמֹוֹלֹוּלְפֹדוֹתוֹ
לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה וּלְלַמְּדוֹ אוֹמְנוֹת וּלְהַשְׁיִאוֹ אִשָּׁה מֵה שְׂאֵין כֵּן בְּבֵת *
הִבֵּת אֲבִיהֶ זְכָאִי בְּמִצְיָאָתָהּ בְּמַעֲשֵׂה יְרִידָה וּבְהַפְרַת נְדָרֶיהָ * מֵה שְׂאֵין
כֵּן בֶּכֶן הֵא לִפִּי מֵה שֵׁישׁ בֶּכֶן מֵה שְׂאֵין בְּבֵת בְּבֵת מֵה שְׂאֵין בֶּכֶן *
צִרִּיךְ לֹוֹמֵר לִבְנֹו וְצִרִּיךְ לֹוֹמֵר לְבָתֹו : ה' יֹאמֵר לֵאחֵיו וּלְאַחֹותָו
מֵה תִּלְ לִבְנֹו וּלְבָתֹו בֵּאחֵיו וּבֵאחֹותָו שְׂאֵינוֹ חֵיִיב בָּהֶם מְצוֹת הֵרִי
הוּא מְטַמֵּא לָהֶם * בְּנֹו וּבָתֹו שֶׁהוּא חֵיִיב בָּהֶם מְצוֹת אֵינוֹ דִּין שִׁיֵּהָ
מְטַמֵּא לָהֶם * אֵילוֹ כֵּן הֵייתִי אוֹמֵר לֵאחֵיו וּלְאַחֹותָו יִכּוֹל לֵאחֵיו
וּלְאַחֹותָו מֵאִמּוֹ תִּלְ לִבְנֹו וּלְבָתֹו * מֵה בְּנֹו וּבָתֹו שֶׁהוּא יוֹרְשׁוֹ * אָף
אֲחָיו וְאַחֹותָו שֶׁהוּא יוֹרְשׁוֹ * יֵצְאוּ אֲחָיו וְאַחֹותָו מֵאִמּוֹ שְׂאֵינוֹ
יוֹרְשׁוֹ : ה' יֹאמֵר לֵאחֵיו מֵה תִּלְ לְאַחֹותָו * שְׂאֵילוֹ נֹאמֵר לֵאחֵיו וְלֹא
נֹאמֵר לֵאחֹותָו הֵייתִי אוֹמֵר מֵה אֲחָיו בֵּין גְּדוֹל בֵּין קָטָן * אָף אֲחֹותָו
בֵּין קָטָנָה בֵּין גְּדוֹלָה * תִּלְ וְלֵאחֹותָו תְּבַתּוּלָה תְּקַטְנָה וְלֹא הַגְּדוֹלָה :
י אֵילוֹ נֹאמֵר לֵאחֹותָו וְלֹא נֹאמֵר לֵאחֵיו הֵייתִי אוֹמֵר מֵה אֲחֹותָו
שֶׁהִיא קָטָנָה וְלֹא גְדוֹלָה אָף אֲחָיו הַקָּטָן וְלֹא הַגְּדוֹל תִּלְמוּד :
לֹוֹמֵר וְלֵאחֵיו בֵּין גְּדוֹל בֵּין קָטָן : יא וְלֵאחֹותָו הַתְּבַתּוּלָה
פֶּרֶט לֵאנֻסָה וּלְמַפּוֹתָה אוֹ יִכּוֹל שְׂאֵנִי מוֹצִיא אֶת מוֹכֵת עֵץ
תִּלְמוּד לֹוֹמֵר אֲשֶׁר לֹא הִיתָה אִישׁ שֶׁהוֹוִייתָה עַל יְדֵי אִישׁ *
וְלֹא שֶׁהוֹוִייתָה בְּדַבֵּר אֲחֵר : יב תְּקַרְבָה לְרִבּוֹת אֶת
הָאִרְסָה אֵלָיו לְרִבּוֹת אֶת הַבּוֹגֶרֶת לֵה יִטְמֵא מְצוֹה * לֹא רָצָה לִיטְמֵא

עצם

לומר ממ"ץ לא יחייב כעשד דכספק לא מיידי קיום עשה וסלי' וחזי עבר ל"ח אחריו וזקא אלו בידיו ול"ח קטס סתרה אלו דכס' לכתב למשך ממ"ץ והכס' דכל סתרה לא בעינן בידיו מטעם שכסבתי אבל כאן בעינן דווקא בידיו ל"ח דרך ללבוש ער כח"ל לטוט : ר' אמו עשהו בדראי אלו דר' עשהו [מסולל] אף אמו עשהו [מסולל] ד"ס והיבוא ביו"ד ס' שפ"ג ס"ד : ו' ללמו וללבוש [ומה] גט ובטו כאל' ד"ס : ינלוז גט ובטו כעלמס אבדו בתום' עפסיס ח' ד"ס בשמטתו וברמזים' פ"ב ס' מה' דבר ח"ל ו' וניז"ר ס' שפ"ג סעי' ד' ח' משפ"כ בנת' כ"טני בנבונות עפ"י' משיב לשיטת' דרשית' בקדושת' יל"ז : וית דענן וע' כמדות י"ב : קמ"ל דלכלשנא ובכס"ס וסעי' לה שד' כי יכתיב וליקצי' ידעני ע"כ' : חומס בפסיקתא וטעויה' גרס כן ולכתיבו אצל כולל : ר' וכלתי [ומה] אחי כאל' י"ד ורבי' כ' חשמע שגב בטו ממושיב לתק' בנדות אצל כמ"ד ר' יחית' חתום' משיב' לתק' כמ"ד וט"ס בתום' קי"ד ר' כ"ס עכ"ל ולי' ל"ח דרש' פירוט' אלל ס'י' הוא כמ"ס קי"ל שסיב' לכן מלות נט' למלו' וכו' ובטו דמטו' לשיטת' ענין כולל לכן דמיר סתב' ברמזים' פ"ב ס' מה' אבד ר"ן י"ב ורבי' ס' שפ"ג ס"ד : ז' א' וולל סתבול' ד"ס דמ' חומיני' בנדות' ס' : ולקמן בנדות' ר' לרבות' כהנרגט' וכן פסק הרמ"ס פ"ב ס' מה' אבד ר"ן י' ובטו"ס י"ד ס' שפ"ג ס"ד ע"ל כן דרש' לכג' אף חמור' בין [מסרי] בין [מסרי] כ"י כסבולס' פניה' ולי' סתבול' ד"ס ור"ס בפסיקתא וטעויה' שחזו ס' מיטת' על בין סתבול' פניו בין שחזו ולי' אצל חמור' לפניה' מיטת' על ולי' לסבול' : י' מה' חמור' שחז' פניה' ולי' סתבול' אף חמור' פניו ולי' ס'י' ת"ל וללכו' כאל' : י"א י"ב רמזים' פ"ב ס' מה' אבד ר"ן י' ט"ס י"ד ס' ח' אלו לרבות' כהנרגט' גמ' יבמות' ד' ס' י' ר"ס בתום' : ר"ה אלו : י' ויטת' מזה' גמ' ובזכ"י ק' ורמזים' ס' ד' ו' וסמ"ל ללחן ר"ס ו' ט"ס י"ד ס' שפ"ג סעי' ג' : [עבר' פסח] כאל' ורבי' ס' בנמ' ובסמ"ל ללחן ס' : י' ולי' מטת' על הספק [ורכ"ל] כיון דר"ס מלות עשה סתרה סיכס' גס על ספק' דכספק' עשה דחסי' ע"ל ספק' דלל' עפס"ה וכוכ"ב ברמזים' ס' ד' י"ב וסמ"ל ס' : בפסיקתא וטעויה' כניסא' ויטעויה' עכ"י : [דבר אחר] לה יטת' כן הספק' [דבר אחר] לה יטת' כן ורבי' [דבר אחר] לה יטת' וכו' : אלו מטת' ללחסי' כ"י פ' י"ד ס' : והכס' ברמזים' ס"ב ס' מה' אבד ט"ס י"ד ס' שפ"ג ס' וט"ס : ח' חמס"ל ללחסי' פ' גמ' י"ד ס' רמזים' פ"ב

[illegible]

אינה מקיימת עובדי עבירות לכן נאמר ולא תקיא אתכם הארץ
בטמאכם אותה כאשר קאה את הנוי אשר לפניכם: מִן ושמרתם
את חוקתי ואת כל משפטי ועשיתם אותם ליתן שמירה ועשייה
לחוקים ושמירה ועשייה למשפטים • ולא תקיא אתכם הארץ אשר
אני מביא אתכם שמה לרשת בה • ואני איני מביא אתכם אלא
על מנת לירש לא ככנעניים שהיו שומרי המקום עד שתבואו :
ויאמר

הגהות מהרי"ד

מכאן אמרו שש עריות המורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות : י"ג אזהרה שמענו עונש לא שמענו ת"ל כי כל אשר יעשה מכל התועבות ונוסר : י"ד ולא תקיא אתכם הארץ במטאכם אותה ונוסר ארץ ישראל אינה כשאר כל הארץ אינה מקיימת בעלי עובדי עבירות משלו המשל למה"ר לבן מלכים שהאכילוחו דבר שאינו עומד בסעיו אלא מקיאו כך ארץ ישראל

פרק ח': עבדא אתכס שמה [לשמה] בה אני מביא אתכס כ"ה בילקוט ובר"ת וע' קרבן מנחם :

בין השמרים את [כל] מקומי וכו' עיין למיל ס' חמה סוף פירוש י"ח ובפרשתין סוף

משאנ"ץ

אמור ח ספרא פרשתא א

רמז

אע"פ שיש שם עוסקים' עוד מדקדקים בן חפ' כהן גדול למסכת נויר [ח"ג:]
 ד' הקרוב ולא ארוסה' אם הכהן אירס אשה וקדשה ומתה אינו ממנה לה'
 שעדיין לא נתקרב לה' וזירושלמי [יבמות פ"ו הלכה ד'] פריך דלמקח קאמר
 ולאחותו הנחלה הקרובה אליו לרבות את הארוסה' הכלל ממעט והתם מרבה'
 וקא' פ"ד כיון דנריך למעוטי מארוס
 שלה שקדשה' חלל שזכר נכנסה קצת
 לרשותו' מזה הטעם היה סבירא נמי
 למעוטי שלא יעמול לה אחיה' ומשי
 א"ר אילא כל מדרש ומדרש לפי הענין.
 תמן אחותו לעולם בפנים עד שתצא
 לחוץ' כלתו לעולם בחוץ עד שתכנס
 לפנים' פי' אחות כהן הארוסה
 זמן שעמו בבית קרויה אחותו עד שתצא
 לחוץ לבעלה' לכך מרבה לה' אבל
 ארוסת כהן שהיא כלה' לעולם בחוץ
 רחוקה לו עד שתכנס לפנים ולכך
 ממעט לה כהן' מה אחר שמתחללה
 אם נבעלה לפניו לה מתחללה ואסורה
 לכהן' מה אחר דידוע אף אביו ידוע'
 שהיו חזקוני בבית האסורין' אביו חזק
 מנין' רוב בעילות אחר הבעל וזו
 היא חזקה כדאמרין בפ"א דמולין
 [י"א:]' ת"ל ולאביו' נריך להתישב לה
 הבחנים בני אהרן ואמרת אליהם
 בני אהרן אין מיטמים למתים'
 בני אהרן וכול חללים ת"ל הכהנים
 אין ת"ל בני אהרן' בני אהרן אף
 ש' לא יטמא בעמיו' אין לי אלא
 לנפש' ואומר כי הדם הוא
 הפורשות ממנו מן המת' ת"ל
 וזאת הפורשות מן המת' לנפש
 אינו מיטמא' מיטמא הוא למת
 אליו' אין שארו אלא אשתו'
 רוב לא את הארוסה' אליו לא
 לאביו מה אמו שהיא מתחללת
 מתחלל אינו דין שיטמא לו'
 ע אף אביו ידוע' אביו חזקה
 מנין

מטמא לו דאס אביו הא מטמא לו מק"ץ דאמו • ואם אינו אביו כרי הוא ממזר •
ואינו

ולאט

אמר ואמרת להוֹדִיר גדולים על
(בצ"כ שלנו ליתא אלא
אף הקטנים • גם בילקוט הביאו מנח' דינמות) : יכול חללים • מחלמנה לכהן
גדול וגרסה לכהן הדיוט : מנין לרבות בעלי מומין • שניהם כשרים לכהונה •
והם עצמן אוכלים קדשים : **ב** מנין
לרבות את הדם • של מה שמוזכר עליו
וטומאתו ברכינית : **ג** לרבות כל
הטומאות • כוית כשר • ועל כשעורה •
וכל זה דקתו נבלהות [פדק כ] :
כל זמן שעמיו שם אינו מטמא • שיש
לו קוצרין כדתיא נבלל [פ"ד] רבתי
איהו מה מצוה כל שזוה ואין בני
העיר שומעין קולו ואם שזוה ובני העיר
שומעין קולו אין זה מה מצוה • ובס'
כהן גדול יהשלמי במ' נזיר איהו מה
מצוה כל שזוה ואין בני העיר כהין •
באו בני העיר הכי זה מושך ידו • עד
הכן עד כדי טשא המטה וחלופיקן
וחלופי חלופיקן • כשאין צריכין לו • אבל
אם היו צריכין לו לא כז' • ובס' האשה
רבה [יבמות פ"ט] : כהן מטמא
לאשתקטנה כואיל ויורשה ולא ירשו
לה קרוביה חרי ולא יורשה קרין לה
ואילו כמות מטה • פי' אפי' שקדושה
מדרבנ' • וכוית משום שזועל עליו לקברה תחת ירושתה וכוילא אכלו כמות מצוה •

והיו חמת מצוה • פי' חצי' שקידושים
מדרבנן • והיו משום שהוטל עליו לקבצו תחת ירושתה והיו חמת מצוה •

הגהות מדויק

[illegible][illegible]

פבר

Digitized by Google

מה להלד השם שכן שכן איסור הבא מאלו. משא"כ בחסורין הבא מחמת אישות. וקא מיימי מדר' יונה דהקושקו! העריות לרדה וכו'. ושמה זכ התנה לא חמיר ליה איסור הבא מחליו. ולכן לא פריך ליה. אי"ל לא חס להאריך עוד כי כמה ברייתות מתוך התלמוד ומסיק בענין אחר: דף ערוב אמות אביך ואחות אמך. בן מן הא

בין מן האם • כמו שחזיתו בדודתו •
שקדוני האב כמותה • כך מפרש בנח' •
(שם וע"ש) והתם מנצח • אחיאי כתב
אחות אמו ואחות אביו • ואי כתב אחות
אביו שיש לו חיים • ואי כתב אחות אמו
שכן ודאית • ת"ל ערות אחות אביך
ואחות אחל לא תגלה בין מן האם בין
מן האב • קרא ויורא הכא שכבר כתב
לעיל בפרשה ויחור ויבא אחות אורכה
בפרשת עונשין • כי את שארו הערה
לענין שחמרו • ללמד • הערה לכל
העריות (כת"כ שלנו ובילקוט ל"ג כהא
חיבה מאביו) דן בנשת אחי אביו מאבא
הכתוב מדבר לראובן אשת עשו • שהוא
אחי אביו מאביו של יעקב • שיתאב אב
לשניהם • ולא אשת אחי אביו מזר אמו
שנולדו מאם אחת ולא מאב אחד •
ועוד

שחאגורם לחבירו להמותומרך החיים לדרך המות עאכ"ו שיעבירונו
המקום מן העולם * וכי למה אמרה התורה להחריב את המקומות
ולאבד את האילנות מפני שמוכירין גנותו של אדם והלא הדברים
קל וחומר ומה אם כך הם הקדוש ברוך הוא על הרשעים
קל וחומר על כבודן של צדיקים לענין צדיקים מהו אומר
כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא
תשחית את עצה לנדות עליה גרון כיסמנו תאכל ואותו לא
תכרות והרי הדברים קל וחומר ובה האילנות שאינן לא רואים
ולא שומעין ולא מדברים על שעושין את הפירות הם עליהם
המקום מלהעבירם מן העולם אדם שעושה את התורה
ועושה רצון אביו שבשמים עאכ"ו שיהיום עליו המקום מלהעבירו
מן העולם : ? לענין רשעים הוא אומר רק עץ אשר תדע ונומר
והרי דברים ק"ו וכי אם האילנות שאינן לא רואין ולא שומעין ולא
מדברים על שאינן עושין את הפירות לא הם עליהן המקום
מלהעבירן מן העולם אדם שאינו עושה את התורה ואינו עושה
רצון אביו שבשמים עאכ"ו שלא יחוס עליו הכתוב מלהעבירו

מן העולם: **ח** ר"י בן זכאי אימר הרי הוא אומר אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך ונוסר אבנים המטילות שלום והרי דברים קל וחומר ומה אם אבנים שאינן לא רואות ולא שומעות ולא מדברות ע"י שמטילות שלום בין ישראל לאביהן שבשמים אמר הכתוב לא תניף עליהן ברזל אדם שמטיל שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה בין עיר לעיר ובין מדינה למדינה ובין אמה לחברתה עאכ"ו שלא חבואהו הפורענות: **ט** ר"ש בן אלעזר אומר הברזל נכרא לקצר ימיו של אדם והמזבח נכרא להאריך ימיו של אדם. שאינו בדין שיניף המקצר על המאריך: **י** ואיש להוציא את הקטן אשר יקח את אחותו בת אביו או בת (אמו) אין לי אלא בת אביו ולא בת אמו בת אמו ולא בת אביו מן האב ומן האם מנין ת"ל אחותו מ"ם ועד שלא יאמר הכתוב יש לי בדין אם חייב על אחותו מן האב ושלא מן האם מן האב קל וחומר מן האב ומן האם אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין. לכך נאמר אחותו ללמדך שאין עונשין מן הדין: **יא** וראה את ערותה והיא תראה את ערותו עד שיהיו שניהן מזדיין. חסד הוא ושמא תאמר קין נשא את אחותו ת"ל חסד הוא. והעולם מתחלתו לא נכרא אלא בחסד שנאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה ונוסר: **יב** ונכרתו לעיני בני עמם. עונש שמענו אזהרה לא שמענו ת"ל ערות אחותך בת אביך או בת אמך. אין לי אלא בת אביו ולא בת אמו בת אמו ולא בת אביו מן האב ומן האם מנין ת"ל אחותך מ"ם ועד שלא יאמר הכתוב יש לי בדין אם הזהיר על אחותו מן האב ולא מן האם מן האב קל וחומר מן האב ומן האם אלא אם אמרת כך הזהיר מן הדין לכך נאמר אחותך ללמדך שאין מזהירין מן הדין: **יג** אי אחותך אפילו שפחה אפילו נכרית ת"ל בת אשת אביך אי בת אשת אביך אפילו מאיש אחר ת"ל מולדת אביך וא"כ למה נאמר מולדת בית או מולדת חוץ. בין שאומרים לו קיים בין שאומרים לו הוציא:

פרק יב ואיש להוציא את הקטן אשר ישכב את אשה דוה אין דוה אלא נדה שנאמר והרהר בנדרתה וחזב את זוכו ס"ט :
ב וגלה את ערותה את מקורה הערה סגיד הכתוב שעשה בה את המערה כנוסר * אין לי אלא נדה שעשה בה את
המערה כנוסר * שאר כל העריות סנין * אמרת מה נדה שחייבין על זדונה כרת ועל שנגתה חטאת עשה בה את המערה כנוסר
אף כל ערה שחייבין על זדונה כרת ועל שנגתה חטאת נעשה בה את המערה כנוסר * לא אם אמרת בנדה שיש בה טומאה
לפיכך עשה בה את המערה כנוסר תאמר כשאר כל העריות שאין בהם טומאה לפיכך לא עשה בהן את המערה כנוסר ת"ל כי את
שאר הערה * הרי את מבנין אב מבינין שניהם לא ראי נדה כראי אחות אב ולא ראי אחות אב כראי נדה * הצד השווה שבהן ערות
שחייבין על זדונה כרת ועל שנגתה חטאת ועשה בה את המערה כנוסר אף כל ערה שחייבין על זדונה כרת ועל שנגתה חטאת
נעשה בה את המערה כנוסר : **ג** ונכרתו שניהם מקרב עמם * עונש שמענו אזהרה לא שמענו ת"ל ואל אשה בנדר טומאתה :
ד וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה * אחות אמך בין מן האב בין מן האם ואחות אביך בין מן האב בין מן האם * אתה
אומר אחות אמך בין מן האב בין מן האם ואחות אביך בין מן האב בין מן האם או אחות אמך מן האב ושלא מן האם והדין
נותן הו"א ואמר אשת אחי אבי ואמר אחות אמי ואחות אבי מן האם אף אחות אמי ואחות אבי מן האב ושלא
מן האם ת"ל ערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה * אחות אמך בין מן האב ובין מן האם ואחות אביך בין מן האב בין מן האם * כי את שאר
הערה **לענן** שאמרנו : **ה** עונש ישאו עונש שמענו אזהרה לא שמענו ת"ל ערות אחות אביך לא תגלה שאר אביך היא ערות
אחות אמך לא תגלה כי שאר אמך היא : **ו** איש להוציא את הקטן אשר ישכב את דדתו * באשת אחי אבי הכתוב מדבר או אינו
מדבר * אלא באשת אחי אמו ת"ל ערות אחי אביך לא תגלה ואל אשתו לא תקרב וגומר נאמר כאן דודתך ונאמר להלן דודתך מה
להלן באשת אחי אבי הכתוב מדבר אף דודתך שנאמר כאן באשת אחי אבי הכתיב מדבר או אינו מדבר אלא באשת אחי
אבי

מדרש
פרק יב א ואם לאדם את הקין • עיין כמה שזכרנו לעיל פרק י' בדיוקא מ' :
שאלנו בסוף סדר מנחה : **ב** ואם כל עושה כ"ז נפסד כ"ז שאלו שאלו
בגמר משה בדמותו רש פ"ר ל"ב : וע"ז דף כ"ד ורמב"ם פ"ב מה' איסורי ביאה דין
ו' וסמ"ג לאוין קכ"ט : ה"ר אהרן אבן אבן [מכין] מביא כ"ל ר"ע : ד' ושלח דין
האם [ואיסור] אכיל מן הכבד ושלח מן [האם] והדין כיון כי"ר בדי"ה ורמב"ם בדמות כ"ד
ורמב"ם פ"ב מה' איסורי ביאה דין ט' וסמ"ג לאוין קכ"ז : והנה מה שזכרנו בגמ' אשכח
אם שכן ודאי נרדף יחד ה"י : ש"ס אשכח אשכח מן האם וע' ש"ס רש"י מ"א מ' כ"ז :
ו' גמול ויבשה כ"ד • ורמב"ם פ"ב מה' איסורי ביאה דין ב' וסמ"ג לאוין קכ"ז וע' כמה

בזולה מפרש החס: י' אם כך חס המקום על כבודן של רשעים כו' . אע"ג שזה קצ"ה לאבדן מהבולט כדאמרינן לקמן לענין רשעים הוא אומר רק עץ באחד חסד כי לא עץ מחלל וגו' . אמ' הכי כיון שאבדו מן העולם וקבלו הדין שיש להם לקבל . הקצ"ה מתפיד למי שחסר בגנותו :

פרק יב ה"ג בילקוט • אין דוה
אלא נידה שנאמר והדוה
בנדהה והדוה חת וכו' לומר ולנקהבה
ולאיש אשר ישכב עם טמאה חבל
מקום • ולמי אחיה הגירסא פירש
המפרש ולאיש אשר ישכב עם טמאה
חבל מקום • הכי קאמר כיון דדוה
נדה מחמט • ואשכחן עובדא • עוגס
של זבה ושל שומרת יום היבא תשכח
וקא מחייתא סיפא דקרא • ולאיש אשר
ישכב עם טמאה • ח"מ ואחיקוס כולה
לטמאה לאחורה ולעוגס • ב' לה ראי
נדה כראי אחות אב ואחות אם •
שכנדה מטמאה אב בועלה • משא"כ
בכני • ולא ראי אחות אב ואחות אם
כראי נדה • שהם באבות משום שאר
משא"כ בנדה • הלא השוה שבה וכו' •
וכפ' הלא על יבמתו (יבמות נ"ד) פריך

מן העולם: **ח** ר"י בן זכאי אימר הרי הוא אומר אבנים שלום
דברים קל וחומר ומה אם אבנים שאינן לא רואות ולא שומעות
אמר הכתוב לא תניף עליהן ברזל אדם ששטיל שלום בין איש
ובין אמה לחברתה עאכ"ו שלא חבואהו הפורענות: **ט** ר"ש ב
להאריך ימיו של אדם • שאינו בדיון שיניף המקצר על הסאריך:
(אמר) אין לי אלא בת אביו ולא בת אמו בת אמו ולא בת אביו
בדיון אם חייב על אחותו מן האב ושלם מן האם מן האם ושלם
מן הדין • לכך נאמר אחותו ללמדך שאין עונשין מן הדין:
מזהיר • חסד הוא ושםא תאמר קין נשא את אחותו ת"ל חסד
עולם חסד יבנה ונמר: **יב** ונכרתו לעיני בני עמם • עונש
אמך • אין לי אלא בת אביו ולא בת אמו בת אמו ולא בת א
יש לי בדין אם הזהיר על אחותו מן האב ולא מן האם מן האם ולא
הדין לכך נאמר אחותך ללמדך שאין מזהירין מן הדין: **יג** אי
אשת אביך אפילו מאיש אחר ת"ל מולדת אביך וא"כ למה נא
שואמרים

פרק יב ואיש להוציא את הקטן אשר ישכב את אשה דור
ב וגלה את ערותה את מקורה הערה מגיד הכתוב
המערה כנומר * שאר כל העריות מנין * אמרת מה נדה שחייבין
אף כל ערה שחייבין על זדונה כרת ועל שננתה חטאת נעשה
לפיכך עשה בה את המערה כנומר תאמר בשאר כל העריות שאין
שארן הערה * הרי את מבנין אב מבינין שניהם לא ראי נדה כראי
שחייבין על זדונה כרת ועל שננתה חטאת ועשה בה את המערה
נעשה בה את המערה כנומר : ה' ונכתרו שניהם מקרב עמם *
ד וערות אחות אסך ואחות אבך לא תגלה * אחות אסך בין ד
אומר אחות אסך בין מן האב בין מן האם ואחות אבך בין מן
גותן הואיל ואסר אשת אחי אביו ואסר אחות אביו ואחות אביו מה אשת
מן האם ת"ל ערות אחות אסך ואחות אבך לא תגלה * אחות אסך בין
הערה לצעק שאמרנו : ה' עונם ישאו עונש שמענו אזהרה לא
אחות אסך לא תגלה כי שאר אסך היא : ה' איש להוציא את הקטן
מדבר - אלא באשת אחי אמו ת"ל ערות אחי אבך לא תגלה ואם
להלן באשת אחי אביו הכתוב מדבר אף דודתך שנאמר כאן ב

[illegible]

יִלְיָף מְדוּרָת' שְׁלֹמֹה • וְהָיָה קֹאמֶר ט' • וְנִקְטָה בְּהֵא' נָד לְדִרְשָׁא שֶׁל מִנָּה
לְעִסָּה לְמַעֲלָה מֵחֲשֵׁנו שְׁלֹשָׁה דְּוֹרוֹת לְחִסְבָּר • אִם חֲמִיז וְאִם מִחוּתוֹ • כִּלְשָׁה
דְּוֹרוֹת לְחִטָּה • בִּסָּה וְכַה וְכַה • שְׁמִינִיט שְׁבֻחָה וְעִנְשָׁה עֲלֵיהֶם •
נֶאֱחָר לְחִטָּה זֹמֶה • שְׁאֵרָה הֵבֶה זֹמֶה הֵיךְ וְנֶאֱחָר לְמַעֲלָה זֹמֶה • כִּי יִקְחֵה אֶת

ודכמות [ד'] ובאנוסה כתיב למעלה
 יחטו ונתן האיש השוכב עמה לאחי
 הגערה כו' ודרשין סמוכין בתשנ' תורה
 ורבנן דרש' ליה כנף כרוא' לאביו דכיינו
 שומרת יבם של אחיו : י"ב אין לי אלא
 אשה ואחיו * מפרש בנתיב ה' הנשרפין
 דאשה היינו חמותיו * בתיא פילוי שגולד
 לה מאחיו מאחר * מנין שפיא כשריפה *
 גאחר כאן זמה * לעינש שריפה * ישרפו
 אותו ואחיו ולא תהיה זמה : וגאחר
 להבן * כגאורה דתתה ונת בתה זמה *
 ערוה אשה ובתה לא תגלה את בת בנה
 וגו' שארש בנה זמה היא : אף כאן נמי
 זמה דכתיב כשריפה * בתה מאחיו מאחר
 ככלל : י"ד מנין לעשות זכרים כנקבות *
 מה הוא * דמשמע קדושת זכרים כדאמרי
 מוכרים מרובים * אילימא בת בנה ובת

פרק יא ואיש להוציא את
 בין גדולה בין קטנה
 בסקילה או באחד מכל המיתות
 נאמר כאן הריגה ונאמר להלן
 סקילה אף כאן סקילה : **ב** למדנו
 כל שזכר עם בהמה מות יוסף
 למדנו עונש בין לשוכב בין לנש
 לא תתן שכבתך לשמאה בה למ
 מנין ת"ל לא יהיה קדש ממנו
 דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר א"צ
 תהן שכיבתך : **ג** ואשה אשר
 ותרבת את האשה ואת הבחמה
 בסקילה או אינו אלא באחד בכל
 במ ולהלן נאמר דמידם במ מה
 דמיהם במ שנאמר כאן סקילה : **ד**
 ת"ל ואשה לא העבוד לפני בחמה
 האשה ואת הבחמה אם אדם חטא
 לאדם תקלה על ידיה לפיכך א
 בהמה שאינה יודעת להבחין
 על ידה לאדם אסר הכתוב תס
 סדרך החיים לדרך המות עאכ
 ן כיוצא בו אתה אומר אכר תאב
 את מזבחום ונומר והרי דברי
 שאינן לא רואין ולא שומעין ולא
 על ידיהן אומר הכתוב השחת ש

בתה שם דודת אחרונים ותחתונים. בלמעלה דקוינו ככתה. שהיא קדמה וביאט עליונה. בדרדו דדדי קא אחיץ אלף אם חמיו ואם חמותו כחמותו. הכי למעלה בלמעלה הוא. שבעבות עליונים כם שקדמו. ונאמורות הוא למטה שהיא אחרונה. כתי. למעלה בלמעלה. אי הכי נאמר כל ומה ונאמר לכלן וחס. שפחא אינה לא כתיבתי ומה דידעו כתיבתי פ' לא כתיבתי כל ואפרתה לא פונקן. אמר אביי הכי תנא לא יליף אם חמיו ואם חמותו מחמותו אלף דודת שלמעלה

[illegible]

12. *Chlorophyll a* and *Chlorophyll b* were determined by the method of Arar and Collins (1971).

[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

לא משהשי' שלא בעט"ם לחמו קא מרבה לעריות מי ליה לחודש בן לקמן נפ' פרוח: 3 אשר יתן מורשו לחולך. לא שיתן מורשו חכך אבד. • פירוש ולא שיתן מחבת ויעו מחש' שלא הפגוש על כך וחכך וכך כיתו סוף. • ונלמד מן האזהרה דכתיב להעביר לחולך שיטל להעביר ודכינו צדיק וצדקת. • ויש מפרשים ולא שיתן מורשו לחולך

שמן מוציאין כדן : פ' טון לו גירוזמן . הכרשומין . ואלה נערק המזרח את
הכספיה [פ"ט] למחוד דקדק . נקב : (כך היא בגירסא דלוקט ארש"ג וכו'
וא' מ' בינח מקום שכתב למחוד דקדק לא ימחוד בגסס' . בגסס' לא ימחוד דקדק
למחוק לא יחדש לבדש לא ימחוק אפי' ה' אלקיכם וכו') . לא ימחוד בגסס' .
למח' יחדש לבדש : לא יחדש לבדש .

כשנבט • ויקנה מאזנים על כל משקל משקל: מ אמר רבי שמעון
בבן נפולאיל כמה דברים אמורים בלא אבל ביבש אינו צריך וחייב
להכריע לו טפה • היה שוקל לו עין בעין נותן לו גירוסים • אחד
מעשרה נותן בו בלא ואחד מעשרים ביבש: י אני ה' אלהיכם
אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים על תנאי כך הוצאתי אתכם
מארץ מצרים • על תנאי שתקבלו עליכם מצות מידת שכל המידה
במצות מידת מידה ביציאת מצרים • וכל הכופר במצות מידת
כופר ביציאת מצרים: יא ושמרתם את חוקתי ואת כל משפטי
ועשיתם אותם ליתן שמירה ועשיה לחוקים ושמירה ועשייה
למשפטים אני ה' אני נאמן לשלש שבר:

פרשתא י' ואל בני ישראל תאמר • ואל בני ישראל תדבר • אמור אל בני ישראל • דבר אל בני ישראל • צו את בני ישראל • ואזה תצוה אל בני ישראל • רבי חסי איס' דברה תורה כלשון בני אדם בלשונות הרבה • וכולם צדיקים להידרש • ישראל אלו ישראל • ג' אלו הגוים • חג' • לרבות נשי הגוים • בישראל' לרבות נשים ועבדים •] א"ב למה נאמר איש איש לחבאו את העכו"ם שבאו על העריות העכו"ם שידונו בדיני העכו"ם ושכאו על העריות ישראל שידונו בדיני ישראל •] אשריתן מורעו למולך לא שיתן מורעו מיכך וכך • אשר יתן מורעו למולך מה תיל לשי שנאמר ומורעך לא תתן יכול אפילו העבד ולא מסר יהא חייב ת"ל אשריתן מורעו יכול אפילו מסר ולא העביר יהיה חייב תיל ומורעך לא תתן להעבד למולך • יכול אפילו מסר להעבד למולך שלא באש יהיה חייב ת"ל לא ימצא מעבד בנו

וביתו באש וקוסם קסמים' העברה העברה לזוירה שח' מהתעברה האמורה להלן למולך • אף העברת האמורה כאן למילך • ומה העברה האמורה להלן באש אף העברה האמורה כאן באש • נמצית אתה אומר שימסור ויעביר באש' למולך : **ך** מזה יוסת בבית דין פנין אם אין בבית דין כח יפה שעם הארץ מסייעים אותו ת"ל עם הארץ ירנמוהו • דבר אחר עם הארץ • עם הארץ שבנינו נבראתה הארץ • רבן נסילאל אומר עם שחם עתידים לידש את הארץ על ידי הדברים הללו • ירנמוהו ולא כסותו • כאכן • מלמד שאם מת באבן אהת יצא : **ה** ואני אתן את פני • פונת אני מכל עסקי ועוסק בו • כאיש ולא בציבור • ההוא ולא אנוס ולא שונא • והכרתי אותו מקרב עמו ועמו שלום : **ו** כי מודעו נתן למולך מה ת"ל לפי שנאמר לא ימצא כך מעבד בחו ובנו באש' אין לי אלא בנו ובתו • בן בנו ובתו כנין ת"ל כי מודעו נתן למולך : **ז** אין לי אלא זרע כשר זרע פסול פנין ת"ל בתחו מודעו למולך כל זרע שיש בו : **ח** למען מטא את מקדשי ולחלל את שם קדשי מלמד שהוא מטא את המקדש מחלל את השם ומסלק את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומנלה אותם מארצם : **ט** ואם העלם יעלימו פנין אם העלימו ברב אחר סוף שדברים הרבה מעלימים • ת"ל אם העלם יעלימו : **י** ומנין אם העלימו בית דין אחד סוף שבבתי דינים הרבה מעלימים ת"ל אם העלם יעלימו : **יא** כנין אם העלימו במנהדריות של ישראל שסוף שסנהדרין גדולה מעלמת ודיני נפשות נטלין מהם על כך לכך נאמר ואם העלם יעלימו : **יב** ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא בתחו מודעו למולך לבלתי המית אותו בכל מיתה שירצו : **יג** ושמתי אני את פני • פונת אני מכל עסקי ועוסק בו • כאיש ולא בציבור • ההוא ולא אנוס לא שונא • ולא מוסעה • ובמשפחתו מה ת"ל א"ר שמעון וכי מה חטאת המשפחה אלא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסין שיש בה ליסטים שאין כולה ליסטים מפני שמחפים עליו : **יד** והכרתי אותו מה ת"ל לפי שנאמר ובמשפחתו יכול תהא משפחתו בהכרת ת"ל אותו • אותו בהכרת ואין משפחתו

בַּחֲכָרָת

הגהות מהרי"ד

[illegible][illegible]

Digitized by Google

המעביר על העינים • צפ' ד' מיתות [ס:] גרסין המעביר שבעה מיני זכר ושואה בשבעה כמעשה שדים • ורואה מה שאין בני אדם רואין דריש מעטון מלשון פנינים:] ר"ע אומר אלו נותני עתים • ר"ע דורש מלשון [שונה] כגון אלו האומרים למודות ערבי שביעות לבית חטים יטת • עקורות קטניות להיות רעות • פי' עקורות הם מן הטובה להיות רעות • כגון עשועה מעשיו לפי הטובות שמנחש בהם ומוכר חבולתו שפוסה להיות בזול • וכן קונה קטניות למכור בזיקר בערב שביעות • נחלם שאינו נוטה בהקב"ה ואומר שבעולם כמנהגו טוב ואין כח לשנות • ויש מפרשים עקורות קטניות להיות רעות • אם אינן נקרות בערב שביעות • כי דרך קטניות להיות עוקרין אותן:] ג' לא תקיפו פאת אחד שמקיף ואחד הניקף • ופי' אלו הן הלוקין [מכות כ:] מפרש נטקף ידי ענמו שחייב שמים • ח"ו בחסייע • אבל הניקף מחארים פטור דלא קא עביד מעשה • אלו בלדעים • כי פירקי דרשא מקום שמחבר עמם הגולגולת עם עמם הלמים • ולמשה משם פילוח קוקן שמים זו אלל וזו נשגף כניסות של עמם • וכן מדר אחר • ואחת בלחלע קוקן • שהם ה' • והכמי לוי"ל מפרשים • למטה לחיבור הרשע פאה אחת • וכן מחלם • וכלל אחרות אינן מקום פריקים • אבל הם כמו קרנות • וכל דבר שיש לו קרנות שלל או ארבע נקרא ארבע פילוח שברי שוללת וקן • והוא קוקן בלחלע של אדם • אינו מקום הפריק • כי אותו נקרא מנטרין בלע"ז • עמם אחד הוא • ואעפ"י נקרא פאה • והוא סוף קוקן שפירשו כחם' מכות • ומפני שהיו זיוה נקרא פילוח • וכן בלמים המחמין שיש בהם זיוות • ואחת מלמטה והוא שוללת קוקן • וחייב תמם אפילו בהקראת אחת ואפילו במשחית כנת אחת • אע"פ דליכא קרא יתורה כמו בקרה ושירעס דכתיב לא יקרמו קרמה

לא יחיו על כל קרחה וקרחה • וכן לא ישרעו שרפת • וי"ל דילכין מיניהו שהקטן להדרי ככהנים ונישראל • דכתיב ככהנים לא יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובזכרם לא ישרעו שרפת • הטייל לזקן בן שנים • וכן ישראל כתיב לא תקיפו פאת ולא תשחית וי' זרעם בלע"ז חסוף על עין ראשון • ד' ר' אלעזר אומר אם נטלן כלל כחלם • בלא הכנת יד • ובתוספתא מפרש דה חנניה ונטל חייב על כל אחת ואחת • י קעקע מלשון נקע • והוא נוסח • ומקעקע וממלל נומות דיו וסלל וסלל הנקרא כתובת • אע"פ שלל כתב ואחת אבל כתב על כשר בלא עקעקע אט חייב • עד שיכתוב את השם • שם דעט"ס כדמפרש במטת [כא:]

פרק ז • יכול לא יתננה ללוי ולישראל ככל לא יתן בתו ללוי ולישראל שפסלן אותה מתרומה כדמפרש בפ' אלו הן הנשרפין [סנהדרין ס"ו:] • מוסיף הם הפירות • שזרעים חטים וגדל חוץ • מוכתחין בלע"ז • האכל ממנו משתעמם בראשו ובכלו • ובגמרא דכלאים אמרין • וכן היא בלא מדרש דעופתא • יכול על מעשה יחיד • שאחד מישראל קלקל בנות • ד' זו מה היא שיש לשלול אם יש בה ראשון • ופי' החולץ [יבמות ל"ו] לא גרים בנריחא זו מה היא ובתוספתא דקדושין [פ"א] אחר רבי אלעזר וזה פנוי הכא על כפניהו אחר ר' אלעזר מנין שענוש לפני הקב"ה כבא על אשה ואמר כ' • ז' יכול בנין בית המקדש יהא דומה את הכת • בלאו דמחמר • וס"ד דלית עשק דומה לא מעשה כדמפרש בפ' [יבמות ז'] • [דמכות:] • פ' קפנדריא • מפרש בפ' הרוואה שהלך להקרי דרכו דאמר אדמקיפא דארי אישול כהאי • בלע"ז שכן רגליו • שאמר תורה של נעלך מעל רגלך • ח"ו מני אין לכה אל שער המלך בלבוש עק • וריקס מק' • דמנעל וסך

אלו נותני עתים כגון שהם אומרים לכודות ערבי שביעות להיות יפות • עקורות • קטניות להיות רעות • ג' לא תקיפו אחד המקיף ואחד הניקף • פאת ראשיכם סוף ראשכם • ואלו הם הצדעים מיכן ומיכן • ד' ולא תשחית את פאת זקנך מה ת"ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו • יכול אפילו נלחו במספרים בכתער יהיה חייב ת"ל לא תשחית פאת זקנך יכול אפילו לקטו במלקט ובריהיטני יהיה חייב ת"ל וזקנם לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער: ד' פאת זקנך סוף זקנך מלמד שהוא חייב על הראש שמים אחת • מיכן ואחת • מיכן • ועל הזקן שמים מיכן ושמים מיכן ואחת מלמטן • רבי אלעזר אומר אם נטלן כולן כאחת אינו חייב עד שיטלנו בתער: ד' ר' אלעזר אומר אפילו לקטו במלקט ובריהיטני חייב: ז' ושרט לנפש • יכול אפי' שרט על ביתו שנפל • ועל ספינתו שאבדה בים יהי חייב ת"ל לנפש • לא אסרתי שריטה אלא שהוא על מת: ח' מנין לחמש שריטות על מת אחד שהוא חייב על כל שריטה ושריטה • ת"ל ושרט לחייב על כל שריטה ושריטה: ט' רבי יוסי אומר מנין לשריטה אחת על חמש ממים שהוא חייב על כל מת ומת ת"ל לנפש לחייב על כל מת ומת: י' וכתובת קעקע יכול אפילו כתב ולא קעקע יהי חייב ת"ל קעקע • אי קעקע יכול קעקע ולא כתב יהא חייב תלמוד לומר וכתובת • הא כיצד עד שיכתוב ויקעקע בדיו ובכוחל ובכל דבר שהוא רושם • רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון אינו חייב עד שיכתוב שם השם שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה' •

פרק ז • אל תחללא את בתך להזנותה יכול לא יתננה ללוי לא יתננה לישראל ת"ל להזנותה • לא אסרתי אלא חילול שהיא לשם זנות • ואיזה זה זה המיסר [דין] לחבירו בתו פנויה שלא לשם אשות • וכן המוסרת עצמה שלא לשם אשות: ג' ולא תזנה הארץ • מוסיף הם הפירות • יכול על מעשה יחידי ת"ל ומלאה הארץ זימה • ולא על מעשה יחידי: ד' רבי יהודה אומר הרי הוא איסר ותחניפי ארץ בתזנותך וברעתך • מהו עונשו של דבר וימנעו רביבים ומלקיש

לא היה • ומצא אשה זונה היה לך מאנת הכלם: ד' רבי אלעזר בן יעקב אומר סתור שהוא בא על נשים הרבה ואינו יודע על איזה מהם בא • והיא שקבלה מאנשים הרבה ואין יודע מאיזה מהם קיבלה • שגג ונשא לבתו שגג והשיאה לבנו נמצא הוי נשא לבתו ובנו לאותו נמצא סמלא את העולם מזוירים שנאמר וזה • זה מה הוא: ז' רבי אלעזר אומר כנין שהוא ענוש לפני המקום כבא על אשה ואמה • נאמר כאן וזה ונאמר להלן ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה וזה היא מלמד שהוא ענוש לפני המקום כבא על אשה ואמה: ז' יכול יהיה בנין בית המקדש דומה שבת • ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו • אמר שבת משם ששירה • ואמר מקדש משם מורא יכול יהיה ירא מן המקדש ת"ל ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שבת לא מן השבת את מתיירא אלא ממי שפיקר • על השבת אף מקדש לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שפקד על המקדש: ח' אין לי אלא בזמן שבת המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מנין ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו • מה שמירת שבת לעולם • אף מורא מקדש לעולם: ט' איזו מורא לא יכנס להר הבית במקלו ובתרמילו במנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשו קפנדריא ובריקקה מקל וחומר

הנהגות מהרי"ר

על הכנים שילחו מכם דאיתא שם הפירות לא כן לא לי ולא ישראל: יכול על מעשה יחיד • פי' אם חסר את בנו ללדס אחר להיות לבלגה וכן הוא שנתפס למתה שסוף עברה בלאו זה ת"ל ומלאה הארץ זימה ולא מעשה יחיד • סמ"ג לאוין פ"ס תמנע בפסקתא ויטריא חין מעשה יחיד כלום חלל על שמטותיו את הכנים כגון ירבעם בן נבט: ד' בן בתלם אומר כ"ס בילקיו כרי הוא אומר [בירמיה ג'] וע' גמ' יבמות פ"ס: שאל שברי עבירה יש בכס: ד' שאלמר וימה [זו] מה הוא כן כהי דמ' וכוונת בגמרא יבמות ל"ו: וע"פ וכוונת בירמיה פ"ז: מה' חיסורי בולח וע' גמ' יומא י"ט ונפסקתא ויטריא חסידים כלומר זו מה תפקד יש בה שמעוה לא יוכל לתקן: ז' כבא על אשה ואמה • פי' בירבן אחרן מתוך שאינו יודע על איזה חסד בלא יבא חס"כ בלא חס"כ או על בתו ולכן נעשו ככתוב מעשה כאלו בלא על אשה ואמה עכ"ל וקשה דהא אם בלא על אשה דרך זנות מותר לישא בתה כדאיתא רמ"א דבמות ואי חייב דרך נשואין שטחא אשה במדינה זו ומורא ונושא אשה במדינה אחרת ח"ו דחיי מביד כהשם כשנשאלה סודת וסא בנית קאמר בגמרא הלא כפי נשוא חסד במו וכוונת נשוא חסותו ונבואין לא קאמר כבא מנא חסד במו • אלא הלא נשוא חסותו ופי' דליכא למיהא לבמו דנבואין מביד במו • פי' נשוא חסד כבא לא ידע אם הוי ללבוז אשה חסרת • ולי' דאיתא לא חסד חסד כל פירות חס' נבואין בלאן מזה כגון חסותו ואשת חסד וכו' • אבל אשה וכוונת לא בלא מזה כשנשוא נבואין ואעפ"י מעלה עליהן כשנשוא כאלו בלא עליהן עכ"ל איתא רענן: ז' ח' כבא נשוא יבמות: וברמ"ס בם' כמטע עשין כ"ס וכו' בית כבסרס פ"ו ובסמ"ג עשין קס"ס ונכ' •

ומעביר על פניו ועשה כשמים וכוונת בירמיה שם דין ט' ובסמ"ג לאוין כ"ב כתנא קמא ובס' כסטרן לאוין רב"ז פסק כדמייכס: ג' גמ' מכות כ': ורמב"ם רש"י מה' ע"פ וסמ"ג לאוין ל"ו וטו"ע יר"ד ס' קפ"א וע"פ: ד' סוכות גמ' קדושין ל"ס: טור מ': וי"ט ומכות כ"א ר' ס"ל [ופלג] וקנס לא יגלח ד"ס וכו' בגמ' שם וכוונת בירמיה שם דין ו' ובסמ"ג לאוין ל"ס וס' כסטרן לאוין רב"ז וטו"ע יר"ד שם: ד' פלג וקדש סוף וקדש בירמיה מכות כ': מלמד שחייב על כרשם כ"י משנה שם ד' כ' ורמב"ם שם וסמ"ג שם וט"ע שם: א' אם נטלן כלל בלחית חין חייב [חלל חסד ואיש חייב] עד שיעלנו בערב כל"ל ד"ס וכו' שם במשנה: ז' שם במשנה: ח' ח' גמ' מכות כ': וע"פ וכוונת בירמיה פ"ב מה' עבד' וכו' • כמנחם שבו בלחית ח"ס וסמ"ג לאוין ס"ב וטו"ע יר"ד ס' ק"פ ובספר כסטרן לאוין פט"ו • בירמיה ס' ס' ירמיה ס' ל"א כהן כהןאול למע לי קדש למיב על כל שריטה ויטריא כהן לקמן סוד אומר פרק ח' בירמיה כ' יליף לה מגוריה שם: י' משנה וגמ' מכות כ"א • וע"פ וכוונת בירמיה פ"ב מה' פ"א דין י"א ובס' כמטע שבו בלחית ח"ס וסמ"ג לאוין ס"א ובטו"ע יר"ד ס' ק"פ וכו' • כסטרן בלאוין רב"ז: **פרק ז** • א' כבא כסטרן פ"ב ורמב"ם ס"ב • מה' עברה כמנחם וסמ"ג לאוין פ"ס ובסמ"ג ס' ח"ו וכו' בית שמואל ובסמ"ג קפ"ו וע' מדרש מהר"י גרלמה על ר"ק רש קרא קמא וקדושין וע' השגת כרמון על ס' כמנחם לרמב"ם שורש טמיה ומגילת אסתר שם: ב' בירמיה רש כללם וזמן מין סטין חלל שפירות מוכין כהלך דמיו ולא סוגר כללן מכלן שפירות מוכין ומשמע שם שפירות מוכין חסידים ולא כמ' בית רבן עשין וטע' מלמד במדות וקלם • שם היא גס כמנחםא רש פס' קדושין לשם טמיה שקלי

סמך ופכיתו חייב וכן חנן דריש ערלה . פי' אם נטע חילן שיהא חלו
למחלל כמו שפירש' ללד פנים לבן שלו . ושואל מנחם חזיו מותר
ואינו אכור משום ערלה . ובגמרא קאמר טעמא ממשמע שנאמר שלש
שנים יוכיח לבס ערלים לא יוכל . איני יודע שבען מחלל הכתוב מדבר
ומה ח"ל ונטעמה כל עין מחלל חלל
אח שפירש' למחלל חייב לסייג ולקורות
פטור . ואית ליה לר' יוסי דרירה
כדאית ליה גבי קנים [פ"א מ"ד]
והיינו לה בערובין [ל"ו] עוד בגמרא
ח"ד יחזקן בשם ר' שמעון בן יוחנן
גפן שעלנה נחמקס חרשין פטורין מן
הערלה . ח"ד יוסי ח"י נטעם והא
תנינן ובעולם מחלו חייב בערלה .
חמן נטע לו נחמקס כרס ככא נחמקס
חרשין : יכול שאני מוציא הקטלות
(במח' שלט ענקקלות . ויבליקוט
הקטוקות) ובלשון משה [פ"ק דערלה
מ"ח] ענקקלות ובגמרא דהתם מזה
ענקקלות : אמר רב פנחס שקלו עד
שלא הכילו שנים . ח"ד הוה בר חלל
לשן טרירקין ענינים שקלו תלמידיה
והתחד שלכן (מפרש והלן לשון המשנה)
שענקקלות שביא לעיל ואפשר שכתב
שלו היה כחוצ בלשון המשנה תמיד
שנעשה מן קטקוט ויש גורסין דריש
חמר ואפשרים כעין חמרה דסוכה
קתני לה [ל"ג] גבי דם קליס
רחמן וכן שו' . הן שול הפסחא שלו
כשן לחין רחמן לאכילה . קליפי
לחיים . קליפס העלמה ורחמים
לצניעם ואסור בערלה : הגלעיתין גרעין
שפירש' : ר' לביא את הכנעני לרבים .
וטעמא ונטעמה לומר משמע לרבים
לא משמע כחך רחמנא לבס והכינו
אח כנטעם לרבים : ר' יודקה ואמר כו'
דמ"ל ונטעמה בן יחיד בן רבים : לבס בן
יחיד בן רבים ואין רבוי אחר רבוי אלא
לחשם . כך פי' בפ' כלשע [פסח"כ ג']
ובעולם מחלו לרבים . שגל בדרכים
וכר"ה : פטור . דלולין נתר רוב
דיעות דמחילתין מפריותיו . והעתם
ליהנות מן העץ לרסס או לדבר אחר
כשצטרק לבס . אכל הטעם לרבים
חז דיוט לא מבטלי דעת הטעם
שלא יכנה חמנו : ר' לא יחליטנו . במחלל
אחר : ולא יצבע בפרי הראוי לנטע
בגן קליפות . ושומר לפרי אסור כמרי .
(במ"ב) ליתא חלל לא יצבע ולא יכנה
וגירסת ה"ס היא ולא ידליקו) ולא
בגלל קמא [ק"א] מחרק כולו : מנין לשלשים יום לפני ר"ה שזה
ככל השנה ועלמה לו שנה : ת"ל ובשנה הרביעית משמע שהשלישית
נכנסת לרביעית . שלא כלו שלש שנים של ערלה חיוס אל יום . אלא
ח"כ נכנסים לתוך שנה רביעית ואפילו הכי אחר רחמנא מיד נחללת
חשוי של שנה רביעית כל פרי קדש הלולים . וכן דריש לקמן גבי חמישית .
אלא מקצת שנה ככל שנה . מיהו בפ"א דר"ה [ט] מיייתי לה אמתניתין דמנינא
שנה לנטיעה מתשרי . וגמר שנה שנה לג"ש . ואם חנטו פירות מתשרי ועד ט"ו

ע"ן . מאימתי הוא מונה לא משעת נטיעתו . פריי פרש לעלים
ולולבים ולמי נפגים ולמי סמדר . או יכול שאני מוציא את ענקקלות
וחבובר ת"ל פריי פריי דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר וערלתם
את ערלתו . ערלים לרבות כולם : ר' שלש שנים יכול בתוך שלש
שנים הוא אסור ולאחר שלש שנים יהיה מותר ת"ל יהיה . לבס .
להביא את חנטוע לרבים . רבי יהודה אומר לבס פרש לנטוע
לרבים . רבי שמעון בן אלעזר משמו הגוטע לרבים חייב בערלה .
עלה מאיליו לרבים פטור מן הערלה : ר' לא יאכל אין לי אלא
שלא יאכל בנין שלא יצבע בו ושללא יהנה בו ת"ל וערלתם
ערלים . לרבות את כולם : ר' מנין לשלשים יום לפני ראש השנה
הרי הן ככל השנה ת"ל ובשנה הרביעית . יהיה כל פריי להביא
את הפרט ואת העוללות כדברי בית הלל . בית שמי אומר יש
לו פרט ויש לו עוללות . והענינים פורים לעצמם . ובית הלל
אומרים כולו לנת : ר' קורש מה קודש אסור להלן מעון חומש
וביעור אף קודש האסור כאן מעון חומש וביעור : ה' היוללים
מלמד שהוא מעון ברכה לפניו ולאחריו . מיכן היה רבי עקיבא
אומר לא יטעום אדם כלום קודם שיכרך . מנין לשלשים יום לפני
ראש השנה הרי הן ככל השנה ת"ל ובשנה החמישית תאכלו את
פריי להוסיף לבס תבואתו . רבי יוסי הגלילי אומר הרי אתה כמוסף
פירות המישיית על פירות רביעית . מה פירות המישיית לבעלים
אף פירות רביעית לבעלים . רבי עקיבא אומר דברה תורה כנגד
היצר שלא יהיה אדם אסור הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם
לכך נאמר להוסיף לבס תבואתו : ר' תבואתו מלמד שאין
נפרה אלא תבואה מיכן אסרו אין פורים את חרבעי עד שיבוא
לעונת המעשרות :

פרק ו מנין לאוכל מן הבכורה עד שלא תצא נפשה עובר בלא
תעשה ת"ל לא תאכלו על הדם . דבר אחר לא תאכלו
על הדם . אל תאכל מן הבשר והדם קיים במזקק ר' דוסא אומר
מנין שאין מברין על הרגוי ביד ת"ל ולא תאכלו על הדם ר"ע אומר
מנין לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין טועמין כלום אותו היום
ת"ל לא תאכלו וגומר ור' יוסי ב"ח אמר אזהרה לבן סורר ומורה
מנין ת"ל לא תאכלו על הדם : ר' לא תנחשו כנון אלו שהם
מנחשים בחולרה בעופות ובכוכבים . לא תעוננו אלו אוהזים עינים .
רבי ישמעאל אומר זה המעביר על העינים . רבי עקיבא אומר
אל

ס"ג . אע"ג ששחטה יפה . וכן אמרין בפ' השוחט [חולין לג' .] ובפרק העור
והרוטב [ק"א] : שאין מברין על הרגוי ביד [סנהדרין מ"ו] : דלון
מתחבלין עליהן אלא לזנוין כדאמרין בפ' ד' מיתות [ס"ג] : אלו המנחמים
בחולרה ובעופות . הפוגעין בכן . או שחולקין מימינם או משמאלם ומנחמים בזה
הדבר בעופות המכירים בהם הניחוש . וכן בכוכבים הרואים בהם כשזרעים
לילך בדרך אי לעשות סחורה או שום דבר . והנשאל בהם עובר משום חמים
חביה עס כ' הלוקח . כדאמרין בסוף מס' פסחים : [קו"ג] : אלו אוהזי
עינים . ככיוצא . מראים לבני אדם דבר שאינו ואוהזים מראיתם : זה
המעביר

מדי"ד
הגהות
עס וסס . מאימתי טעין לו משעת נטיעתו ירושלמי כ"ק דפירש' ורמב"ם פ"ט מס' מעשר
שם ור"ד דין ס' וסמ"ג פ"ק הל' ור"ר ר"י ר"ד : פרט לעלים ולולבים ומי נפגים [וסמדר]
כ"ס נעשה ו' פ"ק דערלה ורמב"ם ספ"ט מס' מע"ל ורמב"ם פ"ק הל' ור"ד ר"י ר"ד :
ר"ל ס"ב ור' גפנים דכייט בשמחטבין בגן טעם מוט כמו מים : לרבות את כולן [כ"ל]
דכייט ענקקלות וחמיו חלל בעלין ולולבין מודה ר"ע ור' פ"ד דפסחים כ"ז דריש דרש
למירא מקדש ור' הוה סך דרש דלקמן ביהמ"ד : ר' ללמ"ג שנים יוכיח מותר [ח"י]
מה שגל בעין שגל' פ"ל יוכיח [בכחיתא] מהל לעולם : לכיזה את הכנעני כו' פרט ר'
משנה ב' פ"ק דערלה וירושלמי שם וטעמא שם ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד דין ר' פ"ט
וסמ"ג שם ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד סכ"ס : ר' ושלל יוכיח ט' [ושלל ידליק ט' חס' כ"ג]
וערלתם [פרלען] ערלים כ"ס בגמ' פסחים כ"ב : וב"ק ק"א : וקדושין ל"ו . וע"פ במוס'
ומפרשים : ר' בגמ' ר"ה ר' ט' : י' פ"ט וירושלמי שם ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד דין
ט' י' י"א ר"ב וסמ"ג פ"ק שם ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל . לכיזה את הכנעני וכו' משנה ו'
פ"ד דעלה וסמ"ג מקדושין ח"י : והפסחל בפ"ט דמשנה פ"ט ובפ"ד דעלה ורמב"ם
פ"ט מס' מע"ל ור"ד דין ר' ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד : ר' וסמ"ג שם וסמ"ג ורמב"ם
שם דין ב' ור' ג"ס ב"ה כ' : ר"ס אע לעין מן הס' ור' למחר להלן גבי מעשר שם :

הכלים מלמד שטעין כו' גמ' ברכות ד' ל"ב : פ"ל ובשנה החמישית . שפעמים אף בשנה
החמישית אסורין משום רבעי עד ט"ו בשבת ויכוי משכחת שטעם שלשים יום לפני ר"ה : יא
שנעשה ר"ה רביעי משום שנה חמישית והפירות אסורין ור' רענן : ר' יוסי בגלילי אומר
וכו' פ"ק ירושלמי פ"ד דעלה פ"ד דעלה שם : ר"ע אומר [חלל] דברה תורה [חלל] כנגד
הכר [הכר] שלא יכנה חס' כ"ס בלוקוט : י' חן פוח' כו' ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד דין
כ' וירושלמי ספ"ק דערלה פ"ד אמת טורס ולא בוסר ולא פגין וכוונא בסמ"ג פ"ק קל"ז :
פרק ו א כל כדחיתא כו' בבבלי סנהדרין ס"ג . מנין לאוכל מן הכהנים עד שלא תצא
נפשה ורמב"ם פ"א מס' מע"ל דין ב' ור"י ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד דין ר' ט"ז
חולין ק"א ורמב"ם פ"א מס' מע"ל דין ב' ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד דין ר' ט"ז
הכוננו דין ר' וסמ"ג ללחן ש"ד שאין מברין כו' לסנהדרין שברנו כו' ורמב"ם פ"ט מס'
סנהדרין דין ר' וסמ"ג ללחן ר"ב . אסורה לבן סורר ומורה רמב"ם בס' כמלות בלחן
ק"א ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל וסמ"ג ללחן ר"ב : ר' שם מנחמים כו' ביהמ"ד ורמב"ם
פ"ט ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל דין ר' וסמ"ג ללחן ר"ב ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד דין ר'
השנה לרמב"ם בלחן ס' ל"ג ורמב"ם פ"ט מס' מע"ל ור"ד : ר' וסמ"ג שם וסמ"ג ורמב"ם
[שנעם חיי וכו'] על הכהנים כ"ס בסנהדרין ס"ס : ורמב"ם שם ור' למחר להלן גבי מעשר שם :

איל האשם מה איל האשם האמור להלן בכסף שקלים אף האשם האמור
 כאן בכסף שקלים דחייב אשמות שער עלין ויהי' חייבים להביא:
 מה להלן כו' כפרה וקרא תנא חנין לאשם שפחה חרונה שלא ינא
 אלא בכסף שקלים ת"ל אשם אשם ונאשם תלוי קאי והתם נמי מפרש

שוא חו וגדל מן הוקן ובגמרא דהתם [בירושלמי] פריך וזש למר
 שמא כשריפה הילדה עד שלא תתאחז בוקנה א"ר חנינא כריה דרז כלל
 מתאחז עד שלא תשריף ר' יוסי בשם ר' זעירא אמר שריפים אף בכס
 מתש כלומר כשתתאחז לוקנה היא כל כחה מן הוקנה וכן אם לוקה

דמוזר אשם נופל לגדלה: וז' שמיא
 אחת על ביאות הכרה מיתורא דאשר
 חטא קדוש והיונו שבה על שפחה
 אחת כמה ביאות אכל אם כל על
 שפחות כהעלם אחד חייב על כל
 אחת ואחת כדמפרש בפ"ב דכריתות
 [ט'] וכן כ' כלל גדול [שנה]
 קצ' דקאמר הכל מודים על שפחה
 חרופה וכו' לעשות שוגג כחיד
 בקרא כתיב כחיד: (בב"ב) שלט
 לעשות חיד כשוגג וכן הוא בכריתות
 [ט'] ונירסת המפרש היא כחסקנה
 דש"ס אם אלא אומא כו' ת"ל כל
 הערות עשה בן קטן כגדול
 ושפחה לא עשה בן קטנה כגדולה
 פ' שכל העריות חייב גדול על הקטנה
 אם הוא בן ג' שנים ויום אחד
 וכן חייבת גדולה על הקטן שהוא
 ראוי בן ט' שנים ויום אחד אכל
 נשפחה לא עשה קטנה כגדולה אשם
 אינה בן עונשין גם הוא אינו
 מניא קרבן דהכי אמר רחמנא
 אם בקורת ומלקות תהיה נשפחה
 גם הוא והביא את אשמו כדמפרש
 בכריתות [ו'] מיהו הוא נענשה
 אפינו פ"ב ק"ן בן ט' שנים ויום
 א' כדאמרינן לפי' דאיתו תולה עונש
 שפחה בלש' ונשפחה עשה חיד
 כשוגג אפי' אם שגג האשם מניא
 קרבן: (כנראה שגג' הת"כ שלו
 היה כתוב כאן נבא דכל העריות לא
 עשה בן חיד כשוגג כ' מה שכתוב
 בת"כ שלט בכסף הכסף): ת"ל כל
 העריות עשה מערב כנומר דאיתקוש
 לגדה מה נדה כהערה אף כל
 הערות כהערה כדמפרש בפרק הבא על

איל אשם מה איל האמור להלן בכסף שקלים אף בכסף שקלים:
 וזכר עליו הכהן באיל האשם לפני ה' על חטאתו אשר חטא מלמד
 שהיה מביא חטאת אחת על ביאות הרבה ונסלח לו מחטאתו אשר חטא
 לעשות את המזיד בשוגג: כל העריות לא עשה בהם אה הקטן
 כגדול ושפחה עשה בה הקטנה כגדולה: כל העריות עשה בהם
 המערה כנומר ושפחה לא עשה בה את המערה כנומר: כל העריות
 אחד האיש ואחר האשה שוים במכות ובקרבן ובשפחה היא לוקה
 והוא אינו לוקה הוא מביא קרבן והיא אינה מביאה קרבן כל
 העריות בחטאת ושפחה חרופה באשם כל העריות בנקיבה
 ושפחה בזכר כל העריות חייב על כל ביאה וביאה ובשפחה אינו
 חייב אלא אחת על ביאות ערוה כל העריות לא עשה בהם מיד
 כשוגג ושפחה עשה בה את המזיד כשוגג:

פרשתא ג

כי תבואו יבול משבאו לעבר הירדן ת"ל אל הארץ
 הארץ המיוחדת: כי תבואו ונמעתם פרט
 לשנמטו נכרי עד שלא באו לארץ או יבול שאני מוציא את
 שנמטו נכרי משבאו לארץ ת"ל כל עץ מיכן אמרו עד שבאו
 אבותינו לארץ ומצאו נמוע פטור נמטו אף על פי שלא כיבשו
 חייב ונמעתם פרט לעולה מאיליו ונמעתם פרט למרכיב ולמברך
 מיכן אמרו סיפוק גפנים סיפוק על סיפוק אף על פי שהכריכה
 בארץ כותר רבי מאיר אומר סקוס שכחה יפה מותר מקום
 שכחה רע אסור אין לי אלא שנמטו אנו ושקד נמטו ייחור סנן
 ת"ל כל עץ עץ סאבל ולא עץ סרק עץ סעבל פרט לנומט
 לסיני ולקורות ולעצים רבי יוסי אומר אפילו אמר הפנימי למאכל
 והריצון לכייני הפנימי חייב והריצון פטור: אמר רבן שמעון
 בן נמליאל במה דברים אמורים בזמן שנמטו לסיני ולקורות ולעצים
 דבר שהוא ראוי להם שאין ראוי להם מנין תלמוד לומר כל
 עץ נמטו לעצים והישוב עלי לאכילה מנין תלמוד לומר כל
 עץ

ויבאו [יבואו לנ'] אכל נשפחה חרופה שכתב ורע כתיב: י כל
 העריות בנקבה כשהיא או שעררה חוץ ממשיה ונשיא שהמשיה מניא פר
 והנשיא מניא שער:

פרשתא ג

נמטו אפי' שלא כיבשו חייב מ' ישראל נמטו כי
 נבואם חולה וכבר באו ברוש מ' ערלה תנינ
 לה והתם [קדושין ל'] פריך והא רבי ישמעאל הוא דאמר [בירושלמי פ"ק
 דערלה] כל ביאות שנאמר בתורה לאחר שכיבשו וחילוקו ומשני מודה
 ר' ישמעאל בחלה וערלה ותיב ל' שנה ככחוש משמעו שני חכמים
 חייבו מ' סמך ככחוש נטיעה לביאה לומר שחיד שכלו נחמיו וכן גבי
 חלה כתיב נבואם משמע חיד ואפילו ערלה וכלאים של ע"ס טהרים
 בכל מקום ואמורים כדתן כחוספתא דתרומות אכל ערלה וכלאי הכרם
 שים נעבוי' ב"י כסורא בחוצה לארץ ונטעתם פרט למכרית ולמרכיב
 שטעה כהיתר כדמפרש: מכאן אמרו בפ"א דערלה [מ"ה] סיפוק גפנים
 וסיפוק על סיפוק אפי' שהכריכה בדרך מותר לטון כיבוק גפנים כמו
 הכריכה באלין מ' שטעה עץ הגפן שנטעו אותו בדרך ומה הוא למעלה
 מדבן ומחבר וקשר בגפן וכן ומתאחז יחד ואף על הכהש דין ערלה מאחר

ענף ותומך בקרקע אלא הילדה וקשר
 ומחבר בה ומתחת לה גם ו מתחת
 שכל חיות של אלו מכה הוקנה וכן
 עד עולם ויהו מעין מרכיב שמרכיב
 עם הוקנה וכן מוכה גבי ילדה
 שמיכנה הוקנה כו' וכ"ש אם מנתק
 הוקנה ומרכיב בה ענף וכשתתאחז
 מרכיב בלוחו ענף כרכבה אחרת
 שכלן מותרין שרי אף כאן אפילו
 שריש בקרקע מחקוס אחר וכל
 חיות מכה הוקנה וכן אם עשה
 כרכבה תחת הקרקע שמדביק ראש
 הענף לוקנה ומתאחז ומכסה עשר
 ויולא מחקוס אחר דחוקה מן הוקנה
 וכן שלש שני אפי' שגדלה מתש
 כמו שנטע בדרך אפילו הכי ראש
 הענף המדונק לגפן וקנה מתירמו
 אכל אם חור והשריש הענף האשם
 מחקוס דבוק הוקנה הוא עכנז
 כאילו נוטע וחייב בערלה מאחר
 שהפסיד כמו שהיה לו מן הוקנה
 כדתן [פ"ק דערלה מ"ה] ככריכה
 שנפסקה והיא מלאה פירות אם הסיף
 במאמץ אסור מ' כריכה שנתאחזה
 לוקנה והיתה מותרת ופסק אחת
 להפרישה מן הוקנה אפילו פירות
 גדלו בה כהיתר אם הסיפו במאמץ
 לאחר הפסקה מן הוקנה נאסר
 כהעונות ערלה והיינו נמי חנוד
 ומרכיב של חיד ערלה כדתניא בפ"א
 דר"ה [ט'] א' ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה'
 וא' המרכיב שלשים יום לפני ר"ה
 ערלה לו שנה כגון פסק ככרית
 ושומד נפני עצמו דומיא דהטוע
 אכל ככרית באלין וכן אף שם דין
 ערלה א"ל דחזק ערלה כגון שחיד

ומרכיב באלין סרק דחשיב כמו שנטע בקרקע כגון שנטע מתחילתן לסיני
 ולקורות ולא לטם פירות דנכחו ראשונות אף בהם דין ערלה כדתן
 בערלה וכדמוכח בפרק משיח מלחמה [סוטה מ"ג] ועתה הכריכס וחייב
 בערלה וכן תני כחוספתא מי שהרכיב אילן מאכל על גבי אילן
 סרק אפי' שישאל רשאי לעשות כן חייב בערלה וכשפירשט משנת ערלה
 חמשה אחאי נקט אילן סרק אכל השתא נוחא לן כי באלין מאכל אף
 לאסור להכריכה משום ערלה כמו שפירשנו: מקום שכחה רע אסור אלא
 נדקה היטב עס הוקנה אלא כמעט שיכול להפרידם הרוח זה חזק נחלה
 שאין עיקר גידולם אלא מן השרשים: אף לו אלא אנו כמרכיב מאכל אם
 לא היה כחוש עץ: שנטע לסיני סניב בגן שלא יכנס כל הרחש א"ל לטעול
 החומה שלא תיכנס: לקורות משסין ענפי אילן מ ה' ה' ה' ה' ה' ה' ה'
 שיתעבה ויעלה בקומה לעשות קורה לצרכי הבית: ולעצים להסמך כהיתר
 וכירים: אכל אם נטע דבר שאין ראוי להם כגון עץ משוקל לקורה
 ובגמרא [ירושלמי ריש ערלה] לעצים ברוץ מ' זה אכל זה שאין להם כח
 לגדל פירות ולקורות כמשפ' וסיני מקום הסיני מוכיח ויש פורים שחגה
 בהם כאן ר' יוסי אומר אפילו אמר הפנימי למאכל והריצון לסיני הריצון
 פטור

הגהות

מדר"ד

אף כלא כהשם כן [מנחת ח"מ] כהמור להלן בכסף שקלים בלשם מעילות עכ"ל ה"י:
 ו' הוא משנה מ' ובגמ' ר' ז' וביבא בריב"ס פ"ד מ' פסלי כמקדשין דין כ"ב ולעיל
 מ' ויקרא דבואם וסוף פ' כ"ל מיי' למ מקדש אחריתי: ו' מלמד [שהוא מביא
 אחת] על ביאות הכרה כ"ל ר' ז' ובי' בליקוט ופ"ה בגמ' בריכות ט' וע' וכונה בריב"ס
 פ"ט מ' שגגות דין ר' וסמ"ג פ"ד ר"ז: ו' עד סוף פ' כ"ל כהשם כדמפרש ר' י'
 ר' וברמב"ם שם ובסמ"ג שם ובלאון ק"כ: ו' ד"ה מ' כ"י כהשם כלא:
פרשתא ג א' הארץ המיוחדת [יבול אפילו נא לען ומואב מ' וכן פסלו אל כהרן
 נמטעם] ב"ל וי' [דכחל קהן] כי פסלו ונאמר בשוקא אחר כי מביאו
 כנגני בתיב וגבי עומר מה כהם פרט לעמון ומואב דכתיב הכהם אשר למ נתן לכם אף
 ככה פרט לעמון ומואב לא נמי וי' דוכי פסלו קדושים בלשם אחר בלשם שמשע אפילו נבא
 לעמון ומואב לא תמשיכו עד שיבואו לארץ ישראל שמשע בלשם אפילו נבא
 כו' משנה ג' פ"ה דערלה: נטעו אפילו שלא כיבשו כהם מ' ישראל נטעו ולא
 ידעתי למה מ' כן כי אפי' נטעו פסלו אחר שנטעו ישראל לארץ ואולי בעל כפי' הוא
 סודר נטיעת כהשם ב' השעשה שפסלו שנטע לעמון פסל אכל אפי' כסודרו פ'

מ' מ' ונטע דבש דין ו' וביב' מ' ר' ז' כ"י דכתי' שנטע לפסלי חייב אף נרד למחוי
 כאן שנטע ישראל ובי' כהשם פ"ד ק"ל ר' ז' ר' פ' אכל משבאו חבטו לארץ אף מה
 שנטעו כדתי' ריב' ופ' ש"ה רבנ"ל חלק ממימי מ' י' וביב' ר' וסמ"ג פ"ד מ' חייב
 ונשעתם פרט לעולם מחליו ברי' אכל כהשם שאלו ברי' חייב ירושלמי פ"ה דערלה
 ורמב"ם וי' מ' וי' דין ו' וסמ"ג פ"ד ק"ל וי' ר' ז' ר' ז' וסמ"ג פ"ד מ' חייב
 אף לו אלא שנטע מלח מלח מל' כל עץ וי' דוכי חיד בריכות הסיני: שם
 ייחור מנין ורמב"ם שם דין ו' וסמ"ג פ"ד מ' חייב שם וי' ר' ז' ר' ז' וסמ"ג פ"ד מ' חייב
 דכל למשע אפי' פירות כגדלים על חילוי סרק פטורים מערלה וכלו שם מ' וסמ"ג פ"ד מ' חייב
 פרט לניטע וכו' ר' יוסי אומר אפי' כו' משנה ריש ערלה ורמב"ם פ"ה מ' חייב שם וסמ"ג פ"ד מ' חייב
 דבש דין ג' וסמ"ג פ"ד מ' חייב כ"י ר' ז' ר' ז' וסמ"ג פ"ד מ' חייב כ"י ר' ז' ר' ז' וסמ"ג פ"ד מ' חייב
 לטם מנין [שהיה חייב] מל' כל עץ כן הכהם ברי' ובלקוט אחת דבר שאין ראוי לטם
 חיד וכו' אפי' שאין ראוי לטם כגון אילן שנטעו ביימור או שאין לו ענפים דכתי' וי'
 בירושלמי ריש מ' ערלה כהשם שם ב' ר' ז' ר' ז' וסמ"ג פ"ד מ' חייב כ"י ר' ז' ר' ז' וסמ"ג פ"ד מ' חייב
 נטעו לעצים וישוב עליו לאכילה ירושלמי שם וסמ"ג פ"ד מ' חייב כ"י ר' ז' ר' ז' וסמ"ג פ"ד מ' חייב

הארוג: יטול לא יפסיל את הקוסה לאחוריו ת"ל לא תלכש. פ"ר אס כלאים
 בתוך הקוסה יכול לא יפסילנה לאחוריו שיהי לא יעלה עליו. וזה דתן בסוף
 חס' כלאים השק והקוסה מצטרפין לכלאים. התם פירשו אס כלאים
 תפורין על סק או על קוסה אסור להוליכם על חתם. אפי"נ שאני טעם
 בכלאים שבה מפני שהסק נ"ב חתם
 חלש. כדאמרין בחס' שבת [ס"ב].
 הרועים יוצאים בשקים וכו' וכן הקוסה
 מצטרפת ואסור (להתכנסות ט) מן
 החמה ומן הגשמים. וכתם היה רוצה
 לומר כי הסל אינו מצטרף מפני שהוא
 ארוג נקיים וחורין גדולים ואין נאלצו
 הנאה. אשכח דתני ש"ס הסל
 מצטרף:

פרק ה' ותיבה בת חורין המאורס

לכן חורין. וכו' השולח
 [גיטין מ"ג]. מפרש רב שבת מאורס
 מיוחדת. דקדושין לא תפסי בה.
 ומדמה לה למקדש חזי אשה דאינה
 מקודשת. וניחא לן נמי דגרסינן בדר'
 עקיבא לכן. ובר' ישמעאל לעבד
 עברי. אכל בפ"ב דכריתות [י"א].
 בשניהם גרסינן עבד עברי. וטעמא
 כיון דהיה שפחה ומיהב בת חורין
 במילתיה דר' עקיבא דוקא לעבד עברי
 דמותרת לו שפחה כיון שפיר מיוחדת.
 אכל לכן חורין דאסורה ליה לא כיון
 חייב בייחוד שלו. וטעמא מפרש שם
 לר' ישמעאל והפדה לא נכדחה דכרה
 תורה כלשון בני אדם ואינה פדויה
 כלל. ומיוחדת לעבד עברי דכתיב לא
 יומתו כי לא חופשה. מכלל דהוא חופש
 אלא עבד עברי הוא: ור' אלעזר
 בן עזריה אומר כל פירות תשורשים
 וכו' בחיוב ערובי חייבי. ויש מקן ברי'
 ויש מקן בגמ' [אכל וזו סמיחה בלי זו
 שפחה חייבי: אין לנו אלא שפחה שפחה
 ומייתיבת בת חורין. וכתם פריך רבי
 אלעזר ב"ע היינו ר' עקיבא. ומשני

התם ר' אלעזר הוא דקאמר ליה לר' ישמעאל בעלמא כוותיך כסירה לי
 דדברה תורה כלשון בני אדם. והבא שאני מכדי כתוב ליה קרא כי לא חופשה
 והפדה לא נכדחה למע לי. ש"ח לחיה שפחה ומיהב בת חורין היא
 דאמר. כי מדשני קרא דבדוריה ולא קאמר ליה בפ"ב דהפדה: ג' מה כסף
 בחזי' וכו'. ואייתי לה בפ' השולח [מ"א]: גבי המשהיר חזי עבד בשטר
 רבי אומר קנה: ד' בקורת מכות. וזמנ' כריתות [י"א]. מפרש בקראי
 תהא כדדן מכות כ"ג. גדול שכולן קורא שבעת המלקות היה
 קורא והפלה כ' את חכוח: ד' ה' חופשה וימתו. ר' זיורא אמר שאם
 נתקדשה חזיה שפחה ונסתחררה גמור קידושה וכו' היא אשת איש והבא
 עליה בעקב. ר' נחמן אמר כקעו קדושין. וזה קתני בה חופשה וימתו.
 חס' נתקדשה לאחר שנסתחררה ובה גופה קמ' דקדושין לכן בחזיה שפחה
 אין בה זר ריחיה. בפ' השולח [מ"א]. יכול יהא כסף גומר רב' להפסיק
 מאיסור שפחות: אורעה כל הפרשה ללא חופשה. מקראה ועיקרה לומר
 שאין גומר בה אלא שטר. והוא מדלא קאמר כי לא חופשה ולא נפדחה ש"ח
 שאין כסף גומר בה לחירות אלא השטר לאבדוק מהגור דאחרי גס כסף
 גומר בה בלא שטר. כדאמר בפ' השולח [מ"א]: ד' אף לאחר ויהי' (כמגרש ו'ל' היה לפניו גירסתו הילקוט. מה שלא נמצא בפ"ב שלפנינו. וז"ל.
 והביא אף אחר חס' הכפורים. אשמו נאמר כאן אשמו ונאמר להלן אשמו.
 מה אשמו האמור להלן מותרו נדבה אף אשמו האמור כאן מותרו נדבה.

איל

מדר"ד

אח"כ ואמר הסיפוס ראיתי בשו"ת כנסת הגדולה בפ"א בסוף ספר כ' בשם המחזיק בשם
 שכתבתי דלא לאחריי רק שכתבתי שפחה חייבת אכל הקטן פטור ות"ל מלאמי לי רב גדול
 טור לי וכו' וכו' פטור כל פירות חיים שם בסבדורין ס"ט ש' על הראב"ד ודבריו פשוטים
 דלא כדבריו יליף לה מקדוש וולף דקטן סייד בקרבן ולא כבגדי מקדוש למעוה או ודמיה דקדוש
 לא חמי רק לכוונה דכיה חייבת על ביאתו כגס דהוא קטן וע' לקמן פ' אומר פקד' ו'
 ברייתא כ': ב' גמ' ספ"ג מה' חיסורי ביאה וסמ"ג ללוח קכ"ה וע' כריתות י"א
 גיטין מ"ג: ב' סבאס בגמ' גיטין מ"א: וע"ס: ד' הובאס דכריתות י"א. פ"ס וסבא
 דכריתות וסמ"ג: ד' ה' חס' חופשה כ"ב. נג' גיטין מ"ג: כי לא חופשה [אורעה]
 כל הכרעה כ"ב. נוסחא אחרת ד"ס: ד' חס' נאמן וכלל אשמו והביא אף אחר יוס"ב
 אשמו נאמר כאן אשמו ונאמר להלן אשמו מה אשמו האמור להלן מותרו נדבה אף אשמו
 האמור כאן מותרו נדבה איל אשמו נאמר כאן וכו' ד"ס וכו' בילקוט וכו'. ויש עמך בס"ל
 אחר י"ב שאל יוס"ב מכד על סיני אשמות ורלן דאשמות פ"ז ודכריתות [י"ב] אשמו
 האמור להלן נדרש שמיטת קול דס' קאי אשמות דאס' נאמר לו שפחה יפול לנדבס
 אשמו

אף

שמחזיקין יחד בארבעה או בשתי תבופות. ח"ג לכך מזכיר ארוג במתניתין לחסוקי
 דבר שאינו נגד כנון פיף של צמר. דמחטטו לפי שאינו נגד. ולא חס לפרש'
 במחטטו מחטטו מקדש שנאמר נגד. ורבי יצחק כ"ר שמואל הביא ראיה מנח' דכלאי'
 [ירושלמי כ"ט]. דמקדש הכהן וקאמר. ולייתי שטולא לייתי טווי. אילו תנינן
 שש ולא תנינן טווי. הוה חמינא טווי

מותר. מחני' לא אחרה בן. אלא אילן
 אסור משום כלאים אלא טווי. וארוג.
 ותייתי ששם ולא יתייתי נח. אילו תנינן
 ששם ולא תנינן נח הוה חמינא נח מותר
 מחני' לא אחרה בן. אלא פיף של צמר ושל
 פשתן אסור מפני שכן חורין בארוג.
 ותייתי נח ולא יתייתי שש. אילו תנינן
 נח ולא תנינן שש הינא חמינא אחרין
 שש מותר. מתניתין לא אחרה בן אלא
 להלדקן אסורין מפני שכן ששין. פי'
 מחני' לא אחרה בן אלא אחרה [נדרה]
 לי שחסי כולן תיבות וכו' ואינו אלא
 ביאור לשון ירושלמי מ"ס אלא וכו' שר"ל
 אלא הכי אחרה וק"ל מ"מ ארוג. וזו
 הכל אחד מדכסין מפני שכן בארוג
 מיהו קשה לי לכל הפירושים דמאי
 קאמר ותייתי שש. ולא לייתי טווי וכלא
 לפי שכתב שאין כלאים אלא עד שטווס
 יחד ויארנס וכן לפי שכתב עד
 שטווס כל אחד לעצמו והדר יחדס.
 עכ"פ צני טווי. וכן קשה אחרי דיוק
 בתרתי. וסמך ה"ל למיפדך דכריתות
 תנן אין אסור משום כלאים אלא טווי
 וארוג. והדר קתני וכלבדים אכורים
 מפני שכן שש. ותולא בני אחריני.
 ומשם שחלמוד וירושלמי סנה דפריך רב
 אשי בחס' ידע [ס"א]: ואיחא או שש
 או טווי או נח כדמשמע הלא במילתא
 ולכך פריך התם בגמרא מכל אחד.
 ומשם [כלון חס' לפרש לפי שיטת
 התלמוד שלנו דהילכתא כמר זוטרא
 ולא כרב אשי] דלא אסור עד שיהי כולן
 ששטני. לפי רבי' שלמה כדאית ליה:

ולפי ר"ת כדאית ליה ח"כ הנה שכל אחד ואחד בפני עצמו הוה כלאים מדרבנן
 וקרא אסכתא בעלמא כנון לכדין מפני שכן שש. וזו כנון פיף של צמר ושל
 פשתן ט'. שמיין הגשולין מזהר אסור להניחן עד שש ופריך של פשתן (נימין
 וכו') אחד מפרש לשון ירושלמי מהו פיף של צמר ושל פשתן (מפני שהם חוזרים
 בארץ פעמים נדבדקן כיוכי החוט כשרוצה לארצן. וחוזרין ומתקמטין וכו'
 כעין טווייה. וכן פיף של פשתן נגד שש וערב של צמר. והתם בריש פרקא [ע'
 דכלאים] אחרין שמואל בר רב יצחק. הו' מיפדך בגוויית' דלא מוקמי נגד
 דעמר גבי נגד דכיתין. כנון כיפס. ונגד דעמר הו' קודם שטווס ח"ג
 דקתני בתוספתא כנון צמר כפשתן להיות אורג עליו אסור ששטני שכי'
 לגו היה נטוי. פי' צמר שאינו טווי ורוצה לארוג נגד דק כעין שטווס.
 כשטווס ואורג פשתן כנון שהוא בנימין דקין וכן צמר כמות שהוא שלא נטוי.
 ואפי' הכי אסור. ששטן לגוין בן טוין. לא להיות האורג עליו לעבד:
 האורג בתחלת האריגה שלא יעלה וישמט. וקושר ראשו השחי בצמר
 ובפשתן. ואסור לעשות כן שטווס בעסק הלגיה וקשירת החיטין ומכתי
 לוט"ל כתב: בן. מיהו איכא דהו' שש וטווי חד חד לח דיה וקטר ליה בדי דדי
 הנוא קטרא עבד. וכו' כאילו הו' שש וטווי וזו בדי דדי מעיקרא ובה מילתא
 נפרינן ליה מדאליטריך רחמנא למשרא כלאים בצינית דהתם ליכא חיבור לא
 בשיעור ולא בטווייתם. אלא בנאותם בלבד והוא הקטר. וטעמא דצינית
 הוא דשרי הא בעלמא הוה אסור מן התורה. ש"מ שהקטר חמור יותר מן

הגהות

רפ"ג וטע"פ י"ד סי' ט"ז: יכול לא יפסיל את הקוסה. הראב"ד ו"ל פי' קוסה שם צמ נגד
 צמר ונגד פשתן שטווסים. כס' ד"ס וע' נוסחא אחרת בסבדי תל' וירושלמי רבי'
 דכלאים: אין לי אלא שלא ילכש בו ת"ל לא יעלה עליו. [עליך לא יעלה] ד"ס והביא
 בגמ' ב"ב י"ד. וע"ס ובימות ס"ט. וע"ס תמיד כ"ז. וע"ס:
פרק ה' א מרש לקטן וכו' שפחה חייבת על ביאתו כגס דהוא קטן וע' לקמן פ' אומר פקד' ו'
 פ"ס ועין לעיל ס'. מרש מרש וזמ' פקד' ו' בתלמוד וע' נדרה ל"ב.
 דהלכתא הו' רבן ע"י וי"ס ח' ש"ל רחוק לטווי ולס' גס כיון מסתמא מוקמין ליה
 בנ"ט וי"ס ח' וי"ס ח' אסור במכס' ספ"ג מה' חיסורי ביאה וסמ"ג ללוח קכ"ה וע' כריתות י"א
 בכריתות י"א דהנכנס מרופס כיכא דקטן שטור גדול נמי פטור ומיין כרב כמגיד דהו' אית
 רק סבא ששטמא קטנה אכל לא ששטמא קטן ואכתי בעניי לא וכו' לכיין דאעפ"כ אין
 יסס הקטן סייד קרבן חיי' מימא דהוא סיידת מלקות כנס שכוף קטן אכל לא שיהיה הו'
 סייד קרבן וביומר יקדש על מ"ס כרמ"ס פ"ט מה' שגגות דין ג' ויראה לי ש"ס מביא
 קרבן עד שיגדיל ויהיה בן דעת כי חס' אית רחוי בשעת משעס לכביס קרבן כליך וסייד

Digitized by Google

ללקח: שומעים לו • שומעים לבזבו: דניה • נפן מודלת ע"ר • האילן איש שם סכנה
שלא ידחפו במהירות • וכן דקל נבזה הוא וכל אחד רחוק מחבירו ויש בו
סכנה • וכן חשוד סכנה • וקראי אסמכתא בעלמא: אפילו זקן אומר
לבזבו • ואין הפסד לחבירו • כי אף לו כח כמו אחר: ך' תלויים • ובגמרא

כן תל איתם • אפילו תשעים ותשעה אומרים לבזבו ואחר אומר לחלק אפילו וכן אפילו חולה לזה שומעים שאמר כהלכה : (ך מה ראית לומר בדלית וכדקל לחלק ובשאר כל הפירות לבזבו • אחר שריבה הכתוב מיעט תל קציר מר קציר מיוחד שהקטן מושל בו כגדול • יצאו הדלית והדקל שאין הקטן מושל בהם כגדול • רבי שמעון אומר חלוקי אניזים בדלית וכדקל : (ך תעזוב לפניהם הנח • תבואה בקשה • תלתן בעמיר • תמרים בטכבודות יכול אפילו השירה אותן ודוח תל אותם • הפרישם ואחר כך השירה אותן ודוח כשם שזכו בהם כך זכו בעיציהם • מנין שספק לקט לקט • ספק שכחה שכחה • ספק מראה מראה • תל לעני ולגר תעזוב אותם • אני ה' אלהיכם אני איני גובה מכם אלא נפשות שנאמר אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער • וכן הוא אומר כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש :

פרשתא ב לא תננובו מה ת"ל לפי שנאמר נניבה שנים
 יושלם. למדנו עונש אזהרה מנין ת"ל לא תננובו :
ב לא תננובו על מנת למיקט • לא תננובו על מנת לשלם תשלומי
 כפל • ולא על מנת לשלם תשלומי ארבעה וחמשה • בן בנ בנ אומר
 לא תננוב את שלך מאחר הננוב שלא תראה ננוב : **ג** לא תכחשו
 מה תלמוד לומר לפי שנאמר וכחש בה למדנו עונש • אזהרה
 מנין ת"ל ולא תשקרו : **ד** איש בעמיתו אין לו אלא איש באיש •
 איש באשה מנין • ת"ל בעמיתו מכל מקום : **ה** לא תננובו לא
 תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו ולא תשבעו בשמי לשקר •
 הא אם ננבת סופך לכחש סופך לשקר סופך להישבע בשמי לשקר :

וְלֹא תִשְׁכַּעוּ בִשְׂמֵי לִשְׁקָר מִה' תִּלְּ לִפִּי שְׁנֹאמַר לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא שִׁיכּוֹל אֵינִי לִי חַיִּיבִים אֲלֵא עַל שֵׁם תִּמְיוּד כִּלְכֹּר .
 מִן לְרִבּוֹת אֶת כָּל הַכִּינּוּיִם תִּלְּ בִשְׂמֵי כָל שֵׁם שִׁישׁ לִי : וְחָלַלְתָּ אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ . מִלְּמַד שֶׁשְׁכּוּעַת שׁוֹא חִילוֹל הַשֵּׁם .
 דִּיא וְחָלַלְתָּ : נַעֲשֶׂה אֶתְּהָ הַחֹלִים לַחַיָּה וּלְבַחְמָה : וְכֵן הוּא אֹמֵר עַל כֵּן אֱלֹהִי אֲבִלְה אֶרְצֵי וַיֵּאשְׁמוּ יוֹשְׁבֵי בָה עַל כֵּן וַתִּרְו יוֹשְׁבֵי
 אֶרֶץ וְנִשְׁאָר אֲנִישׁ מוֹעֵר : וְלֹא תַעֲשׂוּק אֶת רַעַךְ . יִכּוֹל אֲפִילוֹ אֲמַר אִישׁ פְּלוֹנִי נִבְּוֹר הוּא וְהוּא אֵינוֹ נִבְּוֹר אִישׁ פְּלוֹנִי חֲכָם וְהוּא
 אֵינוֹ חֲכָם אִישׁ פְּלוֹנִי עֲשִׂיר וְהוּא אֵינוֹ עֲשִׂיר תִּלְמוּד לֹמֵר לֹא תִגּוּל . מִה תִּגּוּל מִיּוּדָה שֶׁהוּא שֶׁל מִסְּפָן אִף עוֹשֶׁק דְּבַר שֶׁל מִסְּפָן .
 וַיִּזְחַה זֶה הַכּוֹכֵשׁ שֶׁכֵּר שִׁכִּיר . לֹא תִלֵּן פְּעוּלַת שִׁכִּיר אֲתָךְ עַד בּוֹקֵר . אֵינִי לִי אֲלֵא שִׁכִּיר הָאֵדָם שֶׁכֵּר הַבְּחִמָּה וְהַחֲלִים מִנֵּן .
 שִׁכִּיר הֶקְרָקְעוֹת פְּנִין . תִּלְּ לֹא תִלֵּן פְּעוּלַת כָּל דְּבַר : י' עַד בּוֹקֵר אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו אֲלֵא עַד בּוֹקֵר הָרֵאשׁוֹן יִכּוֹל אֲפִילוֹ לֹא בֹא וְלֹא
 תִּבְעוּ תִּלְמוּד לֹמֵר אֲתָךְ . לֹא אֲמַרְתִּי אֲלֵא שְׁלֵא יִלֵּן אֲתָךְ לִרְצוֹנְךָ : יֵאֵל יִכּוֹל אֲפִילוֹ הַמַּהְדֵּה אֲצֵל הַחֲנּוּנִי וְאֲצֵל הַשּׁוֹלְחָנִי יִהְיֶה עוֹבֵר
 עָלָיו . תִּלְּ אֲתָךְ לֹא יִלֵּן אֲתָךְ לִרְצוֹנְךָ : יֵב לֹא תִלֵּן פְּעוּלַת שִׁכִּיר אֲתָךְ עַד בּוֹקֵר אֵינִי לִי אֲלֵא שִׁכִּיר יוֹם שֶׁהוּא נֹכַח כָּל הַלַּיְלָה . שִׁכִּיר
 הַלַּיְלָה שְׁנוּבָה כָּל הַיּוֹם מִנֵּן תִּלְמוּד לֹמֵר בִּחְסוֹ תִתֵּן שִׁכְרוֹ : יֵג לֹא תִקַּל חֶרֶשׁ אֵין לִי אֲלֵא חֶרֶשׁ . מִנֵּן לְרִבּוֹת כָּל אֲדָם תִּלְּ
 וְנִשְׂאִי כַעֲסָךְ לֹא תֵאָדָר . אִם כֵּן לִמָּה נֹאמַר חֶרֶשׁ מִה חֶרֶשׁ מִיּוּדָה שֶׁהוּא בַחֲיִים . יֵצֵא הַמַּת שֶׁאֵינוֹ בַחֲיִים : יֵךְ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן
 מַדְשׁוֹל

[illegible]

מַשְׁתַּת פְּנִים רִין ט"ו ט"ז : וְ רַשׁ תּוֹר אֶף מְלֻקֵּי אֲנֹשִׁים הִיוּ הֵם כְּלִית וּכְדֵל רַת' :
וְ תַשׁוּב הִנֵּה לְפָנֶיכֶם בְּחֻמּוֹר תַּשׁוּבָה בְּרִיתִי לִפְּנֵי בְרִית וְנִדְרֵיכֶם רַח רַח הִיבֵן : הֵם
מֵי' הֵרֵם שֶׁ שָׁמַיִן הֵקֵן חֹמֶל בֶּךָ בְּחֻלֵּי אֶת דְּבַר שְׁמֵיכֶם חֵן הֵרֵם תַּשׁוּבָה לִשְׁמַיִם
תַּשׁוּבָה וְכֵן מִשְׁמַע וּפְלִיט בִּכְהֵן לֵךְ מִקִּדּוֹר וְכֵן יִלְךְ לֵךְ מִתַּשְׁבּוּב : מ'ל תּוֹרֵם שֶׁמֶס
הַרֵם שְׁמֵיכֶם רִין לִיתֵן הִיבֵן תּוֹרֵם : וְכֵן שֶׁסֶפֶק לִקְטוֹ : מ'ל תּוֹרֵם וְלִבֵּן תַּשׁוּבָה חֹמֶם
הַרֵם לְפָנֶיכֶם שֶׁכֵּן לֵךְ לֵךְ לִרְעוּס וְלִלְמֻנֵּה יִסֵּךְ חֵן מִדּוּלֵּךְ בִּין מִדּוּלֵּה לִפְנֵי בְּרִיתֵיכֶם וְלִשְׁמַיִם
סִפֵּי וְכֹחֵה וְשֶׁ עֵד וְשֶׁ כִּלְי חֲלִין הִלֵּךְ : וְהִיבֵן בְּרִיתֵיכֶם פִּדְ מֵחַ' מַשְׁתַּת פְּנִים רִין
ט' וְנִסְמַח' לִחֻן רַח' וְיִסִּים וְהִסֵּךְ כִּי מִשְׁכּוֹ וְחֻסְכִּי וְדֹרֵם חֲלִיטוֹם וְלִלְמֻנֵה יִסֵּי
כְּתוּבָה בֶּךָ : שְׁמַח' לֵךְ מִשְׁכִּי וְכֵן מִשְׁכִּי :

[illegible]

[בפ"א דף ל"א] דקדושין: י מחביל ומשקה וכו' [שם ל"ב] משל מי רב יבדק אחר משל בן וכו' נתן אחר משל אב: לא סותר את דבריו בנמרה דרי שיהי עובר על דברי תורה אומר לו אבא מקרא כתוב בתורה כך הוא: אל תפס לראותם והיו שיכולין לומר פנה שם לראותם ולא לשאר דבריו [בפ"ב ש"ט גרים לא תפסו לראותם והיו ויניקטו לא גרים תיבת ודיי עמ"ש מה שפי' בק"א וכוונת המחבר כ"ל שהוא מפרש דל"ר ראהי בעלמא שרי אלא דלמסר לראות ראהי ודלית וד"ל שלא יראה את בע"ז ויעיין בה מה שיהי צריכה לחקן בה לאיוו תיקון בנזק בע"ז או לטוי ע"ז והיינו דמייא עלה כל דמס' שבת ור"ל דקט"ס פליג וס"ל דלמס' עמלה אפי' לסתכל בה אסור [וכתב' שבת גרסי' וטרה עמלה אסור אפי' לסתכל בה שנאמר אל תפסו וכו' ענינים על שם שנעשו פרקים מלשון חן מעצבן את סקטן [שם קמ"ז]: תרסיס על שם שמקריבין וכו' לא יחמור [ו"ט]: גני גרוגרת שהתירו: גילולים על שם שסם מנופלין כשזרד גשם עליהם נראין כמו געפלי וכן על מתכת כשחמשתין מעלין תלודו ונשחרין: וכן על עץ כשילחכנה באש נחמסין: אשירם על שם שהם מתאשרים ומתחזקים מאחרים שצריכים למחוך ולהעמיק מלשון אשיר מחוך:

פרק א שאין ת"ל פי' שאם לקבוע להם זמן אכילה כה הרי כבר נאמר והם נדר לו נדדה וכן קרבנו וגו' פ' לו: ב תזבח תזבחה תזבח שלא יכו שנים שומטין וכן אחד דוש אס לחסורת וכתבין תזבחהו חסר וי"ו ומתזבחהו שלא יבא אחד שומט שני ראשים וכן הוא כפ' השוחט [חולין כ"ט] אבל כפי מה שכתוב בספרים לא היה לו לומר תזבח תזבחהו אלא תזבחהו שלא יבא אחד שומט שני ראשים: ד ואם האכל יאכל ביום השלישי וגו' שאין ת"ל פי' שהרי כבר נאמר כפ' לו את אהרן:

למעלה וכן ברין מפני ששלשתם שותפים בו: ה רבי שמעון אומר כבשים קודמים לעזים בכל מקום יכול מפני שהם מוכחרים ת"ל אם כבש יביא קרבנו לחמאת מלמד ששניהם שקולים תורים קודמים לבני יונה בכל מקום יכול מפני שהם מוכחרים ת"ל וכן יונה או תור לחמאת מלמד ששניהם שקולים: ה האב קורם לאם בכל מקום יכול שכבוד האב עורף על כבוד האם ת"ל איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולים אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבים בכבוד אביו: י איזו היא מורא לא ישוב במקומו ולא מדבר במקומו ולא סותר את דבריו אי זהו כיבוד מאביל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומציא או איש אמו ואביו תיראו יכול אם אביו לו אביו ואמו לעבור על אחת מכל מצות האסורות בתורה ישמע להם ת"ל ואת שבטותי תשמורו בולכם חייבים בכבודי אל תפנו אל האלילים אל תפנה לעובדים ר' יהודה אומר אל תפנה לראותם ודיי:

פרק א וכו' תזבחו וזב שלמים לה' לרצ נבם תזבחוהו ביום זבחהם יאכל ומסחרת שאין ת"ל אלא אם אינו ענין לאכילה תנינו ענין לזבחה אף תחילת זבחהם לא יהיה אלא על מנת לאכול לשני ימים: ב אין לי אלא שלמים מנין לכל הנאכלים לשני ימים שלא תהיה זבחתו אלא על מנת לאכול לשני ימים ת"ל וזב תזבחו וזב שלמים וכו' תזבחו וזב חמים הנאכלים לשני ימים שלא תהא זבחתן אלא על מנת לאכול לשני ימים: ג תזבח תזבחוהו אין שוחטים שני ראשים בבת אחת: ד אם האכל יאכל ביום השלישי פיגול הוא לא ירצה שאין ת"ל אלא אם אינו ענין לחוץ לזמנו תנינו ענין חוץ למקומו: ה ואוכליו עונו ישא כי את קודש ה' חלל ונכרת ה' הזה בנין אב כל שחזא קודש חייבים עליו כרת: ו ובקצרכם פרט לשקצורכם נמלים שיכרתה הרוח או בהמה ובקצרכם פרט לשקצורה עכ"ם מיכן אמרו עכ"ם שקצר שדרו ואחר כך נתנייר פסור בם הלכט והשכחה והפיאה ודבי יהודה מחייב בשכחה שאין שוכחה

הגהות מהר"ד

וע' בנזות דבני נתן פרק ל"ד ויש רבנן: שם נפסלים מעין מעשה ידי אדם נאכלים מחמכות וית רענן: שם עוקרין ואלו וזין פסוקתא וזרמתי: עכ"ם פל שם ידן עכ"ם וי' ולי' על שם שאמר בירמיה כ"ב סעצ נדח נפח פסולתן חוללים הם לשון אל ולא כמ"ס רש"י: חם שוכה אמה מאריסן סופר אמה עשה חותן כ"ס דמ' ויניקט: י' פ"ל לא ללס דהול"ל ללס לא תפסו וכו' קאי לא אשפי' אבל תפסו קאי ג"כ לא אשפי' כ"י פ"ל לא תפסו [דכ"ל לא ללס תפסו וע' בפ"ט] כ' ומסוס לא יסיה לך ותפ"ס פ"ל דלא יסיה לך אטו עובר עד שיהימנה ואלו תפסו עובר משפט פשיה וית רענן וסרמנ"ס כס' קמט"ס וזין ג' ובמכוריו כ"י פ"ז דין ט' וסמ"א לחזק כ"ל פסוק לוקח עמים ומכרן קסל לו על דברי הכסף משנה שם שכתב דבמקב"ל כ' עובר ב"ס לכן חין ב' מלקות והלל גס כסד דמל' לכן עובר משום שתי אסורות ופשיט"ר פסד דלוקח עמים וכבר הובא על הכסף משנה במקדש קודש למסרם אטולעמיה ד' ק"ל וביד מלכא כלל ק"ו ונזרזו כסיה ד' ס' ו' ועדשה כוס לה לאקשיי מן דמל' בכמנו דמסיק ביה כרמב"ם ועיין שם עוד בספר דרור כסיה שם:

פרק א ב ד כוס לגיל בסדר ט' פרק י"ב וי' וע"ז ובגמ' ובקיס כ"ס כ"ס וע"ז: [שנכח] שנכחו כ' כג"י כמ"ס וזין לפרש דהכל למכסח כוסו ונכח מוכסחו וע' בגמ' פירק' כ"ט וסנה כרמב"ם יל' פ"ה פסול סחוקתין דין ר' וזין שם: ה' וס' כנין אב כל שחזא קודש [ועשהו פיגול] חייבים עליו כרת כ"ס בנסיקתא וזרמתי ורמזא פירוש גס כעשות ובמנשות וכדליתא במנשות ר"ס הקדוש ד' י"ב וסנה כרמב"ם חמשת מיות דברי סגרת ככסו לכן לא כרמב"ם דברי סג"ל וס"א: ו' פרט לשקצורה לנמלים כ"ל ר"ס וסנה כרמב"ם פ"ב וי' וסנה ורמב"ם פ"ב ח' מתנות עניים דין ר' ובסמ"א לחזק רש"י: ח' חין אחר ששם פ"ז פ"ד דעשה ורמב"ם פ"ב ח' מתנות עניים דין ט' פסק כפ"ק: ט' פסק

אחרי מותו

6

הגדות מהרי"ד

[illegible]

פרק יג ב ואל אשה וגו' אין לי אלא שלא יגלה כו' גבי עריות כתיב לא תקדכו לגלות ערסה • ודרישין ביה ולא לגלות דאפי' טעם קריבה אסור • וכן לגבי נדה כתיב לא תקדכו לגלות עריות • ואמרינן לא תקדכו • ולא לגלות • וזריכי תרווייהו • דאי כתב לגבי נדה ה"ל משום דנים כה דולמא אחי לדידי גילויי אכל שאר עריות לא • ואי כתיב גבי שאר עריות ה"ל סתמיה כה שדרי אפילו יחוד אסור אכל אשתו נדה שמתה ליחוד עמה • ואמא קריבה כעלמא נמי לא נאסרה

ת"ל אשר אני מביא אתכם שמה. ומנין שבאתם של ישראל נרמז להם לכל המעשים הללו ת"ל אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו. ה' שמעון אומר הרי הוא אומר מי פעל ועשה קורא הדורות מראש. וימן לדור החייב שיכואו ישראל ויפרעו מהם: ה' ר' יוסי הנלילי אומר אחר שהכתוב שוקל מעשה ארץ מצרים כמעשה ארץ כנען ומעשה ארץ כנען כמעשה ארץ מצרים. מפני מה זכו הכנענים לישב בארצם ארבעים ושבע שנים שנאמר והכרוך שבע שנים. נכנתה לפני צוען מצרים. אלא בשביל שזכר שכבדו את אברהם אבינו שאמר לו שמענו. אדוני נשיא אלהים אתה בתוכינו. בני אדם שכבדו את אברהם אבינו זכו לישב בארצם שבע וארבעים שנה: ה' רבן שמעון בן נמליאל אומר משום ר' יהודה בן לקיש הרי הוא אומר האדם הנדול בענקים הוא והארץ שקמה ממלחמה. בני אדם שכבדו את הצדיק זכו שתשקוט עליהם את הארץ: ה' או כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען לא תעשו. יכול לא יבנו בניינות ולא יסעו נסיעות כמותם ת"ל ובחקותיהם לא תלכו. לא אסרתי אלא בחוקים תחקוקים להם ולאבותיהם ולאבות אבותיהם ומה היו עושים האיש נושא לאיש והאשה לאשה. האיש נושא אשה וכתה והאשה ניסת לשנים לכך נאמר ובחקותיהם לא תלכו: ה' משפט אל הדינים. חוקותי אלו המדרשות. תשמורו זו המשנה. ללכת בתם זו המעשה. תשמרו ללכת בתם. לא המשנה נגד אלא המעשה נגד: ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם. ליתן שמירה ועשייה לחוקים ושמירה ועשייה למשפטים. וחי בהם לעולם הבא. ואם תאמר בעולם הזה וחלא סופו מת הוא חא מה אני מקיים וחי בהם לעולם הבא. אני ה' נאמן לשלם שכר:

פרק יג איש מה תל איש איש • להביא את העבדים שיהיו מוזהרים על העריות כישראל • לא תקרבו מה תל לפי שנאמר איש איש שיכול אין לי אלא איש שמס שהוה מזהר על ידי אשה אשה מוזהרת על ידי איש מנין תל לא תקרבו הרי כאן שנים: **ב** ואל אשה בנידת מוטמאתה לא תקרב לגלות ערותה • אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא תקרב תל לא תקרב אין לי אלא נידה כל תקרב כל תגלה • מנין לכל העריות כל תקרבו וכל תגלו • תל לא תקרבו לגלות • אני ה' אני נאמן לשלם שכר:

וַיֹּדְבֵה ה' אֶל מִשְׁחָה לְאַמְרֹרִי. דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • רִשְׁבִּי אֹמֵר הוּא שְׁנָאֵמַר לְהִלָּךְ אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו' אֲנִי ה' שֶׁקִּבַּלְתֶּם מַלְכוּתוֹ עֲלֵיכֶם בְּמִצְרִים אָמְרוּ לוֹ הֵן וְהֵן קִבַּלְתֶּם מַלְכוּתִי קִבְּלוּ נְזִירוֹתִי • לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי הוּא שְׁנָאֵמַר כֹּאן אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי הוּא שֶׁקִּבַּלְתֶּם מַלְכוּתִי בְּסִינִי אָמְרוּ לוֹ הֵן וְהֵן קִבַּלְתֶּם מַלְכוּתִי קִבְּלוּ נְזִירוֹתִי • כַּמַּעֲשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַתְּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ רָבִי יִשְׁמַעְיָאֵל אֹמֵר חֲמוּדוֹת הָעֲרִיּוֹת שֶׁהוּא פּוֹתַח בָּהֶם בְּיָוִיד ה"א וְחוֹתֵם בָּהֶם בְּיָוִיד ה"א שֶׁבַתְּחֵלֶת הָעֲנָן הוּא אֹמֵר אִישׁ אִישׁ אֵל כָּל כָּל שֶׁאֵר בָּשָׂרוֹ לֹא תִקְרָבוּ לַגְּלוֹת עֲרוּחַ אֲנִי ה' • וּבִסּוֹף הָעֲנָן הוּא אֹמֵר וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת וְגו' אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • הֵא חֲמוּדוֹת הָעֲרִיּוֹת שֶׁהוּא פּוֹתַח בָּהֶן בְּיָוִיד ה"א וְחוֹתֵם בָּהֶם בְּיָוִיד ה"א • דָּרְבִּי אֹמֵר גָּלוּי הִיּוֹה לִפְנֵי מִי שֶׁאֵמַר וְהִיּוֹה הָעוֹלָם שְׂמוֹן לִינִתֵּק בְּעֲרִיּוֹת לִכְךָ בֹּא עֲלֵיהֶן בְּנוֹרָה • אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • דַּע מִי תִגְזֹר עֲלֵיכֶם • וְכֵן מַצִּינוּ שְׁנִיתֵקוֹ בְּעֲרִיּוֹת שְׁנָאֵמַר וּיִשְׁמַע מִשְׁחָה אֶת הָעַם בּוֹכָה לְמַשְׁפָּחוֹתָיו וְגו' וְכֵן מֵלָאכִי אֹמֵר לָהֶם וְזֹאת שְׁנִיתִי תַעֲשׂוּ כַּמּוֹת דְּמַעַח אֵת מִזְבֵּחַ ה' בְּבֵית וְאַנְקָה • אָמַר לָהֶם אֵין זֶה תַּחֲלָה לָכֶם כִּכְר בְּכֵיתֶם בְּיָמֵי מִשְׁחָה • אָמְרוּ לוֹ וְלֹא אַחֵד עָשָׂה וְשֶׁאֵר רוּחַ לוֹ לֹא מִי שֶׁבְּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל הוּא בְּרָא אֶת הָאוֹמוֹת • אָמַר לָהֶם וְמֵה הָאֶחָד מִבְּקֵשׁ זֶרַע אֱלֹהִים • עָנּוּ כּוֹלָם וְאָמְרוּ יִכְרַת ה' לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עַר וְעוֹנָה מֵאֲחֵלִי יַעֲקֹב • לֹא יִהְיֶה לוֹ לֹא עַר בַּחֲכָמִים וְלֹא עוֹנָה בַּתְּלִמִּידִים וְאֵם הִיּוֹה בָּהֶן וּמִנִּישׁ מִנְחָה לָה' • וְכֵן הוּא אֹמֵר וּמִבְּנֵי יִידֵעַ בֶּן אֲלִישִׁיב חֲכֵהֲנָה חֵת לְסַבְלָט תַּחְרִנִּי • דָּרְבִּי אֹמֵר דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • אָמְרוּ לָהֶן אַף אֲנִי מִזְחֹר כֶּשֶׁם שֶׁאֲמַרְתִּי לְךָ וּקִבַּלְתָּ כֵךְ אָמְרוּ לָהֶן וַיִּקְבְּלוּ • וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם תִּרִי זֶה אֲזַהֲרָה לְכִיד • אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • אֲנִי דִין לִיזַעַר וְנֶאֱמָן לְשֵׁלֶם שֶׁכֶּר • וְכַמַּעֲשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַתְּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ • מִנִּיד הַכְּתוּב שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם מְקוֹלְקֵלִים מְכַל עֲמִסָּה

בן לקח מחר בבדיחא שבת פ' כירס ד' מ"ג ויבומא פ"ס: דן כהנא נחלא ללש' מ"ט
 וכו' והלכה ללש' (נחש) מכוללת זו [זו] וית רבנן: [והלכה] יביטא למחש' כ"ל ר"פ:
 ח' לא מחשבה [עיקר] חלל מחשבה [עיקר] כ"ה בדיקוור רמז עק"ף:
פרק י"א להכניס את העיקר לו' ופ"ס וכו' בדיחא פ"ס מ"ט מלכא:
 ג' קבלו גדותיו וסא דלמא כן חזקא בפ"י ובפריות משום דקשה בעמיקא למחש'
 מחן ר"פ: ד' גבול כישין חלק פ' דרות כ"ט: וכן מצינן כ"ה בוכח למחש' פתח גמ'
 שבת ד' ק"ל: וימת ע"ס: לא יסיה לו ע' בבבבחי' ר' וסא סיס ככן [לא יס' לו ע' שבת]
 כ"ל ד"ס וכן גמ' שבת פ"י: ובבבבחי' פ"י: וכו' וכו' למחן סיס קירי ר"פ ע"ס
 בבבבחי' דמחש' פתח דהו' סקללס ד' כמור ר' על הכ"ס ע"ס הכבדות וכו' בפ"י
 שבת דקלסו ע"ס כל הכרעות ולישבו דקלסו גס על כל הכרעות דק שבתס סא
 חזין ר' בבבבחי' ופ' ב"ס: סיסרס פ"י קפ"ד לישב בבבבחי' סס מנא וליכ' כרעותי' וכו'
 מצינ' מנא ת"ס פ"י ד"ס וכו' סיסרס ויכל לכיות ת"ס ופ' לישב דה ס' משך לסנ גמ'
 סכסו כן מוקדקין בגמ' שבת פ"סר סכסו כ"ל לר' וכו' בבבבחי' מיחס' שזין משך מנא סכס:
 ח' סיסרס כ"ס פ"י מנא: ו' ד"סל סכס"כס' ח' ח' למחש' שבתס מן סכס' כרעותי' פ"י
 בבבבבחי' ופ"י ק"י שבתס סס מן הכרעות פ"י דקלסו ח' סיסרס למחש' מן סכבדות וכן
 יסכרס כ"ס יסר' מ' סכסרס ק' כ"ס פ"סר לסס ח' ח' מנא למחש' שבתס וית רבנן ח' ס'
 סא פ' למחש' ח' ס' פ"י ח' מנא פ"י ח' מלכוס דרבנן ח' ס' וסכס' לנ"י [שבתס]

כחשש ארץ מצרים וגו' אשר ישכמה בה [לח] תפשו ככל . ומזן שישבתו פ' בתום וכל
 גם ברם בשם הרמב"ד ורש"י עוד חידוש והפכה הם משגגות ואפוא קם כ"ו ויכן
 ישראל היו פתעתיים בקדושה היו הם מתקדשים לעשות כל פתעוטי כי זאת לו לעומת
 זו : ויזמר ח' וכבשתי פ' קרבן אכרן ואמר י' אשר י' ולומר לעל מזהרים קלקלו לעומת
 י' ויחזירם בשבת וכבשתי בפעמים דמלתי [ויקחון ד' קס"ט:] פ"ל [וכמעשה ארץ
 ככל] אשר אמי מוציא וכו' וכל ברם : וזמן לזר סמיך . וכן סווא בליקוט ישמעאל רמ"ז
 ש"ל אכן בליקוט במשפטן סוף דער פקד"ה כחשש וזמן [אשר חזר סמיך] שיחלו ישראל
 ויחשו מוס : ו' קס"ט בתוכיו וכו' לישב וכו' והאשר מוסק ד"ס וע' קרבן אכרן מפרש
 וסמלם וז' סווא לנפיש וכו' גבול במזמן ח"ל דרוה י' : ו' רש"ל מוסר שטור ר"ל בן רש
 אלו מוכן כי חזק ואמר רש"ל שיהא אצור דרוה שטור ר"ל בן לקוט שטור סמיו של ר' קמ
 יוסק ורש"י לנ"ס אסמ' מרדכינ ס"ס : ובבא מלעזע פ"ד . ר"ל למד פסוק דרבה קידס שבל
 למד דר' יוסק ורש"י טול פסוק ורש"ל אר' לו ר'י מפרשין דרשנא בלעז י' ושמעין' כלכס
 ר' רבי יוסק ורש"י פרושיש פסוק חזק לא ויכן לאורימל אלל בגין ושמעין' אכשעתיש
 דרין מן י' גולגולת דרית ויהא שוכרים לתור שזח סח בפעם שזח סמיו ללמוד ענרם סמנס
 בליקוט כולל לנפיש ורש"י מפרש שטור ר"ל בן לקוט ובלקוט מיי מרד רש ק"ב אשנא
 רש"ל מוסר ר"ל בן לקוט חזק סווא בליקוט ישמעאל י"ד רש כ"ז [וע"פ מרש"י]
 ובשרה קסלם סווא שטור לא ויכל ללמוד יוסק בן לקוט שטור רש"ל סמל' י' יוסק

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

מועד ה' חייבין עליו בחוץ . והס' [ק"ג] : פריך מברייחא דהכא דמשמע כה שראוי לכה אל פתח אהל מועד אלא דמחשט לכו מלה' ומסיק ומשני כאן קודם וידיו שדיה ראוי לפתח אהל מועד אבל מחשטין לה שאינו להקריבה לה' ולאחר וידיו מחשטו שכבר אינו ראוי לכה לאלה מועד . אבל קודם הגרלה חייב עליהן . דלמרינן ב' שני שטורים

[ס"ג] אס שטין בחוץ עד שלא הגריל עליהן חייב האיל וראויין לשטיר כנעשה על המזבח החיצון אבל לא למזבח הפנימי שעדיין מחוסר הגרלה . וברייחא דהכא מיייתי נפרק בתרא דזבחים [ס"ג] ונפ' שני שטירי [ס"ג] ונפ' דלמחור' : ו' י"ג :] ו' ולא חוציא עולה ומחוסר זמן בגופה . בחוץ שמנה ימי לידתה . ומוריס שלא הגיע זמנו . שעדיין קטנים הם : א"כ כגון שנשחטה אהר כו חיים : חטאת מחוסרת זמן בבעלים . חטאת של זכר וזכר ויולדת . קודם שנטהרו כדתנן בזבחים [ק"ג] : והס' [קט"ו] כפ' פרת חטאת מדקדק אמאי לא קתני הכא אס' כהני חטאת מחוסר זמן בבעלים כדקתני בהם בתמינתן : ר' שמעון אומר האיל וכן כשרין לאחר זמן כו' . הס' [ק"ד] מפרש מאי טעמא אחר ר' חילעא א"ר שמעון בן לקיש אחר קרא לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים מה . א"ל משה לישראל כי עייליתו לארץ ישראל . ושרות אקריבו . פי' נדרים ונדבות חובות לא תקריבו . ואמר להם כן על זמן היותם בגלגל שחותרו הכמות ונאסר להקריב שם חובות . עד שכלו לשילה שנאסרו הכמות וסותרו להקריב חובות . ואמלא גלגל לגבי שילה כמחוסר זמן דמי . וכתיב ביה לאו דלא תעשון :

פרק ט או יכול שאני מוציא עולה מחוסר זמן בבעלים . ואשם גזיר . ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן . ת"ל שור מכל מקום כשב פ"ט עז מ"ט . דם יחשב לאיש ההוא . ולא לשולחיו דם שפך אחד ששפך חייב שנים ששחטו פטורים : והר"ה ומה אם במקום שהמעלה להדיוט פטור . חייב שנים שחעלו . מקום ששחט להדיוט חייב אינו דין שנהייב שנים ששחטו . ת"ל דם שפך . אחד ששחט חייב . שנים ששחטו פטורים . ונכרת האיש ולא הצבור . ההוא . לא אנוס ולא שונג ולא מוטעה . מקרב עמו . ולא עמו ועמו שלום : ג' עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישם בשעת איסור הכמות והקריבם בשעת איסור הכמות מבחין שהרי עונשם אמור . אזהרתם מנין תלמוד לומר השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה . כי אם במקום : ד' מיכן ואילך הוא מדבר בקדשים שהקדישם בשעת היתר הכמות והקריבם בשעת איסור הכמות שנאמר למען יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זובחים . וזבחים המותרים להם כבר . על פני השדה . מלמד שכל הוזהב בבמה כזוכה בשדה : ה' והביאום לה' מצות עשה ומצות לא תעשה מנין ת"ל ולא יזבחו עוד זבחייהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם . ואיני יודע אם אלו קדשים קריבים בבמה ת"ל שלמים . אין לי אלא שלמים מנין לרבות את העולה ת"ל זבחי : ו' או יכול שאני מרבה חטאת ואשם ת"ל אותם . מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו . אחר שריבה הכתוב כיצט' ת"ל שלמים . מה שלמים מיוחדים שחם באים בנדר ובנדבה אף איני מרבה אלא כל שהוא בא בנדר ובנדבה . אף המנחות והגזירות דברי ר' מאיר . וחכמים אומרים אין לך קרב בבמה אלא עולה ושלמים בלבד : ז' וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' . וזיקת כהן במזבח . ואין זריקת כהן בבמה אלא אף הגרים אף הנשים אף העבדים כשירים בבמה . מזבח ה' פתח אהל מועד אין מזבח ה' בבמה . אלא אפילו העלה על הסלע או על האבן חייב דברי רבי מאיר . רבי ישמעאל אומר לעולם אינו חייב עד שיבנה כמין מזבח ויעלה עליו . והקטיר את

חומר ה' חייבין עליו בחוץ . והס' [ק"ג] : פריך מברייחא דהכא דמשמע כה שראוי לכה אל פתח אהל מועד אלא דמחשט לכו מלה' ומסיק ומשני כאן קודם וידיו שדיה ראוי לפתח אהל מועד אבל מחשטין לה שאינו להקריבה לה' ולאחר וידיו מחשטו שכבר אינו ראוי לכה לאלה מועד . אבל קודם הגרלה חייב עליהן . דלמרינן ב' שני שטורים

[ס"ג] אס שטין בחוץ עד שלא הגריל עליהן חייב האיל וראויין לשטיר כנעשה על המזבח החיצון אבל לא למזבח הפנימי שעדיין מחוסר הגרלה . וברייחא דהכא מיייתי נפרק בתרא דזבחים [ס"ג] ונפ' שני שטירי [ס"ג] ונפ' דלמחור' : ו' י"ג :] ו' ולא חוציא עולה ומחוסר זמן בגופה . בחוץ שמנה ימי לידתה . ומוריס שלא הגיע זמנו . שעדיין קטנים הם : א"כ כגון שנשחטה אהר כו חיים : חטאת מחוסרת זמן בבעלים . חטאת של זכר וזכר ויולדת . קודם שנטהרו כדתנן בזבחים [ק"ג] : והס' [קט"ו] כפ' פרת חטאת מדקדק אמאי לא קתני הכא אס' כהני חטאת מחוסר זמן בבעלים כדקתני בהם בתמינתן : ר' שמעון אומר האיל וכן כשרין לאחר זמן כו' . הס' [ק"ד] מפרש מאי טעמא אחר ר' חילעא א"ר שמעון בן לקיש אחר קרא לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים מה . א"ל משה לישראל כי עייליתו לארץ ישראל . ושרות אקריבו . פי' נדרים ונדבות חובות לא תקריבו . ואמר להם כן על זמן היותם בגלגל שחותרו הכמות ונאסר להקריב שם חובות . עד שכלו לשילה שנאסרו הכמות וסותרו להקריב חובות . ואמלא גלגל לגבי שילה כמחוסר זמן דמי . וכתיב ביה לאו דלא תעשון :

פרק ט או יכול שאני מוציא עולה מחוסר זמן בבעלים . ואשם גזיר . ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן . ת"ל שור מכל מקום כשב פ"ט עז מ"ט . דם יחשב לאיש ההוא . ולא לשולחיו דם שפך אחד ששפך חייב שנים ששחטו פטורים : והר"ה ומה אם במקום שהמעלה להדיוט פטור . חייב שנים שחעלו . מקום ששחט להדיוט חייב אינו דין שנהייב שנים ששחטו . ת"ל דם שפך . אחד ששחט חייב . שנים ששחטו פטורים . ונכרת האיש ולא הצבור . ההוא . לא אנוס ולא שונג ולא מוטעה . מקרב עמו . ולא עמו ועמו שלום : ג' עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישם בשעת איסור הכמות והקריבם בשעת איסור הכמות מבחין שהרי עונשם אמור . אזהרתם מנין תלמוד לומר השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה . כי אם במקום : ד' מיכן ואילך הוא מדבר בקדשים שהקדישם בשעת היתר הכמות והקריבם בשעת איסור הכמות שנאמר למען יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זובחים . וזבחים המותרים להם כבר . על פני השדה . מלמד שכל הוזהב בבמה כזוכה בשדה : ה' והביאום לה' מצות עשה ומצות לא תעשה מנין ת"ל ולא יזבחו עוד זבחייהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם . ואיני יודע אם אלו קדשים קריבים בבמה ת"ל שלמים . אין לי אלא שלמים מנין לרבות את העולה ת"ל זבחי : ו' או יכול שאני מרבה חטאת ואשם ת"ל אותם . מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו . אחר שריבה הכתוב כיצט' ת"ל שלמים . מה שלמים מיוחדים שחם באים בנדר ובנדבה אף איני מרבה אלא כל שהוא בא בנדר ובנדבה . אף המנחות והגזירות דברי ר' מאיר . וחכמים אומרים אין לך קרב בבמה אלא עולה ושלמים בלבד : ז' וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' . וזיקת כהן במזבח . ואין זריקת כהן בבמה אלא אף הגרים אף הנשים אף העבדים כשירים בבמה . מזבח ה' פתח אהל מועד אין מזבח ה' בבמה . אלא אפילו העלה על הסלע או על האבן חייב דברי רבי מאיר . רבי ישמעאל אומר לעולם אינו חייב עד שיבנה כמין מזבח ויעלה עליו . והקטיר את

דדברי הרב דכרי התלמוד דברי מי שומעין וקרא אחי למעוטי שנים שאחזו בסכין ושחטו : דס ספק . אחד ששפך חייב דשפך משמע אחד : ב' ומה אם במקום שהמעלה להדיוט פטור . לשם כן אדם . דכתיב לה' ויכיל דמעלין בנים חייבים דמרינן לה מאיש איש : מקום ששחט להדיוט חייב . דמרינן ליה מאיש איש . מפרש רש"י בפרק השוחט ומעלה [זבחים ק"ח] להביא

הגהות מררי"ד

בחין כג"ל ד"ס : ב' המעלה לכדיוט פטור פי' כל שהעלה שלא לשם קרבן מעלה לכדיוט כן כ' כהנ"ג ו"ל ורש"י ו"ל מירש שחייב משום עובר ע"א ונעור משום העלאת ח"ן ואם הו"ל כפ"ל ובג"ל בהעלאת ח"ן אינו מביא חטאת על שגגתה עכ"ל ד"ס : ד' פ' גמ' זבחים ק"ט : ה' אמיסה אינו יודע אם אלו כן קדשים הקריבים בבמה כג"ל ד"ס : ז' ואין זריקת כהן בבמה ע' גמ' סוף ח"ס זבחים ונע"ל ס' ז' מרשם ה' ברייתא ז' : אפילו העלה כו' חייב דכיון ר' שמעון וחכמים אומרים לעולם אינו חייב כ"ה בקצת ווסמאות ד"ס וכו' בילקוט וע' בשמשה פ' י"ג דזבחים ד' ק"ה . ובגמ' שם : ובגמ' רש"י פ"ט מה' משעה

כ"ה בילקוט : ו' וגל חוציא עולה מחוסרת זמן כג"ל וכו' ברי' וכל זה כונא בשמשה ר"פ י"ד דזבחים ד' ק"י וע"פ ד' ק"י וכו' דברכ"ס פ' י"ט ס' ט"ז משעה הקרבעת ובסמ"ג לחוץ ש"ג : א' שנים ששחטו פטורים משום זבחים ק"מ : וכו' בקדושת מ"ג . וכו' ברייתא דמרינן פ' י"ט מה' משעה הקרבעת זין ט"ז : ב' ולא בנדר וכו' פ' לעיל ס' כו פרש"ה י' ברייתא י' וע' ד"ר שפ"ר ברין קל אמן נעשים . לא שונג וכו' גמ' זבחים ק"מ : וע"פ נפוס ד"ס כהנ"ג שונג וע' לעיל כוף כדק ט"ז : ג' ד' ה' כהנ"ג זבחים ק"ז : וע"פ ובגמ' פנדח אהר י"ל וע"פ ובס' לשם סמנים שם : וסקריבם בבמה איסור הכמות

Digitized by Google

מזכר דה"כ אינו מכפר (בשנפוט דף י"ג בראש ד"ה דאי לא חמא הכי)
 ע"ש אמר ומכעט ולכך אס עשה מלאכה בחצי היום ויה"כ חולה עד
 שתחשך שחא יחזור ויעשה עוד מלאכה ויבטל כפרתו כי אינו מכפר אלא על
 מי שאינו מוסק עוד במלאכה והיונו נמי שישד רבינו משולם בנפוט ערב תמחה
 ודונו: עבירות שכן אדם למקום וכו'.

בסוף יומא מיירי בה: ה' מנין לרבות
 כהן אחר המתמנה ת"ל וכפר הכהן
 כלומר מנין שצריך אלו להתקן כהן
 אחר שחא יארע בו פסול וזו התקנה
 תהיה במקום משיחה או ריבוי בגדים
 שצריך לעשות ככ"ק קודם י"ה ולפי שאי
 אפשר למשוך קודם שאין שני כהנים
 גדולים עושים כאחד משום איזה ולכך
 צריך התקנה להיות במקום משיחה:
 ה' מנין לרבות לו כלים אחרים כן
 הערבים כדתן ביומא [ל"ד:] וכו' וכפר
 את מקדש הקדש וז' לפני ולפנים ימפרש
 בירושלמי מתנות שלפני ולפנים: אהל
 מועד זה הכול מתנות שבהיכל:
 המזבח כמשמעו מתנות שנמנח
 הוסיף: וכפר אלו עורות זה שריס
 שנשפך ליומר מזה חמיון שחא
 בעורה ורי יהודה לטעמיה דלחית ליה
 דשריס מעכבין ורבינו שלמה ז"ל
 [עין יומא ס"א:] פי' על טומאה
 שאירעה בן ולא כפר במעשה שלהן:
 השוה כולן בכפרה אחת מדכתיב
 יכפר: שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח
 וכשאר עבירות ללד חטאתות מקדש
 וקדשו: ודס פיר מכפר על הכהנים
 ודס שער הנעשה בפנים על ישראל:
 ר' שמעון אומר כס שדס השעיר וכו'
 וטעמיה מדכתיב את שני השעירים
 חקוט שער המשתלח לשעיר הנעשה
 בפנים מה שער הנעשה בפנים אינו
 מכפר אלא על ישראל דכתיב אשר לעם
 אף שער המשתלח אינו מכפר אלא
 על ישראל ללד ורבי יהודה
 אומר להכי חקוטו שיהו שוים
 במראה ובקומה וכו' הורע [חולין
 ק"א] קאמר דלמי חנא סבר דלויס
 לא חקוט עס ומצריך לרבוניהו הכא
 מדכתיב יכפר: ה' שלא בשעיריהם יטהר
 היום

מלאכה ריבה: ה' אין לי אלא מלאכה שהיבים על מינה ברת
 מלאכה שאין חייבין על מינה ברת מנין שלא יעלה באילן ושלל
 ירכב על נבי בהמה ולא ישוט על הפים ולא יפוק ולא יטפח
 ולא ירקד ת"ל שבתון שבות אין לי אלא שבתות רשות שבתות
 מצוה מנין לא יקדיש ולא יעריך ולא יחרים ולא ינביח ולא
 יתרום ולא יעשר ולא יקדש ולא יגרש ולא ימאן ולא יחליץ ולא
 ייבם ולא יפדה נטע רביעי ומעשר שני ת"ל שבתון שבות
 אורה זה אורה האורה לרבות נשי אורה גר' זה חגרי הנר'
 לרבות נשי גרים בתוככם לרבות נשים ועבדים:

פרק ה כי ביום הזה יכפר עליכם בקרבנות ומנין שאע"פ
 שאין קרבנות ואין שעיר היום מכפר ת"ל כי ביום
 הזה יכפר עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר ושבין
 אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצא את חבירו: ה' וז'
 דרש ר' אלעזר בן עזריה שכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו דברים
 שבין לבין המקום מוחלים לך דברים שבין לבין חבירך אין
 מוחלים לך עד שהפיים את חבירך: ה' ומנין שיום הכיפורים אסור
 באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש
 המיטה ת"ל שבתון שבות יכול תהא שבת בראשית אסורה
 בכלום ת"ל הוא היא אסור בכלום ואין שבת בראשית אסור
 בכלום: ה' וכפר אשר יששה אותו מה ת"ל לפי שכל הפרשה
 אמורה באהרן אין לי אלא אהרן עצמו מנין לרבות כהן אחר ת"ל
 אשר יששה אותו: אין לי אלא משוה בשמן המשחה מרובה בגדים
 מנין ת"ל ואשר ימלא את ידו מנין לרבות כהן אחר המשתנה ת"ל
 וכפר הבהן: ה' לכהן תחת אביו מלמד שהבן קודם לכל אדם
 יכול אף על פי שאין ממלא מקומו של אביו ת"ל ואשר ימלא את
 ידו בזמן שהוא ממלא מקומו של אביו הוא קודם לכל אדם ואם
 אינו ממלא מקומו של אביו יבוא אחר וישמש תחתיו: ה' מנין
 שכשם שמתקנים לו כהן אחר תחתיו שחא יארע בו פסול כך
 מקדשים לו אשה אחרת על תנאי שחא יארע דבר באשתו ת"ל
 וכפר בעדו ובעד ביתו וביתו היא אשתו דברי רבי יהודה
 אמר ר' רבי יוסי אם כן אין לדבר סוף: ה' מנין לרבות כלים
 אחרים בין הערבים ת"ל ולבש את בגדי חבד בגדי הקדש
 בנין אב לכל בגדי בוג' שיהו משל קדש: ה' וכפר את מקדש

קדשים יחזר: ה' שלא יעלה באלו: ה' מדרבנן הן ואמכניהו
 אקרא: לא יעלה באלו [בניה לוי:] שחא יחלוט ולא ירכב ע"ג בהמה
 שחא יחזר ויחזר: ולא ישוט על גבי המים שחא יעשה חנית של שיטין
 ולא יפסוק בירושלמי שחא עושה מכעסו כמו ויפסוק את כפיו ולא
 יטפח בסיפה לרצונו ולא ירקד שחא

יעשה כלי שיר ר' ירמיה כסס ר'
 זעירא קיפון עוקר שתי רגליו עוקר
 עוקר אחת ומניח אחת: לא יקדיש
 קרבן: ולא יעריך משום דמיו למקח
 וממכר ונתמכתה שבת [קמ"ה:]
 מחיר להקדיש בחובות שקבע להם ומן
 וכתם מיירי בה: ולא ינביח חלה ולא
 יתרום ואפי' ליתן לכבן בו כיום:
 בתוככם לרבות נשים ועבדים נ"פ
 אשן [בסוכה כ"ה:] מרבה לאו מרבה
 דהאורה וקאמר לא נלמד אלא
 לחוספת עניו פ"ה הוהיל ומיעטיה
 רחמנא חשונס וחלורה: אימא לא
 ליתיה ביה קמ"ל אבל ויה"כ גוה'
 מדרב ידאד אומר רב נפקא דהשוא
 הכתוב אשה לאיש לכל עונשיו גלגור'
 ופשוטה דבריותה מרבה נשי האורה
 וגמי הגרים וס"ד מינה שלא ינכה
 דיניהם שתי קורות וחייבו משום מוכח
 בעליהן אבל פנויה לא לכך צריך
 לרבות מתוככם:

פרק ה ואין שעיר היום מכפר וכו'
 ונתמכתה השעיר מכפר
 מיד ויה"כ עד שתחשך כך גרסינן
 בשנפוט ויחזר ויה"כ שחכר בלל
 שער ואין שער מכפר בלל ויה"כ
 ובנתי ירושלמית זעירא אומר ויה"כ נמי
 מכפר מיד ובפרק א' דכריתות [ו']
 ונשפוט [ו'] לרבי כרת דוממה הכי
 משכחת ליה כגון דחנקתי לחמא
 ומית' ח"נ דפדור סמוך לשקיעת
 החמה: ה' נמי דמסקיה מר' לשקול
 ומית' ולו האירסא משמע שנס ויה"כ
 מכפר מיד אס עשה מלאכה בחצי היום
 וקשה דעל סוגיא זו מניח בשנפוט
 דכתיב חומר בשעיר מנ"ל וכו' ויה"כ עד
 שתחשך וכו' ר"ה גרס תניא ולא קאמי
 אלמלא ורבינו שלחא תחקה ואינה
 גס בכריתות מיהו יט לישב דהתם

הקורש וזו לפני ולפנים אחל מועד זה ההיכל המזבח זה מזבח יכפר אף לעזרות הכהנים אלו הכהנים עם הקהל
 אלו ישראל יכפר אף ללויים השוה כולם בכפרה אחת מלמד שהם מתכפרים בשעיר המשתלח דברי רבי יהודה ר' שמעון
 אומר כשם שדס השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל כך דס הפר מכפר על הכהנים כשם שוידויו של שער המשתלח
 מכפר על ישראל כך וידויו של פר מכפר על הכהנים: ה' והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר על בני ישראל שכל חטאתם אחת
 בשנה מזה ת"ל לפי שמצינו שזה מכפר עליו שלא בשעיריו יכול אף שאר הימים כך מכפרים שלא בשעיריהם ת"ל אחת בשנה אוציא
 את הפסח ואת חזנן שהם שבעת ימים ולא אוציא את העצרת שהוא יום אחד ת"ל אחת בשנה אוציא את העצרת שהוא רגל
 ברנלים ולא אוציא את ראש השנה שהוא יום טוב כיום הכיפורים ת"ל זאת אחת בשנה זה מכפר שלא בשעיריו ואין שאר ימים
 מכפרים

הגהות מדרי"ד

אל יוס רק בקרבנות ומנין וכו' קרבן חסד: עבירות וכו' ובריתם ב' משנה יומא פ"ס:
 עין שס במכרשים ויין סכר משכנות יעקב לר"י ה' נשים סדר לבנים וילך ונשאר שמי
 הלכס ס' ע"ו וכלן בקרבן חסד: ה' ומנין שיום הכיפורים אסור בנחילס וסיכס וכו' כ"ל
 ד"מ וכו' בגמ' יומא פ"ד וכן עיקר דכא כדר רבי לעיל דעיקר טעמיה הוא בנחילס
 וטעמיה ועוד דנחילס סמיה פנח כרת והשאר חסד חסד שבות ובגמ' יומא פ"ד שם מביא קך
 ברייתא דתני בשאר ספרי דני רב פיש"ז שחא ספרי דלמי תורת כהנים ספר ודבר ואלס
 דבריהם: יכול תכא אף שבת בראשית כ"ס ברי' ויבליקוט: ה' ע' חסד ד' ובכריתות
 ככתב וכלוניה כדכאס בירושלמי פ"ק דיומא סלכס ב' ופ"ק דמגילת סלכס ב' ופ"ק דכריתות
 ה' הוא כעול לעיל לו מ' פ"ק ב' ברייתא ב' ופ"ק ב' ברייתא ב' ופ"ק ב' ברייתא ב' ופ"ק ב' ברייתא ב'
 ס"ל ס' פ"ס תורת חסד סופר חלק ח"ס ס' י"ב: ה' משנה רס יומא פ"ד בגמ' ר' י"ג
 בירושלמי שס סוף סלכס ח' ה' מנין שמתקנין לו כלים אחרים לבין סגריהם כ"ל ד"ס וע'
 קרבן חסד: ה' וכפר וכו' יכפר אלו שורות כר' יכפר אלו חס' כ' מלמד שכלס מתכפרים
 כ"ל וכו' ברי' ובגמ' יומא פ"ד שפוטע י"ג: מנחות י"ג: כ"ס חולין ק"א חסד
 בירושלמי יומא פ"ס סלכס ס' הוא כמו שחא לפימי ופ"ס ברי' וטוס: יכפר אלו עורות
 פי' ששויי כדס ששפכים ליומר חובת סלילן שחא כעבור ו' יהודס קפמי ל' כדליתא
 כדילא ח' יהודס לטעמיה דשאר שריס מכפרים כדליתא לעיל רס דשפסח ד' אס כלס
 כימר סדלכ"ז רס: ה' למי שפסח שס מכפר עליו שלא בשעיריו כדליל רס כפרק
 מנין

ה' שמיטת מלוה מנין לא יקדיש ולא יעריך ולא יחרים ולא ינביח ליתא
 שס וכן הוא דלס ס' וכלן בקרבן חסד גורס וכל יגיה תרומות ומעשרות ומזוק
 טעמיה ולא יחרים ולי נרסל לישב דכן לא יגבוה כוח במעשה ולא יתרום כוח במשכב
 וע' שבת קמ"ט וטען עיניו בלד וכו' וע' בראשית ויטין ל"ה ד"ס במשכב וטוס' מנחות כ"ס
 ד"ס במשכב וטוס' בכריתות כ"ס ד"ס במשכב ופנח סמל' ה' מרומות דין ע"ו וגם בנח' כלן
 גורס תרתי ס' ומעשר פי' אחר: לא יעלה באלו וכו' כל זכ מדכתיב וקרא חכמתה בעלמא
 קול פי' רס פ"ס דכילס ור': לא יגרש ולא ימאן קפס סה מלוה יס בור וי"ל בנח' סכופין
 לטעמיה דחלמס כמכרשים פק' [ס'] ור': לרבות נשי אורה גמי סוכס כ"ס וע"ס: במערכס
 לרבות נשי קפס סה ריקן מלורה ור"ל דוקא סכופות מיונות מפני מנות בעליהן
 שלל יסל נרסל ספרי טירות כלל ספירות פטורות קמ"ל בפרוכס מית אחרס ולי מלס
 לרבות את כהנים שנתגורו ונשי כגריס סייעו נמי יסרסל שחללו לגריס ח"כ עיקר קרא מלס
 לרבות עבדים ומלכ"ז ל"ג כמס' מרין שחאס רין ככלל גריס סס חלל לרבות עבד שחא
 שחאסר ונשי סלג גרסל נסבס וסל דליתרין ככלל לרבות כל סה מערס בסוכס וקמי' לחוספת
 שחי וסריל סכופל ושיטענכו רשחמא טעונס וחוסרס לא ליתיה כלל נשיס קמ"ל ור': וע'
 סוס' סוכס כ"ס ד"ס לרבות ולכלי רס' ס' פנורע ור"ל ונקודות כסכס ס' ח' ולפיל רס
 סדר וקרא מרסמא ב' ברייתא ג' וסמא שמיטת סס:

פרק ה א כי ביום הזה יכפר בקרבנות

[illegible]

הגהות מדויִד

ב יסל יהא גזית מלך סכסא מומחז לסבול כדך שכלי טובל וי' אף שחר סאמור לטק
 סמך הסומאכל להלן כפרס חלומה רכמיס יכנס בגורו ככך ודקן בגורו ממש ואחר יבא מל
 למסאס יתמח סכסן עז סעבר ר' ופי' וכל להלן מפי סומאכל ואס יזלס מלכות סומאכל
 וכל סמאס כדראס כידו כחא נמו כן ופי' רעמ: ז' יכנס בגורו מ' ס' מי מה פ' מי מה פ'
 סמאס סמאס מי פממיס רכמיס לת פר סמאסל ותס שפיר סמאסל ר'ס: מה פ'ל שיכול
 ובי' ז' בגדול ובסס פ'ג' ס' סוף מרק כל סובסיס וסכונל סמאסל פ'ס מ'ס' פרס חלומה דין
 ז' ס'ס כיפיר כמלומס כ' סמס ובסס פ' סמס וס' ק'ד ורביס'ס מ'ס' ז' ק'זלס
 סמח למסס להלן סמס טען כלל ר'ס ור'ס כנריסל כיוחס ס'ס' ופי'ס כר'ס' ופי'ס
 ופי'ס שמי יקסס ס' כיון שילס סוף למססל סמח ורביס'ס כנריס כלל ר'ס: ז' סוף סמס
 ובסס פ' טען וס' ר' ק'ד' וסכונל כסמסל ז' פ'ס: ו' וסכונל כנריס'ס פ'ס' סמסל ז'
 כ' ז' כחאס כח' וס' כונל כגמ' ויוחס ס'ו: ס'ס' ופי'ס כס' שמי יקסס ורביס'ס ורביס'ס
 ופי'ס כמס' ז' ס'ס להלן: ז' יסול יתמח כנריס סמסלס חמר פ'ל חופס חופס סמסלס
 כ' גריס ואן סמסלס ספר מומחזס מ'ס' ז' חליפיר כ'ל שפמח חמר ובי' כ'ל כגמלס
 ויוחס ד'ס ופי'ס ס'ס שמי יקסס ורביס'סלמי ס'ס סוף פקדו ו'ס' קרקינ סקדו ורביס'ס סוף
 פקדו וס'ס ופי'ס כגמלס ורביס'ס'ס מ'ס' מ'ס' חמר חלומה דין ז'

פרק א בבל סולמיס מ'ל לילס ס' וקדורס ורביס'ס מרן כ' כריסלס ז' וסדר סולמיס
 מרסלס ז' כריסלס ס' וסס סמסלמי סס: יסול יכנס כמסל כ' עז סוף

או בר"ה שמכפר על הטאור שאכל את הטמא : כלן נאים לכפר על טומאת מקדש וקדשו . הקריבה כל שהוא . וכיון שכן שוים אע"פ שפרושתין חלקות . ויכול הא ליקריב . דהא לכפר על טומאת מקדש וקדשו הוה ר' ועל טומאת מקדש וקדשו הא קריב : ר"ש כן יבאוד אומר תשמו של ר' שמעון בן יוחאי . ר' ועל שאר עבירות שנתורה . מפרש בגמרא בין קלות בין חמורות בין שעשאו שונג בין מיד . ואותן שעשאו כשונג בין שונג לו סמיקו בין שלא נודע לו . אלו כן קלות עשה ולא תעשה . ואלו כן חמורות כריתות ומיתת כ"ד על כלן שער המשתלח מכפר לשון רבינו שלמה שפי' בשבועות [י"ב] :

פרקו לרבות שילח וכו' שצריך שילוח גם במקומות שלא היה משכן קבוע . מיתתי לה כפרת שני שעירים [יומא ס"ו] : וכן אהרן אל אהל מועד . כל הפרשה אמורה על הסדר וכו' . ולמה הוא כל להוציא את הכף ואת המחתה . מלפני ולפנים שכתוב קצת . ומפרש לה כפ' א"ל המחתה [ל"ב] כי כסדר שכתוב בפרשה משמע שאחר התמיד עסק בעבודת היום . ואח"כ כתיב וכן אהרן אל אהל מועד להוציא כף ומחתה כנגדי לכן שלש לעבודת היום ושני כתיב ועשה את עולתו ואת עולת העם . שכל אלו נעשין בחוץ וכנגדי וכו' . נמצא שאין כאן אלא שלש לביאת . לתמיד של שחר כנגדי וכו' . ועבודת היום והוצאת כף ומחתה כנגדי לכן . ועולתו ועולת העם וכו' . ואין גמירי שיהיה עשה חמש לבישות בו היום . והיה משנה מכבדי וכו' לבגדי לכן . ומכבדי לכן לבגדי וכו' . ולכל לבישה היה טובל . ומקדש שני קידושין . שם חמש טבילות ועשרה קידושין . לכך צריך להסיע מקרא של הוצאת מחתה ממקומו ולקיימו לאחר עשיית עולתו ועולת העם . ומעתה נמצאנו ה' :

פרשתא ה ולא המשלח את המשלח . אינן מטמאין כנגדים . וצירושלמי קא בעי גלותו צד שנים מהו שיטמאו כנגדים . נשמעין מן הכא . המשלח ולא משלח את המשלח . דהא אחר שגלו צד שנים אינו מטמא כנגדים אלא חלה משלח ראשון לא מיירי הכא . וכו' . שני שצירי' מסתפק בה . וצירושלמי וחכמים אומרים חלה המשלח משלחו צד אחר : וצירושלמי וצירושלמי ראש . המקפיד דרך ראש שדוחפו צדא

הם קריבים . אמר להם כולם באים על טומאת מקדש וקדשו לבפר : ר' שמעון בן יהודה אומר משמו שצירי ראשי חדשים מכפרים על טהור שאכל טמא . מוסף עליהם של רגלים שהם מכפרים על טהור שאכל טמא . ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף מוסף עליהם של יום הכפורים שהם מכפרים על טהור שאכל טמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף . ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף : אומר לו אומר היה שיקרבו זה בזה אמר להם הן . אמרו לו אם כן יחיו של יום הכיפורים קריבים לראשי חדשים . אבל היאך של ראשי חדשים קריבים ליום הכפורים לכפר כפרה שאינה שלהם . אמר להם כולם באים לכפר על טומאת מקדש וקדשו : ר' ועל דודן טומאת מקדש וקדשו שער הנעשה בפנים ויה"כ מכפר . ועל שאר עבירות שבתורה הקלות וחמורות הזדונות והשגגות הורע ולא תורע עשה ולא תעשה כריתות וסיתות בית דין שער המשתלח מכפר :

פרקו המדברה המדבר במדבר . לרבות מדבר נוב ונבעון . שילח ובית עולמים : וכן אהרן אל אהל מועד כל הפרשה כולה אמורה על הסדר חוץ מן הפסוק הזה . וכן אהרן אל אהל מועד . ולמה בא כדי להוציא את הכף ואת המחתה : אמר רבי יהודה מנין שהמש טבילות ועשרה קידושין טבל ומקדש בו ביום ת"ל וכן אהרן אל אהל מועד ופשט את כנגדי הכר אשר לבש בבואו אל הקודש ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את כנגדיו . מלמד שהמש טבילות ועשרה קידושין טובל ומקדש בו ביום : רבי אימר וכו' מכאן אני למד והלא כבר נאמר כנגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם מלמד שהמשנה כנגדי וזה לבגדי לכן . ומכבדי לכן לבגדי והבטעון טבילה : חמש עבודות היה עושה תמיד של שחר בבגדי זהב . ועבודת היום בבגדי לכן . ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם אילו ואילו העם . ושבעת כבשים תמימים . בבגדי זהב . נכנס להוציא את הכף ואת המחתה בבגדי לכן . ועושה תמיד של בין הערבים בבגדי זהב . ואומר כנגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם . מלמד שהמשנה בבגדי זהב לבגדי לכן ומכבדי לכן לבגדי זהב טעון

טבילה : ר' אם כן למה נאמר ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו הא אינו מדבר אלא בקדוש ידים ורגלים . ומנין ששני קידוש ידים ורגלים על כל טבילה וטבילה ת"ל ופשט ורחץ . אמר רבי אלעזר ברבי שמעון רבינו שמעון רבין ששעון קידוש ידים ורגלים . מול לך מה שהבאת או מה לחלן אחת כל היום . אף כאן אחת כל היום . וא"כ למה נאמר ופשט את בגדיו הכר שאין ת"ל אשר לבש בו וכו' עלתה על דעתך כלום הוא פושט אלא מה שהוא לובש . וא"כ למה נאמר אשר לבש כתיב לבישה מה לבישה בקידוש ידים ורגלים . אף פשיטה צריך קידוש ידים ורגלים : והנה שם מלמד שהם טעונים גניזה ואינם כשירים ליה"כ הכא . רבי יוחאי אומר בשנים לכהן הדיוט [א"כ מה ת"ל והנה שם שלא ישמש בהם ביה"כ אחר] : ר' ורחץ בשרו במים במקום קדוש . בלשכת בית הפרוה . וחמש טבילות היה שם באותו היום . וכולם בקדוש בבית הפרוה חוץ מן הראשונה שהיתה בחול על גבי שער המים . ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וכפר בעדו ובעד העם . עולתו קודמת לעולת העם וכפרתו קודמת לכפרת העם : ואת חלב החמאת יקטיר המזבחה יקטיר אף בשבת יקטיר אף בטומאה :

פרשתא ה והמשלח . לא המשלח את המשלח . את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו יכול לא יטמא בגדים עד שיגיע לצוק . תלמוד לומר והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו חא כיצד כיון שיצא חומת ירושלים מטמא בגדיו דברי רבי יהודה : ר' רבי יוסי אומר לעזאזל יכבס בגדיו אינו מטמא בגדים עד שיגיע לצוק . ר' שמעון אומר המשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו והזורקו בבת ראש מטמא בגדים : יכבס

הנהגות מהרי"ד

אלה קדוש א' בלבד וכן צריך לגרום כאן ד"ת וא"כ אין צורך להם שגסו לעיל בסמוך : שם טעמים גמלים כגמ' פסחים כ"ז . פ"ט יומא י"ב : כ"ד . ונשים מ"ו . פ"ט כיוסות ו' ונרמזים פ"ח מה' כלי המקדש וכן ה' כע"ק וצ"ל רבי יוחאי אומר כי כן הוא שם בכל המקומות כ"ל : ר' וסמך טבילות כ' מן מן הראשונה כ' כלל וכו' ציומא י"ט . ל' ל"א וע"פ בנים : על גבי שער המים ונצד לטכתי סימא כ"ס בילקוט וכו' ציומא שם חלב מ"ה סעוד' כאלן משמע שגס לפניהם לא סימא כאלן כהניסא כן : ר' יקטיר אף בשבת אף בשעשע פ"ן לעיל ס' לו פרשתא ג' נתימא ה' וסדר ויקרא דיוצא ומכס סוף פרק י"ד :

פרשתא ה א ב לא המשלח וכו' הוא בגמ' יומא ס"ז : וברמזים פ"ה מה' פ"ה חומת ירושלים : ופ"ה יומא סלכא ג' וע"פ : ופ"ה יומא סלכא ג' וע"פ : ופ"ה יומא סלכא ג' וע"פ :

ה כולם נאים לכפר על טומאת מקדש וקדשו כלל ד"ת וכו' שם במשנה : ר' על טהור שאכל את הטמא כ' על טהור שאכל את הטמא כלל וכו' שם במשנה : ר' חמור לו מה שקרבו זה בזה כ' קריבים יום הכיפורים כלל וכו' שם במשנה :

פרקו ב יומא פ' . פ"ט . ורוב ספקו פ"ד ל"ב . וע"פ ס' שם יצחק וע"פ בגמרא ורש"י : ר' מי מה ללגן קדוש א' לכל היום אף כאלן אחר לכל היום וא"כ למה נאמר וכו' כלל ד"ת וע"פ מה שכתב בסמוך וכמו שכתב כ"ס גם בירושלמי פ"ג דיומא סלכא ו' : מה לבכס בקדוש ידים ורגלים פ"ה ו' ציומא ל"ב . דמקא לן מקא' מטיביל כדמחין ועדיין ה' לטכתי ט"ל לך מה שכתב מה ללגן קדוש א' לכל היום לכן נראה ולא גרים לעיל לכל היום אלא מה ללגן קדוש א' אף כאלן קדוש א' שכל טבילה צריך עשה קדוש אחר מקא' וקדוש שני מאשר לבש היום ששעס ללבישה כ' ונמ"ל לא גרסי' לכל היום

אחרי מות ו ספרא פרשתא ד

בנשק הדם : ד' בנן אב לכל הסמיכות : צפ' שתי מדות [מנחת צב] : חיריבה : ד' ואין שפירי ע"ו טעון סמיכה : לאטקו מדרבי שמעון : אין לי אלא ודליתן : דומיא דשפירי : תלויותיהן : חזק אשם תלוי : שגגותיהן : שגג כסבור ששטה ואכל נבלה : אונסיהן : עבר עבירה ע"פ עדים שהמידו היתר :

או כהוראת כ"ד : ד' עמי אף בשבת : [דהוה חמילה] דלוחו השעיר אינה בעבודת שחר קרבנות דדוחין שבת שחטלו רבי שמעון דמחמיר בשעיר השחטלה דלחור [לעיל פ"ב ונבט' ויחמל מ:] ועמד חי עד שעת וידוי דודיו מעבד אכל שלוח לכולי עלמא לא מעבד לכך צריך לרבות ששילוח דוחה שבת : והוה דומה לאכירוס ופדרים דלא מעבדי ודחו שבת : ומיחו מביא מירושלמי דודאי מעבד : ואם מת לאחר וידוי מביא גוים ומגדלי עליהם ושלוחו לזקן ושל שם יריעה עד שיסתאכ : וי"ל טעמא דלרצח שילוחו רבוי משום דלאו קדשי מוצה הוא : ד' ואין שחר שפירי עמו דכור מכפר על שחר עבירות : ושחר שפירי על טומאת מקדש וקדשו : (ואיזוהי טומאת מקדש וקדשו) ששחר שפירי מכפרים עליה : אם מוידים כטומאת מקדש וקדשו הרי הן בשעיר הפנימי : מדכתיב דיה וכפר : על הקדש מטומאות בני ישראל ומפשעיהם ודרשין ביה [שנועו : ז : ח :] אלו המדרים : אלא על כרחין על שגגת טומאת מקדש וקדשו הן מכפרין : ועל איזו שגגה שאינה בת קרבן מדכתיב בשעיר הפנימי לכל חטאת : מכלל דלחוי ליה חטאת : (כראה לי דהוא מפרש שמה שאמר בפרק שאח"כ מכלן אמרו וכו' הוא סיומא דמילתא דבבא והוא חסובה לשאלת ואיזוהי וכו' דמפרש הקס ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שזה שגגה שאינה בת קרבן : ולפ"ז אין צורך למה שהביע בעל ק"א עי"ש דו"ק וכו' בילקוט : וגם אין שם פוסקא : שיראה דמ"ש מוידים כו' : הרי הם בשעיר הפנים הוא סיוס הקוסא כמו שפירש לעיל : וע"ז אמר מיכן אמרו כו' והוא סיומא דמילתא : **פרק ה** מכלן אמרו כמשי דשנעו [כ'] כל שיש לו ידיעה בתחילה ולכסוף שיע שנטמא : וידיעה ככוף : משאכל את הקדש בהעלם או נכנס למקדש ויאל ונדע לו שטומאה אכל או שטומאה נכנס : והעלם בנתיים : כשאכל את הקדש או נכנס למקדש ונעלמה ממנו הטומאה : הרי זה בשרק עולה ויורד : הכפורה נאחזה פרשה : לעשיר בהמה : ולעני עוף : ולדל שדלים עשירות האיסה : והוא מנחת חוטא האמורה בכל מקום : וזה לשון עולה ויורד : לשעיר עולה ולדל יורד ובגמרא דשנועות [ד'] מפרש מנ"ל דבידיעה בתחלה ובסוף והעלם בנתיים מכפר : שעיר הנעשה בפנים : שלשה שעירים נעשה לציבור ביה"כ : אחד מתן דמו לפנים : ואחרו משהלח לעזאזל : כמו שכתוב באחרי מות : ואחד קרב במזבח היחזין

בנשק הדם : ד' בנן אב לכל הסמיכות : צפ' שתי מדות [מנחת צב] : חיריבה : ד' ואין שפירי ע"ו טעון סמיכה : לאטקו מדרבי שמעון : אין לי אלא ודליתן : דומיא דשפירי : תלויותיהן : חזק אשם תלוי : שגגותיהן : שגג כסבור ששטה ואכל נבלה : אונסיהן : עבר עבירה ע"פ עדים שהמידו היתר :

עד כאן הוא זקוק לו להיות חי : ד' וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר : מלמד שהסמיכה בשתי ידיו : בנן אב לכל הסמיכות שהיו בשתי ידים : ד' על ראש החי : חי מעון סמיכה ואין שעירי ע"ז מעונים סמיכה דברי ר' יהודה ר"ש אומר חי מעון סמיכה באהרן : ואין שעירי ע"ז מעונים סמיכה באהרן : שחיה ר"ש אומר כל חמאת צבור שדמה נכנס לפנים מעונה סמיכה : ו] והתודה עליו : זה וידוי דברים : כיצד היה מתודה אלא השם חטאו עו פשעו לפניך עמך בית ישראל : אלא השם כפר נא לחטאים ולעוונות ולפשעים שחטאו ושעו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל ככתוב בתורת משה עבדיך בי ביום הזה יכפר וגו' והם עונים אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד : ד' אין לי אלא וודייהם ספיקותיהם ואונסיהם ושנוניותיהם מנין ת"ל עוונות לכל עוונות : פשעיהם לכל פשעיהם : המאחזם לכל המאחזם : יכול אף הייבי חטאות ואשמות עמהם ת"ל אותם : אותם על ראש השעיר : ואין הייבי חטאות ואשמות על ראש השעיר : ד' מכאן אמרו הייבי חטאות ואשמות וודאים שעבר עליהם יום הכיפורים חייבים להביא לאחר יום הכיפורים : והייבי אשמות תלוים פטורים ושלח ביד איש עתי להכשיר את הזר : עתי שיהא מווסן : עתי אף בשבת עתי אף בטומאה : ד' ונשא השעיר עליו עליו הוא נושא : ואין שחר שפירי עמו : ועל מה שאר שעירים מכפרים על טומאת מקדש וקדשו : ואיזוהי טומאת מקדש וקדשו ששאר שעירים מכפרים עליה : מוידים בטומאת מקדש וקדשו הם בשעיר הפנימי :

פרק ה מיכן אמרו כל שיש בה ידיעה בתחילה ובסוף והעלם בינתיים הרי זה בעולה ויורד : יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בפנים ויוה"כ תולה עד שתודיע לו יביא בעולה ויורד : ד' אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בחוץ ויוה"כ מכפר שנאמר מלכד חמאת הכיפורים : על מה שזה מכפר זה מכפר מה תפנימי אינו מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : אף החיצון לא יכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף : שעירי רגלים : ושעירי ראשי חדשים מכפרים דברי רבי יהודה : רבי שמעון אומר שעירי רגלים מכפרים אבל לא שעירי ראשי חדשים מכפרים : ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : רבי מאיר אימר כל השעירים כפרתן שזה על עמיטא מקדש וקדשו : ד' היה רבי שמעון אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : ושל רגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף : ושל יום הכיפורים מכפרים על שאין בה ידיעה בתחילה : אבל יש בה ידיעה בסוף : ד' אמרו לו ומהו שיקרבו זה בזה אמר להם יקרבו : אמרו לו הואיל ואין כפרתן שזה היאך הם

בנתיים הרי זה בעולה ויורד : יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בפנים ויוה"כ תולה עד שתודיע לו יביא בעולה ויורד : ד' אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בחוץ ויוה"כ מכפר שנאמר מלכד חמאת הכיפורים : על מה שזה מכפר זה מכפר מה תפנימי אינו מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : אף החיצון לא יכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף : שעירי רגלים : ושעירי ראשי חדשים מכפרים דברי רבי יהודה : רבי שמעון אומר שעירי רגלים מכפרים אבל לא שעירי ראשי חדשים מכפרים : ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : רבי מאיר אימר כל השעירים כפרתן שזה על עמיטא מקדש וקדשו : ד' היה רבי שמעון אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : ושל רגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף : ושל יום הכיפורים מכפרים על שאין בה ידיעה בתחילה : אבל יש בה ידיעה בסוף : ד' אמרו לו ומהו שיקרבו זה בזה אמר להם יקרבו : אמרו לו הואיל ואין כפרתן שזה היאך הם

כשהופרש לא לכפר על כפרה זו הופרש : ורבי מאיר קאמר ליה להא : בשלחא אי אמרת כלן כפרתן שזה : יקריב : שהרי כולן בכפרה אחת מכפרין : אלא לדידך זה שהופרש על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף : האיד יקריב ברגל והוא אינו מכפר אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף אף

בנתיים הרי זה בעולה ויורד : יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בפנים ויוה"כ תולה עד שתודיע לו יביא בעולה ויורד : ד' אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בחוץ ויוה"כ מכפר שנאמר מלכד חמאת הכיפורים : על מה שזה מכפר זה מכפר מה תפנימי אינו מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : אף החיצון לא יכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף : שעירי רגלים : ושעירי ראשי חדשים מכפרים דברי רבי יהודה : רבי שמעון אומר שעירי רגלים מכפרים אבל לא שעירי ראשי חדשים מכפרים : ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : רבי מאיר אימר כל השעירים כפרתן שזה על עמיטא מקדש וקדשו : ד' היה רבי שמעון אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : ושל רגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף : ושל יום הכיפורים מכפרים על שאין בה ידיעה בתחילה : אבל יש בה ידיעה בסוף : ד' אמרו לו ומהו שיקרבו זה בזה אמר להם יקרבו : אמרו לו הואיל ואין כפרתן שזה היאך הם

כשהופרש לא לכפר על כפרה זו הופרש : ורבי מאיר קאמר ליה להא : בשלחא אי אמרת כלן כפרתן שזה : יקריב : שהרי כולן בכפרה אחת מכפרין : אלא לדידך זה שהופרש על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף : האיד יקריב ברגל והוא אינו מכפר אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף אף

בנתיים הרי זה בעולה ויורד : יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בפנים ויוה"כ תולה עד שתודיע לו יביא בעולה ויורד : ד' אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף : שעיר הנעשה בחוץ ויוה"כ מכפר שנאמר מלכד חמאת הכיפורים : על מה שזה מכפר זה מכפר מה תפנימי אינו מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : אף החיצון לא יכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה : ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף : שעירי רגלים : ושעירי ראשי חדשים מכפרים דברי רבי יהודה : רבי שמעון אומר שעירי רגלים מכפרים אבל לא שעירי ראשי חדשים מכפרים : ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : רבי מאיר אימר כל השעירים כפרתן שזה על עמיטא מקדש וקדשו : ד' היה רבי שמעון אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על מהור שאכל טמא : ושל רגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף : ושל יום הכיפורים מכפרים על שאין בה ידיעה בתחילה : אבל יש בה ידיעה בסוף : ד' אמרו לו ומהו שיקרבו זה בזה אמר להם יקרבו : אמרו לו הואיל ואין כפרתן שזה היאך הם

יה

קודם במסעו • ופי' במעלה של רחוק רביעי בצאתו מן ההיכל • ולא היה צריך לפרוש מבין המלוא ולתווצה בהקטנה לפני ולפנים כדמפרש התם : ד' יכול שומות בפ' כיצד עולין (פסחים ע"ה) : מפרש יכול שומות ולא לזמנות • והם מפרש לה : ומנין שבהם ה"ש ביטליה על גבי נהלים ת"ל נהלי אש • פי' שצטלה שצטלה לצדקה

הגמלים שנחאכל כל הזמן תבטנים .
אכל אם עדין שלכת מלשטת היינו
דאכסי לא נתאכל העץ תבטנים .
לכך קרי לה גחלי אש . ולא אש
גמלים : [ה] מן הסמוך למערב . שיהיו
עשין מערכה שנייה במערב המזבח
לזרע : [ק] קטרת כדתן צ"ל דחמיר
[כ"ט] : [י] כל הגיעל מחזק להגתן
בטנים . גמלים הם קטרת ככל יום :
וכל הגיעל בטנים להגתן בחזק . כגון
שני בזכי לבונה של לחם הטנים
וכו . קטרים במערכה של מזבח .
ומיירי בה בזמנים צ"ל קדשי קדשים
[כ"ח] : הגדול לפי גדלו כגון קמחית
והקטן לפי קטנו כ"ל יואשע כן
גמלת . דמוכת בצמ' יומא ירושלמי
[רי"ט פ' הוציאו לו] : שיהו סממניה
לחוכה . ולא שיחמר חכן . ולא שיש
בה סממנים אחרים : י' שלא יתן מחזקין
ויכנס . שקרי כתב והציג ולאחר כן
וגתן את הקטרת . ומנן שטוקן בה
חעלה עשן מ"ל וכסה ענן . ובפרק
הוציאו לו [נ"ג] פירק דחרי קרא
במעלה עשן כתיבי . וקאמר חד
לאחרה

ג' וְהִקְרִיב אֹהֶל אֶת פֶּר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר לוֹ • וְהוּא שֶׁאֵמְרוּ שֶׁלֹא יֵבִיא מִשֵּׁל צִבּוֹר • וּכְפָר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי בֵיתוֹ זֶה וְיִדְּוּ דְבָרִים • כִּי־זֶה הִיא מִתּוֹדָה אֲנִי הַשֵּׁם חֲטָאֵי עוֹיְתִי וּפִשְׁעֵי לִפְנֵיךְ אֲנִי וּבִיתִי וּבְנֵי אֹהֶל עִם קְרוֹשֶׁךְ כְּכַתּוּב בַּתּוֹרָה מִשָּׁה עֲבָדְךָ לֵאמֹר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה • וְהֵם עֹנִים אֲחֵרָיו בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

פרק ג ושחט את פר החטאת אשר לו ולקח מלא המחתה ומביא אותו שם • שהוא נותנו לאתר למרס את דמו על הכרוב
הדביעי שבחיכל כדי שלא יקרב: **ב** ולקח מלא המחתה וחביא • בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה לתוך של זהב •
והיום חותה בשל זהב ובה היה מכנים: **ג** בכל יום היה חותה בשל ארבעת קבים ומערה בתוך שלשת קבים והיום חותה בשל
שלשת קבים • ובה היה מכנים: **ד** רבי יוסי אומר בכל יום היה חותה בשל סאה והערה לתוך של שלשת קבים והיום חותה בשל
שלשת קבין ובה היה מכנים: **ה** נחלי יכול עוממות ת"ל אש • אי אש יכול שלחבת ת"ל נחלי אש • הא כיצד מן הלחשות
הללו • ומנין שתהא האש במילה על גבי הנחלים ת"ל נחלי אש: **ו** מעל המזבח יכול כולו ת"ל אשר לפני ה' הא כיצד הסמך
למערב: **ז** אמר רבי יוסי זה סימן כל הנישל בחוץ להינותן בפנים ניטל מן הסמך לפנים: **ח** וכל היוצא מבפנים להינותן בחוץ ניתן
על הסמך בפנים: **ט** ומלא חפניו קמורת סמים דקה • הגדול לפי גדלו והקטן לפי קוטנו • כך היתה מידתה • קמורת שתהא משל
ציכור • סמים שיהיו סממניה לתוכה • דקה מה ת"ל וחלא כבר נאמר ושחקת ממנה הדיק ואם כן למה נאמר דקה שתהא דקה מן
הדקה: **י** כיצד היה עושה מפריש כשלשת מנים מערב יום הציפורים ומחזירם למבטחת כדי למלאות חופניו לקיים בה דקה
מן הדקה: **יא** והביא אל מבית לפרוכת ונתן את הקמרת על האש לפני ה' שלא יתקן מבחוץ ויכנים מבפנים • שהרי הצדוקים
אומרים יתקן מבחוץ ויכנים מבפנים • אם לפני בשר ודם עושים כן • קל וחומר לפני המקום • ואומר כי בענן אראה אל הכפרת •
אמר להם חכמים וחלא כבר נאמר ונתן את הקמרת על האש לפני ה' • אינו נותן אלא בפנים • אם כן למה נאמר כי בענן אראה
על הכפרת מלמד שהיה נותן בה מעלה עשן • ומנין שהוא נותן בה מעלה עשן ת"ל וכסה ענן הקמרת את הכפרת אשר על העדות
ולא

הגהות מהרי"ד

[illegible]

וְכֵן שֶׁל עֲזָאוּל עַל שֶׁל עֲזָאוּל יוֹחֵד וּמְחַלֵּץ ח"ל וכו': ד' יוֹל יֵהָ טוֹטֵה
עַל נְכֵי . כְּלוּמַר לֹא יֵהָ קִדְשׁ עַד שִׁיתָ עָלָיו : ח"ל אֲשֶׁר עָלָה וְגו' מִחוּץ קִלְפִי .
וְהִדְבֵּר הִיךְ בְּדֹרֶה שְׂעִיר צִבְעָנָה יָמִיתָ הִיךְ טוֹתֵן עָלָיו גּוֹרֵל שֶׁל יָמִיתָ . וְכֵן שֶׁל
שִׂמְעוֹן . וְכֵן מִרְץ בְּקִלְפִי : ח' . הִנֵּחָ לַחֲמֵשׁ בַּעֲלָמָה : ד' וְהִשְׁנִי יָמוֹת .
וְהִתֵּם [יִמְחָה פ"ד] . סְלִיחָה [ר"ב] וְרִכִּי

חזק [רכ ושמואל] חס שני שבזוג
 ראשון או שני שבזוג שני • ובתמורה
 [כ"ו] בפרק ולד חטאת חייבי דב :
 ו שעלה לשמן חמור קטן • ובגמרא
 [מ' :] אמרין חסילי לח"ד חס
 גרלות מעבכת • מ"מ אין צריך שיכיר
 עליו עד שעת שמיטה : זה עד שיכפר •
 דס על חציו כניס : חת כשתתק
 וספר דס ב' שני שמורים [כ"ח :]
 חסר לה : וחס עונים חמור צדוק •
 כדחן כסדר תענות [ט"ז] :

פרק ג ולקח מלך המחמה נמלי
אש וסביו • תן עס (כ"ה)
גירסת הילקוט) שנותן לאחר למרס
את דמו וכו' • טי' תן עס • מחמר
שוקח מחמה וכנס עס • מה יעשה
חן דס • לכך ימר יתן עס למי
שנותן למרס שלא יעמר • ונפ' קומוץ
רבה [מנחת כ"א י'] דס שנקרע
במחמה המגיחת סבול דלון ראו
להלום : על חובד הדוניי שבהכל •
קס"ד שנותן על שרת אגנים רבועות
בניסחתו להכל • ופרד בפרק טרף
בקלפי (מ"ג : ו) וכתבי כל אדם לא
יהי בזהל מועד כנאל בכסר • ומשי
מגי על הוכל • מעלות היו להכל

נִיחָה: **מ** וְהִקְדִּיב אֶהְיֶה אֶת פֶּר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר לִי • וְהוּא שְׁאֵמְרוּ
כִּי־זֶה הִוא מִתּוֹדָה אֲנִי הַשֵּׁם חֲטָאֵי עוֹיְתִי וּפְשַׁעֵי לִפְנֵיךְ אֵל
לֵאמֹר כִּי בְיוֹם הַזֶּה • וְהֵם עֹנִים אֶת־רִי

פרק ג ושחט את פר החטאת אשר לו ולקה מלא המחתה
 הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרה: **ב** ולקה מלא המחתה
 חזיון חותה בשל זהב ובה היה מכנים: **ג** בכל יום היה חותה
 שלשת קבים • ובה היה מכנים: **ד** נחלי יכול עוממות ת"ל **אש** •
 הללו • ומנין שתהא האש במילה על גבי הנחלים ת"ל נחלי **אש** •
למערב: **ז** אמר רבי יוסי זה סימן כל הניטל בחוץ להינתן בפנים
 על הסמך בפנים: **ח** ומלא חפניו קמורת סמים דקה • הנדול לפי
 ציבור • סמים שיהיו סממניה לתוכה • דקה מה ת"ל וחלא כבר
 הדקה: **י** כיצד היה עושה מפריש כשלשת מנים מערב יום
 מן הדקה: **יא** וחביא אל מבית לפרוכת ונתן את הקמרת על
 אומרים יתקן מבחוץ ויכניס מבפנים • אם לפני בשר ודם עושים
 אמרו להם חכמים וחלא כבר נאמר ונתן את הקמרת על האש לפני
 על הכפרת מלמד שהיה נותן בה מעלה עשן • ומנין שהוא נותן בה

[illegible]

כפרה בשעיר המשתלח • ותניא לקמן וכפ' טרף בקלפי [ח:] בכפרה שצבטו
הכתוב מדבר וידי דברים: ג' ואם נפסד לומר והקריב וכפר ועדיין
לא נשחט הפר • וכפ' א"ל המזבח [ל"ו:] מאי א"ל נפסד לומר • וכי תיחל
מלך תשעיר המשתלח הנעשה בפנים בכפרה דברים הוא • דכתיב וכפר על
הפסד משחמטת בני ישראל וכו' •

והמכאשר יושט ארסו ויסגל לש כחמה
 יד מח'ל ילכס ויחגור
 כדכחיב כחמה דד קדס וילכס
 דד ויחגור ובי' : לפי שסופיו
 לו לרבות לו כללים בין הערצים . נמק' לו
 ג'דדים אחרים כפ' חלל החממה
 ופ'ט' ולא חן' : שלא יהא עובד
 לו ילכס שחרת' . שלא יהא עובד
 לו אס חסר לו אחד מהן בין הערצים .
 ילכסו כחמרת' . ושמרתו לבין
 הערצים : ח'ל' ולכס' . כוליה קרא ויחגור
 וכסופיה דקרא כתיב ולכס' :
פרשתא ב ח'ל שפיר שפיר
 ר'כב' . והקריז

[illegible]

פרק ב ולקח את שני השעירים מלמד שהם מעבכים זה את זה • לפני ה' פתח אהל מועד • מעמידו בשערי ניקנור אחוריתם למזרח ותניו למערב : **ב** ונתן אחין על שני השעירים גורלות של כל דבר • יכול שנים על זה ושנים על זה תיל גורל אחד לחי וגורל אחד לעזאזל • יכול של שם ושל עזאזל על זה ושל שם ושל עזאזל על זה תיל גורל אחד לחי וגורל אחד לעזאזל

הגהות מדויק

[illegible]

פרשתא ב א שיקו מעל צבור רמב"ם רש"י עבודת יוה"כ : יקם שעירי כ"י משנה

[illegible]

קודש

קריבה לעצמה : וְאִי וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיךָ
יָבוֹא בְּכָל עֵת * וְאִי אֲנִי יוֹדְעִים מִה נֹאמֵר לוֹ בְּדִבְרוֹ הָרָאשׁוֹן * הִיָּה
ר' אֲלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר מִשְׁלוֹ מִשְׁלֵי לְמַה הִדְבֵּר רֹמֵם לְחֹלֶלֶת
שְׁנֵכֶנֶס אֲצֵל הָרוּפָא אוֹמֵר לוֹ אֵל תִּשְׁתֶּה צֹנִין וְאֵל תִּשְׁכַּב בְּטַחֲב *
בֹּא אַחֵר וְאֵמֵר לוֹ אֵל תִּשְׁתֶּה צֹנִין וְאֵל תִּשְׁכַּב בְּטַחֲב שְׁלֵא תִּמּוֹת
כִּדְרָךְ שְׁמַת פְּלוֹנִי וְזֶה וְזֶה יוֹתֵר מִכֹּלֶם לִכְךָ נֹאמֵר אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי
בְּנֵי אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל יָבֹא בְּכָל עֵת :
וְאֵם כֹּא מַת הוּא שְׁנֹאמֵר וְאֵל יָבוֹא וְאֵל יָמוֹת * וְאֵם כֹּא מַת הוּא
כֹּאשֶׁר (מַת פְּלוֹנִי) [מַתוֹ בְּנִי] לִכְךָ נֹאמֵר אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֶהֱרֹן
וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל יָבֹא בְּכָל עֵת : ה' מִשּׁוֹם
רַבִּי יִשְׁמַעְעָל אֲמָרוּ הוּאִיל וְנֹאמֵר שְׁנֵי דִיבְרוֹת זֶה בְּצֵד זֶה אֶחָד פִּתּוּחַ
וְאַחֵד סָתוּם * יִלְמַד פִּתּוּחַ עַל הַסָּתוּם * מַה פִּתּוּחַ דַּבֵּר בִּיד מֹשֶׁה
שִׁיאֲמֵר לְאַהֲרֹן * עַל בִּיאַת הַקּוֹדֶשׁ אִם סָתוּם דַּבֵּר בִּיד מֹשֶׁה שִׁיאֲמֵר
לְאַהֲרֹן עַל בִּיאַת הַקּוֹדֶשׁ וְאִיזָה זֶה דִּבְרוֹר שֶׁל יִין וְשֶׁל שֹׁכֵר שְׁנֹאמֵר
וְאַחֲכֵם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת הַשְּׂרִיפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה' * וַיִּדְבֵּר ה'
אֵל אֶהֱרֹן לֵאמֹר יִין וְשֹׁכֵר אֵל תִּשְׁתֶּה : ה' אַחֲרֵי כֹּאֵל יָבוֹא * וְאִין מֹשֶׁה
בְּכָל יָבוֹא * אוֹ אַחֲרֵי בְּכָל יָבוֹא וְאִין הַכִּנִּים בְּלֹא יָבוֹא * אֲמַר רַבִּי
אֲלֶעָזָר וְדִין הוּא וְמַה אִם שְׁנִצְטוּהָ לְבוֹא נִצְטוּהָ שְׁלֵא לְבוֹא * מִי
שְׁלֵא נִצְטוּהָ לְבוֹא אִינוּ דִּין שְׁנִצְטוּהָ שְׁלֵא לְבוֹא * תַּמִּימִים יוֹכִיחוּ
שְׁנִצְטוּהָ לְבוֹא אֵל אֶחָד מוֹעֵד וְנִצְטוּהָ לְבוֹא שְׁלֵא שְׁתוּי יִין וְשֹׁכֵר :
ה' אֲבָל בְּעָלֵי מוֹסִיִּם שְׁלֵא נִצְטוּהָ לְבוֹא לֹא נִצְטוּהָ לְבוֹא שְׁתוּי
יִין (אֲבָל) [אִם] כֹּאֵן הַמַּצּוּהָ נִצְטוּהָ תִּלְ דַּבֵּר אֵל אֶהֱרֹן שְׁאִין תִּל'
אַחֲרֵי וְמַת תִּל' אַחֲרֵי לְרִבּוֹת אֶת הַכִּנִּים : ה' וְאֵל יָבוֹא בְּכָל עֵת *
זֶה יוֹם הַנִּיפּוּרִים * אֵל הַקּוֹדֶשׁ לְרִכּוֹת שְׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה * אֲמַר
רַבִּי אֲלֶעָזָר וְדִין הוּא וְמַה אִם עַל יוֹם שְׁנִצְטוּהָ לְבוֹא נִצְטוּהָ שְׁלֵא
לְבוֹא * עַל יוֹם שְׁלֵא נִצְטוּהָ לְבוֹא אִינוּ דִּין שִׁינִצְטוּהָ שְׁלֵא לְבוֹא *
יִשְׂרָאֵל יוֹכִיחוּ שְׁנִצְטוּהָ לְבוֹא בְּרַגְלִים וְנִצְטוּהָ לְבוֹא שְׁלֵא רִיקָנִים :
וְאֲבָל כְּשֶׁשְׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה שְׁלֵא נִצְטוּהָ לְבוֹא לֹא נִצְטוּהָ לְבוֹא שְׁלֵא
רִיקָנִים (אֲבָל) [אִם] כֹּאֵן עַל יוֹם שְׁנִצְטוּהָ נִצְטוּהָ תִּל' אֵל הַקּוֹדֶשׁ
לְרִכּוֹת שְׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה : ה' מְכִיתָ לְפָרוּכַת לְהוֹחִיר עַל כָּל הַבֵּית *
יָכוֹל עַל כָּל תְּבִיטָה בְּמִיתָה תִּל' אֵל פְּנֵי הַכְּפּוּרָת אֲשֶׁר עַל הָאֲרוֹן וְלֹא
יָמוֹת * הֵא כִּיצֵד אֵל פְּנֵי הַכְּפּוּרָת בְּמִיתָה * וְשֹׂאֵר כָּל הַבֵּית בְּאֻזְהָרָה :
וְאֵל פְּנֵי הַכְּפּוּרָת אֲשֶׁר עַל הָאֲרוֹן מַת תִּל' לְפִי שְׁנֹאמֵר כְּפּוּרָת
יָכוֹל הִי כְּסוּי לְאַהֲרֹן תִּל' כְּפּוּרָת * כְּפּוּרָת לְאַהֲרֹן וְאִין כְּסוּי לְאַהֲרֹן :
יָכוֹל יָכוֹל לֹא יִהְיֶה כְּסוּי לְאַהֲרֹן אֲבָל יִהְיֶה דַּבֵּר חוּצָץ בֵּין כְּפּוּרָת

הגהות

שיבו

[illegible]

מצורע ה ספרא פרשתא ה

שכינה ביניהם: **י** תורת חוב ואשר תצא ממנו שכבת זרע: שראה ראייה אחת שחזא כבעל קרי ומובל ואוכל פסחיו לערב: **יב** והדח בנידתה זו שראתה שתי ראיות שהיא כגדה מטמא משכב ומשוב וצריך ביאת מים חיים * ופסור מן הקרבן * תורת חוב וחוב את זוכו זה שראה שלש ראיות שהוא זכ נסור מטמא מערב ומשוב וצריך ביאת מים חיים וחייב בקרבן: **יג** תורת חוב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה חוב סותר בזב אף שכבת זרע מותרת בזב אי מה חוב סותר את הכל אף שכבת זרע תסתור את הכל ת"ל למטמא בה אין לה אלא יום אחד: **יד** יכול אף מימי רגלים יהיו סותרים בזב ת"ל זאת: **יז** ודחות בנידתה זקנים הראשונים היו אומרים תחת בנידתה לא תכחול ולא תפקוס עד שתבא במים עד שבא ר"ע ולמד נכנס הדבר לידי איבה והוא מבקש לגרשה * הא מה אני מקיים ודחת בגרתה תהא בגרתה עד שתבא במים: **יח** וחוב את זוכו אחרים אומרים מה חוב מטמא במשא אף חוב מטמא במשא לזכר לזכות את המצורע * ולנקיבה לזכות את היולדת * ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר הרי היא אומרת חוב את זוכו לזכר ולנקיבה * לזכר כל שהוא זכר בין גדול ובין קטן * ולנקיבה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה * ולאיש אשר ישכב עם מטמא לחביא את הבא על שומרת יום כנגד יום:

מוזבה מנגעה • מוזבה ולא מוזבה ולדתה • וספרה לה לעצמה שבעת ימים • יכול בין סמוכים בין ספורים ת"ל ואחר תפטר אחד אחד לכולם : ב' ר' שמעון אומר ואחר תפטר אחד המעשה תפטר • כיון שמכלה שהורה להתעסק במהרות אבל אמרו חכמים לא תעשה כן שלא תבא לידי ספק • בשמיני • יכול בין ביום ובין בלילה תלמוד לומר ביום ולא בלילה : ג' תקח לה לעצמה שאם הפרישתן לויבתה הראשונה לא תביאה לויבתה שנייה שתי תודים או שני בני יונה חילופי תודין בני יונה חילופי בני יונה תודים ואין חילופיהם עשירית האיפה : ד' מגין שהיא טובלת מבעוד יום ת"ל והביאה אותם אל הכתן • אל פתח אהל סועד כיצד הוא מביאה אותם אל פתח אהל סועד אלא אם כן תהיה מעורבת שמש מלמד שהיא טובלת מבעוד יום : ה' ועשה הכתן את האחד חמאת ואת האחד עולה שיפרישם הכתן אחד לעולה ואחד לחמאת • ומגין שאם הפרישתן היא ידו הפרשה ת"ל א' לחמאת ואחד לעולה • והביא אותם אל הכתן וכפר עליה הכתן לפני ח' מוזב טומאתה : ו' והזרתם את בני ישראל • אין נזירה אלא הפרשה וכן הוא אומר וינזרו מאחרי ויעל גילוליו על לבו • ואומר נזורו אחד : ז' והזרתם את בני ישראל מטומאתם • הרי זו אוהרה • ולא ימותו בטומאתם • זו עוגש בטמאם את משכני אשר בתוכם • אף על פי שהם טמאים

הגהות מהרי"ד

פ"ח מ"ח משכב יוחזב דין י"ד וע"ס ורבי' כ' קפס ח"כ לא משכבת לעולם ו' מקיים דפס
ח"כ להיות בלתי יו' גרלים ונ"ח ואפשר דתעיי' שיהיה יכול לנפשו יום אחד משכב ב"ח ונ"ח
דורא' דוד גרלים סותרין יום ח' כמו שכבת דוד ונ"ח יוכל להיות שיום ח' אינו ונ"ח
יו' גרלים ויום שני ונ"ח ויום שלישי אינו ונ"ח וע' בפסחים דף פ"ח ע"כ (כיוצא להם
ואחרם שם וזה גמור' חס' משכבת לה ויחזק לו בלתי מרובה) : י' איהא' בשבת ס"ד :
וסם הגירסא ח"כ אתה ענינה על בעלה ונחלה בעלה מבינה וכתבתי שם דר"ס לעומת
לנוסחת הס"ס דרית ליה בסוף גיטין ח"כ מלא חמדת נחל' סימיה ויכול לגרשה שזר ראיתי
כזה בתורה להשכח נחלה סוף פ' גמרושין חזנים בדינאמיט' סוף גיטין הוסיפאם סוף כמו
שזכר כאן : י"ב בנדרים תנא ע' תוס' סוגיה יא' ח"כ לנדרים ותוס' יומא ע"כ כמו
ל"ה מכלאן ותוס' יבמות מ"ז : ד"ה במקום וכו'א' בדרין פ"ב דשנפס' : י"ג אחרים אחרים
כ"י גר' יל"ה : ע"ס איהא' משכב ח' פ"א וכלא' ורובעא' פ"ח מ"ח משכב ויחזב דין
ז' ורבי' : שני דמ"ס ונלגי' פסוקא ח' ב"היתא ח' : ולקביע' לברות ח' (אשרת' : י"ח
בטסא' אחריתו דר"ה : ר' ישמעאל בנו של ריב"ז בו' עריכין ג' מה ר"ב : מ"ז : להביא
את הבא על שומרת ויום כנגד ויום גמול' מה ע"כ : ורפב"ס פ"ג מהלכות משכב ויחזב
דין ג' :

מַעֲבֹל קֹדֶשׁ סִמְיָה שֶׁמֶן סָם : וְלֹא מִגֵּבֶה וְלֹא מִלִּדְהָה גִּמְרָה דְּרֵה ל"ו : וְשֵׁן
עֹלֵה סָם : וְסִמְיָה לֹא לְגִמְרָה נִמָּה כְּטֹבֵהוּ ע"כ : וְהִוָּבֵהוּ לְעִיל פֶּרֶה ס' בְּרִייתָה
ד' : יִכְלֵ סָם סְמוּכִים כ' אֲחֵר גִּמ' דֵּר ל"ו : ס"ו : ס"ס : וְחֻמְסָה : לְעִיל פ"ה בְּרִייתָה א'
ב' יִכְלֵ אֲחֵר כ' גִּמ' דֵּר ס"ו : וְשֵׁן בְּסוּם' מִיֶּשׁוּ אֲחֵר חֻמְרָה לְמִשְׁחָה כְּשֶׁן שֶׁלֹּא מַעֲבֹל
וְלִפִּי טֹבִסְמִינִי דְּלִמְרָה מִקְדָּשׁ כִּיֵּן שֶׁבִּגְלֵה טִוְרֵה לִכְפֹּסֶהָ טְבוֹרֵה שְׁמִינִי דְּעִיל ס' קִלִּי
שֶׁלֹּא תַעֲשֶׂה כֵן שֶׁלֹּא תַתְּעָהָ טְבוֹרֵה : בְּשִׁמְיָה כ' עַד סוֹף בְּרִייתָה א' וְחֻמְסָה לְעִיל גְּבִי
אֶד פֶּרֶה ס' בְּרִייתָה א' יִכְלֵ יִכְלֵ יִכְלֵ וְשֵׁן וְתֹבֵס גִּמ' כֵּלָן וְכֵן פִּירוּשׁוֹ בִּכְלָן כִּיֵּן שֶׁסָּם
יִכְלֵ יִכְלֵ הִיֵּן [בִּסְלָן] אֵל פִּתָּה אֲחֵר מוֹעֵד כִּלְכִּל דֵּם שְׁמִינִי עַד צִדִּיק סִכְרֵה שֶׁסָּם :
ד' שֶׁן בְּרִייתָה א' וְכַפִּסְמִינִי וְסִמְיָה כֵּלָן מִסִּיֵּה שֶׁלֹּאן מִקְדָּשׁ מַתְפָּרֵשׁ אֲלֵלָה בְּבִלְקִיתָה
לְעִילָם לֹא נִכְשִׁיתָ כֵּן וְשֵׁן מִסָּם שְׁמִינִי מִסָּם פֶּרֶה ס' : [וְכֵן סוֹף אֲחֵר] [מִקְבָּל ר']
וְיִמְרוּ וְג' וְלִמְרָה שְׁמִינִי א' ד' סוֹרוֹ אֲחֵר : א' אֲשֶׁר' שֶׁסָּם שְׁמִינִי שְׁמִינִי וְיִמְרוּ וְחֻמְסָה
גִּמ' יוֹמָה ל' עַל פִּסְתֹּק סִמְיָה אֲחֵר : א' רֵאשִׁי א' שְׁמִינִי כְּבֵעַל קְרִי שְׁמִינִי רִישׁ מִסָּם וְשֵׁן
וְרִשְׁכִּי מִסָּם מִחוּסָה כְּבֵעַר ד' : וְטוֹבֵל [וְטוֹבֵל סִמְיָה לְפִדֵּר עֵינִי גִמ' מִפְסִסִּי ד'] מִפְסִסִּי ד'
וְתִמְסוּ' : מ' [וְכֵן] [אֵל שְׁמִינִי] אֲחֵר רֵאשִׁי כִלְכִּיל דֵּם וְכֵן שֶׁסָּם רִישׁ וְשֵׁן וְיִמְרוּ וְג' מִסָּם
מִסָּם מִחוּסָה כְּבֵעַר דִּין א' וְסִמְיָה אֲחֵר רִישׁ א' גִּמ' דֵּר כִּלְכִּיל דֵּם גִּמ' בִּכָּה קִלְכִּי
שֵׁן ס' וְשִׁמְיָה כְּבֵעַר וְכֵן : א' יִכְלֵ אֵל מִיֶּשׁוּ נִגְלֵס דִּגְס כִּסְס מִתְבִּיחֵה וְיִכְס כִּסְס מִסָּם

אחרי מות ו ספרא פרשתא א

מות שני בני אהרן: **ב** בקרבנם לפני ה' וימותו. ר' יוסף תנולילי
אומר על הקריבה מתו ולא מתו על ההקרבה. ר"ע אומר כתוב אחד
אומר בקרבנם לפני ה' וימותו. וכתוב אחד אומר ויקריבו לפני ה' אש
זרה. הכריע בחקריכם אש זרה לפני ה' הוי על הקריבה מתו ולא
מתו על ההקרבה. ר' אלעזר בן עזריה אומר כדוי קרבה לעצמה וכדוי
קריבה

וידבר ה' אל משה ואהרי מות שני בני אהרן בזה ת"ל לפי שנאמר ויקחו שני בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו • בני אהרן לא נמלו עצה מאהרן • נדב ואביהוא לא נמלו עצה מסשה • איש מחתתו איש איש מעצמו עשו • לא נמלו עצה זה מזה מגין שכשם שעבירת שניהם שווה כך מיתת שניהם שווה ת"ל ואהרי

מדרג

על הקרינה שזכרנו לפני ולפנים וכו"ה נבסיתקתא הוא בילקוט שמיני רמ"ז תפכ"ז : על הקרנם שקריבו זה דרש ק"ל ור"ז כפב על הקרנם שסחור מעלה ענין ותיין ביחוד י"ב : בדיוט כ"י : ואלת לחין ו' הכרעה ודא עכ"ל קשה סה תביא בקרנתם לפני ה' והכרעה שיקרי בשפכים ודא קרי' עכ"ל ר"ל ודנ"י ה"ס חול' על סחור מעלה ענין לא היו נעשים על הקרינה לפני אבל מזהו שסחור מעלה ענין א"כ חול' ביחוד יריקתו ונעשו גם על הקרינה כדליתא ביומא דרבי שמו"ל ז' : היו ע"ה [ההרבנן] ממו ולא ממו על [הקרינה] כ"ה בילקוט ודבית ודביתא אמת בילקוט הוסיף על ממו על [ספקרנה] בעצמה] ותבא דור' כ"י דרש' ס"ל דמוני סתא ח' לבדו לא היו מתיר ורובצ' ע"ה ודל כל ח' לבדו היו מייבס מיהא עכ"ל ה"ה אמתם נבסיתקתא וזוהרי משמע כדריסת שפתינו עלת לכגור דכני אשתא תסס ר' עובד הלגילי חומר על הקרינה ממו ולא על סה הקרנם וכן רמז] : עקובא דהקרנתם לפני ה' ויחוסו ודבית וקריבו לפני ה' לשם דרש ור"ה [ללמד] שכל הקרינה ממו ולא על ההרבנן [כ"ה נבסיתקתא סס ומלס ע"ס ומשאר] נה הכתוב השלישי והכריע ביומם נבסיתקתא לפני ה' לשם דרש ללמד שכל הקרינה ממו ולא

פרשתא א א שני בני אהרן מה ענין [מי] מלת בני כולל בני אהרן חלל לחדש שני
שנים שוין [מה ענין] לקמן ריש פסחא [ב] ד'ת וק"א ח"י' : בני אהרן
לא [מקלן כבוד לאהרן] כ"ה בילקוט וכו' לעיל ס' שמיני במעלתו למלוכה בייחא
וע"ס : לא נטלו עבד משה : מי' לראשית בנ' במדבר אלם תולדות אהרן ומשה וילפנין ששנו
תולדות משה שלמד עסקי תורה וא"כ אמר נדב וזביון כלומר שלא בני אהרן חלל בני
משה שלמדו מעמו ופסח' לא נטלו עבד משה וית רענן : אלם מעמיו שאל וזכ' בן לא
נעל עבד משה וית רענן ולי נראה דקמי על דבריהם מעמם פסח לא נטלו עבד אד מזה
וכ"ה לעיל בסדר שמיני א"י מעמם ולא נטלו עבד אד מזה משהו דה"ל על דבריהם :
בן משה משהו שאל : ודכ"א שהקנין יעבד במשהו נמור : יותר פסח' לא לטול עבד
מעמו בגדול כדדרשין וי' יעירא לרבות אהרן גדול וית רענן והקנין דקנין שמו לריבוי
לטול עבד משה ואהרן לא הוה צריכין לטול עבד מאהרן רק הא ואמר שלא נטלו עבד
אד מזה קמי תרגומי משהו שלא יפין א' למכוין וכמ' הקרבן אהרן : ב' כ' הקריבה
שנבטו לפני ולפנים וי"א שנתקדשו שמוי יין כ"ה ואמנם גורקא דב' כ' מנחא

ימים רבים הא כיצד תרבים הללו יחו מרובים על שנים וכמה הם חוי
אומר שלשה :

פרק ח יכול הירואה שלשת בתחילה תחא זכא • ומה אני מרים ואשה כי תהיה זכה דם • בירואה יום אחד אבל תירואה שלשה בתחילה תהא זכה • תלמוד לומר על נדתה אחר נדתה היא מטמאה ואינה מטמאה בתחילה: **ב** אין לי אלא סמוך ל'נדתה' • מופלג מנידתה מנין ת"ל או כי תזכר על נידתה אין לי אלא מופלג מנידתה יום אחד • מנין שנים שלשה ארבעה חמשה • ששה שבעה שמונה תשעה עשרה • מה מצינו ברכיעי שהוא כשר לספירה וכשר לזיבה אף אני ארכה את אלו שהם כשירים לספירה וכשירים לזיבה: **ג** מנין לרבות אחד עשר ת"ל בלא עת נידתה • או יכול שאני מרבה את שנים עשר אמרת לאו • מה ראית לרבות אחד עשר ולהוציא את שנים עשר אחר שריבה הכתוב מ'עם' מרבה אני את אחד עשר שהיא בספירת (בלא עת נדתה) [או כי תזכר] • ומרביא את שנים עשר שאינו בספירת (בלא עת נידתה) [או כי תזכר]: **ד** אין לי אלא הירואה שלשה שהיא זכה מנין לירואה שנים תהיה זכה ת"ל ימי (זובח) [זובח מומאמת] כימי נידתה • מנין לירואה יום אחד תהיה זכה ת"ל כל זובח כימי נידתה: **ה** מנין שהיא משמרת לחם יום אחד ת"ל טמא יתיה • יכול כשם שהיא משמרת א' לאחד כך תשמר שנים לשלשה • ודין הוא ומה אם הזב שאינו סופר אחד לאחד סופר שבעה לשנים • זכה שהיא סופרת אחד לאחד • אינו דין שתספור שנים לשנים • ת"ל יתיה לח • אין לה • אלא יום אחד: **ו** אין לי אלא תירואה שלשה שהיא מטמאה משכב ומושב • מנין לירואה שנים שתטמא משכב ומושב • ת"ל ימי זובח כמשכב נידתה: **ז** מנין לירואה יום אחד שתטמא משכב ומושב ת"ל כל ימי זובח כמשכב נדתה: **ח** תהיה טמאה לרבות את בועלה היא מטמאה את בועלה ואין הזב מטמא את שהוא בועל: **ט** הלא דין הוא ומה אם הזכר שאין מטמאה אלא בשלש ראיות לשלשה ימים מטמאה את בועלה הזב שהוא מטמא בשלש ראיות ליום אחד אינו דין שיטמא את שהוא בועל • ת"ל תחיה טמאה לרבות את בועלה • [היא] היא מטמאה את בועלה ואין הזב מטמא את שהוא בועל אלא שדברו חכמים בלשון נקיה: **י** כמזמאת נדתה ולא כימי נדתה תד"ה ומה אם במקום שלא עשה מזמאת המיטמא כמטמא • עשה ימי המיטמא כמטמא כאן שעשה מזמאת המיטמא כמטמא אינו דין שנעשה ימי המיטמא כמטמא ת"ל כמזמאת נידתה ולא כימי נידתה • כל הנוגע במיטמא • על ידי חיבוריהם:

פרק ט ואם מתרה מזובה • כשתפסוק מזובה • מזובה • ולא מזובה

הנהות מהרי"ד

אמרינא דאריבא לנפקוקי ביט: כי יורז וזב דזה [דמש] מחמת פלגמא כ"ה בגמ' מה ל"ו
 וע"ש: ב' בגמרא ויסא דהווי משגב מל: ל"ו: ע"ש דר' ל"ו: ג' סבאס בגמ' מה ל"מ:
 ע"ש: עד בגמרא ויל' מהו שחז' וזל תבא וילדת בזוב: ד' סל' ל"א ע"א:
 ה' וכו' ע"ס ברייתא ר' שמעון ר' יוחנן סבטות ר' ע"א: בפי' ר' ל"ו וזל' ש'
 מיתקט ס' ר': תפסת מועט ב' ע"ן ע"ס' ויוזא ע"נ' וזש' יסאס שס ושמות באלר' שס
 דף פ' - ותוס' סוכה ס': דאל' שסס סוף דר' ר' הניחא תבוס' דבני תלמי' האלו וכל' וס'
 תלמי' שס' ברייתא ר' שס' דיוזא:

[illegible]

פרק ט א כשתמסוק חובה. ה"ל הוא כולליל ריש פרק ט' גבי וז' שאין צריכה
(*) פתעבול

שאין מחפת דמים ת"ל וממא שנעת ימים שיספור שכעת לביאה
אחרתה: י כל אשר ישכב עליו יממא וכל אשר ישב עליו יממא .
יכול יממא משכב שאינו מיוחד לשכיבה ומושב שאינו מיוחד
לישיבה . לאו מה היא אינה מסמאה אלא משכב המיוחד לשכיבה
ומושב המיוחד לישיבה אף הוא לא יממא אלא משכב המיוחד
לשכיבה ומושב המיוחד לישיבה: יא יכול היא והוא לא יממא
מסמאה חמורה אבל היא והוא יממא ממוסאה קלה . ת"ל משכב אין
לי אלא משכב . מרכב מגין ת"ל וכל המרכב . אין לי אלא בזמן
שהוא שוכב עליו וגזע בו . מגין למשכבות עשרה ז על גבי ז'
ומפ' על גבי אבן מסמא . ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו עד
שינשא רובו עליו :

פרשתא ה ואשה בין גיורת בין שפחה בין משוחררת בין
בת ישראל * כי יזוב זוב דמה מחמת עצמה ולא
דמה מחמת חילד * אי דמה מחמת עצמה * ולא דמה מחמת
האונסה כשתוא אומר זב לרבות האנסים * הא מה אני מקיים דמה *
דמה מחמת עצמה ולא דמה מחמת חילד : **ב** כמה יהיה בקושי
ויהיה תלוי בחולד * ר' מאיר אומר אפילו ארבעים וחמשים יום * ר'
יהודה אומר דייה חודשה * רבי יוסי ור' שמעון אומר אין קישוי
יותר משתי שבחות * לפיכך אם קישתה שבעה עשר שלשה
ראשונים ראויים לזיבה וילדה בזוב : **ג** ויש מקשה עשרים וחמשה
ואינה זכה בתם שנים לבלא עת * שבעה נידה ושנים אחר הנידה
וארבעת עשר של נקיבה אבל אי אפשר שתקשה עשרים וששה *
מקום שאין חולד ולא ילדה בזוב : **ד** ויש רואה מאה ימים ואינה
זכה בתם * שנים לבלא עת * שבעה נידה ושנים לאחר הנידה *
ושמונים של נקיבה * שבעה נדה ושנים לאחר הנידה : **ה** ימים שנים
יכול לימים הרבה אמר ר"ע כל ששמועו מרובה ושמועו מיעוט תפניתה
המרובה לא תפשתה תפשתה המועט תפשתה : **ו** ר' יהודה בן בתירה
אמר שתי מדות אחת כלה ואחת מדה שאינה כלה * מודדים מדה
כלה ואין מודדים מדה שאינה כלה : **ז** רבי נחמיה אומר וכי למה בא
הכתוב לפתוח או לנעול לא בא לנעול אלא לפתוח * אם אומר אתה
ימים עשרה אינו אלא מאה אלא מאתים אלא אלף * אלא ריבוא *
וכשאתה אומר ימים שנים פתחת : **ח** ר' מנא אומר משום ר' יהודה
ימים שנים יכול ימים הרבה * אם מרובים הם והלא כבר נאמר רבים
הא לא דבר אלא ימים מועטים וכמה הם הוי אומר שנים :
ט רבים שלשה * יכול רבים עשרה אמר ימים אמר רבים מה ימים
מיעוט ימים שנים אף רבים מיעוט רבים שלשה : **י** יכול שנים
ושלשה הרי חמשה : **יא** נאמר ימים ורבים והלא לא נאמר אלא

י [וכל המעבד] אשר שכב עליו ונמא וכו' כצ"ל ד"ת וילקוט : מה דאז אינא מטמאה
כ' ברייתא ד"ר וכו' בלגלול מרסמא' ברייתא ד"ר יצ' : יצ' מטמא כ' דכתיב שלטונא
למאן כל שצוה כל ונמא חפ' טומאה קלה דבד שפוט מיוחד לשכבא מרסא דכתיב ויה
מטמא חפ' נמא כל טומאה קלה חפאי כבד משכב לבטוח כל אשר שכב עליו ונמא
השטת דככל נמא טומאה קלה [ועדין] אמ' אומר דבר שפוט מיוחד למשכב מטמאה
[כית] אפוט נמא קלה ומשכב דכתיב ב' אצטרך לטומאה [שורה] נמא וטמא ת' לומר
דלוקא מלו ג"פ בדרמיקא לעיל [מרסמא' ר' ברייתא יצ'] עליו אומר לעפן לטמא כבא נמא
ויק' עליו דכתיב בה מטמא דכתיב [בן] הוא אינו מטמא אלא משכב ודוקא אף דאז
אינא מטמאה אלא משכב וכבי מיתא כל דהקמי לאו מה דאז אינא מטמאה אלא
מכא וכו' לפי' כל למאן מיתא תופק ליה דאז כפסד גבי וילת משכב בדרמא אלא
שפוט דמקמי אב"ש למאן מיתא ולא אצטרך משכב דכתיב גבי דיהה אי נמי כה דהקמי
כתיב מ'ל משכב גבי ויהה ומשכב גבי דיהה ושמע משכב איך מיידי אדרמאן לא ושלמי
למטמאה קלה ר"ת : מרסב : [ומתכן] מני מ'ל אלא [המשכב] כ"ל ד"ת : מ'ל משכב
דכא דרסולא וכל אשר שכב עליו ונמא לכה ול כל המשכב וכו' דענן : מ'ל וכו' : כל
ריבוי דאז דית דענן : אר' שיטתא רורא עליו לט' אף מרסב י' ופון מרסב ד' ורשעתא ד'
ברייתא ד"ר וסודא ברייתא' פ"א חפ' משכב ומשכב ר' :

פרשתא ה א בין גזרות בין שפסח בין משמורת בין בנת ישראל עמך סידווי ארץ
 נשפסח משמורת משמורת גזרות ארץ ככל כשריכו ספסח ספסח משמורת
 והכנסה בדישמו וז' גזרין ורש"ס פ' תנוקת ס' א' והכנסה פ' מ"ח אישורי גזלה
 דין כ' ונעוטינו לא ויכתי לבסוף דברי שאלות פ' אחרי ס' י"ז כ' ב"ס"ל ברה כרץ
 ספסח פ' מהיכנס למשקט וימי דענבלה דין א' כיין דכל מצות שפסח אידיבת פ"א
 פסח כח בם ויחסיב ויחלמו. חן דלמלך חן דלא איש מצוה שהיה בכל לא מחיבה פ"א
 דמלך בנות ישראל ובר' ויחסיב כדכתיבת רלמי דהס' פ' מלך ויחסיב גזמ' ויבנות פ"ד:
 ופ"א בנתם כדכתיבת ו': וספח פ' שאלות הוה ג' כן גזמ' סס כדכתיבת ונעוטינו
 עמלם ונבנה' לא ב' לארס הספסח מנין ודלדס פסח איש דכל כשריכו ספסח
 כותב כדכתיבת דהס' פ' גזרית פ"א שאלות ויחסיב כלן עמך אישורי דין להס' כולרץ
 כדכתיבת ויחסיב לעמך לרס ויחסיב מנין כאן כיין ויחסיב כוה דלדס ספסח כדכתיבת
 ולל' אחי מ"ח דין לא ארעורי קרס פסח עמלם לרעוה בנדרם הסס וכבר ויחסיב
 כדכתיבת לא ל' קרס מנין ויחסיב פ"א להס ענה ס' הרס והכנסה ויחסיב מנין ויחסיב קרס

מצורע ה ספרא פרשתא ד

אמרו רוב ממא על המהור או על מקצתו רוב מהור על הממא או על מקצתו אחד זב ואחד משכב ממא * מקצת ממא על המהור או על מקצתו * מקצת מהור על הממא או על מקצתו כזב כסמא וכמשכב מהור * ר' שמעון אומר אף מקצת ממא על המהור אף כזב מהור : י"ח משכב זה משכב אשר היא יושבת עליו זה המושב * כלי זה המרכב שנאמר בנגעו בו * ואיה דבר חלק מנעו ממשאו הוי אומר זה מרכב :

פרק ז ואם שכב ישכב לרבות שתי שכבות • אם שכב ישכב לרבות למערה • איש פרט לקמן או יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד • ת"ל ואם שכב ישכב • **ב** אותה פרט למצורעת וחלא דין הוא מה הגידה שאינה מטמאה בבדיה מטמא את בועלה • מצורעת שהיא מטמאה בבדיה אינו דין שתטמא את בועלה ת"ל אותה פרט למצורעת • **ג** ותהי גדתה עליו יכול תעלה לרגלה ת"ל וממא שבעת ימים • יאמר וממא שבעת ימים • מה ת"ל ותהי גדתה עליו • יכול לא יטמא אדם וכלי חרס • ת"ל ותהי גדתה עליו • מה היא מטמא אדם וכלי חרס אף הוא יטמא אדם וכלי חרס • או מה היא מטמאה משכב לממא אדם ולממא בנדים יכול אף הוא יטמא משכב לממא אדם ולממא בנדים ת"ל ותהי גדתה עליו וממא שבעת ימים • וכל הסייג אשר ישכב עליו יטמא שאין ת"ל אלא שנתקו הכתוב מטומאה חמורה וחביא לפוטאה קלה שלא יטמא אלא אוכלים ומשקים • **ד** נמצאת אחה אומר משכבו כמ: מה מצעו לממא אחד ולפסול אחד אף משכבו לממא אחד ולפסול אחד • **ה** נמצאת אחה אומר כבר של תרומה שהיא כרובת במפה ונתונה בין כר לחבירו אם כנגדו נתונה פוטאה שאם נטמאת המפה נטמאת הכבר • ושלל כנגדו מהדה ששין מצעו מטמא בנדים • **ו** וממא שבעת ימים שיספור שבעה לביאה אחרונה הלא דין היא מיטמא במת ומיטמא בנדה מה מצינו כשהוא מיטמא במת אינו סופר שבעה אלא למיטמא אחרונה • אף כשהוא מיטמא בנדה לא יספור שבעה אלא לביאה האחרונה • **ז** או לכה לך לדרך זו היא מיטמאה ומטמא את בועלה מה היא אינה סופרת שבעה אלא לראייה דראשונה • אף כשהוא מיטמא בנדה לא יספור שבעה אלא לביאה ראשונה • **ח** נראה למי דמיה דנים פוטמא שהיא מסקום אחר מטומאה שהיא מסקום אחר ואל יזכיה דמים שהם מנופה • **ט** או לכה לך לדרך זו דנים פוטמא שהיא מחמת דמים מטומאה שהיא מחמת דמים ואל תזכיה פוטמא דמיה שאין

הגהות מהרי"ד

[illegible]

מלמד שהוא מטמא בפנים כבחזק וחדר' • ומה אם הגב שהוא מלמד
ביאת מים חיים • אינו מטמא בפנים כבחזק נדה שאינה מעונה ביאת
מים חיים אינו דין שלא מטמא בפנים כבחזק ת"ל בבשרה מלמד
שהיא מטמא בפנים כבחזק אין לי אלא נדה זבה מנין ת"ל זוכה
פולטת שכבת ורע מנין ת"ל תהיה • רבי שמעון אומר דיהה
כבועלה • מה בועלה אינו מטמא בפנים כבחזק אף היא לא מטמא
בפנים כבחזק: **ד** ו' ימים תהיה בגדרה ולא בויכתה • כל שבעה •
יכול עד שתתארוואה דם כל שבעה • ת"ל תהיה אע"פ שאינה רואה:
ה אין לי אלא ימים • לילות מנין ת"ל תהיה לרבות את הלילות:
ו יכול בין סמכים בין מפורדים ת"ל תהיה תהא הווייתן אחת:
ז מנין שאינה מובלת מבעוד יום ת"ל שכבת ימים תהיה בגדרתה
תהיה בגדרתה כל שבעה: **ח** כל הגנוע בה יטמא יכול לא יהיה
גנוע בה מטמא בגדים בגנוע • הין אם מטמא במשכב מטמא אדם
ומטמא בגדים הוא עצמו לא מטמא בגדים בגנוע • אם כן למה נאמר
כל הגנוע בה יטמא עד הערב יכול יהו הגנוע מטמא אדם וכלי
חרס ודין הוא הגנוע בזב מטמא והגנוע בגידה מטמא • מה הגנוע
בזב אינו מטמא אדם וכלי חרס אף הגנוע בגידה לא יטמא אדם
וכלי חרס: **י** לא אם אמרת בזב שאינו מטמא אדם למטא אדם
ממקום (מהור) [אחר] • תאמר כנידה שהיא מטמאה למטא אדם
כמקום אחר • הואיל והיא מטמאה אדם ממקום אחר • יהא הגנוע
בה מטמא אדם וכלי חרס • אם כן למה נאמר כל הגנוע בה יטמא
עד הערב אין הגנוע בה מטמא אדם וכלי חרס: **יא** כל אשר תשכב
עליו בגדרתה יטמא וכל אשר תשכב עליו מטמא • יכול תטמא
משכב שאינו מיוחד לשכיבה • ומושב שאינו מיוחד לישובה ת"ל כל
הגנוע במשכבה יכבס בגדיו: **יב** וכל הגנוע בכל כלי אשר תשב
יכבס בגדיו מה למטה אינה מטמא' אלא משכב המיוחד לשכיב' ומושב
המיוחד לישובה • אף כאן לא תטמא אלא משכב המיוחד לשכיבה
ומושב המיוחד לישובה: **יג** יכול לענין למטא לא תטמא אלא משכב
המיוחד לשכיבתו ומושב המיוחד לישובה אבל לענין ליטמא תטמא
את הכל • שהרבת מיטמין ואינן מטמין ת"ל עליו עליו • עליו אמור
לענין ליטמא • עליו אמור לענין למטא • מה עליו האמור לענין למטא
אינו מטמא אלא משכב המיוחד לשכיבתו ומושב המיוחד לישובה •
אף עליו האמור לענין ליטמא לא יטמא אלא משכב המיוחד לשכיבה
ומושב המיוחד לישובה: **יד** ואם על המשכב הוא • עד שינשא
רובו עליו או על הכלי אשר היא יושבת עליו או על מקצתו מיכן

[illegible]

לה תהא זכה • ומה אני
ברואה יום אחד
יסר על נדתה
אין לי אלא סמך
נידתה אין לי
אלא ששה חמשה
ששה ששה
ששה ששה
לספירה
וכשי
על עת נידתה • או
מה ראית לרבות
בה הכתוב מיעט •
מת נדתה [או כי תזכר
כלא עת נידתה] (או)
יא זכה מנין לרואה שני
מימי נידתה • מנין
מידתה : ה' מנין
של כשם שהיא משמרת
יהא ומה אם הזב שאינו
הוא שחיא סופרת אחד
ת"ל יהיה לה • אין לה •
היא שהוא מטמאה משכב
ומושב • ת"ל ימי זובה
משכב ומושב ת"ל
ואה לרכות את בועלה
הוא שהוא בועל : ה' הלא
בשלוש ראיות לשלשה
הוא בשלוש ראיות ליום
הוא תהיה מטמאה לרכות
אין הזב מטמא את שהוא
מטמאת נדתה ולא כימי
הוא המיטמא כמטמא •
הוא המיטמא כמטמא
מטמאת נידתה ולא כימי
גרי חיבורים :
ק מזובה • מזובה • ולא
מזובה

תחמת עצמה כ"ה בגמ' דה ל"ו
 דף ל"ו: ג' הובאה בגמ' דה ל"ח:
 ודעת רוב: ד שם ל"ו ל"ח ע"א:
 ועת פ"ב וע"ס דפי' הר"ן ורש"י פ'
 ושמ' ויחמ' שם ושמות בארץ שם
 בתוס' דברי הס"כ האלו וכל זה

[illegible]

1. The first part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

2. The second part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

3. The third part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

4. The fourth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

5. The fifth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

6. The sixth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

7. The seventh part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

8. The eighth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

9. The ninth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

10. The tenth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

מצורע ה ספרא פרשתא ב ג

שעשה תחתיו משכב אינו דין שיעשה תחתיו מדף ת"ל וכל ד אשר ישכב עליו הוב יטמא משכב הוא עושה תחתיו ואינו תחריו מדף: ׀ קל וחומר שלא יעשה תחתיו משכב ומה אם שעשה על נכיו מדף לא עשה על נכיו משכב. מקום שלא תחתיו מדף אינו דין שלא יעשה תחתיו משכב. ת"ל כל אשר ישכב עליו הוב יטמא מלמד שהוא עושה תחתיו כ פרק ה וכי יטהר הוב מוֹבֵו כשיפסוק מוֹבֵו מוֹבֵו ולא מנגעו מוֹבֵו ופסד אף מקצת זובו מעון ספירת ש

ב להביא את שראה שתי ראיות שיטעון ספירת שבעה
 דין הוא ומה אם מטמא משכב ומושב בשתי ראיות לא יטעון
 שבעה לשתי ראיות * וזה הוכיח שהיא מטמא משכב ומושב
 ראיות ואינה סופרת שבעה לשתי ראיות : **ג** אף אתה אל
 על הזב שאף על פי שהוא מטמא משכב ומושב בשתי ראיות
 יטעון ספירת שבעה לשתי ראיות ת"ל מזונו וספר * אף
 זובו טעון ספירת שבעה להביא את שראה שתי ראיות *
 ספירת שבעה : **ד** וספר לו לעצמו * מיכן אמרו הזב והזבה ע
 את עצמם ביום הראשון ומצאו מהורים * וכיום השביעי מצאו מה
 ושאר כל הימים לא בדקו * ר' אליעזר אומר הרי אלו בחוקת מה
 ור' יהושע אומר אין להם אלא יום הראשון ויום השביעי בלבד
 עקיבא אומר אין להם אלא יום השביעי בלבד : **ה** רבי יוסי
 שמעון אומרים נראים דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע .
 ר' עקיבא מדברי שניהם אבל הלכה בדברי ר' אליעזר : **ו**
 ימים יכול בין סמוכים בין מפורדים ת"ל לשהרתו שתהא מ
 אחת : **ז** וככם בגדיו ורחץ בשרו * היקיש כיבוס בגדיו לה
 בשרו * מה רחיצת גופו בנקיות אף כיבוס בגדיו בנקיות * הא
 חוצצים בכלים : **ח** ורחץ בשרו במים חיים * חזב טעון ביאת
 חיים ואין מצורע טעון ביאת מים חיים : **ט** הלא דין הוא ומ
 הזב שאין טעון הויית מים חיים טעון ביאת מים חיים * מ
 שהוא טעון הויית מים חיים אינו דין שיטעון ביאת מים חיים
 ורחץ בשרו במים חיים הזב טעון ביאת מים חיים ואין
 טעון ביאת מים חיים : * י יכול אף כליו יטענו ביאת מים חיים
 בשרו * בשרו טעון ביאת מים חיים * וכלים עולים בכל מ
 * ומהר מלטמא כלי חרס במשא * בן עזאי אומר ומה אם
 שלא עשה ולד הטובאה קל כולד הטומאה הקל לטמא באב המ
 קל

אומר והנושא אותם מה ת"ל שיכול אין לי מטמא במשא אלא אלו בלבד מנין זובו של זב ודוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו ודם הנדה ת"ל והנושא אותם לרבות כל האמור בענין : ה' בו ולא בצואה שעליו ולא בקילקיס שעליו ולא בשירים ולא בנזמין ולא בטבעות * אף על פי שאין ייצאים * או יכול שאני מוציא את השיער ואת הצפורן ת"ל טמא * וידיו לא שטף במים מה ת"ל * לפי שנאמר ורחץ את בשרו במים יכול אף בית הסתרים ת"ל וידיו * מה ידיו כנראה פרט לבית הסתרים אף כל כנראה פרט לבית הסתרים : ׀ מנין לעשות אחר ספרו של זב בימי גמרו תלמוד לומר וידיו לא שטף במים אפילו לאחר מאה שנים * אמר רבי אלעזר בז ערך סיכין מטכו חכמים לטהרת ידיים מן התורה :

פרשתא ג כלי חרס אין לי אלא כלי חרס מניין לדבות כלי

נָתַר תִּלְמוּד לִמֹּר וּכְלִי חֶרֶם אֲשֶׁר יֵנֶע בּוֹ הַזֶּה
יִכּוֹל אֲפִילוֹ נִנֵּעַ בּוֹ הַזֶּה מֵאַחֲרָיו יֵהָא טַמָּא וְדִין הוּא • וְמָה אִם
מֵת הַחֲמוּר לֹא טַיִמָּא כְּלִי חֶרֶם מֵאַחֲרָיו • הַזֶּה הִקְל אֵינּוּ דִּין שְׁלֹא
יִטַּמָּא כְּלִי חֶרֶם מֵאַחֲרָיו • לֹא אִם אִמְרַת בְּמַת שְׂאִינוּ עֹשֶׂה מִשְׁכָּב
וּמוֹשֵׁב תֹּאמַר כּוֹכ שְׂמִטָּמָא מִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב • הוּאִיל וְהוּא עֹשֶׂה מִשְׁכָּב
וּמוֹשֵׁב יִטַּמָּא כְּלִי חֶרֶם מֵאַחֲרָיו • ת"ל אֲשֶׁר יֵנֶע בּוֹ • וְלֹהֶלֶן הוּא אוֹמֵר
אֲשֶׁר תְּבוֹשֵׁל בּוֹ • מָה בּוֹ הָאִמּוֹר לִהְלֵן מֵאוּרֹו אִף כֹּאֵן מֵאוּרֹו :
בְּמֵאֲחֵר שְׁלִמְדֵנוּ שְׁאִין מִטַּמָּאִים אוֹרֹו אִלֵּא מֵאוּרֹו מָה ת"ל אֲשֶׁר
יֵנֶע בּוֹ מִנֵּעַ שֶׁהוּא כְּבוֹלוֹ הוּי אוֹמֵר זֶה הִיטִימוֹ : ׀ וְכֹל כְּלִי עֵץ אֲשֶׁר
יִשְׁטַף בְּמִים אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מָה זֶה בֹּא לְלַמֵּד אִם לְלַמְדֵינוּ שְׂמִטָּמָא
כְּלִי שְׁטַף בְּמִנֵּעַ וְהִלֵּא כְּבֵר נֹאמֵר וְהִנּוּנֵעַ כְּבִשְׁר הַזֶּה יִכְבֵּס בְּגָדָיו •
אִם הִנּוּנֵעַ בּוֹ מִטַּמָּא כְּלִי שְׁטַף בְּמִנֵּעַ • הוּא עֲצָמוֹ לֹא יִטַּמָּא כְּלִי
שְׁטַף בְּמִנֵּעַ • אִם כֵּן לִמָּה נֹאמֵר וְכֹל כְּלִי עֵץ יִשְׁטַף בְּמִים אִלֵּא אִלּוּ
אוֹכִלִים וּמִשְׁקִים וְכֹלִים שְׁעַל נְבִי הַזֶּה : ׀ וְהִלֵּא דִין הוּא וְמָה אִם
בְּמִקּוֹם שֶׁעֲשֶׂה מִשְׁכָּב תַּחְתָּיו לֹא עֲשֶׂה תַּחְתָּיו מִדֶּף • מִקּוֹם שְׁלֹא
עֲשֶׂה עַל גְּבוֹי מִשְׁכָּב אֵינּוּ דִּין שְׁלֹא נַעֲשֶׂה עַל גְּבוֹי מִדֶּף ת"ל וְכֹל
כְּלִי עֵץ יִשְׁטַף מִלֵּד שְׁעוֹשֶׂה תַּחְתָּיו מִדֶּף : ׀ ק"ו שִׁיעֲשֶׂה עַל גְּבוֹי
מִשְׁכָּב • וְמָה אִם בְּמִקּוֹם שְׁלֹא עֲשֶׂה תַּחְתָּיו מִדֶּף עֲשֶׂה תַּחְתָּיו מִשְׁכָּב •
מִקּוֹם שֶׁעֲשֶׂה עַל גְּבוֹי מִדֶּף • אֵינּוּ דִּין שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל גְּבוֹי מִשְׁכָּב • ת"ל
וְכֹל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזֶּה יִטַּמָּא מִשְׁכָּב הוּא עוֹשֶׂה תַּהְתִּי •
וְאֵין עוֹשֶׂה עַל גְּבוֹי מִשְׁכָּב : ׀ קל וְחוֹמֵר שִׁיעֲשֶׂה תַּחְתָּיו מִדֶּף • מָה
אִם בְּמִקּוֹם שְׁלֹא עֲשֶׂה עַל גְּבוֹי מִשְׁכָּב עֲשֶׂה עַל גְּבוֹי מִדֶּף • מִקּוֹם

הגדות מהרי"ד

והוא נרמס פ"ג מה' טומאת מת דין ג': ד' מתיין וזב: של זכ כז משנה ג' פ"א דלעס וע"ש במ' ה"ט ובגמ' בזה קהא' כ"ה: והכונה ברמב"ם פ"א מה' משכב ומושב: ואלו ה' כטול לעיל פרק ג' ברייתא כ"ה [ושם מתיין בטעור שגגה בלזותה כזב שהקדוה בו וכלן מתיין בזב שגגה בדרת כהן ובטורו וית רענ: מה יורו בגרלה כ' גמ' קדושים כ"ה וע"ש בטור] וע' משמדי וי"ט על הראש' מה' ה' מקדושות סי' כ"ה וע' גמ' מה' מ"א: אשר [מתיין] ספרו כ"ל ר"ת ומי' כל ק"מ שלל ענב והכונה ברמב"ם ר"פ' מה' משכב ומושב: אחרת כן ערך כ' גמרא מולין ק"ו: ועיין ספר נצח הגולה לקוטי ה"ג מהר"ל מפרגא בזה ראשון:

פרישתא ג א מתיין לרבות כל נפשי כלל יתר פ' גמ' עבודה זרה ל"ג: ועי' הסמיות לרמב"ם ר"פ' דבלות וע"ש במשנה דכלי יתר בכל דמיו: שזה כללי מרס והכונה בגמרא ספ"א מה' כלים: מ"ל וכלי מרס [ויז' יתיירא קדוה ריזיו ושה' אם מהמור [שמעמחא בזהכל] לא יטמא כל מרס פתמוריו [משנה ריש פ"ב דהלל: וע"ל דמולין ד' כ"ד: כ"ה וע"ש בגמ' וטוס: בבת שמינו עשה משכב ומשכב [שאלו] עמאל אלא אחריו שגגה בו או מחללי עוליו וקשה ודבוכים ל' מייבטלי כן נתלה בזהו עמור מהו ואם אישתי דרתי שגגה בו ח"כ מ"ל למחלף קיסט דילמא ל"כ נפיו עד שגגה בטור דכ"ג מיד' דפ"ק דמולין: וי': מ"ל מחלף שגגתו שאלו [טומאה] כ"ל ד"ת: מה' אחריו וכו' כהניו כ"ד מה' ד' וכל כלי פ"ו וקטן כהניו כ"ל וע' משנה ו' ק"ו דהי"ס והס' במ' ה"ט ובגמ' מה' סוף ד' ל"ב ול"ג ורמב"ם פ"ג מה' משכב ומושב דין ג': ד' לא עשה פתמוריו מידף [כל כלים שאלוין משכב ומושב מידף קדוה לכו' פ' ה"ט משנה ג' פ"ב דהי"ס ודלפול ע"ל מה' כ"ב: עמחוס שלא עשה על גביו משכב [מה' דה' ריש ד' ל"ג]: איש דין שלא [עשה] על גביו כ' [עשה] [על גביו] מידף קדוה ד"ת: ד' איש דין [עשה] על גביו משכב כ' יתימא [טמאיו] הוא עשה. [משכב] ואין עשה כ"ל ד"ת:

פרק ה א כשפסקו [פ' דהא לא נהסר עד לזאת טעילה וספיקתו שנפסע הוא קודם טעילה] יקרא אחר: ואלו חמור ומחנני [וי' גם על שאל ערין מחנני אשכ"י וכול לשאר שהל' טמאמחוס פ' גמ' מה' ל"ז: וגמ' מגילה ח': וטורי אכן שם וי"א ד' ותיק' למד דאחרי דיימי ספרו של מפרש דלמי דיימי גמור גם מפרש טמאמחוס משכב ומושב: ועיין מהמחשבות שאלמנו אמי כשפיר לזילי קדוה ערורי מפרש גמתי פ"ב ברייתא ו' ושה' שלייגתי שם לעיין ותרעה ודאן צורך למ"א ה"ד: ב' ג' משנה ריש וזכר והכונה ברייתא בגמרא מגילה ח' ועיין שם בגמרא ורמב"ם פ"ק ג' מה' מחסרי כהן: דין ו' וספר לו לעלמו הינו כהן ליאמרהקא ליאמרהקא רוממה אשכ"י: ה"כ נאמן על עצמו פ' גמ' ככתוב פ"ב: ורגיזין כ' ורמח' שם ולקחתי שם מיד' פ': וספר לו לעלמו ו' ויש יחול בין סופרים בין מפרשים מ"ל לטענתו שמה' טענתו אמת מהלך אחריו כזו וכו' לאלה דמדיי ר"ל וכבם ורסן ק' כג' יסע רענ: מאלן אחריו כו' וברייתא ח' משנה

מצורע ה ספרא פרשתא ג ד

קובץ

1

מצורע ה ספרא פרשתא ב ג

שעשה תחתיו משכב אינו דין שיעשה תחתיו מדף ת"ל וכל חמשכב אשר ישכב עליו הוב יטמא * משכב הוא עושה תחתיו ואינו עושה תחתיו מדף : וְ קל וחומר שלא יעשה תחתיו משכב ומה אם במקום שעשה על נביו מדף לא עשה על נביו משכב * מקום שלא עשה תחתיו מדף אינו דין שלא יעשה תחתיו משכב * ת"ל כל המשכב אשר ישכב עליו הוב יטמא מלמד שהוא עושה תחתיו משכב : **פרק ה** וכי ימרה הוב מזובו * כשיפסק מזובו מזובו ולא [מזובו] מנעו * מזובו וספר אף מקצת זובו מעון ספירת שבעה :

ב להביא את שראה שתי ראיות שיטעון ספירת שבעה * הלא
דין הוא ומה אם מטמא משכב ומושב בשתי ראיות לא יטעון ספירת
שבעה לשתי ראיות * וזה תוכיה שהיא מטמא משכב ומושב בשתי
ראיות ואינה סופרת שבעה לשתי ראיות : ¶ אף אתה אל תתמה
על הוב שאף על פי שהוא מטמא משכב ומושב בשתי ראיות לא
יטעון ספירת שבעה לשתי ראיות ת"ל מזונו וכפר * אף מקצת
וזנו טעון ספירת שבעה להביא את שראה שתי ראיות שטעון
ספירת שבעה : ¶ וכפר לו לעצמו * מ"כ אמרו הוב והזכה שבדקו
את עצמם ביום הראשון ומצאו טהורים * וביום השביעי מצאו טהורים *
ושאר כל הימים לא בדקו * ר' אליעזר אומר הרי אלז בחזקת טהרה *
ור' יהושע אומר אין להם אלא יום הראשון ויום השביעי בלבד * רבי
עקיבא אומר אין להם אלא יום השביעי בלבד : ¶ רבי יוסי ורבי
שמעון אומרים נראים דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע * ודברי
ר' עקיבא מדברי שניהם אבל הלכה כדברי ר' אליעזר : ¶ שבעת
ימים יכול בין סמוכים בין מפורדים ת"ל לטהרתו שתהא טהרתו
אחת : ¶ וכבס בגדיו ורחץ בשרו * היקיש כיבוס בגדיו לרחיצת
בשרו * מה רחיצת גופו בנקיות אף כיבוס בגדיו בנקיות * הא למדנו
חוצצים בכלים : ¶ ורחץ בשרו כמים חיים * הוב טעון ביאת מים
חיים ואין מצורע טעון ביאת מים חיים : ¶ הלא דין הוא ומה אם
הוב שאין טעון הוית מים חיים טעון ביאת מים חיים * מצורע
שהוא טעון הוית מים חיים אינו דין שיטען ביאת מים חיים * ת"ל
ורחץ בשרו כמים חיים הוב טעון ביאת מים חיים ואין מצורע
טעון ביאת מים חיים : ר' יבול אף כליו יטענו ביאת מים חיים * ת"ל
בשרו * בשרו טעון ביאת מים חיים * וכלים עולים בכל מימות :
א וטהר מטמא כלי חרס במשא * בן עזאי אומר ומה אם במקום
שלא עשה ולד הטומאה קל כולד הטומאה הקל לטמא באב הטומאה

אומר והנשוא אותם מה ת"ל שיכול אין לי מטמא כמשא אלא אלו בלבד מניין וזכו של זה ורוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו ודם הנדה ת"ל והנשוא אותם לרבות כל האמור בענין : ה' בו ולא בצואה שעליו ולא בקילקים שעליו ולא בשירים ולא בנזמין ולא במבעות ' אף על פי שאין ייצאים ' או יכול שאני מוציא את השיער ואת הצפורן ת"ל מטא ' וידיו לא שטף במים מה ת"ל ' לפי שנאמר ורחץ את בשרו במים יכול אף בית הסתרים ת"ל וידיו ' מה ידיו כנראה פרט לבית הסתרים אף כל כנראה פרט לבית הסתרים : ך מנין לעשות אחר ספרו של זה בימי גמרו תלמוד לומר וידיו לא שטף במים אפילו לאחר מאה שנים ' אמר רבי אלעזר בו ערך מיכן סמכו חכמים למהרהר ידים מן התורה :

פרשתא ג' כלי חרם אין לי אלא כלי חרם מניין לרבות כלי

נָתַר תַּלְמוּד לִזְמַר וּכְלִי חֶרֶס אֲשֶׁר יֵנֵעַ בּוֹ הַזֶּבֶב
יִכְבֹּל אֶפִּילּוֹ נִנְעַ בּוֹ הַזֶּבֶב מֵאַחֲזָרָיו יֵהָא טַמָּא וְדִין הוּא * וְמָה אִם
מֵת הַחֲמוּר לֹא טַיִמָּא כְּלִי חֶרֶס מֵאַחֲזָרָיו * הַזֶּבֶב הִקְל אֵינּוּ דִּין שְׁלֹא
יִטַּמָּא כְּלִי חֶרֶס מֵאַחֲזָרָיו * לֹא אִם אִמְרַת בִּמְת שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב
וּמוֹשֵׁב תֹּאמַר בִּזְבִּי שְׂמַטָּמָּ מִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב * הוּאִיל וְהוּא עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב
וּמוֹשֵׁב יִטַּמָּא כְּלִי חֶרֶס מֵאַחֲזָרָיו * ת"ל אֲשֶׁר יֵנֵעַ בּוֹ * וְלִהְיוֹן הוּא אֹמֵר
אֲשֶׁר תְּבוֹשֵׁל בּוֹ * מָה בּוֹ הָאִמּוֹר לִהְיוֹן מֵאִוִּירוֹ אִף כֹּאן מֵאִוִּירוֹ *
בְּמֵאחֵר שְׁלַמְדֵּנוּ שְׁאִין מִטַּמָּאִים אוֹתוֹ אִלֵּא מֵאִוִּירוֹ מָה ת"ל אֲשֶׁר
יֵנֵעַ בּוֹ מִנֵּעַ שְׁהוּא כְּכוֹל הוּי אֹמֵר זֶה הִיטִיטּוֹ : ׀ וְכֹל כְּלִי עֵץ אֲשֶׁר
יִשְׁטָף בְּמֵיִם אִמֵּר רַבִּי שְׂמַעוֹן מָה זֶה כֹּא לִלְמַד אִם לִלְמַדֵּנוּ שְׂמַטָּמָּ
כְּלִי שְׁטָף בְּמַנֵּעַ וְהִלֵּא כִכֵּר נִאֲמַר וְהִנֵּנּוּעַ בְּבִשֶׁר הַזֶּבֶב יִכְבֵּם בְּגִידָיו *
אִם הִנֵּנּוּעַ בּוֹ מִטַּמָּא כְּלִי שְׁטָף בְּמַנֵּעַ * הוּא עֲצָמוֹ לֹא יִטַּמָּא כְּלִי
שְׁטָף בְּמַנֵּעַ * אִם כֵּן לִמָּה נִאֲמַר וְכֹל כְּלִי עֵץ יִשְׁטָף בְּמֵיִם אִלֵּא אִלּוּ
אוֹכִלִים וּמִשְׁקִים וְכֹלִים שְׁעַל נְבִי הַזֶּבֶב : ׀ וְהִלֵּא דִין הוּא וְמָה אִם
בְּמִקּוֹם שְׁעֵשֶׂה מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹ לֹא עֲשֶׂה תַּחְתּוֹ מִדֶּף * מִקּוֹם שְׁלֹא
עֲשֶׂה עַל נְבִיֹּי מִשְׁכָּב אֵינּוּ דִּין שְׁלֹא נַעֲשֶׂה עַל נְבִיֹּי מִדֶּף ת"ל וְכֹל
כְּלִי עֵץ יִשְׁטָף מִלֵּמַד שְׁעוֹשֶׂה תַּחְתּוֹ מִדֶּף : ׀ ק"ו שִׁיעֲשֶׂה עַל נְבִיֹּי
מִשְׁכָּב * וְמָה אִם בְּמִקּוֹם שְׁלֹא עֲשֶׂה תַּחְתּוֹ מִדֶּף עֲשֶׂה תַּחְתּוֹ מִשְׁכָּב *
מִקּוֹם שְׁעֵשֶׂה עַל נְבִיֹּי מִדֶּף * אֵינּוּ דִּין שְׁנַעֲשֶׂה עַל נְבִיֹּי מִשְׁכָּב * ת"ל
וְכֹל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזֶּבֶב יִטַּמָּא מִשְׁכָּב הוּא עוֹשֶׂה תַּחְתּוֹ *
וְאֵין עוֹשֶׂה עַל נְבִיֹּי מִשְׁכָּב : ׀ קל וְחֹמֶר שִׁיעֲשֶׂה תַּחְתּוֹ מִדֶּף * מָה
אִם בְּמִקּוֹם שְׁלֹא עֲשֶׂה עַל נְבִיֹּי מִשְׁכָּב עֲשֶׂה עַל נְבִיֹּי מִדֶּף * מִקּוֹם

הגהות מהרי"ד

וּמָה' דָּהָר' סִיח' וְה' וְרִמְבֵּינ' פִּג' מַח' מַחְסִיב' כִּפְרֵי דִין ג' : ז' מַח' מַחְסִיב' נֹחַ
בִּקְיֹת גַּמ' עִירֻבִין ר' : פֹּכֵח' ו' : הָא לַמְדִין [שִׁישׁ] חֻלְצִין כְּלָלִים מִשְׁנֵה פִיט וּמִקְרָאוֹת
וְרִמְבֵּינ' פִּג' מַח' מִקְרָאוֹת : ח' וְרִמְבֵּינ' בִּשְׁרִי [וְיִקָּח] בִּשְׁרִי שֶׁזֶה וְהָא לַאֲחֵר : רִב' טַעֲמִין בִּישָׁת
מִיִּם חִיִּים בִּין מִשְׁנֵה סִיח' וְקִרְאוֹת וְרִמְבֵּינ' מַח' מַחְסִיב' וְרִמְבֵּינ' עִשָּׁן רִמְבֵּינ' : ז' מַח' מַחְסִיב'
דִּין הֹא פ' לֵעִיל ס' נִעְיִים מִשְׁתַּח' ב' בִּימֵיח' ט' : י' וְכִלְיִים עֹלִיִּים כְּלָל מִימֹת רַעֲבָנִים שֶׁס'
וְרִמְבֵּינ' שֶׁס' : י"א וְטַרְס לַמְשַׁח כִּלִּי מִרֵּם בִּמְשַׁח [גַּמ' מִגִּילֵם מ' :] פִּירֵישׁ שְׁחָס עֹבֵל בִּירוֹם שִׁנְיִי
וְרִמְבֵּינ' חֲלֵלֵי הַטְּבִילָה הֵם שְׁמוֹת עַל זֶה אִם שְׁחָס בְּתוֹךְ כֵּן כִּלְיִים קוֹדֵם שְׁחָס אִלֵּין מִשְׁחָס
וְעַל בִּס' טוֹרִי אֲבָן וְכֵן פִּירֵישׁ הִרְמִיבִּים סִפֵּי מַח' מַשְׁכֵּב וְמוֹשָׁב וְרִמְבֵּינ' ד' : קִרְמִיב' עַד פִּיר'
דִּמְיִי מִפְּרֹו אִלֵּין מִשְׁחָס כִּלִּי מִרֵּם בִּיבִיבִים וְכוּתִּי עֵרָק מִמֵּה עֵלִין מִיִּיִו מִרֵּמֵה דִּגֵּם לֹא קִרְמִיב'
רִק כִּטְעֵל אֲחֵר שְׁחָס מִלְרָאוֹת קוֹדֵם שְׁחָס אֲבָן בִּלָּא עֵינֵיהֶם חֲדָיו מִשְׁחָס מִקְרָאוֹת : וְרִמְבֵּינ' כ'
זֶה לְשׁוֹן פִּיר' דִּרְבָּא' וְי"א שְׁכַרְחֵה אִלֵּין בִּיִּים עֲטֵבֵל מִיִּיִו שְׁחָס סוֹתֵר מִלִּי מִפְּרִיִּין וְיִמְיִי
כְּלִי מִרֵּם שְׁחָסִיו בִּין יִבְלִיח' לִרְאוֹת וְגוֹיִדִים כִּכְתֹּב רִאוֹת שְׁחָס טוֹרֵה הִדְקֵה כִּלִּי מִרֵּם אֲבָן
חֲדָם טַעֲמִין כְּלִי שְׁנַגֵּה בִּסֵּם זֶה כִּסְטִים בִּין טְבִילָה לִרְאוֹת טַעֲמִיִּים וְעִמְטֵם לִרְאוֹת מִשְׁחָס וְדִלִּי
מִרֵּם [חֲסִי] [לִרְאוֹת שְׁחָס ז' וְי"א קָל] הֹא לִבְנֵי בִּרְבֵּל מִשְׁחָס דִּלִּיִּים מִשְׁחָס מִשְׁחָס וְנִבְנֵה וְהִלֵּךְ
דִּבְרִים אֲחֵרִים שֶׁם כְּלִי מִרֵּם מֵה שְׁחָס כֵּן בִּגְדָם וְשִׁחַר כִּלְיִים וְמִשְׁחָס כִּי שְׁחָס מִיִּשְׁחָס מִלִּי' .
וְרִמְבֵּינ' לִבְלוּ וְקִרְמִיבִים כִּלִּי מִרֵּם כִּדִּין מִי בִּמְשַׁח מִחֲדָיו שְׁחָסִין מִשְׁחָס וְיִמְיִיִו עֵדִיקִי אִלֵּין בִּישָׁת
לִבִּי מִגִּמְנֵם אֲחֵרִים מִחֲדָיו מִקְרָאוֹת שְׁחָס וְכֵן כִּמְלֹחֵה כִּלִּי מִרֵּם טְבִילָה וְעַד קִסֵּה לִי אֲחֵלִי
צִדִּין בֵּן עֹזִי לַעֲשׂוֹת כִּי וְיִמְיִיִו כִּי לַטְמַח לִי מִרֵּם בִּיבִיבִים וְמִשְׁחָס כִּלִּי אֲחֵלִיִּין דִּקֵּרָה לִרְאוֹת
מִיִּיִו לִיִּם שְׁחָס חֲדָם גִּבּוֹל לִרְאוֹת כִּלִּי מִרֵּם מִכְּלָל חֲדָם וְשִׁחַר כִּלְיִים וְיִי כֵן מִשְׁחָס וְרִמְבֵּינ'
אֲחִיב' מִלְּמִיתִי בִּתְרֵי בִּסְחָפ' פ' : [כ'] מַח' מַשְׁכֵּב וְמוֹשָׁב לִרְמִיבִיִּים אֲחֵיב' שְׁחָס וְעִשָּׁן מַשְׁכֵּב וְמוֹשָׁב
בִּין עַד טוֹרֵה הִרְמִיבִיִּים וְכֵן כִּיִּי הִרְקוֹקֵם שְׁחָס גַּמ' וְיִבְלִיח' עַל סִיח' בִּירֵישׁ פִּיר' שְׁחָס בִּירֵישׁ דִּקֵּרָה
בִּלִּי חֲסִיבִי וְהֵם שְׁחָסִיו אֲחֵלִי אֲחֵלִיִּין לַעֲשׂוֹת קִיִּי שֶׁ לֹמֵר לִרְבוּתֵם הִקְטִי' : וְכִי קִרְמִיב'
אִי שְׁחָס קִיִּי מוֹטֵרֵה מִלְבֵּי שְׁעִילָה עַל דִּמְעָתוֹ לַהֲסוּת כִּלִּי מִרֵּם לִפְדֹּם וְשִׁחַר כִּלְיִים וְיִי
לִפְדִּיִּין מִכְּלָלֵם אֲחֵלִי שְׁחָס וְיִמְיִיִו חֲדָם לִי אֲחֵלִיִּין דִּקֵּרָה וְטַרְס לַמְשַׁח כִּלִּי מִרֵּם בִּיבִיבִים
עַל כִּלִּי דִּרְמִיב' : שֶׁל עֵשֶׂה אֵת וְיִיִּל הַטְּמִיחָה הִקֵּל פִּי' חֲדָם שְׁמוֹת בִּשְׁרִי מִקְרָה וְיִיִּל הַטְּמִיחָה
הִקֵּל וְגוֹבִיִּים טְגוֹנִיִּים כֵּן סֵם כֵּן וְיִיִּל הַטְּמִיחָה הִקֵּל שְׁחָס עַל וְיִיִּל הַקְּלֵדִם לִנְתֵב בִּגְרִיִּים וְנִבְנֵה
בִּשְׁרִי אֲחֵלִיִּין גִּבְרִיִּים טַעֲמִיִּים וְכֵן שְׁחָס חֲדָם וְיִיִּל הַטְּמִיחָה הִקֵּל כִּלִּי מִרֵּם הַטְּמִיחָה הִקֵּל פִּי'
אִם אֲחֵר לִנְתֵב בִּגְרִיִּים וְנִבְנֵה בִּשְׁרִי אֲחֵלִיִּין מִשְׁחָס חֲדָלִין נִבְנֵה בִּשְׁרִי שְׁחָס אִם הַטְּמִיחָה וְאֲחֵיב'
עַשֵּׂה וְיִיִּל הַטְּמִיחָה כִּלִּי מִרֵּם הַטְּמִיחָה פִּי' שְׁחָס חֲדָם מִקְרָה טַעֲמִיִּים מִן שְׁרִיִּין כִּדִּין שְׁחָס מִקְרָה
טַעֲמִיִּים וְיִיִּל הַטְּמִיחָה כִּלִּי מִרֵּם טַעֲמִיִּים כִּיִּי שְׁחָס חֲדָם מִשְׁחָס חֲדָם אֲחֵיב' שְׁחָס : קִרְמִיב' חֲדָם : וְיִיִּל חֲדָם
בִּקְרָאוֹ שֶׁל עֵשֶׂה וְיִיִּל הַטְּמִיחָה הִק

וְכִדּוּרָא בְרַמְסִי פִלָּא מִה' טוֹמַחַת מֵת דִּין ג': ד' מִיָּין וּבִי: שֶׁל זֶב כִּי מַשְׁכָּה ג' פִּחָּא
וְכִלְמֵס וְעַם בְּתִי הָרֵם וּבְגַם בְּנָה הָמָא כִּכֵּי: וְכִדּוּרָא בְרַמְסִי פִלָּא מִה' מַשְׁכָּה וּמוֹשָׁב:
וְהָלַךְ וְלֵב לְעִיל פִּקְרָא ג': בְּרִיחֵתָא כִּי: [וְהָס מִיָּיִר בְּטִיבֹר שֶׁנֶּגֶד בְּלוּחֵת הָאֵב הַדְּרוּקָה בֹּא
וּכְכָל מִיָּיִר בֹּזֶב שֶׁנֶּגֶד בְּדֶרֶךְ הַדְּרוּקָה בְּטִיבֹר וְיֵת רַעֲקָן: מֵה יִזְיֹר בְּרִחֵתָא כִּי גִמָּה קְרוֹשִׁין כִּי
וְעַם בְּתוּס' וְע' מַעֲמִי יוֹי' עַל כִּדְלָשׁ מִדֵּה ה' מִקְהוּלֹת סִי כִכֵּי וַע' גִּמָּה קְרוֹשִׁין כִּי: מִחֵג:
וְאֵלֶּה [מִי] סַפְרוּ כִּלְיֵי לֵית וְיֵי' כָּל זֶמֶן שֶׁלָּא עָבַל וְכִדּוּרָא בְרַמְסִי רִפִּיָּה מִה' מַשְׁכָּב
וּמוֹשָׁב: מִרְחָא כֵּן עֵדָךְ גַּם גִּמְלָה מַעֲמִי יוֹי' וְיֵינִי סַפֵּר בְּחַד הַגּוֹלֵל לִקְרִי הִג' מַהֲרִיל
מַעֲמִיָּה בְּחַד רַעֲקָן:

פרשתא ג א ממן לרבות כלי נסר | פ"י כלי נסר פ' גמ' עבודה זרה ל"ג : ופ"י

המשניות ורשב"ם רש"י דלמס' וע"פ חסד דכלי מתר בכל דיוני
 שור כללי מרס ורובא דרבנ"ם ספ"א מה' [כ"ס]: ת"ל וכלי מרס [ווי"ז יתירא חסד דרש:
 ופס' חס' מת המור (משמעות בזהל) כל' טימא כל' מרס ומשמוריו (משכנר שור' פ"ב דכל"ס
 ופ"א דמולק' י' כ"ז: כ"כ וע"פ בגמ' ותוס': במת שט"פ עושה משכב ותושב [שאלין טמא
 מלאו חתום טעמו ב' דו חסדינו עליו הקור' ודבוח"ס י' מביע"ס ח"ל מלאו בחזיר תמר
 ורש' וחס' חתום דלרין שור' ב' ח"ל מל"ל לח"ל כה"ל היסט דילמ"ס ח"ל בעי ע"ד שט"פ
 בנמוכ' דכ"ה' מיד' בנ"פ דמולק' ור' ז': ב' מחזר שלמדת שאלין [ומטמא] כל"ל ד"ת: כוי
 חומר וכו' היסטו בגמ' דרש מר"ב: ו' וכל כלי ע"ד שפס' במ"ס חסד וע' משכנ' י' פ"ד דוב"ס
 שור' בגמ' דרש' ובגמ' מרס מר"ב י' ל"ב ור"ג ורשב"ם י' מ"ס' משכב ותושב דין ג': ד' ל' חסד
 טעם פתמיו מיד' [כל כליס' שאלין משכב ותושב מיד' קרי לכו פ' דרש' משכנ' ב' פ"ס דוב"ס
 וכוללעל רש' מר"ב כ': מהק"ס שאל' עסק על גביו משכב [גמ' דרש' רש' י' ל"ג]: חתום דין שאל'
 [ועסק] על גביו כ': שטעס' עסק [על גביו] מיד' שאלין [דרש' חסד] י' חתום דין [שטעס'] על גביו
 משכנ' כ' יתמא' [משמוריו] כוח עוש' משכב [שאלין] וזקן עושה כל"ל ד"ת:

פרק ה א כשיצאנו [מי] דהא לא נטאנו עד לאחר טבילה וספירת שבעה הוא קודם

[illegible]

אומר

פרק ג והיושב על הכלי אשר ישב עליו הוב ישמא ' אין לי אלא

הגהות מהרי"ד

פרק ד א מתקין של זו [י] הית מירב דלמי וטמא ולא כתיב יבנם בגרו וקטין מירב
 שחילק מנגו ממחא דלית שחבד ומשכח לא שילק מנגם ממחשכ ואילו שחר
 כלי שטק הס טוריס לבגמי דא [י] וכל תתפין של מירב [י] אפי' בעת שזכר לא יסב
 וירכב עליו וגם מחשכ לא נגע בלחורו [דבר] כי אס הכי כסמור [אמרו] כי במוטח בגד'ס
 לא טימא כלי שטק [ש' כלי ט' וטמכות] חלל בנגמ' [י] ירון דלית מיושר לחשבכ ולמחשכ
 ומירכב לא טימחא חלל במנג' ע' בגמ' ודא סוף ד' יצי' ירון ד' ליג' [י] וסבאח חוטם
 מ'טל [י] דלי חלל למירכב קח' וסבאח חוטם מינכסיל ליה למכסד [י] וקח' [י]
 מירב שחין מנגו מוטח בגדים כ' לעיל מר' ג' בירחא ג' ומשכ' ג' פ'א דכלים דרשב"ס
 פ' מ'ל' משכב ומשכ' דין ג' [י] גולל דחופ' ויחשו כ' [כסגסל קסמ' במשכ' ד' פ'ב' דאסכלת
 וסבאח

פרק ג א רמב"ם פ"ז מה' משכב ומושב דין ה' וסמ"ג עשין רמ"א: ב ריקס כמלא
מ' לעפ"י שגמרוקן שאין סבב שם לעפ"ה ה' כמו שביד שם: ג אין לי אלא

מכבד ומושב מרכב מרח' כ"ס ב"ר ה"ט משה ר' פ"א וכלום וע"ס והכבוד במסג' עשין רמ"א:
שלל סילק מנעו [ממשלחן] כל"ז ור"ס בר"ט ויבליקוט: ד' ר' גנאל [מכנהל] כ"ס בקצת
שטמאות ד"ט ויבליקוט יאסער ר' גנאל חן גנאל: חס בדרך שלל יודע עליו טומאס [ש]
בזב הכהא חס המרכב אל הכהא חן על גבד הכהא רח טומאס גנאל: חס יאסער חס [ש]
סכור נושא חס המרכב טומאס דכדכדי והטשא חוטם יכבס גנאל: בדרך שידרע עליו טומאס
[חס] סכור יבז עליו כבס שלל גנע בן טומאס למחא חס: חסין רח טמאל חמנו [שסח] שסח
עליו הסכור טומאס [לסח] חס ה' המיחזי במרכב הכהא [פי' בדרס הכהא חס המרכב] שסח
המיחזי בזב הכהא חס יאסער ע"ג גנל חוטם הכהא טומאס חס: נמיחזי במרכב [כטמאס]
כל"ז [חס] מרכב נושא חס הכהא כהן שיש עליו: שסח סילק בזב הכהא [שסח] סכור נושא
כל"ז גנאל חס: נמיחזין חס נפכין חס נושא חס חס: יעמאל חוטם [ק"ס] - וי"ו:
ה' וגל בקולקוט עמלו [חס] חוטם שדרכה על השכר קולקו וכדכיתא משה ב' י"ג
פ"ט דמקולקוט קולקו סכב קולקו דרס: ע"ן ערוך ערוך קולקו ודמי הקדש חסין עפואס:

ומאזו : ה' מה וזה מקום שהיא תטמא קלה כגון משמשת ופולטת . שכתב זרע : מטמא בעומה חמורה דכתיב ואיש כי ישכב את אשה דוג ובלחם את ערפתה את מקורה הערה דהיינו מקום ילידת דמים : אף זו מקום שמתמא עומה קלה בשכבת זרע . מטמא עומה חמורה : בזינות :

והמטמא בפנים כבחון . לקמן . ובפ' ואלו דוק [מ' .] (מדכתיב) דס' יהיה וזה נכשר : זו שהיא מטמא בג' ראויה כיום אחד אינו דין שהיא מטמא בפנים כבחון . ת"ל מנשרו ווא"ת מה לזה שכן מטמא אפי' באונס . כדלקמן . וכן מטמא משכב ומושב בראייה ראשונה . ומטמא את נעלה . ומטמא באורס . ואלו חומרות קטני בתוספתא בזה מוכח (כאן חסר תירוק קושא וזו) : [מכאן אמרו . בפ' דובים . ובפ' אחרון דנזיר [ס"ה] : בשבעה דרכים וכו' עד שלא נזקק לעומה . בראייה ראשונה ושנייה . כדקתן בפ' דובים . ומייתי לה בפ' בנות כותים [ל"ז] : ראה ראייה ראשונה ושניה בודקין . שלישית אף בודקין : משנזקק לזיבה אין בודקין משרפה שמים שלא מחמת אונס . שכבר יש עליו כל עומה זו למשכנות למוסדות ולספירת שבעה שוב אף בודקין אותו בשלישית לקרבן ובגמרא בפרק אחרון דנזיר דראייה שלישית מתקש לנפקה דמטמא באונס : במאכל . אם אכל רוב מאכל אינו כל כגון שמרגליו עומה דקתני בסוף פ"א דיומא : במא' שנשא משלו ככר . בקפילה . שפך : במראה . שראה אשה אפי' שלא הרבה : בהרור . שהרבה ולא ראה : אונסו ספקו ושכבת זרעו מטמאין . אפי' ראה באונסו לאחר שנעשו זכ בשמים . וספקו . בפ' אחרון דנזיר [ס"ז] : אמר רבא לא חותא ספק חזא . ספק לא חזא . אלא דחזא חזא . ספק מחמת שכבת זרע ספק מחמת ראייה כיצד שמא בלבושו שכבת זרע וזיבה ויודע שממנו ולא שניה . אך ספק לו אם ראה שניה אחד ולא יספור לאונס מוכיח הוא . ואם ראה זו בפני עצמה וזו בפני עצמה אינו יספור את נקיים שהתחיל לספור . וגם אם ראה שלישית מארבעה להביא קרבן . ווא"ת ואלא אפי' ראה זו בפני עצמה וזו בפני עצמה שמא ראה קרי קודם ותנן בפ' דובים הרואה קרי סותר וזיבה שלאחריו כל מעת לעת ר' יוסי אומר יומו . וי"ל דהיינו בראיות ראשונות שלא הורגל עדיין . ויש לתלות שמא ראה מחמת קרי . אבל אם כבר

כל בשרו : ה' אחר שהחילק הבתוב וזיבתי לדין . מיטא בזב ומיטא בזבה . מה זבה מקים ששטמא טומאה קלה ששטמא טומאה חמורה . אף הזב מקום ששטמא טומאה קלה ששטמא טומאה חמורה : [מבשרו עד שחצא מיבתו חוץ לבשרו והד"ה] ומה אם הזבה שאינה מטמא אלא בני ראיות לג' ימים ששטמא בפנים כבחון . זו שהיא מטמא בני ראיות ליום אחד אינו דין ששטמא בפנים כבחון ת"ל מבשרו . עד שתהא טומאתו חוץ לבשרו : [מבשרו טמא ולא מחמת ד"א . מיכאן אמרו בשבעה דרכים בודקים את הזב עד שלא נזקק בזיבה . במאכל ובמשתה בקפיצה במשא ובחולי ובמראה ובתרהור . משנזקק לזיבה אין בודקים אורז . אונסו וספיקו ושכבת זרעו מטמאים כי רגליהם דבר : [וזכו טמא . ליסוד על הזוב שהוא טמא . הר"ה וס"ה] אם הזב שחזב נרם לו טומאה הרי הוא טמא . הזוב שהוא גרם לטומאה אינו דין שיהא טמא . שיעיר המשתלח יוכיח שגרם שגרם והרי הוא טהור : [אף אתה אל תתמה על הזוב שאפי' שגרם לטומאה לא יהיה טמא ת"ל וזכו הוא . טמא . ליסוד על הזוב שהוא טמא : י' יכול הדם היוצא מן האמה שלו יהיה טמא ת"ל הוא . הוא טמא ואין דם היוצא מן האמה שלו טמא אלא טהור : י"א אין לי אלא זכו מימי רגליו מנין . ודין הוא ומה אם רוק שהוא יוצא ממקום טהור הרי הוא טמא . מימי רגליו שהם יוצאים ממקום טומאה אינו דין שיהא טמא . הדם היוצא משם יוכיח שהוא יוצא ממקום טומאה והרי הוא טהור : י"ב ואף אתה אל תתמה על מימי רגלים שאף על פי שהם יוצאים ממקום טומאה לא יהיו טמאים ת"ל וזאת . לרבות את מימי רגלים : י"ג יכול היוצא והליחה סרוחה והראי יהו טמאים ת"ל הוא . אוציא את אלו שאינן מטמאים טומאת משקים ולא אוציא דמעת עינו ודם מנפתו וחלב האשה שהם בטמאים טומאת משקים . ת"ל זאת . נמצאת אתה אימור תשעה משקים בוב הליחה והיוצא סרוחה וטראי טהורים מכלום . דמעת עינו ודם מנפתו . וחלב האשה בטמאים טומאת משקים . וזבי ורוקן ומימי רגליו מטמאים טומאה חמורה :

פרק א וזאת תהיה טומאתו בזבו . טומאתו . בזבו תלויה . ואינה תלויה בימים : [והד"ה] ומה אם הזבה שהיא מטמאה את בועלה אינה מטמאה אלא בני ראיות לג' ימים . זכ שאינו מטמא את שהוא בועל אינו דין שלא יטמא אלא בני ראיות לג' ימים . ת"ל וזאת תהיה טומאתו בזבו תלויה ואינה תלויה בימים : [וזבורר זוב מלמ' שהוא מטמא בני ראיות אין לי אלא גדולות . קטנות מנין . ת"ל תהיה אפי' כל שהוא . תחתים אפי' כל שהוא . בשרו אפי' כל שהוא . אם נאמר בגדולות . למה נאמר בקטנות . אלא ליתן שיעור לגדולות . שאם ראה אחת מירובת בשלש שהוא במגרד יין לשילוח שהם כדי שתי מביולות . ובשני סיפונים

הורגל . אפילו לאחר קרי הויה ראייה וסותר נקיים . ואם היה של שלישית מצטרפת להביא קרבן . אפי' לא ידענו לחומר שניהם ראה . ואין לו לסתור אלא יומו מן קרי דאפילו זיבה כיון דפתיכה ומעורבת בה שכבת זרע אינה סותרת אלא יום אחד . מ"מ כיון שזקק לטומאה ספק טמא וסותר ווא"ת בזהויה דמסכת זבים אין חילוק בין ראיות ראשונות לאחרונות דבכלל קרי סותר את זיבה כל מעת לעת . הכא נפרש ספיקו טמא בראה זה אחר זה קרי וזיבה . וספק אם זיבה קודם וסותר . ומצטרפת לשמים ראשונות . או קרי קודם ואינו סותר ואינה מצטרפת . והיו לחומרא : [וזכו טמא יתור הוא דכיון דאמר לעיל ר' בשרו מוזנו שוב לא היה צריך להזכיר וזכו : שיער המשתלח יוכיח . שגרם טומאה והוא טהור . דקתני בסוף פ' טבול וס' . וזכו מצי למחרימי נמי ולד יוכיח שגרם טומאה והוא עצמו טהור . כדאמרין לעיל בפרשת כי תורע : י' יכול הדם היוצא מן האמה יהא טמא . דס' עצמו יהא כוזבו וכרוקו . ולקמן שקיל וטרי בראה אורס אם הוא טמא בראה וזיבה ווא"ת לא . וממעט להו מטומאתו כוזבו בלשון ולא באורס ואינו דס' . והכא דרשא היה כיון לומר תחלה . וכיון דהו' ממעטין ליה מטומאתו עצמו דלא מטמא בו להיות כזב . שוב לא היה צריך למעט שאין בדמו דין זכו . דהא לא גריס טומאה הוא . אלא משום דקאי הכא גבי זכו ורוקן וזיבה לטומאה גם מימי רגליו . קאמר דס' לא מטמא . ובפ' דס' נדה [ט'] מפרש אמאי טמאים טפי מימי רגליו מן הדם . וקאמר דמאי דרוק מה רוק שמעגל וזולא וחזור ונכלע . וכן מי רגלים כשנזקק לזאת מתעגליו לנית ילידתם וכשרוצה להעמיד את עצמו ולשהות את נקביו חוזרין למקומם . לאפוקי הדם שאינו מתעגל וזולא אלא ראשון ראשון מטמא . ולאפוקי חלב אשה אפי' שמתעגל וזולא אינו חוזר ונכלע . ודס' האשה אפילו טומאת משקים אינו מטמא . כדאיתא בפרק כל הדין [י"ט] : דרוקא דס' אשה יליקין דתם מקראי אבל דס' איש לא . דבעינן דם חללים . וכל איש כדס' מגפתו דתם קרינן ביה דס' חללים . דמה לי קטליה כוליה מה לי קטליה פלגא : י"ג והליחה סרוחה . ליתת השחין . והראי . רעי מנזק גדול . ואפילו מ"ד בפ"א דפסחים שיש עליה תורת משקין (גם כאן אין שום הפסקה בין תיבת משקין לתיבת יכול דלקמן) : יכול

הנהגות מרד"ד

ענין רמ"ל וגמ' דהם מ"ג : [ת"ל] וזכו טמא כאל תוכיח הוא נחמק ד"ס וכן בגמ' דהם שם ליתא : י"ג גמ' דהם ל"ז והוצא ברמב"ם ספ"א מה' משכב ומנשא דאין מטמא כמשהל אכל יס לו דין דס' מגפתו דהוא וזולא הטומאה וזולא כמו שכתבו כאן בפ' סוטה : י"א גמ' דהם ל"ה : ל"ז . ורמב"ם פ"א מה' משכב ומנשא דין י"ב וספ"א ענין רמ"ל : י"ג יכול [אף] הויעם וכו' כהם בלילוי : ת"ל [ואת] לוויאל כ"י ת"ל [הוא] כ"ה בספרים חסרים ד"ס וע' בתוס' דהם ל' ל"ז . ד"ס זאת מנאלת אומר משנה משקין סס וכו' גמ' דהם ל"ה : כדאיתא ל"ג . ורמב"ם שם וספ"א שם : **פרק א** במטמא בזבו תלויה גמ' בנח קמח כ"י . ועיין שם : ג' תהיה אפי' כל שטמא משנה דהם ל"ה ר"ע יוצא דופן ל' מ' . ועי' בגמ' ד' י"ג . והבא ברמב"ם פ"א מה' מחסרי כפרה דין ט' : הסתים אפי' כל שטמא נקט ג' לימודים לכל סג' ראיות שכל א' די לה בכל שטמא קרבן אחרון וע' גמ' דהם מ"ג : אס' נאמר בקטנות למה נאמר בגדולות כ"ה בקצת סממנים ד"ס וז"ל בלילוי וז"ל קרבן אחרון שאם ראה א' מרובת כ"י משנה ס' פ"א חזים וע' גמ' דהם כ"ה כ"ה העוספתא וע' ק"א ח"א פסטי שטמא פלוגתא דמקום וע' ב"ר ל' ול"ג שרל ס' קטני מרד המעין שיהא חרוץ ק' למח ורמב" ל' אמה וא"ל אחר המלל שראש בתפלת ק' ונכסוף

מה קלה הימנה וכן פ' הסמ"ג ענין ר"ב ד' רכ"ז : ה' אחר שהחילק הכתוב פי' וע' כרמ"ל למדנו שלא בכל המקומות מטמא בזב כגם שהיא חמורה שמתמא בראיות כבימים לא שאר לנו רק להצריע בזה מקום אין מטמא שוב שיער נוכל ללמוד זכ מזה והנהגות בזה לקמן ס' חמור סוף פרק ס' ותקלה פרק ס' : מה זכ מקום [שמיטמא] שטמא ק"ה [מיטמא] שטמא חמורה אף כזו מקום [שמיטמא] שטמא קלה [שמיטמא] שטמא חמורה כן צריך לסיק ד"ס : [מנשרו עד שחצא מן לבשרו ואפי' דרשינן מבשרו ולא כל בשרו על כל זכ לזה לא צריך יתור כיון דפשיטא דקרא סבי משפטם כן בראה לו וזכא משנה דהם ר"ע יוצא דופן ל' מ' . ובגמ' שם ל' מ"ג : [מבשרו] ולא מחמת ד"ס כ"ל ותוכיח טמא נחמק ד"ס ואיכרע שנגמ' הולין כ"ל . כדאיתא ס' : דהם ל"ה : פ"א . שהוכחש שם ברייתא זו ליתא מוכיח טמא על כל זכ אין סכרה לשחוק כאל וסגמ' לשון קריס נקט וז"ל בפסוקתא וטורתי ובסמ"ג ענין ר"ב ד' רכ"ז ע"ד כמו שטמא לפניו : מכאן אמרו בו' דרכים בו' משנה כור ס"ס : ופ"ס בגמ' ס"ה וס"ז ובמשנה זבים פ"ב וע' בגמ' דהם ל"ה . וסוכא ברמב"ם פ"ב מה' מחסרי כפרה ובסמ"ג ענין ר"ב ד' רכ"ז וע' גמ' דהם ל"ה : פ"א . שטמא כ"י פ"ב חזים : [לימד על כזו שטמא כ"י גמ' דהם ל"ה : ל"ה . וע' גמ' דהם ל' ל"ה . וע' בגמ' דהם ל"ה : פ"א . דכלים ורמב"ם פ"א מה' משכב ומנשא דין י"ב וסמ"ג

Digitized by Google

1/2

טימא
 קלה טעמא
 קלה טעמא
 בשרו והד"ה
 ימים טעמא
 אחד אינו
 מומא
 אמרו בשבעה
 כל ובמשתה
 קל לויבה
 בגלים לרב
 ה וס
 שמו

שְׁהוּ
לְפָנֶי
עַ"פ
חֶזֶק
תָּל
הוּ
הוּ
יָד
מִמֶּנּוּ
שֶׁ
תָּת
לֵא
הוּ
תָּא
מִנֶּנּוּ
מִנֶּנּוּ
חֶזֶק
מִנֶּנּוּ

- בווכו תליות
 - אהובת שהיא
 - ימים * זכ
 - ראוית לב'
 - בווכו תליות ואי
 - ראוית אין לר
 - חתים אפר
 - גדולות * למה נאמר
 - ראה אחת מרובת
 - מבילות * וכשנ
 - סיפונים

Digitized by Google

יָג וְשָׂמָּה מֵה' ת"ל לִפְנֵי-שְׂמֵצֵינוּ בְּבֵית הַמִּסְגֵּר שְׂאִינוּ מִטְּמֵא אֶלֶּא מְתוּכֵי • יוֹכֵל אֶף הַמְּחַלֵּץ בֵּן ת"ל כִּי טַמֵּא הוּא הוֹסֵף לוֹ טוֹמְאָה שִׁישְׂמָה בֵּין מְתוּכֵי בֵּין מֵאֲחֵרָיו :

פרק ה ונתת את הכית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הכית
מלמד שאין הכית מטמא בננעים עד שיהיו בו אבניו
ועציו ועפר: **ב** וכמה אבנים יהיו כתוכו ר' ישמעאל אומר ארבע ר'
עקיבא אומר שמונה שרבי ישמעאל אומר עד שיראה כשני גריסין
על ב' אבנים או על אבן אחת ורבי עקיבא אומר עד שיראה כשני
גריסים על שתי אבנים * ולא על אבן אחת * ר' אלעזר בר' שמעון
אומר עד שיראה כשני גריסים על שתי אבנים בשתי כתלים בזוית *
אורכו כשני גריסים * ורוחבו כגריס: **ג** אבניו שלו ועפר שלו ועציו
שלו מלמד שהוא גורר ומוציא את אבניו כל אבנים שנכנסו עמו
עציו כל עצים שנכנסו עמו אבניו ולא אבני העלייה עצים ולא עצי
העלייה * עפר ולא עפר העלייה * מיכן אמרו נראה ננע בבית נותן
את הקורות בעלייה * נראה בעלייה נותן את הקורות לבית * אבניו
ולא אבנים שהכניס לו משנכנה * עציו ולא עצים שהכניס לו
משנכנה * עפר הבית ולא עפר המתכות שלו * אם נאמר בחליצה
למה נאמר בנתיצה * ואם נאמר בנתיצה למה נאמר בחליצה *
אלא לפי שיש בחליצה מה שאין כן בנתיצה * ובנתיצה מה שאין
בחליצה * בחליצה האבן שכזוית בזמן שהוא חולץ חולץ את כולה
ובזמן שהוא נותן נותן את שלו ומניח של חבירו * ובנתיצה נותן
את האבנים שיש בהם ננע ואת האבנים שאין בהן ננע ובחליצה
אינו חולץ אלא את האבנים שיש בהם הננע * הא לפי שיש בחליצה
מה שאין בנתיצה * ובנתיצה מה שאין בחליצה צריך לומר בחליצה
וצריך לומר בנתיצה: **ד** והבא אל הכית כשיכנס ראשו ורובו * ימי
הסניר אותו לא ימים שקלף את ננעו * יכול שאני מוציא את
המוחלט שקלף ננעו ת"ל כל ימי: **ה** וממא עד הערב מלמד שאין
מטמא בנדים * יכול אפילו שהיה כדי אכילת פרס * ת"ל והאוכל
בבית: **ו** אין לי אלא אוכל * שוכב מנין ת"ל והשוכב בבית יכבס:
ז אין לי אלא אוכל ושוכב * אוכל ולא שוכב שוכב ולא אוכל מנין
ת"ל וכבס בגדיו ריבה: **ח** אם סופינו לרבות את כל תאוכל אע"פ
שאינו שוכב * מה ת"ל האוכל והשוכב * אלא כדי ליתן שיעור לשוכב
כדי שיאכל וכמה היא שיעור אכילה כדי אכילת פרס פת חיים ולא
פת שעורים מיסב ואוכלו בליפתו: **ט** כל כיכוס בנדים האמור בתורה
להחמיר וזה להקל * אפי' לכוש עשרה סבריקים ועטוף עשרה פוליוניות
כולם מהורים עד שישחא כדי אכילת פרס: **י** יכול חכהמה והעכו"ם
היו מצילים בנדים בבית המנוגע ת"ל יכבס בנדים ריבה המטמא
בנדים מציל בנדים בבית המנוגע יצאו חכהמה והעכו"ם שאין מטמאים
בנדים אין מצילים בנדים בבית המנוגע: **יא** מכאן אמרו אם היה

מהרי"ד

ואולי דאסען זיךק מתיבת כל הבא אל האהל דכל רבוא הוא שוב עיינתי בסמ"ד
דבר רב על הספרי פ' חקת ד' ק"ב הביא קושא וז' דמ"ט נגטיס ממת בשם מוה"ר
לאיעור נחום ותיזן ו' להלך דהסמ מרובות דכל תשיכה שרי לאירי הקולת בלא כניאו
דבני אהרן ה"ל שערך קשיאו ו' לא ימים [שכלל] את נגע כ"ה שנה נסמחתי
ל' והבנייתם הונחם בסמ"ג עשין רל"ט : ד' ו' ח' פ' מורחג ונבטו וקרבן אהרן :
ז' שובכ תל' אוהל [לא אוהל ולא וסוכן] מוין כלל' דמ' וביה ב' ה"ס משה ט' פ"ג :
ו' דעס : ו' יכנס בגליו ויבס [דארל' תלמוד בנא אהל' האוהל והסוכר ויכנס בגליו
ונתעס : ד' ח' סיפנו לרבות א' [כלל] וזשפ"י כ"ה בספרים אחרים יד' : אהל
פ' ליתן שער [לאוהל כ' שזאל וסוכן] כ' שזאל כ"ה בספרים אחרים יד' :
מת חסד כ' משה ט' פ"ג ודעסתי ובגמ' ברכות מז' . עירובין ד' . ודנא דרמ"ס :
פס"א ח' טוחמל נרעמ דק' ו' וסמ"ג עשין רל"ט ודנמסר קולת בפקוס ב' העוסק
יחולל חסד ב"ר' בן ערך ששכה תלמודו מאחר ומן בואו אצלי שאלו אותו פ' חשיק
או פ' שערין [ומסן] ואוכלת בלישין ואלו יד' להשיב כלל' וקמתתו כהנא גרים
טב ומתח בפרושו והוא פטע טעם כ' כ' שזאנרו והיני ששאלו לו חסד פ' חשיק או
שערין ומיין שרדך להיות משיב ואוכל בליפתן : ואח"כ מפרש המדרש מכו ליתן
בקרין אחר' כ' שרמ"ס פ' שזליפתן שוה בלחיתו ומן מוטע . ואחלמל דהסמתי
היס אומר שפ' להסמתי שזליפתן מתאחר בחילתו ששזס בלחיתו בליפתן דבריו פתוחין
אכת בנא שוה להממיר הל' או הוא קולא שזין טמא עד ששסס וינר מדלי ובסו
קצ' לא טמא שוב דמיין שכן טמא עליו סמ"ס יו"ט משה ט' פ"ג . דנמסר ומדברי
המדרש ה"ל דנמסר כפ' בעל קרבן אצליט ש' מכו בליפתן ר' לאיעור ו' יוסי
אחרים כ' בנשלין לפתון או בוס משה שזימס ש'ס וזשזס בלחיתם : [א' ח' ב'ג
שזרס [בנמחין] כלל' דמ' והעס כ' בסמ"ג עשין רל"ט הוא טמא מדי וס' שזטלו
אכל גווי' אינס מיטמחי אלא מיגופ' לפיכך ס'ס מטהרס עד ששזס בבריו כלל' פ'ס
ו"ס'ס ב'ס'ס ח'ס' שולץ ע"פ : ד'ס למחי' סלכתא : י' תל' יכנס [בגליון] ויבס אהל' וע'
גמ'

פשה כמה הוא מדבר אם בפושה בראשון הרי אמור הא אינו אמור
ובא הכהן וראה והנה פשה אלא שבא בסוף שבוע ראשון ומצאו
עומד * ובא בסוף שבוע שני ומצאו פושה * מה יעשה לו הרי אני
דן מה מצינו בפושה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף
בפושה בשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע הין אם היקל בפושה
בראשון שהרי היקל בעומד בו * נקל בפושה בשני שהרי החמיר
בעומד בו ויהיה הפושה בעומד ת"ל ושכ חכהן ובא הכהן זו היא שיבה
זו היא ביאה * מה שיבה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע
אף ביאה זו חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע : **ח** מנין
אם עמד בזה ובזה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע תלמוד לומר
ובא ואם בא יבוא הרי כאן ב' ביאות במי הוא מדבר אם
בפושה בראשון הרי אמור ואם בפושה בשני הרי אמור *
הא אינו אמור ובא ואם בוא יבוא אלא את שבא בסוף שבוע ראשון
ובא בסוף שבוע שני * וראה והנה לא פשה זה העומד * מה יעשה
לו ומהר חכהן את הבית * יכול יפטר וילך לו ת"ל כי גרפא הנע *
לא מיהרתי [אלא] את הרפוי : **ט** מה יעשה לו הרי אני דן מה
מצינו בפושה בשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע * אף העומד
בשני חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע * הין אם נחמיר בפושה בשני
שהרי החמיר בפושה בראשון נחמיר בעומד בשני שהרי היקל בעומד
בראשון והיא עומד כפושה בשני * ת"ל ובא * ואם בוא יבוא הרי כאן
שתי ביאות * ביאה האמורה למעלה וכיאה האמורה למטה * מה ביאה
האמורה למעלה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה האמורה למטה
חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע : **י** משום ר' ישמעאל אמרו נאמר
צרעת מסארת בבגדים * ונאמר צרעת מסארת בבתים * מה צרעת
מסארת האמור בבגדים עשה העומד בשני כפושה בשני * אף צרעת
מסארת האמורה בבתים נעשה העומד בשני כפושה בשני * אחרי
הקצות את הבית ואחרי הטוח סת"ל שיכול אין לי חזור ונותן אלא
אחר פושה בראשון * מנין לרכות את החוזר אחר פושה בשני * ואחר
העומד בשני * ת"ל ואחר חלץ את האבנים שאין ת"ל ואחרי הקצות
ואחר הטיח * וכי יש חליצה שאין עמה קציעה וטיחה אם כן למה
נאמר אחרי הקצות את הבית ואחרי הטוח אלא לרכות את החוזר
אחר הפושה בשני ואחר העומד בשני : **יב** מנין לכהה בשני והולך
לו קולפו והוא מעון ציפרים ת"ל ולקח לחטא את הבית הרי כאן
בית אחר * מכאן אמרו עשרה בתים הם הכהה בראשון והולך לו
קולפו והוא טהור והכהה בשני והולך לו קולפו והוא מעון ציפרים
והפושה בראשון חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע * חזר גותץ * לא
חזר טעון צפרים * עמד בראשון ופשה בשני * חולץ וקוצה וטח
ונותן לו שבוע * חזר גותץ * לא חזר טעון ציפרים * עמד בזה ובזה
חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע * חזר גותץ * לא חזר טעון ציפרים :

הגהות

[illegible][illegible]

מצורע ה ספרא פרשתא ה ו ז

אבנים הא עד שיאמרו שני כתובים אם לאו לא שמענו : ד והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר אתהן חוץ לכל העיר אין ארס חוץ לכל העיר אלא חוץ לעיירות המוקפות חומה בלבד . אל מקום טמא שיהא מקומו טמא . כי יהודה אוכר אל מקום טמא לרכות את הניטל : ד , ואת הבית יקציע יכול מבפנים ומבחוץ תיל מבית . אי מבית יכול מן הקרקע ומן הקירות תלמוד לוטר סביב לא אמרתי אלא סביב , לננע : ו ושפכו אשר הקצו יכול צדורות . ת"ל עפר . אי עפר יכול אף הנושר ת"ל את אשר הקצו עד שיאמרו שני הכתובים . ואם לאו לא שמענו : ו ולקחו אבנים . אין פחות משתי אבנים וחביאו אל תחת האבנים אין פחות משתי אבנים מיכן אמרו אין חולצים פחות משתים ואין מביאים פחות משתים ואין מביא אחת תחת שתים . ולא שתים תחת אחת . אלא מביא שתים תחת שתים שלש תחת ארבע . וארבע תחת שלש תחת שתים : ו ולקחו אבנים יכול יטול אבנים מצד זה ויביא לצד זה ת"ל אחרות . אי אחרות יכול אפילו קרומדים אפילו לבנים ת"ל אבנים הא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו : ו לעפר לרכות כל משמע . עפר אפילו לבנים אפילו מדר אפילו חרסית . יכול יטול עפר מצד זה ויביא לצד זה ת"ל אחר אי אחר יכול אפילו סיר אפילו נפסים ת"ל עפר הא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו : ו ועפר אחר יקח וטח את הבית אין חבירו מטפל עמו בטיחה :

פרשתא ז אם ישוב הנגע ופרח בבית * משל חזר איש פלוגי
למקומו * כשיחזור הנגע לאותם האכנים אין לי
אלא מקומו * מנין לרבות את כל הבית ת"ל בבית * יכול כנרים
גמאמר כאן נגע ונאמר להלן נגע מה נגע האמר להלן כשני נריסין
אף כאן כשני נריסין? **ב** נמצאת אומר חפסיון סמוך כל שזה *
הרחוק כנרים * והחזור בבית כשני נריסים: **ג** אין לי אלא כמראיו *
שלא כמראיו מנין * תלמוד לומר ופרח כמראיו ושלא כמראיו :
ד או אינו אומר ופרח אלא שלא יהא טמא עד שיחזור ויפסה *
ירין הוא טמא הוא כבנדים וטימא בביתם מה בבנדים טימא את
החזור אע"פ שאינו פושא * אף בביתם יטמא החזור אע"פ שאינו
פושא: **ה** הין אם החמיר כבנדים שהעומד בהם בסוף שני שבועות
טורף. נחמיר בביתם שהעומד בסוף שני שבועות אינו נותן ת"ל
צרעת ממארת צרעת ממארת לגזירה שזה * מה צרעת ממארת
נאמר בבנדים טימא את החזור אע"פ שאינו פושא אף צרעת
האמר בביתם יטמא החזור אף על פי שאינו פושא: **ו** אם סופנו
לרבות את החזור מה ת"ל ובא הכהן וראה והנה פשה הצח לו * או
שומע אני אם ישוב הנגע ופרח בבית וחזר הנגע בו ביום יהו טמא
ת"ל ושב הכהן * ואם ישוב הנגע * מה שיבה האמורה להלן בסוף
שבוע * אף כאן בסוף שבוע: **ז** ומנין אם עמד בראשון ופשה
שני חולץ וקוצה ומח ונותן לו שבוע ת"ל ובא הכהן וראה והנה
פשה

ומונחים על כתיפו • כלים מקופלים ומונחים בתוך הבית יכול לא
יהו מטאים עד שישהו כדי אכילת פרס ת"ל ולא יטמא כל אשר
בבית מיד • ואחרי כן אחרים כיוצא בהם • ר' אומר אם מסתינים
לדבר הרשות לא ימתינו לדבר מצוח • וכסה היא מצוחו נראה בחתן
נותנים שבעת ימי משתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברנל נותנים לו כל
ימי תרנל :

פרשתא ו וראה את הננע יכול כנרים ת"ל וראה את הננע
הנה הננע מלמד שאין הבית מטמא אלא בשני
גריסים: **ב** בקירות דרי שנים ולמטה הוא אומר בקיר קירות הרי
ארבע מלמד שאין מטמא אלא בארבעה כתלים: **ג** מיכן אמרו בית
עגול בן מריון אינו מטמא בנגעים: **ד** יכול עד שיראה בשני
כתלים ת"ל ומראיהם שפל מן הקיר אפילו בכותל אחד יכול אפילו
על אבן אחת ת"ל וחלצו את האבנים אין פחות משתי אבנים
דברי ר"ע ר' ישמעאל אומר וחלצו את האבנים אין פחות משתי
אבנים מנין אפילו לא נראה אלא על אבן אחת ת"ל ומראיהם שפל מן
הקיר שפל מן הקיר אפילו על אבן אחת [ר"א ב"ש אומר עד שיראה
בשני גריסין על שני אבנים בשני כתלים בזוית אחת ארכו כשני
גריסין ורחבו כנרים]: **ה** שקערורות שוקעות כמראיהם וידקקות
ואו אדמדמות ירוק שבירוקים אדום שבאדומים ומראיהם שפל
מן הקיר ולא מטמא: **ו** ויצא הכהן מן הבית יכול ילך לביתו ויסגור
ת"ל אל פתח הבית אי אל פתח הבית יכול יעמוד תחת השקוף ויסגור
ת"ל מן הבית עד שעקר סבולו [הוא כיצד עומד בצד המשקוף
וססגור]: **ז** (מיכן אמרו) [ומנין אם] הלך לתוך ביתו והסגיר הסגור
מוסגר עמד (על פתח הבית שהננע בתוכו) [תחת השקוף] והסגיר
הסגור מוסגר ת"ל ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את
הבית מ"ס: **ח** בשביעי יכול בין ביום בין בלילה ת"ל ביום ולא
בלילה: **ט** והנה פשה זה פיסיון הסמך כל שחזר כנין לרבות את
הרחוק ת"ל בבית יכול כל שהוא ת"ל ננע נאמר כאן ננע ונאמר
להלן ננע מה ננע האכור להלן כנרים אף כאן כנרים: **י** נמצאת
אומר הפיסיון סמך כל שהוא הרחוק כנרים והחוזר [כשני גריסין]:
יא בקירות חבית ולא בקירות היציע ולא בקירות האיכוס ולא
בקירות המציצה ולא בקירות המנורה:

פרק ד וצוה חכהו וחלצו : הציווי בכהן והחליצה בכל אדם :
ב וחלצו מלמד ששניהם חולצים מיכן אמרו או
לרשע או לשכינו שניהם חולצים שניהם קוצעין שניהם מביאים
את האבנים יכול הכותל סמוך (לאחר) [לאויר] יהו שניהם חולצים
ת"ל ואחר חלץ את האבנים : הכיצד כותל שבינו לבין חבירו שניהם
חולצים וכותל הסמוך לאויר הוא לבדו חולץ : **ג** וחלצו את
האבנים יכול יהלוצין בו שתי אבנים ויקיים בו מצות חליצה ת"ל אשר
בהן הנגע . אי אשר בהן הנגע יכול אפילו קרומדים אפילו לבנים ת"ל

הגהות מהרי"ד

וכן וכו' כשי' גריסין נשדרכב מלשון המשנה ספ"ב דעגנים וזלוקין פרשתא י' ברייתא הוא משנה ד' מ"ב דעגנים וע"ש ב"י שמומ"ט וזכ"ש ונבדלם ספ"ד מה' טומאת זרעם ובפסיקתא וזכ"ש ליתא לך ולא במחלוקת:

פרק , כל הפקד כונא בפי' הרי"ש משנה ו' פ"ז ונבעים וע"ש במדרשו ובמשנה שם
 ובמסכת פט"ז מה' טומאת צרעת : ו' יכול חמי' (הקדושים) כ"ס ב"ס
 ויבליקו אתם חמי' הדומים : ו' לכל העיר (ואין) חסם שום לכל העיר כ"ל : ב"ס
 חת : מון (לכל העירוים) : המוקדם כ"ל שם וכ"ס בבלוק ות' פ' הרי"ש משנה ו' פ"ז
 דכלים וטוס' מרכין ו' ל"ב : ד"ס יהושע והוא כ' ופיר' נ"ל מדכתיב אפסן מחסן לעיר
 ממעטין חסם שאלו מחסן לעיר ח"כ חמי' דכתיב מחסן למחסה כייט נ"ל למחסה
 כמלך בורר ע"ל : ח"י מביט יטל (אף) ההקדש (אף) ב"ס (אף) חמי' ב"ס בבלוק :
 ו' את אשר הקצו (הא) עד שיאמרו כ"ל ד"ס וכ"ס בפי' הרי"ש שם : ו' וארבע פסג
 (וארבע פתח) שש כ"ל ד"ס וכ"ס שם ב"ס : ח' יביל חמי' (קלסורין) כ"ס בבלוק :
פ' (ועפר) לרבות כ"ל ד"ס וכ"ס שם ב"ס : חמי' (מדן) כ"ס ב"ס ועין שם : ו' משנה
 שם ויבנים ע"ש :

[illegible]

תומאת דנעת דין ו' וסמ"ג עזין ורל"ט וכו' הטעם דרבעדדים שטות לבנת בכן קס
 בעינים אלל גוט און איזן שטעלן אלס ענדער לימכן דס טעריור דס שטעלע פאר אפלימ
 דסם וואסן כן דאסידס כוללם פון י' שטע ענדער וואס מערסטנס לטס ווללעכס ופי' אלא דאס שטות
 ק"ו ז' ולי דאסע שטעלע על דרך דאמרינן ב"ד פ' מ"ג כל מקום שנאמר דאסר דאסר סמוך
 דאסר מופלג אלל דאסר פריק דאסר כענינו דורך הכחל בלש ולימא שטות פלון דאסר
 שטות מופלג אלל דאסר שלעגטעס דורך למעטן וימר : ר' דאסר אלס מופלג פון דאסר
 סעטת כו' גמ' מועד קטן ו' : פ"ט וכו' פ' שס וכוזא משכס ג' פ"ג דנעניס וליעל ס'
 טעניס פ' נעניס פריק ס' דייטאס ו' ופי' ודקרבן : אהין שס וסובלס דרובאס פ"ט ס'
 תומאת דנעת דין ו'

[illegible]

ובאכסדיא על ארבע קורות ולהביא את הבנוי על העצים ועל העמודים : **ה** אחותכם אחוזה מטמאה בנגעים ואין ירושלים מטמאה בנגעים * א"ר יהודה אני לא שמעתי אלא בית המקדש בלבד : **ו** ר' ישמעאל אומר אחותכם * אחותכם מטמאים בנגעים ואין אחוזת עכ"ם מטמאים בנגעים * וכשם שאין אחוזתם מטמאים בנגעים * כך אין בנדיהם מטמאים בנגעים : **ז** אשר לו הבית שלא ישלח ביר שליח יכול אפילו זקן * ואפילו חולה * ת"ל ובא והניד לכהן * ידקדק הכהן כיצד בא הנגע לביתו * לאמר יאמר לו הכהן דברי כיבושים בני אין הנגעים באים אלא על לשון הרע שנאמר השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ומלעשות * וזכור את אשר עשה ה' למרים * וכי מה ענין זה לזה אלא מלמד שלא נענשה אלא על לשון הרע : **ח** והלא דברים ק"ו ומה אם מרים שדברה שלא בפניו של משה כך * מדבר ננאי של חברו בפניו על אחת כמה וכמה : **ט** ר' שמעון בן אלעזר אומר אף על נסות הרוח נגעים באים שכן מצינו בעזיזה שנאמר ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימרוד בה' אלהיו ויבוא אל היכל ה' להקריב על מזבח הקטרת ויבוא אחריו עזריהו הכהן ועמו כהנים לה' שמונים בני חיל ויעמדו על עזיזה ויאמרו לו לא לך עזיזה להקריב לה' כי אם לכהנים בני אהרן המקודשים צא מן המקדש ויועץ עזיזהו ובידו וכו' : **י** נגע מה ת"ל כנגע אפילו תלמיד חכם ויודע שהוא נגע וודאי לא ינזור ויאמר נגע נראה לי בבית אלא כנגע נראה לי בבית : **יא** נראה לי ולא לאירי * מיכן אמרו בית אפל אין פותחים בו חלונות לראות את' נגעו * בבית להביא את הצבוע * בבית להביא העלייה * בבית מתוכו הוא מטמא ואין מטמא מאחוריו : **יב** וצוה הכהן ופינו * הציוי בכהן והפינוי בכל אדם ופינו את הבית אפילו חבילי עצים חבילי קנים דברי רבי יהודה * רבי שמעון אומר עסק הוא לפינוי * א"ר מאיר * וכי מה מיטמי לו אם תאמר כלי עצו ובגדיו ומתכתו מטבילים והם טהורים * על מה חסה התורה על כלי חרסו ועל פכו וכי מה מטמא בנגעים הרשעים או הצדיקים הוי אומר הרשעים אם כך חסה תורה על סמונו הבזוי קל וחומר על סמונו החביב * אם כך על סמונו ק"ו על נפש בניו ובנותיו * אם כך על של רשע ק"ו על צדיק : **יג** בטרם יבוא הכהן לראות את הנגע לראות את הפגיו * ולא יטמא כל אשר בבית מה ת"ל לפי שמצינו בנכנסם לבית המנוגע שאינו מטמא בגדים עד שישהא בכדי אכילת פרס * יכול אפילו היו שם כלים מקופלים ומסוגלים

מקדש מביא מחשני יד • מה מטמא מקדש מביא שנים תחת אחד • אף זה יביא שנים תחת אחד • י נראה למי דומה דנים מחוסר כפורים מן מחוסר כפורים ואל יוכיח מטמא מקדש שאינו מחוסר כפורים • או כלך לדרך זו דנים קרבן שנהג באיש כבאשה מקרבן שנהג באיש כבאשה ואל יוכיח קרבן יולדת שאינו נהג באיש כבאשה ת"ל שני תורים או שני בני יונה • שנים הוא מביא ואינו מביא ארבעה: י"א אשר תשיג ידו מאשר תשיג ידו ואת אשר תשיג ידו: י"ב אשר תשיג ידו מה ת"ל שיכול אימתי אני אומר יביא קרבן עני בזמן שהוא עני מתחלתו • היה עשיר והעני מנין ת"ל אשר תשיג ידו: י"ג מאשר תשיג ידו מה ת"ל שיכול אימתי אני אומר יגמר בעני בזמן שהתחיל בעני • הביא את אשמו עשיר והעני מנין • ת"ל מאשר תשיג ידו ואת אשר תשיג ידו מה ת"ל שיכול אימתי אני אומר יגמר בעשיר בזמן שהתחיל מבעשיר הביא אשמו עני • והעשיר • מנין ת"ל ואת אשר תשיג ידו: י"ד יכול אפילו הביא קרבנו עני והעשיר יגמר בעני • ת"ל אחד לחטאת ואחד לעולה מסין חטאת תביא עולה • למנחה • שתקדש מנחת בהמה לחטאת העוף: ט"ו יכול אף יולדת שהביאה קרבן (עמה) ענייה והעשירה תגמור כענייה ת"ל זאת: ט"ז תורת אשר בו נגע צרעת מלמד שעני שהביא קרבן עשיר יצא • יכול אף עשיר שהביא קרבן עני יצא ת"ל זאת תורת • אשר בו נגע צרעת מלמד שאדם מביא על ידי בנו ועל ידי בתו ועל ידי עבדו ושפחתו קרבן עני ומאכילו בזבחים יכול אף על ידי אשתו יביא קרבן עני ת"ל זאת דברי רבי יהודה • אמר רבי יהודה לפיכך אם פטרה אינו חייב בה שכן היא כותבת לו ואחרן די איתין לי עלך מן קדמת דנא:

פרשתא ה כי תבואו יכול משכאז לעבר הירדן ת"ל אל הארץ • אל הארץ המיוחדת : ב יכול משכאז לעמון ומאב ת"ל אשר אני נתן לכם • ולא עמון ומאב : ג לאחוזו עד שיכבשו מנן אתה אומר כיבשו אבל לא חילקו חילקו למשפחות, ולא חילקו לבית אבות ואין כל אחד ואחד מכיר את שלו • יכול יהו מטמאין בנגעים ת"ל וכא אשר לו חבית עד שיהא כל אחד מכיר את שלו : ד ונתתי נגע צרעת א"י יהודה (וכי) בשורה היא להם שבאים עליהם נגעים • רבי שמעון אומר ונתתי נגע צרעת פרט לנגעי אנשים • בבית ארץ אחזתכם • פרט לבית בנוי בספינה

[illegible]

פרשתא ה ב למעון ומוחל [כינין] עמון ומוחל שבטם סימון וחמיר לקמו יזרח
תמעת ידן כן מוכח בבב' ד' י"ז וז"ל דב"ל כמ"ד ק"י וקמ"י וקמ"י
סוף עמון ומוחל ועוד וז"ל כיין שזות חן החין שנגזגה ללברסם יסא ר' דין
ז"ל עובד קטל שגב"ס עד עכשיו לא יתנבא לפרדל כמ"ס רש"י פ' לך נ' וז"ל רשנן
אמנם במסכתא ומעמי מסים שגמחי ד' לבני לט נמניה ויוסף שמעט דלח אייזי בן
שמעון במסין דחז' לירושת ישראל אך ואמעט משום דהוא שיק לעבד הדין:
ל' ללחם [לא חסדן] עד שישכבו כל' יקוט: וז"ל חלקו לבני חתני [שליקו] לבני
[חמני] ואין כל ז' כ"ל וז"ל ב"ר' דל' וקוט: ד' ז"ל ויהי [וכן] בורה ס"ה כ"ה
ב"ר' חית אמר אמנם בנ"י הורווי' י' הובל' כן ברייתא וז' וזמנא שטראסא שלפני
היה הכונה וקורא רנ"י י' וז' הובל' פה י' חיוי' י' בורה לבס' שגמחי
בבאס' פליח פה ר"ש בן יוחאי האמוראס' סו' משמין חלוצות וכו' וכן עובר שמעט שיהא
השבורה טובה ע"פ: י' אמר ר' לננין חלוצים פ' ע"י שז' חס' ע"י כפשים ס' בנ"י
הורווי' י' ע"פ: פת לבית בניו במסעי' ובפסקיה' ובטוסא' חלוצי' ובטוסא' ד' ר'ת
בילקוט בטוסא' ובאכסדרא ופ' במשכ' רש' פ"ב דגמ' ובפ' ה"ר' שס' וסנא' במוס'ס'
פ"ר מ' טוסא' דגמ' ר' ו' ובטוסא' נ' ומעמי' בריסא' פל גבי' אכסדרא:
ה' אכסדרא [אכסדרא] טעמא' בגמ' כל' ר'ת ואין וירושל' כ"י טעמא' י' פ"ב

דנגעים ורמב"ם פ"ז מה' בית הבחירה דין י"ד ופ"ד מה' טומאת צרעת דין א"ז וא"ש
דנגעים ורמב"ם ב"ק פ"א ודמגולת כ"ז • ויבואה י"ב וע"ש ב"ש שמי זקוק • בירושלמי פ"ה
דערלע וכל אשר לו הכית פרט לערשלים שהיה לכל השבעים • ו ר' ואלן חמות עבר"ם כ"ה
גמ' בגין דה' ש' הכשרה וע"ש במתלים דעיס להרביז ש' ר"לע"ט ורמב"ם ברמב"ם פ"ה מה'
טומאת צרעת דין י"ב וסמ"ג עשין ר"לע"ט • כן אין בגדיהם [ורבין] ממחאין בנגעים כ"ל
ל"ט וכל' בילקוט ובפי' ה"א הכשרה ריפ"ה דנגעים ורמב"ם עשין ש"ט • ז' מ"ל ובא' [אשר]
ל"ט הכית וס"ל דאשר ריבואה כהנה רבואה פ"ה חזקתה וק"ן וסולת מותר בלשון ע"י
שליש י"ד • אמנם בפסקתא וסורתי הגירסא ובא' אשר לו הכית ולא ע"י שלוחו ואפי' הוא
וק"ן וכל מילה עב"ל ולפי' נראה דהוא מורקק מובא והגרד לכ"ן שזאת בעצמו יניח לכ"ן
לכל השלש עשר ולחומר יבמות מ"ד • ק"ל • וקדוה לו ה' כל שטום • גם אפ"ל דמילי
יניח ולא ימסורן לשלש • גם אפ"ל בד"י שיהי לו כנגעו מלכות בכוזה בעצמו להגרד ח"ן
שטום על חמטתו • חלל על לשון הרע [שכן מצוה במדים שלא ענשה חלל על לשון הרע]
בגמרא השמר וגו' כ"ס בילקוט וכ"ס במס' • עשין סס' ר"לע"ט ובפי' ה"א מטהה ה' פ"ב
דנגעים ורמב"ם פ"ה גמ' • ערין ט' • ז' מה' ה' פ"ב דנגעים ורמב"ם ור' ח"י ורובין חזק
ובגמ' • וי"ט ובס' משכנתא ועד ל' יעקב • ד' נשים לאחוריו והובא ברמב"ם פ"ה מה'
טומאת צרעת דין ד' וסמ"ג עשין ר"לע"ט • י"א • לו ולא לאחוריו כובא גמ' מועד קטן ס' •
מ"ח חמטת דמא • בית אל מטהה • פ"ב דנגעים והובא בגמ' הולין • סוכרין כ"ז • ורמב"ם
פ"ד מה' טומאת צרעת דין ה' • וסמ"ג עשין ר"לע"ט • בבית הכבוד את היגיע ואת העלית
ה"ב בפסוקא • ובגמ' ובפוסטאלי היגיע והכבודו היכשרה ח"מס ממחלים בנגעים [ואלו]
כ"ס בפד"י • ויבואה [ג'] פ"ב בית שמעלה • בן נע • ו' ח"מס בעלית טמן את הקהות
לכית וב' • ולפי' זו דרשה דגרסא בבית הכבוד • דהוא להביא את העלית ובמטהה
פ"א הכותב בין צבעים בין שזין צבעים • ימחשלים בנגעים ולפי' זו גירסתנו טובה
להביא את הצבוע להביא את העלית עב"ל דר' ורבינו מנחמיה ביתר ביאור בתוס'
ורמב"ם ור"ן מרדכי • ו' ע"ש בגמ' ובפסקתא • וסורתי • שגמרינו בודין להביא את היגיע
ואת העל' • ואין שמה מחשוריו משה • ד' ח"מס דנגעים ור' בגמ' יבמות ק"ג • והובא
ברמב"ם פ"ו מה' טומאת צרעת דין ב' ח"מס נראה לו דזה הוא דין אשר שטם •
נגע מחחוריו דין טמא והובא שם רחוקי כעס להטריקים שנישלו • וזו אשר רשאו
כולי' עלמא ס"ל דרשא • וז בפסקתא וסורתי גירס' דלא בבית מתכו ואין ממחא מחשוריו
כ"ו • משה למך • דין פט"ח • ח"מס טומאת צרעת ולקמן סוף פ"משה • י"ב • אפילו סביל
עמי' כן ועל פס' [ומל טוה] כ"ל ר"ל וכל' שטמה ה' פ"ב דנגעים וע"ש בר"ש
חמס במס'ג עשין ר"לע"ט לתגיה לכך • י' עיבות ועל טעיו • י"ג לראות את האגב • [ולא]
לראות את הסני' כ"ס בילקוט וכן בגמ' בכות חמטת וכל' בפסקתא וסורתי • לפי ששנינו
כ"י מד שטמה כ"י דרלקמן • כ"ס ברייתא ט' ומטהה ט' פ"ב דנגעים והפ"ס פט"ח מה'

הנרות . מהרי"ד

[illegible][illegible]

לה כפ"ג דסוטא וזנפרקין דלעיל פירשנו: ראשו מה ת"ל שרי מנחות ענינו ומאת כל
שערה דרשינן בריבא ומיעט כל הני . והא ברייתא מפרש לה כפ"א ליבמות
כפ"ג' מניח ס' דגזיר . וכפ' אחרון דגזיר . וש' זה הוה דרבינו יצחק בר'
שמעון ז"ל: הרחא אסור במספרים
ג' מניח מדכתיב תער לא יעבור
לרבות כל המעבירים: והזקן השחור

והזקן אינו אסור במספריים ובתער הראש מותר בכל אדם והזקן •

או לזבח להביא את אשמו:

מנחה בלולה בשמן לבהמה: ב' ולוג אחד שמן * שהיה בדין שיביא שלשת לוגים מה מצינו בעני שהוא מביא עשרון ומביא לוג אחד *

פרק ג כי כהטאת האשם הוא לכהן מה חטאת מן החולין ביום בידו הימנית אף אשם מן החולין וביום ובידו הימנית • מה חטאת

למעלה • אם אשם יהיה דמו נתון למעלה • ת"ל קודש קדשים היא ואת דמו יזרוק לרבות כל האשמות ואשם מצורע שיהא דמו נתון

יִכְדוֹם • הוּא פֶרֶט לִשְׁשַׁחֲטוֹ שֶׁלֹא לִשְׁמוֹ • קוֹדֵשׁ קִדְשִׁים • לְרַבּוֹת לֹג שֶׁמֶן שֶׁל מִצֹּרֶע • הוּא פֶרֶט לִשְׁחַסֵּר כָּל שֶׁהוּא : ג' וְלִפְתָּ • יִבּוֹל בְּבִילִי

הַאֱלֹהִים הָיָה לְבָרְכּוֹ מִתְּחִלָּה בְּלִי אֵם אֲשֶׁר מִשְׁנֵה בְּלִי • וּמִצֵּאת אִמּוֹר שְׁנֵי בָהֳגִים מִקְבִּלִים אֶת דָּמוֹ אֶחָד בְּבִלִי וְאֶחָד בִּיד • וְהָ

הגות פדריק

[illegible]

רעק: ה' ר"ה בגילוי חומר גבות (פיון) וכל ריסי (פיון) כל"ל ד"ת דהשמות שפיונים העונה שבת המטבחים ה' ר' סדרים שג' שבעות כדחיתת בתמך וית רעק: י' מנח אף מטות ועולב שברי אף הו' ה' עמידתו לפני העורה וז"ל כו"ל ששמו שם:

[illegible]

סדרה משנה פ"ב דכריתות ט': וע"ש בגמ' מפי' לה מקרא אחדינא וע"ש וברמב"ם פ"ה מה' ורמב"ם פ"ה מה' ביאת מקדש דף י"ז: בילקוט מה מנחת טעון סמיכה חף חשם טעון סמיכה וכו' הו"ל מנחת בחיור דפ' ויברא נענוח סמיכה חזל חשם לא חשנו ויברא נענוח

מדרג חתה אומר במנחה בבאה עם הזוג או חינה אלא במנחה הבאה בפני עצמה כשהוא נשאר בחתונה וזו היא המעלה והפסוק [במנוחה] הוא אישך ומנוחה בדבר יום היום

תעשה על העולה כר' כ"ה בגמ' פ"י רמנחות דף ז"ח : וע"ש רש"י ותוס' :

וְשֵׁן שְׁמֹר בְּחִלְכֵּה עַד שִׁיתָן מִתֵּן בְּקוּטֵה פִּירֵשִׁי שְׁמֹר מִדְּרַבָּנָן אֲבָל מִדְּאוּרֵייתָא חָק

קרבן אהרן בשם רבי כלל] כו' ח"כ למח נאמר חסם [פי' דרבינא חותמו לאחש למעט קרבנות ואת דמו יזרוק לרבות כל השמות וכו' הוא לעיל] לו ריש פרק ר' וע' מה שביינתי שם:

פֶּה רַע וְסוֹטָה רָפָּא: וְעַ"שׁ בְּנֵה' ר' ס וּבִבְנֵה בְּרַמְבַּם פֶּה מֶ' מַחֲסוּרִי כְּפֶה: וְרַקְרִי

לפי כ' במזרח ע"ש בנח' ותוס' לפיל ס' לו פק מ"ז במיתח ג' וסרקרן אהרן שם ובמח

היא דדריש ריבוי ומועטוי • וא"כ ברייתא קמיינתא דמחצט כל בית הסתרים ר' ישמעאל היא • ברייתא נהרייתא ומתניתין ר"ע דדריש רבוי ומועטוי ולא מחצט חלל שבתוך החוטם : הן אס קלו בימי ספרו שאני ממנה חשכ ומושכ כו' הקשה רשי"מ כחן כפסחים פ' אלו דברים [א] ו[ט] חסן • ובינא ו' : ד"ה

שמעמא] דהתם קאמר כוז טמא
משכב ומושב ולא מצורע. והבא קאמר
למצורע נימי גמרו טמא משכב
ומושב. וכן תנן בפי' אחרון דנדה
כוז והוצה והמצורע וכו' טמא במשא
עד שימוק הבשר ואמרינן מאי משא
באין טמא ואין טמא טמא מחא
משכב ומושב. ותיור' דמי משכב
ומושב היינו לטמא אוכלין. אבל לעומת
אדם וכלים. דוקא משכב כוז טמא
אבל מצורע לא. והא דתנן בפי' בתרא
דחם' וזים הנוגע כוז וכוזה ובמצורע
וכו' אחד הנושא ואחד הנישא דהיינו
שמצורע מטיטו. ובפסחים קאמר רבינו
זו וטמא כלי חרס בדיסט מה שאין
כן במצורע. ואמר רבינו יעקב כי
קתיני הנישא אשארע ולא אמצורע.
ויש מיישבין בפסחים נימי ספורו של
מצורע קאמר ואיתו הוא קל שכבר
נטהר ואינו עושה משכבות. אבל
נימי חלטו הכי נמי דמטמא. ויש
ראות דרובין אוקון: אם היקל נימי
ספרו בו. מקשים בפי' השותפין יליף
למצורע נימי ספרו טמא אדם.
נאמר כיבוס בגדים נימי גמרו.
ובאמר כיבוס בגדים נימי ספרו וכו'.
י"ל שאין קשה כלום. הבא קאמר
נאמר שגלחת בו והיה רוצה ללמוד
במה מצניו. ולכן. פריך ליה אם
הקל נימי ספרו. והוצרך ללמוד בג"ש
דכל שערו. כמו בן התם אם היה
בא ללמוד במה מצניו דמטמא אדם
נימי ספרו מימי גמרו אי ליה למיפריך
אם הקל נימי ספרו בו. אבל התם
יליף גם שם בג"ש מכיבוס בגדים והיינו
נמי כי הבא. ומה אם כוז שאינו
טעון חיות מים חיים טעון ביאת
מים חיים. וא"ת וליפריך מה לזב
שכן מטמא. משכב ומושב כדפריך
בפי' אלו דברים. ויש לומר מינייה
וביה פריך מצורע כיון שטעון חיות
מים חיים לא כל שכן שיבא טעון
ביאת מים חיים שבהמיר כן
בעלמא:

פרק א ב אי מה גבות עיניו מקום
כינס שער וכו' . מפרש
לה

הגהות מהרי"ד

בפי' הפסוק במלכים שם אל' חיילי אמי השבתי לפני רבי ע' פ' ש' מנעתי מכם לה' ישרא'לה
מקדמה שדראה זה להחזיר קירין הסך לראוי' שהאחרים חזרו : תורת הכהנים וסעשו
זכ להחזיר דר' יסודא וסבקי עד רחש' ישרא'לה :

פרק ב א ביום תוספתא פ"ה דנגעתי ורובי"ם פ"ה מה' שומלת דעת דין כ' :
ב יכול אף [כל] בית הספרים כצ"ל דל' וצ"ל דהר"ם ס"ל כ"ה' בית דעין
ח"ל נ"ל דסבר כ"רע דלפי' הספרים טעון גילוח ואל' חשע אל' שומלת כהטעם פכ"ל
הכ"ר ופ' בגמ' סוטה ט"ו ורובי"ם רפ"ח מה' שומלת דעת ורובי"ם שם שם ארמי
שפ"כ ה"ה חס"כ פ' ולא חשע אל' שיער שגמול כהטעם דר"ם הוא דריתו ריבוי וחס"ס
ורובי"ם : פ"ל גבות עיניו הוא שיער כדברתא ויחזר עד סוף כדנויעתא נמקה חזרתי וכן
מסתברא דל' וכן בספרי עוקר ג"ל' לא גרים לכל פיוות רבינוה : פ' ג' ביבול דר' א
מחזר בנר"א וגמ' סוטה ט"ו ורובי"ם דרבי"ר רפ"ח מה' שומלת דעת ורובי"ם פ"ה
דקדושין סוף הלכה ב' : מין לרבות כיטוס שיער [והינן] שיער כצ"ל דל' : מין לרבות כיטוס
שיער שיער [לכל] פיהו שיער [ומאכל] [כל] פיהו שיער ופיהו נדחה [לכל] פיהו וכן
י"ס בספ"א עוקר ג"ל' והק"א כ' דר' כלל לא גרים לכל פיהו שיער ונדחה :
ד' וק"ו מה' פ"ל גמ' ויבוס' פ' : וע"ס ונפול' ונפול' חל' ס' ש"ב שג"ל וגמ' ס' מ' : וע"ס
ורק

דסיפא דפסל • בטעימת דרשות • אין נראה לומר כן • דסוגיא דמנחות מוכחת
דאפי • בטעימה דרשות מכשיר בן הדבאי • ואת אמאי לא מיייתי התם פסול טעימה
לת"ק • מקרא דהבא דמייורי ביה נמי יוחנן בן הדבאי • דהבא נמי פסול ת"ק
טעימה • מקרא דיוחנן בן הדבאי • וי"ל משום דת"ק דריש ושני לזוירית טובה •

[illegible]

ומהרו

למורים המתעוררים יחד פסולים : ומה במקום שלא כשרו חשם לשם

כסול • את רענ: כשרו לעירובין [שאר מערבין דמן] • ד משנה רבי' דנפיש והביתא
הבואה שם בים • ר"ש ורבננים רמ"א מה' טומאת צרעת • וסמ"ג שני ר"א: ר' אליעזר
אומר כו' מה בים כו' גמ' טוהה טו' • ד משנה רפי' דנפיש ורשב"א שם: יכול דמי
כו' גמרא טוהה טו' • ור' הובא ברבנא' שם ובספרי דני בר' חספאי ר' ר"א
וירושלמי שם ג"כ הלכה כ' • ר' תל' את האמר הדיק קה וגו' וטעל איתם בדם האמר שטמטה
משמע שמתעבין או את זה או ההוא ברבנא' סמ"א מה' טומאת צרעת: מה תל' [פ']
ותם הצור וסמ"א [פ] תל' וחי' •

פ'ק א א וזה הכהן [וסטת] צוויו בכהן ושטתו בכל חסד דברי רבי [ובי יוסב ברי יוחנן] **לומר** אל שטתם בכהן וזה וכן בלית וביקלות ועיין לעיל פרשה א' ברייתא ג' והמ"ם פיר' מה' טומאת צרע' דין כ' פסח דבכהן וכו' וכן בלית דמכיר וזה הכהן כיון שיהיה שפיר לו הכהנים שבשניהן והפסח הזה למדנו מחמת ויל דה"ל הכהן כהנא וזה לכהן **חסד** לשטת וזהו מקבל ה"ס בכלי חסד כהנין שמתנו הקדושת עמאל וכן ה"ל חסדת פי' דה"ל ששטת עור הצור' אל פון מנ' הראשונים לכן הקמר חס' מנ' הראשונים ופי' הקס' לן למע' לו האמת ויל' הצפור ויל' הכהנים שבשניהן פי' הכהנא דמדינא ופי' ששטתו שפירו' אל' דהאמת שחס מתה כ"י ב' הכהנים שבשניהן טומאת פיר' מה' טומאת צרע' : שחס מתה שגגה פי' דרעיתו עור חס' פ"ט מנ' טומאת צרע' : דרע' לו מ' : ב' שלא כהרו חס' לשם [מכנה] של שפיר של ויכ"ל שחט א' לשם כהניו

פרשתא א יב שבתי היחז • שבת היה לי לדרוש • וכלך ליסול רשות
מר' טרפון רבו : וארכה אחז כו' משום דכתיב דה עץ
צריכה שיפור במאות מחמששי הכלים וזה ראי' ליד קודם דכתיב אס בכלי
עץ יד וכו' : ושלא בפני הבית : דחמשתא זה העץ לא נשאר לר' טרפון לאחר

המורכן (ש'ר' טרפון היה גם קודם המורכן כדליתא בירושלמי ביומא פ"ג) הסמי לזני אחר כ"ג ובמנילה פ"א שטעה בין חקיעות קרבן לתקיעות הקהל ור' עקיבא חזירו ותלמידו היה חתנו ש' כללנא שבוש שר' בשעת המורכן כדליתא בכלל גיטין) וקדם המורכן מיהר כך כדלל ודאי לאחר המורכן היה מטהר כן ור' טרפון כהן היה כדמוכח בספח' [פ"ג:] ומכין וסוּיין. ואין צריך לטול חדש להוות למזרע אחר כל זמן . שהרפץ עליו י"ד ושני יכול סיקם . לשון כיחול ופיקום והוא נזע אדום כהנשים נזעוּת רימוני פנים . א"נ כדיר"ל בלפ"ז שחזקין סיקמין ומרתיתא איתן והוא אדום . ובכרנאשית רבה (כן הוא בכרנאשית רבה הגירסא וקרוי לשמוע שגירסת המפרש ז"ל כד"ר היה פקסמין דהוי קרוי ללשון פיקום וז"ל היינו פיקום) תאמר זה פסקינן ולמה נקרא תאשור שהוא מאושר מכל מיני אדומים והיינו פיקום . יכול שיזנע בו הנמר : ר"ל תיולת יכול א' מן הכזעים מוחלעת : או חולעת יכול א' מן הכזעים

לפנים מן הסחנה משהר את־המצורע • אין מצורע משהר את
לכן • צרעת שהלכת לה החחיה • אין לי אלא כולם • ומנין
אפילו בקצת המחיה • מן הצרוע להביא את שפרתה בכולם
מטמאים עמו טעון ציפורים • מי שמיהר וסימנים בטמאים עמו
וסימנים מטמאים עמו ואין טעון ציפורים • **ה** ואף אתה אל תתכן
ציפורים ת"ל מן הצרוע להביא את שפרתה ככולו שטען צפריכיבי
למיטתו • לשם משהר בין איש בין־אשה בין קמן • מיכן אמרו לקח
למצורע כשר לבית • **י** ולקח ציפורים • מיעוט ציפורים שני
שוות כשירות ת"ל ציפור ציפור ריבת • **י** היות ולא שחוטו
ת"ל ארוזי ארוזי יכול טרף ת"ל וצ"ן • הא כיצד בקעת של ארזי •
שבתי חיתה והלכתי אחר כבי טרפון לביתו אמר לי יהודה ב
לי יהודה בזו מיתרתי שלשה מצורעים ולגדתי בה שבע הלורה ב
כרביע וכרע חמשה אחד לשנים ושנים לארבעה ומזים ושוננים
בנכולים • **י** ושני יכול פיקס • תלמוד לומר תולעת אי ה
זהורית טובה • יחנן בן רהבאי אומר ושני תולעת • שני שבתת

[illegible]

האמור כאן כהה למראה שניולא כהה למראה שלישי אף נגע האמור להלן כהה למראה שניולא כהה למראה שלישי: ד ומנין שהוא מולה עליו מטלית ת"ל ואם תראה עוד ואין עוד אלא מקומו * מלמד שהוא מולה עליו מטלית: ד'ר' נחמיה אומר אין צריך מטלית * חזר נגע על הבגד מציל על המטלית * חזר על המטלית שורף הבגד המולה מן המוסגר בטהור * חזר נגע על הבגד שורף את המטלית * חזר על המטלית הבגד ראשון ישרף והמטלית תשמש את הבגד השני בסימנים: ו אין לי אלא מקומו * מניין לרבות כל הבגד ת"ל בבגד יכול כל שחזר * מה ראשונה כגרים אף שנייה כגרים: ו אין לי אלא כמראה שלא כמראה מנין ת"ל פורחת כמראה ושלא כמראה: ו אין לי אלא פורחת אלא שלא תהא מטמאה עד שתחזור ותפשה * וכשהוא אומר היא הרי היא כמות שהיתה הא מה אני מקיים פורחת כמראה ושלא כמראה: ו קיטא שיש בה פסי פסים צבועים לכנים פוסים מזו לזו שאלו את רבי אליעזר והרי הוא פסם יחידי אמר לחם לא שמעתי * אמר לו רבי יודה בן בתירה אלמד בו * אמר לו אם לקיים דברי חכמים הין אמר לו שמה יעמד בו שני שבועות * והעומד בכנדים שני שבועות טמא * אמר לו

כחם גדול אתה שקיימתה דברי חכמים * הפיסיון הסמוך כל שהוא * הרחוק כגרים: ו והבגד או השתי או הערב או כל כלי עור אשר תכבס יכול יקיים בו מצות כבוס ת"ל וסר מהם הנגע * אי וסר יכול מצד זה לצד זה ת"ל מהם עד שיעקר מהם מכולו: ו'א' וכובס שנית וטהר והשניה לטהרו והראשונה להסניר את נגעו: ו'ב' זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים מקישם לבית * מה בית מטמא בכיאה אף כולם מטמאים בכיאה או מה בית מעון ציפרים אף כולם יטענו ציפרים ת"ל זאת * רבי אומר הרי הוא איסור זאת התורה לכל נגע צרעת לנתק ולצרעת הבגד ולבית הקיש בגד לבית מה בית מטמא בכיאה אף כולם מטמאים בכיאה * [אין לי אלא בגד מנין לרבות את כלם ת"ל זאת תורת נגע צרעת * בגד הצמר וגומר * מקישן לבגד * מה בגד מטמא בכיאה * אף כולם מטמאים בכיאה] * אי מה בגד מיטמי בכל המטאות אף כולם יטמאו בכל המטאות תלמוד לומר לומר זאת: ו'ג' לטהרו או לטמאו כשם שמצוה בארץ כך מצוה בחוצה לארץ * לטהרו או לטמאו כשם שמצוה לטהרו כך מצוה לטמאו * לטהרו או לטמאו * כהן שהוא מטהרו מטמאו ואם סת כהן אחר רואהו:

הגהות מהר"ד

שמי למראה שלישי שהיא מכבסו כ"ס כפי' הר"ש משנה ה' פ"א דנגעים וע"פ הר"ש למשה וכן פסק הרמב"ם רמ"ב מה' טומאת צרעת ע"פ: ד ומנין שהוא מולה עליו את המטלית כ"ס שהוא מולה עליו את המטלית כ"ל ד"ת והוא במשנה שם ובמ"ס שם: ד' מה נגע לבגד משנה ו' פ"א דנגעים ע"פ הר"ש ובמ"ס פ"ב מה' טומאת צרעת דין ו' וע"פ המשנה למחן סה"ק ד"ס ו' ד"ת כ' חזר נגע לבגד פ"ה רמב"ד ו'ל' בגד סתם קמני בין שחזר לבגד הראשון בין לבגד ה"י שורף את המטלית מפני שהוא לו פסיון חלף שם חזר לבגד ראשון שורף את הבגד וזה המטלית ואם חזר לבגד שני שורף המטלית דהוי כמי פסיון סה"ק וכן הבגד הראשון מהלך טעמא ולפי זה צריך שהיה נגע כגרים שהפסיון סה"ק הוא כגרים חלף הבגד השני טעון הסגר: שורף הבגד פ"ה רמב"ד ו'ל' וכ"ס המטלית ור"ס פ"ה שהמטלית אינה טעונה שריפה ובתוספתא קמני עלה והמטלית תשמש ענמה בסימנים ואם יש בה שלש על שלש מסבירה בבגד גדול ואם פסה חזר עמד ב' שבועות שורף: שורף את המטלית וזו הוא גירסת הרמב"ם והרמב"ם ו'ל' ור"ס ו'ל' גורם מליל את המטלית: חזר על המטלית הבגד הראשון ישרף דה"ל פסיון סה"ק והבגד השני טעון כיון שמטלית נשקף מה יעשה עוד לבגד השני אם להסגיר הרי אין בו כלום ואם עלה ב' נגע מכהן ולבגד ירצה בתמלה: והמטלית תשמש את הבגד השני בסימנים רמב"ד ו'ל' לא גרים השני והכי מירוש כיון שדין: והמטלית כאלו קים ענין מוכרזת בבגד הראשון חס' כשרף על זה וכן בשביל השני הוא שרפה כדאמרינן לך צריך שיעשה סיוע בזה המטלית שלא תתחלף בלחמה חומס הר"ש גרים ברישא מליל את המטלית ומיירי בבגד מוסגר טעמו בענין שבו חמת והשני השני כהן דקדק מומה הנגע שורף מה שקדק ואם מתן מומה מטלית ותלפס בטהור שר כהנע לבגד ראשון מוסגר אפ"י שנין שריפה דכתיב ואם חזר הבגד כ"ס מליל את המטלית חזר למטלית ה"ל הראשון שורף כאלו וזו המטלית מקינה ב' והמטלית ענמה לענין חלף הבגד השני בסימנים שמוסגר ע"ס הבגד השני כאלו נגע בו בעצמו לענין הסגר ולענין

שריפה ולענין כיבוס לכל דבר והוא ענמה קמני עלה בתוספתא דענוה שריפה בלחמיה שהיו משח בו הנגע מתחלתו כבר הוזכר לע"פ ור"ס פ"ה דנגעים משנה ו': ד' לעיל פ"ה ברייתא טעונה שריפה ע"ל ד"ס ד"ס: וע' תוס' ו'ל' פ"א דנגעים משנה ו': ד' לעיל פ"ה ברייתא ט' ו' ע"פ: ד' או חזר [אומר] חלף כ"ס ושלח במראה כ"ס במראה הראשונה חלף הוא מראה טמאה: ו' מהלך כהן סה"ק ו' פ"א דנגעים וע"פ ו'ל' קוטיש שם לה פספסין [צבועים] ולכנים כ"ס סה"ק כגרים [והאמור כגרים] ור"ס שם במשנה והובא ברמב"ם ספ"ב מה' טומאת צרעת: ו' יכול יקיים בו מצות כיבוס פ"ה כל דבר ואפ"י לא סר ממנו הנגע ילף וכו' וזה חס' חמת פ"ה דקולין ז' - כדי לקיים בו מצות נטילה וז' ולי מראה דהתורה כהנים כיון לך דובנים ז"ס. דמראות נגעים צריכין להעביר בשבועה סממין והובא ברמב"ם פ"ב מה' טומאת צרעת דין ה' ור"ס לרבי דהא בפסיקתא וזוהרי גורם יכול יקיים בו מצות כיבוס בלבד ת"ל וכו' וע' סמ"ג עשין ספ"ה ר"ס: ו'א' ובראשונה להסיר את נגעו כ"ל ד"ת וכו' בפסיקתא וזוהרי: ו'ב' רבי אומר רבי לית ליה דשח הקדומה דהא חכא הסק בין שחר נגעים לנגעי בתים לזה ילף בגדים מבית דכתיב גבי אהרן דכתיב זאת המורה לכל נגע הצרעת ולנתק ולצרעת הבגד ולבית וזהו נגעים מנגדים ד"ת: מה בית מטמא בביאה אף בגד מטמא בביאה כ"ל ד"ת וכו' בר"ס משנה ח' פ"א דנגעים הובאה שם ברייתא וז' ע"פ פ"ה ברייתא וז' והובאה ברמב"ם פ"א מה' טומאת צרעת דין ו'ג' ו'ל' רמב"ם פ"א מה' טומאת צרעת דין ו': כס' שמולח לטהרו כך מצוה לעמלו ו'ל' דחמת לאטוקי מור"ס דחמר פ"ה דמועד קטן ו' חוצה הנגעים ברגל ואם היא טהור אומר לו טהור חס' ואם הוא טמא אומר לו כלום וע"פ חס' כס' שמולח לטהרו כך מצוה לעמלו וא"כ אם ירצה לנטרף לומר לו טמא חס' לא ירצה כלל וז' ובפסיקתא וזוהרי מסיים מין חס' למד לכל איסור וכו' שנתנה ששם שם מצוה וכלל שמה היראה כהנן: כס' שהוא מטהרו לעיל פ"ה ד' ברייתא ו'ג' וזוהרי ג' ע"פ:

מצורע ה ספרא פרשתא א

זה: ו' תורת המצורע כיום * מלמד שטומאתו וטהרתו כיום * אין לי אלא טומאתו וטהרתו כיום * מנין שחיטת ציפרים והזיית דם ציפרים ותגלחתו כיום * ת"ל תורת המצורע * יכול אף לקחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו כיום * ת"ל תורת המצורע כיום * תורת המצורע כבהן * מלמד שטומאתו וטהרתו כבהן

תורת המצורע לבית עולמים * זאת אינה נחתת בכמה תהיה בזמן הזה * תורת המצורע תורה אחת לכל המצורעין עד שהיו מביאים קרבן זה * וכי מנין יצאו לפי שמצינו שחילק הכתוב בטומאותיהם ובשבועותיהם יכול אף כן נחלקו בקרבנן ת"ל תורת המצורע תורה אחת לכל המצורעים שיהו מביאים קרבן

הגהות מהר"ד

ליה פסיון סה"ק כהן דהיינו פ"ה דמ"ק ו'ל' ולעיל ס' תזריע פ' נגעים ריש פרק ב' ואפשר ד"ל כהן תנא דמיבעיה ליה לתת וכנעו נראה לי לנגעי בתים ונגעי חס' ילף מכהן ע"פ ו'ל' וע' ק"ל: מנין שחיטת ציפרים וכו' ת"ל תורת המצורע כיום יכול כ"ל ד"ת וכו' בליקוט והובא ברמב"ם פ"א מה' טומאת צרעת דין ה': ת"ל זאת תהיה תורת המצורע כיום טענתו והובא חס' הכהן מלמד כ"ס כ"ל ד"ת וליקוט [חס' מה רות לרבות את חס' ולשטע את חס' וי"ל דהו כיו טענה הקדומה ולכן ה' כיום ותגלחתו כיום שדין חוקא כס' הוי חוקא כיום כ"ל וז' ע"פ חס' טומאתו חלף כהן ילפין לה לעיל פ' שריפה דהוא כבהן וי"ל דה"ל אפ"י שריפה מרעטו ענין הוא טמא עד שיהיה כבהן: מנין

פר'שתא א א לבית עולמים * שיהיו גם כן בבית המקדש ד"ל חוקא במדבר וכו' טעם מפני שהמקדש קרוב להם חלף נחלק לא יטעור במצורע להביא קרבנותיו ה"ל וז' ולי מראה דמה דחמר לבית עולמים הוא כהנא למח שחמר חס' לבית עולמים חלף לא כהנא דהוגמנו לעיל ט' לו ר"ס פרשתא ב' וריש פרשתא ג' וע"פ: ת"ל: בזמן הזה [ומטרינן מצורעין כדלקמן ועל כל פנים טמא לקדש שחזי חס' יכול להביא קרבנותיו] וז' והובא ברמב"ם פ"א מה' טומאת צרעת דין ו': לכל המצורעין שיהיו מביאים כ"ל בליקוט ויתנה עד נחמך: מורה ח' לכל המצורעין ע' גמ' כיתות ט': ותוס' שם: ד' כיום טענתו מלמד שטומאתו וטהרתו כיום כ"ל ד"ת [ומלת כיום מדרש לפניו] [על עיבת המצורע ולפי' חס' למקד מביא עורת המצורע] ולאמרינו [על טענתו] וא"כ חס' נפקא

(*)

לו כבנד פשתים: **ב** איין לי אלא צמר ופשתים המיוחדים מנין
 לרכות את הכלאים ת"ל והבנד אין לי אלא אחד מן המינים הבא
 מקצתו * ומנין לאחד מן המינים הבא בכולו * כלאים שבא בכולו *
 כלאים שבא במקצתו מנין * ת"ל והבנד * אין לי אלא בנד וארג בו
 שלש על שלש בנד ולא ארג בו שלש על שלש מנין ת"ל והבנד בבנד
 אין לי בנד שיש לו לאיבן שיפשה * בנד שאין לו לאיבן שיפשה
 מנין ת"ל והבנד דברי רבי אליעזר * אל רבי ישמעאל הרי את אומר
 לכתוב שתוק עד שאדרוש אמר לו רבי אליעזר ישמעאל דקל הרים
 אתה: **ג** יכול יהו מטמאים בין צבועים בין שאינן צבועים
 ת"ל כבנד צמר או כבנד פשתים מה פשתים כברייתו אף
 צמר כברייתו: **ד** אוציא את הצבוע בידי אדם ולא אוציא
 את הצבוע בידי שמים * תלמוד לומר לפשתים ולצמר מה פשתים
 לבנה אף צמר לבנה: **ה** או בשתי או בערב יכול שתי וערב
 של גפה ושל כברה יהו מטמאין ת"ל כבנד צמר או כבנד
 פשתים * אוציא שתי וערב של גפה וכברה ולא אוציא את של שער
 ודין הוא מה הצמר שלא הוכשר לקבל שריפה על ידי מומאה במקום
 אחר הרי שתי וערב שלו טמא: **ו** שער שהוכשר לקבל שריפה על
 ידי מומאה אינו דין שיהא שתי וערב שלו טמא ת"ל לפשתים ולצמר
 ולא של שיער: **ז** יכול יהו מיטמים מיד ת"ל בנד * מה בנד משתינמר
 מלאכתו אף כולם משתינמר מלאכתם * איזהו נמר מלאכתם * השתי
 משישלק והערב מיד והאינים של פשתן משיתלבנו ד"ר יהודה * יכול
 יהו מטמאים בכל שחו ת"ל בנד מה בנד משיארג בו שלש על שלש שתי
 וערב * אף כולו משיארג בו שלש על שלש שתי וערב * אפילו כולה
 שתי * אפי' כולה ערב * היתה פסיקות אינה מטמאה בנגעים ר' יהודה
 אומר אפילו פסיקה אחת וקשרה אינה מטמאה בנגעים: **ח** עור
 יכול אף עורות שבים והיו מטמאים * ודין הוא מיטמא בשרצים ומיטמא
 בנגעים מה שרצים פטור בהם עורות שבים אף נגעים פטור בהם
 עורות שבים: **ט** קל וחומר מה אם שרצים שמיטמא בהם צבועים
 פטור בהן עורות שבים נגעים * ללא מיטמא בהם צבועים * אינו דין
 שיפטור בהם עורות שבים * לא אם אמרת בשרצים שלא מיטמא בהם
 שהי וערב * תאמר בנגעים שמיטמא בהם שתי וערב * היאיל ומיטמא
 בהם שתי וערב ופטור בהם עורות שבים * ת"ל בנד מה בנד * הגדל
 בארץ אף עור הגדל בארץ * או יכול שאני מוציא את שהיכר לו מן
 הגדל בארץ כל שהוא ת"ל בעור להביא את שהיכר לו מן הגדל
 בארץ כל שהוא אפילו חוט אפילו משיחה וכלבד שהיכרנו לו כדרך
 חיבור

מנעם ת"ל טמא הוא טמא יסמנו הכהן זה טומאתו ככהן ואין
שאר הטמאים טומאתם ככהן: ה' והצורע אע"פ כהן גדול לפי
שנאמר ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום * יכול אף על פי מנוע
מה אני מקיים בגדיו יהיו פרושים וראשו יהיה פרוע ככל אדם חוץ
מכהן גדול ת"ל אשר בו הנגע אע"פ כהן גדול: ו' כגדיו יהיו פרושים
יהיו קרועים וראשו יהא פרוע לגדל פרע דברי ר' אליעזר ר"ע אומר
נאמר היתה כראשו ונאמר היתה כבגדים מה הייתה האמורה כבגדים דברים
שהם חוץ מנעו אף היתה האמורה כראש דברים שהם חוץ מנעו:
ז ועל שפם יעטפה חופה ראשו כאל * וטמא טמא יקרא * אומר
פרש * אין לי אלא זה בלבד מנין לרבות שאר המנוגעים ת"ל טמא
טמא יקרא: ח' או מה זה מיוחד שבראשו נגע * אף אני אביא
את הנתקים שבראשו נגע * ומנין לרבות שאר המנוגעים תלמוד
לומר וטמא טמא יקרא: ט' ומנין לרבות שאר הטמאים ת"ל
וטמא טמא יקרא ארבה את הטמאים החמורים ולא ארבה הטמאים
הקלים * טמא מה ובעל נידה וכל הטמאים את האדם מנין ת"ל
טמא טמא יקרא: י' ימי אשר הנגע בו יטמא * לא ימים שהיתה
בו כחית ונקצצה * יכול אפילו קצצה במתכווין ת"ל כל ימי
מאיסתו היא מחנתו * רבי אליעזר אומר כשיוולד לו נגע אחר ויטהר
ממנו וחכ"א עד שתפרח בכולו: י"א א"ר אלעזר לא נחלקו רבי
אליעזר וחכמים על שקצצה וקצץ עמה בשר חי שאין לו מזהרה עולמית
ועל שקצצה ושייר ממנה כל שהוא אילו פרח בכולו יהא טהור
ועל מה נחלקו על שקצצה מוכחות * ר' אליעזר אומר כשיוולד לו
נגע אחר יטהר ממנו וחכמים אופרים עד שתפרח בכולו: י"ב בדר
ישב אין לי אלא זה בלבד מנין לרבות שאר המנוגעים ת"ל בדר
ישב: י"ג או מה זה מיוחד שבראשו נגעו אף אני אביא את
הנתקים שבראשו נגעו * ומנין לרבות שאר המנוגעים ת"ל בדר
ישב * יכול יהיו שנים טמאים עמו ת"ל הוא בדר ישב אין שני
טמאים עמו: י"ד מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות * מושבו מושבו
טמא מיכן אמר הטמא יושב תחת האילן והטהור עומד טמא *
הטהור יושב תחת האילן והטמא עומד טהור * ואם ישב טמא * וכן
באבן המנוגעת טהור ואם חסית הרי זה טמא * רבי יוסי הגלילי
אומר מחוץ למחנה מושבו הבגד לימד על הבגדים שהם מעונים שילוח
חוץ לשלש מחנות:

פרק יג והבגד יכול השיירים והסיריקון והכלך וצמר גפן וצמר נמלים וצמר ארנבניים ונצה של עזים ת"ל בבגד צמר

הגהות מהרי"ד

[illegible][illegible]

תזריע ד ספרא פרשתא ה

פרק יא ננע לכן אדמדם מלמד שהוא מטמא בפתוך • צרעת • מלמד שהוא מטמא במחיה • הלא דין הוא מה אם השחין והמכה שהם מטמאים בשיער לכן אין מטמאים במחיה • קרחת ונכחת שאינן מיטמות בשיעור לכן אינו דין שלא ויטמאו במחיה • ת"ל צרעת • מלמד שהוא מטמא במחיה : **ב** פורחת מלמד שחיה מטמאה בפיסיון • היא אינה מטמאה בשיער לכן • הלא דין הוא מה אם השחין והמכה שאינן מיטמאים במחיה מיטמאין בשיער לכן • קרחת ונכחת שהם מיטמאים במחיה • אינו דין שיטמאו בשיער לכן • ת"ל היא • היא אינה מטמאה בשיער לכן : **ג** וראה אותה חכה והנה שאת הננע לבנה אדמדת • למדנו לשאת שהיא מטמאה בפתוך • ומנין לרבות שאר המראות ת"ל ננע לכן אדמדם • כמראה צרעת עור הכשר בשני שבועות : **ד** הלא דין הוא מיטמא כאן ויטמא בעור הכשר מה עור הכשר בשני שבועות אף כאן בשני שבועות : **ה** או כלך לדרך זו מיטמא כאן ויטמא בשחין ובמכה • מה שחין ומכה בשבוע אחד אף כאן בשבוע אחד : **ו** נראה למי דומה דנים דבר שהוא מיטמא במחיה • מדבר שהוא מטמא במחיה • ואל יזכירו שחין ומכה שאינן מיטמאים במחיה • או כלך לדרך זו דנים דבר שהוא בשני סימנים • מדבר שהוא מטמא בשני סימנים • ואל יזכיר עור הכשר שהוא מטמא בשלשה סימנים • ת"ל מראה צרעת עור בשר בשני שבועות • הרי עור הכשר כזו מה זו מטמאה בפתוך אף עור הכשר מטמא בפתוך • רבי אימר הרי היא כעור חבשר • מה עור הכשר מטמא חלקה שלא פתוכה אף זו תטמא חלקה שלא פתוכה • צרעת כנרים • הלא דין הוא מיטמא כאן ויטמא בשחין ובמכה • מה שחין ומכה כנרים אף כאן כנרים : **ז** לא אם אמרת בשחין ומכה שהן מיטמאים בשיער לכן ואין מקום שיער לכן צריך כלום • תאמר בקרחת ובנכחת שהם מטמאות במחיה • ומחיה צריכה כערשה • עור הכשר יזכיר • שהוא מטמא במחיה ומטמא כנרים : **ח** לא אם אמרת בעור הכשר שהוא מטמא בשלשה סימנים תאמר בקרחת ובנכחת שאין מטמאות אלא בשנים • הואיל ואין מטמאות אלא בשנים לא יהיו כנרים ת"ל צרעת כנרים :

פרק יב איש אין לי אלא איש מנן לרבות את האשה ואת הקטן תל צרוע • בין איש בין אשה בין קטן • אם כן למה נאמר איש לענין שלמטן האיש פורע ופורס • ואין האשה פורעת ופורסת • **ב** יטמאנו הכהן • מלמד שטומאתו בכהן • אין לי אלא זה בלבד • מניין לרבות שאר המנוגעים • תל טמא יטמאנו הכהן • או מה זו מיוחד שבראשו נגעו אף אני מרבה את הנתקים שבראשם נגעם • ומנין לרבות שאר המנוגעים • תל טמא יטמאנו הכהן • ד יכול אף שאר הטמאים תהא טומאתם בכהן • תל הוא ארציא שאר הטמאים שאין טומאתם מנופם ולא ארציא הזכ והזבה שטומאתם מנופם

מדרג

[illegible]

פרק י"א קדחת וגבחת שאין מיטלטלות בשער לכן רמב"ם ספ"ה טומאת צרעת :
 ו' ורחל [ואתו] בסבן כו' כמחלה צרעת פור [בשר] כלל ד"ם : ו' ודן
 דבר שהוא [מטמא] בשני סוממים כו' ת"ל [כמחלה צרעת] כלל ד"ם וכו' הוא ס"ה כרמ"ט
 ו' ואומר ה"ו הוא דמאס ודגריסין דבר שאר ח"ו ד"ם : מלקח שלם פסוקה [פי' מלקח
 אשפי' שאינה פסוקה ודכ"ה מפרש פסון ופסון הכשר מפרש מלקח וילמוד זה מה ד"ם :
 שחן ומטבס כגדים כלעיל דם פרק ו' וכן ופי' לעיל סוף פרשתם ג' ודם פרק ג' ומה
 צניינותם :ס :

פרק יב בין חמשה [גמ' ערכין ג' • פ"ט מדינות מ' • פ"ח] בין קטן [מחמשה חמשה עשר : ומעשרים רפ"ח מ"ח] עוממת לרעה וסמ"ג עמין ור"ל : ולכן חמשה עשרה ועורמת ערכין שם וכחיות שם וכוונת כו' ופ"ט ורמב"ם פ"י מ"ח עוממת לרעה דין ב' וסמ"ג

יוציאם בכסף ת"ל שיער שיער ריבה: מן רבי שמעון בן יהודה
 אומר משום רבי שמעון כל נתק שטהר שעה אחת אין לו טומאה
 לעולם: מן גרפא הנתק: הילל אומר לא שנתק נתק בתוך נתק
 ר"ע אומר לא מיהדתי אלא הרפוי: טהור הוא: יכול יפסוד וילך לו?
 ת"ל וטהרו הכתן: אי וטהרו הכתן יכול אם אמר כהן על טמא טהור
 יהא טהור ת"ל טהור וטהרו הכתן על הדבר הזה עלה הילל מכבל:
פרק י בוחק טהור מלמד שבוהק טהור: יכול לא יטמא משום
 אום: אבל יטמא משום פיסיון: ת"ל הפורח טהור:
 יכול יטהר את הבהרת שיצת ממנו: ת"ל הוא: יכול לא יטהר את
 הבהרת שיצת ממנו אבל יטהר את הבהרת שנסמך לה: ת"ל בוחק
 הוא טהור הוא: הוא טהור ואין הבהרת שיצת ממנו וננסמך לה
 טהורה אלא טמאה: ב מנין אחת אומר היה בו נתק בגדים ונתק
 כל ראשו טהור: ת"ל ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא: יכול יהא
 חזקן מעכבו ודין הוא ומה אם עור הפנים ועור הכשר שיש
 דבר אחר מפסיק ביניהם מעכבים ביניהם זה את זה: הראש והזקן
 שאין דבר אחר מפסיק ביניהם אינו דין שיעכבו זה את זה: ת"ל
 ראשו: ראשו טהור ואין חזקן מעכבו: ג או אינו אלא ניתק את
 ראשו טהור: ניתק זקנו לא יהא טהור: תלמוד לומר ואיש להביא
 את חזקן: ד או אינו אומר איש אלא להוציא את האשה ואת
 הקטן: ת"ל הצרוע בין איש בין אשה בין קטן: ה א"כ למה נאמר
 איש להביא את חזקן אי"כ למה נאמר ראשו: ראשו טהור: ואין חזקן
 מעכבו דברי רבי יהודה: רבי שמעון אומר ודין הוא ומה אם עור
 הפנים ועור הכשר שיש דבר אחר מפסיק ביניהם מעכבים זה את
 זה: הראש וחזקן שאין דבר מפסיק ביניהם אינו דין שיעכבו זה
 את זה: דבר אחר מצינו בכל הראוי ליטמא בנגע הבהרת מעכב
 את פריחת הבהרת: אף כל שהוא ראוי ליטמא בנגע הנתק יעכב
 את פריחת הנתק: תלמוד לומר ראשו: ראשו טהור ואין חזקן
 מעכבו: ו יכול אפילו נמרט ראשו מחמת תולי יהא טמא ת"ל
 קרחת ונבחת מה קרחת בידי שמים אף נבחת בידי שמים: אי מה
 קרחת שאינה ראויה לנדל שיער: אף נבחת שאינה ראויה לנדל
 שיער: מנין אכל נשם סך נשם תלמוד לומר קרחת קרחת
 ריבה: ואם מפאת פניו ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא:
 ו פאת פניו אין לי אלא פאת פניו מנין לרבות הצרעין מיכן
 ומיכן: תלמוד לומר ואם מפאת פניו: איזהו קרחת ואיזהו
 נבחת מן הקדקוד שופע לאחריו זו היא קרחת מהקדקוד שופע
 לפניו זו היא נבחת: ו וכי יהיה בקרחתו או בנבחתו מלמד שאין
 קרחת ונבחת מצטרפים זו עם זו: יכול לא יצטרפו זה עם זה:
 אבל יפסו מזו לזו: ת"ל בקרחתו או בנבחתו הא כשם שאין
 מצטרפים זה עם זה כך אין פוסות מזו לזו:

הגדות

[illegible]

פרק יא אבל ימות חסידים פסוקים ענין לעיל דאין פרק ב' ודעו'ס פ"ד מה' טומאת צרעם :
 ת"ל מרס בעדו טהור הוא ויכול ויעד כצ"ל ד"ס ויקחו וי' הכל טהור כל מה
 שהם בין שמים וכן סגורם כן משהו : יכול טומאת אדם טהורם וטמאם הם ת"ל הוא ויכול

פרק ה וְכִי יֵרָאֵה הַכֶּהֵן אֶת נִגְעֵי הַנֶּתֶק • אִדֹּר שִׁמְעוֹן בִּן
תָּלֵל נִגְעַת נֶתֶק הַקִּישׁ נִגְעַת לֶנֶתֶק מֵה נִגְעַת שִׁיעָר לִבֵּן
שָׁבוּ אֵינִי מִטִּמְאָה אֲלֵא הַפּוֹךְ • אִף הַנֶּתֶק שִׁיעָר צָהוּב שָׁבוּ לֹא יִטְמָא
אֲלֵא הַפּוֹךְ • שִׁיעָר צָהוּב דֶּק : ב קל וחומר • וְסֵה אִם שִׁיעָר לִבֵּן
שָׁאִין שִׁיעָר אַחֵר מְצִיל מִיֹּדֵר אֵינִי מִטִּמְאָה אֲלֵא הַפּוֹךְ שִׁיעָר צָהוּב דֶּק
שִׁישׁ שִׁיעָר אַחֵד מְצִיל אֵינִי דִין שְׁלֹא יִטְמָא אֲלֵא הַפּוֹךְ • לֹא אִם
אִמְרַת בְּשִׁיעָר לִבֵּן שְׁלֹא יִפָּה כְּחוֹ בִּמְקוֹמוֹ לִיטְמָא בְּכָל מֵרָאָה תֵּאֵמַר
בְּשִׁיעָר צָהוּב דֶּק שִׁיפָה כּוֹחוֹ בִּמְקוֹמוֹ לִיטְמָא בְּכָל מֵרָאָה הוּאִיל
וְיִפָּה כּוֹחוֹ בִּמְקוֹמוֹ לִיטְמָא בְּכָל מֵרָאָה יִטְמָא הַפּוֹךְ וְשִׁלָּא הַפּוֹךְ •
תָּלֵל נִגְעַת נֶתֶק • הַקִּישׁ נִגְעַת לֶנֶתֶק מֵה הַנִּגְעַת שִׁיעָר לִבֵּן שָׁבוּ אֵינִי
מִטִּמְאָה אֲלֵא הַפּוֹךְ אִף הַנֶּתֶק שִׁיעָר צָהוּב שָׁבוּ לֹא יִטְמָא אֲלֵא הַפּוֹךְ :
ג רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל מְקוֹם שֶׁצִּלָּה הַפֶּךְ אִמֵּר הַפֶּךְ • אֲבָל הַנֶּתֶק
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְשִׁיעָר צָהוּב מִטִּמְאָה הַפּוֹךְ וְשִׁלָּא הַפּוֹךְ : ד אִם כֵּן לִסֵּה
נֶאֱמַר נִגְעַת נֶתֶק הַקִּישׁ נִגְעַת לֶנֶתֶק מֵה נִגְעַת אֵינִי פְחוּת מִכְּנֵרִים אִף
נֶתֶק מִכְּנֵרִים • וְכִשְׁהוּא אוֹמֵר לִטְמָן נִגְעַת נֶתֶק הַקִּישׁ נֶתֶק לִנְגַע מֵה
נֶתֶק שָׁאִין הַפִּסְיוֹן לִתְכּוֹב אִף הַנִּגְעַת שָׁאִין הַפִּסְיוֹן לִתְכּוֹב :
ה וְשִׁיעָר מִיעוֹם שִׁיעָר שְׁתֵּי שַׁעֲרוֹת • שְׁחוֹר אֵין לִי אֲלֵא שְׁחוֹר וּמִנִּין
לְרִבּוֹת אֵת הַיִּדּוּק וְאֵת הָאֲדוּם • תָּלֵל שִׁיעָר • אִם כֵּן לִסֵּה נֶאֱמַר
שְׁחוֹר • הַשְּׁחוֹר מְצִיל וְהָאֲדוּם וְהַצָּהוּב אֵינִי מְצִיל : ו אֵיזוֹתוֹ צָהוּב
שָׁאִינוֹ מְצִיל הִרִי שְׁקֵדִם אֵת הַנֶּתֶק טִמָּא דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה אֲלֵא
שְׁחִיָּה בּוֹ שְׁתֵּי שַׁעֲרוֹת אַחַת צָהוּבָה וְאַחַת שְׁחוֹרָה • וְאַחַת צָהוּבָה
וְאַחַת לְבָנָה הֵייתִי אוֹמֵר הוּאִיל וְאֵינוֹ מְצִטְרֵפִים לְטוֹמָאָה יִצְטָרְפוּ
לְמַחֲרָה • תָּלֵל שְׁחוֹר הַשְּׁחוֹר מְצִיל וְהַצָּהוּב אֵינוֹ מְצִיל • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בֵּן יַעֲקֹב אוֹמֵר שִׁיעָר צָהוּב שְׁקֵדִם אֵת הַנֶּתֶק לֹא מִטִּמְאָה וְלֹא מְצִיל •
ר"ש אוֹמֵר כָּל שָׁאִינוֹ סִימָן טוֹמָאָה בְּנֶתֶק הִרִי סִימָן מֵהֵרָה בְּנֶתֶק :
ז אֵין בּוֹ עַד שִׁיחָא מְבֻצֵּר בּוֹ • מִיכָן אִמְרוּ שְׁנֵי נֶתֶקִים זֶה בְּצַד זֶה
וְשִׁיטָּה שֶׁל שִׁיעָר מִפְּסַקַת בִּינֵיהֶם נִפְרָץ מִמְּקוֹם אַחֵד טִמָּא מִשְׁנֵי
מְקוֹמוֹת שְׁחוֹר • כִּמֵּה תֵּהֵא פִירְצָה מְקוֹם שְׁתֵּי שַׁעֲרוֹת • נִפְרָץ מִמְּקוֹם
אַחֵד כְּנֵרִים טִמָּא מִפְּנֵי שְׁלֹא כִנֵּם שִׁיעָר שְׁחוֹר לִתְכּוֹב : ח שְׁנֵי
נֶתֶקִים זֶה לִפְנֵים מוֹה וְשִׁמָּה שֶׁל שִׁיעָר מִפְּסַקַת בִּינֵיהֶם נִפְרָץ מִמְּקוֹם
אַחֵד טִמָּא מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת שְׁחוֹר • כִּמֵּה תֵּהֵא פִירְצָה מְקוֹם שְׁתֵּי
שַׁעֲרוֹת נִפְרָץ מִמְּקוֹם אַחֵד כְּנֵרִים שְׁחוֹר מִפְּנֵי שְׁכִנֵּם שִׁיעָר שְׁחוֹר
לִתְכּוֹב : ט וְשִׁיעָר שְׁחוֹר אֵין בּוֹ וְהַסְנִיר • וְאִם יֵשׁ בּוֹ פְּטוֹר אוֹ
אֵינוֹ אוֹמֵר אֲלֵא וְשִׁיעָר שְׁחוֹר אֵין בּוֹ וְהַסְנִיר וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִטִּמְאָה •
כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְאִם בְּעִינָיו עִמַּד הַנֶּתֶק שְׁחוֹר הוּא הִרִי זֶה בֹּא לְלַמֵּד
עַל שִׁיעָר שְׁחוֹר שֶׁהוּא סִימָן מֵהֵרָה בְּנֶתֶק חֵא מֵה אֵנִי מְקִיִּים וְשִׁיעָר
שְׁחוֹר אֵין בּוֹ וְאִם יֵשׁ בּוֹ פְּטוֹר וְהַסְנִיר הַכֶּהֵן אֵת נִגְעַת הַנֶּתֶק שֶׁבַעַת
יָמִים תַּחֲלֶה :

הגהות

[illegible][illegible]

פרק ז ובשר כי יהיה בעורו שחין • או בשר כי יהיה בעורו
מכות מלמד שאין שחין ומכוה מצטרפים זה עם
זה : **ב** לא שכאן ואין ידוע אם שחין הוא אם מכוה היא • אלא
אפילו כחצי גרים שחין וכחצי גרים מכוה אין מצטרפים : **ג** מכות
אש יכול מורדת ת"ל והיתה מחיית המכוה • יכול עד שתעשה
צלקת ת"ל מכות אש הא כיצד חייתה ולא חייתה • וכן הוא אומר
למטן צרכת המכוה היא עד שתקרום כקליפת השום : **ד** אין לי
אלא בזמן שנכוה בעור מנין נכוה בנחלת או ברמץ או בסיד רותח
בניפסים רותח וכל שהוא מחמת האש זו היא מכוה • ת"ל מכוה
מכוה ריבה • אין לי אלא מכוה שלאחר הדיבור שלפני הדיבור
מנין • בעכו"ם משנתנייד • עד שלא נתנייד מנין • בקמן •
משנולד • עד שלא נולד מנין ת"ל מכוה מכוה ריבה • אין לי אלא
מכוה שיש לה להיכן שתפשה • מכוה שאין לה להיכן שתפשה
מנין ת"ל כי יהיה בו • אפילו בכלול • אין לי אלא כופן שמקצתה
מכוה ומקצתה כהרת • מקצתה מכוה וכולה כהרת • מקצתה
כהרת וכולה מכוה • כולה מכוה וכולה כהרת מנין • ת"ל בעורי •
בעורי ריבה : **ה** כהרת לבנה אדמדמת מלמד שהיא מטמאה
בפתוך ומנין שתטמא חלקה ת"ל לבנה • מנין לרבות שאר המראות
ת"ל או לבנה : **ו** ואם יראנה כולה כאחת • והנה אין בכהרת
שיער לכן זהו שאמרנו לרבות את החוט היוצא ממנו שיש בו רוחב
שתי שערות : **ז** ושפלה איננה מן העור והיא כהה זהו שאמרנו
לרבות את השות לנכוה : **ח** וראה הכהן כיום השביעי ואם פשה

הגהות מהרי"ד

[illegible]

תזריע ד ספרא פרשתא ג

הבהק : ב את כל עור הנגע עור הראוי לקבל נגע פרט לשחין המורד ולמכוה המורדת . או אינו אומר את כל עור הנגע עור הראוי לקבל נגע כגרים יעכב . ושאינו ראוי לקבל נגע כגרים לא יעכב . ת"ל כולו הפך לבן . אי כולו הפך לבן יכול תוך ראשו תוך רגליו ת"ל למראשו . להוציא תוך ראשו . עד רגליו . להוציא תוך רגליו : ג לכל מראה עיני הכהן פרט לבית הסתרים . מיכן אמרו האיש נראה כעורך וכמוסך וזים . כעורך בבית הסתרים וכמוסך בבית הימנית . רבי יהודה אומר אף כמזה פשתן לשמאלית כשם שהוא נראה לנגעו כך נראה לתנולתו : ד ר"א לכל מראה עיני הכהן פרט לכהן שחשך מאוד עיניו מיכן אמרו כהן שחשך מאוד עיניו והסומא באחת מעיניו . או שכתה מאוד עיניו לא יראה את הנגעים : ה וראה הכהן והנה כסתה הצרעת מה ת"ל שיכול אין לי פריחה מטהרתו אלא מן השאת בלבד . מנין לרבות שאר המראות ת"ל את הצרעת . את כל בשרו להביא את בין האצבעות ידיים ורגלים . ד"א מה ת"ל את כל בשרו מנין אתה אומר פריחה בכולו . אבל לא כחצי ערשה הסמוך לראש ולזקן לשחין ולמכוה ולקרה . חזר תוך הראש והזקן ונקרחו . חשחין והמכוה וחקרה ונעשו צרבת יכול יהיה טהור . ת"ל את כל בשרו עד שתפרח בכולו : ו וטהר הנגע . טהור מה ת"ל שיכול אין לי אלא פריחה מטהרת אלא לאחר חליטת מחיה בתחילה . מנין אחר החלט מחיה בסוף שבוע ראשון . בסוף שבוע שני לאחר החלט . שער לבן בתחילה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני בסוף שבוע שלישי לאחר הפטור ופריחת הסגר ת"ל וטהר הנגע טהור לרבות את כולו : ז יכול תפורה מן הטהור יהיה טהור ת"ל הוא . הוא טהור . ואין תפורה מן הטהור טהור . אלא טמא :

פרק ה ובוים הראות בו כא ללמד על ראשי איברים שנתגלו שיהיו טמאים . יכול כל שהוא ת"ל כאן בשר חי . ולהלן הוא אומר בשר חי . מה בשר חי נאמר להלן כעדרשה אף כאן כעדרשה דברי ר' יוסי . ר"מ אומר וכי משום מחיה הוא טמא . והלא אין מחיה מטמא בראשי איברים אלא נזירת סלך הוא ואפילו כל שהן . א"ר יוסי וכי משום ראשי איברים הוא טמא והלא אם חזרה לאמצעיתו טמא אלא נאמר כאן בשר חי ולהלן נאמר בשר חי בשר חי

פרק ה ובוים הראות בו כא ללמד על ראשי איברים שנתגלו שיהיו טמאים . יכול כל שהוא ת"ל כאן בשר חי . ולהלן הוא אומר בשר חי . מה בשר חי נאמר להלן כעדרשה אף כאן כעדרשה דברי ר' יוסי . ר"מ אומר וכי משום מחיה הוא טמא . והלא אין מחיה מטמא בראשי איברים אלא נזירת סלך הוא ואפילו כל שהן . א"ר יוסי וכי משום ראשי איברים הוא טמא והלא אם חזרה לאמצעיתו טמא אלא נאמר כאן בשר חי ולהלן נאמר בשר חי בשר חי

פרק ה ובוים הראות בו כא ללמד על ראשי איברים שנתגלו שיהיו טמאים . יכול כל שהוא ת"ל כאן בשר חי . ולהלן הוא אומר בשר חי . מה בשר חי נאמר להלן כעדרשה אף כאן כעדרשה דברי ר' יוסי . ר"מ אומר וכי משום מחיה הוא טמא . והלא אין מחיה מטמא בראשי איברים אלא נזירת סלך הוא ואפילו כל שהן . א"ר יוסי וכי משום ראשי איברים הוא טמא והלא אם חזרה לאמצעיתו טמא אלא נאמר כאן בשר חי ולהלן נאמר בשר חי בשר חי

פרק ה ובוים הראות בו כא ללמד על ראשי איברים שנתגלו שיהיו טמאים . יכול כל שהוא ת"ל כאן בשר חי . ולהלן הוא אומר בשר חי . מה בשר חי נאמר להלן כעדרשה אף כאן כעדרשה דברי ר' יוסי . ר"מ אומר וכי משום מחיה הוא טמא . והלא אין מחיה מטמא בראשי איברים אלא נזירת סלך הוא ואפילו כל שהן . א"ר יוסי וכי משום ראשי איברים הוא טמא והלא אם חזרה לאמצעיתו טמא אלא נאמר כאן בשר חי ולהלן נאמר בשר חי בשר חי

ובה שתי שערות תרי זו להחליט מפני שהפכתו חבהרת : ז ומחית בשר חי יכול כל שהו ת"ל שער לבן . ומחית מה שיער לבן מקום ב' שערות אף מחיה מקום ב' שערות : ח יכול לא תהא בהעד שיהא בה שיער לבן . ומחיה ת"ל צרעת נושנת היא היא מטמאה ואינה צריכה דבר אחר למעדה : ט ואם כן למה נאמר שיער לבן ומחית בשר חי מלמד שלא תהא מטמאה עד שיהא בה כדי לקבל שיער לבן ומחית : י יכול שיער לבן מצד זה ומחית מצד זה ת"ל בשאת שתהא מבוצרת בשאת : י"א הא כיצד מקום שתי שערות משמאלה וכן למעלה הימנה וכן למטה הימנה מרובעות ונמצאו שלשים ושש שערות נמצאו נופו של בהרת כגרים הקילקי מרובע . בשר חי לא השחין . בשר חי לא כוחק . בשאת לא השחין . בשאת לא כוחק :

פרק ג צרעת בנין אב לכל הצרעת שיהיו כגרים . נושנת מלמד שהוא מטמא שלא הפוכה . הלא דין הוא שיער לבן סימן טומאה ומחיה סימן טומאה . מה שיער לבן אינו מטמא אלא הפך . אף מחיה לא תטמא אלא הפוכה . ת"ל נושנת מלמד שהיא מטמא שלא הפוכה : ב היא מלמד שהיא מטמאה הפוכה הלא דין הוא מה אם שיער לבן שאינו מטמא שלא הפך מטמא הפך . מחיה שהיא מטמאה שלא הפוכה אינו דין שתטמא הפוכה . ת"ל היא מלמד שהיא מטמאה הפוכה : ג וטמא הכהן ולא יסנידנו מלמד שאין מסנידים את המוחלט . מניין שאין מחליטים לא את המוסגר ולא מסנידים את המוחלט . ת"ל ולא יסנידנו כי טמא הוא כל שנקרא שמה עליו טמא ואין זקוק לו : ד או אינו אלא ולא יסנידנו או כי טמא הוא שלא יסנידנו כהן אבל מוחלט יסנידנו ת"ל כי טמא הוא כנראה דברתי לך ולא דברתי לך ברואה : ה ואם פרוח תפרח אין לי אלא בזמן שפרחה בכולו כאחת . פורחת וחזרת פורחת וחזרת מנין . ת"ל פרוח תפרח : ו אין לי אלא מלמטה למעלה . מלמטה למטה מנין ת"ל תפרח . ואם פרוח תפרח : ז אין לי אלא מטמאה לטהורה מטהורה לטמאה מנין תלמוד לומר תפרח . ואם פרוח תפרח . רבי נחמיה אומר אם מתחילה פרוח מטמאה לטהורה לטהורה טהור . מטהורה לטמאה טמאה :

פרק ד צרעת מה ת"ל שיכול אין לי אלא פריחה מטהרת אלא בשאת בלבד מנין לרבות שאר המראות ת"ל הצרעת . וכסתה הצרעת לא הכוחק שהייתי אומר והוא סימן טהרה בסוף תהא סימן טהרה תחילה . ת"ל וכסתה הצרעת לא

ז שער לבן שתי שערות חלילי מר ב' ברייתא ב' : אף מה' כ' כונס כפי' כ"ש משנה ב' פ"ד דנגעים ורמב"ם ר"מ פ"ג מה' טומאת צרעת : ז יכול לא תהא בהעד שיהא בה שיער לבן . ומחיה ת"ל צרעת נושנת היא היא מטמאה ואינה צריכה דבר אחר למעדה : ט ואם כן למה נאמר שיער לבן ומחית בשר חי מלמד שלא תהא מטמאה עד שיהא בה כדי לקבל שיער לבן ומחית : י יכול שיער לבן מצד זה ומחית מצד זה ת"ל בשאת שתהא מבוצרת בשאת : י"א הא כיצד מקום שתי שערות משמאלה וכן למעלה הימנה וכן למטה הימנה מרובעות ונמצאו שלשים ושש שערות נמצאו נופו של בהרת כגרים הקילקי מרובע . בשר חי לא השחין . בשר חי לא כוחק . בשאת לא השחין . בשאת לא כוחק :

פרק ג צרעת בנין אב לכל הצרעת שיהיו כגרים . נושנת מלמד שהוא מטמא שלא הפוכה . הלא דין הוא שיער לבן סימן טומאה ומחיה סימן טומאה . מה שיער לבן אינו מטמא אלא הפך . אף מחיה לא תטמא אלא הפוכה . ת"ל נושנת מלמד שהיא מטמא שלא הפוכה : ב היא מלמד שהיא מטמאה הפוכה הלא דין הוא מה אם שיער לבן שאינו מטמא שלא הפך מטמא הפך . מחיה שהיא מטמאה שלא הפוכה אינו דין שתטמא הפוכה . ת"ל היא מלמד שהיא מטמאה הפוכה : ג וטמא הכהן ולא יסנידנו מלמד שאין מסנידים את המוחלט . מניין שאין מחליטים לא את המוסגר ולא מסנידים את המוחלט . ת"ל ולא יסנידנו כי טמא הוא כל שנקרא שמה עליו טמא ואין זקוק לו : ד או אינו אלא ולא יסנידנו או כי טמא הוא שלא יסנידנו כהן אבל מוחלט יסנידנו ת"ל כי טמא הוא כנראה דברתי לך ולא דברתי לך ברואה : ה ואם פרוח תפרח אין לי אלא בזמן שפרחה בכולו כאחת . פורחת וחזרת פורחת וחזרת מנין . ת"ל פרוח תפרח : ו אין לי אלא מלמטה למעלה . מלמטה למטה מנין ת"ל תפרח . ואם פרוח תפרח : ז אין לי אלא מטמאה לטהורה מטהורה לטמאה מנין תלמוד לומר תפרח . ואם פרוח תפרח . רבי נחמיה אומר אם מתחילה פרוח מטמאה לטהורה לטהורה טהור . מטהורה לטמאה טמאה :

פרק ד צרעת מה ת"ל שיכול אין לי אלא פריחה מטהרת אלא בשאת בלבד מנין לרבות שאר המראות ת"ל הצרעת . וכסתה הצרעת לא הכוחק שהייתי אומר והוא סימן טהרה בסוף תהא סימן טהרה תחילה . ת"ל וכסתה הצרעת לא

מטמא והפיסיון מטמא : מן הלא דין הוא האום מטמא והפיסיון מטמא
מה האום אינו מטמא אלא בארבע מראות אף פיסיון אינו מטמא
אלא בארבע מראות : מן או כלך לדרך זו שיער לכן סימן טומאה
ופיסיון סימן טומאה מה שיער לכן מטמא בכל מראות לובן * אף
פיסיון יטמא בכל מראה לובן : ין נראה למי דומה דנים דבר
שהוא מטמא בכל ננעים מדבר שהוא מטמא בכל ננעים * ואל
יוכיח שיער לכן שאין מטמא בכל ננעים * או כלך לדרך זו דנים
דבר שהוא סימן טומאה מדבר שהוא סימן טומאה ואל תוכיח האום
שאינו סימן טומאה ת"ל ומיטמו הסמן צרעת היא חרי זה בא
ללמד על הפיסיון שלא יטמא אלא בארבע מראות היא פרט
לשפשתה לבוחק :

פרשתא ג ננע צרעת כי תהיה באדם וראהו הכהן למרנו לשאת שהיא מטמאה במחיה. ומנין לרבות שאר המראות. ודין הוא אם מצינו ששיוו כל המראות לשאת ליטמא בשער לבן ישוו כל המראות לשאת ליטמא במחיה. קל וחומר אם שיוו כל המראות לשאת ליטמא בשער לבן שאין שיער לבן מטמא בקרחת ובנכחת. לא ישוו כל המראות לשאת ליטמא במחיה שהמחיה מטמא בקרחת ובנכחת. לא אם שוו כל המראות לשאת ליטמא בשיער לבן ששיער לבן מטמא בשחין ובמכה. ישוו כל המראות לשאת ליטמא במחיה שאין המחיה מטמאה בשחין ובמכה ת"ל ננע צרעת. ומה השאת אדם. אף הבהרת אדם. ומנין לרבות שאר המראות הוא הדין והיא תשובה ת"ל ננע צרעת: **ב** כי תהיה מן הדיבור ואילך. באדם. להביא את הבא בכולו לבן. שתהא מחייה מטמאה. והלא דין הוא בהרת קטנה מחיה מטמאה בהרת גדולה לא כל שכן. לא אם אמרת בבהרת קטנה שהוא סימן טומאה. תאמר בבהרת גדולה שאינה סימן טומאה. הואיל ואינה סימן טומאה. לא תהא מחיה מטמאה. ת"ל באדם להביא את הבא בכולו לבן שתהא מחיה מטמאה: **ג** קראו לו לראות ננע אחד וצמח בו ננע אחר מניין שהוא זקוק לו. ת"ל וראה הכהן והנה שאת והיא הפכה שהפכתו (כולה) היא לא שהפכתו חבירתה: **ד** זהו שער פקידה שעקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרים. אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא טהור. איזהו שער פקידה מי שהיתה בו בהרת ובה שתי שערות הלך ממנו כחצי גרים והניח לשיער לבן במקום הבהרת וזהו. אמרו לו כשם שביטלו דברי עקביא אף כך דבריו אינן מקויימים: **ה** והיא הפכה שהפכתו כולה. ולא שהפכתו מקצתה. כיצד בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות ונולדה בהרת כחצי גרים ובה שיערה אחת הרי זה להסגיר: **ו** והיא הפכת שהפך כולה את כולו לא שהפכה כולה את מקצתה כיצד בהרת כחצי גרים ובה שיערה אחת נולדה בהרת כחצי גרים ובה שיערה אחת הרי זה להסגיר בהרת כחצי גרים ואין בה כלום ונולדה בהרת כחצי גרים ובה

הגהות מהרי"ד

הפסוק וכן שער לבן ומחיה בצוק שביע ראשון בצוק שבע שני ולאחר הפסוק הרי הוא כמות שהיה כלל ד"ת וילקוט והוא במשנה ב' פ"ה דנגעים וע"פ הפ"ה והוא ברמב"ם סוף פ"ד מה' טומאת צרעת: י"ג יכול יהא הפסוק מוטח בתחלה ת"ל אחי הארצות אל כהן יכול אם ראהו וד"ל ד"ת וכל"פ הפ"ה משנה ג' ה"פ דנגעים והוא ברמב"ם פ"ד מה' טומאת צרעת דין ב' וחקק לו עול לטהרו י"ג כפן שהוא רואה בלחשונו כ"י ורמב"ם פ"ט מה' טומאת צרעת דין ד' ולעיל בפרקין ברייתא ד' י"ד שלא יטמא אלא בארבע מדרות במשנה ב' פ"ד דנגעים ורמב"ם פ"ד מה' טומאת צרעת ובסמ"ג ענין ר"ד: מ"ז מה שער לבן מוטח בכל מדרגה וכן כוללנו פרק ב' ברייתא ג' י"ז מ"ט נפשתה לבהקן (ה"רמב"ם) דין פ"י ל"י נפשתה למקום שיש בו צורק והרמב"ם פ"י ל"י מה שפסוקו חסר מדרגה בכל חסר אם נפשתה במקום הבהק הוא פסוק וכן גירסת ה"פ ז"ל ד"ת וע' משנה ו' פ"ו דנגעים ורמב"ם דין ג' מ"ז מה' טומאת צרעת והוא פסוק וע' כפן משנה פ"ה י"ב מה' טומאת צרעת דין ד' עמיק לשון האחד ביחורו ולתרת כהנים לבריתא זו וז' פרק רביעי דנגעים משנה ה' תנוס' ל"י

[illegible]

פרק ב בשביעי יכול בין כיום ובין כלילה ת"ל כיום ולא כלילה : **ב** יכול כל מראה היום יהו כשירים ת"ל לכל מראה עיני הכהן * ומה כהן פרט לשחשך מאור עיניו אף היום פרט לשחשך מאור עיניו : **ג** מיכן אמרו אין רואים את הנגעים בשחרית ובין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעונן לפי שכהן נראית עזה ולא בצהרים מפני שעזה נראית כהה * אימתי רואים בשלש בארבע בחמש בשבע בשמונה ותשע דברי ר"ם רבי יוחנא אומר בארבע בחמש בשש בשמונה ובתשע * רבי יוסי אומר בארבע וחמש בתשע בעשר אבל אמר רואה אני את דברי רבי : **ד** והנה הנגע עמד בעינו שאם העז והכהה כהה והעז כאילו לא כהה ולא פשה שאם כנס ופשה או פשה וכנס כאילו לא פשה * והסגיר שבעת ימים שנית מלמד שיום שביעי עולה לו מן המנין בין מלפניו בין מלאחריו וראה הכהן אותו ביום השביעי שנית כהן שרואהו בראשונה רואהו בשניה * ואם מת רואהו כהן אחר : **ה** והנה כהה יכול למטה מארבע מראות ת"ל והנגע * אי הנגע יכול כמרואי ת"ל והנה כהה הא כיצד כהה סמראי לא למטה מארבע מראות : **ו** והנה כהה שאם העז וכהה כאילו לא העז * הנגע * שאם כהה והעז כאילו לא כהה : **ז** לא פשה שאם כנס ופשה כאילו לא כנס הנגע שאם פשה וכנס כאילו לא פשה : **ח** אם נאמרו בשבוע ראשון למה נאמרו בשבוע שני אלא שכבנד העומד בראשון מסגיר וכבשי שורף * ובאדם העומד בראשון מסגיר וכבשי פומר * צריך לומר בשבוע ראשון וצריך לומר בשבוע שני : **ט** ומיהו הכהן ממספתת אף על פי שלא נשתנו מראיה או יכול אף על פי שהלכה וחזרה ת"ל הוא מה יעשה להרבי יהודה אומר תראה כתחילה וחכמים מטתרים : **י** וכבס בגדיו * וכבס בגדיו מלטמא משכב ומושב * ומלטמא בבאיא * ומה מן הפריעה ומן הפרימה ומן התגלחת ומן הציפורים * וכבס בגדיו יכול הרי הוא מסולק * ת"ל תפשה טמא : **יא** אין לי אלא כמראה שלא כמראה מניין ת"ל תפשה * ואם פשה תפשה : **יב** החליטו בשער לכן הלך שיער לכן וחזר שיער שחודר וכן במחיה ובפיסיון בתחילה בסוף שבוע ראשון בסוף שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שני לאחר הפטור הרי הוא כמות המחיה וחזרה המחיה * וכן בשיער לכן ובפיסיון בתחילה בסוף שבוע ראשון בסוף שבו שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שהוא ת"ל תפשה * ואם פשה תפשה : **יג** יכול יהיה הפיסיון מטמא כתחילה ת"ל אחרי הראותו אל הכהן לטהרתו יכול אם ראהו כהן שהוא פושט והולך ויקק * ת"ל לטהרתו אינו נוקק לו אלא משעה שהוא רואה אותו מטמאה לטהרה ונראה שנית אל הכהן * כהן שהוא רואהו בראשונה רואהו בשנייה ואם מת רואהו כהן אחר : **יד** וראה הכהן והנה פשתה המספחת בעור הרי זה בא ללמד על הפיסיון שלא יטמא אלא בארבע מראות וכבס המראות שהאוס

[illegible]

Digitized by Google

למלא את הנגע עד שיה עינו צו ובעור הכשר ויש מפרשים שצריך ליתן עינו סביבות הנגע לראות כשיטפה וקשה דא"כ משמע שיש לו חובב לראות על סביבו כמו הנגע עצמו ולקמן משמע דלא קפדין אלא על הנגע עצמו דריש וראו כולו כאלה ששם היה בראש חוטמו שופע אילך ואילך טהור אלמלא על נגע עצמו קפדין ובתוספתא

גבי ראשי אנדרים תניא חס היה מקומן וישכ כגרים הרי אלו טמאים משמע אפילו שאין צד נראה עם הנגע אבל אם אינו מצריך לראות בנשר שסביבות הנגע אלא לנזק הנגע לידע בדמיון בשר כולד הוא לנביתתו דהכא דלא אפשר כגון בכגרים בראשי איברים תו לא חיישין לראות בשר סביבו : שיה כל החוצה לו סמוך לנזר הכשר (וראוי לפסיון) לאמורי סמוך לראש ולזקן דאין ראויין שם לפסיון וכן לשחין ולמטה ולקרה אפילו קרמו בקליפת השם מ"מ אין דויתם שוב לנזר הכשר ולכך אין פסיון שם : ב מיעוט שער שתי שערות לכל הפחות (ע' תוס' י"ט נגעים פ"ד מ"א) כדכתיב : שער ראש וזר אכל לחמת קורין שער : כמו אל השערה ולא יחטא : כך פירש לי מורי הרב ר' דוד בר קלונימוס משום רב שמואל בר קלונימוס : להביא את שבתו וכו' עיקר השער בתוך הנגע ומשם נטף לחי : מכאן אמר : בתני' ממש נגעים פירש : ר' יהושע אומר כה' ב' בתרת דגור (ס' ה') קא בעי מאיכבה : כיה וטיהר : ופירך ודלמא כיה וטימא : פי' וטלה מתני' רבי יהושע היא : ומשני אמר קרא לטהר לא לטמא האויל וכו' וקום ליה לתלמודא שזה טעמו של רבי יהושע : מכאן אמר : כפ"ד דנגעים (מ"ר) : עיקרן משניו כי עיקרן מלכין וכו' : הכא לכאלי עלתא אוליין בשר עיקר : אבל במס' פיר' (סוף פ"ב) גבי פיר' איכא מ"ד הכל הולך אחר הגרסה : ואין לדמות כי גבי נגע עיקרו מנוק לקוי : וכמה יבא בלכונות שצדקו : ומכ"ל כשיער : כפ' ב' סימן (נד' כ"ב) : פליגי תנאי בשעור זה : אמר ר' מאיר שלא יא בני אדם מדמין שבגולם הם נידונים אלא תורה שער לבן טמא ושאינו שער לבן טהור : ונראה לי דכפא פירושא שלא יא

רבי מאיר אומר שלא יא בני אדם מדמין שבגולם הם נידונים אלא חוד שיער לבן טמא : ושאינו שיער לבן טהור : לבן

לא למלאו : ולכן אין לדרוש כך קראי להחמיר ולא להקל : צדור צדור לנרמוני ולא נראית כהה טהור : ולא כסם ציטוני לנרמוני ולהחמיר : זה וזה כציטוניות וא"ת היינו ת"ק : וי"ל אומר מדעת איכא ציטוניות : ולית להו הקיף סממנים : ויהי צדור צדור תלמד שהוא מצטער ממנו : מניד הכתוב

לא להחמיר רואה הנרמוני בבשרו להקל נמצאת מקיים בעור בשור : והכחשי כבינוני להקל נמצאת מקיים בעור הכשר והכמים אומרים זה כבינוני : וזהו בעור בשור מלמד שהוא מצטער ממנו : ומנין שאף אחרים מצטערים ממנו רואים אותו שהוא מצטער ממנו ת"ל לנגע : צרעת כגרים : הלא דין הוא מייא כאן ומייא במחיה מה במחיה כגרים אף כאן כגרים : לא אם אמרת במחיה שהיא צריכה כעדרה תאמר בשיער לבן שאין מקום שיער לבן צריך כלום ת"ל צרעת כגרים : וזהו אל אהרן : אין לי אלא אהרן עצמו : מנין לרבות בהן אחר ת"ל הכהן : מנין לרבות בעלי מומים ת"ל מכניו : או יכול שאני מרבה חללים : ת"ל הכהנים יצאו חללים : ומנין לרבות כל ישראל ת"ל או אל אחד : אלא אם סופינו לרבות כל ישראל מה ת"ל או אל אחד מבניו הכהנים : אלא ללמד שאין מומא וטהרה אלא מפי כהן : הא כיצד חכם שבישראל רואה את הנגעים ואומר לכהן אעפ"י שומא אמור טמא והוא אומר טמא : אמור טהור והוא אומר טהור : דבר אחר מה ת"ל או אל אחד מבניו הכהנים לפי שנאמר על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע היקיש ריבים לנגעים מה נגעים ביום אף ריבים ביום : ר' מה ריבים שלא בקרובים : אף נגעים שלא בקרובים : אי מה ריבים בשלשה אף נגעים בשלשה ק"ו אם סמנו בשלשה : אינו דין שלא יהא גופו בשלשה ת"ל או אל אחד מבניו הכהנים מלמד שבהן אחד רואה את הנגעים :

פרק ב וראה חכהן את הנגע שיה עינו בו בשעה שהוא רואה אותו : בעור : בעור הבשר הבינוני : בעור הבשר שיהא כל הבשר עמו כולו כאחד : רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה ת"ל בעור הבשר שיהא כל החוצה לו סמוך לעור הבשר וראוי לפסיון שאם היה סמוך לראש ולזקן ולשחין ולמכוח : ולקרה המורדין אינו טמא : ב' ושיער : מיעוט שיער שתי שערות : בנגע : להביא את מה שבתוכו ושוכב חוצה לו פרט לשחוצה לו : ושוכב בתוכו : בנגע הפך לבן לא הקורם : מיכאן אמרו אם בהרת קדמה לשיער לבן טמא ואם שיער לבן קדם לבהרת טהור ואם ספק טמא : רבי יהושע אומר כהה : ושיער בנגע הפך לבן סימן אמרו שתי שערות עיקרן משחיר וראשן מלבין טהור עיקרן מלבין וראשן משחיר טמא : וכמה יהא בלכונות : רבי מאיר אומר כל שהוא : והכמים אומרים כשיער

רבי מאיר אומר שלא יא בני אדם מדמין שבגולם הם נידונים אלא חוד שיער לבן טמא : ושאינו שיער לבן טהור : לבן

הנהגות מהרי"ד

פרק ב א שיה עינו בו : שלא יסמך דעתו ממנו כמ"ס בכום של ברכה ו"ד ודלמא עפ"י מ"ס המקובלים על ולא קפד כנגע את עינו שאין צד נראה עם הנגע אלא שיה עינו סביבות הנגע לראות כשיטפה וקשה דא"כ משמע שיש לו חובב לראות על סביבו כמו הנגע עצמו ולקמן משמע דלא קפדין אלא על הנגע עצמו דריש וראו כולו כאלה ששם היה בראש חוטמו שופע אילך ואילך טהור אלמלא על נגע עצמו קפדין ובתוספתא גבי ראשי אנדרים תניא חס היה מקומן וישכ כגרים הרי אלו טמאים משמע אפילו שאין צד נראה עם הנגע אבל אם אינו מצריך לראות בנשר שסביבות הנגע אלא לנזק הנגע לידע בדמיון בשר כולד הוא לנביתתו דהכא דלא אפשר כגון בכגרים בראשי איברים תו לא חיישין לראות בשר סביבו : שיה כל החוצה לו סמוך לנזר הכשר (וראוי לפסיון) לאמורי סמוך לראש ולזקן דאין ראויין שם לפסיון וכן לשחין ולמטה ולקרה אפילו קרמו בקליפת השם מ"מ אין דויתם שוב לנזר הכשר ולכך אין פסיון שם : ב מיעוט שער שתי שערות לכל הפחות (ע' תוס' י"ט נגעים פ"ד מ"א) כדכתיב : שער ראש וזר אכל לחמת קורין שער : כמו אל השערה ולא יחטא : כך פירש לי מורי הרב ר' דוד בר קלונימוס משום רב שמואל בר קלונימוס : להביא את שבתו וכו' עיקר השער בתוך הנגע ומשם נטף לחי : מכאן אמר : בתני' ממש נגעים פירש : ר' יהושע אומר כה' ב' בתרת דגור (ס' ה') קא בעי מאיכבה : כיה וטיהר : ופירך ודלמא כיה וטימא : פי' וטלה מתני' רבי יהושע היא : ומשני אמר קרא לטהר לא לטמא האויל וכו' וקום ליה לתלמודא שזה טעמו של רבי יהושע : מכאן אמר : כפ"ד דנגעים (מ"ר) : עיקרן משניו כי עיקרן מלכין וכו' : הכא לכאלי עלתא אוליין בשר עיקר : אבל במס' פיר' (סוף פ"ב) גבי פיר' איכא מ"ד הכל הולך אחר הגרסה : ואין לדמות כי גבי נגע עיקרו מנוק לקוי : וכמה יבא בלכונות שצדקו : ומכ"ל כשיער : כפ' ב' סימן (נד' כ"ב) : פליגי תנאי בשעור זה : אמר ר' מאיר שלא יא בני אדם מדמין שבגולם הם נידונים אלא תורה שער לבן טמא ושאינו שער לבן טהור : ונראה לי דכפא פירושא שלא יא

וכ"ס ע"פ כ"ס נמשך : וכתבו בביטוי כ"ו והכמים אומרים זה וזה בביטוי כ"ל ד"ת ולא דעתו לזהו לרוב כגון דמלא וטמא כבינוני הוא סממנים : ויהי צדור צדור תלמד שהוא מצטער ממנו : מניד הכתוב שהוא מצטער ממנו ת"ל לנגע : צרעת כגרים : הלא דין הוא מייא כאן ומייא במחיה מה במחיה כגרים אף כאן כגרים : לא אם אמרת במחיה שהיא צריכה כעדרה תאמר בשיער לבן שאין מקום שיער לבן צריך כלום ת"ל צרעת כגרים : וזהו אל אהרן : אין לי אלא אהרן עצמו : מנין לרבות בהן אחר ת"ל הכהן : מנין לרבות בעלי מומים ת"ל מכניו : או יכול שאני מרבה חללים : ת"ל הכהנים יצאו חללים : ומנין לרבות כל ישראל ת"ל או אל אחד : אלא אם סופינו לרבות כל ישראל מה ת"ל או אל אחד מבניו הכהנים : אלא ללמד שאין מומא וטהרה אלא מפי כהן : הא כיצד חכם שבישראל רואה את הנגעים ואומר לכהן אעפ"י שומא אמור טמא והוא אומר טמא : אמור טהור והוא אומר טהור : דבר אחר מה ת"ל או אל אחד מבניו הכהנים לפי שנאמר על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע היקיש ריבים לנגעים מה נגעים ביום אף ריבים ביום : ר' מה ריבים שלא בקרובים : אף נגעים שלא בקרובים : אי מה ריבים בשלשה אף נגעים בשלשה ק"ו אם סמנו בשלשה : אינו דין שלא יהא גופו בשלשה ת"ל או אל אחד מבניו הכהנים מלמד שבהן אחד רואה את הנגעים :

שער • בכח: שאת וז שאת • שאת
על היצעות הנשאות • ואינה לבנה
בשרת וז בשרת שהיא לבנה • כדכתיב
קחן קאי • כדפרץ כפרק אלז טריפות
[חולץ קאי] גבי שורר • וכלאו הכי
לא קיזא לפי • שפירטט שז [בצום]
ד"ה הכן •] גרים ברוש מוכת שטפות
[ו] ספחת טפלה לשאת • לכך נראה
דגרסינן גם הכא ספחת שני לשאת • פי
ומראה הגע עמוק • שני לבשרת • פי
מדלא כתיב מראה וכתיב הגע
לרבות שנייה • מיהא אין להקפיד בגירסת
הספר • כי בשטפות [ו] • הסוגיא
בענין אחר • ויליף טפלה לבשרת מ"ג
דלכנה לבנה • ובמחניתא תנא הסיל
הכתוב לספחת בן שאת לבשרת
לומר כך כשם שטפלה לשאת כך טפלה
לבשרת • ותנאי גימא: והיא חלמה
שמאטרפין זה עם זה • על אבות קאי
דמאטרפין אפילו למחן דלמחן שאין
החולדה מאטרפין אלא עם אביה
ולא לז למעלה מזו • וחדא הוא דאני
אבות מאטרפין מזורת הכתוב • וכן
בירושלמי דשבוותא אחר ר' חסי בר
אבין והיו אין כתוב כאן אלא והיא חלמה
שמאטרפין זה עם זה פי שכתוב
מונה שלשה • וכתיב והיא • לומר שהיא
נוגע אחד משני האצ"ג גרים אחד ומוח:
בשור כשר על נראה • מאלה כתיב
בשור הכשר: בשרת עוב נראית בגרמא
כהה בלדס לבן נראית כהה ששור
בשור חסדין מכהה אותה ולכן נרדף
להבדילו • א"ג אפי"ג שהגעג נראה
כשגל וכאמר גימית הכתוב היא כיון
שאינה לבנה חסוד בשר לא מיתמא בה •
תרגום עכס גרמא ועכס לבן הוא: וסבסב •
בכוש עוב: להחמיר ומחמיר • ויחל
נראה שהשחמורית חסדין טחון כה
ללכניות שגראית כשגל וכאמר א"ג

[illegible]

מלחמה ב' ר"ל סמל לומר כלל ר"ל וכו' בשם פ"ו דרשב"א משנה ח' ו' והוא גרסא פ"ו מה' ומוטל דעת דין ד' ב' כי יסוד מן הדיבור ואין כלל ר"ל והוא גמ' דריות ופ"ט בם' בלד שבע ויחזיק שאלותיהם וכן אמר פ"ו מה' ומוטל ש"ס ס' ה' הקדש ולמה י' קדש כל כולו נתפסו בשמן פורס ויבשרו ויחזיק מוטל שבעה טבול דין פ"ט מרית בלא לכהן פ' פ"ט דה' ר' פ' סוף ד"ס ואין נגיד דפי' לפי הדיבור קודם שגמרו משה שלם מנחתים ולפי' אשכח לומר גמ' כן. ככל שפירשנו ו' נאמרם אמרם כלל מרית משה מן סדר' שלם נתגמלם שמיים בזה אוהבים ח' ד"ס לקמן בגמ' בים' ח' שאלה משה מן ברייתא ד' אשר ונתתי נגב דעת בבית ארן אשומתם מרס לנגפי אוהבים ופי' שם האכל' משה בשרותם מרס לנגפי ורואה ומה לנגפי שמים אבל אוהבים אמרם כן וכן משמע מלס או מסתם דברים מהיחיל סם האכנים מנחתים בזה שם אכל ורשעתי לא אורז ד"ס לכתובתו בכלל ורשע' בשרותם מלרד לומר כן אכלת ד"ס ואמר לקמן אלא גמ' בים מרס

מציאה שלשה • אלו שהם שתי תורים • ועוד אחד לעולה תחת כבש בן שנה
שמינייה עשירה • מוצרע עשיר מביא שלש צהמות לאשם ולחטאת ולעולה • וכללות
מביא כבש לאשם • ושתי תורים 'א' לעולה וא' חטאת • והיינו אחד תחת אחד •
חטאת חקדש מביא שנים תחת אחד • עשיר כבשה לחטאת • ועני שתי תורים

המעון הזה לא אלין הלילה עד שיהו בדינרים של כסף נכנס לבית רין ולמד האשה שיש עליה חמש לירות וודאות וחמש זיבות וודאות מביא קרנן אחד ואוכלת בוכחים והשאר עליה חובה ועמד קנין ביום בריבעתין :

לנקה • להביא את המפלת סנרל או שליא או שפיר

מרוקס • ואם לא תמצא ידה די שח אין אומרים לה ללזות ולא לעסוק באומנות • יש לה שה ואין לה צורכין מנן שתיבא קרבן עני ת"ל די שה: **ב** ולקחת שתי תורים או שני בני יונה שנים היא מביאה ואינה מביאה שלשה • והלא דין הוא זו מביאה מהשג יד ומצורע מביא מהשג יד מה מצורע מביא אחד תחת אחד אף זו תביא אחד תחת אחד • או כלך לדרך זו זו מביאה מהשג יד וטמא מקדש מביאה מהשג יד מה טמא מקדש מביא שנים תחת אחד אף זו תביא שנים תחת אחד • נראה למי דומה דנים מחוסר כיפורים ממחוסר כיפורים ואל יוכיח טמא מקדש שאינו מחוסר כיפורים • או כלך לדרך זו דנים מי שאין העני שלו מביא בחמה ממי שאין העני שלו מביא בחמה ואל יוכיח מצורע שהרי העני שלו מביא בחמה ת"ל ולקחה שתי תורים או שני בני יונה שנים היא מביאה ואינה מביאה שלשה: **ג** אחד לעולה ואחד לחטאת כל סקום שנתחלפה חטאת הקדים חטאת לעולה כאן שנתחלפה עולת הקדים עולה לחטאת • כל שהיא בא על חטא הקדים חטאת לעולה • כאן שאינה באה על חטא הקדים עולה לחטאת כל סקום ששנים באים תחת חטאת הקדים חטאת לעולה • כאן שאין שנים באים תחת חטאת הקדים עולה לחטאת • דבר אחר מה ת"ל אחד לעולה ואחד לחטאת לפי שנאמר אחד חטאת ואחד עולה שאם הביאה חטאת תחלה תביא עולתה ממין חטאתה מנין שאם הביאה עולתה תחלה שתביא חטאתה ממין עולתה ת"ל אחד לעולה ואחד לחטאת • תביאה חטאתה תור ועולתה בן יונה תכופל ותביא עולתה תור • עולתה תור וחטאתה בן יונה תכופל ותביא עולתה בן יונה • בן עזאי אומר הולכים אחר הראשונה • אחד לעולה ואחד לחטאת וכפר מלמד שהכפרה בחטאת וטהרה לזכל בנזכרים:

בעזר בשרו • מה ת"ל לפי שנאמר ואיש או אשה כי

יחיה בעור בשדו בהרות בהרות מחורות ' אין צ"ל בהרות שאין בהם מראות ננעים ושלא באו לכלל אלא בהרות שבהם מראות ננעים שהיו בעכו"ם ונתגייר. בקטן וגדלי' בקטש וגנלה בראש ובזקן בשחין ובמסכה בקרח

דכריותו [ט': פ] פירד אלס מעשה אכלה חלב וילדה אכלה
דס וילדה הי' ולינה מביאה אלס קרבן אחד · אלס אומה הי' יכול אף
על הלידה שלפני מלחא ועל הלידה שלאחר מלחא · ת"ל וזאת : לכדיא אח
המסמלת סנדל · ועלוי נמי מביאין לה לטומאת לידה : אין אומרין לה ללוות
המאירים ולספרע אלאחר זמן כדי להביא קרבן עשירה וכן אין אומרין לה לעסוק
במאמטוהי כדי לבוא עשירות · ובזמ' ערבין כס"ק · שזין אומרין לו כך לזה
לך עשה מלאכה וט' · ואין לה דרכו · כסכים שלו : א שזין היא מביאה ואינה

[illegible]

היה נשעת שמיטה בן שנה ונשעת זריקה בן שתי שנים פסול ומדבריו
 שם יהיה לכם שיהיו כל האומות חסוכים שנה. א"כ הם אף על גב דתנא
 בן שנה. על כרחך בן שנתו היא מדפסלות בן שעות בשעת שמיטה.
 כגון שטלד בחצי יום פ"א בניסן. ואם שטלד קודם חצי יום לשנה הכאלה חזק
 דמו לאחר חצי יום פסול. ואי לשנות
 עולם לא איפשר שאם טלד כאלול
 ושטלד לשנה אחרת ביום אחרון של
 אלול. סמוך לשקיעת החמה. ואם
 זרק דמו לאחר שקיעת החמה אין זה
 פסול מחמת שעות של שנה שנייה.
 אלא מחמת לילה שעברה פסולה בו:
 וכן יורה או תור לחטאת. או זה לא
 זה. אבל לא נכמה לחטאת. ואלא דין
 הוא. ומה נמקום שלא כשרה חטאת
 העוף עם עולת נכמה. כגון חזיר
 טורח ומזרע עשיר. כשרה חטאת
 נכמה עם עולת נכמה וכו'. דף מלמד
 שהיא מיטפלת. י"ט לה להוציא משלה
 להוליכו לירושלים. ולא חצי למימר לכך
 הוציא שעברה שלך היא חלק ומיטפלת
 בו. שכל דמים שהיא טורח רואה חזק
 אלא מן המקור. ובזמני לידה טורח
 הכחול לצלל אבל לא לאכילת קדשים
 עד שיצאו ימי מלאת ותצא קרבן:
 שדמים. הרבה טמאים נה. ובגמרא
 דנדה [י"ט.] ק"ל וליף מדכתיב זה שני
 פעמים דמיה. או ד' דמים. ושאר
 הוא ככלל האדום: אלא שלקס:
 האדום כפ"ד דנדה מפרש בחתניתין
 אחרי האדום דהמכה. ומפרש בגמרא
 דנדה המכה בחטאת הכאלה של שמיטה:
 שחור כחור. כחורא דדיומא: וכקרבן
 כרכוס. ככור שנו לא ולא יבש.
 ובגושהם שנינו. נקב כרכוס. פלח
 וזית קרקע שהכרכוס גדל שם: כחמי
 אדמה. הנאה מנקעת בית כרם ומזיץ
 פליח מים ויהא אדמה כשעוכרי' אוחה:
 וכחמו. שני חלקי מים ואחד יין מיין
 השריוני: כחמי חלתן שנחשבל כסם.
 וכחמי צמר צלי. אדומים קלת. ר' יהודה
 אומר מביאה על הראשון ואינה מביאה על
 השני. דס"ל מולד הראשון מניק דמחלל ולד
 שלישי איט בתוך של ראשון. ולכך צריכה
 קרבן שני. ורענן סבוי מולד שני מניק.
 נחלל כל אחרון בתוך מלאת של חזיר.
 כפ"ד דכריתות [י"ז.] ספק ה' לידות.
 שעברה צנור והפילה. ואינה ידעת
 מה הפילה. אם וולד אם רוח. והפילה
 כלל כל ה' ואי לאחר שמי יס של ראשון
 שראויים להיות ימי מלאת לנקבה:
 ספק ה' וינות שראתה בכל פעם ג'
 ראית ואינה ידעת. אם בימי ויבה לא
 בימי נדה: מביאה קרבן אחד. חטאת
 העוף הכאלה על הספק. כדחנן אלט
 מביאה קרבן ואיט נאכל. כפרק ה'
 חייבת

לא תביא נחוך מלאת של וולד זה ששומרת בו. ת"ל תביא. כיון שהיא
 לאחר מלאת לולד ראשון. והר"ד הלל הכי גרים לה. יכול לא תביא תוך
 מלאת. אבל תביא תוך מלאת על ולדות הראשונה. ת"ל ובמלאת תביא
 אבל לא תוך מלאת. וכי פיר דביא עמה לא תביא. דלא אחי עשה
 דכאלה וידמה את עשה דטומאה.
 וקשה אמאי צריך קרא לכי כיון דלפטר
 לה ליטרה ולהביא. ועוד והרי איפשר
 לה על ידי שליח. מאחר שאין קרבנה
 טעון פמיכה. וגם אין נראה לפרש
 שזה הכתוב למעט דנחוך מלאת לא
 תשלח קרבן שכבר חייבת קודם לכן:
 לכן לחייב על כל בן וכן. דלא הוי צריך
 למיכתב אלא ובמלאת ימי טהרה תביא
 ככש וגו'. שהרי כבר פ' טהרות על בן
 ונת למעלה: להביא את המפלת אור
 לשמיטת אחד. כגילה שלאחר שמיטת:
 כדברי ג"ה שמחייבין כמפרש ואולי.
 ואיחא במתניתין רפ"א דכריתות: אי
 אחס מודים ברואה אור לשמיטת ואחד
 שהיא טמאה נדה. א"כ אין דין לילה
 כדן יום שלפניו שדמיה טמאין: אמרו
 להם כ"ש אכל. כמו אבל שרה אשתך.
 לשון אחת וקבלת דברים: אם שעה
 לטומאה. אם דומה לו לטומאה נדה
 הרואה נה: לא יטול לו לקרבן.
 נחמי: שכן יתנה לשעש שהיא ראויה
 להביא נה קרבן. דמים הוא ראוי
 להקריבה קרבן ולא לילה. דכתיב ביום
 צומו את בני ישראל להקריב וגו'. וכל
 זמן שילדה וקבלה לא הניח וזמן הקריבה
 קרבן הכל ככלל ולד ראשון: המפלת
 יום פ"א שחל להיות נשעת שאין קרבן
 יחיד קרבן. והתם מודים שמיטה
 קרבן: ששטפ"ו שאינו ראוי להחלילה
 לקרבן יחיד: ראוי לקרבן ציבור.
 ולכך קרינא ציה שראוי גם לקרבן
 יחיד דאם עבר כהן והקריבו ה"ל דילת
 בו. ומ"מ וזה מכה מה שראוי לקרבן
 ציבור הוא: הרואה דם אינה מוכחת.
 שאתם מדמין על וולד שני חזק קרבן
 על וולד שני כלול מ"א. כמו רואה דם
 שהיא טמאה נדה. שהרי מצינו רואה
 דם שהיא טמאה ואינה בת קרבן על
 וולד שני נאחזה עשה. שהמפלת תוך
 מלאת וכו': או לנת להביא את המפלת
 וכו'. עקר טעמייהו מיתורא דהאי קרא
 או לנת להביא. ומה שדט עם ג"ש
 להוציאם מפרשתם. ובחוספסחא תניא
 חמו' לכן ג"ש הרי אחרתם הלילה
 מנערה עם היום הכאלה אחריו. וכסם
 שחייבת ליום פ"א כך חייבת לאחר
 פ"א. אמרו להם ג"ה הרי הוא אומר
 או לנת וכו'. ובפ"א דכריתות שאל ר'
 אושעיא לבר קפרא אי טעמייהו דכ"ה
 דלילה לאו מחוסר זמן הוא. וכיו דבין זה

הראשונות. ת"ל תביא. לכן. לחייב על כל בן ובן. לבת. לחייב
 על כל בת ובת. וכשהוא אומר או לבת להביא את המפלת אור
 לשמיטת ואחד שתהא חייבת בקרבן כדברי בית הלל. שבת
 שמאי פוטרין מן הקרבן. אמרו להם ב"ה לב"ש אי אתם מודים
 לנו ברואה אור לשמיטת ואחד שהוא טמאה. אמרו להם ב"ש אי
 אתם מודים במפלת לשמיטת ואחד שהיא חייבת בקרבן אמרו להם
 ב"ה מ"ש אור לשמיטת ואחד מיום שמיטת ואחד אם שוה לו לשמיטת
 לא יטול לו לקרבן. אמרו להם ב"ש לא אם אמרתם במפלת יום
 שמיטת ואחד שכן יצא לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן. אמרו
 להם ביה והרי המפלת יום שמיטת ואחד שחל להיות בשבת תוכיה
 שלא יצא לשעה שהיא ראויה בה קרבן וחייבת בקרבן אמרו להם ב"ש
 לא אם אמרתם במפלת יום שמיטת ואחד שחל להיות בשבת שאע"פ
 שאינו ראוי לקרבן יחיד ראוי לקרבן צבור. תאמרו במפלת אור
 שמיטת ואחד שדרי הלילות אין ראויים לא לקרבן יחיד ולא לקרבן
 צבור. הרואה דם אינה מוכחת שהמפלת תוך מלאת דמיה פהורים
 ופטורה מן הקרבן. אמרו להם ביה וכשהוא אומר או לבת להביא את
 המפלת אור לשמיטת ואחד שתהא חייבת בקרבן. תביא כבש בן
 שנתו לעולה שנתו שלולא שנה למנין עולם וכן יונה או תור להטאת.
 או זה או זה. הלא דין הוא ומה אם במקום שלא כשרה חטאת
 העוף עם עולת בהמה. כשרה חטאת בהמה עם עולת בהמה.
 כאן שכשרה חטאת העוף. עם עולת בהמה אינו דין שתכשר
 חטאת בהמה עם עולת בהמה. ת"ל וכן יונה או תור לחטאת או
 זה או זה: דף אל פתח אחל מועד אל הכהן: דף והקריבו מה
 בחם ומביאה אותם אל פתח אהל מועד אל הכהן: דף והקריבו מה
 ת"ל לפי שהיא טעונה שנים. יכול יהיו שנים מעכבים אותה
 ת"ל והקריבו אחד מעכבה ואין שנים מעכבים אותה איני יודע אם
 חטאת אם עולה כשהוא אומר וכפר מה מצינו בכל מקום כפרה
 בחטאת אף כאן כפרה בחטאת: דף ושהרה לאכול בזבחים. מסקור.
 מלמד שכל דמים שהיא רואה אינן אלא מן המקור. דמיה.
 מלמד שדמים הרבה טמאים בה. האדום והשחור. וכקרבן כרכוס
 ובמימי אדמה ובמזג. ב"ש אומרים אף כמימי חלתן וכמימי בשר
 צלי. ב"ה סוחרים. תורת היולדת. האשה שילדה וולדות הרבה
 והפילה בתוך שמיטת לנקבה וחזרה והפילה בתוך שמיטת לנקבה.
 וכן המפלת תאומים מביאה קרבן אחד רבי יהודה אומר מביאה על
 הראשון ואינה מביאה על השני מביאה על השלישי ואינה מביאה
 על הרביעי: דף תורת היולדת. האשה שיש עליה ספק חמש
 לידות. וספק חמש זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין
 השאר עליה חובה. חמש לידות וודאות וחמש זיבות וודאות
 מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה. מעשה
 שעמדו קינים בירושלים בדניר וחב. אמר רבי שמעון בן גמליאל
 הסעון

הראשונות. ת"ל תביא. לכן. לחייב על כל בן ובן. לבת. לחייב
 על כל בת ובת. וכשהוא אומר או לבת להביא את המפלת אור
 לשמיטת ואחד שתהא חייבת בקרבן כדברי בית הלל. שבת
 שמאי פוטרין מן הקרבן. אמרו להם ב"ה לב"ש אי אתם מודים
 לנו ברואה אור לשמיטת ואחד שהוא טמאה. אמרו להם ב"ש אי
 אתם מודים במפלת לשמיטת ואחד שהיא חייבת בקרבן אמרו להם
 ב"ה מ"ש אור לשמיטת ואחד מיום שמיטת ואחד אם שוה לו לשמיטת
 לא יטול לו לקרבן. אמרו להם ב"ש לא אם אמרתם במפלת יום
 שמיטת ואחד שכן יצא לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן. אמרו
 להם ביה והרי המפלת יום שמיטת ואחד שחל להיות בשבת תוכיה
 שלא יצא לשעה שהיא ראויה בה קרבן וחייבת בקרבן אמרו להם ב"ש
 לא אם אמרתם במפלת יום שמיטת ואחד שחל להיות בשבת שאע"פ
 שאינו ראוי לקרבן יחיד ראוי לקרבן צבור. תאמרו במפלת אור
 שמיטת ואחד שדרי הלילות אין ראויים לא לקרבן יחיד ולא לקרבן
 צבור. הרואה דם אינה מוכחת שהמפלת תוך מלאת דמיה פהורים
 ופטורה מן הקרבן. אמרו להם ביה וכשהוא אומר או לבת להביא את
 המפלת אור לשמיטת ואחד שתהא חייבת בקרבן. תביא כבש בן
 שנתו לעולה שנתו שלולא שנה למנין עולם וכן יונה או תור להטאת.
 או זה או זה. הלא דין הוא ומה אם במקום שלא כשרה חטאת
 העוף עם עולת בהמה. כשרה חטאת בהמה עם עולת בהמה.
 כאן שכשרה חטאת העוף. עם עולת בהמה אינו דין שתכשר
 חטאת בהמה עם עולת בהמה. ת"ל וכן יונה או תור לחטאת או
 זה או זה: דף אל פתח אחל מועד אל הכהן: דף והקריבו מה
 בחם ומביאה אותם אל פתח אהל מועד אל הכהן: דף והקריבו מה
 ת"ל לפי שהיא טעונה שנים. יכול יהיו שנים מעכבים אותה
 ת"ל והקריבו אחד מעכבה ואין שנים מעכבים אותה איני יודע אם
 חטאת אם עולה כשהוא אומר וכפר מה מצינו בכל מקום כפרה
 בחטאת אף כאן כפרה בחטאת: דף ושהרה לאכול בזבחים. מסקור.
 מלמד שכל דמים שהיא רואה אינן אלא מן המקור. דמיה.
 מלמד שדמים הרבה טמאים בה. האדום והשחור. וכקרבן כרכוס
 ובמימי אדמה ובמזג. ב"ש אומרים אף כמימי חלתן וכמימי בשר
 צלי. ב"ה סוחרים. תורת היולדת. האשה שילדה וולדות הרבה
 והפילה בתוך שמיטת לנקבה וחזרה והפילה בתוך שמיטת לנקבה.
 וכן המפלת תאומים מביאה קרבן אחד רבי יהודה אומר מביאה על
 הראשון ואינה מביאה על השני מביאה על השלישי ואינה מביאה
 על הרביעי: דף תורת היולדת. האשה שיש עליה ספק חמש
 לידות. וספק חמש זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין
 השאר עליה חובה. חמש לידות וודאות וחמש זיבות וודאות
 מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה. מעשה
 שעמדו קינים בירושלים בדניר וחב. אמר רבי שמעון בן גמליאל
 הסעון

דכריתות [ז': שס ח'.] חמש לידות וודאות וחמש זיבות ספק וכו'. ומסיים
 בה ר' עקיבא אומר בין על אדמי בין על הספק כשמביאה קרבן תאמר על
 אחת מהן ותפטר ומדמו לכו לטבילה דמחן דמיחיה. סבילות דטביל
 חלל ויחלל לאטרה רש' לא גרים הכא כדברי י"ט ותפטר וטעמו נראה שדבר
 שקול הוא. על דמי היה צריך לפרש תפטר כדי לאכול בקדשים. אבל ת"מ

נמי וזו שראתה ג' ראיות בלילה שמיני וחייב קרבן שמי. או דלמא לעולם סבר לילה מחוסר
 זמן היא וגבי יולדת משום דמיתור קרא לא לנת: ג' ככש בן שנתו. ולא שכן לתנן
 עולם מלאת כתיב בן שנה דהוי משמע למנין עולם. והוי מופסל לאחר תשרי כשטלד
 קודם תשרי. אבל השתא דגריבין בן שנתו מניק ליה שנתו מיום ליום. ובפ"ד דזבחים
 [כה: בטוחה ל"ט:] יליף משה חמים זכר בן שנה דשעות מופסלות בקדשים שאם

חייבת

ערכין י"ט: ורמב"ם פ"א מה' מעשה הקרבנות דין י"ג: דף שחל מופסל כסם לעיל סדר
 ויקרא דייבול ומדבס פסחא י"ג וע"פ: דף ח' מעכב ואין שנים מעכבים פ' גמ' פסקים י"ט
 ורמב"ם פ"א מה' מחוסרי כפרה דין ה' ובסוף משנה שם ושם במדברת המשנה פ' ג':
 ו' וטורח לאכול בזבחים גמ' יבמות פ"ד: ובמשנה ג' פ"ד דנעפים ורמב"ם דם סבכות
 מחסרי כפרה: שכל דמים שהיא רואה אינן אלא מן המקור פ' רמב"ם ח' הוא וסעורה טומאתו
 וטכרת: ויכר דאמר נכרס לה: משוין' הוא ובמקור ק"ט: חסר לן נדה שאל לן דם טוהר:
 ג"ס מטכרין פ' גמ' נדה י"ט: תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן פ' על וולדות הרבה ככלל
 דם י"כ בגמ' דה"פ: ובדמיה ט': דף ספק כדמיה ט': ובסוף כדמיה ט' וספק חמש
 ואין השאר עלי שנים וע' רמב"ם ורמב"ם פ"א מה' מחוסרי כפרה דין י' וע"פ: ג' ד' קס"ז
 יבול

לכן לחייב על כל בן ובת. ורמב"ם פ"א מה' מחוסרי כפרה דין ה': להביא את
 המפלת אור לשמיטת ואחד וכו'. הוא מעכב פ"א דכריתות י': ובגמרא דם פ"ק דפסחים ד' ג':
 וע"פ כס' תמים וע"פ להביא רש"י רמ"ה ודקא התנה לשון אור להשמיטה דהגם שיש אור
 יום על כל זה כיון דהוא לילה דהוי כליל כל מילי: א"ל ב"ש לב"ש אי אתם מודים לנו ברואה
 דם אור לפ"א כלל דם: שהוא טמאה מה שאל אור לפ"א וכו'. דם וקשאר ממק: שטלד
 ראוי להביא בה קרבן תאמרו במפלת אור לפ"א שכן לא יתנה בשעה שראיה להביא בה קרבן
 א"ל ב"ש לב"ש כלל דם וכו' בשמיה שמיטת: שטלד' שחייב ראוי לקרבן יחיד כ"ה פ"ק
 טורי אבן מה' סוגיה ד' ט': דם כיון דלא הוי חיה שאלי טומאה: ג' שטלד' טור מלאת
 דמים טמאין ופוטרה מן הקרבן כלל דם וכו' עם נמשא: ג' שטלד' טור גמ' מה' ט':

בולד כ' וזמנה מראיה ראשונה ת"ל וילדה ולא היה יכול לומר נראה למי דומה שהרי זוכה נמי גופה כחודשים: י"ב וטמאה שבעת ימים: וס"ד אלו ימים לנקיים וקאמר יכול בין סמוכין ששבעה נקיים כל ז' זה אחר זה: ובין מפורזים: פירוש לאחר שפסקה עשאה שלשה ימים נקיים: ושזו ראתה ושזו עשאה ד' ימים נקיים שכן כלם הפרישה ז' ימים נקיים ולאחר כן תסובל לישב על דמי טהרה תלמוד לומר כימי נדת דומה: מה ימי נדתה סמוכין אף ימי לידתה סמוכין: דנדה משראתה ראיה ראשונה מוגה ו' ימים סמוכין בין ראתה בין לא ראתה וה"ל יולדת: ולא מיידי בנקיים: וגבי נדה תניא ו' ימים תהיה יכול בין סמוכין בין מפורזים: ת"ל תהיה כוונת אחר: וס"ד אלו ז' לנקיים לאחר שפסקה מלראית: והיו בין סמוכין כלם נקיים זה אחר זה בין מפורזין שראתה בנתיים ויעלו ראשונים ואחרונים לז' נקיים: שהרי כך מצינו לומר גבי נקיים דנדה אלא שכתב שם ואחר תטהר [נד' ל"ג: ל"ז ס"ז:]: אחר אחר לכלם שלא תהא טומא מפקדת ביניהם: וקאמר ת"ל תהיה: כלומר בכל ענין תהיה נדדה שבעה: וטובלת בחולאי שבעה בין ראתה בכל ז' ובין לא ראתה בכן אלא ראיה ראשונה: וכן נמי יולדת ולפיכך מונה: עוד נראה לי לפרש וטמאה שבעת ימים יכול בין סמוכין וכו': קא ס"ד שמצריך הכתוב להיות טמאה לרואה כל ז' משנפתח הקרן ללידה שזרקה להיות רואה ושופעת והיו אלו ז' בין שפעה בכולן זה אחר זה בין שהפסיקה בנתיים: אלא ימים שלא ראתה בהם לא יעלו לה לימי ז' לידתה: ת"ל כימי נדתה מה ימי נדתה סמוכין: כו' כלומר בכל ענין עלו לה לימי נדה בין רואה בכולן בין שאינה רואה בכולן והרי טלן חשוכין סמוכין ואין חילוק בין רואה בין שאינה רואה וה"ל בידלת: והתם תניא שבעת ימים תהיה נדדה יכול בין סמוכין כו': וקס"ד שזרקה להיות רואה כל ז' משנפתח הקרן ללידה שזרקה לרואה כל ז' ימים: בין מפורזין שראתה נדה ג' ימים ופסקה: ושזו ראתה והשלימה ד' להיות שבעה עם הראשונים: אלא חכל מקום ימים שלא ראתה בהם לא יעלו לה לימים: ח"ל תהיה תהא כוונת אחר: כלומר ככל ענין הם ז' ימי נדתה בין רואה בכולן ובין שאינה רואה בכולן: והרי תמיד הם סמוכים כי גם ימים שלא ראתה בכן מתערפין לז' ימי נדתה: י"ב מה ימי נדה אינן ראויין לזיבה: כדתיא נפ' זבים: ומיית לה נפ' חיתוקה [עב:]: יכול כדראה ג' בתחלה תהא זכר: ת"ל על נידתה: אחר נדתה מטמאה ולא כדראה ג' בתחלה: ואין ספירת שבעה עולה בכן: כי לעולם ספירת שבעה נקיים לזיבה: אינן יכולין לבא בימי נדה: כי ימי נדה אין חלק עליה עד שהסתלק חיצות ומספירת ז' נקיים: א"כ אין ספירת ז' נקיים של זיבות עולה בימי נדתה: דלא אפשר לימי נדה להיות לזמן זמן שלא כלו ימי ז' נקיים של זיבות: אף ימי לידתה אין ראויין לזיבה: שאם ילדה בתוך י"א יום שכן נדה נדה בשפעה דמי לידה ג' ימים אפילו בשופי לא הוה זכר להריון ז' ימים נקיים אחרים: וגם אם היתה זכר

ואל תוכיה מומתת חמת שאין ממנה ת"ל וילדה וטמאה שבעת ימים ותספור שבעה לולד האחרון: י"ב שבעת ימים יכול בין סמוכין בין מפורזים ת"ל כימי נדתה מה ימי נדתה סמוכין אף ימי לידתה סמוכין: י"ג כימי נדתה הקישו ימי נדתה לימי לידתה: מה ימי נדתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה עולה מהם אף ימי לידתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה מהם: י"ד דומה תמטא לרבות בועלה: דומה תמטא לרבות כל הלילות: דומה תמטא לרבות את היולדת בזב שלא תהא טהורה: עד שתשב שבעה נקיים:

פרק א בשמיני יכול בין יום ובין לילה ת"ל ביום: ביום ולא בלילה אין לי אלא הנימול לשמונה שיהא ביום מנין לתשעה ולעשרה לאחר עשר: ושאר כל הנימולים לא ידעו אלא ביום ת"ל וביום: ב אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא צריך לאומרו אך שומעני: וטמאה שבעת ימים וביום שמיני ימול: יכול שבעה ושמונה הרי חמשה עשר ת"ל וביום: אמר לו רבי עקיבא צללתה במים אדירים והעלית חרם בידך: והלא כבר נאמר וכן שמונה ימים יכול לכם כל זכר לדורות: ג' וביום מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזרזים מקדימים למצות שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו: בשמיני ימול אפילו בשבת: ומה אני מקיים סחלליה מות יומת בשאר כל המלאכות חוץ מן המילה או מקיים אני סחלליה מות יומת אף במילה ומה אני מקיים בשמיני ימול הוץ מן השבת ת"ל וביום: אפילו בשבת: ד' ימול בשר ערלתו אף על פי שיש שם בהרת הא מה אני מקיים השמר בנגע הצרעת חוץ מן המילה: או מקיים אני השמר בנגע הצרעת אף במילה: ומה אני מקיים ימול בשר ערלתו בזמן שאין שם בהרת: ת"ל בשר אף על פי שיש שם בהרת: ע' ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ואין הספק דוחה את השבת: ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת: ואין אנדרוניגוס דוחה את השבת: רבי יהודה אומר אנדרוניגוס דוחה עליו את השבת

[סג:] הא תנא מעיקרא מאי קא ניהא ליה ולבסוף מאי קאיה ליה: ה"ק אפי' בשבת הא מה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ מן המילה: אבל מילה דמיא מק' ומה נרעת שזוהא את העבודה: ועבודה דזוהא את השבת: מילה דזוהא אוחה: שבת שזוהא מפני טעודה אינו דין שזוהא מילה דזוהא אוחה: ומאי או אינו דקא מהדר ממאי דנרעת חמורה: דלמא שבת חמורה: והתם משום נדרה הוא דלא חזי: ומה אני מקיים בשמיני ימול חוץ משבת: ת"ל ביום אפילו בשבת: ד' הא מה אני מקיים השמר בנגע הצרעת חוץ מן המילה: או מקיים אני השמר בנגע הצרעת אפילו במילה וכו': בגמ' [סג:] קאמר ומנא מעיקרא מאי ניהא ליה ולבסוף מאי קאיה ליה: ה"ק ימול בשר ערלתו אפילו יש בהרת: מה אני מקיים השמר וגו' חוץ ממילה: אבל מילה דזוהא מאי טעמא דלמא? בק' שבת חמורה דוחה נרעת לכ"ס: ומאי או אינו דקאמר: ה"ק ממאי דשבת חמורה דלמא נרעת חמורה שכן דוחה את העבודה ועבודה דזוהא את השבת: הא מה אני מקיים ימול בשר ערלתו בזמן שאין שם בהרת: ת"ל בשר: רבא אמר מילה בזמנה לא צריך קרא דלמא? בק' שבת חמורה דוחה נרעת לכ"ס: ע' ערלתו דלא וכו' ולא ספק כגון ספק כן: ר' יהודה אומר אנדרוניגוס דוחה

כ צריך לכיות ד"ס: י"א שפסקה שבעה לולד האחרון כובא בעור יו"ד פישן ד' ולמה דרשנן בשער שני בים שביעי זמנא כדמות ד' ט': וכאן הוא מפורש כדלע: י"ב יכול מפורזין פ' ק"א יכול שני ילד וילד שני תמנה לשי ותשלים אח"כ לימי טמאה ודאשון ותמה כו' דכר כשמיני בדייתא קדומת ולכן מ' הוא כמו שמי' בשר כחוס' כבד יד חמס' כבסקתא וזרתי משמע כפי' ק"א שכתב שם דין דנתינת ראשונה בוק'ל כגון שילד כאחר בשבת בשבת שפסקה סופרת ששם ששאר יולדת וטמאה שבעה ימים ורביעין זה אחר זה עכ"ל חמס' יש מרוב לבעד' להקור ולומר דכן שנאמר וילדה וטמאה כו' סוף דבור ואח"כ מתחיל ענין אחר שבעת ימים ולזוים חמס' כגון כמו שכתבנו בתפלה: י"ג כימי נדתה הקישו ימי נדתה לימי לידתה: מה ימי נדתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה עולה מהם אף ימי לידתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה מהם: י"ד דומה תמטא לרבות בועלה: דומה תמטא לרבות כל הלילות: דומה תמטא לרבות את היולדת בזב שלא תהא טהורה: עד שתשב שבעה נקיים:

פרק א בשמיני יכול בין יום ובין לילה ת"ל ביום: ביום ולא בלילה אין לי אלא הנימול לשמונה שיהא ביום מנין לתשעה ולעשרה לאחר עשר: ושאר כל הנימולים לא ידעו אלא ביום ת"ל וביום: ב אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא צריך לאומרו אך שומעני: וטמאה שבעת ימים וביום שמיני ימול: יכול שבעה ושמונה הרי חמשה עשר ת"ל וביום: אמר לו רבי עקיבא צללתה במים אדירים והעלית חרם בידך: והלא כבר נאמר וכן שמונה ימים יכול לכם כל זכר לדורות: ג' וביום מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזרזים מקדימים למצות שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו: בשמיני ימול אפילו בשבת: ומה אני מקיים סחלליה מות יומת בשאר כל המלאכות חוץ מן המילה או מקיים אני סחלליה מות יומת אף במילה ומה אני מקיים בשמיני ימול הוץ מן השבת ת"ל וביום: אפילו בשבת: ד' ימול בשר ערלתו אף על פי שיש שם בהרת הא מה אני מקיים השמר בנגע הצרעת חוץ מן המילה: או מקיים אני השמר בנגע הצרעת אף במילה: ומה אני מקיים ימול בשר ערלתו בזמן שאין שם בהרת: ת"ל בשר אף על פי שיש שם בהרת: ע' ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ואין הספק דוחה את השבת: ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת: ואין אנדרוניגוס דוחה את השבת: רבי יהודה אומר אנדרוניגוס דוחה עליו את השבת

השבת

כ צריך לכיות ד"ס: י"א שפסקה שבעה לולד האחרון כובא בעור יו"ד פישן ד' ולמה דרשנן בשער שני בים שביעי זמנא כדמות ד' ט': וכאן הוא מפורש כדלע: י"ב יכול מפורזין פ' ק"א יכול שני ילד וילד שני תמנה לשי ותשלים אח"כ לימי טמאה ודאשון ותמה כו' דכר כשמיני בדייתא קדומת ולכן מ' הוא כמו שמי' בשר כחוס' כבד יד חמס' כבסקתא וזרתי משמע כפי' ק"א שכתב שם דין דנתינת ראשונה בוק'ל כגון שילד כאחר בשבת בשבת שפסקה סופרת ששם ששאר יולדת וטמאה שבעה ימים ורביעין זה אחר זה עכ"ל חמס' יש מרוב לבעד' להקור ולומר דכן שנאמר וילדה וטמאה כו' סוף דבור ואח"כ מתחיל ענין אחר שבעת ימים ולזוים חמס' כגון כמו שכתבנו בתפלה: י"ג כימי נדתה הקישו ימי נדתה לימי לידתה: מה ימי נדתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה עולה מהם אף ימי לידתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה מהם: י"ד דומה תמטא לרבות בועלה: דומה תמטא לרבות כל הלילות: דומה תמטא לרבות את היולדת בזב שלא תהא טהורה: עד שתשב שבעה נקיים:

פרק א בשמיני יכול בין יום ובין לילה ת"ל ביום: ביום ולא בלילה אין לי אלא הנימול לשמונה שיהא ביום מנין לתשעה ולעשרה לאחר עשר: ושאר כל הנימולים לא ידעו אלא ביום ת"ל וביום: ב אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא צריך לאומרו אך שומעני: וטמאה שבעת ימים וביום שמיני ימול: יכול שבעה ושמונה הרי חמשה עשר ת"ל וביום: אמר לו רבי עקיבא צללתה במים אדירים והעלית חרם בידך: והלא כבר נאמר וכן שמונה ימים יכול לכם כל זכר לדורות: ג' וביום מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזרזים מקדימים למצות שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו: בשמיני ימול אפילו בשבת: ומה אני מקיים סחלליה מות יומת בשאר כל המלאכות חוץ מן המילה או מקיים אני סחלליה מות יומת אף במילה ומה אני מקיים בשמיני ימול הוץ מן השבת ת"ל וביום: אפילו בשבת: ד' ימול בשר ערלתו אף על פי שיש שם בהרת הא מה אני מקיים השמר בנגע הצרעת חוץ מן המילה: או מקיים אני השמר בנגע הצרעת אף במילה: ומה אני מקיים ימול בשר ערלתו בזמן שאין שם בהרת: ת"ל בשר אף על פי שיש שם בהרת: ע' ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ואין הספק דוחה את השבת: ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת: ואין אנדרוניגוס דוחה את השבת: רבי יהודה אומר אנדרוניגוס דוחה עליו את השבת

השבת

כ צריך לכיות ד"ס: י"א שפסקה שבעה לולד האחרון כובא בעור יו"ד פישן ד' ולמה דרשנן בשער שני בים שביעי זמנא כדמות ד' ט': וכאן הוא מפורש כדלע: י"ב יכול מפורזין פ' ק"א יכול שני ילד וילד שני תמנה לשי ותשלים אח"כ לימי טמאה ודאשון ותמה כו' דכר כשמיני בדייתא קדומת ולכן מ' הוא כמו שמי' בשר כחוס' כבד יד חמס' כבסקתא וזרתי משמע כפי' ק"א שכתב שם דין דנתינת ראשונה בוק'ל כגון שילד כאחר בשבת בשבת שפסקה סופרת ששם ששאר יולדת וטמאה שבעה ימים ורביעין זה אחר זה עכ"ל חמס' יש מרוב לבעד' להקור ולומר דכן שנאמר וילדה וטמאה כו' סוף דבור ואח"כ מתחיל ענין אחר שבעת ימים ולזוים חמס' כגון כמו שכתבנו בתפלה: י"ג כימי נדתה הקישו ימי נדתה לימי לידתה: מה ימי נדתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה עולה מהם אף ימי לידתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה מהם: י"ד דומה תמטא לרבות בועלה: דומה תמטא לרבות כל הלילות: דומה תמטא לרבות את היולדת בזב שלא תהא טהורה: עד שתשב שבעה נקיים:

פרק א בשמיני יכול בין יום ובין לילה ת"ל ביום: ביום ולא בלילה אין לי אלא הנימול לשמונה שיהא ביום מנין לתשעה ולעשרה לאחר עשר: ושאר כל הנימולים לא ידעו אלא ביום ת"ל וביום: ב אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא צריך לאומרו אך שומעני: וטמאה שבעת ימים וביום שמיני ימול: יכול שבעה ושמונה הרי חמשה עשר ת"ל וביום: אמר לו רבי עקיבא צללתה במים אדירים והעלית חרם בידך: והלא כבר נאמר וכן שמונה ימים יכול לכם כל זכר לדורות: ג' וביום מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזרזים מקדימים למצות שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו: בשמיני ימול אפילו בשבת: ומה אני מקיים סחלליה מות יומת בשאר כל המלאכות חוץ מן המילה או מקיים אני סחלליה מות יומת אף במילה ומה אני מקיים בשמיני ימול הוץ מן השבת ת"ל וביום: אפילו בשבת: ד' ימול בשר ערלתו אף על פי שיש שם בהרת הא מה אני מקיים השמר בנגע הצרעת חוץ מן המילה: או מקיים אני השמר בנגע הצרעת אף במילה: ומה אני מקיים ימול בשר ערלתו בזמן שאין שם בהרת: ת"ל בשר אף על פי שיש שם בהרת: ע' ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ואין הספק דוחה את השבת: ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת: ואין אנדרוניגוס דוחה את השבת: רבי יהודה אומר אנדרוניגוס דוחה עליו את השבת

השבת

כ צריך לכיות ד"ס: י"א שפסקה שבעה לולד האחרון כובא בעור יו"ד פישן ד' ולמה דרשנן בשער שני בים שביעי זמנא כדמות ד' ט': וכאן הוא מפורש כדלע: י"ב יכול מפורזין פ' ק"א יכול שני ילד וילד שני תמנה לשי ותשלים אח"כ לימי טמאה ודאשון ותמה כו' דכר כשמיני בדייתא קדומת ולכן מ' הוא כמו שמי' בשר כחוס' כבד יד חמס' כבסקתא וזרתי משמע כפי' ק"א שכתב שם דין דנתינת ראשונה בוק'ל כגון שילד כאחר בשבת בשבת שפסקה סופרת ששם ששאר יולדת וטמאה שבעה ימים ורביעין זה אחר זה עכ"ל חמס' יש מרוב לבעד' להקור ולומר דכן שנאמר וילדה וטמאה כו' סוף דבור ואח"כ מתחיל ענין אחר שבעת ימים ולזוים חמס' כגון כמו שכתבנו בתפלה: י"ג כימי נדתה הקישו ימי נדתה לימי לידתה: מה ימי נדתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה עולה מהם אף ימי לידתה אינן ראויין לזיבה ואין ספירת שבעה מהם: י"ד דומה תמטא לרבות בועלה: דומה תמטא לרבות כל הלילות: דומה תמטא לרבות את היולדת בזב שלא תהא טהורה: עד שתשב שבעה נקיים:

פרק א בשמיני יכול בין יום ובין לילה ת"ל ביום: ביום ולא בלילה אין לי אלא הנימול לשמונה שיהא ביום מנין לתשעה ולעשרה לאחר עשר: ושאר כל הנימולים לא ידעו אלא ביום ת"ל וביום: ב אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא צריך לאומרו אך שומעני: וטמאה שבעת ימים וביום שמיני ימול: יכול שבעה ושמונה הרי חמשה עשר ת"ל וביום: אמר לו רבי עקיבא צללתה במים אדירים והעלית חרם בידך: והלא כבר נאמר וכן שמונה ימים יכול לכם כל זכר לדורות: ג' וביום מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזרזים מקדימים למצות שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו: בשמיני ימול אפילו בשבת: ומה אני מקיים סחלליה מות יומת בשאר כל המלאכות חוץ מן המילה או מקיים אני סחלליה מות יומת אף במילה ומה אני מקיים בשמיני ימול הוץ מן השבת ת"ל וביום: אפילו בשבת: ד' ימול בשר ערלתו אף על פי שיש שם בהרת הא מה אני מקיים השמר בנגע הצרעת חוץ מן המילה: או מקיים אני השמר בנגע הצרעת אף במילה: ומה אני מקיים ימול בשר ערלתו בזמן שאין שם בהרת: ת"ל בשר אף על פי שיש שם בהרת: ע' ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ואין הספק דוחה את השבת: ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת: ואין אנדרוניגוס דוחה את השבת: רבי יהודה אומר אנדרוניגוס דוחה עליו את השבת

השבת

פרשת תזריע

וטמאה מה ת"ל משמעה למע צריך לכתוב משמעות
 הטומאה שכתוב בענין בכל קדש לא תגע ואל המקדש
 לא תבא כי לא יהיה לו לגלות ולכתוב כי אם וטמאה שבעת ימים ואני יודע
 לפענן מה שזה בראה מקדש דכתיב והזרתם את בני ישראל מטומאתם ולא
 ימותו בטומאתם בטמאם וגו' וקאמר
 לכך צריך לכתוב טומאה לענין מה
 היא מני משמעה שמשמעות אזהרה
 דקרא דהזרתם את בני ישראל שומע
 אני וכו' ב יכול יולדת הקלס תטמא
 וכו' שכבר נזכר לאחר שבעה לזכר
 אפי"ה אח"כ אסורה ליכנס כל ימי
 טהרה: וקאמר כל הטמאים דהיינו
 קדם הטבילה שיהא חמור יותר
 ואפי"ה דקל"ן נ"ב בגולן [מכות ח':
 נדר מה'] עד טומאתו בו שחייבים
 (טבול) יום ומחוסר כפורים על בראה
 מקדש ח"ח"ה היו ס"ד דחמור טפי):
 חזק בביאה בלא נגיעה כגון שנגע בנדר
 שיהא חמור ומגדל ת"ל ולא ימותו:
 (בגדל שנספר ת"כ של זה המפרש ו"ל
 היה כתוב כאן מה שכתוב בת"כ שלפניו
 בסוף פרק א' בפסוקא ח' או מה קדש
 משמע נגיעה ט"ל ואל המקדש
 וגו' וכאן פסוק ת"ל ולא ימותו
 ודרש מפיסוק דקרא בטמאם וגו'
 לרבות את כלם כדרש לבנה מרזי
 טומאה קלס וכו' לרבות את כלם
 ובפירוש זה לא בזה שס בסוף פ"א
 כל דביאה בלא נגיעה גס שר
 בזה שספסוקי נראה בעליל שזה
 חסרון כהענין אשר לפני מחמת טעו'
 סופר: (ג' און לי אלה כה' מיד טומאה
 חמורה כוללת ומא חמורה דטומאתה
 יוצאת מנוסה: בזה מיד טומאה קלס
 טמא מה ובעל נדס דאין טומאה יוצאה
 מנוס) אבל אין לפרש און לי אלה
 בזה מיד טומאה חמורה דטבול יום
 שלס מי יכת בביאה בזה מטומאה קלס
 כגון מטומאת מה ובעל נדס דכל
 חד מיטבא כתיב דקא טמא כדכתיב
 וישלחו מן המחנה כל זכר וכו' (וכן
 כבועל נדס) אבל טבול יום שלהם לא
 קמ"ל מהכל ולא ימותו וגומר און לומר
 כן שגם טבול יום שלהם מצוי דכתיב
 עד טומאתו בו: ד' הרי הוא כילוד
 מחמס לידה ומחמס עליו קרבן לידה
 ויוצא דוק נלקח על ידי חתיכת
 פריש שטע על סס' ופי' יוצא דוק
 [מ'] מ"ס דר' שמעון תלד לרבות
 יוצא דוק: שטמא מחמס סלעי' דכפטר
 רחם תלד רחמנא: ד' שומע אני ביוצא
 ר' סכרי מיידי בנימוח: מה שזה מטמא
 את אמו כשיוצא ממנה וכן מטמא
 את כל בזה עם אמו לאלה דכתיב
 וכל בזה לא האל וכל אשר וגו'
 שתחלתו להחמיר וכוטו להקל אינו דין
 תחלתו להחמיר לטמא בלידה ביוצא
 מה: וכוטו להקל בנימילת דמפרש

בני ישראל בענין הזה ואין העכו"ם בענין הזה בני ישראל אין לי
 אלא בני ישראל בני לרבות את הנזירות ואת השפחות
 בין משוחררת ובין אין משוחררת ת"ל ואשה ואשה כי תזריע
 וילדה זכר וטמאה שבעת ימים מה ת"ל לפי שנאמר והזרתם את
 בני ישראל מטומאתם ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני
 אשר בתוכם שומע אני בין מתוכו בין מאחוריו ת"ל ביולדת
 ואל המקדש לא תבא: ב יכול יולדת הקלה תהא מטמאה אותו
 מתוכו ושאר כל הטמאים בין מתוכו בין מאחוריו ת"ל בני ישראל הרי
 בני ישראל כילדת מה יולדת אינה מטמאה אותם אלא מתוכו אף
 כולם לא יטמאו אותו אלא מתוכו: ג אין לי אלא הבא מיד טומאה
 חמורה כילדת הבא מיד טומאה קלה טמא מה ובעל נדה וכל
 המטמא את האדם מנין ת"ל לא ימותו בטמאם את משכני אשר
 בתוכם לרבות את כולם: ד וילדה פרט לשילדת לפני הדבור או יכול
 שאני מוציא את שעבידה לפני הדבור וילדה לאחר הדבור ת"ל ואם
 נקבה תלד אין הדבר תלוי אלא בילדה וילדה עד שתצא מסקום הוולד
 פרט ליצא דופן ר"ש אומר יוצא דופן הרי הוא כילוד וחייבים עליו
 קרבן ובלבד שהוא פטור מחמש סלעים של כן: ה אשה כי תזריע
 וילדה זכר מה ת"ל לפי שנאמר וטמאה שבעת ימים וביום השמיני
 יטול שומע אני ביוצא חי שהוא מטמא את אמו טומאת לידה
 מנין ליצא מת שיטמא את אמו טומאת לידה אמר רבי יחודה
 הריני דן ומה אם ביוצא חי שאינו מטמא את אמו ואם הבא עם
 אמו אל האהל טומאת שבעה הרי הוא מטמא את אמי טומאת
 לידה היוצא מת שהוא מטמא את אמו ואת הבא עם אמו אל
 האהל טומאת שבעה אינו דין שיטמא את אמו טומאת לידה
 אמרו לו לרבי יהודה כל דין שאתה דן תחילתו להחמיר וסופו להקל
 אינו דין אם מיהר תחי את אמו ויטהר המת את אמו ת"ל זכר
 לרבות את המת: ו אין לי אלא בני תשעה בן שמונה בן שבעה
 בן ששה בן חמשה מנין ת"ל וילדה זכר כל שתלד או וילדה אין לי
 אלא הוולד מנין המפלת סנדל או שיליא ושפיר מרוקס והיוצא
 מחותך ת"ל כי תזריע וילדה כל זרע שתלד: ז יכול המפלת כמין
 דגים וחגבים ושקצים ורמשים תהא מטמאה ת"ל זכר מה זה מיוחד
 שיש בו מצורת האדם יצאו אלו שאין בהם צורת האדם:
 ח יכול המפלת בריית ראש שאינו חתוכה בריית הגוף שאינו
 חתוך ושיש לו שני גבין ושני שדראות הואיל ויש בהם מצורת
 האדם יהא טמאה ת"ל וטמאה שבעת ימים ובשמיני יטול מה
 זה מיוחד שהוא ראוי לבריית נשמה יצאו אלו שאין ראויים לבריית
 נשמה וטמאה היא טמאה ואין הוולד טמא הלא דין הוא
 ומה אם שהוולד גרם לה טומאה הרי היא טמאה הוולד שגרם
 לטומאה אינו דין שיהא טמא שעיר המשתלח יוכיח שגרם לטומאה
 והרי הוא טהור לא אם אמרת בשעיר המשתלח שאין לו טומאה
 תאמר בולד שיש לו טומאה הואיל ויש לו טומאה יהא טמא ת"ל
 היא היא טמאה ואין הולד טמא: ט וילדה וטמאה שבעת ימים
 שתספור שבעה לוולד האחרון הלא דין הוא מטמאה בסף
 ומיטמאה בולד מה מצינו כשהיא מטמאה במת אינה סופרת
 שבעה אלא לטומאה האחרונה אף כשהיא מטמאה בולד לא

ואולי: אם טיבר הכי את אמו שושנת על דס טובר ישרה המת את אמו
 בתמי' כלומר אם אתה בל ביוצא מה לטמא טומאת לידה מקי' בלא
 קרא א"כ לזין טהרה אמו לא יסב לזין קי' וכו' כיון כשהוא מת לחי
 לענין טומאת לידה כמו כן תשובה לטהרה אמו אלא לחיפוך אם טיבר
 הכי את אמו כו' ת"ל זכר לרבו את
 המת לכל דבר בין לטומאת לידה בין
 לטהרה אמו: י סנדל דומה לדג של
 ים שנפחתה צורתו כך מפרש בפי'
 המפלת [כ"ה:]: שילא דאין שליא
 בלא ולר [שס כ"ו:] אלא שנימוח:
 שפיר מרוקס שזה תחלת צורתו של
 ולר [שס כ"ה:] שתחלת צרייתו
 בראשונה שתי עינים כשתי טיפין כו':
 וכיוצא מחותך מוציאין אותו אחר אחר
 אפי"ה דאין זה מנהג לידה: יא בריית
 ראש שאינו חתוך: שאינו במטבע ראש
 שיש בו נקבי' ומוטין אלא כלו אטום:
 שעיר המשתלח יוכיח שגרם טומאה
 דכתיב ויטמאה את השעיר לעזול
 יכנס כגדיו: ודרי הוא טהור דלא
 מצוי טמאה לבהמה: לא אם אמרת
 כו' שאין לו טומאה וכו' דכפרת זבים
 קמיי וכו' למד על הוזה שזה טמא
 והלא דין הוא לאחרים גורם טומאה
 לעצמו לא כ"ש שעיר המשתלח יוכיח
 והכא לא מצוי לא קאמר לא אם אמרת
 כשעיר המשתלח שאין לו טומאה ומייתי
 לה גמי בפי' דס הכהה [כה' לד' לה:]
 וי"ל מן הדן לא היה ראוי להזכיר שם
 שעיר המשתלח אלא אבד דכא נקטיה
 הכא וכו' קוי ליה לחמיר לומר על
 זכר וכו' והלא דין הוא לאחרים גורם
 טומאה וכו' ולד יוכיח דגורם טומאה
 לאמו והוא עצמו טהור אף זכר לא
 יהא טמא ת"ל וכו': תאמר בולד שיש
 בו טומאה כדתנן בפי' יוצא דוק [מנ:]
 כן יום א' מטמא בזיבה מטמא כנגעים
 מטמא טומאת מת: יב שחפור
 שבעה לולד האחרון אם ילדה תאומים
 ואחר שבעה אחר חכרו כי או ג' ימים:
 אינו סופר שבעה אלא לטומאה האחרונה
 כיון שנטמא ביום ראשון ופעם שני ביום
 ג' מונה' מטמאה שנייה: ומיטמאה
 בולד מה מצוי כשהיא מיטמאה בדמים
 אינה סופרת שבעה אלא לראוי ראשונה
 אף כשהיא מיטמאה בולד לא תספור
 שבעה אלא לולד ראשון נראה ש
 כשהיא מיטמאה בדמים אינה סופרת
 אלא לראייה ראשונה אפילו שפעם כל
 דכתיב ו' ימים תהיה בנדתה אפילו
 שופעת כל שבעה עולין לה לשבעה
 ימים: יג דנים טומאה שהיא מחמס
 אחר שכלה מחמת ולד: מטמאה
 מחמס אחר מטמאת מה וכן גמי
 הוי מצוי למייתי מטמאה בזיבה ומטמאה
 בולד כשהיא מטמאה בזיבה אינה מטמא
 אלא מראייה אחרונה אף בולד כו'
 או כלך בדרך זו מטמא בדמים ומטמאה
 בולד

תספור אלא לולד האחרון: י או כלך בדרך זו מיטמאה בדמים ומיטמאה בולד מה מצינו כשהיא מיטמאה בדמים אינה סופרת שבעה אלא
 לטומאה הראשונה אף כשהיא מיטמאה בולד לא תספור שבעה אלא לולד הראשון: יא נראה למי דומה דנים טומאה שהיא ממקום אחר
 מטמאה שהיא ממקום אחר ואל יזכירו דמים שהם מנופה או כלך בדרך זו דנים טומאה שהיא ממנה מטמאה שהיא ממנה

ואל הגהות מדריד
 אמרו לו ל"ה כל דין שאתה דן וכו' הוא גמי' טוכס לו: ופסוקים כ"ו: ולקמן
 ס' אומר פרק י"ו ברייתא ו' ועין מה שכתבתי לעיל סדר הקדש פרשת ב' ברייתא ו':
 ת"ל זכר (דכתיב יתר דמחמס בנימין ואם נקבה תלד משמע דמי כהנא חייבי טובר וכו':
 ו אין לי אלא [בן] ששעה כו' ת"ל וילדה כל שפטר כלל ופי' זכר מוחק ד'ת:
 ז ת"ל זכר מה וכו' מיוחד כו' שאין בזה [מנדרת] סלדס כלל ד"ת וכוטו במשנה ד'ת:
 רש"י המפלת: ד' גמי' מה כו': וטמאה סוף טמאה ואין כולל טמא [פי' וטמאה במחיק ס"ל
 מיעוטא כו' וכו': ה כלל דין הוא [מיטמאה] כו' כשהיא [מיטמאה] כו' אף כשהיא [מיטמאה]
 כ"ל

שמיני ג ספרא פרשתא י

בשר • או יכול שאני מציא את הנוגע בעור שבגד הכשר מאחוריו
ת"ל טמא • בנבלה לא בכשני חצאי זיתים שעל גבי העור • יכול
לא יטמא במשא דברי רבי ישמעאל ת"ל טמא • רבי עקיבא אומר
הנוגע והנושא • שבא לכלל מגע בא לכלל משא • לא בא לכלל מגע
לא בא לכלל משא • ומודה רבי עקיבא בכשני חצאי זיתים שתחבן
בקים או שחיסטם שהוא טמא • מפני מה ר"ע אומר מטהר מפני
שהעור מכסלו : ׀ יכול תהא נבלת בהמה מטמאה בגדים בבית
הבליעה • ת"ל נבילה וטריפה לא יאכל למטאה בה את שאין לו
אלא באכילה • יצתה נבלת בהמה שהוא מטמאה עד שלא
יאכלנה יכול נבלת עוף מטמא מן הכתוב ונבלת בהמה מקל
וחומר • תלמוד לומר בה • בה אתה מטמא בבית הבליעה ואי אתה
מטמא בנבלת בהמה בבית הבליעה • אם כן למה נאמר האוכל
ליתן שיעור לנוגע ולנושא מה האוכל כזית אף הנוגע כזית :
׀ [יכנס] יכול אף הציפה ת"ל בגד אי בגד יכול בגד גדול לבן המטמא
בזב והמטמא בנגעים • מנין גדול צבוע קטן לבן • קמן צבוע •
עד שתהא מרבה להביא שבים של סככה ונגלים ונגליון מנין ת"ל
בגד בגדים ריבה • מנין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל טמא • יכול
טמא אדם וכלי חרס • ת"ל בגד • בגד הוא מטמא ואינו מטמא לא
אדם ולא כלי חרס :

פרק יב בכל השרץ השורץ על הארץ להוציא את היתושים
שבכלים ואת החיות שבעדשים ואת התולעים שבתורים
ושבגרות לא יאכלו לחייב את המאכל כאוכל או לא יאכלו לאוסרם
בהנאה ת"ל לא תאכלו הא כיצד באכילה הם אסורי בהנאה הם מותרים
הא מה אני מקיים לא יאכלו לחייב את המאכל כאוכל : ׀ הולך על
נחון זה נחש • כל הולך על נחון להביא את השלשולים ואת הדומה
לדומה • הולך על ארבע זה עקרב • כל הולך להביא את החיפושית
ואת הדומה לדומה • מרבה נלים זה גדל • עד כל מרבה להביא
את הדומה ואת הדומה לדומה • בכל השרץ השורץ להביא את
התולעים שבעקרי זיתים ושבעקרי תאנים • לא תאכלום • יכול
יאכלום לקמנים ת"ל לא יאכלו : ׀ אל תשקצו את נפשותיכם בכל
השרץ השורץ על הארץ להביא את שפרשו לארץ וחזרו • יכול
יטמאו טומאה חמורה תלמוד לומר ולא תטמאו בהם יכול

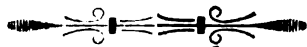
לא יהו פוסלים את הנוגע ת"ל ונטמאתם כם יכול אף דמם וחלבם
כיוצא בהם • ת"ל כם • כם את מטמא ואי אתה מטמא בדמם וחלבם •
ולא תטמאו בהם ונטמאתם כם • ואם מטמאים אתם בהם סומכם ליטמא
כם • כי אני ה' אלהיכם והתקדשתם והייתם קדושים בי קדוש אני
ה' • כשם שאני קדוש כך אתם קדושים • כשם שאני פרוש כך
אתם היו פרושים : ׀ ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ
הרושם על הארץ אף על פי שאין פרה ורבה • כי אני ה' המעלה
אתכם מארץ מצרים על כן העליתי אתכם מארץ מצרים על תנאי
שתקבלו עליכם עול מצות שכל המודה בעול מצות מודה בציאת מצרים •
וכל הכופר בעול מצות כופר בציאת מצרים • לחיות לכם לאלהים •
בעל כורחכם • והייתם קדושים • כי קדוש • כשם שאני קדוש כך
אתם קדושים • כשם שאני פרוש כך אתם כם כן פרושים : ׀ ואת
תורת הבהמה והעוף באי זו תורה שוותה בהמה לעוף ועופות לבהמה •
בהמה מטמא במשא ובמגע • והעוף אינו מטמא במגע ובמשא • העוף
מטמא בגדים אבות הבליעה ובהמה אינה מטמא בגדים אבות הבליעה •
באי זו תורה שוותה בהמה לעוף והעוף לבהמה • אלא לומר לך מה
בהמה בשחיטה • אף עופות בשחיטה • אי מה בהמה בשנים אף עוף
בשנים ובכורב שנים ת"ל ואת • רבי אליעזר אומר באיזו תורה שוותה
בהמה לעוף ועוף לבהמה אלא לומר לך העוף הכשירו מן הצואר
ובהמה הכשירה מן הצוואר • אי מה העוף מסול עורפו אף בהמה
מסול עורפו ת"ל ראשו ראשו של עוף מסול עורפו ואין ראשה
של בהמה מסול ערפה : ׀ וכל נפש החיה הרושמת במים להביא
את הדגים וכל נפש השורצת על הארץ להביא את התגבים ולמה
בא להבדיל לא בלבד השונה אלא בידוע אי זה טמא ואיזה טהור :
׀ ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור צריך לומר בין פרה לחומר והלא
כבר מפורשים אם כן למה נאמר ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור
בין טמא לך לטהור לך בין שנשחט רובו של קנה לנשחט
חציו וכמה הוא בין רובו לחציו מלא שיערה : ׀ בין החיה הנאכלת
ובין החיה אשר לא תאכל צריך לומר בין צבי לערוד והלא הם
כבר מפורשים אם כן למה נאמר בין החיה הנאכלת ובין החיה
אשר לא תאכל • בין טריפה כשירה לטריפה פסולה • אחרים אומרים
בין החיה אשר לא תאכל בא ליתן אזהרה לחיה :

הנהגות מהרי"ד

ה' ומה שציינו שם : ׀ סילך על גמון וס גמון גמ' מולין שם : לכל השרץ שורץ לסמל שם
הטולעים גמ' מולין שם : יכול יאכלום לקמנים יצמות ד' קי"ד : ׀ יכול יטמאו טומאת
חמור [אדם וכלים] שמונה שרצים יכול לא יכוי פוסלים את הנוגע ת"ל ונטמאתם כם גמ' יומא
פ' : דכח מדרכן וקרא חסכתא בעלמא ורמנ' פ"ס מה' חנות הטומאות דין י' : חס
מטמאים חסם כסם סומכם ליטמא [בכס] כ"ס בילקוט וז"ל פ' שטמאנו בעצמכם בקי
חייבם ונפשם טומאה : ׀ מחרן מלרים על [מנת] כן העלתי כו' פול מנת [שרצים] שכל
מחיה בעול מנת [שרצים] וכל כסופר בעול מנת [שרצים] כ"ס בל' וזילקוט : ׀ שטמא
גמ' וזכרים ס"ט מולין ס : ופ"ס כסמל לעוף [ועוף] כסמל כ"ס שם גמ' : ׀ ליתן
לזכרים דלא למדו רק לזו כסמל מכלל עש ואת הכסמל אשר עמלנו ולא למדו
ומה בכלל כסמל לזו טמן לזכרים לחס' וית רענן :

וע"פ רמב"ם פ"א מה' שער חנות הטומאות דין י' • ולא כסמל מל' ומים משכח מולין
קכ"ד • וע"פ גמ' פ"ב ורמב"ם שם דין י"ב : יכול לא יטמא במשא שם בגמ' חס ד' קכ"ס :
מפני מה ר"ע מטמא בעור מפני שספור מכסלו כ"ל ד"ס וז"ס שם כסמל וע"פ גמ' ורמב"ם
ורמב"ם שם : ׀ והאוכל מנבלת וזכרם בגדיו יכול תהא נבילה כסמל כ"ל ד"ס : יכול מל' חס
כלל כסמל כפול לקמן ס' חסרי פרק י"ב ברייתא כ' ו' וסדר חסרי פרק י"ד ברייתא י"ב י"ג :
לגומא כס חס שחין לו טומא חסל כסמל כ"ל ד"ס וז"ס בילקוט וז"ס גמ' חס מ"ב :
וע"פ כתום' ורמב"ם רמב"ם פ"ג מה' חנות הטומאות : ׀ כסמל לעיל כסדר וס סוף
פרשה ד' ופרשה ו' ברייתא ח' פ"ג מה' חסרי כסמל כ"ל ד"ס וז"ס מל' חסרי ח' : שבים
של שבים ונגליון מנין כ"ל :

פרק יב ברייתא ח' לכוזא חס כסמל מולין ס"ו : ורמב"ם פ"ב מה' חסמל
לסחור וע"פ יד ס' פ"ד : לא יאכלו למידי חס כסמל מנין לעיל חס פרק

הוא לכם כל שהוא לצורכיכם • לרבות ידות האוכלים • מיכן אמרו יד הפרכיד טפח מיכן ושפח מיכן ויד האשכול כל שהיא • וזנב האשכול שריקנה • ויד מכבד של תמרה ארבעה טפחים • וקנה של שיכולת שלשה טפחים ויד כל הנקצרו שלשה • ושאין דרכן להיקצר כל שהן ומעלין של שיבולים • יכול אף על פי שבסמן כגורן ת"ל הוא :

פרשת י וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה הָרִי מִתָּה וּוְדָאִי מִן הַבְּהֵמָה יֵשׁ מִן הַבְּהֵמָה מִטְמֵא וְיֵשׁ מִן הַבְּהֵמָה שְׁאִינָה מִטְמֵא * פֶּרֶט לְטְרִיפָה שֶׁשְּׁחָטָהּ וְהָלֹא דִין הוּא אִם מִצִּינוּ בְּהֵמָה מִטְמֵא שְׁלֹא חֶשֶׁם פּוֹסְלָה מִן הָאֲכִילָה מִבִּיָּא לִידֵי מוֹמָאָה אֲלֵא מִיתָתָה * אִף טְרִפָה לֹא חֶשֶׁם פּוֹסְלָה מִן הָאֲכִילָה מִבִּיָּא לִידֵי מוֹמָאָה אֲלֵא מִיתָתָה * אוֹ כֵּךְ לִדְרֹךְ חֲזוֹ בְּהֵמָה מִטְמֵא אֲסוּרָה קוֹדֶם לְמִיתָתָה טְרִיפָה אֲסוּרָה קוֹדֶם לְמִיתָתָה * מִה בְּהֵמָה מִטְמֵא אִין שְׁחִיטָתָה מִטְהַרְתָּה אִף טְרִיפָה לֹא מִטְהַרְנָה שְׁחִיטָתָה ת"ל מִן הַבְּהֵמָה * יֵשׁ מִן הַבְּהֵמָה מִטְמֵא וְיֵשׁ מִן הַבְּהֵמָה שְׁאִין מִטְמֵא פֶּרֶט לְטְרִיפָה שֶׁשְּׁחָטָהּ : **ב** דִּין אַחֵר בְּהֵמָה מִטְמֵא אֲסוּרָה בְּאִכְלָהּ וְטְרִיפָה אֲסוּרָה בְּאִכְלָה * מִה בְּהֵמָה מִטְמֵא אִין שְׁחִיטָתָה מִטְהַרְתָּה אִף טְרִיפָה לֹא מִטְהַרְנָה שְׁחִיטָתָה : **ג** לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּהֵמָה מִטְמֵא שְׁלֹא הִיָּתָה לֵה שְׁעַת הַכוֹשֶׁר תֹּאמַר בְּטְרִיפָה שֶׁהִיָּתָה לֵה שְׁעַת הַכוֹשֶׁר * מוֹל לָךְ מִה שֶׁהִבְאָתָה תְּרִי שְׁנוֹלְדָה טְרִיפָה מִן הַכֶּטֶן מִנִּין * לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּהֵמָה מִטְמֵא שְׁאִין לְמִינָה שְׁחִיטָה תֹּאמַר בְּטְרִיפָה שִׁישׁ לְמִינָה שְׁחִיטָה * בֵּן שְׁמוֹנָה יוֹכִיחַ שִׁישׁ לְמִינָה שְׁחִיטָה * וְאִין שְׁחִיטָה מִטְהַרְתָּה אִף אַתָּה אֵל תִּתְּמָה עַל הַטְרִיפָה שְׁאִף עַל פִּי שִׁישׁ לְמִינָה שְׁחִיטָה לֹא מִטְהַרְנָה שְׁחִיטָתָה * תִּלְמֹד לִזְמַר מִן הַבְּהֵמָה יֵשׁ בְּהֵמָה שְׁאִינָה מִטְמֵא וְיֵשׁ בְּהֵמָה שֶׁמִּטְמֵא פֶּרֶט לְטְרִיפָה שֶׁשְּׁחָטָהּ * אֲשֶׁר הוּא הוּא מִטְמֵא בְּמִשָּׁא וְאִין הֶשְׁרֵץ מִטְמֵא בְּמִשָּׁא * הֵלֵא דִין הוּא וְמִה אִם בְּחֵמָה שְׁלֹא עָשָׂה דְמָה כְּבִשְׂרָה מִטְמֵא בְּמִשָּׁא * הֶשְׁרֵץ שֶׁעָשָׂה דְמוֹ כְּבִשְׂרוֹ אִינוּ דִּין שִׁיטְמָא בְּמִשָּׁא תִלְמֹד לִזְמַר אֲשֶׁר הִיא * הִיא מִטְמֵא בְּמִשָּׁא וְאִין הֶשְׁרֵץ מִטְמֵא בְּמִשָּׁא : **ד** לֹכֶם לֵהֲבִיא בְּהֵמָה מִטְמֵא שֶׁתִּטְמֵא בְּמִשָּׁא הֵלֵא דִּין הוּא * מִה אִם בְּהֵמָה מִטְהַרְתָּה שְׁשְׁחִיטָתָה מִטְהַרְתָּה מִטְמֵא בְּמִשָּׁא * בְּחֵמָה מִטְמֵא שְׁאִין שְׁחִיטָתָה מִטְהַרְתָּה אִינוּ דִּין שֶׁתִּטְמֵא בְּמִשָּׁא * הֶשְׁרֵץ יוֹכִיחַ שְׁאִין שְׁחִיטָתוֹ מִטְהַרְתָּה וְאִינוּ מִטְמֵא בְּמִשָּׁא אִף אַתָּה אֵל תִּתְּמָה עַל בְּהֵמָה מִטְמֵא שְׁאִף עַל פִּי שְׁאִין שְׁחִיטָתָה מִטְהַרְתָּה לֹא תִטְמֵא בְּמִשָּׁא ת"ל לֹכֶם * לֵהֲבִיא בְּהֵמָה מִטְמֵא שֶׁתִּטְמֵא בְּמִשָּׁא : **ה** לֹאכְלָה לֵהֲבִיא אֶת בֵּן שְׁמֹנֶה שְׁלֹא תֵהָא שְׁחִיטָתוֹ מִטְהַרְתָּה * רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲמַרְוּ בֵּן שְׁמֹנֶה שְׁחִיטָתוֹ מִטְהַרְתָּה * בְּנִבְלָתָה לֹא בְּעֶצְמוֹת וְלֹא בְּנִידִים וְלֹא בְּקֶרְנִים וְלֹא בְּמַלְפִּים * אוֹ יוֹכֵל אֲפִילוֹ בְּשַׁעַת חִיבּוֹן ת"ל יִטְמֵא * בְּנִבְלָתָה וְלֹא בְּקוֹלִית סְתוּמָה * אוֹ יוֹכֵל אֲפִילוֹ נְקוּבָה ת"ל טָמֵא : **ו** בְּנִבְלָתָה וְלֹא בְּאֵלֶּל הַמַּפְחוֹר * אוֹ יוֹכֵל אֲע"פ סִכּוּס דְּכַרִּי ר' יְהוּדָה * ת"ל טָמֵא * בְּנִבְלָתָה וְלֹא בְּמַפְשִׁיט לְשִׁטִּית כְּרִי אַחִיזָה וְלַחֲמָתָם עַד שִׁזְיֻצֵּא כֹל הַחֹזֶה * אוֹ יוֹכֵל שְׁאִין מוֹצִיא פָחוֹת מִכְשִׁיעוֹר * ת"ל טָמֵא * בְּנִבְלָתָה לֹא בְּעוֹר שִׁישׁ עַלִּיזָה כְּשֶׁר

מדר"ד

[illegible]

פרק יא וכי יפול מנבלתם יש מנבלתם מטמא ויש מנבלתם שאינו מטמא פרט ליבשה שאין יכולה להשרות:

בִּמְנֵן לְזוֹעִים מִמָּאִים שׁוֹרְעַן מִתְּדוּ תִּלְ אֲשֶׁר יִזְרַע מִתְּדוּ : מִתְּדוּ : אֵל כֹּל אֶפֶס עַל פִּי שְׁלֵא הִשְׁרִישׁוּ תִּלְ הוּא : ךְּ וְכִי יִפּוֹל מִנְּבִלָתָם עַל כָּל זֶרַע וְזֶרַע אֲשֶׁר יִזְרַע מִתְּדוּ הוּא : וְכִי יִתֵּן מִיָּם עַל זֶרַע וְנִפְּל מִנְּבִלָתָם עַלֹּו מִמָּא הוּא : יֵשׁ לִי בַעֲנִין הַזֶּה זֶרַעִים מִמָּאִים וְזֶרַעִים מִתְּדוִּים מִחֻבְרִים לְקֶרֶקֶר וְתִלְוִשֵׁן מִן הַקֶּרֶקֶר מִתֵּן בִּידֵי אָדָם וּמִתֵּן בִּידֵי שָׁמַיִם אוֹכְלֵי אָדָם וְאוֹכְלֵי בְּהֵמָה יֵשׁ לָךְ לַחֲלוֹק : אִם אוֹמֵר אַתָּה מִחֻבְרִים מִמָּאִים וְתִלְוִשִׁים מִתְּדוִּים מִמָּאִים אַתָּה הֵכַל : וְכִשְׁאַתָּה אוֹמֵר מִחֻבְרִים מִתְּדוִּים וְתִלְוִשִׁים מִמָּאִים מִמָּאִים מִקְצַת וּמִתְּדוִּים מִקְצַת : ךְּ אִם אַתָּה אוֹמֵר בִּידֵי שָׁמַיִם מִמָּאִים וְכִידֵי אָדָם מִתְּדוִּים מִמָּאִים הֵכַל : וְכִשְׁאַתָּה אוֹמֵר בִּידֵי שָׁמַיִם מִתְּדוִּים וְכִידֵי אָדָם מִמָּאִים מִמָּאִים מִקְצַת וּמִתְּדוִּים מִקְצַת : וְאִם אוֹמֵר אַתָּה אוֹכְלֵי בְּהֵמָה מִמָּאִים : אוֹכְלֵי אָדָם מִתְּדוִּים מִמָּאִים אַתָּה הֵכַל : וְכִשְׁאַתָּה אוֹמֵר אוֹכְלֵי אָדָם מִמָּאִים וְאוֹכְלֵי בְּהֵמָה מִתְּדוִּים : מִמָּאִים מִקְצַת וּמִתְּדוִּים מִקְצַת : ךְּ וְכִי יִתֵּן מִיָּם עַל זֶרַע : הִרִיזָה בָּא לִלְמַד עַל הַשְׂרָץ שְׁלֵא יִטְמָא אֶת הַזֶּרַעִים אֲלֵא לְאַחֵר הַכֶּשֶׁר : הֲלֹא דִין הוּא מִיטָמָא כְּלִי חֶרֶס : וּמִיטָמָא בִּשְׂרָץ : מִה כְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ מִטְמָא אֶת הַזֶּרַעִים אֲלֵא לְאַחֵר הַכֶּשֶׁר : אֶפֶס הַשְׂרָץ לֹא יִטְמָא אֶת הַזֶּרַעִים אֲלֵא לְאַחֵר הַכֶּשֶׁר הֵן אִם הֵקֵל כְּכִלִּי חֶרֶס הֵקֵל : נִקַּל בִּשְׂרָץ חֲמֹור : אֲלֵא יִטְמָא בַּחֲכֶשֶׁר וּשְׁלֵא בַּחֲכֶשֶׁר תִּלְ וְכִי יוֹתֵן מִיָּם מִמָּא הִרִיזָה בָּא לִלְמַד עַל הַשְׂרָץ שְׁלֵא יִטְמָא אֶת הַזֶּרַעִים אֲלֵא לְאַחֵר הַכֶּשֶׁר : ךְּ אֵין לִי אֲלֵא אַחֵר הַכֶּשֶׁר מִיָּם מִנִּין לְרִבּוֹת לַעֲשׂוֹת שָׂאֵר מִשְׁקִים כְּמִים וְדִין הוּא וְמִה אִם כְּלִי חֶרֶס הֵקֵל עֲשֵׂה בּו שָׂאֵר מִשְׁקִים כְּמִים הַשְׂרָץ חֲמֹור אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּעֲשֶׂה כּו שָׂאֵר מִשְׁקִים כְּמִים : או כֹּלֶךְ לִדְרֹךְ זֶה חֲמִיר כְּלִי חֶרֶס שֶׁהוּא מִטְמָא מֵאוּרִיר : תִּלְ מִיָּם : מִיָּם אֲמֹרִים לַמַּעֲלָה וּמִיָּם אֲמֹרִים לַמַּטָּה : מִה מִיָּם אֲמֹרִים לַמַּעֲלָה עֲשֵׂה בְּהֵם שָׂאֵר מִשְׁקִים כְּמִים : אֶפֶס מִיָּם הָאֲמֹרִים לַמַּטָּה עֲשֵׂה בּו שָׂאֵר מִשְׁקִים כְּמִים : ךְּ דִין אַחֵר וְמִה מִיָּם שֶׁהֵם חֲזוּרִים לִידֵי אֲבִיהֶן לַמַּחֲר מִכִּשְׁוִירִים אֶת הַזֶּרַעִים : מִשְׁקִים שְׁאִין חֲזוּרִים לִידֵי אֲבִיהֶן לַמַּחֲר אֵינוֹ דִּין שֶׁמִּכִּשְׁוִירִים אֶת הַזֶּרַעִים : לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּמִים שֶׁנַּעֲשִׂין אֲב הַמּוֹמָאָה לַטְמָא אָדָם וְלַטְמָא בְּנָדִים תִּטְמָא בְּמִשְׁקִים שְׁאִין נַעֲשִׂים אֲב הַמּוֹמָאָה לַטְמָא אָדָם וְלַטְמָא בְּנָדִים : הוּאִיל וְאֵין נַעֲשִׂים אֲב הַמּוֹמָאָה לַטְמָא אָדָם וְלַטְמָא בְּנָדִים לֹא יִכְשִׁירוּ אֶת הַזֶּרַעִים : תִּלְ מִיָּם כְּמִים : מִיָּם אֲמֹרִים לַמַּעֲלָה וּמִיָּם אֲמֹרִים לַמַּטָּה : מִה מִיָּם אֲמֹרִים לַמַּעֲלָה עֲשֵׂה בְּהֵם שָׂאֵר מִשְׁקִים כְּמִים : ךְּ מִנִּין לַעֲשׂוֹת אֶת הַמַּחֲשֶׁבֶת כְּמַתְנָה וְדִין הוּא וְמִה אִם כְּלִי חֶרֶס הֵקֵל עֲשֵׂה בְּהֵם אֶת הַמַּחֲשֶׁבֶת כְּמַתְנָה : הַשְׂרָץ הַחֲמֹור אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּעֲשֵׂה הַמַּחֲשֶׁבֶת כְּמַתְנָה : או כֹּלֶךְ לִדְרֹךְ זֶה חֲמֹור כְּלִי חֶרֶס שֶׁהוּא מִטְמָא מֵאוּרִיר : תִּלְ מִיָּם מִיָּם : מִיָּם אֲמֹרִים לַמַּעֲלָה וּמִיָּם אֲמֹרִים לַמַּטָּה : מִה מִיָּם אֲמֹרִים לַמַּעֲלָה עֲשֵׂה בְּהֵם הַמַּחֲשֶׁבֶת כְּמַתְנָה : אֶפֶס מִיָּם הָאֲמֹרִים לַמַּטָּה עֲשֵׂה בְּהֵם הַמַּחֲשֶׁבֶת כְּמַתְנָה : ךְּ אֵין לִי אֲלֵא בּוֹמֵן שֶׁנִּתֵּן מִיָּם עַל נְכִי הַזֶּרַע : נִתֵּן זֶרַע עַל נְכִי מִיָּם מִנִּין תִּלְ טְמָא : טְמָא

הגהות

[illegible]

פרשתא י א הוי מיתב ודלי מי דלח קלי על חזר מן הכי ק"ס : מן הכהנה מולן
פ"ד . פ"ט . ק"כ : פ"ח בכל המקומות : פ"ט לגריפה עשטס כ" משנה

שמיני ג ספרא

עשאו לאפיה שיעורו כתנור · עשאו לבישול שיעורו ככירה · אף יהודה והלא אמרו האבן היצא מן התנור כל שחן טמא לא אמרו טמא אלא בין התנור לכותל וזו שני תנורים סמוכים זה לזה נותן לזה טמא וזה טמא והשאר פטור או יכול שאני מרבה יתר מכשיעור ת"ל חם: **פרשתא ט** אילו אמר מקוה מים יהיה פטור יכול אפילו מלא בכתיפו ועשה מקוה בתחילה יחיה פטור ת"ל

מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים • אי מה מעין
שואין בו תפיסת ידי אדם אף מקוה שואין בו תפיסת ידי אדם
יצא המניה קנקנים ^{העצם} הנגזר לנגבן ונתמלאו מים • ת"ל בוד אי
בוד יכול אף בוד שבספינה יהא מהור ת"ל מעין מה מעין שעיקרו
בקרקע • אף מקוה שעיקרו בקרקע • או מה מעין משהר בכל
שהו אף מקוה משהר בכל שהוא ת"ל אך מעין • המעין משהר
בכל שהוא והמקוה בארבעים סאה : **ב** מנין אם טמא ויחרטו
ת"ל מקוה ומעין יהיה מהור אין לי אלא מעין את המקוה מנין מקוה •
את המקוה • מקוה את הכור • בוד את הכור • בוד את המקוה
מנין ת"ל מעין יהיה מהור בוד יהיה מהור ומקוה מים יהיה מהור :
ג אי מה מעין משהר בוחלים אף מקוה משהר בוחלין ת"ל אך
מעין • המעין משהר בוחלים • והמקוה באשכורן : **ד** מקוה מים •
לא מקוה כל משקים כולם • פרט לשנפל לתוכו מי כבשים ומי
צבעים ושינו את מראיו דברי רבי מאיר • שחיה ר"מ אומר כל
הפוסלו בשלשת לוגים פוסלים אותו בשינוי מראה • מי כבשים ומי
צבעים פוסלים אותו בשלשת לוגים כים ופוסלים אותו בשינוי
מראה רבי יוסי אומר כל הפוסל בשלשת לוגין אין פוסלין אותו
בשינוי מראה : **ה** ונוגע בנבלתם יטמא • הילל אומר אפילו הם
בתוך המים שחייתי אומר הואיל והארץ מעלה את הטמאים מטומאתן
והמקוה מעלה את הטמאים מטומאתן מה הארץ מצלת את המהורים
מלטמא אף המקוה יציל את המהורים מלטמא ת"ל ונוגע בנבלתם
יטמא אפילו הם בתוך המים : **ו** רבי יוסי הגלילי אומר ונוגע
בנבלתם יטמא במגע הם מטמאים ואין מטמאים במשא • והלא דין
הוא ומה אם בחמה שלא עשה דמה כבשרה מטמא במשא • שרץ
שעשה דמו כבשרו • אינו דין שיטמא במשא • ת"ל ונוגע בנבלתם
יטמא במגע הם מטמאים ואין מטמא במשא : **ז** רבי עקיבא אומר
ונוגע בנבלתם יטמא לרבות כלי עצם • הלא דין הוא מה אם העץ
שאביו מהור כלים הנעשים ממנו מקבלים טומאה • העצם שאביו
טמא אינו דין שיהיו כלים הנעשים ממנו מקבלים טומאה • לא אם
אמר בעין שהוא מכשיר בבית המנוגע תאמר בעצם שאינו מכשיר
בבית המנוגע הואיל ואינו מכשיר בבית המנוגע לא יהו כלים הנעשים
ממנו מקבלים טומאה ת"ל והנוגע בנבלתם יטמא • לרבות כלי עצם • ר'
ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הרי הוא אומר כל מעשה עוים
לרבות כל העשוי מן העוים אפילו מן הקרניים ומן הטלפיים ושאר
בהמה וחיה מנין ת"ל וכל מעשה א"כ למה נאמר עוים פרט לעופות :

הגהות מדרי"ד

[illegible]

פרק י וכל אשר יפול מגבלתם עליו יטמא במי חוא מדבר אברמן במיתתן דרי מיתתן אמר ר' אבהו כמאמר מן דרי חרי אברמן החי אמר למעלה לא אינו מדבר אלא כאמר מן המט: **ב** כגבלתם לא מן העצמות לא מן השניים ולא מן הצפרניים ולא מן השיער שלהם וטמא תנור אם שלם טמא אם חותכו פתור • מיכן אמר תנור שנמא כיצד מטהרים אותו חולקו לשלשה וטור את המפילה עד שיהא בארץ • ר"ס אמר אין צריך לנרר המפילה ולא עד שיהא בארץ אלא ממעט מבענים ארבעה מנחים • רבי שמעון אמר צריך להסיעו: **ג** חלקו לשנים אחד גדול ואחד קטן תגדל טמא והקטן פתור • חלקו לשלשה אחד גדול כשנים תגדל טמא והשנים קטנים פתורים • חלקו לשנים חס שוים טמאים מפני שאי אפשר: **ד** נטמא תנור אם שלם • טמא ואם חותכו דרי פתור • מאן אמר תנור שבא מחותך מבית האמן • עושה לו לימודים ונותנה עליו והוא פתור • נטמא • סילק את הלימודים פתור החידים לו פתור • מרחו במים מקבל טומאה אינו צריך להסיקו שכבר הוסק: **ה** תנור שומעני בין חדש בין ישן ודין הוא מימא בלי חרס וטימא תנור מה כלי חרס משתנימר מלאכתו אף תנור משתנימר מלאכתו דברי רבי אליעזר • אמר ליה רבי עקיבא הניס איפשר משאי אפשר אמר לו רבי אליעזר אף שאיפשר ראייה גדולה היא: **ו** חזר רבי עקיבא וחילף את הדין מימא כלי חרס וטימא תנור • מה כלי חרס משתנימר מלאכתו באור אף תנור משתנימר מלאכתו באור אי מה כלי חרס כשמו אף תנור כשמו • תנור קודם שהוסק תנור שמו ת"ל אך טאימתי מקבל טומאה משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנים • רבי יהודה אמר משיסיק את החדש כדי לאפות בישן סופגנים: **ז** יותך טמאים את שיש לו נתיצה יש לו טומאה את שאין לו נתיצה אין לו טומאה פרט לתנור של אבן ושל מתכת ולכירה של אבן ושל מתכת • מיכן אמר תנור של אבן ושל מתכת פתור וטמא משום כלי מתכות • ניקב נפגם נסדק עשה לו מפילה או מוסף של מים טמא וכמה יהיה נקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה: **ח** כירה של אבן ושל מתכת פתורה • וטמא משום כלי מתכות • נקבה נפגמה נסדקה עשה לה פמפומים טמאה • מרחו במים בין בפנים בין מבחוץ פתורה • רבי יהודה אמר מבענים טמאה מבחוץ פתורה: **ט** יותך טמאים את שיש לו נתיצה יש לו טומאה ואת שאין לו נתיצה אין לו טומאה מיכן אמרו האבן שהיה שופת עליה ועל התנור עליה ועל הכיור עליה ועל הכופה טמאה מפני שיש לו נתיצה • עליה ועל האבן עליה ועל הסלע עליה ועל הכותל פתורה מפני שאין לו נתיצה • עליה ועל זיו רואים שאם ינטל הכותל והוא עומד בפני עצמו טמא • ואם לאו פתור: **י** יותך יכול יתצם ודאי ת"ל וטמאים יהיו מקיימים אותו בטומאתם יהיו לכם • כל שהוא לצורכיהם לרבות ידות חלים מיכן אמר האבן היוצא מן התנור טמא וכן הכירה שלש אצבעות חיבור • היוצא מן הכופה

[illegible]

פרשת ח יכול אף הדלעת שנפלה לאור התנור ולא הוכשרה תחא פמא ת"ל אשר יבוא עלי מים : אין לי אלא מים מני חטל והיין והשמן והדם והרפש והחלב ת"ל וכל משקה . אי כל משקה יכול מי תותים או מי פירות או מי רימונים ושאר כל מיני פירות ת"ל מים . מה מים מיוחדים שאין להם שם לווי אף אני מרבה חטל וחין והשמן והדם והרפש והחלב שאין להם שם לווי ומציא מי תותים ומי רימונים ושאר כל מיני פירות שיש להם שם לווי : **ב** יכול אפילו הם בבורות ובשיחים ובמערות יהו מכשירים . ת"ל בכלי יטמא . אין לי אלא שמילאן בכלים ממנין אם מילאן לנבל בהם את השיש ולכבם בהן את הכלים ת"ל בכל יטמא . אי בכל יטמא יכול בבורות ובשיחים ובמערות ת"ל כלי . מה כלי מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף כל תלוש מן הקרקע . מרבה אני את שמילאן לנבל בהם את הכלים שהם תלושים מן הקרקע ומציא את שבבורות ובשיחים ובמערות שאין תלוש מן הקרקע : **ג** יכול אפילו חישב שירדו לבורות ולשיחים ולמערות יהו מכשירים תלמוד לומר אשר ישתה . אין לי אלא שמילאן לשתיה ממנין אם חישב (לשתייה) להדיח בהם עצים ואבנים ת"ל מים . אי מים יכול אפילו חישב שירדו לבורות ולשיחים ולמערות יהו מכשירים ת"ל אשר ישתה . מה שתייה מיוחדת שיש עמה מחשבה אף אני ארכה את שחיב להדיח בהם עצים ואבנים שיש עמה מחשבה . ומציא את שחיב עליהם שירדו לבורות ולשיחים ולמערות שאין עמה מחשבה : **ד** משקה זה היין . אשר ישתה . זה הדם . וכן הוא אומר מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש . דברי רבי יהודה . רבי אליעזר אומר אשר ישתה פרט למשקה מרוח . אמר לו . אין משקים יוצאים לא לידי עופות ולא לידי פרה : **ה** וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא מלמד שהמשקים מטמאים את הכלים דברי ר' יהודה . רבי יוסי אומר אין טומאת המשקה לכלים מן התורה אלא מדברי סופרים . אמר רבי יהושע בן קרחה אמרתי לו ליהודה מפני מה אין אנו רואים את דברי רבי יוסי כרבי עמרם שאין טומאת משקים לכלים מן התורה אלא מדברי סופרים . שאין טומאה מן התורה עולין ידי טומאתה בו כיום . וכלים שנטמאו במשקים עולים ידי טומאתן בו כיום . רבי אומר תדע שאין טומאת משקים לכלים מן התורה אלא מדברי סופרים . שאין טומאה מן התורה מטמא כלי שטף מאחוריו שאין תוכו טמא וכלים שנטמאו במשקים תוכו טהור . אם כן למה נאמר משקה בכל כלי יטמא מלמד שחכלים מטמאים את המשקים . רבי אליעזר אומר אין טומאה למשקים כל עיקר תדע לך שהוא כן . שהרי העיד יוסי בן צרידה . על כי מטבחיא שהם דכין . רבי עקיבא אומר תשרץ מטמא את המשקים והמשקים מטמאים את הכלים . והכלים את האוכלים . הא למדנו ששלושה מטמאים בשרץ :

וכל

הגהות מהרי"ד

יִסְמָא לַמָּמָא אַחֲרִים וּלְלֹמֵד עַל כֹּכר הַשְּׁנִי שִׁימָמָא חֲשׁוּלִישִׁי הָא
כִּי צִדְדֵי הַתְּנֹדָה תַּחֲלִילָה וְהַכֹּכֵר כִּכְרִי וְהַנּוּנֹעַ בְּכִכְרִי שְׁלִישִׁי . אִמֵּר
רַבִּי יְהוֹשֻעַ מִי יִגְלֶה עֵפֶר מִבֵּין עֵינֶיךָ רַבִּי יִחְנֹן בֶּן זִכְאִי שְׁחִיתָ
אֹמֵר עֲתִיד דָּד אֶחָד לַמֶּדֶר הַכֹּכֵר הַשְּׁלִישִׁי שְׁאִין לֹמְקָרָא מִן הַתְּנֹדָה
וְהַדְרִי עֲקִיבָא הַלְמִידֶךָ הֵבִיא לוֹ מְקָרָא מִן הַתְּנֹדָה שְׁהוּא טַמָּא שְׁנֵאמֵר
כָּל אִשֶּׁר בְּתוֹכוֹ יִמָּא : ר"ל אוֹתוֹ תִּשְׁבְּרוּ יִכּוֹל יִשְׁבְּרוּ וְדֹאִי וְהִרִי
הוּא אִמֵּר כּוֹכ וְכָלִי חֶרֶם אִשֶּׁר יִנֵּעַ בּוֹ הִזֵּק יִשְׁבֵּר יִכּוֹל יִשְׁבְּרוּ
וְדֹאִי תִּלֵּי אוֹתוֹ תִּשְׁבְּרוּ אוֹתוֹ אֵתָה שׁוֹבֵר וְאֵי אֵתָה שׁוֹבֵר כָּלִי חֶרֶם
שֶׁל זֶכֶּ . ק"ו וְמָה אִם הַנּוּנֹעַ כּוֹכ הַחֲמֹדֶר אֵינוֹ מַעֲוֹן שְׁבִירָה הַנּוּנֹעַ
בְּשֹׁרֶץ תִּקַּל אֵינוֹ דִּין שְׁלֵא יַמְעֹן שְׁבִירָה . וְאִם כֵּן לִמָּה נִאֵמֵר
אוֹתוֹ תִּשְׁבְּרוּ מִלֵּד שְׁאִין לוֹ מַהֲרָה אֵלָּא שְׁבִירָתוֹ ד"א אוֹתוֹ אֵתָה
שׁוֹבֵר עַל מַהֲרָתוֹ וְאֵי אֵתָה שׁוֹבֵר אוֹכְלִים וּמַשְׁקִים לַמַּהֲרָתוֹ :

פרק ט יוכל אף הכלים מטמאים באויר כלי חרס ת"ל אוכל אוכלים מטמאים באויר כלי חרס * ואין כלים מטמאים באויר כלי חרס יוכל אף אוכלי בהמה יהיו מטמאים באויר כלי חרס * ת"ל האוכל האוכל אוכלי [אדם] מיוחדים מטמאים באויר כלי חרס * ואין אוכלי בהמה מטמאין באויר כלי חרס * או יוכל שאני מוציא את אוכלי בהמה שהישב עליהם למאכל אדם * ת"ל כל אוכל וטמא * יוכל כל אוכל תלמוד לומר אשר יאכל * פרט לאוכל סרוח * אוכל וטמא מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול וטמא לאחרים בבבל שהוא ת"ל אשר יאכל * הא אינו מטמא אלא בכביצה: י"ב יוכל המוקק צמיד פתיל בכלי חרס ונתון לתוך התנור יהא טמא ת"ל מכל האוכל ולא כל האוכל יוכל אף כלי שטף המוקק צמיד פתיל יהא מציל דין הוא אם כלי חס שלא הציל עצמו בלא צמיד פתיל באהל חמת הציל על מה שבתוכו בצמיד פתיל באהל חמת * כלי שטף שהציל עצמו בלא צמיד פתיל באויר כלי חרס אינו דין שיציל על מה שבתוכו בצמיד פתיל בלא צמיד פתיל באויר כלי חרס * להביא את המוקק צמיד פתיל בכלי שטף ונתון לתוך התנור * קל וחומר לכלי שטף שלא יציל על עצמו בלא צמיד פתיל באויר כלי חרס * ומה אם כלי חרס שהציל על מה שבתוכו בצמיד פתיל באהל חמת לא הציל את עצמו בלא צמיד פתיל באהל חמת * כלי שטף שלא הציל על מה שבתוכו בצמיד פתיל באויר כלי חרס אינו דין שלא יציל על עצמו בלא צמיד פתיל באויר כלי חרס * ואין הכלים מטמאים באויר כלי חרס * קל וחומר לכלי חרס שלא יציל על מה שבתוכו בצמיד פתיל באהל חמת כלי חרס * לא הציל על מה שבתוכו באויר כלי חרס בצמיד פתיל * כלי חרס שלא הציל על עצמו בלא צמיד פתיל באהל חמת אינו דין שלא יציל על מה שבתוכו בצמיד פתיל באהל חמת ת"ל וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא * הא יש צמיד פתיל עליו מהור :

שעל זה כוונת בעלי הספר וז' והזין סובב ב'רמב"ם פ"א מה' טומעות אובלגין דין ג' וסמ"י
 שם סו' רמ"ם: ב' וכול אפי' הם צבורות כו' ע' משנה ו' פ"ד ומשקלן וחס כפי' הר"ם
 ובגמ' פסחים ט"ז: ונבוא' שם ורש"י מולין ט"ז: וכל לעמין הכשר והובלג' מ'רמב"ם ידע פ"ב
 מה' טומעות אובלגין וסמ"י פשן רמ"ם: לגבל בהם את הטעו ולהקח מהם את הכלים כו'
 לגבל בהם את הטעו ולהקח בהם את הכלים ככלל ד"ת וע' רש"י מולין ד' ט"ז: והובלג' בסמ"י
 עשן רמ"ם: א' וכול אפי' השבט שמדלו לצבורת כו' ע' וירושלמי פ"ה ע"ז עירובין הלכס ו':
 וסמ"י ג' וכל בדרך ושתה וליעל מיני' כמבי מסר רש"י על ארץ כנען וקח' ארס ואת
 אחיו לא יאמי' קח' קול הסערה ודכתיב וד' וכלים ישמה ב'רמב"ם במולין ל"ה: וז' ו
 ובמה יז': ויז' דתת' לאתפסין דאפי' דם מכה מכשר מ'רמב"ם מזה רש"י ו' בתוס' ויז' ו
 רעק: מיט' למשקל סרוב גמ' פסחים י"ח: ו' וע' רמב"ם פ"א מה' טומעות אובלגין ד' ו
 יז' דין ל"ה ט"ז וז' ח"ט וע' גמ' פסחים ט"ז: וז' א' הלכ' עשיתם ופסלם מ'חלוב לאדם
 וע"ש בגמ' ד' ט"ז: וזאת כו' וע' גמ' כריתות כ"א: אין המשקין יוצאין לא יד' פרה וכל
 יד' עופות ככלל וז' בתוספתא ע"ה ורש"י פ"ד ורש"י פ"ד ורש"י פ"ד ורש"י פ"ד ורש"י פ"ד
 דברי רמב"ם פ"ב מה' טומעות אובלגין וירושלמי פ"א ע"ז עירובין ופ"ה כ' קח משקין
 זה מועיל להם ליתר: ד' גמ' פסחים ט"ז יז' וז' רמב"ם ידע פ"א מה' טומעות
 הטומאות: שאין טומאה מן הפורס לכלי שטן עולין יד' טומאתן בו ביום כ"ה מילה וז'
 גמ' יבנה י"א: מלמד שכלים טומאתין על המשקין ויבדלוהו הסומא שכלים טומאתין וכל
 המשקין: שהיו יוס' כן הפיר' את לרדס על מה' יד' מ'טומאת' כו' ככלל ד"ת וז' בגמ'
 פסחים שם וז' ב'רמב"ם פ"א מה' טומעות אובלגין פסק דאין מתעממין וז' דהא וס' כפ"ד
 דאין טומאה משקין וז'רמב"ם ב'רמב"ם כפ"ד ורמב"ם פ"ה כ' רש"י פ"ה מ'טומעות
 וטומעות משקין וז'רמב"ם ו' גמ' פסחים ט"ז וע"ש בגמ' פ"ה כ' פ"ה וק"ם: רש"י פ"ה
 כפ"ד מ'טומעות פ"ה משקין וז' גמ' פסחים כ' וע"ש:

[illegible][illegible][illegible]

שמיני ג ספרא פרשתא ו ז

פרק ח שֶׁק אֵין לִי אֵלָא שֶׁק מִנִּין לִרְבוּת אֶת הַקְּלָקִלִים וְאֶת הַחֶבֶק
 ת"ל אוֹ שֶׁק • יְכוּל יִטְמֵא חֻבִּלִּים וּמִשְׁיחוֹת • ת"ל שֶׁק • מֵה
 שֶׁק מִיֶּחָד מִזֵּי וְאֵרֹג אֵף אֵין לִי אֵלָא מִזֵּי וְאֵרֹג • בְּ וְהֵלָא הוּא אוֹמֵר
 בְּמַת וְכֹל מַעֲשֵׂה עֲזִים יְכוּל יִטְמֵא חֻבִּלִּים וּמִשְׁיחוֹת וְדִין הוּא מִיטָא אֶת
 הַמַּת וּמִיטָא חֲשָׁרָן מֵה הֲשָׁרָן לֹא מִיטָא בּוֹ אֵלָא מִזֵּי וְאֵרֹג אֵף הַמַּת
 לֹא יִטְמֵא בּוֹ אֵלָא מִזֵּי וְאֵרֹג • הֵן אִם חִקֵּל בִּשְׂרָף הִקֵּל • נִקֵּל בְּמַת
 הַחֲסוּד • אֵלָא יִטְמֵא חֻבִּלִּים וּמִשְׁיחוֹת ת"ל בְּגַד וְעוֹר בְּגַד וְעוֹר
 לְזִוִּשׁ • מֵה בְּגַד וְעוֹר אֲמֹרִים בִּשְׂרָף לֹא מִיטָא בּוֹ אֵלָא מִזֵּי וְאֵרֹג
 אֵף בְּגַד וְעוֹר • אֲמֹרִים בְּמַת לֹא יִטְמֵא בּוֹ אֵלָא מִזֵּי וְאֵרֹג • דְּ אֵין
 לִי אֵלָא שֶׁק הַעֲשׂוֹי מִן הָעֲזִים הַעֲשׂוֹי מִן הַחֲזִיר וּמִנְבֵּה שֶׁל פֶּרֶה
 מִנִּין • ת"ל שֶׁק • אֵין לִי אֵלָא חֲשָׁרָן הַמַּת מִנִּין וְדִין הוּא וְמֵה אִם
 שְׂרָף הִקֵּל עֲשֵׂה בּוֹ מַעֲשֵׂה חֲזִיר כַּמַּעֲשֵׂה עֲזִים הַמַּת הַחֲסוּד לֹא
 נַעֲשֵׂה בּוֹ מַעֲשֵׂה הַחֲזִיר כַּמַּעֲשֵׂה הָעֲזִים • הֵן אִם רִיבָה
 מִזֵּמַּת הָעֶרֶב מְרֻבָּה • אֲרֻבָּה מִזֵּמַּת שִׁבְעָה מַעֲוָה • ת"ל בְּגַד
 וְעוֹר • בְּגַד וְעוֹר לְזִוִּשׁ • מֵה בְּגַד וְעוֹר אֲמֹרִים בִּשְׂרָף • עֲשֵׂה בּוֹ
 מַעֲשֵׂה חֲזִיר כַּמַּעֲשֵׂה עֲזִים • אֵף בְּגַד וְעוֹר אֲמֹרִים בְּמַת נַעֲשֵׂה בּוֹ
 מַעֲשֵׂה חֲזִיר כַּמַּעֲשֵׂה עֲזִים • ׀ כֹּל כִּלִּי לִרְבוּת הַקִּלְעֹה וְהַקְּסִיעֹה וְהַתְּפִילָה
 אוֹ יְכוּל שְׁאֵנִי מְרַכֵּה אֶת חַעֲץ וְאֶת הָעֵבֹת • ת"ל אֲשֶׁר יַעֲשֵׂה מֵלֹאכָה
 בָּהֶם • לֹא הָעוֹשֶׂה מֵלֹאכָה כְּאַחֲרִים • ׀ אוֹ יְכוּל שְׁאֵנִי מְרַכֵּה אֶת
 הַמִּזֵּי כִלִּים ת"ל בָּהֶם פֶּרֶט לַחֲפוּי כִלִּים • ׀ כִּמִּים יוֹבֵא כּוֹלֹ כְּאֹחַת
 יְכוּל מִקְצָתוֹ ת"ל וְכֹא הִשְׁמֵשׁ וְשִׁחַר • מֵה מִחֲרָה אֲמֹרָה לִמְטָן בִּיאַת
 שִׁמֵּשׁ כֹּלֹ כְּאֹחַת אֵף כֹּאן בִּיאַת כִּלִּי כֹלֹ כְּאֹחַת • ׀ וּמִטָּא עַד
 הָעֶרֶב יְכוּל לִכְלֹ דְּבַר תִּלְכוּד לִזְמַר וְשִׁחַר • אִי וְשִׁחַר יְכוּל לִכְלֹ דְּבַר
 תִּלְמוּד לִזְמַר יִטְמֵא עַד הָעֶרֶב הֵא כִּיצַד מִחֲזֹר לַחֲלוּץ מִכְּעוֹד יוֹם
 וְלִתְרוּמַת מִשְׁתַּחֲשָׁךְ •

פרשתא ז כלי חרס אין לי אלא כלי חרס מנין לרבות כלי נתר

ת"ל וכלי חרס • מנין לרבות את האהלים ודין
הוא ומה אם כלי עץ שמימא פשוטים מותר אהלים כלי חרס שמימא
פשוטים אינו דין שנמסר אהלים ת"ל כלי חרס לרבות את האהלים
מנין לרבות שבדי כלי חרס ת"ל וכל כלי חרס : ב אשר יפול מהם
יש מהם למסא ויש מהם שלא למסא פרט לתרנגול שבלע את
השרץ ונפל לאויר התנור מותר ואם מת ממא : ג מיכן אמרו הדקים
שבכלי חרס • הם קרקרותיהם ודופנותיהם יושבים שלא מסומכים
שיעורן בכדי סיכת קמן ועד לזג מלוג ועד סאת כרביעית מסאה
ועד סאתים בחצי לוג • מסאתים ועד שלש ועד חמש סאים בלוג
דברי רבי ישמעאל • רבי עקיבא אומר אני איני נותן בהם מידה
אלא הדקים שבכלי חרס הם קרקרותיהם ודופנותיהם יושבים שלא
מסומכים שיעורן מכדי סיכת קמן ועד קדירות דקות מקדירות דקות
ועד חביות לודיות כרביעית • מלודיות ועד לחמיות בחצי לוג •
מלחמיות ועד חצכים גדולים בלוג • נשתקע הדבר ולא נאמר עכשיו •
דבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומר חצכים גדולים שיעורן בשני
לוג חפכים הגלילים והחבינות שיעור קרקרותיהם כל שהם ואין
להם דפנות : ד אל תוכו את שיש לו תוך ממא ואת שאין לו תוך
מחור פרט למיטת ולכסא ולספסל ולשולחן ולספינה ומנורה של חרס •

הגהות מהרי"ד

[illegible]

פרשתא ז א מנין לרבנות כלי נתר משנה ריש פ"ב דכלים ורמב"ם פ"א מה' כלים דין י"ג וסמ"ג עשה רמ"ז : ומה ח"כ בלי פז שנימל פשוטים בכדי כלים לסוף

[illegible]

וזאת עדות העיד חזקיה אבי עקש לפני רבן נמליאל חזקן כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים: **ד** אל תוכו: מתוכו תוא מטמא ואינו מטמא מאחוריו הלא דין הוא מה כלי שטף שאינו מטמא מתוכו מטמא מאחוריו כלי חרס שמטמא מתוכו אינו דין שמטמא מאחוריו ת"ל מתוכו: מתוכו הוא מטמא ואין מטמא מאחוריו: **ו** קל וחומר לכלי שטף שיטמא מאויר ומה אם כלי חרס שאינו מטמא מאחוריו מטמא מאוירו: כלי שטף שמטמא מאחוריו אינו דין שיטמא מאוירו: ת"ל כלי חרס אל תוכו ואין כלי שטף אל תוכו: **ז** אל תוכו כשיפול לתוכו טמא ולא כשיפול לתוך תוכו כיצד חבית שהיא נתונה בתנור ופיח למעלה מן התנור השרץ בחבית אוכלים ומשקים שבתנור טהורים: וכי איזו מידה מרובה מידת לטמא או מידת ליטמא מרובה מידת לטמא מליטמא שהוא מטמא את אחרים מאחוריו ואין מיטמא אחוריו: ומה מקום שמטמא מאחוריו לא יטמא את תוך תוכו מקום שאין מטמא מאחוריו אינו דין שלא יטמא מתוך תוכו: או מרובה ליטמא מלטמא שהוא מטמא מתוך שאור ואינו מטמא את השאור: ומה במקום שניטמא מבית שאור לא נטמא מתוך תוכו: מקום שאין מטמא את השאור אינו דין שלא יטמא את תוך תוכו: או מרובה מידת לטמא מליטמא שהוא מטמא את אחרים מאחוריו ואינו מיטמא מאחוריו אף הוא יטמא את תוך תוכו אעפ"י שלא יטמא מתוך תוכו: ת"ל כל אשר בתוכו יטמא ולא מה שבתוך תוכו: **ח** יכול אעפ"י שניקבה ת"ל כל אשר בתוכו יטמא: וכמה הוא שיעורו של נקב בכלי חרס ככונס משקה ובכלי שטף כמוציא זיתים: **י** מיכן אמרו כוורת פחותה ופקוקת בקש ופשוט שלת לאויר חתנור השרץ בתוכה חתנור טמא: השרץ בתנור אוכלים ומשקים שבתוכה טמאים: רבי אליעזר אומר מצלת אמר רבי אליעזר אם הצילה במת החמור לא תציל בכלי חרס הקל: אמרו לו אם תצילה במת החמור שכן חולקים אוכלים תציל כלי חרס הקל שאין חולקים כלי חרס: **יא** אמר רבי יוחנן בן גורי אמרתי לו לרבי אליעזר אם תצילו אהלים מיד אהלים ובמת החמור מקום שמחיצה מצלת יצילו אהלים מיד אהלים בשרץ הקל מקום שאין מחיצה מצלת: אמר רבי יוסי אמרתי לו לרבי יוחנן בן גורי תמיה אני אם קבל רבי אליעזר סמך התשובה מפני שהוא חננדן אלא זו תשובה לדבר אם תצילו אהלים מיד אהלים במת החמור שכן עשה טפח על טפח על רום טפח כבית טהור: יצילו אהלים מיד אהלים בשרץ הקל שכן העושה טפח על טפח על רום טפח בכלי חרס טמא אמר לו הוא חננדן: **יב** כל אשר בתוכו יטמא ר"ע אומר אינו אומר טמא אלא יטמא

ואין מקום הבידית 11 בכאן חלה לקמן אשר תבית דעות קודם בדיעת ד' וביט בריט
ותקנו: 12 הוא במחשבה ג' פ"ב דכלים ובחומות ע"ס וע"פ בפי' ה"ט והע"ס והיה
דעון פי' ג'ע' אומר שמשקע סדור שאל לומר קולא ויטא מוסר ורע"ב אומר קולא מוסר
מיתא ששעורו ב"ב לנתיב ודומותיו 13 (הובא בפי' ד' ור"ס) והובא בפי' ד' ור"ס: 14
ד' מ"ט למטה וכו' מ"ט ג' פ"ב דכלים וע"פ ברי"ט ובגמ' בכורות י"ט. ובדרכי פי' י"ז
והובא ברי"ט פי' מ"ח כלים דין א' ופי"ח דכלים דין א' ובמ"ג ענין רמ"ס ל"א בדיעת
תבית והע"ס והיה מוטעם ב"ב פסוקים טעמים וכו' פי' ע"ס: 15 ה' פ' סולין י"ז ב"ב:
וע' רח"ט פי' מ"ח כלים הלכה ב' א' וסמ"ג ענין רמ"ס: 16 ולא כשישול לפון עובד גמ' פ"א
למולין ל' רח"ט ורמ"ס פי' מ"ח כלים דין א' וסמ"ג ענין רמ"ס: 17 בדיעת מוטעם ב' פ"א
דכלים ורמ"ס ע"ס דין א' שהוא מוטעם שאלו ב"ב ר"ס ור"ס בדיעת ונבטל על מדרשו
כשתעין במחשבה א' פ"א דכלים ופי' סמ"ג דמי דבי ר"ס והסמ"ג פ' מקד' ל' קל"ד ע"ב וע"ב:
דן מ"ד בדיעות וכו' מחשבה ג' פ"א דכלים ורמ"ס ופי"ח ע"ס: 18 ענין מוטעם מדינת שאלו ב"ב
ר"ס: 19 י' כורות פסוקים מוטעם ר"ס דכלים ורמ"ס פי' מ"ח כלים דין א' ופי"ח ע"ב: 20 ה"ט
ובתוספתא א' דכלים ומוטעם גמ' ובמ"ג ופי"ח ר"ס: 21 ומוס' וכו' ר"ס לדיעות כסמ"ג
כ"ל ע"ס בנפח על טעם על דוס טעם ס"ל לר"ס שאלת בתגור: 22 א"ל עין ע"ס טעם על דוס
טעם בבית טעור ורמ"ס במחשבה א' מקד' שלטי דאסלח: 23 י"ב אינו אומר ר"ס מוטעם לטעם
אסמ"ג

האדם • (ואינן משמשים את האדם) : ה' כלי עץ יכול השידה תיבה
ומגדל וכזורת קש וכזורת קנים וכו' ספינה אלכסנדריה שיש להם
שוליים והם מחזיקים ארבעים סאה לח שהם כוריים ביבש • ת"ל
מכלי עץ ולא כל כלי עץ • או יכול שאני מוציא דרור עגלה
וקסתות מלכים ועריבת העובדים וכו' ספינה קטנה והארון ת"ל כל
כלי עץ ריבה • מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו • אחר
שריבה הכתוב מיצט • ת"ל שק • מה שק מיוחדים שהוא מטלטל
במלאו אף אני ארבה דרדור עגלה • וקסתות מלכים • ועריבת
העובדין • וכו' וספינה קטנה והארון שהם מטלטלים במלואם •
ומוציא אני השידה התיבה ומגדל וכזורת קש וכזורת קנים וכו'
ספינה אלכסנדריה שיש להם שוליים והם מחזיקים ארבעים סאה
לח שהם כוריים ביבש שאינן מטלטלים במלאו : ה' ר"ם אומר כל
שמינו חכמים במהרה מהור והשאר מלא • רבי יהודה אומר כל
שמינו חכמים במזמאה מלא והשאר מהור • אין בין דברי ר"ם
לדברי רבי יהודה אלא עריבת בעל הבית : ה' רבי נחמיה אומר
קופות הגדולות וסניגים גדולים יש להם שוליים והם מחזיקים ארבעים
לח שהם כוריים ביבש שאעפ"י שאין מטלטלים במלואם מטלטלים
במה שנשתייר בהם : ה' יבנם יכול אף חציפת ת"ל בנר כנר יכול
בנר גדול לבן המטמא כזב והמטמא בנגעים מנין גדול צבוע קמן
לבן • קמן צבוע עד שתהא מרבה להביא שביץ של סבכה וגננלים
מנין ת"ל [אין] בנר (בגדים) ריבה • מנין לעשות שאר כלים כבגדים
ת"ל מטמא יכול יטמא אדם וכלי חרס • ת"ל בנר • בנר הוא מטמא
ואין מטמא לא אדם ולא כלי חרס • מנין לרבות את חלכדים ת"ל
או בנר : ה' עור יכול אף עורות שבים יהו מטמאים • ודין הוא
טימא בנגעים וטימא בשרצים • מה נגעים פטר בהם עורות של
ים אף שרצים יפטור בהם עורות של ים : ה' קל וחומר ומה אם נגעים
שטימא בהם שתי וערב פטר בהם עורות של ים שרצים שלא טימא
בהם שתי וערב אינו דין שיפטור בהם עורות של ים • לא אם אמרת
בנגעים שלא טימא בהם צבועים • תאמר בשרצים שטימא בהם
צבועים • הואיל וטימא בהם צבועים יטמא בהם עורות של ים
ת"ל בנר • מה בנר מין הגדל בארץ אף עור מין הגדל בארץ • או
יכול שאינו מוציא את שחיבר לו מין הגדל בארץ כל שהוא ת"ל
בעור אי בעור יש להביא את שחיבר לו מן הגדל בארץ כל שהוא
אפ"י חוט אפילו משיחה ובכלר שיחברנו לו כדרך חיבורו לטומאה :
י"א יכול אף עור מצה ועור האיפה במשמע ת"ל מלאכת עור יצאו
עור המצח ועור האיפה שלא נעשה בהם מלאכה • אוציא עור
המצח ועור האיפה שלא נעשה בהם מלאכה ולא אוציא עורות
רצועות ומגדלים שאינן כלי • או יכול שאני מוציא עורות אחרים
שכן כלים תלמוד לומר כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם לרבות
עורות אחרים :

שש

מהרי"ד

[illegible]

פרק ז' טמאים לרבות עורותיהם יכול עורות כולם ת"ל אלה אלו
עורות הטמאים עור האנקה . הכח והלטאה והחומט .
רבי יהודה אומר הלטאה כחולדה . רבי יוחנן בן גורי אומר שמונה
שרצים יש להם עורות : **ב** **טמאים לרבות ביצת השרץ וקליפת**
השרץ . יכול אף על פי שלא ריקמה ת"ל בשרץ מה שרץ משירקם
אף ביצת משתירקם . יכול אף על פי שהיא סתומה ת"ל הנוגע יטמא
את שאיפשר לו ליגע טמא . עד כמה תינקב . עד כשעורה שכן
איפשר לו ליגע בכשעורה : **ג** **טמאים מלמד שמצטרפים זה עם זה**
יש דם בדם ובשר בבשר . דם בבשר ובשר בדם . בין במין אחד בין
בשני מינים : **ד** **כל הנוגע בהם יטמא לרבות ידות הכלים . או יכול**
שאני מרבה יתר משיעורה ת"ל לכם כלהו לצורכיהם דברי רבי
עקיבא . אמר לו ר' יוחנן בן גורי הכתוב אומר במטמא ואתה אומר
במיטמא . אמר לו רבי עקיבא אף אני אומר כל הנוגע בהם יטמא
עד הערב . אין האוכל אוכלים טמאים ולא השותה משקים טמאים
מטמאים מומת ערב . **ה** **כל הנוגע בהם יכול בחייהם ת"ל במותם**
אי במותם יכול לא בשחיטתן . ת"ל בהם אע"פ שהוטים . חא מה
אני מקיים בהם במותם ולא בחיים : **ו** **כל הנוגע בהם יכול בכולם ת"ל**
בהם אי מהם יכול במקצתם ת"ל בהם . הא כיצד שיגע במקצתו
שהוא ככולו שיערו חכמים כבעדשה שכן החומט תחילת ברייתו
כבעדשה . רבי יוסי ברבי יהודה אומר כזנב חלטאה :

פרשתא ו וכל אשר יפול עליו מהם כמותם יטמא * כמי הוא מדבר אם כמיתתן חרי מיתתך אמור אם באבר מן חמת חרי אבר מן חמת אמור למטן * הא אינו מדבר אלא באבר מן חתי * הלא דין הוא מה אם בהמה שלא עשה דמה כבשרה אבר מן החי ממנה מטמא * שרץ שעשה דמו כבשרו אינו דין שיהא אבר מן החי ממנו מטמא * לא אם אמרת בבהמה שהיא מטמאה במשא תאמר בשרץ שאינו מטמא במשא * הואיל ואינו מטמא במשא לא יהא אבר מן החי ממנו מטמא * ת"ל וכל אשר יפול עליו מהם כמותם יטמא לרבות אבר מן החי : **ב** יכול אפילו תליז בו כשערה ת"ל אשר יפול הא אינו מטמא אלא כשיפול : **ג** יכול הבשר הפורש מן החי יטמא * ת"ל כמותם * מה מיתה שאין לה חליפים אף אבר מן החי שאין לה חליפים דכרי ר' יוסי הגלילי * רבי עקיבא אומר מה מיתה גידים ועצמות אף אבר מן החי גידים ועצמות * רבי אומר מה השרץ כשר גידים ועצמות אף אבר מן החי ככרייתו כשר גידים ועצמות : **ד** כלי עץ יכול הסולם והקולב והנחותה והסנורה * ת"ל מכלי עץ ולא כל כלי עץ * או יכול שאני מרבה השולחן והמטבא והדולפקי * ת"ל לכל כלי עץ ריבה * מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב מיעט ת"ל שק * מה שק מיוחד שהוא משמש את האדם ואת משמשי האדם * אף אני מרבה השולחן והדולפקי שהם משמשים את האדם ואת משמשי האדם * ומציא את הסולם שהוא משמש את האדם ואינו משמש משמשי

הגדות

[illegible]

שמיני ג ספרא פרשתא ד ה

פרשת ה וזה לכם הטמא בשרץ השורץ על הארץ וחלמא והעכבר והצב למינהו והאנקה והכת והחלמא והחומט והתנשמת • אלה הטמאים לכם בכל השרץ מה תל לפי שנאמר לא תטמאו בהם ונטמאתם בהם שומע אני מוטאת הנזות וטומאת הקדושות • תל החולד והעכבר והצב למינהו • טמאים יכול יהו אלו טמאים אדם וכלים ואלו יהו טמאים אדם • אלא אלו כלים או כלים ולא אדם תלמוד לומר אלה • אין לך אלא אלו • או אינו מוציא אלא אלו • שלא היה בענין הפרט מה הפרט מפורש בעל עצמות ופרה ורבה אף אינו מוציא אלא כל שאינו בעל עצמות ופרה ורבה • מנין בעל עצמות ואינו פרה ורבה • או אינו בעל עצמות ופרה ורבה • עד שאתה מרכה את בעל עצמות שהם פרים ורבים • תל אלה הטמאים לכם בכל השרץ אין לך טמא בשרץ אלא אלו בלבד • זה לכם הטמא להביא את דמו שיטמא כבשרו • וחלא דין הוא ומה אם בהמת שהיא טמאה במשא לא עשה דמה כבשרה שרץ שאינו טמא במשא אינו דין שלא נעשה דמו כבשרו • תל זה טמא להביא את דמו שיטמא כבשרו • ג יכול יכשיר הזרעים ודין הוא ומה אם בהמה שאינו טמא מוטאה חסירה מכשיר את הזרעים • דם השרץ שהוא טמא מוטאה חסירה אינו דין שיהא מכשיר את הזרעים תל לכם לכם הוא טמא ואינו מכשיר את הזרעים • ד מתוך שנאמר עכבר יכול אף עכבר של ים יטמא • וחלא דין הוא טמא בחולדת וטימא בעכבר • מה חולדה מין חנדל על הארץ אף עכבר מין חנדל על הארץ • או מה חולדה כמשמעו אף עכבר כמשמעו • אף אני אביא עכבר שבים ששמו עכבר • תל על הארץ להוציא את שבים • או אינו אומר על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא תל השרץ כל מקום שהוא שורץ יטמא • ו או אינו אלא השורץ יטמא עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאין שורץ לא יטמא • ודין הוא טמא חולדה וטימא עכבר מה חולדה כמשמעו אף עכבר כמשמעו • אי מה חולדה פרה ורבה אף עכבר פרה ורבה • יצא עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאין פרה ורבה תל בשרץ להביא את העכבר שחציו בשר וחציו אדמה • הנוגע בבשר טמא ובאדמה טהור רבי יהודה אומר אף הנוגע באדמה שכנגד הבשר מאחוריו טמא • ו צב זה הצב למינהו לרבות מינים של צב חרברר וכן הנפילים סלמנדרא כשהיה רבי עקיבא מניע לפסוק זה היה אומר מה רבו מעשיך ה' וגו' • יש לך בריות גדילות בים וגדילות ביבשה • גדילות בים אם עלו ליבשה סתו • והגדילות ביבשה אם עלו בים סתו • גדילות באור וגדילות באור גדילות באור אם פרשו לאור סתו • גדילות באור סתו • גדילות באור אם פרשו לאור סתו • מקום חיות של זה מיתתו של זה ומקום חיות של זה מיתתו של זה ואומר מה רבו מעשיך ה' כולם וגו' •

טמאים

הגהות מהרי"ד

[illegible]

פרק ו לכל הבהמה להביא את השלל שהיא אבר מן הצמר
ממנו מטמא מטמאים מלמד שמצטרפים זה עם זה * יכול
יצטרפו למתים ת"ל הם יכול לא יצטרפו למתים והחמורים * אבל
יצטרפו עם נבילות הקלות ת"ל הם * כל הגנוע בהם יטמא להביא
את ברמה מטמא שלא תהא שחיטתה מותרת : והלא דין
הוא שרץ אסור באכילת ובהמה מטמא אסורה באכילה * מה שרץ
אין שחיטתו מותרת אף בהמה מטמא אין שחיטתה מותרת :
או כלך לדרך זו טרפה אסורה באכילה ובהמה מטמא אסורה
באכילה מה שריפה שחיטתה מותרת אף בהמה מטמא הטהרה
שחיטתה : ד נראה למי דומה דנין דבר שאינו למינה שחיטה מדבר
שאין למינה שחיטה ואל תזכיר טריפה שיש למינה שחיטה * או
כלך לדרך זו דנין דבר שמטמא במשא * מדבר שמטמא במשא *
ואל יזכיר שרץ שאינו מטמא במשא * ת"ל כל הגנוע בהם יטמא *
להביא בהמה מטמא שלא תהא שחיטתה מותרת : ד כל
הולך על כפיו זה הקוף כל חולץ להביא את הקופר ואת חולדת
הסנאים * ואת אבני השדה ואת כלב חים זו חיה טהורה * חיה
מטמא מנין ת"ל התולכת על ארבע * כל חיה להביא את הפיל :
אם נאכרז למעלה למטה נאמרו למטה אלא העליונים באבר מן
החי * והתחתונים באבר מן המת * והלא דין הוא ומה אבר מן החי
שחבשך הפורש ממנו טהור הרי הוא מטמא * אבר מן המת שחבשך
הפורש ממנו טמא אינו דין שהיא טמא * לא אם אמרת באבר מן החי
שאיסורו נזהר בכני נח כישראל * תאמר באבר מן המת שאין איסורו
נזהר בכני נח כישראל ואין איסורו נזהר בכני נח כישראל לא
יטמא * ת"ל הגנוע והנושא להביא אבר מן המת : ד הגנוע יטמא עד
הערב ואין הגנוע מטמא בנדים * והלא דין הוא ומה אם במקום שלא
נמסאו מחמת עצם במשא * נמסאו מחמת הנושא * מקום שיטמאו
מחמת עצם במגע אינו דין שנמסאו מחמת הגנוע ת"ל חנוע יטמא עד
הערב ואין הגנוע מטמא בנדים : ד והנושא יכבס בנדיו מלמד שהנושא
מטמא בנדים * והלא דין הוא ומה אם במקום שנמסאו מחמת עצם
במגע לא נמסאו מחמת הגנוע * מקום שלא נמסאו מחמת עצמן
במשא אינו דין שלא יטמאו מחמת הנושא ת"ל והנושא יכבס בנדיו *
מלמד שהנושא מטמא בנדים : ד ק"ו שלא יטמאו מחמת עצם
במגע * ומה אם במקום שנמסאו מחמת הנושא * לא נמסאו מחמת
עצם * מקום שלא נמסאו מחמת הגנוע אינו דין שלא יטמאו מחמת
עצם במגע ת"ל כל הגנוע בהם יטמא בין אדם בין כלים : ד ק"ו
שיטמאו מחמת עצם במשא * ומה אם במקום שלא נמסאו מחמת
הגנוע נמסאו מחמת עצם במגע * מקום שנמסאו מחמת הנושא
אינו דין שיטמאו מחמת עצם ת"ל לכם * לכם הם מטמאים ואין
מטמאים לא אוכלים ולא משקים ולא כלים במשא הנושא ולא הנישא :

[illegible]

חֲתָוּר • דִּין הוּא וְמָה אִם בְּחֶסֶד שְׂאִינָה מְטַמֵּא בְּנִידִים אֲכִית הַבְּלִיעָה
 אֲכַר מִן הַחַי מְטַמֵּא • עָרָף מְטַמֵּא בְּנִידִים אֲכִית הַבְּלִיעָה אִינוּ
 דִּין שִׂיחָא אֲכַר מִן הַחַי מְטַמֵּא • ת"ל שִׁסַּע אֵין לִי אֵלָא בְּחֶסֶד מְחוּרָה
 בְּחֶסֶד מְטַמֵּא מִנֵּן ת"ל לֹכֵל הַבְּחֶסֶד • חִיה מְחוּרָה מִנֵּן ת"ל מְפָרֶסֶת •
 חִיה מְטַמֵּא מִנֵּן ת"ל פָּרֶסֶת • לְשׁוּעִים מִנֵּן ת"ל וְשִׁסַּע • לֹאֵין
 שִׁסּוּעִים מִנֵּן ת"ל אִינְנָה שׁוּסַעַת • מַעֲלַת נִרָה בְּבַחֶסֶד מִנֵּן • ת"ל
 עֲלַת נִרָה • לְשֹׁאֵין מַעֲלָה נִרָה מִנֵּן ת"ל אִינְנָה מַעֲלָה • וְחֵלָא חֲדִיד
 מְפָרִים וְשִׁסּוּעִים • יֻכּוֹל לֹא יִהְיֶה אֲכַר מִן הַחַי מְטַמֵּא חִימִינוּ ת"ל נִרָה
 אִינְנָה מַעֲלָה מְטַמֵּא הוּא • בְּ כַּמָּה הוּא מְדַבֵּר אִם בְּמִיתַתָּן חֲרִי מִיתַתָּן
 אֲמִירָה • אִם בְּאֲכַר מִן הַמֵּת חֲרִי אֲכַר מִן הַמֵּת אֲמִירָה לְמַטָּה • חֵא
 כַּמָּה זֶה מְדַבֵּר בְּאֲכַר מִן הַחַי • חֵלָא דִּין הוּא מְטַמֵּא תֹאדָם מְטַמֵּא
 הַבְּחֶסֶד מִה אֲדָם אֲכַר מִן הַחַי מְטַמֵּא חִימִינוּ אִף בְּחֶסֶד יִהְיֶה אֲכַר
 מִן הַחַי מְטַמֵּא חִימִינוּ • דְּ הֵין אִם תְּחַמִּיד כְּאִדָם בְּטוּמָא חֲסוּרָה
 נַחֲמִיד בְּבַחֶסֶד בְּטוּמָא קְלָה • אִנִּי אֲדוֹנִינוּ מִן שְׂרָצִים קְלִים •
 מְטַמֵּא בְּבַחֶסֶד מְטַמֵּא חִימִינוּ מִן הַחַי מְטַמֵּא אִף
 כַּמָּה יִהְיֶה אֲכַר מִן הַחַי מְטַמֵּא • דְּ הֵין אִם תְּחַמִּיד בְּשִׁרְץ
 שְׁעֵשָׁה דְּמֹו כְּבִשְׂרֹו נַחֲמִיד בְּבַחֶסֶד שְׁלֹא עֵשָׂה דְּמָה כְּבִשְׂרָה • אִנִּי
 אֲדוֹנִינוּ מִן אֲכַר מִן הַמֵּת שְׁאֵין אִיסוּרֹו נִוְהַנּוּ בְּכַנִּי נַח כִּישְׂרָאֵל חֲרִי הוּא
 מְטַמֵּא • אֲכַר מִן הַחַי שְׁאִיסוּרֹו נַחֲנֹו בְּכַנִּי נַח כִּישְׂרָאֵל אִינוּ דִּין
 שִׁיטְמָא • לֹא אִם אֲמִירָה בְּאֲכַר מִן הַמֵּת שְׁהַבְּשֵׁר הַפּוֹרֶשׁ מִמֶּנּוּ מְטַמֵּא
 תֹאמֵר בְּאֲכַר מִן הַחַי שְׁהַבְּשֵׁר הַפּוֹרֶשׁ מִכֶּנּוּ מְחוּר • וְהוּאִיל הַבְּשֵׁר
 הַפּוֹרֶשׁ מִמֶּנּוּ מְחוּר לֹא יִטְמָא ת"ל כֹּל הַנוֹעֵץ וְהַנוֹשֵׂא לְרִכּוּת אֲכַר מִן
 הַחַי • וְיֻכּוֹל אִף בֶּשֶׁר הַפּוֹרֶשׁ מִן הַחַי יִטְמָא ת"ל נְבִילָה • מַה נְבִילָה
 שְׁאֵין לָהּ חִילוּפִים אִף אֲכַר מִן הַחַי שְׁאֵין לָהּ חִילוּפִים דְּבָרִי רַבִּי יוֹסִי
 הַגִּלְלִי • רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר מַה נְבִילָה נִידִים וְעֻצְמוֹת אִף אֲכַר מִן הַחַי
 נִידִים וְעֻצְמוֹת • רַבִּי אֹמֵר מַה נְבִילָה כְּבִרְיִיתֹו בֶּשֶׁר נִידִים וְעֻצְמוֹת
 אִף אֲכַר מִן הַחַי כְּבִרְיִיתֹו בֶּשֶׁר וְנִידִים וְעֻצְמוֹת • וְ הַנוֹעֵץ יִטְמָא עַד
 הָעֶרֶב וְאֵין הַנוֹעֵץ מְטַמֵּא בְּנִידִים וְחֵלָא דִּין הוּא וְמָה אִם מִשָּׂא מוּעֵט
 חֲרִי הוּא מְטַמֵּא בְּנִידִים מִנֵּן מְרוּבָה אִינוּ דִּין שִׁיטְמָא בְּנִידִים ת"ל
 הַנוֹעֵץ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב וְאֵין הַנוֹעֵץ מְטַמֵּא בְּנִידִים • דְּ הַנוֹשֵׂא
 יִכְבֵּס בְּנִדְיוֹ מִלְּמַד שֶׁהַנוֹשֵׂא מְטַמֵּא בְּנִידִים וְחֵלָא דִּין הוּא וְמָה אִם
 מִנֵּן מְרוּבָה אִינוּ מְטַמֵּא בְּנִידִים מִשָּׂא מוּעֵט אִינוּ דִּין שְׁלֹא יִטְמָא ת"ל
 הַנוֹשֵׂא יִכְבֵּס בְּנִדְיוֹ מִלְּמַד שֶׁהַנוֹשֵׂא מְטַמֵּא בְּנִידִים • וְיֻכּוֹל אִף
 הַצִּיפָה תִּלְמוּד לִמֹּד בְּנִד • אִי בְּנִד יֻכּוֹל בְּנִד גְּדוֹל לְבֹן מְטַמֵּא בּוֹכ
 וְשִׁטְמָא בְּנִנְעִים • וּמִנֵּן גְּדוֹל צִבּוּעַ קֶטָן לְבֹן • חֵא קֶטָן צִבּוּעַ עַד
 שְׂאֵתָה מְרִבָּה שְׁבִיץ שֶׁל סַכְכָּא חֲנֻנְגִּלִים ת"ל בְּנִד בְּנִדְיוֹ רִיבָה • מִנֵּן
 לְעֻשׂוֹת שְׂאֵר כִּלִּים כְּבָנִידִים • ת"ל מְטַמֵּא • יֻכּוֹל יִטְמָא אֲדָם וְכֹלִי חֶרֶס
 ת"ל בְּנִד • בְּנִד הוּא מְטַמֵּא וְאִינוּ מְטַמֵּא אֲדָם וְכֹלִי חֶרֶס • מִנֵּן
 לְרִכּוּת הַצִּיב חִיוּצָא מִמֶּנּוּ וְשַׁעֲרָה שְׁכַנְגְּדוּ ת"ל מְטַמֵּא •
 לְכָל

פרק ה. לא יאכלו לחייב את המאכל כאוכלו * או לא יאכלו לאוסרם כהנאה ת"ל לא תאכלו הא כיצד כהנאה מתרים באכילה אסורים הא מה אני מקיים לא יאכל לחייב את המאכל כאוכלו : **ב** את הנשר ואת הפרס ואת העזנה ר"ע אומר נאמר כאן נשר ונאמר לחלן נשר מה נשר האמור כאן עשה את כל האמורים עם הנשר כל תאכל ככל תאכל * אף נשר האמור לחלן נעשה את כל האמורים עם הנשר כל תאכל ככל תאכל : **ג** רבי ישמעאל אומר נאמר כאן איה ונאמר לחלן איה מה איה האמור לחלן עשה את תראה מין איה אף איה האמור כאן עשה את תראה מין איה : **ד** עורב זו עורב * כל עורב להביא עורב העמקי * ועורב הבא בראש יונים * למינו להביא את החרושים * למינתו להביא את הסנונית : **ה** גין זה הנץ * למינתו להביא בן החרדייה וזהוראה * מת"ל למינתו למינתו ארבעים פעמים * שיכול אלו יהיו אסורים והשאר יהיו מתרים ת"ל למינתו למינתו ריבה הא כיצד הריני למד מן המפורש : **ו** מה הנשר מפורש אין לו זפק ואין לו אצבע יתירה ואין קורקבנו נקלף ודורס זאוכל * אף כל כיצא בו אסור * מה תורים ובני יונה מיוחדים שיש להם זפק ואצבע יתירה וקורקבנו נקלף ואין דורסים ואוכלים אף כל כיצא בהם מותר : **ז** כל שרץ העוף החולץ על ארבע שקץ הוא לכם יכול הכל יהא אסור ת"ל אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף החולץ על ארבע * יכול הכל יהא מותר ת"ל ארבה וסלעס הרגול וחנב אין לי אלא אלו בלבד * מנין לרבות שאר המינים ת"ל למינתו למינתו ריבה * הא כיצד תריני למד מן המפורש : **ח** מה ארבה מפורש יש לו ארבע רגלים וארבע כנפיים וקרסוליו וכנפיו חופים את רובו אף כל כיצא בו מותר * רבי יוסי אומר ושמו דנב * רבי אלעזר רבי יוסי אומר אשר לו כרעים אעפ"י שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן : **ט** ארבה זה גזאי * סלעס זה הרשון * חרגול זה נפול * חנב זה גרין * מה ת"ל למינתו למינתו ארבע פעמים להביא צפורת כרמים ויוחנא ירושלמית והצדיא ואת הערצוביא ואת הארובונת : **י** רבי אומר כל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים טמא הוא לכם * אם יש לו חמש הרי זה טהור * שקץ הוא פרט לעידוביו מוכן אמרו חכמים חנכים טמאים שנכבשו עם חנכים טהורים לא פסלו את ציון * העיד רבי צדוק על ציר חנכים טמאים שהוא טהור :

פרשתא ד ולאֵלֶּה תַּסְמְאוּ יְכוֹל לְכָל הָאֲמֻרִים כַּעֲנִין וְסֵה אֲמֹר בַּעֲנִין בְּהִסָּה וְחִיָּה וְעוֹפּוֹת וְדָגִים וְחֲנָבִים יִכּוֹל יִהְיֶה אֲבָר מִן הַחַי מַטְמָא כְּכֹלֹם ת"ל בְּהִסָּה אוֹצִיא אֶת הַדָּגִים הַגְּדִילִים בַּיָּם שְׂאִין מִקְבִּלִים מוֹטָמָה וְלֹא אוֹצִיא הַחֲנָבִים ת"ל מִפְּרֶסֶת • אוֹצִיא הַחֲנָבִים שְׂאִין לְמִינִן מוֹטָמָה וְלֹא אוֹצִיא אֶת הָעוֹפּוֹת שִׁישׁ לְמִינִן מוֹטָמָה • ת"ל פֶּרֶסֶת • אוֹצִיא אֶת הָעוֹף תַּסְמָא וְלֹא אוֹצִיא אֶת הָעוֹף

[illegible][illegible]

שמיני ג ספרא פרשתא ב ג

אֵת אֹמֶר לֹכֵן נֹאמֵר בְּמִים בְּמִים שְׁהִתְרִיתִי בָּהֶם בְּמִים אִסְרִיתִי
 או אינו אומר אלא במין שהתרתיו בו באותו המין אסרתי ואי זה
 מין התרתי בעל עצמות ופרה ורבה • אף לא אסרתי אלא בעל
 עצמות ופרה ורבה • ומנין בעל עצמות ואין פרה ורבה ואין בעל
 עצמות ופרה ורבה • עד שאתה מרבה הגלים והצפרדעים
 הגדילים בים והגדילים ביבשה ת"ל כל אשר אין לו סנפיר וגו' :
 ה' אין לי אלא המרכב בקשקשים ובסנפירים כגון קיפונות • מנין
 אפילו אין לו אלא סנפיר אחת ואין לו אלא קשקשת אחת ת"ל
 קשקשת • ר' יהודה אומר אף שני קשקשים ואע"פ שאין ראייה לדבר
 זכר לדבר שנאמר ושריץ קשקשים הוא לבוש • ר' יוסי בן הורסמסית
 אומר לויתן דג מהור הוא שנאמר נאה אפיקי סנינים תחתיו חרודי
 חרש • נאה אפיקי סנינים אלו קשקשים • תחתיו חרודי חרש • אלו
 סנפירים שלו : [] תאכלו לרבות את המהור שבמעי הממא • יכול אף
 ממא שבמעי המהור תלמוד לומר אותם • מה ראית לומר בבחמה
 שבמעי הממא ממא שבמעי המהור מהור • ודנים שבמעי המהור
 ממא שבמעי הממא מהור לפי שאין נידוליו • תאכלו לרבות את
 המהור שנכבש עם הממא • יכול אע"פ שנימק ת"ל אותם : [] חיה
 זו חית הים • הנפש להביא את הסיונות יכול תהא מממא באהל
 כדברי ר' חנינא ת"ל ואת : [] שקץ לאסור את ציון ודומכן ואת
 הקיפה שלחם ואם פרט לשאין בהם כנותן מעם לכם מותרים הם
 בתנא : [] ושקץ יהיו לכם לאסור את עירובם • כמה יהיה בו
 והא אסור עשר וזו ביהודה שהן עשר סלעים בגלל בגרכ שמחזיק
 סאתים דנ • ממא ציר אסור רבי יהודה אומר רביעית כסאתים • רבי
 יוסי אומר אחד כבשה עשר בו : [] מ"ש ואלא מן העצמות ולא מן
 הסנפירים שלחם את גבלתם תשקצו להביא מן חיבהושים שמינן :
 [] כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים מה ת"ל שיכול אין לי אלא
 המעלה סימני מורה שלו ליבשה השירו במים מנין ת"ל במים • שקץ הוא
 לכם שלא יעשה בהם סחורה : [] תשקצו לאסור צירם ודומכם
 ואת הקיפה שלחם ואת ביציהם ואת עורותיהם ואת עירוביהם •
 [אלה] הם ומן הרי אלו מיעוטים פרט לחרטום ולצפרניים
 ולכנפיים ולנוצה שלחם :

25

הגדות מהרי"ד

[illegible]

שְׁמַעְלָה נָרָה מִמָּא חֲזִיר שְׂאִינוּ מַעֲלָה נָרָה אִינוּ דִין שִׁיהָא מִמָּא : ? אֵילָן
כֵּן חֵייתִי אוֹמֵר מִי אוֹמֵר אֶת הַגִּמְלָה פִּרְסָה : וְהִיא תִּתִּיר אֶת הַחֲזִיר תִּל
וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מַפְרִים פִּרְסָה וְלֹא נָרָה מִמָּא הוּא : [מִכְשָׁר וְלֹא מִן
הַעֲצָמוֹת וְלֹא מִן הַגִּידִים וְלֹא מִן הַטְּלָפִיִּים שְׁלָחַם : וּבִגְבֻלָתָם לֹא תִנְעוּ
יְכוֹל יְהוָה יִשְׂרָאֵל מִזְחָרִים עַל מִנַּע נְבִילוֹת : תִּל אִסּוֹר אֶל הַכְּתָנִים בְּנֵי
אֶהְרֹן וְאִסּוֹר אֲלֵיהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִשְׁמָא בְּעַמּוּי : הַכְּתָנִים אֵין מִשְׁמָאִים
לְפָתִים יִשְׂרָאֵל מִשְׁמָאִים לְפָתִים : [קִיּוֹ אִם מִשְׁמָאִים לְפָתִים חֲמוּרִים
לֹא יִשְׁמָא לְנְבִילוֹת תְּקֻלוֹת : הָא מַה אֲנִי מִקִּים וּבִגְבֻלָתָם לֹא תִנְעוּ
בְּרַגְלִי : אַחֲרִים אוֹמְרִים וּבִגְבֻלָתָם לֹא תִנְעוּ יְכוֹל אִם נִנְעוּ אֲדָם
בְּנְבִילָה יִלְקַח אֶת הָאֲרָבָעִים תִּל וְלֹאֵלָה תִּשְׁמָא : אוּ וְלֹאֵלָה תִּשְׁמָא
יְכוֹל אִם רָאָה אֲדָם אֶת הַנְּבִילָה יִלְךְ וְיִשְׁמָא בָּהּ תִּל וּבִגְבֻלָתָם לֹא
תִנְעוּ : הָא כִּיכֵד הוּא אוֹמֵר רְשׁוֹת : יֵאֵל מִמָּאִים מְלֻמֵּד שְׁמַצְטְרִפִּים זֶה
עִם זֶה בָּשָׂר וּבָשָׂר : חֶלֶב וְחֶלֶב : בָּשָׂר וְחֶלֶב : בֵּין בְּחֵייהֶם בֵּין בְּמִיתָתָן :
יֵב מִמָּאִים לְאִסּוֹר צִירֵן וְרוֹטְבֵן : וְאֵת הַקִּיפָה שְׁלָחַם : הֵן פִּרְטָה לְשִׁאֵין
בְּחֵם בְּנוֹתָן מַעַם : לְכֵם מִיתְרִים הֵם כְּתָנָא :

פרשתא ג ממשמע שנאמר אכל את ישיש לו שומע אני לא
תאכל את שאין לו ומזה שנאמר אל תאכל את
שאיין לו שומע אני אכל את ישיש לו למה נשנו ליתן עליהם עשה
ליתן עליהם לא תעשה שיכול הואיל והותר במפורש והותר כסתם
מה לא הותר במפורש אלא בכלים אף לא נתיר מסתום אלא
בכלים * מנן אפילו הם בבורות בשיחים ובמערות ששוחה ושוחה
ואינו נמנע תיל תאכלו מכל אשר במים : **ב** ימים זה ים תגדול
שנאמר ולמקח המים קרא ימים ובנחלים אלו תהרות שנאמר ונהר
יבא מעדן להשקות את הנן * אין לי אלא ימים ונחלים שמושכים
בימות החמה ובימות הנשמים מנן לרבות שאר ימים ושאר נחלים
שמושכים בימות הנשמים ואין מושכים בימות החמה עד שאתה
כורבה מים שכבורות תיל במים : **ג** יכול לענין חיתר עשה כל
המים כימים ובנחלים מנן אף לענין איסור נעשה כל המים כימים
ובנחלים תיל ימים ימים נחלים נחלים לנזירה שזה * מה ימים ונחלים
תאמרו לענין חיתר עשה את כל המים כימים ובנחלים אף ימים
ונחלים תאמרו לענין איסור נעשה כל המים כימים ובנחלים :

[illegible][illegible]

ולא נפסק החוט שלח. נישלה חבד ונשתייר הימינה כוית חמסס
כוית הכוסות שניקבו זה לתוך זה: מ נישלו תכלית נישל המוחל
נישל לחי התחתון נישלה האם שלה. וחרותה בידי שמים תל
נבילה וטריפה. מה נבילה שאין כמות חיה אף טריפה שאין כמות
חיה יצאת זו שכמות חיה י יכול אפילו אכלה חרדופני או שאכלה
צואת תרנגולים או ששתת מים הרעים תל נבילה וטריפה מה נבילה
שאניה בת חיים אף טריפה שאניה בת חיים יצאת זו שהיא בת
חיים הנלדה רבי מאיר מכשיר וחכמים אוסרים ומורים שאם
נשתייר עליה עור כמלע שהיא כשירה:

פרק ד
מנין לרבות חמש חטאות מתות ת"ל ממעלי הנרה טמא
מנין לרבות פסולי המוקדשים • ת"ל ומפריסי הפרסה
טמא מנין לרבות חלב חמש חטאות מיתות ת"ל ממעלי הנרה טמא
מנין לרבות חלב פסולי המוקדשים ת"ל מן השסועה טמא • מנין
לרבות חלב בהמה טמאה • ודין הוא אסר בהמה טמאה אסר ענבים
בנוזר מה ענבים בנוזר עשה מה שיוצא מהם כמותם אף בהמה
נעשה את שיוצא מהם כמותם : ב' חין אם עשה את חין כענבים
שהוא בנוזן נעשה חלב בהמה כבהמה שאינה בנופה • רבן שמעון
בן גמליאל אומר אם עשה את חין כענבים בנוזר שאסור בפסולת
נעשה חלב בהמה צבהמה שאין אסור בפסולת • תרומה תוכיה
שאין אסור בפסולתה ועשו את שיוצא ממנה כמותה : ג' חין אם
החמיר בתרומה באיסור חמור נחמיר בבהמה באיסור הקל • ת"ל גמל
גמל שני פעמים אם אינו ענין לבשרה תניחו ענין לחלב : ד' יכול
אף בשר מהלכי שתיים וחלב מהלכי שתיים יהא בלא תעשה על
אכילתו ודין הוא ומה אם בהמה שהקלת במנעה החמרתה בחלב
מהלכי שתיים שהחמיר במנען אינודין שנחמיר בחלבם ת"ל זה זה טמא
ואין חלב מהלכי שתיים טמא אוציא את החלב שאינו נוהג בכל
ולא אוציא את הבשר שנוהג בכל ת"ל זה טמא הוא זה בלא
תעשה על אכילתו ואין בשר מהלכי שתיים וחלב מהלכי שתיים בלא
תעשה על אכילתם : ה' ואת הנמל כי מעלה נרה הוא ואת השפן
כי מעלה נרה הוא ואת הארנבת כי מעלת נרה הוא מה ת"ל אם
לתיקון המקרא חרי כבר נאמר הנמל והארנבת והשפן כי מעלה נרה
המהולסה באו לרבות את הריבויים שאמרנו : ו' ואת הנמל כי
מעלה נרה הוא שיכול יתירני סימן אחר ודין הוא ומה אם חזיר
שצפרים פרסה טמא נמל שאין צפרים פרסה אינו דין שיהא טמא
אלו כן הייתי אומר מי אוסר את החזיר נרה היא תתיר נמל •
ת"ל ואת הנמל כי מעלה נרה היא ואסר בנמל וק"ו לחזיר ומחמל

הרד"ק

שמעלה

הגהות מהרי"ד

ובחבל אס מוציא מלב זה באל חמרת תמסית ולכן ללא הי כבופס ממש"ר ביין שחץ חסר
תמסיו ואלץ הי הענינים הרע"ר"ר וק"ל מי רעבנניס כששטת איל לל שחלר חסר הפסולת
כל הי כגוף הענינים וסל ללל ילף מלב סמוקשקש סבסס ממש"ר איל ללל דמי רכסס
ספסור בנפון חבל כפסולת סמוקשקש ספסול כל לסס מכסון תמסות דבר חסר ואלץ כדחמק"ל
תמסס"ס א"ל : סחקן סחבל כלסו בענינים לכן הי כגוף של הענינים חבל מלב סחקן סקד
בססס : ובקלסל ספס"ר ל' בענינים סול כגפן מי' ססוק סול בענינים כפרון סמוקשקש כגפן
ולכן סול כגוף הענינים סחאל"ר כבססס סחל"ן כגפן ססול איל ככרס ססס סכס"ר : ו' :
ב' כסס לנן ססס"ר סולר כסרס"ס חננס : פ"ל רעבסות ו' וכוונתו לסס ל' כ"ל דלמר
ס דקלן לל סחאלל כעסו : כססס איל חסור כפסוללן סקדריסס סססער איל סחור"ן
כ"ר"ל מי' א"ל ו' א"ל' תרסס איל חסור כפסוללן דססוקסן סוסר כרלס"ס פ"לל תרססות
כ"ל סולל סקן כסס"ר כלל"ל איל דסול"ן ל' ו' א"ל : ב' כססור סולל ססלל כסס"ר ססלל
סחאל"ר כסס"ס כללל ואלץ וססל חסר יוסס"ר ו"ל דלל סקן כלל ללמף ססל ססל ססל
כלל ססולל ספסולל ססול סול וכל סגרי"ן ססול ואלץ וסלל ססולל ססולל וסל"ס סול סגל
כדחמק"ל כסולן ו"ל א"ל ללס"ר רל ססססס סס"ן סולל סקן חסור סלל דלסל דלס"ר א"ל
דסקן סקד סקד"ל חבל סול ססולל סגרי"ן ורסולן איל רלסל חסור סלל דל"ן ורסולן
איל כגוף ולכן ואלץ ססל ססולל ורסולל א"ל ללס"ר ססססס לל"ן ע"ס : ו' : סגל ססל
ס ססס"ס א' כאל ו' כסססס סרס"ר : ד' יסל א"ל כסר כ"י פ' ס' כסס"ס א' וסס"ס
וסס"ס ססללל סס ססולל סרל"ל סרל"ל סס' : וסס"ס סרל"ל ס"ל ס' סע"ל וסולן וסס"ס
פ"ל ס"ל ססללל סס סס ו"ן א' וס"ל א' ס' א"ל ס' מ"ל ו"ל ס' ס' כסס"ס א"ל ור"ן
ל' סר"ל כסס"ס פ' א"ל סל סר"ל פ"ל וס"ר סרל סלל : ד' אס ללסן ססללל א"ל כ"ל סלל
ללס"ס כסס"ס וסס"ס א"ל כ"ל כסס"ר כ"ל כ"ל ססל ססללל סר"ן ללל סללל כלל כ"י
ססלל סרל סול וס"לל ססס א"ל ורסולל וססן ססללל א"ל וסל ללסן סקד"ל ו' ל' סרל
סס"ס"ל סס סללל סרל ססללל א"ל קסל סרל כסל סללל כסלל ורסולל וססן כ"י סללל
גרל ססס ללס"ר סככל סול סללל כ"י סללל גרל סול ואלץ ללל כסול כרלס א"ל סס
ל' סללל ססללל : כרלס וסס"ס"ל כרלס"ס ללס"ס סס"ל ססלל ססלל ססללל כ"י
דכס"ל סללל ככל א' כ"ל ססול וסס"ל לרלסל כרלס"ס סס"ל כס"ל ססס ססולל ססלל וס"ל
ססולל"ס : וס רען : ו' מי סולר סל ססול סול סס"ר א"ל כסלל פ' מי סולר סל ססול
ססלל סללל גרל סל סס"ר כ"י סס"ק סלל ססוללל גרל כ"י : וסל סגל וק"ל ללס"ר
כ"ל

העובר את ידו והחזירה מותר באבילה מפני שאינו כילוד • ומת ראית
לומר הוציא את ראשו והחזירו אסור מפני שהוא כילוד :
י אתה אומר לכך בא הכתוב לחלק בין איברים לאיברים או לא
בא הכתוב לחלק אלא בין עוברים לעוברים לומר איזה עובר יהא
מותר שאילו נולד היה מותר • ואיזה זה בן תשעה וחי בחולין מנין
בן תשעה ומת בן שמונה וחי או מת במקדשים בן תשעה ומת בן
שמונה וחי או מת • ולר' מעשר בן תשעה ומת • בן שמונה וחי
או מת • תלמוד לומר כל מפרסת פרסה ושומעת שמע פרסות
מעלת נרה :

פרק ג כבהמה אותה תאכלו לרבות את השיליא יכול 'אפי' יצאת מקצתה ת"ל אותה תאכלו אותה באכילה ואין בהמה טמאה באכילה: **ב** אין לי אלא בעשה • בלא תעשה מנין ת"ל הנמל והארנבת והשפן והחזיר מבשרם לא תאכלו • אין לי אלא אלו בלבד • שאר בהמה טמאה מנין ודין הוא ומה אלו שיש בהם סימני טהרה חרי זה בלא תעשה על אכילתן • ושארין בהם סימני טהרה אינו דין שיהיו בלא תעשה על אכילתם • נמצאו הנמל והארנבת והשפן והחזיר מן הכתוב ושאר בהמה טמאה מקל וחומר • ונמצא מצות עשה שלחם מן הכתוב ומצות לא תעשה שלחם מקל וחומר: **ג** אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה ומספריסי הפרסה השמועה יש לך במעלה הגרה שאין אתה אוכל ואיזה זה זה טהור שגולד מן הטמא: **ד** יכול אף טמא שגולד מן הטהור • ת"ל נמל טמא הוא זה טמא ואין זה טמא • רבי שמעון אומר מה ת"ל נמל נמל שני פעמים אחד נמל שגולד מן הנמלה ואחד נמל שגולד מן הפרה: **ה** אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה ומספריסי הפרסה השמועה יש לך במעלה הגרה ובמספריסי הפרסה שאי אתה אוכל ואלו הן חמריפות: **ו** גקובת הוושט • ופסוקת חננרת • (ואפילו) ברובה • נפסק חוט השדרה • וניקב קרום של מוח • ניקב חלב לבית חללו • נשברה חשדרה • נישלה הכבד ולא נשתתיר הימינה כלום הריאה שניקבה או שחמרה • רבי שמעון אומר עד שתינקב לבית הסיספונות • ניקבה הקיבה ניקבו חדקים • רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף ניקבה המרה פסולה: **ז** חכרם הפנימי שניקב אי שנקרע רוב החיצונה • רבי יהודה אומר בגדולה טפה ובקטנה רובה: **ח** חמססוכית החוסות שניקבו לחוץ • נפלה מן הנג נשתברו רוב צלעותיה • ודרוסת הואב בדקה • רבי יהודה אומר דרוסת הואב בדקה • ודרוסת ארי בגסה • ודרוסת הנץ בעוף הדק ודרוסת הנס בעוף הנס • יכול אף נפחת הנולולת ולא ניקב קרום של מוח • ניקב חלב לבית חללו • נשברה חשדרה •

הגות

[illegible]

פרשת א ויין ושכר אל חשת • יכול כל שהוא יכול מנחו • ת"ל שכר לא אמרתי אלא כדי לשכר רביעית בן ארבעים • אם כן למה נאמר ויין מזהרין עליו כל שהוא ומוזהרים עליו מנינו : **ב** רבי יהודה אומר ויין אל תשת אין לי אלא ויין מנין לרבות כל המשכרים ת"ל שכר • אם כן למה נאמר ויין על היין במיתה ועל שאר כל המשכרים באזהרה • רבי אליעזר אומר ויין אל תשת ושכר אל תשת אל תשתיהו (כדי) [בדרך] שכרותו האם נתן לתוכו מים כל שהוא פטור : **ג** אתה ובניך יכול הללים ת"ל אתך אוציא חללים ולא אוציא את בעלי מוסים • ת"ל אתה ובניך מה אתה כשר • אף בניך כשרים • יצא חללים ובעלי מוסים : **ד** כבואכם אין לי אלא כביאה מנין אף ביציאה ת"ל אתה ובניך • מנין לעשות חמוכה כאהל מועד ת"ל אתה ובניך • ומנין שאינו חייב • אלא בשעת עבודה ת"ל אתה ובניך • רבי אומר נאמר כאן כבואכם ונאמר להלן כבואכם מה כבואכם אל אהל מועד עשה את היציאה כביאה ואת החמוכה כאהל מועד ואינו חייב אלא בשעת עבודה אף כבואכם אל אהל מועד האמורה כאן עשה יציאה כביאה ואת החמוכה כאהל מועד ולא יהיה חייב אלא בשעת עבודה : **ה** אהל מועד אין לי אלא אהל מועד מנין לרבות שילה ובית עולמים ת"ל חקת עולם ולא תמותו מכלל לאו אתה שומע הין : **ו** יכול יהו ישראל חייבים מיתה על ההוראה ת"ל אתה ובניך ולא תמותו אתה ובניך במיתה • ואין ישראל חייבים על ההוראה במיתה : **ז** יכול אליהו ישראל חייבים על ההוראה במיתה • אבל יהו אהרן ובניו חייבים על ההוראה במיתה ודין הוא ומה אם ישראל שמוזהרים לבוא אל אהל מועד שתויין ויין ולא שתויין אין חייבים מיתה על ההוראה • אהרן ובניו שאין מזהרין לבוא אל אהל מועד אלא שתויין ויין אינו דין שלא תחייבו מיתה על ההוראה יצאו ישראל מן הכהוב אהרן ובניו מק"ו : **ח** חקת עולם לרבות יציקות ובלילות והנפות והנשות וקסמיות והקטרות והמליקות והקבלות והזאות • מנין לשתויין ויין שאם עבד עבודה פסולה ת"ל ולהבדיל בין הקדש ובין החול • ומנין למחוסר בנדים ושלא רחין ידים ורגלים • נאמר חוקה חוקה • לנזירה שוה : **ט** ולהבדיל בין הקדש ובין החול אלו הערכים • בין הטמא ובין הטהור אלו הפסאות והטהרות • ולהורות את בני ישראל אלו ההוראות • את כל החקים אלו המדרשות • אשר דבר ה' אליהם אלו ההלכות • ביד משה זה המקרא • יכול אף התרגום ת"ל ולהורות :

פרק א ויאמר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו :
בניו שקולים בו בכבוד ושקולים בו בדמימה * יכול
אם הראשונים שקולים בו בכבוד * תלמוד לומר הנותרים הנותרים
שקולים בו בכבוד ואין הראשונים שקולים בו בכבוד : **ב** רשבינא אומר
משום ר' אלעזר בן עזריה הרי הוא אומר ויסת גרב ואביהוא לפני
ה' בהקריבם אש וזה לפני ה' ובנים לא היו להם שאילו היה להם
בנים היה קודמים לאלעזר ואיתמר שכל הקודם בנחלה הוא קודם
בכבוד * אם כן למה נאמר הנותרים * אמר להם לא היה לכם להסתכל
באלו שעשו דבר שלא בעצה ונשטפו * רבי אלעזר אומר קרובים
היו לשטף * אלא שריחם המקום על אהרן : **ג** קחו את המנחה
זו מנחת נחשון * הנותרת * זו מנחת יום השמיני * מאשי ה' אין
להם אלא אחר מתן אישים : **ד** ואכלוה מצות מה תלמוד לומר מפני
שהיא מנחת צבור והיא מנחת מצות שעה ואין כיוצא בה לדורות
לכך נאמר ואכלוה מצות : **ה** אצל המזבח ולא בהיכל לא על נבי
המזבח * אין לי אלא זו בלבד מנין לריבות קדשי קדשים * ת"ל
קודש קדשים היא ואותה והיא הרי אלו מיעוטי פרט לתורה וללחמה *
לאיל נזיר וללחמו * לאיל המילואים וללחמו : **ו** ואכלתם אותה
במקום קדוש מה ת"ל לפי שאמר אצל המזבח אין לי אלא סמוך למזבח
מנין לריבות הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש ת"ל במקום קדוש :
ז כי חקך וחק בניך הוא חק לבנים ואין חק לבנות * מאשי ה' אין
להם אלא לאחר מתן אישים : **ח** כי כן צויתי כאשר צויתי כאשר
צוה ה' כי כן צויתי לומר לכם בשעת אנינות יאכלוה * כאשר
צויתי בשעת מעשה * כאשר צוה ה' ולא מעצמי אני אומר לכם :
ט חזה זה חזה * התנופה זה תנופת הסל * שוק זה שוק התרומה *
זו תרומת תורה * תאכל במקום טהור * א"ר נחמיה וכי הראשונים
אינם במקום טהור * אלא זו טהרה שאינה ממין טומאה לטהר
מטומאת מצורע לומר שיהיו נאכלים בתוך ירושלים : **י** אתה ובניך
ובנותיך אתה ובניך בחלק * ובנותיך במתנות או יכול אתה ובניך
בחלק * כשהוא אומר כי חקך וחק בניך הוא * אין חוק לבנות *
מה אני מקיים אתה ובניך ובנותיך * אתה ובניך בחלק
ובנותיך במתנות : **יא** נתנו מזבחי שלמי בני ישראל לריבות זבחי
שלמי צבור שיהו שם באותו היום * שנאמר ושור ואיל לשלמים
לזבוח לפני ה' * שוק התרומה וחזה התנופה על אישי החלבים
יביאו מלמד שהחלבים למטה :

שעיר

הגדות מהרי"ד

[illegible]

יבולקוט ונגמ' בריעות יד' חותמ' ר"י ברי' חומר יכול אף הגמרת וע"ש בגמ' ובפסיקתא וזוטר' סטמטא ברי' משע' זה המקרא וזמן שפ' הסגרות על' ולסודות' מלמד שכלם ניתנו לו להשם בסמי' **פרק א'** ואח' הראשונים שקולים אמר דמי' ודבר וסודותא על' נעשמו והעב' סבר נעשמו סודותא וזמן חילוי בניהן פ' קדמי' וז' רמב' ונ' לעיל פ' זו סמליתא ומלכותא בריעותא לרי' ובפסיקתא וזוטר' גורם ואין הסודותם שקולים עמו בכבוד ולי' מידות' דגס' דלמדין ספ' דרש' כסנה' יפתח דבורי' כשחולל' בדורו חבל על' זה אינו שפיל' בראשונים כמי' שפ' עבסוק ספרק' וז' ויטלמי ספ' ש' דגיטק' לול' חמור' דדוקא בני ארסן שפדור' ג"ס על' סמי' סוי' שקולין' בו חבל' לא' הסודותם' : כ' כסנה' ברכה' ס' במדבר' ס' פדש' ג' בשם רבי ועקב דרי' איבי' בשם ר' אחא' וסיה' ס' וכלבד' שיהא' טובא' בנאכד' ארבות' דבוקרא' פדש' כ' ונפסותא' ספ' ודשקלי' וע' לעיל ס' זו פרק' ס' : כ' וסנה' בריעות' פ' מ' ס' כלי' המקדש' דין' כ' : דבר' אהר' למה' נאמר' הגויתים' לרי' : שלא' נעלה' ואסמ' ששטם' ג' כס' חלל' בפני' : הרקנים' ילי' לישק' בעון' העגל' חלל' שיהיה' משוקק' על' אחר' כן' : כ' נסמא' ארבות' לרי' וכל' בעדוק' עקרי' דת' וכלבד' ס' מנכרשית' דרכ' פ' : חלל' שיהיה' עליו' ופי' שיהיה' עליו' : א' חל' לס' חלל' לאחר' ממן' איהם' לעיל' ס' זו פרק' ג' בריעות' ב' כ' : ד' וכלבד' מלוד' ס' חל' פ' ויהלל' כתיב' לעיל' בסוד' זו' ומרש' דדך' מן' תל' קלי' : גס' על' מחי' כ' מבייח' חיות' גסם' זו' נאמר' שם' : במד' צבור' ומלות' שפ' כל' ר"י : יבולקוט' וע' פוס' סנהדרין' מה' : ד' ס' מנין' : ד' וכל' ביהלל' פ' : ובסמ' ס' : א' מנין' בריעות' להשקות' לעיל' ס' זו' פדש' ג' : וסנה' בריעות' פ' מ' ביה' כסנה' ס' כלכ' ח' וע' משנ' פ' א' ומשנ' שפ' : א' חן' ק' לננות' שפ' ושאין' לאכול' קדשי' קדשי' ואלם' כיוון' דבדקשות' קלים' חן' לס' חלל' חלל' ארבות' שחובלין' ה' קדשי' קדשי' חן' שפ' ושאין' לאכול' עכ"ס' ויהי' חלל' חלל' ומכור' אומר' חלל' : ולי' נראה' וליד' לבסין' חן' שפ' ססמ' מחי' ח' חן' לס' חלל' חן' מן' איהם' וסנה' כבד' דרש' לעיל' בסוד' בריעותא' ג' גס' לקדשו' שפ' חן' לס' חלל' לאחר' ממן' איהם' אשר' לול' נראה' דבא' לימן' : נסמ' למח' ולא' נעמד' כי' חן' לס' חן' לאחר' ממן' כלשית' וול' חן' כיוון' כשית' לרשות' להקדש' חן' לס' חלל' חן' : א' סנה' ב' ביומ' ח' : וביומ' ח' ק"ל' וע' ס' ביומ' : ח' חלל' זו' וסנה' סנה' שפ' ונעמל' סנה' מנחמל' מנחמל' מנחמל' חן' : כ' כסנה' חן' : כ' כסנה' בגמ' : ובסמ' ס' : וע"ש' : ו' ובסמ' מנחמל' פ' ח' חן' חלל' מן' מנחמל' חלל' : וסנה' בריעות' פ' מ' : משנ' חן' בריעות' דר' : א' עלי' צבור' סמי' סם' בנאות' יהי' כלל' ופי' שחלוקת' שלמי' צבור' שפ' סם' בנאות' סוס' נלמד' לרשות' לשמי' ככשי' עזרת' שפ' שלמי' צבור' שיהא' כסנה' חן' חן' כסמ' : ורי' : ורי' ורי' לומר' מרדק' יעיר' מדכיון' לה' דכלל' חן' דורות' משנה' חן' לישמן' דרשיל' ורשיתא' בנאמרת' יט' : יט' :

שמיני ג ספרא פרשתא א

את משה וכן הכתוב מפורש על ידי אהרן בקבלה • בריית היתה
אתו החיים וכן שלום שהיה רודף שלום בישראל אותנם לו מורא ויראני
שקיבל עליו כל רברי התורה כאימה וברתת ובזיע ת"ל מפני שמי
נחת הוא • אמרו בשעה שיצק משה שמן המשחה על ראש אהרן
נרתע ונפל לאחוריו אמר אי לי שמעלתי בשמן המשחה • השיבתו
רוח הקידש הגה מה טוב וזה נעים שבת אחים גם יחד כשמן
הטוב על הראש היותר על הזקן זקן אהרן שיווד על פי מדותיו
כטל חרמון שיר על הדרי ציון • מה הטל הזה אין בו כעילה
אף שמן המשחה אין בו מעילה : **ל** תורת אמת היתה בפיהו שלא
טימא את המהור ולא מיהר את המטא • ועולה לא נמצא בשפתיו
שלא אמר את המהור ולא התיר את האסור • בשלום ומישור הלך אתי
שלא הילחר אחר המקום כדרך שלא הירחר אברהם • ורכים השיב
מעון שהשיב פושעים לתורה ואמר מישרים אהבך : **מ** ויאמר
משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו רכי אומר בגדולת מתחילין
מן הגדול ובקלקלה מתחילין מן הקטן מנין שנאמר ויאמר ה' אל
הנחש כי עשית זאת וגו' • ואיבה אשית בינך ובין האשה • ואל
האשה אמר וגו' • בתחלה נתקלל נחש ואחר כך נתקלל חוה ואחר
כך נתקלל אדם : **נ** ראשיכם אל תפרעו אל תגדילו פרע • יכול
אל תפרעו מן הכובע הרי אתה דן נאמר כאן פריעה ונאמר להלן
פריעה מה פריעה האמורה להלן גידול שיער אף פריעה האמורה
כאן גידול שיער : **נ** ובניכם לא תפרעו לא תפרעו בכדיכם ולא
תמותו ממשמע לאו אתה שומע הין • ועל כל העדה יקצוף • ואחיכם
כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה' מה ת"ל את השרפה •
הרי אתה דן • נאמר כאן שרפה ונאמר להלן שרפה • מה שרפה
האמורה כאן שרפת נשמה וגוף קיים • אף שרפה האמורה בבת
כהן להלן שרפת נשמה וגוף קיים שרפה האמורה בבת כהן
והאמורה באשה ואמה : **נ** ומפתח אהל מועד לא תצאו יכול בין
בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה ת"ל ומן המקדש לא יצא
• ולא יחלל אימתי אינו יוצא ולא יחלל הוא אומר בשעת עבודה •
פן תמותו ממשמע לאו אתה שומע הין : **נ** כי שמן משחת
ה' עליכם מה ת"ל יכול אין לי אלא אהרן ובניו שנתרכו בשמן המשחה
אם יצאו בשעת עבודה חייבים מיתה מנין לכהנים של כל הדורות
ת"ל כי שמן משחת ה' עליכם • ויעשו כדבר משה קיימו עליהם
מצות משה רבן וכן הכתוב משבח ישראל בפרשת שילוח טמאים •
ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה וכן הכתוב
משבח את יהושע כאשר צוה ה' את משה כן צוה משה את יהושע
וכן עשה יהושע :

סדיק מכירתא דמילואים

הגהות מהרי"ד

מִשׁ • תֵּל אֲשֶׁר לֹא צוּה אֹתָם הִכְנִיסָה בְּלֹא עֲצָה • רִבִּי עֲקִיבָא
אָמַר לֹא הִכְנִיסָה אֵלָּא מִן הַכּוֹרֵיִם שְׁנֵאמַר וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ
וַיְהִי אִם כֵּן לָמָּה צוּה אֹתָם שְׁלֹא נִמְלְכוּ בְּמִשַּׁח רֶבֶן • רִבִּי אֱלִיעֶזֶר
אָמַר לֹא נִתְחַיְּבוּ אֵלָּא עַל שֶׁהוּר הִלָּכָה בְּפָנָיו מִשָּׁה רֶבֶן וְכָל הַמּוֹרָה
הִלָּכָה בְּפָנָיו רִבּוֹ חַיִּיב מִתָּה : ק"ך וּמַעֲשֵׂה שְׂאִירַע בְּתַלְמִיד אֶחָד
שֶׁהוּרָה בְּפָנָיו אָמַר לֵה לְאִיסָה שְׁלוֹם אֲשֶׁתּוֹ אֵינּוּ מְצִיאַת שְׁבִתּוֹ וּמֵת
לְאַחֵר שְׁבֵת נִכְנָסוּ חֲכָמִים אֲצִלּוֹ אֲסָרוּ לוֹ רִבִּי נָבִיא אֲתָה אָמַר לָהֶם
לֹא נָבִיא אֲנִכִּי וְלֹא בֶן נָבִיא אֲנִכִּי אֵלָּא כִּךְ מְקֻבְּלִי מִרְבוּתִי שֶׁכֵּל
הַמּוֹרָה הִלָּכָה בְּפָנָיו רִבּוֹ חַיִּיב מִתָּה : ק"ך וְתֹצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי
ה' מִלִּמַּד שִׁיצֵא אֵשׁ מִכִּית קִדְשִׁי הַקִּדְשִׁים וְשִׂרְף נִשְׁמָתָם • אֲבָא
יוֹסִי בֶן דּוֹסְתָאִי אָמַר שְׁנֵי חוּטִים שֶׁל אֵשׁ יֵצְאוּ מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים
וְנִחְלָקוּ לְאַרְבַּעָה וְנִכְנָסוּ שְׁנַיִם בַּחוּטָמוֹ שֶׁל זֶה וְשְׁנַיִם בַּחוּטָמוֹ שֶׁל זֶה •
וְהָאֵבֶל אֹתָם נִשְׁמָתָם נִשְׂרָפָה וְלֹא בְּנִדְיָהֶם שְׁנֵאמַר וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׁאֹמִם
בְּכוֹתָנוּתָם • בְּכוֹתָנוּתָם בְּכוֹתָנוּת הַנִּישָׁאִים • אוֹיֵכּוֹל בְּכוֹתָנוּת הַנּוֹשָׂאִים
תִּלְוָתָאֵבֶל אֹתָם אֹתָם וְלֹא בְּנִדְיָהֶם • וְאָמַר וּלְבָנִי אֲהָרֹן תַּעֲשֶׂה כַּחֲנוּת
כְּתוּבָת לַחֲתָנִים וְלֹא כְּתוּבָת לְלוֹיִם : ק"ך וַיִּמּוֹתוּ לִפְנֵי ה' ר' אֱלִיעֶזֶר אָמַר
לֹא מָתוּ אֵלָּא בַּחוּץ מְקוֹם שֶׁהָלוּם מוֹתוּרִים לִיכַנֵּס לָשֶׁם • שְׁנֵאמַר
וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׁאֹמִם בְּכוֹתָנוּתָם אִם כֵּן לָמָּה נִאֲמַר וַיִּמּוֹתוּ לִפְנֵי ה' נִגְנַן
מִלֵּאךְ וְדַחְפָן לַחוּץ וְהוֹצִיאָם רִבִּי עֲקִיבָא אָמַר לֹא מָתוּ אֵלָּא בְּפָנָיִם
שְׁנֵאמַר וַיִּמּוֹתוּ לִפְנֵי ה' אִם כֵּן לָמָּה נִאֲמַר וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׁאֹמִם בְּכוֹתָנוּתָם
מִלִּמַּד שֶׁהִמְלִיךְ חֵנִית שֶׁל בְּרוֹל וְנִרְרוּם וְהוֹצִיאָם לַחוּץ : ק"ך וַיִּאֲמַר
מִשָּׁה הוּא אֲשֶׁר דָּבַר ה' לְאַמּוֹר בִּקְרוּבִי אֶקְדֵּשׁ זֶה דִּיבּוּר נִאֲמַר בְּסִינִי
לְמִשְׁה וְלֹא יָדָעוּ עַד שֶׁבֹא מַעֲשֵׂה לִירוֹ • וְכִיּוֹן שֶׁבֹא מַעֲשֵׂה לִירוֹ
אָמַר לוֹ מִשָּׁה אֲהָרֹן אֲחִי לֹא מָתוּ בְּנִיךְ אֵלָּא עַל קְדוּשַׁת שְׁכוֹ שֶׁל
הַקִּבְיָה הוּא שְׁנֵאמַר וְנוֹעַדְתִּי שְׁמָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבּוּדִי
כִּיּוֹן שִׁירַע אֲהָרֹן שְׁבָנָיו יִדְּעִי הַמְּקוֹם שֶׁתֵּק וְקִיבֵל שֹׁכֵר עַל
שְׁתִּיקָתוֹ • מִיָּכֵן אֲמָרוּ כָּל הַמְּקַבֵּל עֲלָיו וְשׁוֹתֵק כִּימֵן יִפֹּה לוֹ • עַל
יְדֵי דוֹד הוּא אָמַר דּוֹם לָהּ וְהִתְחַלֵּל לוֹ • וְעַל יְדֵי שְׁלֹמָה הוּא
אָמַר עַת לַחֲשׂוֹת וְעַת לְדַבֵּר • עֲתִים לְכָל • עֲתִים שְׂאֵדָם
שׁוֹתֵק עֲתִים שְׂאֵדָם מְדַבֵּר : ק"ך וַיִּקְרָא מִשָּׁה אֶל מִישָׁאֵל וְאֵל
אַלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזָאֵל דוֹד אֲהָרֹן מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאמַר וּבְנֵי קֶרֶת עַמְרָם וַיִּצְתָר
וְחִבְרָן וְעֲזִיזָאֵל • אֵינִי יוֹדַע שְׁעֻזִּיאֵל דוֹד אֲהָרֹן מִהַ תֵּל דוֹד אֲהָרֹן •
מִקִּישׁ מַעֲשֵׂה עֲזִיזָאֵל לְמַעֲשֵׂה אֲהָרֹן מִהַ אֲהָרֹן רוֹדֵף שְׁלוֹם בִּישְׂרָאֵל
אִף עֲזִיזָאֵל רוֹדֵף שְׁלוֹם בִּישְׂרָאֵל • וּמִנֵּין שֶׁאֲהָרֹן רוֹדֵף שְׁלוֹם בִּישְׂרָאֵל
שְׁנֵאמַר וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי נֹעַד אֲהָרֹן וַיִּבְכוּ אֶת אֲהָרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם
כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל • וּבְמִשְׁה הוּא אָמַר וַיִּבְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשָּׁה
וּבְפָנָיו מִהַ בָּכוּ אֶת אֲהָרֹן שְׁלֹשִׁים כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִשָּׁה לֹא בָכוּ
אֵלָּא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל • שֶׁאֲהָרֹן לֹא אָמַר לְאִישׁ וְלֹא
לְאִשָּׁה מִרְחַת אֲבָל מִשָּׁה מִפְּנֵי שֶׁהוֹכִיחָם נִאֲמַר כּוּ וַיִּבְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

[illegible]

שמיני ג ספרא פרשתא א

מלמד ששתי מנחות היו שם אחת עם העולה ואחת בפני עצמה: **י** וישחט את השור ואת האיל זבח השלמים אשר לעם מכאן למדו שלמים לצבור ואת החזות ואת שוק הימין הניף אהרן תגופה להגיד גדולתו של אהרן ושל בניו שבשעה קלה למדו שבעה עבודות שחיטה וקבלה זריקה והזאה וחיתוי יציקה וכפרה: **י** ויהי ביום השמיני הוא יום שמיני לקדושת אהרן ובניו או יכול שמיני בחדש כשתוא אומר ויהי בחדש הראשון בשנה השנית הוקם המשכן מלמד שבראש חדש הוקם המשכן יכול הוקם בראש חודש ושרתה שכינה בשמיני בחודש: **ת**ל וביום הקים את המשכן כמה הענין מלמד שביום הוקם המשכן בו ביזם שרתה שכינה על מעשה ידי אהרן שכל מעשה שבעת ימי המילואים היה משה משמש ולא שרתה שכינה על ידו עד שבא אהרן ושימש בבגדיו כהונה גדולה ושרתה שכינה על ידיו שנאמר כי היום ה' נראה אליכם: **מ**ן מה תל ויהי מלמד שהיתה שמחה לפניו במרום כיום שנבראו בו שמים וארץ במעשה בראשית הוא אומר ויהי ערב ויהי בקר וכאן הוא אומר ויהי וכיון שכיולו ישראל את מלאכת המשכן בא משה וברכם שנאמר וירא את כל המלאכה ויברך אותם משה מה ברכה ברכן אמר להם תשרה השכינה במעשה ידכם רבי מאיר אומר כך ברכן ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים והם אמרו לו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו ועל אותו שעה הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון בנים הצצוינים במלך שלמה במלך שהשלוש שלו בעטרה שעטרה לו אמו זה אהל מועד שמצויין בתכלת ובארנמן ובתולעת השני ובשש אמו אין אמו אלא ישראל שנאמר ולאומי אלי האזינו: **מ**ן ביום חתונתו ביום ששרתה שכינה בבית וביום שמתת לכו ביום שירדה אש חרשה ממרום ולחכה על המזבח את העולה ואת החלבים: **י**ן וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם באותה שעה זכה במתנות כהונה וזכה בנשיאות כפים לו ולדורותיו עד שיחיו המתים: **י**ן וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים משנפנה מקרבנותיו ירד לו מן המזבח בשמחה: **י**ן ויבוא משה ואהרן אל אהל מועד כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל היה עומד אהרן ומצטער אמר יודע אני שכעס עלי המקום בשבילי לא ירדה שכינה לישראל כך עשה לי משה אחי שנכנסתי ונתביישתי ולא ירדה שכינה לישראל מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל לכך נאמר ויבוא משה ואהרן אל אהל מועד: **כ** ותצא אש מלפני ה' כיון שראו אש חרשה שירדה משמי מרום וליכחה על המזבח את העולה ואת החלבים פתחו פיהם ואמרו שירה ועל אותה שעה תוא אומר רננו צדיקים בה' לישירים נאה תהלה: **כ**א באותה שעה קפצה פורענות על נדב ואביהוא וי'א מסיני נטלו להם שראו את משה ואת אהרן שחיו מהלכים תחילה הן באים אחריהם יכול ישראל אחריהם אמר לו נדב לאביהוא עוד שני זקנים הללו מתים ואנו ננחז את הקהל אמר הקב"ה נראה

מהרי"ד

[illegible]

ויקרבוכלהעדהויעמדולפני'ה קרבן כולם בשמחה ועמדו לפני'ה
 וישראל למלך שכעס על אשתו ותוציאה • לאחר ימים נתרצה
 לה מיד חננה מתניה קשחה כתיפיה והיתה משמשת אותו
 יותר מדאי • אף כך ישראל כיון שראו שנתרצה המקום
 לכפר על עונותיהם קרבן, כולם בשמחה ועמדו לפניו לכך נאמר
 ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה' : ׀ ויאמר משה זה הדבר
 אשר צוה ה' תעשו אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו
 מלבכם • ותחיו כולכם בידאח אחת ובעצה אחת לשרת לפני
 המקום כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו
 שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם • מפני מה כי אני ה' אליהם
 הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים עשיתם כן וירא אליכם כבוד
 ה' : ׀ ויאמר משה אל אתרן זה שאמר הכתוב משה ואהרן בכתניו
 ושמואל בקוראי שמו קוראים אל ה' והוא יענם בעמוד ענן ידבר
 אליהם מלמד ששלשון שקולים זה כזה : ׀ קרב אל המזבח משל
 למה הדבר דומה למלך בשר ודם שנשא אשה והיתה מתביישת
 מלפניו ונכנסה אחרתה אצלה אמר לה על מה נכנסת לדבר זה אלא
 שתשמשני את המלך חניסי דעתך ובואי ושמשני את המלך • כך
 אמר משה לאהרן אהרן אחי על מה נתבחרת להיות כהן גדול אלא
 שתשרת לפני הקב"ה חניסי דעתך ובואי ועבוד עבודתך • ויש
 אומרים היה אהרן רואה אף המזבח כתבנית שור והיה מתיירא
 ממנו וא"ל משה אחי לא ממה שאתה מתיירא ממנו • חניס דעתך
 וקרב אליו לכך נאמר קרב אל המזבח : ׀ ויקרב אהרן אל המזבח
 ברויחות • וישחט את עגל החמאת אשר לו • בקרבנות התחיל תחילה •
 ויקרב את קרבן העם משנפנת מקרבנותיו בא לו לקרבן העם • תרע
 שקרבנו מכפר יותר מקרבן העם • שקרבן העם אינו מכפר על הכהנים •
 וקרבנו מכפר על ידו ועל יד העם שנאמר ועשה את חטאתך ואת
 עולתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם
 וישחטו ויחטאו ויכראשו • מה הראשון מעון חיטוי אף זה מעון חיטוי
 מה הראשון מעון שתי מתנות שהן ארבע אף זה מעון שתי מתנות שהם
 ארבע : ׀ ויקרב את העולה ויעשה כמשפט מה עולה מעונה הפשט
 ונתוח אף זה מעון הפשט ונתוח מה עולה כולה כליל לאשים אף זו
 כולה כליל לאשים • מה עולה עומד בצד המזבח חוזק אף זו
 עומד בצד המזבח וחזק מה עולה פקעו איברים מעל המזבח
 מחזירם למערכה • אף זו פקעו איברים מעל המזבח מחזירם למערכה :
 ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה נאמר כאן מילוי ונאמר
 להלן מילוי מה מילוי האמור להלן מלא קומצו אף מילוי האמור כאן
 מלא קומצו • ומה מילוי האמור להלן קמץ ועלה בידו צרור או נרגיר
 מלח או קורט של לבונה פסול • אף מילוי האמור כאן קמץ ועלה
 בידו צרור או נרגיר מלח או קורט של לבונה פסול : ׀ ויקטר על
 המזבח מלבד עולת הבוקר מה זה בא ללמדנו אם ללמד שאם לא
 מצא מנחה יביא בהמח כבר נאמר ויקרב את העולה • ויעשה
 כמשפט • אם כן למה נאמר ויקטר על המזבח מלבד עולת הבוקר •

הערות

[illegible]

צו ב ספרא מכילתא

אלה שמות בני אהרן המזוהים אשר מלא ידם לכהן וסעון וזיקה לכבי מזבח: **ד** מעון שש הזאות שלש באהרן ושלש בבניו ויש אומרים תשע שלש באהרן ושש בבניו ויש אומרים חמש עשרה שלש באהרן שנים עשרה בבניו • וזו על אהרן ועל בנדיז ועל בניו ועל בנדי בניו הא למדת שלא שלם קידוש אהרן ובניו אלא בהזאת הדם: **ה** ויאמר משה אל אהרן ואל בניו בשלו את חבשר פתח אהל מועד כמה שנאמר לחלן ואכל אהרן ובניו את בשר האיל ואת חלחם אשר בסל ובחביב והנותר בבשר ובלחם כאש תשרופו מלמד שהמילואים מותריהם לשריפה: **ו** ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים מיכן אמרו בעשרים ושלשה באדר קרבו מילואים עשרים ושלשה ושבעה הרי שלשים באחד בניסן שלמו מילואים כי שבעת ימים ימלא את ידכם כל שבעת ימי המילואים היה משה מעמיד את המשכן כל בוקר ובוקר מקריב קרבנותיו

הגדרות

שם בבבלי (ור"ל ח"י מהדבר) משהו בפי עמנו וזה נחשב כל א לעמנו) כ' לארבעת בני
(ור"ל) שלום משהו) ח' וטעם ויהי (השאל) הקטני ח"ל מתנתו ודעתי ויהי
השאלה מהי כדלה שם מתנתו בלעזתו וזה היות וזה אחריו וזה בדורו וזה בניו וזה שגדו בני
ור"ל ודעתי כענין פליג ג"ל בבבלי וזה בפסיקתא וזוהרי ופי בינא ד' ח' וית
רען: לך כהם עשאוהו ללון (נפ) עמנו וזה וסעתי בשאר (סעתי) עשאוהו חילו
יו ללס ידו התי עשאוהו ידו ליוס וילגה הכין ארתן) ולחם (סעתי) ודעתי בד ש

שמיני ג ספרא פרשתא א

ויהי ביום השמיני קרא זה אחר מן הכתובים שצריך לדרוש נאמר כאן ויהי ביום השמיני ונאמר להלן ויהי ביום השלישי אין אנו יודעים אם שלישי לשבת אם שלישי למגן כשהוא אומר כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני ויהי ביום השלישי בחיות חבוקר הוי אומר שלישי למגן שהוא ששה בחודש * ובאן נאמר ויהי ביום השמיני אין אנו יודעים אם שמיני למגן אם שמיני לחודש כשהוא אומר כי שבעת ימים ימלא את ירכם הוי אומר שמיני למגן ולא שמיני לחודש אותו היום נמל עשר עמרות ראשון למעשה בראשית * ראשון לנשיאם * ראשון לכהונה * ראשון לעבודה * ראשון לירידת האש * ראשון לאכילת קרשים * ראשון לאיסור הבמות * ראשון לראשי חדרשים * ראשון לשכון שבינה בישראל * ראשון לבדך את ישראל : **ב** קרא משה לאהרן ולבניו לפי שכיבדו המקום תחילה לאהרן * אף משה כיבדו כסוף * ומגן שכיבדו תחילה לאהרן שנאמר ועלית אתה ואהרן עמך אף משה כיבדו בסוף שנאמר קרא משה לאהרן ולבניו ואחר כך לזקני ישראל : **ג** ויאמר אל אהרן קח לך ענל בן בקר לרטאת סלמד שאמר לו משה לאהרן אתה אחי

הגהות

[illegible]

צו ב ספרא מכילתא דמילואים פרשתא א

בתיך ובשעריך : **כד** בנדים יש בהם מצוה למקום שנאמר לא תלכש שעטנו . מלית יש בה מצוה למקום שנאמר גדלים תעשה לך : **כה** בהמה מתורה יש בה מצוה למקום שנאמר כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש לה' אלהיך : **כו** בהמה טמאה יש בה מצוה למקום שנאמר ופטור חמור תפדה בשה . חיה גדולה במדבר והעוף הפורח באויר הזהיר עליהם הבתוב כשיבואו לידך לא יהו מחוסרים מצוה שנאמר איש איש מבית ישראל אשר יצור ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסותו בעפר ושאר בהמה וחיה שלא פרט הכתוב שמם עשאים כלל שלא יהו מחוסרים מצוה שנאמר אך כל חרם אשר יחרים איש לה' קדשי מקדש קדשי נבולים יש בהם מעלות על גב מעלות כיצד פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים אמר הכתוב יהיה דמם ואימוריהם למזבח : **כז** עולה כולה כליל אמר הכתוב יהי עורה מתנה לכתנים . שלמים הנאכלים לבעלים אמר הכתוב יהיה דמם ואימוריהם למזבח לכך נאמר ויקח את החלב ואת האליה ואת שוק הימין היתה תרומתן למזבח : **כח** ויתן את חבל על כפי אהרן ועל כפי בניו . וכי כל חקרנות ניתנים לידי הבעלים אלא ללמדך היאך משקים את הסומה ומטהרים את היולדות ומטהרים את המצורעים : **כט** ויגף אותם אהרן תנופה לפני ה' הוא הדין ללמדך תנופות הקרבנות . ויקח משה מעל כפיהם הוא הדין ללמדך היאך כהן נוטל מנחה מעל ידי סומה ומניפה : **ל** מילואים הם לריח ניחוח מלמד שהמילואים קרואים ריח ניחוח והלא דברים קל וחומר מלך בשר ודם קונה לו אוהב ועושה לו יום טוב . מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהעמיד לכהן על אחת כמה וכמה : **לא** ויקח משה את החזה ויניפהו תנופה לפני ה' מלמד שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה וכן הוא אומר מי נם בכם ויסנור דלתים ולא תאירו מזבחי הנם : **לב** מאל המילואים למשה היה לסנה והרי דברים קל וחומר ומה אם מי ששימש בכהונה גדולה שעה אחת נוטל לו חלק בכהונה גדולה המשמש בכהונה לעולם על אחת כמה וכמה : **לג** ויקח משה מן הדם אשר על המזבח ומשמן המשתחא שלשה דמים האמורים בפרשה אין דומים זה לזה הראשון טעון שש מתנות והשני שתי והשלישי שלש עשרה . הראשון טעון זריקה ומתן סביב הזזה והימני יציקה וכפרה . והשני שתי זריקה ומתן סביב והשלישי שלש עשרה טעון שש מתן בהונות שלש באהרן ושלש בבניו ויש אומרים תשעה שלש באהרן ושש בבניו ויש אומרים המס עשרה שלש באהרן ושתיים עשרה בארבעה בניו שנאמר

מהרי"ד

וְאֶת־מִסְכָּתָא וְכֹחוֹ שְׁמוֹנִין לְעִשׂוֹת סְעוּדָה בְּיָמֵיהּ סִפְרָא תַּעֲרֹב וְחַכְּ כֹּהֲנֹת רַחֲמֵי שְׁמֵרָה שֶׁרָבֵד
 שְׁמֵרָה שְׁמֵרָה כְּתִיבָתָא מִסְכָּתָא אֲחִין לְעִשׂוֹת וְיָזֵן אֲחֵימִיכַל בְּיָמֵיהּ כְּבִיבִית מִלֵּת אִשְׁמֵר וְיִרְדִּין
 לְעִשׂוֹת יִרְדֵּן : יָסֵד בְּנִסְכִּימָא וְחֵן הֵיךְ תַּחֲסֵב כִּיךָ גְּדוּל יִזֵּן לְחִיזוֹ שְׁבַע סְהִיב וְיֹאמֶר בְּשֵׁלֵת
 מִן הַקֹּהֵל : **ב**א לֵכָן בְּחִלְמֵי וְיִקְחֵם מִשֶּׁבֶת מִדְּרוֹ מִי רַחֲמֵי הַיְּמִינִיז כְּדֵשׁ עַל בְּרֵשִׁת וְעַל רַחֲמֵי
 רַעֲמֵן : וְעַל בֹּהֵן יִדֹּ אִימֵנוֹ וּוּ מִרְק הַאֲמַלְעִי וְעַל בֹּהֵן גְּרַלֵּם אִימֵנוֹ וּוּ מִרְק הַאֲמַלְעִי רַחֲמֵי :
בב רַחֲמֵי אִימֵנוֹ כִּילֵּם קִדְּשִׁים בְּסֵךְ מַעֲלֵת כִּלְזֵי רַחֲמֵי : **ב**ג שְׁלֹשׁ אֲחֵלִים בְּעֵלִים כִּלְזֵי רַחֲמֵי
 וּבְנִסְכִּימָא וּמְדִינָה מִשְׁבִּיעַ בְּסֵךְ קִדְּשִׁי אֲחֵלִים מִמֶּנּוּ מִשֶּׁבֶת לְתַקְּשֵׁם בְּכֹל יוֹם וְיוֹם : וְעַל
 שׂוֹק אִימֵנוֹ וּוּ כִּיתֵם תְּרוּמָתוֹ לְעֹשֶׁם כִּלְזֵי רַחֲמֵי : **ב**ד וְכִי בִלְקִרְבֻּנָא מִי שְׁאֲרִין וּבְנִי
 כִּיזֵּן אֲחֵלִים וְכִתֵּם גְּדוּל כִּסֵּל עַל כִּי מִתְּרִין וְכִיזֵּן אֲחֵלִים בְּרִיבֻתָא לֵב כִּיזֵּן
 מִכֵּז־עוֹם : בְּחִתְּמֵת שְׁכִיז בִּיד כִּסֵּל בְּרִיבֻתָא אֲחֵלִים לְתַקְּשֵׁם לְתַלְעֵל וְחִשֵּׁי לְלֹמְדִין וְכִיזֵּן בְּרִיבֻתָא
 קִדְּשִׁי עֲלֵיהּ לִישֵׁן לִידֵם דְּכִתְּבִין וְכִתֵּן עַל כִּפֵּי וְגַם אֲחֵם מִזְרֻעֵי טַעֲמִין מְנוּחָה גִּבֵּל אֲחִין
 אֵלֵם אֲחֵם לִידֵם מְנוּחָה בְּעֵלִים אֵלֵי רַחֲמֵי מְדִיבִית וְיִתֵּן אֲחֵם כִּסֵּל עַל כִּי מִתְּרִין
 וְכִיזֵּן טַעֲמֵי אֲחֵלִים בְּרִיבֻתָא וְעַל מִדֵּן וְכִיזֵּן אֲחֵלִים לְתַקְּשֵׁם לְתַלְעֵל וְחִשֵּׁי טַעֲמֵי וְחִשֵּׁי
 לְלֹמְדִין מִתְּרִין וְכִיזֵּן הַקִּירִיבִית מִנְּחָם וְכֹהֵל טַעֲמִין וְכֹהֵל טַעֲמִין וְחִשֵּׁי טַעֲמֵי מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי
 מְנוּחָה מִי וְחִזֵּי מִנְּחָן כֹּהֵל אֲחִין מִיזֵּן וּמְדִיבִית אֲחֵם בְּרִיבֻתָא וְכִיזֵּן מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחִין
 קִרְבֵּן אִיבֹרֵת טַעֲמִין מְנוּחָה וְעַל מִיזֵּן וְסִכְרָה לִישֵׁן וְחִתְּמִינִין וְעַל מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי
 נִקְטֵי יִתֵּן רַעֲמֵן : **ב**ה וְאֵתֵם אֲחֵלִים אֲחֵם אֲחֵם בְּכִיפֵים כִּלְזֵי : **ו** לֵהֵן נִכְכֵּם מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי וְאֲחִין
 כִּי - מִי מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים כִּלְזֵי : **ו**ב טַעֲמִין וְיִקְחֵם [אֲחֵם] דְּרַבֵּחַ אֲחֵלִים כְּבִיבִית וְיִקְחֵם
 בְּכִיזֵּן וְגַם אֲחֵלִים אֲחֵלִים טַעֲמִין אֲחֵלִים בְּחִלְעֵי וְיִזֵּן מְדִיבִית סְבִיב לְיִשְׁלִין מְנוּחָה
 דְּכִיבִית בִּגֵּם כִּן סְבִיב וְכֹהֵל בְּרִיבֻתָא] וְיִזֵּן מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי בְּחִלְעֵי עַל הַקִּירִיבִית
 דְּכִיבֻתָא בְּיוֹמָם מִנְּחָם [וְיִקְחֵם] וְיִקְחֵם [לִישֵׁן] וְכִפְרֵה דְּכִיבִית לְכַפֵּר עַל
 וְאֲחֵרֵי שְׁכִיבָה עַל טַחֲסֵל שֶׁ מְנוּחָה דְּכִיבֻתָא בְּיוֹמָם וְחִלְזֵי לֵב יִדְעִי מִיזֵּן אֲחֵלִים כִּי
 וְיִקְחֵם וְיִתֵּן] סְבִיב לְעִשִׁים וְעַל מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי שְׁכִיבָה מִנְּחָם שְׁכִיבָה רַחֲמֵי : כֹּהֵל מְנוּחָה אֲחֵלִים
 מִנְּחָם עַל רַחֲמֵי קִרְבֵּת כִּלְזֵי לְיִשְׁלֵי וְלִילִי וְחִתְּמִינִין כִּיזֵּן אֲחֵלִים דְּרַבֵּחַ מִנְּחָם
 כִּי : מִנְּחָם עַל רַחֲמֵי אֲחֵלִים וְשִׁעִיז עַל כִּסֵּל וְכֹהֵל מִנְּחָם וְיִקְחֵם לִישֵׁן וְחִתְּמִינִין אֲחֵלִים
 מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים מִי : קִדְּשִׁי מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים בְּכִיפֵים כִּיזֵּן אֲחֵלִים רַעֲמֵן : וְעַל כִּיזֵּן
 [דְּכִיבִית] וְאֲחִיבֵי לֵב מִנְּחָם וְכִיזֵּן אֲחֵלִים לְאֲלַעֲרֵי וְאֲחֵרֵי כִלְעֵת וְיִקְחֵם מְדִיבִית מִי : בְּחִיבֻתָא
 אֲחֵלִים בְּכִיזֵּן אֲחֵלִים לְאֲלַעֲרֵי מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים : **ו**ג אֲחֵלִים לֵב בְּקֵלֵם וְיִזֵּן אֲחֵלִים אֲחֵלִים
 מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים לְאֲלַעֲרֵי וְאֲחֵרֵי כִלְעֵת וְיִקְחֵם מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים : **ו**ד אֲחֵלִים לְאֲלַעֲרֵי
 וְאֲחֵרֵי מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים לֵב לֵב אֲחֵלִים וְכִיזֵּן אֲחֵלִים מִזְרֻעֵי טַעֲמֵי אֲחֵלִים : **ו**ה אֲחֵלִים לְאֲלַעֲרֵי
 כִיזֵּן בְּכִיפֵים לְלֹמְדִין וְאֲחֵלִים כִּיזֵּן קִדְּשִׁין לְאֲלַעֲרֵי וְאֲחֵרֵי : **ו**ו אֲחֵלִים ל

וכן הוא אומר כי אני ה' אלהי משפט שונא נזל בעולה
בז ויקח את כל החלב אשר על הקרב למדנו משתי פרשיות
אלו כנגד לדורות מסני שהייתי אומר פרים הנשרפים ושעירים
הנשרפים הואיל ואין נאכלים ידיו כולם נשרפים ולא ירא מהם למזבח
כלום לכך נאמר ויקח את החלב זאת היתה תרומתו למזבח ושאר
הפר שרף שנאמר ואת בשר הפר את עורו ואת בשרו שרף באש
סוחר למזבח : **יז** ויקרב את איל העולה מיכן למדנו סמיכה לעולה
וישחט ויזרק כשהוא את הדם מיכן למדנו זריקה לעולה ואת האיל
נתח לנתחיו : כל הספורש בעולת יחיד ספורש כאן היך סחפשושיש
אמורים אין נתח בלא הפשט : **יח** ויקטר משה את הנתחים ואת
הראש ואת הפדר כמה שנאמר להלן ונתח אותו לנתחיו את ראשו
ואת פדיו מיכן למדנו : את הקרב ואת הכרעים ירחץ במים
כמה שנאמר להלן וקרבו וכרעיו ירחץ במים מיכן למדו ויקטר משה
את כל האיל המזבחה כמה שנאמר להלן והקטיר הכהן המזבחה
מיכן למדנו עולה היא לריח ניחוח אשה הוא לה' כמה שנאמר להלן
אשה ריח ניחוח לה' אשה הוא לה' מיכן שכולם ניתנים לאישים :
יט ויקרב את האיל השני [למה נאמר] והלא כבר (נאמר) זה
הכתוב שני אילים (הם) [זה] נגד זה אם כן למה נאמר ויקרב
את האיל השני שאם הביא פר ואחד מן האילים לא יצא ידי
קידושם : שני אילים ולא הביא פר לא יצא ידי קידושם : שני
אילים ופר ולא הביא סל המצות לא יצא ידי קידושם : **כ** איל
המילואים שמשלם על הכל מלמד שהמילואים שלמים לאהרן
לכבדו ויסמכו את ידיהם על ראש האיל סמכו ידיהם עליו
בשבתה ועשו יום טוב : משל למי שפרע חובו ועשה יום
טוב אם כך אהרן ובניו כיון שהשלימו עבודת יום טוב
וקידושיו עבודת כלים וקידושו והביאו איל וסמכו ידיהם עליו
בשבתה ועשו יום טוב : **כא** וישחט ויקח משה מדמו
שלשה דמים האמורים בפרשה אין דמים זה לזה הראשון
מעון שש מתנות : והשני שתיים : והשלישי שלש עשרה : לכך
נאמר וישחט ויקח משה מדמו ויתן על תנך אוון אהרן היסנית
גדר האמצעי ועל כהן ידו היסנית זו פרק האמצעי : **כב** ויקרב
את בני אהרן ויתן משה מן הדם על תנך אונם זה גדר האמצעי :
ועל כהן ידם היסנית זה פרק האמצעי : **כג** ויקח את כל החלב
אין לך כל דבר ודבר שאין בו מצוה למקום : פירות יש כהן מצות הרבה
תרומות ומעשרות חלה וביכורים הלקט והשכחה והפיאה שערי בתים
ושערי מדינות יש בהם מצוה למקום שנאמר וכתבתם על סוֹחוֹת

דגרות

[illegible]

צו ב ספרא מכילתא

הגדרות

Digitized by Google

צו ב ספרא מכירתא

וכן הוא אומר כי אני ה' אלהי משפט שונא נזל בעולה : **יז** ויקח את כל החלב אשר על הקרב למדנו משתי פרשיות אלו פתגם לדורות מפני שהייתי אומר פרים הנשרפים ושעורים הנשרפים הואיל ואין נאכלים ידיו כולם נשרפים ולא ידא מהם למזבח כלום לכך נאמר ויקח את החלב וזאת היתה תרומתו למזבח ושאר הפר שרף שנאמר ואת בשר הפר את עורו ואת בשרו שרף באש מחוץ למחנה : **יח** ויקרב את איל העולה מיכן למדנו סמיכה לעולה וישחט ויזרוק כשהוא את הדם מיכן למדנו וזריקה לעולה ואת האיל נתחזי : כל המפורש בעולת יחיד מפורש כאן וחי' מהמשמש ויש אומרים אין נחתה בלא הפשט : **יח** ויקטר משה את הנתחים ואת הראש ואת הפר כשהוא שנאמר להלן ונתת אותו לנתחיו את ראשו ואת פדיו מיכן למדנו : את הקרב ואת הכרעים ירחץ במים כשהוא שנאמר להלן וקרב וזרעו ירחץ במים מיכן למדנו ויקטר משה את כל האיל תמזבחיה כשהוא שנאמר להלן והקטיר הכהן המזבחה מיכן למדנו עולה היא לריח ניחוח אשה הוא לה' כשהוא שנאמר להלן אשה ריח ניחוח לה' אשה היא לה' מיכן שכולם ניתנים לאישים : **יט** ויקרב את האיל השני [למה נאמר] והלא כבר (נאמר) זז והכתוב שני אילים (זהם) [זה] נגד זה אם כן למה נאמר ויקרב את האיל השני שאם הביא פר ואחד מן האילים לא יצא ידי קידושם : שני אילים ולא הביא פר לא יצא ידי קידושם : שני אילים ופר ולא הביא סל המצות לא יצא ידי קידושם : **כ** איל המילואים שמשלם על הכל מלמד שהמלוואים שלמים לאהרן אלבניו ויסמכו את ידיהם על ראש האיל סמכו ידיהם עליו בשמחה ועשו יום טוב : משל למי שפרע חובו ועשה יום טוב אף כך אהרן ובניו כיון שהשלימו עבודת יום טוב וקידושיו עבודת כלים וקידושיו והביאו איל וסמכו ידיהם עליו בשמחה ועשו יום טוב : **כא** וישחט ויקח משה מדמו שלשה דמים האמורים בפרשה אין דמים זה לזה הראשון טעון שש מתנות : והשני שתיים : והשלישי שלש עשרה : לכך נאמר וישחט ויקח משה מדמו ויתן על תנך אוון אהרן היסנית נדר האמצעי ועל בהן ידו היסנית זו פרק האמצעי : **כב** ויקרב את בני אהרן ויתן משה מן הדם על תנך אוונם זה נדר האמצעי : ועל בהן ידם היסנית זה פרק האמצעי : **כג** ויקח את כל החלב אין לך כל דבר ודבר שאין בו מצוה למקום : פירות יש בהן מצות תרבה תרומות ומעשרות חלה וביכורים הלקט והשכחה והפיאה שערי בתים ושערי מדינות יש בהם מצוה למקום שנאמר וכתבתם על מזוזות

דגרות

[illegible]

צו ב ספרא מכילתא

הגהות

2

צו ב ספרא פרשתא יא

נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני:) אֲשֶׁר צוּהָה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי
בְּיוֹם צִוְתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהִקְרִיב אֶת קַרְבָּנֵיהֶם זֶה הַכִּבּוֹר וְחִמְעֶשֶׂר
וְחִפְסָה לֵה' לְרִבּוֹת אֶת כּוֹלָם שְׂכוֹלָם נֹאמְרוּ כִּלְלוֹת יָהּ וּדִיקְדּוּקֵיהֶם מִסִּינִי.
אֲשֶׁר צוּהָה' אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי בְּיוֹם צִוְתוֹ לִסְדֵּנוּ לְכָל הַקְּרָבָנוֹת שֶׁאֵין
כִּי־יָרִים אֵלָּא בְּיוֹם ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שֶׁל ר' יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר דְּרִי תַּחַת
אוֹמְרוּ וְיִקַּח מִשְׁה הַצִּיּוֹדֵם וְיִשֶּׁם בְּאֵנָנוֹת לִסְדֵּנוּ לְעוֹלָת סִינִי שֶׁהִיא מַעֲוָנָה
כִּלִּי: [] וּמִנֵּן לְעוֹלָת הַדּוֹרֹת שֶׁמַּעֲוָנָה כִּלִּי תִלַּעַל עוֹלָת תַּסִּיד הַעֲשׂוּיָה
בְּהַר סִינִי מִקִּישׁ עוֹלָת הַדּוֹרֹת לְעוֹלָת הַר סִינִי מִזֶּה עוֹלָת דֵּר סִינִי
מַעֲוָנָה כִּלִּי אָף עוֹלָת הַדּוֹרֹת תַּמְעוֹן כִּלִּי: [] אֵין לִי אֵלָּא עוֹלָה מִנֵּן
לְרִבּוֹת אֶת כּוֹלָם תִּלַּעַל זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה וּלְמַנְחָה וּלְחַטָּאת וּלְאִשָּׁם
וּלְמִילֻאִים וּלְזֶכֶד שְׁלָמִים לִסְדֵּנוּ לְרִבּוֹת אֶת כּוֹלָם שֶׁמַּעֲוָנִים כִּלִּי: ר' אֲשֶׁר
צוּהָה' לִסְדֵּנוּ לְרִבּוֹת מִדְּבַר סִינִי שֶׁלֹּא נֹאמְרוּ אֵלָּא בְּיוֹם וּמִנֵּן לְרִבּוֹת
הַר סִינִי שֶׁלֹּא נֹאמְרוּ אֵלָּא בְּיוֹם תִּלַּעַל אֵלָּה תּוֹלְדוֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם
דְּבַר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי וּמִנֵּן לְרִבּוֹת אֵהֵל מוֹעֵד שֶׁלֹּא נֹאמְרוּ
אֵלָּא בְּיוֹם תִּלַּעַל בְּמִדְּבַר סִינִי בְּאֵהֵל מוֹעֵד מִקִּישׁ דְּבָרוֹת אֵהֵל מוֹעֵד
לְרִבּוֹת מִדְּבַר סִינִי מִזֶּה דְּבָרוֹת מִדְּבַר סִינִי בְּיוֹם אָף דְּבָרוֹת אֵהֵל
מוֹעֵד בְּיוֹם:

מכירתא דמילואים

פרשתא א וידבר ה' אל משה קח את אהרן ואת בניו מה תלמוד לומר לפי שהוא אומר וינף את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן היה במשמע שנתרחק אהרן כשהוא אומר קח את אהרן ואת בניו אתו היה במשמע שנתקרב אהרן. מנין שידע משה שנתרחק אהרן שנאמר ובהרן התאנף ה' מאד להשמידו ואתפלל נם בעד אהרן בעת ההיא ולא נאמר בו וישמע ה' אלי גם בפעם ההוא כשהוא אומר קח את אהרן ואת בניו אתו ידע משה שנתקרב אהרן. מנין שהיה בלבו של אהרן שנתרחק נאמר בסוף הענין קרב אל המזבח. והלא כבר חסדיו משה לפניו כל העבודות אלא שלא יחיה לבו לדבר אחר כשהוא אומר קח את אהרן ואת בניו אתו ידע אהרן שנתקרב: **ב** דבר אחר קח את אהרן ואת בניו אתו מה תל' וחלא בבמה מקומות נאמרות בו במשה לקחת בבני אדם שנאמר ולקחת את הלויים לי אני ה' ולקחת אותם אל אהל מועד ויקח משה את האנשים האלה אשר נקבו בשמות. קח לך את יהושע בן נון וכי מפשיל היה משה בני אדם לאחריו אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא קחם בדברים שלא יחיה לכם לדבר אחר: **ג** את הבגדים אל הבגדים שפקדתיך עליהם שנאמר אלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד וגו' ואת שמן המשחה. זה שמן המשחה. שפקדתיך עליו

והחטא אתה יאכלה בוא חטא ואכול : ג א"ל ואם לאו
 כחזה ושוק של שלמים ואוכל א"ל ומה אם במקום שיפה כחך
 בקדשי קדשים שכולן שלך דהיתוך מהם * מקום שחורע כחך
 בקדשים קלים שאין לך בהן אלא חזה ושוק אינו דין שידחק מהם
 אמר לו ומה אם לדחותינו מקדשי הקדשים שהרי הורע כחי בהן
 באכילת גשי ועבדי תדיחני מקדשים קלים שהרי יפה כחי בהם
 באכילת גשי ועבדי אמר לו הכהן הוזרק דם השלמים לו יהיה בוא
 ודורק ואכול : ד יצא מכל יום בקלוי ודומרי על ראשו אונן
 מימינו ומחומר כפודים משמאלו : ה חזה זה חזה התנופה זו תנופת
 חסל * שוק זה שוק התרומה זו תרומת תודה לקחתי מאת בני ישראל
 ראום היו לישראל וכשנתחייבו ניטלו מהם ונתנו לכהנים יכול
 כשם שנתחייבו ניטלו מהם * כך אם זכו ינתנו להם ת"ל ואתן אותם
 לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם נתונים לכהן מתנה לעולם : ו יכול
 אף הקדשים יהו חייבים במתנות ודין הוא ומה אם חולים שאין
 חייבים (במתנות) כחזה ושוק וחייבים במתנות קדשים שחייבין
 כחזה ושוק אינו דין שיהו חייבים במתנות ת"ל ואתן אותם לאהרן
 הכהן ולבניו אין לך אלא מה שאמור בענין מאת בני ישראל מצדן
 כל ישראל :

פרק יח זאת משהת אהרן ובניו א"ר שמעון יכול עד

שנצטרפה זכות אהרן ובניו כאחת לא זכו בשמן
המשהח ת"ל ואת משהח אהרן ומשהח בניו כד"י אהרן בעצמו
וכד"י בניו בעצמם רבי יהודה אומר יכול יהו אהרן ובניו צריכים
לשמן המשהח לעתיד לבא תלמוד לומר ואת משהח אהרן ומשהח
בניו הא מה אני מקיים אלה שני בני היצור העומדים על אדון
כל הארץ זה אהרן ודוד מאישי ה' למד שאף האישים מיעו ביום
חקרב אותם לה' למד שאף היום מיע : **ב** אשר צוה ה' להם אמר
רבי שמעון מנין שהיו ישראל מפרשים מתנות כהונה מהו מנין
ולא זכו להם אהרן ובניו עד שזכו בשמן המשהח ת"ל אשר צוה ה'
לתת לחם ביום משהח אותם ומאת בני ישראל מרצון ישראל
חוקת עולם לבית עולמים לדורותיכם שיהיו הדבר לדורות :
ג ואת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח
השלמים מה מילואים נאמר כללותיהם ודקדוקיהם בסני אף כולם
נאמר כללותיהם ודקדוקיהם בסני : **ד** אי מה מילואים קרבן
צבור אף אין לי אלא קרבן צבור יחיד מנין ת"ל ולאשם אי מה
אשם קרבן יחיד אף אין לי אלא קרבן יחיד קרבן צבור מנין ת"ל
ולמילואים כשתמצי לומר לעולה לעולת יחיד ולעולת צבור למנחה
למנחת יחיד ולמנחת צבור ולחטאת לחטאת יחיד ולחטאת צבור
ולזבח השלמים לזבחי שלמי יחיד ולזבחי שלמי צבור : **ה** (אשר צוה ה'
את משה בחר מנין זה תבחר המעשר והפסח לרבות את כולן שכולן

הגדות

ג' וזה תוקן מיד וכן שאלוהו מהם אמר לו למען לי דקסני כליז ורסס שס בגמ': ד' תפוס
 ססס: ט' מיד דקסני כליז ורסס שס בגמ': ו' חסס שולין רפס ססס ר' קל': ז' ורסס בגמ' ופ'
 שס כססס: ח' פלמ' ר' ססס: ט' חסס: י' מרלן כליז ישרלל: כליז כליז רלס ופססס סלל
 יסלל וקסס:

פרק יח א **הא** מה **אמי** מקיים **כו'** **פ'** קרבן **חטאת** ולי **נראה** **שסמי'** הוא **שמי** **היולד**

[illegible]

מכילתא דמילואים

[illegible]

שאל אהרן ובניו זכאים בחזה ושוק אלא לאחר הקמרת חלבים
 ת"ל והקמיר את החלב המזבחה ואחר כך וחית החזה אהרן ולבניו :
 נטמאו אימורים אי שאבדו יכול לא יהיו אהרן ובניו זכאים בחזה
 ושוק ת"ל יהיה וכן הוא אומר בבני עלי גם בטרם יקמירון את החלב
 כי אם חי מה נאמר בהם ותהי חטאת הנערים גדולה מאוד לפני
 ה' כי נאצו האנשים את מנחת ה' : [שוק הימין אין לי אלא שוק
 שנוהג זרוע חולין מנין תלמוד לומר תתנו זרוע מוקדשים מנין
 ת"ל מזבחי שלמים זהו שאמרנו לרבות זבחי שלמי צבור
 שיטענו תנופה שחומים : [מנין טמא בשעת זריקה וטהור
 בשעת הקטר חלבים שאינו חולק תלמוד לומר המקריב את
 דם השלמים ואת החלב מבני אהרן : [אבא שאול אומר
 מנין טהור בשעת זריקת דמים וטמא בשעת הקטר חלבים
 שאינו חולק בבשר תלמוד לומר המקריב את דם השלמים ואת
 החלב מבני אהרן : [ואמר רבי שמעון כל מי שאינו מודה
 בעבודה אין לו חלק בכהונה אמר ר' שמעון לא זו בלבד אלא
 יציקות וכלילות ופתיחות והמליחות והתנופות וההגשות וההקמרות
 והקמיצות והמליקות וההקבלות וההזאות והשקאות מוטות
 ועריפת עגלה וטהרת מצורע ונשיאות כפים בפנים וכחויין תלמוד
 לומר מבני אהרן כל עבודה שהיא ממדה לבני אהרן : ר' וכן היה
 רבי שמעון אומר חרי הוא אומר מי גם ככם ויסגור דלתים
 אמר ה' צבאות ומנחה לא ארצה מידכם שני דברים חששמים
 את הגוף אין נמנעים לעשותן ואין נוטלים עליהם שכר שאומר
 אדם לחבירו הדליק לי את הנר הזה ואנף לי את הדלת אהרין
 אין נמנעים לעשותם ואין נוטלים עליהם שכר לא עשיתם עמי
 [בלא] שכר והלא דברים ק"ו אם דברים שאין נוטלין עליהם
 שכר לא עשיתם עמי חנם על אחת כמה וכמה דברים שנוטלים
 עליהם שכר :

פרק יז רכי אליעזר ב"ר שמעון אומר בא מכול יום ואמר לכהן
תן לי מן המנחה שאוכל אצל לך ומה אם במקום
שיפה כחך בחטאתך דחיתוך מחטאת ישראל מקום שהורע כוחך
במנחתך אינו דין שידחק ממנחת ישראל היום. אמר לו ומה לדחיתי
מחטאת ישראל שהרי יפה כוחך בחטאתי תדחני ממנחת ישראל
שהרי הורע כוחך במנחתך. אמר לו כהן המקריב אותה לו תהיה
כוא והקרב ואכול: **ב** אמר לו אם לאו תן לי מן החטאת שאוכל
אמר לו ומה במקום שהורע כוחך במנחתך דחיתוך ממנחת ישראל.
מקום שיפה כוחך בחטאתך. אינו דין שידחק מחטאת ישראל.
אמר לו לא אם דחיתני ממנחת ישראל שהרי הורע כוחי במנחתי
תדחני מחטאת ישראל שהרי יפה כוחי בחטאתי אמר לו הכהן
המחטא

המבחן

ד יוכל כל הקרבנות כולן ישענו תנופה * ת"ל זבח יצאו עופות
 ומנחת שאינן (ב') וזכחים * **ה** אוציא עופות ומנחות שאינן זכחים
 ולא אוציא את הבכור והמעשר והפסח שהם זכחים * ת"ל מזבח ולא
 כל זכחים * **ו** אוציא הבכור והפסח והמעשר שאין טעונים סמיכה
 ולא אוציא חמאת ואשם טעונים סמיכה תלמוד לומר
 שלמים * אוציא חמאת שאין למינה תנופה ולא אוציא אשם
 שיש למינו תנופה אוציא את כל אשמות * ולא אוציא את אשם
 מצורע * ודין הוא ומה אם שלמי יחיד שאין טעונים תנופה חיים *
 מטענים תנופה שחוטים * אשם מצורע שטעון תנופה חי אינו
 דין שיטעון תנופה שחוט * ת"ל שלמים ולא אשם מצורע * **ז** או
 אינו אומר שלמים אלא לרבות זכחי שלמי צבור כשהוא אומר מזבחי
 שלמים לרבות זכחי שלמי צבור שיטענו תנופה שחוטים *
ח והלא דין הוא ומה אם שלמי יחיד שאין טעונים תנופה חיים
 מטענים תנופה שחוטים * זכחי שלמי צבור שטעונים תנופה חיים
 אינו דין שיטענו תנופה שחוטים * אשם מצורע יוכיח שטעון תנופה
 חי שאין טעון תנופה שחוט * **ט** אף אתה אל תתמה על זכחי
 שלמי צבור שאף על פי שטעונים תנופה חיים לא יטענו תנופה
 שחוטים * כשהוא אומר מזבחי שלמים לרבות זכחי שלמי צבור
 שיטענו תנופות שחוטים * **י** יוכל כל חזכה כולו יטעון תנופה ת"ל
 חלב * אין לי אלא חלב מנין לרבות את החזה ת"ל חלב חזה * כשהוא
 אומר יביא לרבות את האליה * כאשר ה' לרבות שתי הכליות
 יביאנו לרבות יותרת הכבוד * **יא** למדנו שטעונים כולן תנופה
 מנין שיטענו הרמה ת"ל שוק התרומה * שאין ת"ל שיכול אין לי
 אלא שוק מנין לרבות את כולו ת"ל וקדשת את חזה התנופה ואת
 שוק התרומה אשר הונף ואשר הורם אלא זה בנין אב לכל שטעון
 תנופה טעון הרמה *

פרק מז אז אינו מביא אלא כיוצא בזה מה זה מיוחד איל

קשה בן שתי שנים ומעון לחם אף אין לי אלא אל
קשה בן שתי שנים ומעון לחם מנין קשה ואין מעון לחם * רך ומעון
לחם * רך ואין מעון לחם * עד שאתה מרכה בבקר בכבשים ובעזים
תל כי תרומה היא ותרומה יהיה מאת בני ישראל מובחי שלמיכם
תרומתם לה' לרבות את כולו: **ב** נמסא (את) כולם ונשתייד אחת
מחם מנין שימעון תנופה תל החזה להניף אותם אפילו כוליא אחת
תנופה ולא תנופות: **ג** לפני ה' במזרח * כיצד הוא עושה יביא
את וחלבים על ידי הבעלים חזה ושוק למעלה מחם * שתי כליות
והזרת הכבד למעלה מחם * אז שם לחם לחם נותן למעלה מחם *
מליך ומביא מעלה ומוריד שנאמר אשר הונף ואשר הורם תנופה
היתה במזרח והנשה במערב * תנופות קודמת להנשות: **ד** מנין

הגהות

[illegible][illegible][illegible]

פרק מז א סף מין לי מלמא כר' ונעמן למס. היינו כשסודו נקריבו למזבח: מנין קשה ואין

[illegible]

וחלצה וגידה יתרו: אינ לא תחלצוהו קרא למישרי לחלוק: מן חלב בעלי מנין דרכו לאוסף דרשות: ויא חלב דפנות ויא חלב דפנות ככלל ת"ל את החלב הצינור: אם אכלו בחיור אין נכרתין: תימא בשלחא דהוראח כ"ד דמייחתי פרי איכא לשבוחי שאכלו כלם ואפילו כזה אחר זה: אכל כלם כאלה חזיר כינר משכחת לה שכל כלם בנת אחת כל אחד כזית: ואי דקא אכלי כזה אחר זה: אי"כ הראשונים הם יחד ולא צינור: וכן נראה לפרש ולא הצינור נעשים עמי: הכנס להוציא את השומע: שאם המחזיר וגמטו חייב כדלמרי' בפ' הער והרוע [ק"ד]: יא אף דם מהלכי שמים אף דם האדם שמהלך בשמי רגלים: ונקט מהלכי שמים אפילו הוא מעין בהמה כמו אדני השדה: שמפרשים שהוא כדמות אדם וגדילה דרך טיבורה מן הקרקע בנחל היצא מן הקרקע וגמלו נכבדה כעין שגדילין דילועין וקישואין: וכדמוכח בתרומות בגמרא: ומ"מ הכל הוא ככלל מהלכי שמים: ולכך קאמר כזה הלשון ומייחתי לה בפ' דם שמיטה [כריתות כ': כ"א] מה עוף ובהמה מיוחדים שיש להם טומאה קלה: טומאת אוכלין: טומאת חמורה: אדם ובהמה: נבלת בהמה נמשא: וכן נבלת העוף נבית הכליפה ויש תימא והלא עוף טמא אף בו טומאה נבית הכליפה: וי"ל דקרא כתיב לעוף ולבהמה: תושמע אפילו טמאים: ים בהם איסור קודם שמיטה ויש בהם היתר לאחר שמיטה והיינו נמי בטוהרים: ויא דם מהלכי שמים שאין בהם טומאה קלה: הטוע נמת טמא בגדים: וכן אדני השדה לר' יוסי [כלאים פ"ח ח"ה] טומאין בזהל כלדם: אלמא דין אדם ים להם: דם שריצים שאין בו טומאה חמורה: דנוגט בו לא טמא בגדים: צינים אינן מין בשר: משמע אבל דגים וחסידים הם מין בשר: והלא לא מיתסרי לענין בשר: נחל: משום דלמרינן בפ' כל בשר: לא תאכל כל נבלה וכתיב לא תשכל נדא את שפסור משום נבלה אסור לנבל נחל: ובגדרים [נד'] דאין תשכל דגים לחגבים ככלל בשר כדלמרינן בפ' הנודר מן הירק: תסם כל' אחר לשון בני אדם: דם צינים: פי' שנתחמו לזיזת אפרוח וטורן בהם: דם דם דגים וחגבים: שכלו מותר: מכאן שאין צריך שמיטה לחגבים: אי מה עוף שאין בו כלאים:

ומתעורר וכלל: ומתעורר דם כו' וסנידא ליה כו' ברי' הוא: וכן מתעורר דם חלבו: נבילתו: וגד הנפש שלו: ושמיטתו ואין זה כו' דפ' אותו ואת בנו [חלק פ'] דקאמר ולא הכריעו בו חכמים אי מין חיה הוא או מין בהמה הוא: מכלל דהו' או חיה או בהמה: וכן בפ' אחרין דתמא [פ"ד]: בני כל חלב לרבות כו' דקאמר אי ס"ד כו' ספיקא אינטיין קרא לרבו' ספיקא: ובמסכת נדרים [יט'] המקדש חייבו ובהמתו אין הכו' ככלל: תסם אפילו ספק בהמה: כי לא היה דעתו אלא על ודאי בהמה וחיה:

פרשתא יא בני ישראל מניפים ואין העכו"ם מניפים: וכי איזו מידה מרובה מידת סמיכה מרובה או מידת תנופה מרובה מידת סמיכה מרובה או מידת נהנת בל החוכרים: ותנופה אינה נהנת בכל החוכרים סמיכה נהנת בקרבנות היחיד וקרבנות הצבור: התנופה אינה נהנת אלא בקרבנות היחיד אם מיעשתים סמיכה מרובה לא אמעטם מתנופה מועטת: אתה אומר בצד זה נתרבת סמיכה ונתמעטת תנופה או בצד זה נתרבת תנופה ונתמעטת סמיכה: נהנת בדבר שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים: וסמיכה אינה נהנת אלא בדבר שיש בו רוח חיים: אם מיעשתים סמיכה מועטת אמעטם מתנופה מרובה: הא מפני שיש בסמיכה שאין בתנופה: ובתנופה שאין בסמיכה: צריך לומר בני ישראל סומכים ואין העכו"ם סומכים: בני ישראל מניפים ואין בנות ישראל מניפות: אמר רבי אם מצינו שלא חלק הכתוב בין קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לסמיכה לא נחלק קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לתנופה: מה לי לא חלק בין קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לסמיכה שאין חסמיכה אלא בבעלים: לא נחלק בין קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לתנופה התנופה ככהן ומה ת"ל בני ישראל: בני ישראל מניפים ואין בנות ישראל מניפות: וואן לי אלא בני ישראל מנין לרבות הנשים: העבדים המשוחררים: תלמוד לומר המקריב: או אינו אומר המקריב אלא זה כהן המקריב בשווא אומר ידיו תביאנה לרבות ידי בעלים הא כיצד כהן מניח תחת יד בעלים: יבול

פרשתא יא א וטעמה חיה טהרה ככלל החוכרים אם מיעשתים סמיכה כו' כ"ל וכן

פרשתא יא בני ישראל מניפים: כל המנחות בלח [מנחות מז'] מיידי בה: שהסמיכה נובת כלל החוכרים וקדשי ציבור: כדקא בפ' שמי מנחות [ל"ד פ"ט]: תנופה טוג כדכר שיש בו רוח חיים: וזכר שלמי ציבור טע וכן תנופה חיים ושחוטים כדקא בפ' כל המנחות [פ"א]: מניט שחלק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן נכרים ולקרבן נשים נסמיכה: כדלמרי' בני ישראל סומכים ולא נכרים ונשים: וכן אמרינן בפ' שמי מנחות [כ"ג]: ואם תאמר ומיטוק ליה מדרשינן קרבנו ולא קרבן נכרי: ויש לומר הכו' צריך שלא תאמר שסמוך ישראל בקרבנו שנקרי' שמנחלים נסכים בשבילי ואם תאמר ותיפוק ליה מקרבנו ולא קרבן חנינו: ויש לומר דהוא צריך דלמרינן דלח הוא עמנו יכול לסמוך: מ"מ אין ישראל אחר יכול לסמוך בקרבנו: והוא דקא בלשון: וא"ת אי"כ למה לי ידו ולא יד שלוח: וי"ל צריכי מכו דתימא הכו' דשוי' שלמי ויהיה שלוחו: כמותו: קמ"ל דלא: והוא דלא קרבן חנינו נדלל שוי' שלמי: וזו הגירסא שכתבנו בפ' כל המנחות בלח [פ"א]: וע"ש בחומ' [פ"ד] ופירושא הו' שמחור על תופת נכרים ונשים וזון ממעט שניהם: לאו מה לי חלק כמתיבה: כלומר אין נראה לחלק בין תנופה ישראל לתנופה נכרים ונשים דלמסיכה: ואין חלק: שהסמיכה נבטלים לדי' דלא תנופה שהנעלים מניפין עם הכהנים לא ממעט אותם: והיו מניפים עם הכהנים: ומסיים ומה ת"ל בני ישראל ולא נטת ישראל והוא דקא ולא נכרים: ומידי קרבן ודאי כהן מניף ליה: אי"כ הכי קאמר אכל בתנופה לא נחלק: דכל הפחות כהן עמנו וניף: ומה ת"ל בני ישראל: בני ישראל ולא הכהנים עם כהן וקשה ליה זה דקאן תסם ואמרי שלמי מיד ומה ושוק שלהם אחד האנשים ואחד הכהנים מאי קאמר: אי"כ והודו הכי אחד אנשים ואחד נשים קרבנו טעון תנופה: ותנופה עמיה דישאל אכל לא ביד נשים: פי' אכל קרבן ישראל כהן מניף ליה: והשתא אמאי לא נקט נמי נכרי במשנה במילתא (דתנופה כהן הפסיק בלחמ' ומתחיל תוריע: וטמאה כח"ש לקמן):

פרשתא יא בני ישראל מניפים ואין העכו"ם מניפים: וכי איזו מידה מרובה מידת סמיכה מרובה או מידת תנופה מרובה מידת סמיכה מרובה או מידת נהנת בל החוכרים: ותנופה אינה נהנת בכל החוכרים סמיכה נהנת בקרבנות היחיד וקרבנות הצבור: התנופה אינה נהנת אלא בקרבנות היחיד אם מיעשתים סמיכה מרובה לא אמעטם מתנופה מועטת: אתה אומר בצד זה נתרבת סמיכה ונתמעטת תנופה או בצד זה נתרבת תנופה ונתמעטת סמיכה: נהנת בדבר שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים: וסמיכה אינה נהנת אלא בדבר שיש בו רוח חיים: אם מיעשתים סמיכה מועטת אמעטם מתנופה מרובה: הא מפני שיש בסמיכה שאין בתנופה: ובתנופה שאין בסמיכה: צריך לומר בני ישראל סומכים ואין העכו"ם סומכים: בני ישראל מניפים ואין בנות ישראל מניפות: אמר רבי אם מצינו שלא חלק הכתוב בין קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לסמיכה לא נחלק קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לתנופה: מה לי לא חלק בין קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לסמיכה שאין חסמיכה אלא בבעלים: לא נחלק בין קרבנות עכו"ם לקרבנות נשים לתנופה התנופה ככהן ומה ת"ל בני ישראל: בני ישראל מניפים ואין בנות ישראל מניפות: וואן לי אלא בני ישראל מנין לרבות הנשים: העבדים המשוחררים: תלמוד לומר המקריב: או אינו אומר המקריב אלא זה כהן המקריב בשווא אומר ידיו תביאנה לרבות ידי בעלים הא כיצד כהן מניח תחת יד בעלים: יבול

פרשתא יא א וטעמה חיה טהרה ככלל החוכרים אם מיעשתים סמיכה כו' כ"ל וכן

פרשתא יא א וטעמה חיה טהרה ככלל החוכרים אם מיעשתים סמיכה כו' כ"ל וכן

פרטא למעוטי קדשי בדק הבית והלא שמעין מדכתיב יקרב בהכשר ליקרב והיינו בקדשי זבח ויל' מאחר שמעין קדשי בדק הבית מפרט דדישין ליה ליקרב בהכשר ליקרב אבל אי לא הו' פרטא לא הו' דרשין יקרב בהכשר ליקרב אי' כו' אמרין קדשי מונח בהכשר ליקרב וקדשי בדק הבית אפילו בלא הכשר לכך צריך קר' למעטינה ועוד הקשה אחי לא אמרין ויל' שלמים לחלק דהא בעריות אמרין ואל' אשה לחייב על כל אשה ואשה ובעריות משמע דזבחים אינן מחלקין ובעריות חולקין [ו] שני גידין משני בהמות מחלקין אי' ויל' עזים ולגנוח וקטרת שאין ראויין לאכילה וכן חקן כפ' ב"ש רבי שמעון אומר דכר שדרט לילכל חייב אבל העצים והלטונה והקטרת אין חייבין עליהן משום טומאה: אי' לחלק בין טומאות לטומאות בין טומאת דברים הנאכלים לטומאת דברים שאין נאכלים: או לא כה' אלא לחלק בין קדשי קדשים לקדשים דכל קדשים קלים שם דומיא דשלמים בהכשר ליקרב ונקדשי קדשים כן קודם לכן וכן לאחר כן ת"ל ואכל מבשר ואכל זבח דריש דחלל קאי על כל אחד ואחד לומר שכל הקדשים שיש לשלמים להכשר ליקרב וקשה לעיל דלחלל טומאה חמור והא' אכא למיפד דלאני פגול דקיל שכן אין פסולו בגופו:

פרשתא י איסורו נובע בכני נח כפרק ארבע מיתות (סנהדרין י"ז): דריש מאכל תאכל ולא אכר מן החי: חלב אינו דין שינאג בכני נח מיתא מה לחלל שכן אחרת מכלל ויל' למ"ד אין צנדיק צטון טעם גיד הכשה גמי דותר מכלל: **ב** מנין לרבות את הגרים ואת המשפחות [ע' חוס' מנחות ד' ס"א] דהכא ישראל כתיב לכך צריך ריבוי: תימא דלא מרבה נשים ועבדים עוד תימא דכמה מחומות מנין גרים הם בכלל ישראל: כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו תלתא מיצטו כתיבי הכא לטומאה וזאת וטפות למאן דאמר חלב כפ' ג' חלב שגילי אינטידיק למעט טומאה דס"ד דאיסור כה' אחת היא והלוי שניהם ואפילו למאן דאמר חלב שגילי מותר דאיסור חלב חל אחר שגילי מכל מקום ס"ד דאיסור חלב חמור חל על איסור טומאה קל לכך צריך מיטוטא: אי' והלא דין הוא לחייב על חלב בהמה טמאה: ומה דס' שאין חייבין עליו על פגול וטורטומא כדאמרין כפ' ב"ש [ובזכר מ"ו]: תלתא קראי כדס' למע לי חד למשטוי מנוחר וחד למשטוי מחטלה וחד למשטוי מטומאה אבל פגול לא צריך קרא:

דחקן [שם מ"ג] כל שיש לו מחירין בין לאדם ובין למונח חייבין עליו משום פגול דהו' גופייהו חייב וזהו חזי למינקט נמי מעילה כדדייקו: ת"ל כל חלב שור וכשב ועז ונפ"א דכריותו כהא קרא שקיל וטרי ביה טובא: מנין לרבות את הכלאים דשור וכשב משמע להוציא את הכלאים דקרא לא מיירי כה' דלח' יכול להוציא כלאים מציניהם כדאמרין כפ' מרובה שאין עבון שור: ת"ל כשב ועז לרבות חלב של כלאים דכלאים חזי למיסק מכשכ ועז מפני

ראוים לאכילה אף כל שראויים לאכילה יצאו עצים ולבונה וקטרת שאינן ראויים לאכילה: אי' אתה אומר לכך בא חבתוב לחלק בין הטומאות לטומאות או לא בא אלא לחלק בין קודש לקדשים לומר על הקדשים קלים חייבים עליהם לאחר זריקת דמים ועל קדשי קדשים בין לפני זריקת דמים בין לאחר זריקת דמים ת"ל ואכל בשר ואכל זבח ואכל שלמים ונכרתה הנפש ולא הצבור חיהו ולא אנוס ולא מוטעה מעמיה ועמיה בשלום: **פרשתא** י בני ישראל מוזהרים על החלב ואין העכרים מוזהרים עליו ברת איסורו נהנה בבני נח כישראל ת"ל בני ישראל בני חייבים מוזהרין על החלב ואין העכרים מוזהרין על החלב: אי' אי' לא בני ישראל מנין לרבות הגרים והמשפחות ת"ל כי כל אוכל חלב כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו פרט לבתחה טמאה ולחיה ולעופות: חללא דין הוא ומה אם חרם שאין חייבים עליו משום פגול נותר וטמא הרי הוא נהנה בבתחה טמאה ובחיה ובעופות חלביים עליו משום פגול ונותר טמא אינו דין שינאג בבתחה טמאה ובחיה ובעופות ת"ל כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו פרט לבתחה טמאה ולחיה ולעופות: אי' אי' לא חלב שור וכשב ועז המיוחדים מנין לרבות את חבלאים ת"ל שור כשב ועז דברי ר' עקיבא ואם נאשך לומר מן הבתחה לרבות את חבלאים שיכול כל שהיה בכלל עונש הרי היא בכלל אזהרה כיו ופחות סכיות שאינן בכלל עונש לא יחיו בכלל אזהרה ת"ל כל חלב: חלל נבילה וחלב טריפה נבילה בהמה מותרת חתוב סדר יוכל נבילה בהמה טמאה במשע ודין הוא שיהיה מכלל חלב וטריפה מכלל נבילה מה מצינו שטריפה מכלל נבילה בטמאה אף לא טריפה מכלל חלב אלא בטמאה או כלך לדרך זו טריפה מכלל חלב וטריפה מכלל שחוטא מה מצינו שטריפה מכלל שחוטא בטמאה אף לא טריפה מכלל חלב אלא בטמאה כשאתה בא כלך לדרך זו אין כאן אלא בהמה טמאה וטריפה וכשאתה כלך לדרך זו אין כאן אלא חלב טמאה וטריפה לומר טריפה יצאת בהמה טמאה שאין לה טריפה: אי' משמע מוציא את בהמה טמאה שאין לה טריפה ומביא חיה טמאה שיש לה טריפה ת"ל חלב לא תאכלוהו שאסור באכילה שיהיה יצא חלב חיה טמאה שסותר באכילה: אי' לא תאכלוהו יכול לא יאכלנו לאחרים ת"ל ואכלו מאכלו אתה לאחרים או ואכל יכול חלב שסותר בהנאה טמאה חלב שור הנסקל ועגלה ערופה שאינו מותר בהנאה לא יהיה טמאה ת"ל כל חלב: יעשה לכל מלאכה מה ת"ל לכל מלאכה רבי יוסי הגלילי אומר יכול במלאכת הקודש יהיה מותר במלאכת חולין לא יהיה מותר ת"ל לקל מלאכה רבי עקיבא אומר יכול למלאכת חולין יהיה מותר הקודש לא יהיה מותר ת"ל לכל מלאכה: כי

שעבדן שור: אי' אם נאשך לומר ולקשקש על זה דקרא דשור וכשב ועז מצינן ליה למילתא אחרתא כפ'א דכריות: הרי הוא אומר מן הבהמה לרבות הכלאים ונפ"א והלא מן הבהמה הוא למעט כדפרכין כפ'א דזבחים נכל אחר אתה אומר מן להוציא וכן מן לרבות ויל' שאני הכא דקרא יתירא וא' דכבר כתיב שור וכשב ועז דמניניה קרינא למונח ואח"כ מור וכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה אלא כתיבי לרבות חלב דכללי בהמה הנקריבה למונח: אי' לי אלא כל שישט בעונש כרת ישט בלאזהרה מיתיה לה כפ' אחרון דסדר יומא: כיו' והוא ספק בהמה ויל' שיעור חצי וית' של חלב בהמה לריש לקיש דלמר הסם חצי שיעור מותר מן התורה מוקי לה הסם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ולר' יוחנן דלמר חצי שיעור אסור מן התורה טלה מדאורייתא וכיו' סניחא ליה דכריה הוא ואע"ג דאינו קרב למונח דלית שור וכשב ועז אפ"ה חלבו אסור רחמנא: אי' בנבלת בהמה טמאה הכתוב מדבר וכל הכתוב להשיטנו שחלב נבילה אינו מטמא נבילה דכתיב יעשה לכל מלאכה וכלאמרין כפ' כל שפ' [כ"ג] ובזבחים פ' חטאת העוף: [ע'] יכול בהמה טמאה כמאשע שחלב בהמה טמאה יהיה טהור: טיהר מכלל חלב בקרא דהכא וטריה מכלל נבילה דלח' נבלת עוף טמא מטמא בבית הכליעה כפ' חטאת העוף [ק"ג] ופ' גיד הכשה [שם] ולקמן כפ' אחרי: אף לא טיהר מכלל חלב אלא בטמאה בהמה טמאה וטריה מכלל שחוטא טריה טומאת נבילה ע"י שחוטא שם טמא כשחוטא טמאה אפילו נשחטה לא מהניא לה שחוטא לטריה מנבילה ולקמן חזי כל הטעם בהם כמחוס אפילו בשחוטא יטמא אף לא טיהר מכלל חלב כשאתה בא לזו: דרך זו אין כאן אלא בהמה טמאה דחלבה טהור מנבילה וכשאתה טהר מעתה מניחא לא נפקא ת"ל טריפה ואת בהמה טריפה דלא שייך בה טריפה: אי' ומביא את חיה טמאה שיש לה חיה טריפה ויהיה חלבה טהור מנבילה: ת"ל חלב לא תאכלוהו סיפא דקרא הוא ואכול לא תאכלוהו חלב שסותרו לך באכילה דהיינו בהמה טמאה וטריפה לך מנבילה ובזבחים פ' חטאת העוף שנוי בפסך: אי' יכול לא יאכלנו לאחרים לאכילת נכרי: ת"ל ואכל: חלב של שור הנסקל ועגלה ערופה שמתה ולא נעשית מטתה דהשתא היא נבלה ואסורה בהנאה שגם קודם ערפתה נאסרה אבל אם נעריפה אפילו כשרה טמאה מנבלה דכפרה כתיב בה בקדשים כן אמרין בסוף פרק חטאת העוף ומקשן אחי לא פריך מינה לרבא דלמר ערפתה אסרתה ולא קודם לכן כפ' אחרון דכריות [כ"ד]: רבי יוסי הגלילי אומר יכול למלאכת הקודש יהא טהור למשוח בו עורות קדשים דקסבר כשאתה נבילה בהמה היא אחרתא חלב חלבה וגידיה לא הותרו אי' לא תאכלוהו איסור הגאה משמע לכך צריך קרא למשחי כפ' כל שפ' [כ"ג]: ר' עקיבא אומר יכול למלאכת חולין יהא טהור דקסבר היא וחלבה

הנהגות מהרי"ד

א' ומה אם דס' הוא במשנה חולין ק"ז ורמב"ם רפ"ז מ"י מאכלות אסורות חלב כ"ו במשנה ס' ורמב"ם ס' פ"ב דין ב' וירש פ"ו: אי' כל חלב כ' כמות כ"א וימא ע"ד ורמב"ם ס' פ"א דין י"ג: דבר טמא ראשו נפסקתא וטרייה ר"ל כל חלב להכית את כווי ופסות מכיות שאין בכרת וכו' במלקות וכל הכוסקים סתמו שאין לוקח עליו מדרבנן משמע שגם הכי שיעור איתרבי למלקות שבו מפרש כן שם בכלל אסורה היט מלקות: אי' מיתב ממעט נמשך וכ"ו הובא ברמב"ם פ"א מ"ט שאל אבות העומות דין ה' לנכיה

א' קשה דכא כבר מיעט לנכיה סוף פרק יד ויל' דכא ללמוד על שאל קדשים ויולפין מדרבנן סוסי בכלל דליתא בשבועות: **פרשתא** י א' מכל שחייבים עליו כרת אינו דין כלל אף אמת וז"ל וכו' בילקוהו וכו' וז"ל וא"ל דס' ויכית שחייבים עליו כרת ואינו טובב בבני נח ויל' דהו' כולנו חייבי כריתות מק"ו אפילו דכשב רחמנא גמי מכל: ב' בני ישראל אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות הגרים והמשפחות כפ' ב"ש ד' ויילקוהו אמת הגרים והמשפחות והעבדים:

מיירי בזו וזכה ונדע ומשכב ומשכב האז : ב' אם נאמרו קלות • מפרש לה כפ' ב"ש [זכאים מנ] וי"ג התם אם נאמרו קלות למה נאמרו חמורות ואם נאמרו חמורות למה נאמרו קלות • אם נאמרו קלות ולא נאמרו חמורות הייתי אומר על הקלות בלא ועל החמורות במיתה לכך נאמרו חמורות ואם נאמרו חמורות ולא נאמרו קלות הייתי אומר על החמורות ויהא חייב ועל הקלות ויהא פטור לכך נאמרו קלות • מאי קלות ומאי וכו' • אמר ופירי קלות טומאת שרץ חמורות טומאת מת • וי"ק אילו נאמר טומאת שרץ ונאמרה טומאת מעשר בלא כדליתא • וטומאת תרומה במיתה כדליתא • ולא נאמרה טומאת מת • הייתי אומר קלות בלא • טומאת שרץ על מעשר • וכן טומאת שרץ על תרומה במיתה • ומדקלות על החמורות במיתה • החמורות טומאת מת על קלות נמי במיתה על המעשר • כך הוה ס"ד למימר • לכך נאמרו חמורות טומאת מת על אכילת מעשר ופירש ב' לא ולא מיתה לומר לך שהיא באזכרה מינה נראה דהכא ברייתא אחרתא היא דמחלק בה בין טומאת הנוף לטומאת בשר • וכן לקמן בפרשת אמור אל הכהנים קחני • וס"ד לחלק בה בקלות וחמורות • וכו' • ובפ' בית שמואל פ"י רש"י דלענין אכילת קדשים בטומאת הנוף שניה בנ"כ ועל כרחיך ה"א ברייתא היא • ולפי גירסת הספרים הכי מפרשא שאלו נאמרו קלות ולא נאמרו חמורות הייתי אומר על הקלות ויהא חייב על טומאת הנוף אם נטמא בשר ואכל בשר קדש או נכנס למקדש • אבל אם אדם טהור אכל בשר קדש שנטמא בשר לא יהא חייב משום והבשר אשר יגע בכל טמא לא ואכל • וקשה דבני בוטמא בשר לא הזכירו ביהודה קלות וחמורות אלא דרשינן לעיל בכל טמא אפילו טמא מת וטעם נדה אף מטמאין אותו אלא בנגע ולא במשא • וכו' כיון דכתיב בכל טמא הוי כמו

יחיד וחיבין עליה בפני עצמה • אף אני מביא לידיעה כי • ופירש ואיתא לא תעשה כלל • לא תאספ פרט • כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט • אמיא אין מידי אחרינא לא • ה"ר אפסודוקי משום דהוי כלל ופרט המרוקקים זה מזה ואין דנין אותן בכלל ובפרט • ולא דמי • דליתא למימר התם כיון שלא פירש באי זו עשייה דבר הכתוב ובמקום אחר פירש דליתא פסיד ילמד סתום מן המפרש דהא עשיה אפסיד היא • ולכך פירש ואיתא • לא תעשה כלל וכו' • אבל הכא קדשים משמע טומא • ועוד אמרין התם כלל ופרט המרוקקים זה מזה אין דנין אותן בכלל ופרט • והא דפליגי תנאי התם במנחתא אם דמיא אם לא • וכן פליגי אביי ורבא ב' ב' טהור טהור [נדב ל"ג] היט דקא ב' דחד ענינא • אבל בתרי עניני טהור עלמא מודו דאין דניס • כדמוכח התם • ובפ"א דפסחים [ו • ו] וכן נמי בפרט וכלל המרוקקים ובתרי עניני לא דרשינן בפרט וכלל לטולי עלמא לומר דנעשה כלל מוסף על הפרט • דהכא שלמים שחא פרט • כתיב ב' ז' • ולא הקדשים כתיב בפרשת אמור • ותעד דהתם במנחת • פירש מכלל ופרט המרוקקים משמעת חטאת בנפון דפרט הכתוב בויקרא וכלל כתוב בלא את אהרן • ופירש על מה דלמר לעיל כלל ופרט המרוקקים אינן דנין אותן בכלל ובפרט • ומתקף לה רב אשי האי פרט וכלל הוא וכו' • ה"ר שניקן שיש בדין אחד ואין דנין במרוקקין • וכן [שבת ע'] וע' ספר כריתות לר"ש מקיטין חלק בתי מידות בית ס"ו אות ה' • הכתובות לקטות אחת לא ניתא לפרט ינאח • לומר דקא מלאכה • זו אסורה ולא אחרת • אין לומר כן • שהרי כתיב לא תעשה כל מלאכה • ה"ר ע"כ לחלק ינאח • ואל"ה ב' נגמר דהן [מ"ו] דריש וכוונת ותלית כלל • כי קללת פרט • אי הוה מיקריבין אין בכלל אלא מה שבפרט והשתא במרוקקי אחי לרבויו ע"ז • והשתא לרבה דלמר

ב' בכל טמא ואפי' טומאת מת • בטומאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שקץ טמא אם נאמרו קלות למה נאמרו חמורות שאלו נאמרו קלות ולא נאמרו חמורות הייתי אומר על הקלות ויהא חייב על טומאת הנוף • אבל לא על טומאת בשר • ועל החמורות יהיה חייב • על טומאת הנוף ועל טומאת בשר צ"ל חמורות • אילו נאמרו חמורות ולא נאמרו קלות הייתי אומר על החמורות יהיה חייב ועל הקלות יהיה פטור צ"ל קלות וצ"ל חמורות : ג' ואכל מבשר זבח שלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה מה ת"ל לפי שהוא אומר ותנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וחלא שלמים בכלל כל הקדשים היו • יכול אין חייבים ברת משום טומאה אלא על השלמים בלבד מניין לרבות כל הקדשים ת"ל לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל וזרעכם אין לי אלא כיוצא בשלמים מה שלמים מיוחדים הנאכלים לשני ימים [וליתא אחר] הנאכלים ליום אחד מניין ת"ל בשר אין לי אלא ששיריו נאכלים עולה שאין שיריה נאכלים מניין ת"ל זבח אין לי אלא זבחים העופות והמנחות שאינן • מיני זבחים עד שאתה מביאה לזן שמן של מצורע מנין ת"ל כל איש אשר יקרב מכל וזרעכם אל הקדשים : ד' יכול לא יהו חייבים משום טומאה אלא על דבר שהחייבים עליו משום פיגול דין הוא אם פיגול שהוא בקבועה ובידיעה אחת ולא הותר מכללו אינו נהוג אלא בדבר שיש לו מתירים • טומאה שבשתי ידיעות ובפולח ויורד והותרה מכללה אינו דין שלא תנהוג אלא בדבר שיש לו מתירין • ומנין הקוסף והלבושה והקפדת מנחת נסכים מנחת כהנים ומנחת משיח ת"ל אל הקדשים אשר יקדישו לרבות את כולם : ה' יכול יהו חייבים עליו ת"ל אשר יקריבו • אמר רבי אלעזר ובי יש גונע חייב אם בן למה נאמר אשר יקריבו לומר שאין חייבים עליו עד שיוכשר ליקרב • הא כיצד את שיש לו מתירים משיקרב מתיריו • את שאין לו מתירין משיקרב בכלי : ו' אחר שריבינו דברים שהן בשלמים ודברים שאינם בשלמים למה נאמרו שלמים מעתה פרט לרם • רבי ישמעאל אומר מה שלמים מיוחדים שהם ראויים

ב' בנות כותים כלל ופרט המרוקקים דנין אחי מרבה ע"ז • ולא ניתא אין בכלל אלא מה שפרט • וכן לאביי אין דנין המרוקקין אחי דן ליה בכלל ופרט • וי"ל דמפסיק בדבר אחר שאינו מחומו ענין דכתיב כי קבור תקברו אי ליה כתיב עניני ואין דנין לומר אין בכלל אלא מה שבפרט • והתם דריש דמנדף הוה בכלל ואומת ונאח מן הכלל • וכן ר' אליעזר דן מכה זה • מינה חא דהכא לא ס"ל דמשלמים ממעטינן כל קדשי מוצח לאכילה בטומאה • אלא דריש ואין ומוסוף ומרבה : ה' הנאכלין ליום או וכו' • ת"ל זבח • ואם מנשר זבח השלמים • משמע כל זבח • אין לי אלא ממין זבחים מנין העופות וכו' • ת"ל כל איש אשר יקרב וגומר • משמע דריש פרט וכלל ונעשה כלל מוסף על הפרט : ד' אלא על דבר שהחייב עליו משום פגול • דהיינו דברים הניתנים ולא דברים המתירים : ודין הוא לומר כן • פגול בטמאת קבועה וידיעה אחת באחרונה • אע"ג דקודם שאכלו לא ידע מעולם שזה היא פיגול חייב • ולא הותר מכללו • פגול אפילו בציבור אסור • טומאה שבשתי ידיעות • ידיעה בתחלה ובסוף והעלמה בנתיים : ד' יכול יהו חייבים עליו • מיד אם אכלו בשר בטומאה קודם שזרק הדם : ת"ל יקרב • ר' אליעזר מפרש לה ואולי וכו' יש טעם חייב והלא אינו חייב אלא"כ אבל דכתיב בתריה איש איש מזרע אהרן ואח צרע וגו' • שיוכשר ליקרב • ואקדשים קאי וכי קאמר אשר יקריבו חסירי קדשים ואחר כך יאכלם וטומאתו עליו כדמפרש אכילה בקרא דבתריה : יש לו מתירין • כגון אימורין ובשר שהם מתירין • ושירי מנחה שהקומץ מתירין • ושאלן ל מתירין • כגון מנחת כהנים ומנחת כהן משיח • משקדו בכלי • שהאח המכשיר לאכילה האחרת בכן • ומייתי לה ב' ב"ש [זכאים מ"ה] : מ"ו • והתם א"ר יוחנן שלש כריתות בקדשים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינם נאכלים • ולר' שמעון דלמר דברים שאינם נאכלין אין חייבין עליהן משום טומאה ללאחוי חטאות הסנינימות וכו' • וקשה ה"ר יעקב דאורליי"ש אחי כתב פירוש

שכתוב קלות וחמורות • והלא גבי טומאת אדם כתיב בכל דבר טמא ואפ"ה מפרש קרא או בנבלת חיה טמא וכמה טמא • וטומאת אדם • ויש לומר דהכי בעי למימר על הקלות חייב על טומאת הנוף ברת • ולא על טומאת בשר ברת • אבל אם נטמא בשר בחמורות דהיינו בטומאת מת ואכל יתחייב ברת • לכך נריך לומר חמורות בטומאת בשר ואפ"ה אין זו ברת • אלא יהא חייב ברת על טומאת הנוף ולאו על טומאת בשר • (אילו נאמרו חמורות כי הייתי אומר על החמורות ויהא חייב פי' ברת בטומאת הנוף וטומאת בשר בלא) ועל הקלות טומאת שרץ • יהא פטור דהא • והכא • לכך נריך לומר קלות וחמורות : (ו"ל שרץ דהיכא דכתיב בכל טמא לחוד משמעת דקרא אטומאות חמורות וא"כ בטומאת בשר דכתיב בכל טמא מיירי בחמורות דאפילו חמורות בטומאת בשר בלא • וכיון דבטומאת הנוף מפרש קרא דנין קלות ובין חמורות ברת • והכא קלות לחמורות לכתב בטומאת הנוף • ה"ה נמי בטומאת בשר בין קלות בין חמורות בלא • ולפי זאת הוונת הגהה לעיל מה שהוספתי בין שני חללי עגול • לפי מה שגלענ"ד • או שיש איזה ט"ס ודלוג אחר ביטוב הקושיא הג"ל כי הוא קשה להולמו) : ג' מה ת"ל • למה נאמר ונכרתה באכילת שלמים בטומאה : לפי שהוא אומר כל איש אשר יקרב וגו' • או אינו מביאו אלא כיוצא בשלמים • בריש מכולתין ב"ג • מדות וברש יבמות [ו'] קאמר מה שלמים מיוחדין קדשי מוצח לאפוקי קדשי נדק הבית דאין חוב ברת על אכילתן בטומאה • זה איך שיד לכלל ופרט דאין בכלל אלא מה שבפרט דל הקדשים אשר יקדישו דכתיב בכלל משמע דמיירי במיני קדשים הרבה ולא בשלמים לנד ולכך בתלמוד נלפסן מינייהו כל קדשי מוצח • ולא דמי להא דאמר' ב' כל המנחות באות [מנחות נ"ה] • וע"ש בתוס' ד"ה כלל] לא תעשה חמץ כתיב בויקרא • לא תאספ חמץ כתיב ב' ז' • וקאמר התם אפסיד בכלל היתה ולמה ינאח להקיש אליה לומר לך מה אפסיד מיוחדת שהיא מעשה

או לא משמחו בכל הסוף קדשים קמ"ל • ו"ר : ב' בכל טמא ואפי' בטמא מת כמ"ל • ר"ש : ג' ואכל מבשר זבח שלמים יכול אין חייבים כן • ת"ל אמור חללים לזרועותיכם כל איש אשר יקרב מכל וזרעכם אל הקדשים כמ"ל • ר"ש : אין לי אלא כיוצא בשלמים כ" • פ"ל מנשר כמ"ל וכו' ובתם מ"ד פ"ס ונעין ברייתא זו כח לעיל בפרשת מק

(*)

יכולה חייבין • על חוץ למקומו כרת כדכתיב וזהו קרא ואוכליו עונו יסא וכו' •
 ת"ל בשלמים עונו יסא • בקרא אחרינא כתיב דמוקמין ליה בחוץ לזמנו • וילפינן
 בעון עון מותר שכתוב בו כרת • והוא קרא דאוכליו עונו יסא כי את קדש
 חלל חייב בנותר • כתיב התם את קדש ה' חלל ונכרתה וכתיב התם ואם יותר
 מבשר המולאים ושרפת את הנותר בנשף

קדש קדש לג"ש • חוץ לזמנו בכרת
 וכו' • בספרים גרס ת"ל בשלמים עונו
 יסא • ויש יושב ת"ל בשלמים עונו יסא
 כהוא קרא אנו למדן עון עון מעונו יסא
 דנותר • ובחסקנה דפ"ג דזבחים [כח] •
 יליף רבא כולה מקרא אריכא דהכא
 חוץ לזמנו וחון למקומו • וקרא וטא דפ'
 קדשים דרש למקום שיהא משולש בדם
 ובחומורין ובבשר ולמעלה פירשט • יכול
 השוחט לערלים ולטמאים • כפ' כל
 הפסולין [זבחים ל"ז] • תנן שחטו
 על מנת שיאכלו טמאים שיקריבוהו
 טמאים שאכלוהו ערלים ושיקריבוהו
 ערלים כשר וכו' שיקריבוהו טמאים
 וערלים את החומורין • ובגמרא קאמר
 שחטא דבשר • משאם דזבחה נופיה מי
 קא חופסל • פ"ה חללו הקריבו אימורין
 מחש' לא אכלו הזבח הטמאים והערלים •
 לא חופסל הזבח ככך כיון שמרס הדם
 כבאכחו • ג' מנן לנשחט בלילה וכו' •
 חפסולי קרבן קא מהדר • ואוכליו אלו
 בכרת • אע"ז דכתיב בניוהר הא ילפינן
 לעיל מיניה כרת לחון לזמנו וחשבו ליה
 כאילו כתיב בנפול • ומהעט
 אחריני חכרת • ג' מנן לרבות כל
 הקדשים • שינאנן כסד דין חוץ לזמנו וחון
 למקומו דכשר קרא דלעיל דילפינן
 מיניה בשלמים כתיב • ת"ל וינחר
 מקדשי בני ישראל • בטומאה כתיב •
 ובפ' ד"ט [מ"ה] • יליף פגול עון עון
 מותר • ואח"כ נחר חלול חלול מותר •
 או אינו מניח אלא כיוצא בשלמים •
 כפ' ד"ט מיניה לה והתם [מ"ד] • קאמר
 כיוצא בשלמים מאי מיהו כבוד שחל
 לשני ימים ולילה אחד • ופריך ואזיל
 עד דקאמר אלא ואם האכל ואכל הני
 תרי כללי דמחייב להדי יניחו • ומבשר
 זבח חדה שלחם פרט • וסברא הוא •
 כלומר והלא לא נכתב פרט אלא לבסוף
 אחר רבא כדאמרי במערבא כל מקום
 שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה
 לזה הסוף פרט בניניהם והזמן בכלל ובפרט
 וכלל • והשתא לכך צריך קרא להנן
 אחרינא לרבינוהו דלא יניח דוקא
 דחמא דשלמים • תימא דהכא דחמא
 כבוד לשלמים טפי משאר קדשי זבחים
 ובמקום אחר אחר מה שלמים באים
 בדרך ובגדלה אף כל וכו' • וקשה

דבאי ואם האכל יאכל דרשין בפ"ג דזבחים [ק"ח] • דכשתי אכילות הכחון
 דחבר • מיהו הא מצינו למימר דחתי דרש מיניה מדלל כתיב האכל • האכל •
 ח"נ יאכל יאכל • כדאמרינן בזהבין רבא [י"ז] • אך קשה לר' אליעזר דרש
 התם לשון אחר • מנה לו כלל ופרט וכלל • [פ' תוס' זבחים [מד] • ד"ה אלא]
 שאלה שאין שריה נאכלין מנין • שחייבין עליה משום פגול • וכן כלס • ק"ה וזה
 מיני זבחים • כלומר רבינן כל מיני זבחים • העופות והמנחות וכו' עד שאתה

כו' • כלומר אחרי שהתחלת לרבות
 שאם פגל בדם האדם נתפגל הלוג • ה"ג התם ת"ל אשר הם מקדשים •
 וואו סיפא דקרא דיוצא מקדשי וכו' •
 מטומאה • מה טומאה הכל ככלל
 אף נותר הכל ככלל בנותר כתיב כי את
 קדש ה' חלל • וטומאה כתיב וינחר
 ולא יחללו • והדר אחי פגול בעון עון
 מותר • והכא גרסינן ת"ל אל הקדשים
 אשר יקדישו בני ישראל • והוא קרא
 שלאחר וינחר • ג' שלמים מיוחדים
 שיש להם מתירין לאדם באכילת בשר •
 וכן אימוריהם למוצה ומתיר שלהם דם
 שניתן על המזבח • חטאת העוף • דמה
 המזה על המזבח מתיר לכהנים
 לאכלו • פרים הנשרפים וכו' יש להם
 מתיר מוזה • דם חיות פנים מתיר
 אימוריהן למוזה • ומוציא אני את
 הקומץ וכו' • אינו נופיה מתיר הני •
 וכן תנן התם זבחים [מ"ב] • אלו זבחים
 שאין חייבין עליהם משום פגול הקומץ
 והלבושה וכו' שאין להם מתירין אחרים
 כדי להקריב למוזה על ידי מתיר
 שלהם • והוא דנקט הכא לא לאדם בזה
 נקט • שהרי לית מיניהו לאדם • אלא
 כולוה כלול למוזה • והתם שקיל וטרי
 בה דך רשא אליה דמאן הוא • ר' •
 שמתן אומר מה שלמים מיוחדים כו'
 אפרים הנשרפים פליג כדמפרש ואזיל •
 ובני שיהא דומה לשלמים גם במקום
 עבודתן כגון במזבח החיצון • ג' ר' אליעזר
 אומר משום ר' יוסי וכו' • ענין מכריע
 הוא בפנים הנשרפים • פיגול בדבר הנעשה
 בחוץ • העבודה שיהא עובד בהחשבה •
 והאכילה שחושב עליה אם מעשה עורה
 הם פיגול ואם מעשה היכל הם לא פיגול •
 הכי גרסינן • לה כפ' [זבחים מד] •
 הריני שוחט לזוהר דמו למחר • ששחט
 הוא בעורה שיהא חוץ • דכל חוץ
 דהכא עורה הוא ויחשב על האזה שפגשית
 בפנים והיא אכילת מוזה שלפנים •
 והכא גרסינן בספרים לשון זריקה •
 ואינו • ג' וכו' גרסינן היה את הדם
 ע"מ להקטיר אימורין למחר • פ"ה הוה
 על המזבח הפנימי • על המזבח הפנימי
 שחשבה הוה אכילתו על אימורים שיקטיר
 בעורה • ג' אכל שחט או קיבל ע"מ
 לשפוך הזרים למחר או להקטיר
 אימוריו למחר פיגול שהחשבה • היא
 בעבודה חוץ ובדבר הנעשה בחוץ • והתם
 קאמר טעמא דכתיב כאשר יורם משור
 זבח השלמים וכו' מה למדנו משור זבח
 השלמים מעשה • אלא מקיש פר כהן
 משיח לשור זבח השלמים מה שור זבח
 השלמים עד שיהיו מחשבותיו ומעשיו

ענין לחוץ למקומו • יכול יהו חייבים עליו כרת ת"ל בשלמים • עונו
 יסא • חוץ לזמנו בהכרת ואין חוץ למקומו בהכרת • יכול השוחט
 לערלים ולטמאים יהיה בלא ירצה ת"ל אותו • אותו בלא ירצה •
 ואין השוחט לערלים ולטמאים בלא ירצה • ג' יכול אין לי בלא ירצה
 אלא שנשחט חוץ לזמנו וחון למקומו • מנין לנשחט בלילה ושנשפך
 דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים הלו והיוצא ושקיבלו פסולים וזרקו
 את דמן והניתנים למטה שנתנם למעלה והניתנים למעלה שנתנם
 למטה והפסח והחטאת ששחטן שלא לשםם ת"ל לא ירצה ולא
 יחשב לאוכל יכול יהו חייבים עליו כרת ת"ל אותו • הוא ואוכליו
 בהכרת ואין הללו בהכרת • ג' אתה אומר לכך נאמרו מיעושים
 האלו לא ירצה ולא יחשב לאוכל • או לא נאמרו אלא ללמד
 שאין עליו כרת אלא על השלמים בלבד • מנין לרבות כל הקדשים •
 תלמוד לומר וינחר מקדשי בני ישראל או אינו מביא אלא
 כיצא בשלמים • מה שלמים המיוחדים הנאכלים לשני ימים אף
 כל הנאכלים לשני ימים • הנאכלים ליום אחד מנין תלמוד
 לומר בשר אין לי אלא ששיריו נאכלים • עולה שאין שיריה
 נאכלים מנין ת"ל זבח מיני זבחים • העופות והמנחות שאין מיני
 זבחים עד שאתה מרבה להביא לוג שמן של מצורע מנין • ת"ל
 אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לרבות את כולן • ג' אחר
 שריבינו דברים שהם כשלמים ודברים שאינן כשלמים למה נאמרו
 שלמים מעתה • אלא מה שלמים מיוחדים שיש להן מתירין בין
 לאדם בין למוזה • אף איני מרבה אלא את שיש לו מתירים בין
 לאדם בין למוזה • כגון חטאת העוף שיש לה מתירים לאדם ואין
 לה מתירים למוזה וכגון עולת העוף שיש לה מתירים למוזה ואין
 לה מתירים לאדם וכגון פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שיש
 להם מתירים למוזה ואין להם מתירים לאדם • את מה אני מוציא את
 הקומץ והלבושה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת
 נסכים והדם שאין להם מתירים לא לאדם ולא למוזה • ר"ש
 אומר מה שלמים המיוחדים שהם על המזבח החיצון יצאו פרים
 הנשרפים ושעירים הנשרפים שאינן על מזבח החיצון • ג' ר' אלעזר
 אומר משום ר' יוסי פיגול בנעשה מהם בחוץ פיגול • בנעשה מהם
 בפנים לא פיגול • שחט וקיבל על מנת לזרוק את הדם למחר
 לא פיגול שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים • ג' זרק את הדם
 על מנת להקטיר אימוריו למחר לא פיגול שמחשבה בפנים בדבר
 שנעשה בחוץ • ג' אבל שחט וקיבל על מנת לשפוך שירי הדם
 ולהקטיר אימוריו למחר פיגול שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ •
 ה' הנפש ולא הצבור האוכלת ולא המאכלת • אוכלת כזה אכילת

בית

על מזבח החיצון כך חייטיו פר כהן משיח עד שיהיו מחשבותיו ומעשיו
 על מזבח החיצון וקשה מפ' הניזוקין [גיטין כ"ד] • תוס' שם ד"ה דבדר • דא"ר
 יוחנן משום ר' יוסי כהן גדול ב"ה יוכיח דכי פיגול מהימן • אלמא אית ליה לר'
 יוסי פיגול במחשבת עבודה פנים • וי"ל לאו דוקא פגול • אלא מודה הוא דפסול
 הוא תל ומוחר דשלא לשמו • כדאמרינן לרבי שמעון בסוף פ"א דזבחים [י"ג] •
 ה' ולא הציבור • שאין נענשין על הדבר • ולא המאכלת • למחר חייב
 כרת

הגהות מדר"ד

במה • מלגל רש משה ה' • ואין ששום לערלים ולטמאים בנל ירצה • משנה
 ובתם ל' • והתם פ"ה מה' פסול מה' קדש דין ה' • ג' מנן למשחט בלילה כו' • ע' לעיל
 במשחט פ"ה • ברייתא ו' • ולא יסב לאוכליו כ"ס בנ"ל ומדבריהם ברייתא ו' • מלך שגורם
 שבו ואלו יוכל יהו מיניה דרש • וכו' עוד לא יסב לאו דוקא דחין מחשבה • פוסלת כלל
 בעל קדושתו כדמנן פ"ה דזבחים [ל"ז] • ואין כוונה אלא שחלל מלוא הפסולין והראב"ד
 דרש לעקן מלך קדש • עיין בפרשתי ונגעו דגרסינן אכל יוכל וכו' • וכן תי' בקצת נוסחאות
 קדש ס' • וכו' כ' ולא יסב לאוכלים • פ"ה מי שחלל יהיה בנל ירצה • ת"ל חוטה ואוכליו
 ככלל • ויביא מה' מנח • וכו' כ' ת"ל חוטה וכו' ואוכליו • פ"ה • מי שחט כתיב ככל
 כתיב חוטה ובפרט כתיב כתיב כוטה ואוכליו • עונו יסא • חוטה וכו' • בלילה וכו' •
 דרש ואלו דרש ואלו דרש • פ"ה דזבחים [כונתו ל' פ"ה] • וכו' • ואלו דרש ואלו
 פ"ה • ברייתא ו' • ד' לרבות כל הקדשים • ריב"ז פ"ה מה' פסול מה' קדש דין ה' • ו' •

אליעזר דאית ליה זכא נפסל מזבחים השלישי ואפי"ה צריך קרא אחרינא דליון סכא נפסל וי"ל משום דר' אליעזר לא דריש לא יחשב לשון מחשבה לומר שחשבה נפסל א"כ משמע ליה לשון מחשבות שלא יבא הכהן בזהו מחשבתו לעבוד עבודה ולכך צריך קרא למעוטי דליון כהן נפסל אבל כן עזאי דריש לא יחשב שפסל במחשבה ולדידיה לין משמע לשון מחשבות ולכך לא בעי קרא אחרינא לכך דלא חיפסל דמחשבה משמע ליה דמפסל: ד יוכל לין מחשבה פוסלת אלא כוריקא נמחשב בשעת הקרבה לאכול מזבח ביום השלישי וקריבה היינו וריקה: מנין לרבות שחיטה וקבלה הכי גרסינן לה בפ"א דזבחים [י"ג:] ת"ל ואם האכל יאכל בדברים המזבחים ליה ואכלה הכהן מזבח: פ"י דשחיטה וקבלה מחשבים הנה לאכול: יוכל שאני מרבה את שירי הדם ת"ל לא ירצה כן כתיב עס כספרים ורש"י גורם כמו שכתוב כהן כספרים ת"ל המקריב ונראה משום דלא ירצה איצטרך ליה פס"ד דהספד לדרשא אחרינא ומקו ליה הספד דלמחר הרינו שוקר שיריים למחר דליון טוסל דשפכת שיריים לאו עבודה הוא אבל אם חיטב נאחזת מד' עבודת עלמנה לשפך שיריים למחר סיגל דהוא מחשבה בשעת עבודה על דברי אכילה מוזבח אפי"ה דליון שיריים מעכבין הלא גם אכילה בשר אינה מעכבת כפרה ופוסל בה מחשבה:

פרק י"ג חוץ למקומו מנין מחשבת חוץ למקומו מנין שפוסלת נקדשים כגון שמחשב על איחורין וכשר קדשי קדשים חוץ לקלעים ועל קדשים קלים לאכלס חוץ לשומה: זמן טוסל וכו' אם נשאר מבשר שלמים עד יום שלישי נפסלו וכן אם יצאו חוץ לשומה: ב שאלו המחיצות נטעת דבמה דבמה אינה צריכה מחיצה ופסל הוא חוץ: פניה ענין למחשבת חוץ למקומו ועל כרחיך נמחשבת פסול מיירי ולא מיירי נותר מדמים כסיוסא דקרא פסול הוא לא ירצה ולי נותר לאחר שהכשר יחזור ויפסל והשתא כון דנפסול מיירי אם אינו ענין וכו' ויכל

זבחה פרט לעובר ולשליא ביום השלישי באש ישרף בבה אב לכל הנשרפים שלא יהיו נשרפים אלא ביום: **פרשתא ח** ואם האכל יאכל ביום השלישי לא ירצה אמר רבי אליעזר כוף אונך לשמוע שחשבו את זבחו על מנת לאוכלו ביום השלישי הרי זה בלא ירצה אמר רבי עקיבא שומע אני אם האכל יאכל מבשר זבחה שלמים ביום השלישי לא ירצה אם אבל ממנו ביום השלישי יהיה פסול ואי אפשר לומר כן מאחר שהוכשר יחזור ויפסל הן אם מצינו בזבחה ושומרת יום שהן בחזקת טהרה ובשראו סתרו אף זה שהיה בחזקת היתר אם אבל ממנו ביום השלישי יהיה פסול ת"ל המקריב בשעת הקרבה הוא נפסל ואינו נפסל ביום השלישי: ב או אינו אומר המקריב אלא זה כהן המקריב תלמוד לומר אותו בזבחה הוא מדבר ולא בכהן: ג כן עזאי הוא אומר מה תלמוד לומר אותו לפי שנאמר כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו יכול המאחר נדרו בלא ירצה ת"ל אותו אותו בלא ירצה ואין מאחר נדרו בלא ירצה אחרים אומרים לא יחשב במחשבה הוא נפסל ואין נפסל בשלישי: ד יוכל אין מחשבה פוסלת אלא כוריקא מנין לרבות שחיטה וקיבול הדם ת"ל אם האכל יאכל לרבות שחיטה וקיבול הדם יכול שאני מרבה שירי הדם והקטר חלבים ואכילת בשר ת"ל המקריב וריקה בכלל היתה למחיצת להקיש אליה מה וריקה מיוחדת שמעכבת כפרה אף אני מרבה שחיטה וקיבול הדם שמעכבים את הכפרה ומציאני את שירי הדם והקטרת חלבים ואכילת בשר שאין מעכבים את הכפרה: ד רבי מאיר אומר פוסלת בחילוך שאי אפשר לה לעבודה בלא חילוך ורבי שמעון אומר אין מחשבה בחילוך שאי אפשר לעבודה שלא בשחיטה ושלא בקבלה ושלא בזריקה אבל איפשר לה שלא בחילוך שוחט בצד המזבח וזורק רבי אליעזר אומר המהלך במקום שצריך להלך מחשבה פוסלת מקום שאין צריך להלך אין מחשבה פוסלת שאין מחשבה פוסלת אלא בדבר הבשר לעבודה ובמי שראוי לעבודה ובמקום שחוא בשר לעבודה: ו יכול אין מחשבה פוסלת אלא באכילת בשר מנין לרבות וריקה והקטר חלבים ושפיכת שירים ת"ל אם האכל יאכל אכילה לאדם ואכילה למזבח: ז למדנו לזבחים הנאכלים לשני ימים שמחשבת פוסלת בהם בשלישי מנין לזבחים הנאכלים ליום אחד ודין הוא

זבחים נאכלים לשני ימים זבחים נאכלים ליום אחד מה זבחים הנאכלים לשני ימים מחשבת פוסלת בהם אף זבחים הנאכלים ליום אחד מחשבת פוסלת בהם בשני דיו לכא מן הדין להיות כדון מה אלו לשלשה אף אלו שלשה: ח אני ארונים דין אחד זבחים נאכלים ליום אחד זבחים נאכלים לשני ימים מה זבחים הנאכלים לשני ימים אחר זמן אכילתם מחשבת פוסלת בהן בשלישי אף זבחים הנאכלים ליום אחד תהא מחשבת פוסלת בהם בשני אחר זמן אכילתם מחשבת פוסלת בהן בשלישי שאינו כשר לאכילת כל זבחה תפסול מחשבה בשני שהוא כשר לאכילת קדשים קלים ת"ל אם האכל יאכל לרבות זבחים הנאכלים ליום אחד שתהא מחשבת פוסלת בהם בשני:

פרק י"ג יכול אין מחשבת פוסלת אלא בחוץ לזמנו חוץ למקומו מנין דין הוא זמן פוסל ומחיצה פוסלת מה הזמן מחשבת פוסלת בו אף מחיצה תהא מחשבת פוסלת בה: ב הין אם פסלה מחשבה בזמן שחזמן נהנת בבמה תפסול מחשבה במחיצה שאין מחשבת נהנת בבמה ת"ל בפרשת קדושים אם האכל יאכל ביום השלישי פינול הוא לא ירצה שאין ת"ל אלא אם אינו ענין לחוץ ופניו תצוה ענין

פרשתא ח אחר ר' אליעזר כוף אונך לשמוע האמת ואל תפרס קרא לענין אחר הכי גרסינן לה בפ"א דזבחים ק"ט במחשב לאכול מזבח ביום השלישי הכתוב מדבר פי' בשומע לא כזורק או אינו אלא באוכל מזבח ביום השלישי אחרת אחר שהוכשר יחזור ויפסל פי' הוכשר בעבודה הדם כסיוסא אחר ליה ר' עקיבא כן מליט כזב וזכזה ונשומרת חס כנגד חס שהיא בחזקת טהרה פסקו והתחילו למטות ימי ספירתן וזה ד' לו ה' ימים ואם ראו שומרת כל מניין כדאמרין כנגד [פ"ז:] אחר חטא אחר אחר אחר לכולם שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם ושומרת יום יום הרוואה תוך י"א יום שזין נדה לנדה וטבלה ביום שלחמיה שחרית הרי היא טהור דמקלח ביום כטלו וטבלה ביום ואם תראה ביום ספרה ספרה ואדם וכלים שנגעה בהם ביום טמאים למפרע כדחן כפ' נהרה דנדה [פ"ז:] ושון כדראה תוך י"א יום וכו' טבלה ביום שלחמיה ושחט הרי זו תרבות רעה ומנען ובעלתן פליון וכו' היא תלויהת אם תראה ביום יכו טמאין למפרע ומייבין בקריבן כחטב לשון רביט שלמה וקשה דליון זה שום חזקה לטובה אם סתרו לאחר ד' וכו' ימים ורביט פי' מפני שסותרין בשחמין בשיעור שכן אחר שטבלו אפי"ה שחמין למפרע אחר ט' הרי הוא אומר המקריב בשעת הקרבה הוא פסול וכו' מדרש לא ירצה המקריב לין הקרבתו מרצה: ב או אינו אומר המקריב אלא זה כהן המקריב ואחר לך הכתוב שלא יבא עוד כשר לכהא ושומע מינה תרתי פסול כהן ושעת הקרבה: ת"ל אותו חדשה ליה למיכתה המקריב לא יחשב כשהוא רחוק אותו כושר כלל יחשב ואין המקריב כלל יחשב: ג יכול המאחר נדרו כ' נקט פסול זה דדמי הוא למאחר בשר זבחה ודריש אותו פרט למאחר נדרו ונגמרה [זכחים ק"ט:] עני וכן עזאי דכונה הכתוב מדבר ואינו מדבר ככה מנה ליה וקלח נפקא ליה מלמחרים וא"כ אכתי יצטרך לו קרא אחרינא דליון כהן נפסל כמו לר'

וכוונת גמ' דין ט' כוונת פרט לעובר ולשליא כ"ל ר"ש וכו' בפסקתא וזוהי טעם נכונה פסולת טעם סוף חסורין כסגולה וכוונת בשרב"ש טעם דין י"א: כהן אב לכל הכהנים שלא יהיו נשרפים אלא ביום וכו' הפסול אינו נפסל אלא ביום וכו' פ"י דשחיטה וקבלה מחשבים הנה לאכול: יוכל שאני מרבה את שירי הדם ת"ל לא ירצה כן כתיב עס כספרים ורש"י גורם כמו שכתוב כהן כספרים ת"ל המקריב ונראה משום דלא ירצה איצטרך ליה פס"ד דהספד לדרשא אחרינא ומקו ליה הספד דלמחר הרינו שוקר שיריים למחר דליון טוסל דשפכת שיריים לאו עבודה הוא אבל אם חיטב נאחזת מד' עבודת עלמנה לשפך שיריים למחר סיגל דהוא מחשבה בשעת עבודה על דברי אכילה מוזבח אפי"ה דליון שיריים מעכבין הלא גם אכילה בשר אינה מעכבת כפרה ופוסל בה מחשבה:

פרק י"ג חוץ למקומו מנין מחשבת חוץ למקומו מנין שפוסלת נקדשים כגון שמחשב על איחורין וכשר קדשי קדשים חוץ לקלעים ועל קדשים קלים לאכלס חוץ לשומה: זמן טוסל וכו' אם נשאר מבשר שלמים עד יום שלישי נפסלו וכן אם יצאו חוץ לשומה: ב שאלו המחיצות נטעת דבמה דבמה אינה צריכה מחיצה ופסל הוא חוץ: פניה ענין למחשבת חוץ למקומו ועל כרחיך נמחשבת פסול מיירי ולא מיירי נותר מדמים כסיוסא דקרא פסול הוא לא ירצה ולי נותר לאחר שהכשר יחזור ויפסל והשתא כון דנפסול מיירי אם אינו ענין וכו' ויכל

זבחה פרט לעובר ולשליא ביום השלישי באש ישרף בבה אב לכל הנשרפים שלא יהיו נשרפים אלא ביום: **פרשתא ח** ואם האכל יאכל ביום השלישי לא ירצה אמר רבי אליעזר כוף אונך לשמוע שחשבו את זבחו על מנת לאוכלו ביום השלישי הרי זה בלא ירצה אמר רבי עקיבא שומע אני אם האכל יאכל מבשר זבחה שלמים ביום השלישי לא ירצה אם אבל ממנו ביום השלישי יהיה פסול ואי אפשר לומר כן מאחר שהוכשר יחזור ויפסל הן אם מצינו בזבחה ושומרת יום שהן בחזקת טהרה ובשראו סתרו אף זה שהיה בחזקת היתר אם אבל ממנו ביום השלישי יהיה פסול ת"ל המקריב בשעת הקרבה הוא נפסל ואינו נפסל ביום השלישי: ב או אינו אומר המקריב אלא זה כהן המקריב תלמוד לומר אותו בזבחה הוא מדבר ולא בכהן: ג כן עזאי הוא אומר מה תלמוד לומר אותו לפי שנאמר כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו יכול המאחר נדרו בלא ירצה ת"ל אותו אותו בלא ירצה ואין מאחר נדרו בלא ירצה אחרים אומרים לא יחשב במחשבה הוא נפסל ואין נפסל בשלישי: ד יוכל אין מחשבה פוסלת אלא כוריקא מנין לרבות שחיטה וקיבול הדם ת"ל אם האכל יאכל לרבות שחיטה וקיבול הדם יכול שאני מרבה שירי הדם והקטר חלבים ואכילת בשר ת"ל המקריב וריקה בכלל היתה למחיצת להקיש אליה מה וריקה מיוחדת שמעכבת כפרה אף אני מרבה שחיטה וקיבול הדם שמעכבים את הכפרה ומציאני את שירי הדם והקטרת חלבים ואכילת בשר שאין מעכבים את הכפרה: ד רבי מאיר אומר פוסלת בחילוך שאי אפשר לה לעבודה בלא חילוך ורבי שמעון אומר אין מחשבה בחילוך שאי אפשר לעבודה שלא בשחיטה ושלא בקבלה ושלא בזריקה אבל איפשר לה שלא בחילוך שוחט בצד המזבח וזורק רבי אליעזר אומר המהלך במקום שצריך להלך מחשבה פוסלת מקום שאין צריך להלך אין מחשבה פוסלת שאין מחשבה פוסלת אלא בדבר הבשר לעבודה ובמי שראוי לעבודה ובמקום שחוא בשר לעבודה: ו יכול אין מחשבה פוסלת אלא באכילת בשר מנין לרבות וריקה והקטר חלבים ושפיכת שירים ת"ל אם האכל יאכל אכילה לאדם ואכילה למזבח: ז למדנו לזבחים הנאכלים לשני ימים שמחשבת פוסלת בהם בשלישי מנין לזבחים הנאכלים ליום אחד ודין הוא

זבחים נאכלים לשני ימים זבחים נאכלים ליום אחד מה זבחים הנאכלים לשני ימים מחשבת פוסלת בהם אף זבחים הנאכלים ליום אחד מחשבת פוסלת בהם בשני דיו לכא מן הדין להיות כדון מה אלו לשלשה אף אלו שלשה: ח אני ארונים דין אחד זבחים נאכלים ליום אחד זבחים נאכלים לשני ימים מה זבחים הנאכלים לשני ימים אחר זמן אכילתם מחשבת פוסלת בהן בשלישי אף זבחים הנאכלים ליום אחד תהא מחשבת פוסלת בהם בשני אחר זמן אכילתם מחשבת פוסלת בהן בשלישי שאינו כשר לאכילת כל זבחה תפסול מחשבה בשני שהוא כשר לאכילת קדשים קלים ת"ל אם האכל יאכל לרבות זבחים הנאכלים ליום אחד שתהא מחשבת פוסלת בהם בשני:

מחקר ר"ש: ד ר"ש אומר בקלס טוסלות רבי אומר ר"ש: כהמחשבה פוסלת בקלסן כ"ל לין מחשבת פוסלת בקלסן כ"ל רבי אליעזר אומר כ"ל ר"ש: מקום שצריך ללכת פי' גמ' ספיק דהכנים וסרפס"ס ספיק מה' פסולי הכהנים פסק כר"ש פ"א וע' בקרבן חסדון: שאלו מחשבת פוסלת וכו' ונחמקום שטוס רש"י לעבודת ר"ש וכו' גמ' וכו' פ"א שפסל פי' וכוונת בשרב"ש טעם דין י"א: ח אני ארונים דין אחד זבחים נאכלים ליום אחד זבחים נאכלים לשני ימים מה זבחים הנאכלים לשני ימים אחר זמן אכילתם מחשבת פוסלת בהן בשלישי אף זבחים הנאכלים ליום אחד תהא מחשבת פוסלת בהם בשני אחר זמן אכילתם מחשבת פוסלת בהן בשלישי שאינו כשר לאכילת כל זבחה תפסול מחשבה בשני שהוא כשר לאכילת קדשים קלים ת"ל אם האכל יאכל לרבות זבחים הנאכלים ליום אחד שתהא מחשבת פוסלת בהם בשני:

פרק י"ג יכול אין מחשבת פוסלת אלא בחוץ לזמנו חוץ למקומו מנין דין הוא זמן פוסל ומחיצה פוסלת מה הזמן מחשבת פוסלת בו אף מחיצה תהא מחשבת פוסלת בה: ב הין אם פסלה מחשבה בזמן שחזמן נהנת בבמה תפסול מחשבה במחיצה שאין מחשבת נהנת בבמה ת"ל בפרשת קדושים אם האכל יאכל ביום השלישי פינול הוא לא ירצה שאין ת"ל אלא אם אינו ענין לחוץ ופניו תצוה ענין

צו ב ספרא פרשתא ה

אם על תודה יכול יהיו כולן מעונות לחם ת"ל התודה • תתודה מעונה לחם ואין ולדה מעונה לחם ולא חילופה ולא תמורתה מעונה לחם : והקריב על זבח לחייב על כל זבח וזבח וחלא דין הוא ומה במקום שמעט הלחם ריבה ככבשים כאן שריבה בלחם אינו דין שירבה בכבשים ת"ל והקריב על זבח לחייב על כל זבח וזבח : ך׳ והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן וריקני מצות משוחים בשמן • ומה תלמוד לומר בשמן בשמן שני פעמים • אמר רבי עקיבא אילו נאמר בשמן אחד • הייתי אומר הרי היא בכל המנחות ללוג • כשהוא אומר בשמן ריבה ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט : ך׳ מעטו לחצי לוג יכול ישלש לחצי לוג שלשת מינים לחלות ולריקנים ולרבוכה ת"ל סולת מורבכת חלות בלולות בשמן ריבה ואין ריבוי אחר מעוט אלא לרבות : ך׳ כיצד הוא עושה נותן רביעית לרבוכה ורביעית לשני מינים מחצה לחלות ומחצה לריקין • רבי שמעון בן יחודה אומר משום רבי שמעון משה את הריקנים כמין כי ומחור את השאר לחלות אמר לו רבי אלעזר בן עזריה לרבי עקיבא אפילו אתה אומר כל היום כולו בשמן למעט בשמן לרבות איני שומע לך אלא חצי לוג שמן לתודה ורביעית שמן לגזיר ואחד עשר יום שבין נידה לנידה הלכה למשה מסיני : ך׳ סולת מורבכת למדנו לרבוכה שחיא סולת • מנין לכולן שיהיו סולת • ת"ל סולת חלות מה חלות האמורות ברבוכה סולת אף חלות האמורות בכולן סולת : ך׳ וחלא ריקנים לא נאמר בהם חלות ומנין שיהיו סולת • ח"ל מצות מצות • מה מצות האמורה בחלות סולת אף מצות האמורות בריקנים סולת : ך׳ אם נפשך לומר סולת מורבכת דרי הוא כמוסף על רבוכה מה רבוכה סולת אף כולם סולת : י׳ על חלות לחם חמץ כנגד חמץ יביא מצה • מה חמץ עשרה עשרונות • אף מצה עשרה עשרונות • על חלות לחם חמץ מלמד שאין הלחם מתקדש עד שיקדש פניה בתנור • והקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הזבח מתקדש אלא בשחיטה על זבח תודה • מלמד שאין הלחם מתקדש עד שתהא שחיטתה לשום תודה • מיכן אמרו שחטה לשמה וזרק דמה שלא לשמה הלחם מקודש • רבי אלעזר בריי שמעון אומר אין הלחם מקודש : י"א שלמו לרבות שלמי נזיר יכול לכל האמור בענין תלמוד לומר בו מצות • מצות הוא בא ואין בא חמץ • הא מה אני מקיים שלמו לרבות שלמי נזיר לעשרה קבים ירושלמיות ולרביעית שמן :

פרשתא ז והקריב ממנו מן המחובר אחד שלא יטול פרום
מכל קרבן שיהיו כל הקרבנות שוים שלא יטול
מן הקרבן על חבירו • תרומה לה' איני יודע כמה • חריני דן נאמר
כאן תרומה • ונאמר תרומה בתרומת מעשר • מה תרומת מעשר
אחד מעשרה • אף כאן אחד מעשרה : ב או כלך לדרך זו נאמר
כאן תרומה ונאמר כביכורים תרומה • מה תרומת ביכורים אין לה
שיעור אף זו אין לה שיעור • נראה למי דומה דנים תרומה שאין
אחדית

הנהגות מהרי"ד

זמן: כבבת ביום אהל מועד: ג' תורת זכח השלמים אם על שלמים
מלמד שתתורה נשחטת לשום תורה ולשום שלמים יכול אף שלמים
יהיו נשחטים לשום שלמים ולשום תורה: ת"ל זאת: ד' תורת
זכח השלמים אם על תורה: מה שלמים טעונים סמיכה ונסכים
ותנופה וחזה ושוק: אף תורה תמעון סמיכה ונסכים ותנופה וחזה
ושוק: ה' דברי רבי ישמעאל: אמר לו מפני שיצאת לידן
בדבר תחדש יכול אין לה אלא חידושה ת"ל תורת זכח השלמים
אם על תורה מה שלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופה וחזה
ושוק אף תורה טעונה וסמיכה ותנופה וחזה ושוק: ו' תורת זכח
השלמים אם על תורה: מה שלמים באים מן המעשר אף
תורה באה מן המעשר: ז' יכול אף על פי שלא פירש
תלמוד לומר תורת זכח השלמים מה שלמים פירש מן המעשר
מביא מן המעשר: לא פירש מן המעשר אין מביא אלא מן החולין:
אף תורה פירש מן המעשר מביא מן המעשר: לא פירש מן המעשר
אין מביא אלא מן החולין: ח' מנין ללחם שמביא מן המעשר: ת"ל
אשר יקריב מה שלמים באים מן המעשר אף לחם יביא מן המעשר:
ט' אמר הרי עלי תורה מן המעשר ולא פירש לחמה מן המעשר:
יכול יביא היא ולחמה מן המעשר: תלמוד לומר שלמים אשר
יקריב: מה שלמים פירש מן המעשר מביא מן המעשר: לא פירש מן
המעשר אין מביא אלא מן החולין: אף לחם פירש מן המעשר
מביא מן המעשר לא פירש מן המעשר אין מביא אלא מן החולין:
אמר הרי עלי תורה מן החולין ולחמה מן המעשר: הואיל ופירש
זה יכול יביא תלמוד לומר שלמים אשר יקריב בזמן שאמר הרי
עלי תורה היא ולחמה מן המעשר יביא תורה ולחמה מן המעשר
אבל בזמן שאמר הרי עלי תורה מן החולין יביא תורה מן החולין אע"פ
שפירש לחמה מן המעשר לא יביא אלא מן החולין: י' יכול יביא
מחייט מעשר שני: ת"ל שלמים אשר יקריב: מה שלמים מן הלקוח
בכסף מעשר אף לחם מן הלקוח בכסף מעשר: י"א ומנין לאומר
הרי עלי שלמים שלא יביא אלא מן החולין: ת"ל וזבחת פסח לה'
אלהיך: צאן ובקר: והלא אין פסח בא אלא מן הכשבים ומן
העזים: אם כן למה נאמר צאן ובקר: להקיש כל הבא מן הצאן
ומן הבקר לפסח: מה פסח שהוא בא בחובה ואינו בא אלא מן
החולין אף כל דבר שהוא בא בחובה לא יביא אלא מן החולין:
הרי עלי תורה דרי עלי שלמים הואיל והם באים חובה לא יביא
אלא מן החולין ונסכים בכל מקום לא יבואו אלא מן החולין:

פרק יא מהו תודה יקריב מנן אחת אומר חספריש תודהו ואברה וחפריש אחרת תחתיה ולא חספיק לחקריב עד שנמצאת הראשונה וחרי שתיים עומדות מנן שיביא איזו מהם שירצה ויביא עמה לחם ושניה יביא בלא לחם * ת"ל [תודה] יקריב * יכול יהו שתיים מעונות לחם * ת"ל יקריבנו * אחת מעונה לחם ואין שתיים מעונות לחם * ר' ומניין לרכות את הולדות ואה התמורות * ת"ל

ד'ת : ג] הסתפרה נשמות לשם שלמים . פ' גמ' ובמים ד' . ו' . ממיק לם מוקדא לאמרינא
 ועו' ד' . נבוס' ד'ים בל לנמדד וכוכלא בדנבוס' פטו' מל' פטלו' הסוקדוקין דין ר'ס :
 ה' חמר' ל' ממני ש'לחל ל'קון בדבר' כחלל כ'ל ד'ים . ופ' ל'מיו תורה ש'תורה עטובס לחס'
 וסלר שלמים לח טענין' למס' : ח' פד חס' פקדן . ו' . מוסת פ'ל פ'כ' ש'דע'ט ש'ס' וכו'
 כוכא בדנבוס' פטו' מל' מעטס הקדנעת דין טו' ע'לו י'ו ורש' פ'ל שס בסוף סדף דעודה
 יאקרו שלמים ש'סוד דכסיו וכס' וכן תורה שלמי' . ויהא בגמלת ס'כל ובמים ד' וב' :
 דומעין לו דעסדור נשמות רפס' נשמות סדן חרל דוכר וכן מרדס ורובסלס ברייתא : ו'
 גס בדנבוס' ח' ע'כ' : ח' מין ללחס ש'מיתא מן כמעטור מ'ל שלמים ש'ר קדיצו כ'ל' :
 ד'ס : ח' יוכל יניח ללחס מן כמעטור כ'ל ד'ים . י' יוכל יניח מ'מני מעטור ש'י כ'ל וע'
 ד'תלמי פ'ק דעטור ש'י חקל וטוי כעטור ד'ס ד'תא : י'ל' וכנסכים ל' יניחו' חלל מן
 סחול' . רמב'ס פ'כ' מ'ל' מעטס הקדנעת דין ח' :

פרק יא א כח גמ' מנחות פ"ט ע"ב ותמורה י"ח והכנס גבש"ס פ"ב מה' פס"ל
 סוחרות ק"ח ס' ב' ומזן לרבות ולחיות ומלכות וממורות כ"ה במנחות
 ט"ס ופי' מלכות כשדרכו מלכות ממזיקה חלום כחלום מנחות י"ח ע"ב פ"ב ומלכות
 כחלום ג"כ כל המלות הכריז עשויין לה מדרשו חלום וממנו נכון גבש"ס דלג גרס
 ומלכות . וס"ל דנקט כחלום ולא מלכות נקט אגב לחינה חלל מיהיה נרדף ויבא לזה
 ויסייעל מין לו חלל עקר קנינו פ"ט ב' ויבדיל על כל זבוח חבתי . שם כחלל שני קרבן
 מנחות לא ויבא מביט על כל תורה ותורה ארבעים מלות . ומזן מנחות משמע בלשם
 בנדרות דלמי מביט רק שני מלות ריבה בנכסיה כ' ד' מה' על משן בשמן ענינים
 מ' ודרווחו יתרו מוכו דמי' ופי' חסד מנחות . ק"ל' לכבדו בשמן כחלל חסד חסד ר"ע
 וכו' כ"ל ח"ל ר' עמון . גמ' מנחות פ"ט . ולביל . מ' וקדשו פסח"ה ברייתא ו' ומה
 שביטת שני חיות רעק על בלוקתו מה' פ' ומה פ"ק מנחות ד"ג ע"ב ר"ס ח' פסח"ה
 אומר בשמן בשמן רעק כלל ר"ס וכו' גמ' פ"ט . ומה פ"ק מנחות ד"ג ע"ב ר"ס ח' פסח"ה

[illegible]

פרשתא ז א כל הכהנה כולה כוהנה בגמ' מנחת פ"ז ע"ב ופ"ט דש"י ותוס' :
 שהיו כל הכהנות שנים שלל: עי' חזקוני על סנה' : שנים שלל כן
 נל' : וכו' שנים שלל: וכו' וזמר מהבית : קרן שלל : ושלל בנכריהו מרומה : בפסוקים
 ל"ז ותושת ידו מל' הכוכבים : מה מרומה ביחודים חזק' לם שיעור : כדלעיל בפסוקים רש'
 ע"ס : יחם : ג' מדל' למ' וזמר עמ' חזק' וזמר : לפי' מרומה וזמר כדכתיב :
 וזל

פרק י' יוסף וכו' ב"ר יהודה מנין לאומר הרי עלי מנחת מאפה תנור שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין. ת"ל כל המנחה וגו'. מיייתי קרא שנקראו שני מיני קרבן מחבת ומרחשת ומנחה כלולה בשמן וחרבה דעני מנין כן. ולא נפיק בחצי קרבן זה ובחצי קרבן זה לזרזן לאחד קן נמי מנחת מאפה תנור. ומיייתי לה כסוף

פרק י' כל המנחה אשר תאפה בתנור אמר רבי יוסף ברבי יחודה מנין לאומר עלי עולת מנחה מאפה תנור שיביא

מחצה חלות ומחצה רקיקים ת"ל כל המנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה סח כל וכל האמורים למטה שני מינים אף כל וכל האמור כאן שני מינים. וכל נעשה במרחשת ועל מחבת על שום כליון נקרא ולא על שום מעשיהם סח תנור כלי אף מחבת ומרחשת כלי: ב' לכהן המקריב אותה לו תהיה יכול לו לברו ת"ל לכל בני אהרן תהיה. יכול לכולן תלמוד לומר המקריב אותה. הא כיצד זה בית אב המקריבים אותה: ג' מנין שאין חולקים מנחות כנגד זבחים ת"ל כל המנחה אשר תאפה בתנור לכל בני אהרן תהיה: ד' יכול לא יחלקו מנחות מאפה תנור כנגד זבחים. אבל יחלקו שאר מנחות כנגד זבחים ת"ל כל נעשה במרחשת ועל מחבת לכל בני אהרן: ה' יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים. אבל יחלקו עופות כנגד מנחות ת"ל ועל מחבת לכל בני אהרן תהיה: ו' יכול לא יחלקו עופות כנגד מנחות אבל יחלקו מנחות כנגד מנחות ת"ל וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן: ז' יכול לא יחלקו מחבת כנגד מרחשת ומרחשת כנגד מחבת אבל יחלקו מחבת כנגד מחבת ומרחשת כנגד מרחשת ת"ל וחרבה לכל בני אהרן תהיה: ח' יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים. ת"ל איש כאחיו. כשם שאין חולקים בקדשי קדשים כן אין חולקים בקדשים קלים: ט' איש כאחיו האיש חולק אע"פ שבעל מום ואין הקמן חולק אע"פ שהוא תם: **פרשתא ה' מנין לעשות זמן בבמה בזמן אהל מועד** הואיל ואמר תורה הלא והיוצא ישרף מה היוצא אינו נחג בבמה אף הלא לא ינתנו בבמה: ב' והלא דין הוא. ומה העוף שאין תמום פוסל בו זמן פוסל בו קדשי במה שהתמום פוסל בהן אינו דין שיהא זמן פוסל בהן. לאו מה לעוף שאע"פ שאין תמום פוסל בו זמן פוסל בו שכן הור פוסל בו תאמר בקדשים שהתואיל שהתמום פוסל בהם שיהא הזמן פוסל בהן שכן אין הור פוסל בהם הואיל ואין הור פוסל בהם לא יהא זמן פוסל בהם תלמוד לומר תורת זבח השלמים. אם על תורה לעשות זמן

מקום. א"כ הכא לאו תורת סמוכין אלא תשום דו"ו. מוסף על ענין ראשון דכתיב ואת תורת זבח השלמים. ומיכא משמע כפ"ב דקדושין דלין בן כלל דין חלוקה אפילו במנחה אחת או בזבח אחד. אלא כולם אובלים מתמחו אחד דהתם א"ר יוחנן נמנו ונמנו המקדש בחלקו בין בקדש קדשים בין בקדשים קלים לא קדש ורז דאמר עדיין הוא מחלוקת ומיייתי עלה לך כרייתא ואמר עלה ספרא מני ר' יהודה היא וקאמר דלית בה דין חלוקה כלל ש"מ. והתם פריך וכרז מי לא תניא והתניא כהן טעמן מושבין את ידיהם והגרנרנים חולקים ומשני מאי חולקים חוטפין מן התמחו כאלה. והשתא אמאי לא משני לה התם במנחה אחת היו חולקים. ולאו הכונה היא. דהלא במנחה אחת היו חולקים מנחה וזבחה. והלא דלא משני התם במנחה אחת היו חולקים. תשום דהתם לאו מלשון חולקין לחוד קא דייק. דא"כ אמאי לא מיייתי מתני דפ' טבול יוס [זבחים י"א:] דקתני בה חלוקה וכן מהא דתמן [שבת קמ"ח:] ופ"ש ב"ק קמ"ט:] ומטילין חלשים על הקדשים ביום טוב. וכן כסוף מס' כבורים וכן מחלקין בניניהם בקדשי המקדש. אלא כמו שפירש שם רש"י דמ"ד דהאי חולקין לאו לזיל חלקו המיניש לכל אחד קאמר. דגבי לחם הפנים תניא [ומה ל"ט] יוס שמיש שמעון הצדיק היתה זרבה מנייה כללם הפנים וכל כסן המנישו כות יס אוכל ושבע יס אוכל ומותר. מתאן ואילך כשלה מארה כללם הפנים וכיון דנשלה בו מארה. א"כ חלוקה פסול למאי חזיא. אלא ודאי לא דקאמר הגרנרנים חולקין אינו דרך עליו. שכן זה יקח חלקו וחלק חזרו. כדי שיבא חזרו ויקח במקום אחר חלקו וחלק חזרו שהניח לו חלקו בחלוקה ראשונה. אלא אית דא דין חלוקה. וא"כ גם הוא שול לקדש בו את האשה דמחזו הוא. כיון ששעשע דרך עוליו והיונו נמי דתנינא דבר דאמר המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים עדיין הוא מחלוקת ואיכא דאיי תנא דאמר מקודשת. מיהו כרייתא דהאי חולקת. ומשני דחלקו המנישו פניו עזמו דמנחה אחת חולקים לכל אחד. וכשהיה חזרה שאין בו כדי אכילה חוטף חלק חזרו ואוכלו. והא דתמן במסכת סוכה [כ"ד:] הנכנסים חולקים כצטון חלקו המנישו קאמר וכעוד שהיה בו זרבה. כך פירש רבינו יצחק ב"ר שאול: ב' האיש חולק ואפילו הוא בעל מום וכו'. כדדרשין בפ' טבול יוס [זבחים ז"ט:] מכל זכר לרבות בעל מום וכן למעלה. אבל מאיש לא דריש אלא למשני קטן:

פרשתא ה' מנין לעשות זמן בבמה שיפסלו שלמים ביום השלישי בבמה כמו שזכר זמן באלה מועד. שהרי יש סברא לומר שאיט טהר. הואיל ואמר תורה הלא ישרף כדכתיב והנותר ביום השלישי באלה ישרף. ואם יותר מבשר המולאים וגו' ושרפת הנותר באלה: והיוצא ישרף. בפ' כיצד צולין [פסחים ס"ב:] קאמר יוצא מללן דשריפה. דכתיב הן הובא את דמה וגו' אמר להם משה מדוע לא אכלתם את החטאת שמה חוץ למחיצה היתה א"ל בקדש היתה. מכלל דלא נפקא בת שריפה היא. אי נמי אי עייל דמה לפנים בשריפה. והדר בעי אשכחן קדשי קדשים. קדשים קלים מנין וכו'. עד דמסיק כל פסולי מוקדשין דקדש בשריפה גמרא גמירי לה: מה. היוצא אינו טהור בבמה. שהכל נקרא חוץ. ויש מפרשים דכתיב בחטאת בחצר אהל. מועד יאכלוה דוקא באלה מועד נפסל ביוצא ולא בבמה [תמורה י"ד]: ב' עוף אין תמום פוסל בו דתמות וזכרות בבמה ואין תמות וזכרות בעופות (כאן) יש דילוג עד פסוק ואם האכל ואכל ביום השלישי א"ר אליעזר (וכו'):

אמר

מדר"ד

בשמן לכל בני אהרן כלל. ד"ת: ח' איש כאחיו אם על מורה כלל ד"ת: ח' איש חולק אף על פי שהוא בעל מום כלל ד"ת. וסוגת ברע"ט פ"י פ"ה משה"ק דין י"ז:

פרשתא ה' א' פ' גמ' סוף מס' זבחים ופ"י ס': ב' פאמר בקדשי תמום שולל ששום פוסל בו פ"ל תורת זבח השלמים לפנים מן כמה בו כלל ד"ת

לכך יבא מונח. ובפירושים פירשו שם בע"ל דוחק: מה תנור כלי אף מחבת ומרחשת כלי. שלא תאמר אין אלו עניני מנחות. אלא מיייתי מנחה אחרת כמו מנחת מאפה תנור [מנחות ס"ג:] ארואשי לבב או מחבואי הפה קמ"ל דומיא דתנור דמיני מנחות קן ונעשים בכלים אלו: ב' זה בית אב. שכלותו היום: המקריבים אותו. שחוטל עליהם היום להקריב אע"פ שאף הקריבה אלא אחד מהם: ג' מנין שאין חולקין מנחות כנגד זבחים. מיייתי לה בפ' אלו מנחות [שם ע"ג:] בפ"ב דקדושין [כ"ג:] והכי מפרש לה התם: ה' יכול לא יחלקו מנחות כנגד זבחים. שהרי לא קמו תחתיון גדלות: אכל יחלקו מנחות כנגד עופות. שהרי קמו תחתיון גדלות. ת"ל וכל נעשה במרחשת וכו': ו' יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות. שהכל מיני דמים והכלו מיני קמחין: אכל יחלקו עופות כנגד זבחים. שהכלו ואלו מיני דמים: ויכל לא יחלקו עופות כנגד זבחים. שהכלו עשייתן ביד והכלו עשייתן בכלי וכו': ח' אכל יחלקו בקדשים קלים ת"ל איש כאחיו. ואם על תורה כשם שאין חולקין בקדשי קדשים זה כנגד זה. כך אין חולקין בקדשים קלים פתח כהנים זה כנגד זה. אכל מכל א' וא' יחלקו כולן בין רב למעט. כדאמר בפסחים [ג'] גבי לחם הפנים הגיעני כסול. והך כרייתא חוקתא לה בפ"ב דקדושין [כ"ג:] כר' יהודה. וגרסינן התם ופריך ליה ואם על תורה. משמע דקא דריש סמוכין. ומיייתי דכריש יבמות [ד'] קאמרין דלא דריש ר' יהודה סמוכין אלא במנחה תורה. ושמה הכא מוכח הוא מ"מנה לכך דריש כדאמרין התם. דהיכא דמוכח או מופנה דריש בכל

הגהות

פרק י' א' מנין לאומר הרי עלי מנחת מאפה תנור שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין. ת"ל כל המנחה וגו'. מיייתי קרא שנקראו שני מיני קרבן מחבת ומרחשת ומנחה כלולה בשמן וחרבה דעני מנין כן. ולא נפיק בחצי קרבן זה ובחצי קרבן זה לזרזן לאחד קן נמי מנחת מאפה תנור. ומיייתי לה כסוף

נחמס נפסן : הוא פרט לתורה ואיל נזיר : אע"ג דנאכלים ליום ולילה כחשם
ועוד דמ"א מקום שטעונין להם טעון נמי נטון (כמו שלמי ציבור וכ"פ לעיל
ב' חטאת : ע"פ) : ד' אע"פ שחטו שלא לשמו : ולא טלה לבעלים לשם חבה :
אשם אע"פ שלא סמך : ולא בעלים דיי חונתן : דאשם יתירה הוא דכבר ידעין

כתיב קדש קדשים לכך אין לומר דנאכל לזכר כהונה : מיהו תורה חתם לא
אזכור ליה למעוטי : ונראה טעמא משום דקרויה שלמים אע"ג דהתם דחיק
לאשכחיה דנאכל במחנה ישראל ולא אמרין והלא הוא קרוי שלמים :
פרק ט מה חטאת מן החולין : מפורש בפרשת ויקרא : תורה אחת

למשיכה : שלא ישר בו כהדיו : פרט
למכור וס' וס' : דאין חולקין דלא
כני כסורי ניכר : פרט לעולת הקדש :
מיימי לה ב' טבול יום [ק"ג] והתם
מפרש פרט לעולה כהנה מן המותרות :
ס' : שהיה לקח כהונה ועורה להקדש :
ואטילו למאן דלמך מותרות לנדבת יחד
שכבעלים מציאין נסכים וסומכין עליה
אפ"ה עורה להקדש דכתיב עור העולה
וגו' העולה ראשונה שהקדישה בתחלת
הקדש עורה לכהנים ולא כהנה מן
המותרות : והתם פריך דר' יודא דר
כיה וסבירא ליה דעורה הוה מן
המותרות לכהני הוא ממדרשו של יודא
הכהן : עוד תוקי לה פרט למתפס
עולה לזיק הכיה ושחטה קודם פדייה
דלא קריין כיה את שולת אש ועורה
לכדך הכיה : ובפ"ג דתמורה [ל"א]
מיימי כה : ורז המנוגה תוקי לה
במקדש נכסים וכרבי יואשע דלמך
זכרים יקריבו עולות וכהנה עולות הם
להקדש ולא לכהן : ר' יוסי בר' יודא
אומר לעולת גרים : אל רז סימאי בר
חקלא רבינא חטו גר לא אש הוא :
אל פרט לגר שמת ואין לו יורשים :
אין לי אלא עולת אש התם מיימי לה
ע"ת גרים נשים ועבדים מנין : רבינו
שלמה לא גרים התם עולת גרים :
ונראה דמשום קושיא דלפיל דפריך חטו
גר לא אדם הוא : ובספר יצן קדשים
שנעתק מספר של רבט שלמה כתוב
בו עולת גרים אש שנמחק נשני
נקודים : מיהו אין צריך למחוק דכמה
דברים נסיו תורת כהנים אגב אחרים
נשים ועבדים דשפיר מפיק לה מחד
קרא : וכן משמע בכל מקום דדן אחד
להם [חום] זכרים ק"ג : וע' חום ב"ק
פ"ח : והקשה רבינו חיים כן דפ' דפ'
החולל ממעט אש מעדות מועדו שני
הזכרים : ואכתי אזכור דלמעט ענד
מלא יומתו אבות על כנים ולא ענד
שאין לו חיים : ומיין דנבי מלכות כן
סוים שניהם דגמרי לה מהדדי : אבל
עדות מלחא אחריתא היא דאין שם תלי
דבר בנאמנות שגרי משה ואהרן
הם אלא מתקשרי לעדות : ולכן סברא
לומר דלא ילפינן חד מחבריה : ולא אי
ליה למימר היכא דגלי פסול ידידי
ולא ילפינן חד מחבריה ולכן צריכי תרי
קראי : ב' ד' פרט לשנשחטה מן
לומנה : כולה מיימי התם [זכרים ק"ג]
והתם פריך תנא קמא תיטוק ליה [מדניא]
כי היכי דנפקא לרבי ישמעאל ומה לי
קרא כו' קראי לעורות קדשי קדשים :
ומשני מילתא דתנא דק"ו טרם וכתב

הוא פרט לתורה ואיל נזיר : ד' והקטיר אותה הכהן המזבח אשה
לה' : יכול אעפ"י שלא שחטו בצפון ת"ל הוא : ד' אשה רבי
אליעזר אומר אשה לשם אישים : אשם אעפ"י שלא סמך עליו :
יכול אעפ"י ששחטו שלא לשמו ת"ל הוא : ד' א"ר אליעזר המטא
באה על חמא ואשם בא על חמא מה המטא פסולה שלא לשמה :
אף אשם פסול שלא לשמו : ד' אמר לו לא אם אמרת בהמטא
שדמה נתן למעלה תאמר באשם שדמו נתן למטה : אמר להם הפסח
יזכיה שדמו ניתן למטה אם שחטו שלא לשמו פסול : ד' אמר
לו והלא נאמר פסח הוא אמר להם אף נאמר אשם הוא : ד' כל
זכר לרבות בעלי מומים למה אם לאכילה כבר אמור אם
למחלוקת כבר אמור ואם בעלי מומים קבועים כבר אמורין ואם בעלי
מומין עוברין כבר אמורין אם כן למה נאמר כל זכר לרבות בעלי
מומין : שיכול אין לי אלא שגולד תמים ונעשה בעל מום : גולד
בעל מום ממעי אמו מנין ת"ל בכהנים : ר' יאכלנו כשר ולא
פסול : קדש קדשים לרבות זכחי שלמי צבור שלא יהו נאכלים
אלא לזכרי כהונה : תוא פרט לתורה ואיל נזיר :

פרק ט בחטאת כאשם מה חטאת מן החולין בידו הימנית וביום
אף אשם מן החולין ביום ובידו הימנית : תורה אחת
לכם למשיכה : לכהן אשר יכפר בו לו יהיה פרט למכור וס' וס' :
כפורים ואונן : והכהן המקריב את עולת אש פרט לעולת הקדש
דבריו : יהודה : ר' יוסי ב"ר יהודה אומר אף עולת הנזיר עולת אש אין לי
אלא עולת אש עולת גרים נשים ועבדים מנין ת"ל עור העולה ריבה :
א"כ למה נאמר עולת אש עולה שעלתה לאיש פרט לשנשחטה חוץ
למקומה : ב' יכול שאני ארבה אף אם נשחטה שלא לשמה תואיל
ולא עלתה לבעלים לשום חובה לא יהיו הכהנים זכאים בעורה : ת"ל
עור העולה ריבה אין לי אלא עור העולה עורות קדשי קדשים מנין
ת"ל אשר תקריב : יכול שאני מרבה אף עורות קדשים קלים : ת"ל
העולה : מה עולה מיוחדת קדשי קדשים יצאו קדשים קלים : ג' ר'
ישמעאל אומר עור העולה אין לי אלא עור העולה עורות קדשי קדשים
מנין דדין הוא ומה אם במקום שלא זכו כהנים בבשר זכו בעורות :
כאן שזכו בבשר אינו דין שזכו בעורות : מוכח יזכיה : שזכה
בבשר ולא זכה בעורות : ד' לא אם אמרת במזבח שלא זכו
במקצתם תאמר בכהנים שזכו במקצתם : הואיל וזכו במקצתם
יזכו בכולן : רבי אומר כל עצמינו לא הוצרכנו אלא לעור העולה
בלבד שבכל המקום העור מתלך אחר הבשר : פרים הנשרפים
ושעירים הנשרפים עורותיהם נשרפים עמהם שנאמר ושרפו באש
את עורותם ואת בשרם ואת פרשם : ד' חטאת ואשם חבחי שלמי
צבור ניתנים סתנה לכהן לעולה : רצו להפשיט מפשיטים : רצו
לאוכלן אוכלים אותן ואת עורותיהם : אבל העולה לפי שנאמר
בה והפשיט את העולה צריך הכתוב לומר עור העולה אשר הקריב
לכהן לו יהיה : ונתן לכהן פרט למכור וס' ולמחוסר כפורים
ולאונן : יכול לא יחלוק בבשר שהוא לאכילה אבל יחלקו בעורות
שאני לאכילה ת"ל עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה פרט
למכור וס' ולמחוסר כפורים ולאונן :

דכאשם מיימי : ד' אמר לו לא אם
אמרת בחטאת שדמה נתן למעלה ט'
וכפ"א דזכרים [ר'] מיימי לה : והתם
גרסינן אמר לו ר' יואשע מה לפסח
שכן זמנו קבוע : אל ר' אליעזר חטאת
חוכיה אל ר' יואשע חורט חלילה : חר
ר"א דנו דין אחר : חטאת נאמר כה
היא היא לשמה כשרה שלא לשמה פסולה :
וכ"ה פסח נאמר בו הוא הוא לשמו כשר
שלא לשמו פסול : אף אשם נאמר בו הוא
שלא לשמו כשר שלא לשמו פסול אל ר'
יואשע חטאת נאמר כה הוא כשר חטאת
כשר חטאת פסח נאמר בו הוא כשר חטאת : אבל
אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת
אחריו : והא עמנו שלא כקטרו
אחריו כשר : אל ר"א כרי הוא אומר
בחטאת כאשם מה חטאת וס' : והתם
קאמר אל ר' חורני חלילה וליהדר דנא
ותימי נמה הדי : משום דאזכר לחיפוך
מה לכד הוה שכן שכן יש כן ד'
כרת : חטאת כהה על דבר שחייבין על
דונו כרת : ופסח חייב על דונו כרת :
עוד התם שקיל וטרי כה וכה קיאר
תשובתן : ד' כל זכר לרבות בעלי מומין
וכו' : הכה צריך ה' קראי : לאכילה
ולמחלוקת : ולכעל מוס קבוע : ולכעל
מוס עובר : שנעשה בו מוס לאחר שגולד
עוד קרא תמישי לטולל בעל מוס ממעי
אמו שגם הוא חולק בקדשים : ולא
אמרין כיון שלא היתה לו שעת הכושר
לא יחלק קמ"ל : מיהו י"ל איכא טוד
קרא בקדשים שחברה את בעל מוס
ובס' טבול יום לא ריבה אלא חר' קראי
דכתיב ד' פרשייתא : בחטאת : בחטאת :
כאשם : ובקרבנות ציבור : (אמר המעתיק
דברי המפרש הוה נראה תמוהים :
דלמך דלרבים ה' קראי חטו לאכילה
ולמחלוקת מילתא אחריתא היא : הרי
לבעלי מומין הוא דמריב לאכילה
ומחלוקת אלא דלא הוה מריב אלא חד
בעל מוס וצריך עוד תרי קראי לבעלי
מומין : דג' מיימי בעלי מומין איכא ואי
ס"ל כי קושיא התום דזכרים דק"ב
ע"כ דיה בעל מוס עובר : א"כ לא סגי
כה' קראי ובני שית קראי וע"כ דס"ל
דקבוע וטור : אף דגלי קרא כד
לאכילה ומחלוקת לא אכתי לן לגבי
אידך : אבל כיון דגלי קרא בתריווייהו :
חו לא צריך לטולל בעל מוס ממעי אמו
אלא חד קרא ובסברת התום לפי דרכם :
עיי"ש דו"ק : ויש לדקדק קצת מלשון
הת"כ דתחלה אמר כטולה בני בעלי
מומין לשון רבים ובסיפא אמר שגולד
בעל מוס כו' לשון יחיד : כך יש ליישב
דדוק דו"ק) : י' יאכלנו כשר ולא פסול :

דס"ד אתי פשה דאכיל ויהיה ל"ת דפסול : קמ"ל משום דאכלנו : לרבות
זכחי שלמי ציבור שנאכלין לזכרי כהונה : ובפ' אחיהו מקומן [ל"ה] יליף להו
מדקדקו לעולה : דכתיב על שולותיכם ועל זכחי שלמים : הוא פרט לתורה
ואיל נזיר : באלו נזיר איכא קרא למעוטי : דכתיב ולקח הכהן את הזרוע כשלה
מן האיל : מכאן דאלו בעלים אכלי ליה וכי אזכור דלמעוטי : וזו כשלה הוא
דאזכור : ובפ' אחיהו מקומן [סס] קאמר מדכתיב כיה קדש הוא ליה ולא

ליה קרא : ומשום דלפעמים פרכי ליה דק"ו הוצרך לכתוב קרא יתירה : כך
שמעתי ממורי ה"ר דוד ב"ר קלונימוס ממגידבר"ק : עוד קאמר ור' ישמעאל
הוא אשר הקריב מאי עביד ליה : פרט למכור וס' ומחוסר כפורים ולאונן :
ותיטוק ליה מלי יהיה כדנפקין ליה לר' ישמעאל : ר' ישמעאל למעוטי דלד'
יוחנן משום ר' ישמעאל נאמר כטולה לו יהיה ונאמר כאשם לו יהיה מה לכלן
עצמותיו מותרין : אף כאן עצמותיה מותרין : א"כ להדיא דרשא צריך ליהיה :

מע"ה דין ב' ג' : ד' חשם לשם אישים : לעיל ס' ויקרא סוף משנה ר' וסוף פקד ו'
רש' משנה י' : אעפ"י שלא סמך עליו : לעיל ס' ויקרא סוף פקד ר' ובזכרים ו' ומשנה ז"ג
יוסא' ר' רשב"ש ס' דין י' : ד' פ' במשחין פרק ג' ברייתא ס' : פ' כל זכר כז"ל ד"מ :
פרק ט א פרט לעולת יום כו' לפיל במשחין משנה ג' ברייתא ג' פ"ט : פרט לעולת

סדר ד'
הקדש : רשב"ש סוף פ"ט מה' מעשה הקרבנות : פרט לשנשחטה מן חטאת וס' למחוסר
כז"ל ר"מ וכל' בזכרים ק"ג וס' כל הקדש פ"ט רשב"ש ס' דין י' :
ד' פרים הנשרפים ס' רשב"ש ס' דין י' : ד' משנה לכהן רצו להפשיט כז"ל וס' לעולה
נשחק : לו יהיה פרט לעלי ולמחוסר כפורים ולאונן : שזכר לא יתקן כז"ל : ד"מ וק"ה :
סוף

מריקה ושטיפה כפסולה . ת"ל אותה פרט לתרומה וכן דם חטאת [שם צ"ו:]
 מייחית לה . והתם מפרש דכא שטונה הגעלה כשניצל תרומה וסדר נטי לבשל
 חלקן לזרים אין צריך מריקה ושטיפה לעשות בתרומה כמו בקדשים לאחר
 הגעלה . ולרבנן דאמר מריקה בחמין שטיפה כזון . הלא שטיפה יתירתא
 אין צריך לעשות בתרומה דלא חייב
 הכתוב אלא בקדשים . ומכאן מוכח
 דאין צריך לעשות שטיפה לאחר הגעלה
 כלים כפסול או לכלים האסורים בשאר
 ימות השנה . שיש מנהג שממחרים
 לשטוף אותן כזון להשליך עליהם כזון
 מיד . ואין לומר שעושים כן כדי שלא
 יחזור הכלי בעוד שהוא חם ויכלה ממנו
 שיפלט דם האיסור . והלא כאלו לא
 חייש תלמודא . ועוד כבר הוא נחטבל
 האיסור : ו לא ארזא את התורה ואילו
 נזיר . ר' שמעון קאמר לה : ת"ל הוא .

קדש קדשים הוא :
 פרק ה ח חטאת אין לי אלא חטאות מנין לרבות כל הקדשים
 תלמוד לומר וכל חטאת דברי רבי עקיבא .
 אמר לו רבי יוסי הגלילי עקיבא אפילו אתה מרבה כל היום אין
 כאן אלא חטאת אם כן למה נאמר וכל שיכול אין לי אלא
 חטאת יחיד חטאת צבור מנין ת"ל כל . אין לי אלא חטאת זכר
 חטאת נקבה מנין ת"ל וכל חטאת . רבי אליעזר אומר אף האשם
 שנאמר בחטאת כאשם : **ב** אשר יובא מדמה אפי' מקצת דמה .
 מיכן אמרו חטאת שקיבל דמה בשתי כוסות יצא אחד מהם לחוץ
 הפנימי כשר נכנס אחד מהם לפנים רבי יוסי הגלילי מכשיר בחיצון
 וחכמים פוסלים . א"ר יוסי הגלילי ומה אם במקום שחשבה פוסלת
 בחוץ לא פסל הדם שבחוץ את הדם שבפנים . מקום שאין
 מחשבה פוסלת בפנים . אינו דין שלא יפסול הדם שבפנים את
 הדם שבחוץ . ת"ל מדמה . אפילו מקצת דמה : **ג** אמר להם
 קל וחומר ליצא מעתה . ומה אם במקום שאין מחשבה פוסלת
 בפנים פסל הדם שבפנים את הדם שבחוץ . מקום שחשבה
 פוסלת בחוץ . אינו דין שיפסול הדם שבחוץ את הדם שבפנים .
 ת"ל אשר יובא . הנכנס פוסל . ואין היוצא פוסל : **ד** אל אהל
 מועד אין לי אלא אהל . מועד שילה ובית עולמים בניין ת"ל לכפר
 בקדוש . הנכנס לכפר אעפ"י שלא כיפר פסל דברי רבי אליעזר .
 א"ר אליעזר נאמר כאן וכפר ונאמר להלן וכפר . מה וכפר האמור
 להלן שלא כיפר אף וכפר האמור כאן שלא כיפר . ר' שמעון אומר
 נאמר כאן לכפר בקדוש ונאמר להלן לכפר בקדוש מה לכפר בקדוש
 האמור להלן שכבר כיפר אף לכפר בקדוש האמור כאן שכבר כיפר .
 ואם הכנים שזנב כשר : **ה** בקדוש כאש תשרף . מלמד ששריפתה
 בקדוש אין לי אלא זו בלבד מנין לרבות פסולי קדשי קדשים
 ואיסורי קדשים קלים תלמוד לומר כל בקדוש באש ישרף :

קדש קדשים הוא :
 פרק ה ח חטאת אין לי אלא חטאת . חקרא
 דכל חטאת אשר יזנה מדמה
 וגו' קאי : קדש קדשים מנין . ת"ל כל
 חטאת . קדשים קלים מנין תלמוד לומר
 וכל דברי ר' עקיבא . הכי גרבי לה
 כפ' התעוררות [שם פ"ב] . וכן דרש
 ר' עקיבא וי"ז כתיב כה : אין לי אלא
 חטאת יחיד . דרך כתיבה אלא פרשה
 אשם ופ' שלמים ותורה שכן קרין יחיד :
 אין לי אלא חטאת זכר חטאת נקבה
 מנין . הכם פריך כלפי ליה ואלא בחטאת
 יחיד קאמינא . וחטאת יחיד נקבה היא
 אלא אין לי אלא חטאת נקבה חטאת
 זכר מנין . ת"ל . וכל . תומא והלא רובא
 דזיבור קכנס זכרים . ואי גרסינן תחלה
 אין לי אלא נקבה זכר מנין כגון שער
 נחשן . אין לי אלא של יחיד של זיבור מנין
 הכי ניתא : ר' אליעזר אומר אף האשם .
 וכן תנן במתניין פ' התעוררות [שם פ"ב] :
ב מכאן אמרו . במתניין דתתם :
 שקבל דמה בשתי כוסות וכו' הפנימי כשר
 ויזון ממנו על הקרנות : ר' יוסי הגלילי
 מכשיר בחיזון . שנאמר בעזרה : ומה
 אם במקום שהמחשבה פוסלת . אם תזנ
 בשחיטה על מנת לזרוק דמו בחוץ פסול :
 לא עשה אלא מוציא מקצת הדם בחוץ
 את המזיז כפנים כיוצא . כדאמרין
 בפנימי כשר : מקום שאין מחשבה פוסלת
 בו . שאם שחט על מנת ליתן את הניתנין
 כפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ כפנים

כשר כדחת כפ' כל הפסולין [שם לו . ובגמ' פנ:] קאמר קסבר ר' יהודה בעינן
 מקום . שיהא מושלג דם וכבשר ונאמורין ובפ"ד דנבחי' [ד"ט] נמיכ ליה לרבא מקום
 מושלג משליש דקרא דפרשת קדושים . ולכאורה משמע דבעינן מושלג במחשבת חוץ
 למקומו דקרא ולא במחשבת חוץ לזמנו . ואי . דהתם פריך ליה ותיפוק ליה מקרא
 קמא ואם האכל ואכל מדאפקי' רחמנא בלשון שלישי והוא קרא מוקמינן לחוץ לזמנו
 וקאמר אימתה כו' יו"ט בעינן מקום מושלג שמחשבו לאכול שלמים כיום השלישי
 והוא פסל במחשבתו . וה"נ עד שיחשב בזריקת דם ליום שלישי . אבל לזרוק דם
 למחר לא פסול מדלא פסיל למחר גבי כשר . וכן גבי חוץ למקומו עד שיהא בלתי
 חוץ לזרועים וכן לזרוק דם . אבל לזרוק דם חוץ לעזרה לא פסיל מדאין שם
 פסול אכילה כשר . ויש מפרשים פירושים אחרים . וכן אין מחשבה פוסלת בדיכיל .
 דלא פסול הכנסת כשר ואימורים דאמרי . מדמה ולא משכרה וכו' דין לאימורין
 ואפילו דם חטאת אינו נפסל עד שיביאנו שם . לכפר ולכן אם חישב על
 הניתנין בחוץ ליתן בדיכיל לא פסל : אינו דין שלא יפסול דם שפנים שכתבים . את
 דם שנתן . שנאמר בעזרה : ת"ל מדמה אפילו מקצת דמה מדלא כתיב את
 דמה : **ג** אל ק"ו לזולת מחשבה שפסול מקצת דם שנאמר בעזרה : שאין מחשבה
 פוסלת בפנים . בדיכיל . אמרו לו ת"ל אשר יובא הנכנס פוסל את המזיז
 ולא היוצא מן העזרה פוסל את המזיז . דמדמה מישטא הוא . דמה של מוצאת

ת"ל אותה פרט לתרומה דברי רבי יהודה . ר' שמעון אומר קודש
 קדשים מעונים מריקה ושטיפה ואין קדשים קלים מעונים מריקה
 ושטיפה : ו ארציא את אלו ולא ארציא את התורה ואילו גזיר
 שנאכלים ליום אחד בקדשי קדשים . ת"ל הוא . בישראל בו קדשים
 וחולין וקדשי קדשים וקדשים קלים אם יש בהן בגוונן מעם הרי
 חקלים נאכלים בחמורים . ואין מעונים מריקה ושטיפה
 ופוסלים במגע :

פרק ה ח חטאת אין לי אלא חטאות מנין לרבות כל הקדשים
 תלמוד לומר וכל חטאת דברי רבי עקיבא .
 אמר לו רבי יוסי הגלילי עקיבא אפילו אתה מרבה כל היום אין
 כאן אלא חטאת אם כן למה נאמר וכל שיכול אין לי אלא
 חטאת יחיד חטאת צבור מנין ת"ל כל . אין לי אלא חטאת זכר
 חטאת נקבה מנין ת"ל וכל חטאת . רבי אליעזר אומר אף האשם
 שנאמר בחטאת כאשם : **ב** אשר יובא מדמה אפי' מקצת דמה .
 מיכן אמרו חטאת שקיבל דמה בשתי כוסות יצא אחד מהם לחוץ
 הפנימי כשר נכנס אחד מהם לפנים רבי יוסי הגלילי מכשיר בחיצון
 וחכמים פוסלים . א"ר יוסי הגלילי ומה אם במקום שחשבה פוסלת
 בחוץ לא פסל הדם שבחוץ את הדם שבפנים . מקום שאין
 מחשבה פוסלת בפנים . אינו דין שלא יפסול הדם שבפנים את
 הדם שבחוץ . ת"ל מדמה . אפילו מקצת דמה : **ג** אמר להם
 קל וחומר ליצא מעתה . ומה אם במקום שאין מחשבה פוסלת
 בפנים פסל הדם שבפנים את הדם שבחוץ . מקום שחשבה
 פוסלת בחוץ . אינו דין שיפסול הדם שבחוץ את הדם שבפנים .
 ת"ל אשר יובא . הנכנס פוסל . ואין היוצא פוסל : **ד** אל אהל
 מועד אין לי אלא אהל . מועד שילה ובית עולמים בניין ת"ל לכפר
 בקדוש . הנכנס לכפר אעפ"י שלא כיפר פסל דברי רבי אליעזר .
 א"ר אליעזר נאמר כאן וכפר ונאמר להלן וכפר . מה וכפר האמור
 להלן שלא כיפר אף וכפר האמור כאן שלא כיפר . ר' שמעון אומר
 נאמר כאן לכפר בקדוש ונאמר להלן לכפר בקדוש מה לכפר בקדוש
 האמור להלן שכבר כיפר אף לכפר בקדוש האמור כאן שכבר כיפר .
 ואם הכנים שזנב כשר : **ה** בקדוש כאש תשרף . מלמד ששריפתה
 בקדוש אין לי אלא זו בלבד מנין לרבות פסולי קדשי קדשים
 ואיסורי קדשים קלים תלמוד לומר כל בקדוש באש ישרף :

מכאן
 יובא מדמה מלכפר דוכל דם לא יהיה כהאל מועד לכפר בקדש עד זאכו .
 ומזכיר שטריס מנין האולם ולמזבח בשעת הקטרה . מה לכלל כזולו לכפר
 משמע מתחלת ביאת המזכר הזכירו חזירו לפרוש . הילכך לכפר ועדיין לא
 כפר משמע . אף כאן אשר יובא מדמה לכפר מתחלת הכאה על מנת לכפר
 משמע . הילכך אע"פ שלא כפר : רבי שמעון אומר לאחר כאלו לכפר ונאמר
 להלן לכפר ואת פר החטאת ואת שער החטאת אשר הוצא את דם הכפר
 בקדש יוצא וכו' : מה להלן כשכפר הכתוב מדבר . דהא שריפס כתר כפרס
 היא : אף כאן כשכפר . ומייחתי לה כסוף פ' התעוררות . והתם מפרש דר' אליעזר
 סבר דנין חוץ מחוץ . דם חטאת שכתוב מלמדך ששחטו בחוץ ולא יכניסו
 בפנים . מלמד . זה שכתוב ומהירו שיעמוד בחוץ . ואין דנין חוץ מנפנים מפר
 יוס הכיפירים שהבאתו כמזוזה לפנים . ור' שמעון סבר דנין כהמה מנפנים פ' .
 דנין חטאת החינוכה מחטאת פנים . ואין דנין כהמה מלמד : ר' יסאך אומר אם
 הכנים שזנב כשר . וכן תנן התם [שם פ"ב] ובגמ' קאמר התם הא מיד פסול
 כשכפר כדר' שמעון . ודרש לך לכפר דכתיב קרא דואת פר החטאת ואת
 שער החטאת וגו' לג' : **ה** בקדש כאש תשרף . דרש ליה לאחרי שריפתו
 בקדש : מנין לרבות קדשי קדשים כו' . בפרק כל שעה [פסחים כ"ד] מתיר לה
 כר' שמעון : ת"ל כל בקדש באש תשרף כל שפסולו בקדש שריפתו בקדש :

הגהות מררי"ד
ב הוא כוננים פ"ב . וברמב"ם שם דין ט"ז : שנתן אמרו לו מדמה כן צריך להיות
 דת' וכו' שם בגמ' : **ג** ששנים אמרו לו אשר יובא כ"ל דם וכו' שם בגמ' : **ד** סבכנ
 לכפר וכו' רמב"ם שם דין ט"ז וע"פ ככפ' משאנ"ץ : **ה** רמב"ם פ"ט ס"ה פסול הכהן קדשין דין
 ב

אותה פרט למרומה . רמב"ם פ"ט ס"ה מרומה דין י"ט : ופסל בו קדשים וחולין . כר'
 כפוסל כסמך ברייתא כ' וע"פ וכו' מוסר הוא דלעיל :
פרק ה א אין כאן אלא חטאת . וכו' רמב"ם פ"ב ס"ה פסול הכהן קדשין דין י"ג :

שאלם לא היה פירוש כללי ראשון לענין ביטול לא היה צו נתי לענין בלעג ובהם קח לזם ביטול בלא ביטול משום שלא ביטול כדרך המכשלים. א"כ גם בכלי שני אין צו לענין בלעג ויתר מלענין ביטול ורבינו חיים כהן מפרש שירד לתוכו רותח מנין. כגון שהניח בכלי חתיכת בשר חי של חטאת ועירה

התקין עליו לבשלה מתוך ח"ל אשר תבשל ט כמו כן הוא מבשל את התבשיל וזכרנו קרי לזה בלעג בלא בישול. דהתם קא בעי תלמו בלעג החמור מאי אבישול קמיה רחמנא ובלעג. או דילמא אבישול בלא בלעג וקאמר רבא ת"ש אחד שבישול ט וא' שעירה לחזכו רותח. וקאמר בלעג בלא בישול לא קמיבעיא לי. התם אע"פ דביטול מתא הוא מ"מ כיון שעיקר הביטול לא הוא ע"י חום של בלי זה שאינו מתחם המים אלא מתוך קרי ליה בלעג בלא בישול שעיקר הביטול אינו מן הכלי ומן הדיו הו"ל למימר בלעג וביטול שלא ע"י בישול בלי קמיבעיא לי. אלא שדורה לו לפירש כל כך וקטן לשון קצרה בלעג בלא בישול לא קמיבעיא לי ולמי שמתאר ובלעג מן הרותחין שכן חזון ומתחם וטבולת תלי ביה ביטול בבלעג. מ"מ אפשר לקי' בלעג בלא בישול וכן כלי שני אע"פ דאין מבשל מני לבשת בלעג ולדודיה תרגומות אסורות. ועוד איך מביא ראיה כי למאן דאמר מדיו לסבין בחמין משום דבית השחיטה רותח ויריד חמין להפליט לחזן שמונית טריפה חמט. וכ"ש כלי שני שס' יד סולדת וגביית ויתר: כלי נחשת שצ"ל לתוכו רותח מתוך. גאון בביטול לענין מריקה ושטיפה: ב' תלמוד שמשל ושונה ומבשל בלוחו האוס והאסור ויעשה לו מריקה ושטיפה וקמ"ל שלא הקפיד הכתוב לעשות מריקה ושטיפה אחר כל בישול וביטול בלוחו האוס. וכן בכלי חרס כגון היום וכלי לבשל בו כמה פעמים ולאחר כן יעברו: ד' מרפון אומר אם בשל בו מתחלת הרגל וישל בו את כל הרגל. בגמרא [זכחים צ"ו]. מפרש שכל יום נעשה גיעול לתכור דמחור. שהשלמים מצויין בגלגל

אין בלעג שלהם נעשה נותר שצ"ל וזמן שלמים לשני ימים. וכי מבשל ביה שלמים האדנה צ"ל ראשון. דבר מבשל ביה שלמים חדשים שנשחטו צ"ל המחית ושלם ביום שני מה שבלע אחת ובלע מן האחרות. נמצא שאינו צ"ל לית נותר. ואם צ"ל לבשל חטאת ויהי וזר לבשל אחריו שלמים שנשחטו בו ביום וטולט את החטאת ובלע את השלמים. וחכ"א עד זמן אכילה בנח' בעי מאי קאמר ח"ר נחמן רבה בר [אבהו כ"ה לפיטו שס] (אחא) מתחין לה עד זמן אכילה והדר עבד לה מריקה ושטיפה. מנה"מ ח"ר יוחנן משום אבא אסי (דחא) [כן אבא כ"ה שס] כתבי ומורק ושטף וכתיב כל זכר בזהב יאכל חתה לא כיצד פ"י למה שחט הכתוב לומר לך שמתחין עד זמן אכילה והדר עבד לה מריקה ושטיפה: מריקה כמריקה הכוס. מצפנים. ככוס של ברכה דקיימא לן בברכות ג"ל שטעון הדסה בפנים ושטיפה בחזן. ולכן שנה בלשון שזה מתחזן וזה מצפנים: מריקה ושטיפה בלעג. וזה שנייה אחר הגעלה שהוא בחמין. ורבי יהודה וחכ"א מריקה בחמין ושטיפה בלעג. ומוכח שם דמלת מריקה ושטיפה לאחר שנעשה בכלי נותר ולא קודם לכן. דאם נתייבש כל מריקה ושטיפה אחר קודם שנעשה נותר. א"כ כשנשל שלמים אחת וכלי יבשל ט ביום שלמים וכבר נתייבש הכלי מריקה ושטיפה. א"כ שלמים שנשלו בו ביום יאסרו (כ"ז) בחספות זכחים צ"ו ד"ה ומתחין] שכבר הכלי חזק למריקה ושטיפה. אבל אם עדיין לא חזק למריקה ושטיפה נוחא שלמים שנשל בו ביום כשרים וכשנא שעת נותר לשלמים של אחת וכלי ככר

נפלו משם ואין צו ממחוט טעם אלא של שלמים של היום כי טעם שלמים של אחת נדה משם ואין מריקה ושטיפה אלא לאחר שנעשה האיסור. וכן לשון גיעול מוכיח דמשמע מה שצריכין גיעול בשעת איסור. השלמים שמבשל היום דוחין אותו וכן מוכח מדקאמר מחמין לה כל זמן אכילה. משמע דלאחר זמן היתר אכילה עבד

מריקה ושטיפה. מיהו יש ספרים דגרים כיון מחמין לה עד זמן אכילה. וקשה דקאמר התם פרט לתרומה שאינה צריכה מריקה ושטיפה וזהו כיון קודם נותר. וא"כ כיון הא גונא בקדשים צריך מריקה ושטיפה והשפד והאסכלא מנעילן בחמין. וכן חתן התם בחמיתין [זכחים צ"ו] וכ"ה בחמין [שס] ותימא אי גרסינן לה בחמין כיצד היה רוצה לומר רבה בסוף מסכת ע"ו [ע"ו]. מאי הגעלה דקמיה מריקה ושטיפה ח"ל אבי מי דמי מריקה ושטיפה בלעג הגעלה בחמין. והשפד אי גרסינן בחמין בחמין. היכי טועה רבה. וי"ל דקסבר רבה דמריקה בחמין וקטע בלעג שטיפה אבד מריקה ולאו דוקא. וכי קאמר מאי הגעלה בחמין דקאמר היינו מריקה דאיידי דה לעיל דאיכא למ"ד בגמרא מריקה בחמין: ג' יכול מה שטיפה האמורה לבלן במ' סאה. דכתיב גבי זב וידיו לא שטף במים ולקחן ממעטין מנייה בית הסתרים שאין צריכים באת מים בשעת טבילה אלא כיון חזק מיידי: במים ולא כיון. דכתיב ומורק ושטף במים. במים צריך [לעשות]: ולא במזוג. מים ויין כאחד. מיייתי לה ב' [ג' דוכתי צ"ב] (דס חטאת): ק"ו למי כיון. מים חיים הם כדמפרש בפרק ג' דזכחים: ד' יאכל חתה הכשרה ולא הספולה דאינה נת אכילה: ר' ועקב אומר היתה לה שעת הכושר כו'. י"י ועקב ור"ש לטעמיהו דלעיל דגבי כיצום פלוגי נמי כי הא גונא. ולעיל גבי כיצום מפרש טעמא בגמ' [זכחים צ"ו]. וי"ל דילפי מריקה ושטיפה מכיצום ויש ספרים גורסים לעיל ר"ע בחמין ר' יעקב: ד' ביטול בו קדשים וחולין. חתן לה התם [צ"ו]. הרי הקלים נאכלין כחמורים שבהם ואין טעמין מריקה ושטיפה ואין פוסלין במגע. ובגמ' קא בעי מאי קאמר שצ"ל יש בהם נותר טעם. וקאמר אם יש בהם נותר טעם הרי הקלים נאכלין כחמורים ושטיפה ושטיפה בשטף. כגון אם חמורין פסולים והקלים כשרים נעשו הקלים כחמורים לפסול את הנוגעים בהם כדכתיב כל הנוגע בבשרה וקדש. ואמרינן אם היה פסול תפסול הנוגע בן. אבל אם אין בהם נותר טעם אין הקלים נאכלין כחמורין וכו'. ואין פוסלין הנוגע בן. ובגמרא בעי תיפוק ליה משום קלים שגם הם צריכים מריקה ושטיפה. וקאמר ח"ר מני ר"ש הוא דאמר קדשים קלים אין טעמין מריקה ושטיפה ובתוספתא קתני אפילו מורק ושטף חמור ונשל שם קדשים קלים יאכל כחמור שבהם. (יש כאן חסרון דמוכח) וטעמא דכיון שחייב בהם הכתוב שטיפה אע"פ שכבר נגעל בחמין ומורק בפנים ולא נשטף בחזן עשאו הכתוב כאילו לא נגעל ויש שם נותר טעם: אם לאכילה כו' מיייתי לה ב' טבול יום [זכחים קב:] וה"ט אם לאכילה להחזיר לאכול מחלק חבירו אם יומיניהו עמו אבל הוא לא יחלוק. הרי כבר אמר וזכר קמא כתיב במתנה בפרשה דלעיל. ואם למחלוקת לטובל חלק עם אחיו הכהנים. הרי כבר אמר כל זכר חנינא בחטאת כתיב. והשלישי בלעג. ובפ' טבול יום קאמר ואם לבשל מום מעיקרו הרי כבר אמר דכתיב לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל שיכול אין לי אלא בעל מום קבוע כע"מ עובר מנין ח"ל כל זכר. דכתיב בלעג: כשרה ולא פסולה. דלאן צריך מריקה

ישר. אין לי אלא כלי חרש שעירה לתוכו רותח. כלי נחשת שעירה לתוכו רותח מנין תלמוד לומר אשר תבשל בו ישר: ואם בכלי נחשת אין לי אלא כלי נחשת מנין לרבות כל שאר מתכות תלמוד לומר ואם בכלי נחשת בושלה מלמד שמבשל ושונה ומשלוש ובאחרונה מורקו ושוטפו. אין לי אלא כלי נחשת שמבשל ושונה ומשלוש ובאחרונה שוברו ת"ל ישר. ואם בכלי נחשת בושלה. ר"ט אומר בישל בו תחילת הרגל מבשל בו כל הרגל וחכמים אומרים עד זמן אכילה. מריקה ושטיפה מריקה במריקה חכום ושטיפה כשטיפת הכוס. מריקה ושטיפה בצונן. השפד והאסכלא מנעילן בחמין: ג' ומורק ושוטף יכול מה שטיפה האמורה לחזן בארבעים סאה אף כאן בארבעים סאה ת"ל במים. במים כל שהן במים ולא ביין במים ולא במזוג. במים להכשיר את כל המים קל וחומר למימי הכיור: ד' יכול אף הפסולה תהא טעונה מריקה ושטיפה ת"ל ומורק ושוטף במים. כל זכר בכהנים יאכל אותה. הכשירה טעונה מריקה ושטיפה ואין הפסולה טעונה מריקה ושטיפה. ר' יעקב אמר היתה לה שעת הכושר ונפסלה טעונה מריקה ושטיפה. ושלם היתה לה שעת הכושר ונפסלה אינה טעונה מריקה ושטיפה: ד' ר' שמעון אומר אעפ"י שדחתה לה שעת הכושר ונפסלה אינה טעונה מריקה ושטיפה: ד' ר' שמעון אומר ושטיפה. בישל בו קדשים או חולין או קדשי קדשים אם יש בהם נותר טעם הרי אלו נאכלים כחמורים וטעמיהם מריקה ושטיפה ופסולה במגע: כל זכר לרבות כל בעלי מומין למה אם לאכילה כבר אמר אם למחלוקת כבר אמר. א"כ למה נאמר כל זכר שיכול אין לי אלא בעלי מום עובר בעלי מום קבוע מנין תלמוד לומר כל זכר בכהנים יאכל אותה קדושה ולא פסולה. קודש קדשים מה ת"ל שיכול אין לי שטעונה מריקה ושטיפה אלא חמאת בלבד מנין לרבות כל הקדשים. ת"ל קודש קדשים. יכול אף התרומה ת"ל

הגהות ברה"ר
במחין ושטיפה בלעג כ"ה שם בגמרא צ"ו וב"פ הרשב"ם שם דין י"ב כחמורים: האסור והאסכלא מנעילן בחמין. רשב"ם שם: ג' דוגמא לעיל סדר ויריד וירור ודבש פרשת ר' בריהמ"ד ור' ור' בריהמ"ד ור' ור' בריהמ"ד ח' בריהמ"ד ח' והבאה בריהמ"ד שם: ד' אעפ"י שטיפה לו שעת הכושר. רשב"ם שם דין י"א כ' טעמא האסכלא: ביטול בו קדשים ומלח או קדשי קדשים כ"ל. וכ"ה בשמחה ובחיים צ"ו והבאה בריהמ"ד שם דין ח"י: ו' אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין כן בגי' דלעיל. ואין צורך כי בגמרא ובספר ק"ב איכא שמי לטענת בריהמ"ד ו' פ"ט והבאה בריהמ"ד פ"ט שם מעט"ק דין י"ז: אותם בשרה ולא פסולה כ"ל. ר"ט: מנין לרבות כל הקדשים. רשב"ם שם פ"ט דין ט"ז: פותח

Digitized by

ולאונן . אותה כשירה ולא פסל
 ושלל יתן דמה למטה * וכי מא
 ישפק על מזבח ה' אלהיך והבשר
 דמה למטה כשירה והא מה אני
 יכול בשם שמעון ארבע מר
 כיפר כך תהא פטונה דמים לה
 והלא דין הוא דמים ניתנים
 הניתנים למטה אם נתנם למעלה
 נתנם למטה לא חורצו * מה לתת
 שאין מהם קרב למעלה * תאמר ב
 שיש מהם קרב למטה הפנימיים יור
 בחוץ לא חורצו * מה לפנימיים אני
 הפנימי ממרקי * תאמר בעלזונים ע
 וקרנות ממרקות אותם אם נתנם ל
 למעלה ולא שניתן דמה למטה
 לזיה * ת"ל בחצר אוהל מועד
 הלשכות הבנויות בחול ופתחות
 יאכל : ׀ כל אשר ינע בבשרה
 ת"ל בבשרה * עד שיבלע * יב
 פסול * תלמוד לומר אשר ינע יק
 מקום הבלע * בבשרה ולא בעצמו
 בטלפיים יקדש להיות כמות
 יאכל כח

פרק **ו** **חדש** **כסדר** **ולא**
חדש **פסולה** **חייתי**
לה **בפרק** **דס** **חטאת** **:** **[צ"ג]**
ד' **עקיבא** **אומר** **היתה** **לה** **שעת** **הכוסר**

דעתם [צ"ב] חנן איזו האָ שעהת
פי' לן דמה או טעמא או ינא וויזו
חן ומונה וסקבלו פסולין ורקו
אין דמה טעון כבוס * מ"ס דר"ט
דבא לה שעת הכושר * וחד להיבא דל
אזתא פרט לתרומה ואמריקא ושטיפ
אין צריכין מריקא ושטיפא וכ"ט תרומ
אשם ושלמי ציבור : תמדה ולא תרועה
כבוס במקום קדוש : מה דסם שאט
מריקא ושטיפא אלף בבישול : דן ניתו

הגדות מהרי"ד

ס ובר' ורמב"ם שם פ"י דין י"ט וז' : ואלא יתן וזה למטה. ורמב"ם פ"ב מה' פסול
מקדושתן : ה' לעיל סוף פרשתא ב' ורמב"ם פ"י מה' בית הכנסת דין ח' וז'ל' מזה לרבות
למכות. ד"ס : י' פסוקים פ"ס חור ל"ז סולן. ג"ס וכו' ל"ז ולמל' פרק ג' בהשג' ו'
ורמב"ם פ"ס מה' פסוקים להכנסת דין ט"ז ח' ופ' ש"ס רמב"ם ס"ס ס' רס"ד :

פרק ה מרובה בגדים מנין
שמביא מנחת חביהין
בכל יום : מי שזנע עומד חתהו חביא
עשירית האופה דאינו כ"ג דתניז ואשר
יחלל את ידו לכהן תחת אביו : ואשר
יבא אל אלהי מועד לשרת בקדש ולא
אזיזר בזה קרא שזנע קם תחתיו
ובתם' יומא בנ' בל' [פ"ב :] מיזרי
יה' . ובזנע של כ"ג נמי לא אחריז אלא
בחוסם מעשה אבותיו . ולא מחלפין
ליה בכחאל' בו . אבל אם אינו תוסם
מעשה אבותיו לא . דחמפרס ואזיל .
וכן תני בחדש' דשקלים מי שז' לו
בן קין קודם לאלה . אה קודם לאחר .
כל הקודם בנחלה קודם לשדרה . א"ר
יהודה ובלבד שינאוג באבותיו :
ג' שהיה מנחתו קריבה משל יורשים
בנ' התכלת [מנחות כ"א :] מייתי לה :
ת"ל חבנו . ממ"ס דרש' לה : ויטל
יקריבנה חלפין . מחמתה בבקר ומחמתה
עבר . ת"ל אותה כולה ולא חזיה
ומקריבה כלה עם התמיד של שחר :
ה"ג לה בגמרא רבי שמעון אומר חק
עולם משל עולם הזה . ואינו משל
עבור : ה"ג ממי שסבירות שלו כו' ואי .
נמי של עיבור . שהקב"ה כרת ברית
עמהם . וברית דליתו קרוי : כליל
להקטיר . שלא יקטירנה לחלפין אבל
אין לפרש שלא יעשה שירים . דהתם
בגמרא קא בעי . ורבי יהודה האי כליל
הקטיר למה לי . והשתא בשלמה אי הוי
פ"י דלחמין . ורבינו יהודה דרש' לה
מאותה . היינו דקא בעי כליל הקטיר
למה לי . אלא אם תחלה דלחא' שלא
יעשה בנ' שירים . ואלא בזה לא הוי
סבירא שר' יהודה יחלוק על ר"ש ולא היה
לו לומר למה לי : ד' מנחת כהנת
נאכלת אפי' פטירה שלא נישאת .
וכשינאחא לישראל מניין לה בזהיא
[בסוף כז'] בריש פ' היה נוטל [כ"ג :]
בסוטה דמנחתה נאכלת . קא לי איה
כולה . כשהיא כולה עומד עליה בלא
חאכל : מנין אף מקצתה . בגון שאבדה
מקצתה שהוא בלא ויחלל וגם צריך
להקטיר : אין לי אלא עליונה בכליל
הקטיר . מנחת חביהין הבקובה לחמשה :
והתחתונה בכליל תהיה . שאר מנחת
כהנים הבקובה לחמה שנאמר בנ' כליל
ותהיה לא תאכלו מזה יתקן של זו בנז' .
מנחת כהנים צריכה הקטר מזה

[illegible]

פ'ל ו' : צ"ע למע המעשיות כל הדי דברים מזה ה"ל רבין דכתיב ביום המעשה הו' ממשע שחיותו
 חיותו מקריב חלל ביום המעשה וכן צ"ע לעיבודם שלסוד להקריב בכל יום וכיון שאין קבוע
 חיותו ודוס שבת וטומאה וגם בלשון או קרבן משמע שמקריב חיותו שלם כמו שהיה וחל"כ
 פסלת המקרה או קרבן קאי להדיוטות וחל"כ חל"כ מנסה תמיד מחלשות וגו' מורכבת קאי
 הכל חל"כ : ויט רענן :

[illegible]

אחיו ליה ואזכריה קרא בשמן להספיף. דהר אחר תיבאי כמנחת פרים ואליס
חיל סלת מנחה תמיד הכי הוא לך כמנחת תמידין. ותיבא [תום] מנחות
ג"א. וע' כאן בק"א. ר"א כ' בשמן למה לי. וי"ל אי לאו בשמן לא הוי
מסתבר הקישא לרבות גם את השמן. ולא הוי אמרינן אלא שזבא לענין דהיתא
שבת כש מוזהבין א' מורכבת ששעית

ברותחין • ותינו כדוספתא מנחות כ
המנחות אין לשין אותן • ברוחמין חמין
שמחליטין • רבובא לשין אותה ברותחין •
מחליטין לשין חלוט • אין לך רבובא
שצדורה אלא זו • ורבובא שצדורה •
ושמחליטין • זו דכתיב בה מורבכת
תביאנה • ובתורה כתיב סלת מורבכת
חלות כללות בשמן • ובמלואים כתיב
לקח חלה מזה אחת וחלה לחם שמן
אחת וריקין אחד • ובס' התורה [מנחות
ע"ה] • קאמר לחם שמן מאי יניח
רבובים ופרך ואימא אנתא דתשרא
פ' בעין חלה שמן קושא אלא כדרשיה
רב חסדא תמשיה דרב טבאל ופ'
קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה'
ביום המשח אותו וכי מה למדנו
לבינו ביום המשח • אלא תמיש
חטוב של כהן הדיוט להתשחו של
כ"ג • ומטוב של כהן הדיוט היא המלואים
שלו • ומישיב להמשחו והסח אמר רב
חסדא כ"ג מתחקרב לעבודה כריך
שתי עשירית האיפה אחת לסתמח
ואחת לחטוב של כהונה גדולה
אף על גב שזכר הציא כשתחמך
לכהנת הדיוט • ואם לא עזר עבודה
כסאוא כהן הדיוט כריך שלש עשירית
האיפה ביום משחורו לכהונה גדולה •
ה"ג כספריים ושבוילואים עברה •

כלומר עברה כבר ומאז דאָה
הוא ואינה נובעת לזרות : תביאנה
לפני המוספין . כלומר מטוב להביא
מנחת צביהן קודם המוספין : תקריב
אף לפני אנשים . לנכסי התמיד :
ובס' א"ל המנוחה בנח' וחמ' [לג'] :
נרמין לדרשא אחרת . דתניא מנח
שלא יבא דבר קודם לתמיד של שחר
שנאמר . וערך עליה העולה ואחר רבא
העולה עולה ראשונה . מנחה לצביהן
עולה ומנחה צביהים לנכסים . משום
מנחה . ונכסים למוספין וזבז ונכסים
וב' . וכן תנן בנח' תמיד [כ"ח] :
ובס' דיומא [י"ח] : הסלת והצביהן
ואין ה"צ ב'צ' הסכלת [נ'] : תופיני
תאפינה נא . לשון אל תכלול מחמת נא
והיינו דמעטנה ואח"כ אופה לה . רבי
אומר תאפנה נא והיינו שאופה לה יפה
ואח"כ מעטנה . ר' דוסא אומר תאפינה
רבה . אינה יפה נא ואינה יפה . נא .

ה רבה ר' דוסא אומר חאפנה נאה :
 יוני חדיל . תימא פי בפ' אלו מנחות
 ל מנחת כהן משיח לא היה מקפל . ודחוק
 יכול מה אהרן בכל יום אף בניו כן
 ח"ל

שטענענדיג. ווען' העכטע
[נ"א] לירכא נפיק לה מחלון דרחיצא
שבת דאי מחלוןא חלילא לה
בלינה' וכדאמרין [מעילה ט']
השארקאש בכלי הכשר לנפול בלינה :
שמן להסיק לה שמן' דלקובע לה
שמן לא צריך דלא צריעא מחנכת מחבת
של ישראל : מה מנחת נסכים ג' לוגין
לעשרון. והם נסכי כבש הפחיתים :
מה מנחת נדבתו' אס כ"ג נדב
מנחת חציה עשרון ולוג א' : מה מנחת
שהיא כזה חמדי . מנחת נסכים כזה
בכל יום עם קרבן החמדי : ד' דמים
מנחת יחיד . מנחת חצבת של כ"ג :
מנחת יחיד' מנחת נדבתו : ה' ריבב
כ"ז שמן' דלחצי כשמן וריבבא מה מנחת
חצבת : וריבב כשערן של נסכים שמן' .
כשעצת עשרון של מנחת לוג אחד
ולעשרון של נסכים ג' לוגין מה להלן
וכ' : ואל תשיבה מנחת אילוס שמן
טלה עשרון' אלא ק' שתי עשרונים
לאל' ובגמרא [מנחות כ"א] קאמר
הא גופא קשיא' אמרת בשם ר' לוי
לה שמן' והדר תני נאחר כזו שמן

פמחין ותוספין דין מלי ונחיה הכלל שבמסגרת תמורה י"ד . שומן קבוע והקדש דלמי סוכה .
במסגרת : י' וט"ז דלמקדש ליה שם רבי יוסף והסמ"ח ענין ק"ו הביא סך דהש"ח דהבא :
ו' חלו נחש' סמית' בבית' ומסגרת' בפרט יכול יניח מלי עשרון כ"י בערב מקלס סוכה מביא
מסגרת' משלם בנכס' כ"י כל' דית' וט"ז וכל' בגמרא' מנחות ס' . י' פ"ב ורמב"ם י"ב
ד' . עמ"ק' כלכל' ב' וסמ"ח ס' י' כל' סוכה עשה' רמב"ם פ"ב מלי' תמיד' ומוספין
מ' כל' . וסוכה' בגמ' מביא' ב' פ"ב ורמב"ם ס' פק' : ככן . תמיד' מכלל' מסגרת' מביא'
ותי' ככן חסר טעמו' יכול מלי עשרון' מביאו מלי עשרון' של רמב"ם פ"ב כל' ד' .
וכל' במסגרת' נסמית' ב' פ"ב וסוכה' מביא' שם דין י' ו' עוד חסר' נמלא' או נולד' לו
שום וסמ"ח י"ח ות"ס רמב"ם ורמ"ב מלי' וכל' סוכה' מקומו וסוכה' בירושלמי פ"י
דקדוש' כלכל' ב' :

פרק ד א מלמד מעורבים כלו • רעב"ם פ"ג מה' • תמיד ומוספין דין מ"ו וספ"ג עשין
קפ"ז • או ג' לנים לנשרון • רעב"ם פ"ג מה' • מעלה דין ב' וספ"ג סס •
ג ואת הטעם שחזר בלש תמיד ודוקא את הטעם ואת טעמא ואל תזכיר
כלל • ד"ר • וזו חכמה שיש בזה • כל מה שיש יחד בטעם • וכל
טעם

[illegible]

Digitized by Google

שכחים ולא שפוט. וזכרים ולא מנחות: שיכו ועוונות שמן ולבונה. אפי"ס דלא
 כתיב אלא מנחת כולה. כלום ילפין מהדדי מה שיש בו ויש בו. וילפין
 חופת תורה. תורה אחת לכל המנחות: ב שאין שיריהן נאכלין מנין כגון מנחת
 כהנים. וזריך לברכה דמנחת דכשרה לא יירי דכתיב וכוונתה מן

לכל המנחות שיהיו מעונות שמן ולבונה: ב וכי מנין יצאו מכלל
 שנאמר ויצק עליה שמן ונתת עליה לבונה והנותרת מן המנחה לאחר
 ולבנוי יוכל אין מעונות שמן ולבונה אלא מנחות ששיריהם נאכלים
 מנחות שאין שיריהם נאכלין מנין ת"ל תורת המנחה. תורה אחת לכל
 המנחות שיהיו מעונות שמן ולבונה: ב אר"ע מה מצונו שלא חלקה כתוב
 בין מנחת חומא של ישראל למנחת חומא של כהנים ללחיתין לא
 נחלק בין מנחת נדבה של ישראל למנחת נדבה של כהנים ללחיתין לא
 אמר לו ר' חנניה בן יהודה וכי מה ראה לא להין עשה ללא תעשה.
 ת"ל תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות כשיתו מעונות שמן
 ולבונה: ב והקריב אותה כשרה ולא פסולה. אותה כולה כאחת.
 בני אהרן ולא בנות אהרן. לפני ה' יכול במערב ת"ל אל פני המזבח.
 אי אל פני המזבח יכול בדרום ת"ל לפני ה'. הא באיזה צד
 מנישה בקרן דרומית מערבית: ב רבי אלעזר אומר יכול ינישנה
 בדרומה של קרן (מערבה) או במערבה. אמרת לאו שני כתובים
 אחד מקיים עצמו ומקיים את חבירו ואחד מקיים עצמו ומבטל
 חבירו תופסים זה שמקיים עצמו ומקיים את חבירו ומניחים זה
 שמקיים עצמו ומבטל חבירו כשאתה אומר לפני ה' במערב ביטלת
 אל פני המזבח בדרום. וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום
 קיימתה לפני ה' במערב הא באיזה צד מנישה בדרומה של קרן.
 והרים מסנו מן המחובר שלא יביא עשרון אחד בשני כלים. בקמצו
 שלא יעשה מידה לקומוץ. מסולת המנחה ולא מסולת חבירתה.
 ומ שפנה ולא משמן חבירתה שלא יביא שתי מנחות בכלי אחד מסלת
 המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה שתהא שם הלבונה בשעת קמיצה
 ואת כל הלבונה אשר על המנחה והקטיר שילקוט את הלבונה
 ויעלה לאישים: ב והקטיר המזבח לריח ניחוח אוזרתה לה'
 נזכרים בה ונזכרים בקמיצה ונזכרים בלבונתה: ב והנותרת
 מסנה כשירה יאכלו תאכל [יאכלוהו] אהרן ובניו ריבה אכילתה
 בכל מאכל שירצה. יאכלוהו שיאכלו עמו חולים ותרומה בזמן שהיא
 מועטת: ב לאחר ולבנוי לאחר תחילה ואחר כך לבנוי. לאחר
 שלא במחלוקת ולבנוי במחלוקת. מה אהרן כהן גדול יאכל שלא
 במחלוקת אף בניו כהנים גדולים יאכלו שלא במחלוקת: ב מצות
 תאכל מצוה לפי שהיתה בכלל היתר ונאסרה וחזרה והותרה.
 יכול תחזור להיותה הראשון ת"ל מצות תאכל מצוה: ב וכיוצא
 בה יבמה יבוא עליה מצוה לפי שהיתה בכלל היתר ונאסרה וחזרה
 והותרה. יכול תחזור להיותה הראשון ת"ל יבמה יבא עליה.
 מצות

אחד בשני כלים מיימי לם בם' הקומץ רבה [כד'] והתם קאמר לה בבלי אחד
 דומיא דשני כלים קומץ דמיו לה: שלא יעשה מדה לקומץ מדכתיב בקומצו ולא
 כתיב מלה קומצו כדמפרש בפ' הוציאו לו. וכן כקומץ רבה [י"ט]: ולא מסלת
 מדרתה. דתן כקומץ רבה [כ"ג]. שתי מנחות שלא קמטו ונתפרצו. וזו
 אס' וכול לקומץ מוז בם' ומוז בם' ע'
 כשרות ואס' ללא פסולות וכ"ע שלא יבוא
 לכתחילה שתי מנחות בכלי אחד: שחכה
 עס לבונה בשעת קמיצה. וכפ"ב דסוטה
 [יד]: קאמר ומסלק את כלבונה לצד
 אחד. כי יביי ללא תפקטן כדדי מנחה
 כדתנן [מנחות א']. קמץ ועל כהן
 צרור לו. גרירי מלה או קורט לבונה
 פסול: שילקט את כלבונה. והתם
 קאמר ונתנה על גבי קמץ ומקטיר:
 ב נזכרים ככ בשעת הגשה. וכן בקומצה
 וכלבונתה כשחטטין על המזבח:
 ב כשירה. ולא פסולה. דלן כסן זוכה
 כס' דס"ד שוכה שלו דומיא דתרום
 טמאה להסיקה תחת תפסולו: יאכלו
 וכו'. סי' ה' יכול לכתוב יאכל. וכתב
 יאכלו. ריבה את אכילתה בכל מאכל
 מוטונת מוטונת ואפי"ס. ופ"ב כל החדיר
 [ונזכר ז"א. כ"ח. חולץ קל"ב] דרשו
 מלמשה כס' לגדולס כדרך שהכלים
 אוכלין: יאכלו. ספסל דקרא הוא
 שיאכלו עמה חולין ותרומה אס' כס'
 רוצים. ופ"ב הקומץ רבה [י"א] קאמר
 כדו שחכה נאכלת על השוכע. וקאמר
 התם אס' אופן חולץ צרכין מלה לא
 יבנין להו מלה דקדשים: ב לאחר
 שלא במחלוקת. שגול חלק בראש
 כדתנן בפ"א דיומא [י"ד] ולבנוי
 במחלוקת דכתיב לכל בני אהרן. ופ"ב
 אלו מנחות [מנחות ע"ג] מייירי כס':
 ב מצות תאכל מצוה. הכי מפרש לה
 רבא כס' המולץ [יבמות ל"ט: מ'] אליבא
 דרבנן דאמרי מצוה ליכס'. וה"ק מצות
 תאכל בתקום קדוש מצוה גרסינן
 במצותא דרבא. ובמילתיה דרב יצחק
 בר אבדימי גרסינן למצוה שבתחילה
 היתה עליו בכלל היתר כשהיתה חולץ
 רצה אכלה רצה נותנה לאחרים. נאסרה
 כשנתקדשה בכלי וקודם קמיצה. וחזרה
 והותרה לאחר קמיצה רצה הוא אוכלה
 רצה כסן אחר אוכלה. ת"ל מצות תאכל
 מצוה ליאכל לכן הסוגר. וא"ת ואלא
 דמיו כסן אחר אוכלה דכתיב לכל בני
 אהרן חסיה וגו'. וי"ל לכל בית אב קורא
 הוא עצמו אוכלה לאסוקי בית אב אחר
 שאין לו לאכול. א"כ הוא, אוכלה עם אחרים אכל לא כסן אחר ולא הוא:
 וכיוצא בו יבמה יבא עליה מצוה. שבתחילה היתה עליו בכלל היתר קודם
 שנאסרה אחיו רצה כונס רצה איתו כונס. נאסרה כשקדשה אחיו וחזרה והותרה
 כשחת אחיו. וי"ל תחזור להקטיר בראשון רצה כונסה רצה חולץ לה דומיא
 דמנחה רצה נותנה לאכול ולא הוא עצמו. ורב יצחק בר אבדימי מוקי כולה
 כאבא שאול דאמר מצוה בתחילה. וקאמר רצה אוכלה מצוה רצה אוכלה חלוט. והיינו
 תרי גוויי אכילה. אפי"ב דחלוט נמי מצוה. ומתעט מדכתיב מצות תאכל.
 וכי האי גוונא ציבחה תרי גוויי לקומץ רצה כונסה לשם מצוה רצה לשם נוי.
 ומתעט מדכתיב יבמה יבא עליה למצוה. והתם מקיים דחלוט הוא מצוה לצאת בו
 ידי חובת כפסח [תוס'] יבמות מ'. והיינו שנאסרה לאחר חליטה ולחם עוני קרינן
 ציב' וכפ"ב כל שעה [ל"ז]: מחטט חלוט כפסח כדלל דהדר אפייה בתורן כן פי'
 ר"ת

דחיתת מערבית כנגד חודה של קרן
 דמיו שאין צריך לטעו אל המזבח הפלג לעמלה אלא הכלי: ב ר' אליעזר אומר
 מאחר שפרט לך בלכות כהנים שתי רוחות. וכול יגישה לאחיה מן שירצה.
 ה"ג [שס] רש"י יכול יגישה למערבה של קרן או לדרומה של קרן. והתם
 גרסינן אחרת ככל תקום שאתה מוצא שתי מקראות אחד מקיים עצמו ומקיים
 חבירו וכו': קיימתה לפני ה' במערב. ובגמ' [שס וזכרים פ"ג: מנחות י"ט]:
 סריך איכן קיימתה. א"ר אשי קסבר האי תנא כולי מוצב כגמין קמי'. נחמא
 דרומו של מוצב לנגד הפתח וקרינן נמי כד דרמו לפני ה'. והגשת המנחה
 היתה על היסוד. כדמכח כס' כל המנחות בלות [פ"א]. דפריך והאחרת
 לפני ה' כיסוד. הכי מולי מנחת דאקרי חטאת וטמאת טעונה יסוד וקרן דרומית
 מזרחית לא היה לה יסוד וכו' אלא הגשת מנחה ביסוד: שלא יבוא עשרון

הגהות מהרי"ר

שילקוט את כלבונה ויעלה לאישים. שם דמזכרים: ב נזכרים כס' כ'. לעיל פ' ויקרא
 דיוברא דמכס סוף פרק י'. ו וכוונתה ממה כשירה ולא פסולה כדל"ד. שילקוט עמם
 חולין ותרום. פי' לאו עמם ממש דהא שירי מנחה נאכלין בשורת ישראל ואין מניחין שם
 לא חולין ולא תרום. אלא פי' עמם בספירתה וזה במקומו. מה במקומו וקמ"ל דאס' לא
 יספיקו שירי מנחה לכד שפס' שכולים לאכול קודם חולין ותרום ולא יאשיקו שנת יאכלו
 המנחה אכילה גסה. אי נמי שמה יביאוך ליד נטר אכל בזמן שיהא מרובה לא יאכלו עמם
 חולין ותרום כדלקמן שמה יאכלו אכילה גסה. אי נמי שמה נטר. ד"ת וכוונתה דמכס'
 שם פי' דין יא' ובסמ"א. שכן קמ"ל: ב לעיל פ' ויקרא י"ח פרק י"ח ופ"ב
 רמ"ס שם דין ב' וסמ"א כ' שפוט סוף וסודות סוף שלל היתר כדמנחת דכס' שוככס'
 גס

דשקטת אורי שכן מ"ס סוף' ודמנחתין לים מנחת. וי': לכל המנחות שיהו טעונין שמן
 ולבונה. מנחת מנחת יט'. ורמב"ם פי"ב ממעט הקדשות דין א'. ב וי"ל פליג שמן
 ומנין פליג לבונה כדל' ב' למנחת שפוט של כהנים לכל תמן כ' למנחת דכס' של כהנים
 למנין כדל' ד"ת וכו' בליקוט ופ"ב: ב אותה כולה כחשת. ע' לפי פ' ויקרא
 דיוברא דמכס ריש פרשתא ט'. בני אהרן ולא בנות אהרן: גמ' קדושתן ל' ופ"ב בתוס'
 ובס' ירמיה' שם: יכול במערב. סוף בראשית פי"ב מה' ממעט הקדשות דין י':
 ב שלא יבא עשרון א' ב' כלים. רמב"ם פרק י"א מה' פסולי המוקדשין דין כ"א. שלא
 יביא שני מנחות בכלי אחד. רמב"ם שם דין כ"א והוא לעיל פ' ויקרא דיוברא דמכס פרק
 י' בראשית ט' י'. שפוט שם לבונה בשעת קמיצה. רמב"ם פי"ג ממעט הקדשות דין י':
 (ט)

[י"ב:] ונפ"צ דיומא [כג:] ועוד בגדים שנתחמט בן קדושה חמיר תחמט
 בן קדושה קלס בתמיה א"כ למח נאמר ולבש אפי' הם שחקים להכשיר
 לעבודה וכלכל שלל יא מקורעים כדלמחר' דבזחים: ב רבי שמעון אומר
 מתחמט שומר הכתוב בד שומע אני שצריך ד' כלים פ' כחונת ומכנסים
 ומכנסת ואכנס: שנאמר ולבש את בגדי

עבד כתיב מוקדה ברישא ומייתי לה בסוף פרק טרף בקלפי יומא [מ"ה:]
פרק ב מהו ד כדמחר' וכן בפ"ב דיומא [כ"ג:] שיבא של בן' ונפ"צ
 דבזחים [י"ה:] ובחמא [ע"א] כפ' נא לו קאמר ממאי דהאי

הבד' א"כ גס שס' כיון שהוכיר בד
 דכתיב מהו ד כדמחר' כולם לובש
 למח נאמר מהו דיתורא הא דה"ל
 למיכתב ולבש כהן בד' שצריך להיוס
 כדמחר' ג' ולא רמיה על כשר' שאין
 לו ללבוש בגדי כהונה רמיה שיהא על
 גבי מכה מוס חזינא ונפ"צ דבזחים
 [י"ט] מהירי בחיני חזינא כד' כהונה:

בד כיתא הא' א"ר יוחי בר חנינא דבר שפלה מן הקרקע בד כד' פ'י
 קלח יחד בלא ענפים וואחא עמרה'
 מפלג' רח פנמים עפרות גדלים
 מוטלים כיתא נמי פנמים גדל
 כשאר מוטל על ידי לקוחה הוא
 דמיפלג כשהכה שפון ורבי' אפרים
 כיס אומר מכלן שהקנוס הוא פשתן
 מכלל פריך ואימא קנוס שפלה בד
 כד' והכי רבי' יעקב [בזוס] יומא

[י"ט] מהירי בחיני חזינא כד' כהונה:
 שלא יבא דבר קודם למכנסים מיימי
 לה כפ' דיומא [כ"ג:] ד' יכול עזים
 פ' יכול ידים גחלים של עזים שאל
 כאש: יכול אברי עולה שלא נתעכלו
 חותה מן המעוכלות הפנימיות אבל
 גבי גחלים של קטורת לא גרסי' מן
 המאכלולי דחלותו בנחלי דכתיב גחליאש:

פרק ב ולבש הכהן מדו בד מדו כמידתו בד שיהו של
 בוג' בד שיהו חדשים בד שיהו בפולים בד שלא
 ילבש עממהם בגדים אחרים יכול לא ילבש עממהם בגדי פשתן אבל
 ילבש עממהם בגדי צמר ת"ל בד' יכול לא ילבש עממהם בגדי קרש אבל
 ילבש עממהם בגדי חול ת"ל ומכנסים בד ילבש על בשרו ומת"ל ילבש

כאש: יכול אברי עולה שלא נתעכלו
 חותה מן המעוכלות הפנימיות אבל
 גבי גחלים של קטורת לא גרסי' מן
 המאכלולי דחלותו בנחלי דכתיב גחליאש:
 ושמו בנח"ט וכלכל היה מקומו כדלמחר'
 כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]

להביא את המצנפת ואת האבנט דברי ר' יהודה ר' דוסא אימר
 לחביא בגדי כהן גדול שיהו כשירים לכתן הדיוט רבי אומר שתי
 תשובות בדבר וכי אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט
 ר"א בגדים ששמשו קדושה המורה יחזור וישתמשו בקדושה
 קלה אם כן מה ת"ל ילבש אפילו הם שחקין ב' ר' שמעון אומר

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

ממשמע שנאמר בד שומעני ד' כלים שנאמר ולבש את בגדי
 הבד בגדי הקודש אם כן למח נאמר מדו בד כמידתו ג' מכנסים
 בד ילבש על בשרו ולא רמיה על בשרו כשחוא אומר להלן
 מכנסים בד יחיו על בשרו שלא יהיה דבר קודם למכנסים ד' ודרים
 את הדשן אשר תאכל האש יכול עצים ת"ל עולה אי עולה יכול

מ"ו וכן תנן במסכת תמיד פ"ב:
 [בראש פס'] ד' שפקעו מעלי גבי המזבח
 קודם חצות בפרק המזבח [וזחים פ"ו]
 תנינן לה: ת"ל אשר תאכל האש
 העולה קרילה עולה אחר אכילת האש:
 ד' יכול כחצות ית"כ יבא ששט ולובש
 כלומר יכול ששטיל עליו את החובה לשנות

איברי עולה ת"ל אשר תאכל האש הא כיצד חותה מן המאכלות
 הפנימיות ויורד ושמו בנחת ושמו כולו ושמו שלא יפור
 אצל המזבח סמוך למזבח מנין לאיברים ופדרים שלא נתעכלו
 שבערב שמשלקן לצירי המזבח ואם אין לו צדדים מחזיקים וסודרים
 על המזבח או על הבבש עד שסודר את המערכה ומחזירים למערכה

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

ת"ל אשר תאכל האש את העולה על המזבח: ד' מנין לאיברים
 שפקעו מעל המזבח קודם לחצות יחזיר ומועלים בהם ת"ל אשר
 תאכל האש את העולה על המזבח: ד' ופשיט ולבש יכול במצות
 יום הכפורים היה פושט ולובש ת"ל בגדיו בגדים מקיש בגדים

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

שפושט לבגדים שלובש מה בגדים שלובש תראים למלאכיו אפי'
 בגדים שפושט תראים למלאכיו א"כ למח נאמר אחרים פחותים
 מהם ר' אלעזר אומר והוציא את הדשן ליסוד על בעלי מומים
 שיהו כשירים לחוציא את הדשן: ד' והאש על המזבח תיקר בו
 א"ר יהודה מנין להצתת האש שלא תהא אלא בראשו של מזבח

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

ת"ל
 בגדי קדש פחותים מהם ונפ"צ דיומא [כ"ג:] מפרש כדמנא דבי ר' ישמעאל
 [שבת קי"ד ק"ט] בגדים שגל בן קדירה לרב אל ימוג בן כוס לרבו
 פ' לפי שנתעשט ונתלכלכו בנישול הקדירה אפי' כאל לענין האלח הדשן
 אין כבוד המלך לשרת כהן שירות אחר: ר' אליעזר אומר אחרים ואינא לומר
 על הכהנים בעלי מומין שכשרות דאנאף הדשן וסבירא ליה דאחרים על הכהנים
 קאי שפסולים לעבודה ונפ"צ דיומא אחר ריש לקיש שגס בדרמת הדשן
 מכשיר ר' אליעזר כהנים בעלי מומין וגם סבירא ליה שהיה מרים את הדשן
 בשני כלים בכחונת ומכנסים כמו שכתוב בו: ד' מנין להצתת קאליחא שלא תהא
 אלא בראשו של מזבח אליחא קיסמין דקין להצית כהן אור מערכה גדולה
 ואין לו להצית על הרצפה ולהעלותם למזבח כהן דולקים: מנין ששטין
 מערכה

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

גדול ביום הכפורים הוא אכנסו אל כ"ג דיוט כל הימים להיות מזה למחר
 הקור הכתוב בגדי כה"ג לכהן הדיוט ואין לומר דמדהתיר לו הנהו דכזירים
 לכהן דיוט כגון מכנסים וחלוק דמסתמא כיון דלא מני למיאי היתר
 בבגל לא נשקל הכתוב בלחור היתר וכתב בגדי כ"ג כ"ה כחונת בד קדש
 ילבש ומכנסים בד ילבש על כשר וכלכנס בד יחגר ומכנסת בד יטנן וכלכנס
 אל כ"ג על כל השנה נמי כתיב ואת כלכנס שז משר תכלת ואתנולעת
 ש' אכל אכנסו על כהן הדיוט לא כתיב בקרא איוס היה ואיכא מ"ד של
 כלאים היה כמו של כהן גדול בשאר ימות השנה ואיכא למ"ד טז היה כמו
 של כ"ג צה"כ ור' יהודה סבירא ליה כי כהן הדיוט לא היה אכנסו של בן'
 א"כ אין שייך לומר שהתיר לו הכתוב בגדי ית"כ של כ"ג: ה"ג כפ"ה

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

הגדות מהר"ד
 סוף פ"ק דתמיד ורמב"ם פ"ב מה' פמדין ומוסעין דין י"ב: ושמו בנחת כו' רמב"ם שם
 בסוף המקד ופ"ב בראשית: סמוך למזבח משנה פ"ק דתמיד ורמב"ם שם דין י"ב: מנין
 לבגדים כו' משנה ר"ב דתמיד ורמב"ם ונבג' יומא מ"ה ורמב"ם שם דין י"ב: ואם אין לבגדים
 מסיקין סודרים על כלי ר"ת וכו' שז במשנה במעמד: ד' קודם ללבוש ששטין כלי ר"ת
 ושט' במעמד פ"י משנה ס' דכנסת דין ג' ומתעלין כהן: רמב"ם פ"ב מה' משנה דין י"ב:
 ד' מקדש בגדים שטוב לבגדים ששטין כלי ר"ת וכו' בגמ' יומא כ"ג: אחרים פסוקים מהם:
 רמב"ם פ"ב מה' פמדין ומוסעין דין י"ב: וקאל אחרים וכו' כלי ר"ת וכו' שז בגמ':
 ד' ארי' מן לבגדים אחרים שלא תהא חלל בראש' של שט' כלי ר"ת וכו' וכו' שז כו'
 בגמ' יומא פ"ב: פ"ה אפי' כלי ר"ת דלאן טרף לבגדי' כי כטאטני כ"ה גס בפסיקתא וטעמיה
 וקאל ר' ג' ע"ה ונראה שזה כן גס טעמיה רמב"ם פ"ב משנה דין י"ב: וכו' וכו'
 מדעמיה ר"ש פ"ב דיומא ע"ה ועמ"ס פ"ל לעיל ס' וקאל דבורא ודמס' פוק' ס' ברייתא פ"ב
 מערכה

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

פרק ב א כחמט' פ' ובזים י"ט ע"ב ובזוס' פ"ה ורמב"ם פ"ה מה' כלי המקדש דין ר'
 בד שישו של בן' רמב"ם פ"ה מה' כלי המקדש דין י"ב: שישו מדשים
 רמב"ם שם דין ר': בד שישו כחמט' פ"ה מפרש מרשמי פ"ה דמגנה ופ"ה דיומא שישו שישו
 לכל חלול וחסיד ולבני חסין פסבא כמגנת שישו לכל חלול וחסיד ולא משמע מעמדת
 וכן נראה לן חלל' ס' קאמר בגדים שאלה כהן בד צריך שישו כחמט' על בן' וישו
 חמט' ר"ת ובזוס' לבזוס' וז כסדר אחר מן ס' ברייתא פ"ה ע"ה והוכנה ברייתא
 שם דין י"ב: בד שאל לבש פסבא בגדים אחרים פ' ובזים י"ט שישו ק"ל וכו'
 במדשים פ"ה מה' כלי המקדש דין י"ב: שם פ"ל ולבש וכו' פ' ס' שיהא על שוטל ר'
 י"ב פ"ב וכו' פ"ב: וכו' אכנסו על כ"ג כו' רמב"ם ר"ש פ"ה מה' כלי המקדש דין י"ב: שם
 יתקן יומא ר' י"ב פ"ב: אפילו שם ששטין ובזוס' י"ט ורמב"ם שם דין ר': ג' פרכין ג'
 ורמב"ם פ"ה מה' כלי המקדש דין ר': שלא יבא דבר קודם למכנסים רמב"ם שם סבבא פ'
 ד' יכול עזים כו' דיומא פ"ב דיומא סבבא פ': משה מן המעוכלות הפנימיות משה

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

הגדות מהר"ד
 סוף פ"ק דתמיד ורמב"ם פ"ב מה' פמדין ומוסעין דין י"ב: ושמו בנחת כו' רמב"ם שם
 בסוף המקד ופ"ב בראשית: סמוך למזבח משנה פ"ק דתמיד ורמב"ם שם דין י"ב: מנין
 לבגדים כו' משנה ר"ב דתמיד ורמב"ם ונבג' יומא מ"ה ורמב"ם שם דין י"ב: ואם אין לבגדים
 מסיקין סודרים על כלי ר"ת וכו' שז במשנה במעמד: ד' קודם ללבוש ששטין כלי ר"ת
 ושט' במעמד פ"י משנה ס' דכנסת דין ג' ומתעלין כהן: רמב"ם פ"ב מה' משנה דין י"ב:
 ד' מקדש בגדים שטוב לבגדים ששטין כלי ר"ת וכו' בגמ' יומא כ"ג: אחרים פסוקים מהם:
 רמב"ם פ"ב מה' פמדין ומוסעין דין י"ב: וקאל אחרים וכו' כלי ר"ת וכו' שז בגמ':
 ד' ארי' מן לבגדים אחרים שלא תהא חלל בראש' של שט' כלי ר"ת וכו' וכו' שז כו'
 בגמ' יומא פ"ב: פ"ה אפי' כלי ר"ת דלאן טרף לבגדי' כי כטאטני כ"ה גס בפסיקתא וטעמיה
 וקאל ר' ג' ע"ה ונראה שזה כן גס טעמיה רמב"ם פ"ב משנה דין י"ב: וכו' וכו'
 מדעמיה ר"ש פ"ב דיומא ע"ה ועמ"ס פ"ל לעיל ס' וקאל דבורא ודמס' פוק' ס' ברייתא פ"ב
 מערכה

כפ' כל שעה [כ"ו:] אכל המזבח
 סמוך למזבח כפ' דיומא [כ"ד:]
 כפי תרומת הדשן בכמה ופשיט דלא
 יפחות משיעור קומץ שסוקן לגבי מזבח
 לגדי מזבח כדי לעשות מערכה
 סינק' גורק ומסיר אותן ממקומן כמו
 המסנק אפי' כפיט דמס' מקוואות [פ"ב]

הגדות מהר"ד
 סוף פ"ק דתמיד ורמב"ם פ"ב מה' פמדין ומוסעין דין י"ב: ושמו בנחת כו' רמב"ם שם
 בסוף המקד ופ"ב בראשית: סמוך למזבח משנה פ"ק דתמיד ורמב"ם שם דין י"ב: מנין
 לבגדים כו' משנה ר"ב דתמיד ורמב"ם ונבג' יומא מ"ה ורמב"ם שם דין י"ב: ואם אין לבגדים
 מסיקין סודרים על כלי ר"ת וכו' שז במשנה במעמד: ד' קודם ללבוש ששטין כלי ר"ת
 ושט' במעמד פ"י משנה ס' דכנסת דין ג' ומתעלין כהן: רמב"ם פ"ב מה' משנה דין י"ב:
 ד' מקדש בגדים שטוב לבגדים ששטין כלי ר"ת וכו' בגמ' יומא כ"ג: אחרים פסוקים מהם:
 רמב"ם פ"ב מה' פמדין ומוסעין דין י"ב: וקאל אחרים וכו' כלי ר"ת וכו' שז בגמ':
 ד' ארי' מן לבגדים אחרים שלא תהא חלל בראש' של שט' כלי ר"ת וכו' וכו' שז כו'
 בגמ' יומא פ"ב: פ"ה אפי' כלי ר"ת דלאן טרף לבגדי' כי כטאטני כ"ה גס בפסיקתא וטעמיה
 וקאל ר' ג' ע"ה ונראה שזה כן גס טעמיה רמב"ם פ"ב משנה דין י"ב: וכו' וכו'
 מדעמיה ר"ש פ"ב דיומא ע"ה ועמ"ס פ"ל לעיל ס' וקאל דבורא ודמס' פוק' ס' ברייתא פ"ב
 מערכה

ליקרב ביום • אללא עם צוא השמש • ומתעכלין והולכין כל הלילה • מנ • ת"ל וזאת חודת העולה • ובדייתא דידן נכסי ריש' דקרא ט' את אהרן • וקאמר התם ה"מ לקלטי שמד נעשין לחמו של מזבח • אבל להחיר שירים עד שתצית האור ברובן • ומיירי בה נמי כהוספתא דמנחות ובגמ' איכא דמוקי

ומצאנו את אל שאל היה פסול בקדש : **ו** שתמצא לומר
כלל שרבי עקיבא אומר : כל שפסולם בקודש הקודש מקבלו •
לא היה פסולם בקודש אין הקודש מקבלו • חזין מבעל מום שבועף
כשר • רבי חנניה סגן הכהנים אומר דוחה היה אבא בעלי מומים
מעל המזבח יכול אף הנמכים אם עלו לא ירדו ת"ל עולה • מה עולה
מיחדת שהיא באה בגלל עצמה צאו נכסי שאיניקובאים בגלל עצמם :
י מיכן אתה אומר הזבח כשר והנסכים פסולים הזבח פסול והנסכים
כשרים אפילו זה וזה פסול שהזבח לא ירד • והנסכים ירדו :
יא מתוך שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש למדנו שהמזבח מקדש את
הראוי לו • מנין אף הכבש מקדש את הראוי למזבח ת"ל אל המזבח
לא יעלו לריח ניחוח • מנין שאף הכלים מקדשים את הראוי להם ת"ל
וקדשת אותם והיו קדש קדשים כל הנוגע בהם יקדש : **יב** כלי הלח
מקדש את הלח כלי מידת היבש מקדש מידת היבש • ואין כלי הלח
מקדש את היבש • ואין מידת היבש מקדש את הלח • כלי תקודש
שניקבו אם עושים מהם מעין מלאכתם שהיו עושים כשהם שלמים
מקדשים ואם לאו אין מקדשים • וכולם אין מקדשים אלא בקודש :
יג היא העולה על מזבה על המזבח כל הלילה עד הבוקר • שיחא
נותנין מכוא השמש והם מתעכלים והולכים על המזבח כל הלילה אין
לי אלא דברים שהם ראויים לקרב בלילה שיחא נותנם מכוא השמש
והם מתעכלים והולכים מעל גבי המזבח כל הלילה • דברים שהם
ראויים לקרב ביום כנון הקומץ והקטורת וחלבונת [והעצים] ומנחת
כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים מנין • תלמוד לומר צו את
אהרן ואת בניו לאמר : **יד** אחה אומר לכך נאמר כל הלילה שיחא
נותנין מכוא השמש והיו מתעכלים והולכים על גבי המזבח כל
הלילה או אינו אלא שיהיו מעלים מן הארץ לגבי מזבח כל הלילה
כשהוא אומר חלב חגי עד בקר זה האמור • לימד שיהיו מעלים
מן הארץ למזבח כל הלילה : **טו** הא מה אני מקיים כל הלילה
שיחא נותנין מכוא השמש והם מתעכלים והולכים כל הלילה על
גבי המזבח מה ת"ל עד הבוקר • אם אינו ענין לעיכול איברים
תניחו ענין לתרומת הדשן • לימד שהן תורמים את המזבח כל
הלילה : **טז** ואש המזבח תוקד בו • מנין לאש המזבח הפנימי
שלא תחא אלא ממזבח החיצון ת"ל אש המזבח תוקד בו • אש
מחתה ומנורה מנין ודין הוא נאמר תן אש במזבח הפנימי ונאמר
תן אש במחתה ומנורה מה אש מזבח הפנימי ממזבח החיצון אף
אש ממחתה ומנורה ממזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמר תן אש
במזבח הפנימי ונאמר תן אש במחתה ומנורה מה אש מזבח הפנימי
ממזבח חוצה לו אף אש מחתה ומנורה ממזבח חוצה להם • ת"ל אש
תמיד תוקד על המזבח אש שאמרתי לך תחא תמיד לא תחא אלא
ממזבח החיצון : למדנו אש למנורה למחתה מנין • ודין הוא נאמר
אש במנורה ונאמר אש במחתה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן

על

הכל לפי צורך השעה. והיינו דתניא בזה שיה תורמוין את המזבח על הלילה: מן מנין לאש המזבח הפנימי. גחלים של קשרת שהם על המזבח הזהב: אש מחנה גחלים שמביא לפני ולפנים להקטיר עליהן קשרת ביורה: ומטורה להדליק פחדו כהיכל. וכולן טעמים נחיתת אש על ידי כהן: מה אש מזבח הפנימי מחנה שמונה לו: ויעשה אש על המזבח כדי שיאחז משה לה: כי מזבח הזהב גם הוא חונה מהמטורה שהוא משוך קצת לזר פתח ושלחן ומטורה לפנים הימנו כדמזבח ביחמא: ת"ל את תמיד תזקד ויתירא. שזקד

כ' משמע כל הילול יקח ח"צ מוכח שמותר להשתנות כל הילול ח"צ מה פ"ל כל הילול
 מלא ללמד על דברים שדרכן ליקרב ביום ששקלן עם מנחת השבת דליתפס' ודומה ד' ודומה ד'
 ומה פ"ל עד הבקר הוא הקורבן בפני עומד כח דכסוי כל הילול מה פ"ל
 עד הבקר עכ"ל ס"ד : מ"ן יסוד גורמים את השבת כל הילול : הוא מנח"ס
 פ"ב מה' פתחין ומספין דין ה"ל : שם פ"ב דין ה' : ומעט : שם
 פ"ב דין ה' :

[illegible]

פרק א ט אין ט אלא זיירו מיד [קידושין כ"ט:] ולדורות • זיירו דכתיב וזו את יאסע ומזקו ומלכו דמפרש בספרא: מיד ולדורות • בריש ספרא יליף לה מבנין אז משני כתובים דכתיב בפרשת נרות • ובפרשת שלוח עמחים • ב' נרות ט את בני ישראל וקרו אליך שמו וית וכו' חוקת

עולם לדרווחתכם • ובפ' שלום עמאים
כתוב זו את בני ישראל וישלחו מן
המחנה וגו' • וכתיב גם מיד ויעשו כן
כ"י וישלחו מן המחנה כו' ולתדים זה
מזה כדמפרש בריש ספרא • וצויתר כל
מקום שיש בו חסרון כים • ובסיפרי
ברשין ר"ש אומר אין צווי בכל מקום
אלא חסרון כים שנאמר זו את בני
ישראל ויקחו אליך שמן וית וך • סי'
שצריך לדרס שיש כאן חסרון ממון
ובזבא • וכן בהזלזות קרבתות לקנות
תמידן בכל יום כריך צווי לזרו אע"פ
שנאמר בתמוהה זו את בני ישראל את
קרבתני לחמי וגו' מ"ח ככל שיש חסרון
כים על מוקדה כל המזבח כל הלילה
עד הבקר ואם המזבח תוקד בו שיש
כאן חסרון ממון כסיפוק עצים •
ויה מפרש שהביר את הארץ שלא יפסול
קרבתות וזהו חסרון כים • ואינו נראה •
ג' ר"י הגלילי אומר תוקד שנאמר כל
הטוב המזבח יקדש כו' ת"ל כבשים •
אמר קרא דכל הטוב המזבח יקדש
כתיב זה אשר תעשה על המזבח כבשים
בני שנה • ג' ר' עקיבא אומר וכו' ומה
עולה מיוחדת כו' • ובפ' המזבח מקדש
[נבחים פ"ג:] מיתיה לה • וא"ר אדא בר
אבה עולת העוף פסולה איכא בינייהו •
מר מיתיה מעולה דלא (תימא) [טרד]
דמשמע כל ששמה עולי אפי' עולה פסול.
ומר מיתיה ריבויא מכבשים דוקא
פסולי כהמה איתרבו ולא עולת העוף
פסולה • ד' ר' יהושע אומר היא העולה
על מוקדה מה עולה שהיא רחוי לאשים.
אין לפרש דדריש תיה העולה דמשמע
דקאמר כהווייתא תיה ולא תרר • שהרי
חיותא הוא כדאמרין תלח מיתיה חיותא
כתיב • אללא תנא תורת תורת העולה

ריבה סמך : ד' ר' ר"ג אומר מה עולה שהיא ראויה למזבח . אין ביניהם אלה
דס והסכים לר"ג לא ירדו מדמיתו לה מכל הראוי למזבח שיפסול ואפילו
דס והסכים . ולר' יהושע ירדו לאינס ראו' לאישים . וקאמר בגמ' הא דקמני
הס המזבח מקדש את הראוי לו . משמע מה שהזכיר לחלקו למעוטי
קמנים שלא קדשו בכלי שהרי לא נתרבר לחלק המזבח לעולם דחומסרי מעשה
נעטייהו ואס נפסלו ועלו למזבח לדברי שניהם ירדו . ובממני' דהס תנן
מיתיהו דר' יהושע ור"ג . והס בעי מאי איכא בין תנאי דבריהתא היינו
דר' גלילי ור"פ לתנאי דממני' . ח"ר פסא קמנים שקדשו בכלי איכא ביניהם
פי' לאחר שתקדשו בכלי מפסלי . לנתחא דמתניתין קדשו ירדו דברמי לה
מחוקדה וממזבח והני כני מוצה ומחוקדה יניכו עד שלא נפסלו . לתנאי דבריהתא
והינו ריה"ג ור"ע ירדו דעולה בעי' אבל מנחה תרד : ד' ר' יהודה אומר
ואת הוא וכו' . וכן שלשה מיטוטי כנגד שלשה שאלו אס עלו ירדו ושאר
פסולים לר' יהודה ללא ירדו מיתיו לה מדמני' הס [ובמים פ"ד . דה מ :]
ממני מה אמרו לן דס כשר שהרי לן כשר באומרו . לן באמורין כשר . שהרי
לן כשר בכשר יוצא שהיוצא כשר בבמה . עמא הואיל וכותר לעבודת ציבור . חוץ
למט הואיל ומרע לשיגולו . חוץ למקומו הואיל . וקאס לחוץ לממני' . שכיכלו
פסולין ודוקא דמו . כהך פסולין דחו לעבודת ציבור . וכי דני דבר
שלא בכשכר מדבר בכשכר . תנא אוזחא תורת העולה ריבה סמך ליה
פי' לן כשר בכשר כגון כשר שלמים ללא נפסל כלילה שהרי נאכל לשני ימים .

צו אין צוואה אלא וירוד מיד ולדורות • א"ר שמעון ביותר כל מקום שיש הסרון כים : **ב** ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש • שומע אני דברים הראוים למזבח ודברים שאינן ראוים למזבח ת"ל ככשים • מה ככשים המיוחדים שהם ראוים למזבח יצאו דבר שאין ראוי למזבח : **ג** ר"ע אומר מתוך שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני דברים הראוים למזבח ודברים שאינן ראויים למזבח ת"ל עולה • מה עולה מיוחדת שהיא ראויה למזבח אף כל דבר שראוי למזבח יצא דבר שאין ראוי למזבח : **ד** ר' יהושע אומר כל הראוי לאישים אם עלה לא ירד • היא העולה על מוקדה מה עולה שהיא ראויה לאישים אם עלתה לא תרד כך כל דבר שהיא ראויה לאישים אם עלתה לא תרד : **ה** רבן נמליאל אומר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה למזבח אם עלתה לא תרד • כך כל דבר שהוא ראוי למזבח • אם עלה לא ירד : **ו** אין בין דברי רבן נמליאל לדברי רבי יהושע אלא הרים והנסכים שרבן נמליאל אומר לא ירדו ר' יהושע אומר ירדו : **ז** ר' יהודה אומר זאת היא העולה הרי אלו מיעושים פרט לנשחטה כלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוצה לקלעים • ר"ש אומר עולה אין לי אלא כשירה שנשפך דמה ושנשחטה כלילה ושיצא דמה חוצה לקלעים מנין להלן והיוצא והטמא והנשפך והנשחט וחויץ למקומו ושקיבלוהו פסולים וזרקו את דמו והניחנים למטה שנתנם למעלה • והניחנים למעלה שנתנם למטה • והניחנים בפנים שנתנם בחוץ והניחנים בחוץ שנתנם בפנים • והפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן • תלמוד לומר זאת תורת העולה תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו : **ח** יכול אף הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר והכלאים והטריפה והיוצא דופן בעלי מומים אם עלו לא ירדו • תלמוד לומר זאת היא העולה הרי אלו מיעושים • ומה ראית לרבנות את אלו ולהוציא את אלו • אחר שריבה הכתוב מיעט מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקודש ומציאני

ומדציאני

חזן לזמנו. תימח דבס' התורה [מנחות
איתמר. חטאת שחטה חזן לזמנה אם
לא תרד • רבא אמר תרד • וקאמה
אם שחט תורה בין חזן לזמנו ובין
חזן למחזמו חדש הלחם ואיתקוש להדלי •

ורבה כר' י' יהושע דלמחר חוץ לזמנו קדש
 חוץ למקומו לא קדש • ולכך נמי בחוץ
 למקומו תרד • וקאמר התם והדר ביה
 (רבה) 'לגבי דרבה' [רבה לגבי דרב
 כ"ל] • והשאל והלא הכא תניא אם
 עלתה לא תרד • וכן חנן ב"ה המזבח
 מקדש • ואפי' לר' יהושע דהתם דפליגי
 אליביה רבא ורבה מוכח בריש מעילה
 דלא ירדו • ודקתי [ב] • כלל ארבע
 יהושע כל שלא היה שעת הימור לכהניו
 מועלים בו וכו' שגשגתה חוץ לזמנו
 וחוץ למקומה • ומפרש בגמרא האיל
 ומרצין לפינולין • ופליגי שם דבה אמר
 אם עלו ירדו ורב יוסף אמר אם עלו
 לא ירדו • ואיתותב שם רבה • עוד
 קשה דכלל מקום וליפינן חוץ למקומו
 מחוץ לזמנו בספ"א דרובים [י"ג] • גבי
 חטאת פנימית • ואע"ז דלמחר ר' שמעון
 כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין
 חייבין עליו משום פגול מודה היה לפסול
 חק"ו דיליף חוץ לזמנו מק"ו משלל לשמו
 וחון למקומו משום דאיתקש לחון לזמנו •
 וכן ב"ה כל הפסולין [ל"ד] • אין ע"ה
 שריים אלא חוץ לזמנו וחון למקומו
 האיל ומרצין לפינולין • וחון למקומו
 ודלא לא מרצה לפינולין אלא מחוץ
 לזמנו וליף • ור"ת לא גרס חטאת
 ששחטה אלא תודה ששחטה • ובתודה
 הוא דלא ילפי' חוץ למקומו מחוץ לזמנו
 כיון דלא ילפינן להו להדדי לענין קדוש
 הלהם כר' יהושע • ושעמא הו' משום
 דקידוש לאו גופא דזביחה הוא ולכך
 נמי לא ילפינן לענין אם עלתה • עוד
 מתריס כי לענין ירידה וש חילוק בין
 קדש קדשים ובין קדשים קלים כדמוכח
 ב"ה המזבח מקדש [פ"ג] • ולא זו דוקא

[illegible]

שתמלא

הגדות מהרי"ר

[illegible][illegible]

חומרתא דמילון • וכתוספתא דכנא קמא גבי שבעה גפנים קמני עוד מינים סתמערבים : ה' או חכ' אלו שאין נזקים שופר דבר שאין שיי' בו נזק • אם כופר דברים שזוק ונחמיי' אשבע כגון חבלה של אדם בלחם : ושל קנין בקנין • שר בשור : ה' דברים שחייב עליהם תשלומי ארבעה וחמשה • אינו מחמץ מחמץ אלא קנס ומפרש כפ' נערה שנתפתתה [מ"ב] כגון שעתה כדן : י' אחת כה וכהנה או מכל הרי אלו מיעוטין • כלליתית בזה פרשתא • ובה כתיב קודם לאחת אלא תפס סדר שלו כאל"ף י"ב"ת (ולפ"ז ג"ל שיש כאן ט"ס וסמי מכלל א"ו • וכן משמע נמי לקמן בסמוך וכת' שלפנינו גרס' או ו"ל"ג מכל) (ובקרבן אהרן לא העתיק גם מלת א' • ו"ל אחת כה כהנה הרי אלו מיעוטין וכ"ה בלוקט ואולי ומפרש לכו אלא מפרש מיעוט • כמלת א') : חבלת לי בשנת כ"ו • וכללו דברים קס' ליה כדרכה מיניה ויחמץ למה נרדף ד' מיעוטין לדברים אלו • ו"ל דרריש לכו לענין אחר במסכת שבת ובכריתות ובשבות • וכן' אלו נערוה נמי מחמץ לכו כמחמץ ו"ל דמחמץ לכו כהנה מקרבן : י"א אנסת אשתך את בתי • ככתובות פ' נערה : [מ"ב] חוקי לה כשעתה כדן דומיא דרשע דתני תשלומי כפל תשלומי ד' וי' דכנסו בעל כרחן בעמד כדן דאי לא שער כדן כפילא מי אות ליה • ורשע דכנסת' גנבא ומקנס כיון שהוא לאחר שעתה כדן חייב • ויפסא ר' שמעון דאע"ג שעתה כדן פטור כדקמני טעמא כסיפא מה אלו מיעדין שכן מחמץ קנס אף כל • וקאמר דוקא לענין שהוא פטור מקרבן שבעה • אכל לענין להורישו לכניו מודר ר' שמעון דמחמץ ומוזיק ואיתניה ר' אומר אם לא הספיק לגבות עד שמת האב הרי הם של עצמו ואחמץ דלחיים היו ומשני דלעולם לא היו מחמץ עד שיזון דכתיב [דברים כ"ב] ונתן האיש הזכוכ עמה לאני הנערה • לא ויכתה התורה לאב עד שעת נתינה • ומ"מ אחמץ נרדף מוכחש דפטור דמיוק ליה דלון חשבו מחמץ מה שכתב לו • וקאמר אלא אמר רבא כי אינעריך קרא וכתב כגון שעתה כדן ולא הספיקה לגבות עד שגברה ואחר כך מחה דהתם כי ירית מינה דירה קא ירית ואמר הכי פטור מקרבן שבעה • אי הכי ינאזו אלו שכן קנס מחמץ הוא • אר"י דר יצחק ינאזו אלו שערקן קנס • וכסוף פ' שבעה הפקדון מפרש טעמא [ל"מ] : דרבי שמעון נענין אחר :

חומרתא דמילון • וכתוספתא דכנא קמא גבי שבעה גפנים קמני עוד מינים סתמערבים : ה' או חכ' אלו שאין נזקים שופר דבר שאין שיי' בו נזק • אם כופר דברים שזוק ונחמיי' אשבע כגון חבלה של אדם בלחם : ושל קנין בקנין • שר בשור : ה' דברים שחייב עליהם תשלומי ארבעה וחמשה • אינו מחמץ מחמץ אלא קנס ומפרש כפ' נערה שנתפתתה [מ"ב] כגון שעתה כדן : י' אחת כה וכהנה או מכל הרי אלו מיעוטין • כלליתית בזה פרשתא • ובה כתיב קודם לאחת אלא תפס סדר שלו כאל"ף י"ב"ת (ולפ"ז ג"ל שיש כאן ט"ס וסמי מכלל א"ו • וכן משמע נמי לקמן בסמוך וכת' שלפנינו גרס' או ו"ל"ג מכל) (ובקרבן אהרן לא העתיק גם מלת א' • ו"ל אחת כה כהנה הרי אלו מיעוטין וכ"ה בלוקט ואולי ומפרש לכו אלא מפרש מיעוט • כמלת א') : חבלת לי בשנת כ"ו • וכללו דברים קס' ליה כדרכה מיניה ויחמץ למה נרדף ד' מיעוטין לדברים אלו • ו"ל דרריש לכו לענין אחר במסכת שבת ובכריתות ובשבות • וכן' אלו נערוה נמי מחמץ לכו כמחמץ ו"ל דמחמץ לכו כהנה מקרבן : י"א אנסת אשתך את בתי • ככתובות פ' נערה : [מ"ב] חוקי לה כשעתה כדן דומיא דרשע דתני תשלומי כפל תשלומי ד' וי' דכנסו בעל כרחן בעמד כדן דאי לא שער כדן כפילא מי אות ליה • ורשע דכנסת' גנבא ומקנס כיון שהוא לאחר שעתה כדן חייב • ויפסא ר' שמעון דאע"ג שעתה כדן פטור כדקמני טעמא כסיפא מה אלו מיעדין שכן מחמץ קנס אף כל • וקאמר דוקא לענין שהוא פטור מקרבן שבעה • אכל לענין להורישו לכניו מודר ר' שמעון דמחמץ ומוזיק ואיתניה ר' אומר אם לא הספיק לגבות עד שמת האב הרי הם של עצמו ואחמץ דלחיים היו ומשני דלעולם לא היו מחמץ עד שיזון דכתיב [דברים כ"ב] ונתן האיש הזכוכ עמה לאני הנערה • לא ויכתה התורה לאב עד שעת נתינה • ומ"מ אחמץ נרדף מוכחש דפטור דמיוק ליה דלון חשבו מחמץ מה שכתב לו • וקאמר אלא אמר רבא כי אינעריך קרא וכתב כגון שעתה כדן ולא הספיקה לגבות עד שגברה ואחר כך מחה דהתם כי ירית מינה דירה קא ירית ואמר הכי פטור מקרבן שבעה • אי הכי ינאזו אלו שכן קנס מחמץ הוא • אר"י דר יצחק ינאזו אלו שערקן קנס • וכסוף פ' שבעה הפקדון מפרש טעמא [ל"מ] : דרבי שמעון נענין אחר :

ה' או חכ' אלו מיוחדים שאין נזקים כגון חובל אדם באדם קנין בקנין • אדם בקנין • קנין באדם מנין • ת"ל על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה : ה' או מה אלו ואלו מיוחדים דבר שמשלמין עליהם את הקרן תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה והאונס והמפתה והמוציא שם רע מנין • תלמוד לומר ומעלה מעל בה' ריבא : י' אחת כה וכהנה או הרי אלו מיעוטין • פרט לאומר לחבירו חבלת בי בשבת • והוא אומר לא חבלתי • הדלקת גדישי בשבת • והוא אומר לא הדלקתי • אמר לו אביו חבלת בי • עשית בי חבורה • והוא אומר לא חבלתי כך • לא עשיתי כך חבורה • תלמוד לומר אחת כה וכהנה או מכל הרי אלו מיעוטין מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו • אחר שריבה הכתוב מיעוט מרבה אני את אלו שאין נידונין עליהם בנפשו ומוציא אני את אלו שנידונין עליהם בנפשו : י"א רבי שמעון אומר יכול האומר לחבירו אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסת ולא פיתית • המית שורך את שורי והוא אומר לא המית • המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית אמר לו עבדו הפלת את שיני • וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימית • יכול יהיה חייב ת"ל וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר מה אלו מיוחדים שאין קנסות יצאו אלו שהם קנסות :

פרשתא יג והיה סיד' מה יעשה והשיב אי והשיב ת"ל וישלם יכול יהיה משיב ומשלם ואל תחמה שהרי הנגב משלם תשלומי כפל אם טבח ומכר משלם ארבעה וחמשה ת"ל גזילה • גזילה הוא משלם ואין משיב ומשלם : והשיב את הגזילה אשר גזל מה תלמוד לומר אשר גזל שיכול ישלם אשם על מה שגזל אביו : ה' יכול לא ישיב כל עיקר ת"ל את העושק מה ת"ל אשר עשק שיכול ישלם חומש ואשם על שעשק אביו ת"ל אשר עשק על מה שעשק הוא משלם ולא על מה שעשק אביו : ה' יכול לא ישיבנו כל עיקר תלמוד לומר את הפקדון מה תלמוד לומר אשר הפקד אתו כל זמן שעמו ישיבנו אין עמו משיב לו דמיו : ה' ועדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש ואשם על מה שגזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו • נשבע הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • הוא ואביו מנין • ת"ל אשר גזל • ואשר עשק ואשר הפקד אתו אשר מצא : ה' עדיין אני אומר עד מתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו • הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • לא הוא ולא אביו מנין • ת"ל והגזילה והעושק והפקדון והאבידה ישלמו מכל מקום : ה' מנין ליתן את האומר למעלה למטה • ת"ל מכל אשר נשבע עלי

ה' או חכ' אלו מיוחדים שאין נזקים כגון חובל אדם באדם קנין בקנין • אדם בקנין • קנין באדם מנין • ת"ל על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה : ה' או מה אלו ואלו מיוחדים דבר שמשלמין עליהם את הקרן תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה והאונס והמפתה והמוציא שם רע מנין • תלמוד לומר ומעלה מעל בה' ריבא : י' אחת כה וכהנה או הרי אלו מיעוטין • פרט לאומר לחבירו חבלת בי בשבת • והוא אומר לא חבלתי • הדלקת גדישי בשבת • והוא אומר לא הדלקתי • אמר לו אביו חבלת בי • עשית בי חבורה • והוא אומר לא חבלתי כך • לא עשיתי כך חבורה • תלמוד לומר אחת כה וכהנה או מכל הרי אלו מיעוטין מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו • אחר שריבה הכתוב מיעוט מרבה אני את אלו שאין נידונין עליהם בנפשו ומוציא אני את אלו שנידונין עליהם בנפשו : י"א רבי שמעון אומר יכול האומר לחבירו אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסת ולא פיתית • המית שורך את שורי והוא אומר לא המית • המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית אמר לו עבדו הפלת את שיני • וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימית • יכול יהיה חייב ת"ל וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר מה אלו מיוחדים שאין קנסות יצאו אלו שהם קנסות :

פרשתא יג והיה סיד' מה יעשה והשיב אי והשיב ת"ל וישלם יכול יהיה משיב ומשלם ואל תחמה שהרי הנגב משלם תשלומי כפל אם טבח ומכר משלם ארבעה וחמשה ת"ל גזילה • גזילה הוא משלם ואין משיב ומשלם : והשיב את הגזילה אשר גזל מה תלמוד לומר אשר גזל שיכול ישלם אשם על מה שגזל אביו : ה' יכול לא ישיב כל עיקר ת"ל את העושק מה ת"ל אשר עשק שיכול ישלם חומש ואשם על שעשק אביו ת"ל אשר עשק על מה שעשק הוא משלם ולא על מה שעשק אביו : ה' יכול לא ישיבנו כל עיקר תלמוד לומר את הפקדון מה תלמוד לומר אשר הפקד אתו כל זמן שעמו ישיבנו אין עמו משיב לו דמיו : ה' ועדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש ואשם על מה שגזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו • נשבע הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • הוא ואביו מנין • ת"ל אשר גזל • ואשר עשק ואשר הפקד אתו אשר מצא : ה' עדיין אני אומר עד מתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו • הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • לא הוא ולא אביו מנין • ת"ל והגזילה והעושק והפקדון והאבידה ישלמו מכל מקום : ה' מנין ליתן את האומר למעלה למטה • ת"ל מכל אשר נשבע עלי

שייחד לו כלי בהלואתו ולא משכו החלוה אלא הניחו אצלו וכפר ונשבע • ויחוד כלי נרדף לתשומת יד שהיא הלואה דהוי דומיא דפקדון • דאילו כפר בהלואה נרדף לא מחמץ קרבן שבעה • האולי וניתנה להלואה ומ"מ כיון שלא נשך החלוה הכלי לא אהדריה קרא • ועושק שהוא שטר • שכיב דאהדריה קרא • ולכן חייב עליו קרבן שבעה • וכי האי גונא אם היה בתשומת יד עושה כן היה חייב קרבן שבעה מכל מקום • לכך לא נכתב לומר הוכח דמיהסרף משיכה לחשיב כמחמץ להחמיי' עליו אם כפר ונשבע • והתם הקשה רבינו יצ"ל הלוי דכפרק שבעה הפקדון [ל"ו] וע' בשיטה מקובצת ב"מ מ"ח : ליישב זה וגם אני כתבתי ת"ל וישוב

לכשיראה שחמץ י' לו מיד להחמסק בקרבנו ובחזרת גזילה מה יעשה והשיב : אינה שם (כדכא גירס' דלוקט • אלא שיש שם ט"ס) כלומר אם לא גזילה בעין שאלה מה תתקנה יעשה • ת"ל ושלם יכול יהא משיב הגזילה וגם משלם עד מחמץ אחר ואל תחמה וכו' : ה' מה ת"ל אשר גזל שיכול לומר אם לא נכתב אשר גזל שישלם חומש ואשם על גזל אביו • ת"ל אשר גזל : ה' יכול לא ישיבנו כל עיקר • אם הגזילה בעין • ת"ל את העושק • משמע אפילו עושק שעשק אביו • ת"ל אשר עשק על עשקו הוא משלם אשם וחומש ולא על עושק אביו : ה' יכול לא ישיבנו כל עיקר • אבי' אם ישטו בעין אלא דמיו • ואשר עשק נא למעטו שאינו משלם אשם וחומש • ת"ל את הפקדון • ומשמע ליה כל קרא

הנהגות מהר"ד

משלם ולא על מה שגזל אביו כן כגישו דמ"ה והאות אמת וכה' בלוקט :

ה' או חכ' אלו מיוחדים שאין נזקים כגון חובל אדם באדם קנין בקנין • אדם בקנין • קנין באדם מנין • ת"ל על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה : ה' או מה אלו ואלו מיוחדים דבר שמשלמין עליהם את הקרן תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה והאונס והמפתה והמוציא שם רע מנין • תלמוד לומר ומעלה מעל בה' ריבא : י' אחת כה וכהנה או הרי אלו מיעוטין • פרט לאומר לחבירו חבלת בי בשבת • והוא אומר לא חבלתי • הדלקת גדישי בשבת • והוא אומר לא הדלקתי • אמר לו אביו חבלת בי • עשית בי חבורה • והוא אומר לא חבלתי כך • לא עשיתי כך חבורה • תלמוד לומר אחת כה וכהנה או מכל הרי אלו מיעוטין מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו • אחר שריבה הכתוב מיעוט מרבה אני את אלו שאין נידונין עליהם בנפשו ומוציא אני את אלו שנידונין עליהם בנפשו : י"א רבי שמעון אומר יכול האומר לחבירו אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסת ולא פיתית • המית שורך את שורי והוא אומר לא המית • המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית אמר לו עבדו הפלת את שיני • וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימית • יכול יהיה חייב ת"ל וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר מה אלו מיוחדים שאין קנסות יצאו אלו שהם קנסות :

פרשתא יג והיה סיד' מה יעשה והשיב אי והשיב ת"ל וישלם יכול יהיה משיב ומשלם ואל תחמה שהרי הנגב משלם תשלומי כפל אם טבח ומכר משלם ארבעה וחמשה ת"ל גזילה • גזילה הוא משלם ואין משיב ומשלם : והשיב את הגזילה אשר גזל מה תלמוד לומר אשר גזל שיכול ישלם אשם על מה שגזל אביו : ה' יכול לא ישיב כל עיקר ת"ל את העושק מה ת"ל אשר עשק שיכול ישלם חומש ואשם על שעשק אביו ת"ל אשר עשק על מה שעשק הוא משלם ולא על מה שעשק אביו : ה' יכול לא ישיבנו כל עיקר תלמוד לומר את הפקדון מה תלמוד לומר אשר הפקד אתו כל זמן שעמו ישיבנו אין עמו משיב לו דמיו : ה' ועדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש ואשם על מה שגזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו • נשבע הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • הוא ואביו מנין • ת"ל אשר גזל • ואשר עשק ואשר הפקד אתו אשר מצא : ה' עדיין אני אומר עד מתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו • הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • לא הוא ולא אביו מנין • ת"ל והגזילה והעושק והפקדון והאבידה ישלמו מכל מקום : ה' מנין ליתן את האומר למעלה למטה • ת"ל מכל אשר נשבע עלי

ה' או חכ' אלו מיוחדים שאין נזקים כגון חובל אדם באדם קנין בקנין • אדם בקנין • קנין באדם מנין • ת"ל על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה : ה' או מה אלו ואלו מיוחדים דבר שמשלמין עליהם את הקרן תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה והאונס והמפתה והמוציא שם רע מנין • תלמוד לומר ומעלה מעל בה' ריבא : י' אחת כה וכהנה או הרי אלו מיעוטין • פרט לאומר לחבירו חבלת בי בשבת • והוא אומר לא חבלתי • הדלקת גדישי בשבת • והוא אומר לא הדלקתי • אמר לו אביו חבלת בי • עשית בי חבורה • והוא אומר לא חבלתי כך • לא עשיתי כך חבורה • תלמוד לומר אחת כה וכהנה או מכל הרי אלו מיעוטין מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו • אחר שריבה הכתוב מיעוט מרבה אני את אלו שאין נידונין עליהם בנפשו ומוציא אני את אלו שנידונין עליהם בנפשו : י"א רבי שמעון אומר יכול האומר לחבירו אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסת ולא פיתית • המית שורך את שורי והוא אומר לא המית • המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית אמר לו עבדו הפלת את שיני • וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימית • יכול יהיה חייב ת"ל וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר מה אלו מיוחדים שאין קנסות יצאו אלו שהם קנסות :

פרשתא יג והיה סיד' מה יעשה והשיב אי והשיב ת"ל וישלם יכול יהיה משיב ומשלם ואל תחמה שהרי הנגב משלם תשלומי כפל אם טבח ומכר משלם ארבעה וחמשה ת"ל גזילה • גזילה הוא משלם ואין משיב ומשלם : והשיב את הגזילה אשר גזל מה תלמוד לומר אשר גזל שיכול ישלם אשם על מה שגזל אביו : ה' יכול לא ישיב כל עיקר ת"ל את העושק מה ת"ל אשר עשק שיכול ישלם חומש ואשם על שעשק אביו ת"ל אשר עשק על מה שעשק הוא משלם ולא על מה שעשק אביו : ה' יכול לא ישיבנו כל עיקר תלמוד לומר את הפקדון מה תלמוד לומר אשר הפקד אתו כל זמן שעמו ישיבנו אין עמו משיב לו דמיו : ה' ועדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש ואשם על מה שגזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו • נשבע הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • הוא ואביו מנין • ת"ל אשר גזל • ואשר עשק ואשר הפקד אתו אשר מצא : ה' עדיין אני אומר עד מתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו • הוא ולא אביו • אביו ולא הוא • לא הוא ולא אביו מנין • ת"ל והגזילה והעושק והפקדון והאבידה ישלמו מכל מקום : ה' מנין ליתן את האומר למעלה למטה • ת"ל מכל אשר נשבע עלי

פרק כב מה ת"ל עמיתו. אע"ג שהוא חוזר ודורש רישא דקרא דומעלה מעל כה' : הא דקדם עמיתו שרצה להכניא עליו ת"ל כי תחטא שכמו קודם לשניהם : פרט לנביא : אם גזל מהקדש ונשבע עליו פטור מאשם . וכן כשנשבע לנכרי . וזכרתי דלי כתיב : וזי תזכרנין תרי כתיב תרי עמיתו . וזי תזכרנין תרי קראי נבי (הואלה) [ואנלה] בפרק ב' דבטורח [ו"ג] : לא אמרתי אלא כהם שקדמו חטא . משמע נמי כמחון נכרי איכא כיהם של חטא . אלא שמיטעו הכחוש . א"כ ס"ל גזל נכרי חסור [ב"ק ק"ג:] . ולמ"ד גזל עכו"ם מותר [ב"מ ק"א:] . מ"מ מודה הוא דגר חושב שגזלו חסור ויזטרך עמיתו שני למפטו . ומיחמא דכפ"ל דפסחים [ה' : פ"ט כהנא] : גבי לא יראה לך שאור מהך לך ממעט של אחרים ושל גבוה ואע"ג דלך סובא כתיבי כללו מזדריך הך . וי"ל שפיר משמע דממעטו כללו מהך לך . דהא תכל מקום אינו שלך . אלא גבי גזל ואונאה משמע דגבי גבוה שיד עמיתות ואחוס לכך צריך קרא כסני עצמו למפטו . וקשה דכפ' שר שגגה ד' וה' [ל"ד :] ממעט . מהך רעכו הקדש ונכרי . וי"ל התם מעשה על ידי שור שפיר ממעטו תרוייכו מהך קרא . וקשה דכפ' ר' ישמעאל [מנחות ס"ו . פ"ט כהנא] ד"ה חזן קאמר תרי עריסותיכם כתיב חד למעטו הקדש וחד למעטו נכרי . וי"ל כדגרסינן חד לכדי עיטתכם שיעור לעיסת מדבר וחד עריסותיכם ולא של הקדש ולא של נכרי . וכפ' ראשית הגז [חולין ק"ה:] : נהדיה דרש מהך עריסותיכם כדי עריסותיכם . וקשה דכפ' השוכר את הפועלים [ב"מ פ"ג :] : גבי פועל אוכל ממעט מהך רעך הקדש ונכרי למחן דאית ליה גזל נכרי חסור . וי"ל סברא הוא שישל לפרוש מן הקדש ולכך די נהך לתרוייכו . וקשה דהתם כמנחות איכא מחן דפטר הקדש ונכרי מחד . ולמחן דמחייב מירוח עכו"ם תיחמא מאי שגא וצריך לחלן . וא"ת תמן כפ' הוכח כ"ו [אין נשבעין על הקדשות . וקאמר בגמרא [כ"ו:] : הקדשות רעכו אמר רחמנא ולא הקדש . א"כ משם אני

פרק כב מה ת"ל עמיתו עמיתו ב' פעמים עמיתו פרט לנבואה

עמיתו פרט לאחרים . וכחש פרט . לאומר לחבירו אכלתי היום והיום לא אכל . הלכתי לעיר פלוני והוא לא הלך תלמוד לומר כי החטא וכחש לא אמרתי אלא כיחש שקדמו חטא . יצא כיחש שלא קדמו חטא : רבי אומר וכיחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל . או עשק את עמיתו או מצא אבירה וכחש בה ונשבע על שקר מה אלו מיוחדים שהם של מסון . יצא אלו שאינן של מסון : ג' ומעלה מעל כה' . ר' יוסי הגלילי אומר להביא את קדשים קלים . בן עזאי אומר להביא את השלמים . אבא יוסי בן דוסתאי אומר לא היה בן עזאי אימר אלא בבכור בלבד . ר"ש אומר אחר קדשי קדשים ואחר קדשים קלים שחייב באחריותן קורא אני בהם וכחש בעמיתו . ושאיין חייב באחריותן קורא אני בהם בה' וכחש : ר"ע אומר מה ת"ל ומעלה מעל כה' . לפי שהמלוה ולוה . והנושא והנותן . אינו מלוה ואינו לוה ואינו נושא ואינו נותן אלא בשטר ובעדים . לפיכך בזמן שהוא מכחיש מכחיש בעדים ובשטר . אבל הספקיד אצל חבירו אינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם בזמן שמכחיש מכחיש בשלישי שביניהם : ר"י וכחש בעמיתו יכול בדברים ת"ל בפקדון שהוא של מסון . יצא דבר שאינו של מסון : ר' או מה פקדון מיוחד שאין לו רשות להוציאו . מלוה שיש לו רשות להוציאו מנין תלמוד לומר או בתשומת יד . או מה אלו ואלו מיוחדים דברים שיש בהם מתנת יד וגזל שאין בו מתנת יד מנין . תלמוד או בגזל . או מה אלו ואלו מיוחדים דברים הניטלים מרשות בעלים הכובש שבר שבר שאינו נוטל מרשות בעלים מנין תלמוד לומר או עשק את עמיתו . או מה אלו ואלו מיוחדים דברים שדעת שניהם יודעת . אבירה שאין דעת שניהם יודעת מנין . ת"ל או מצא אבירה . וכחש בה ולא במוצאה . בן עזאי אומר שלש אבירות הן חידוד בה ולא במוצאה . במוצאה ולא בה לא בה ולא במוצאה : ר' או מה אלו ואלו מיוחדים דברים שאיפשר לדעתן דברים שאי אפשר לדעתן כגון המערב מים ביין . גלויבא בשמן . מי מעיין בדבש . חלב חסור בקטף . קיטום במדר . חול בפול . עלי גפנים בפילון . מנין . ת"ל על שקר . על כל דבר שיש שקר : או

יהיה לכם מקדש הקדשים מן האשם דכתיב בחלק כהנים : בן עזאי אומר לרבנות שלמים . [ב"ק י"ג] : והתם קאמר ר' יוחנן למעטו מעשר ולא תשיב כמפטו דתניא מעשר לאט נמכר לא חילא שמוט . מיכא דהא ברייתא מודה גס ר"י הגלילי דמפטו לאו מחטו : אלא יוסי בן דוסתאי דמפטו מעשר קאמר ההם . ומעתה בן עזאי ואבא יוסי בן דוסתאי משום בן עזאי תרוייכו אחי לפרט דכרי ר"י הגלילי . כי אף לומר דפלוגי עליה . וא"כ ברייתא דמעשר דללו מחטו דלא כר"י הגלילי . ולא אשכחן שום תנא דבטורות [כ"ג] פליגי עליה אלא דאלי אשחא לדברי הכל : ר' שמעון אומר ה' קדשי קדשים וא' קדשים קלים שחייב באחריותן וכו' . דקסבר דבר הגורם למחון כמחון דמי . ומיחייב לה כפ' מרובה [פ"א:] ופ' הוכח [כ"ו:] : תמן ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להם אונאה ונשבעין עליהם . ומפרט בגמרא דאחרתו מוכחש בעמיתו : ר' עקיבא אומר מת"ל כו' . ר"ע בל להעניש יותר לנפקד שהפקידוהו בלא עדים וכפר . מן הלוה שאלו לו בעדים וכספר וכפר : ר' יוחנן דגרס . שאמר ליתן לו חפץ ואינו נותן : ר' מלך שיש לו רשות להוציאו : שיש לו רשות להוציא לזרעו מעל מחן כן הלוה לו : מנין שאם כפר ונשבע . שחייב : ת"ל או בתשומת יד . מיכא דכפ' הוכח [מ"ח] קאמר תשומת יד כגון שיחיד לו כלי להלוותו . אלמא מיירי בדבר שאין לו רשות להוציא : שיש לו מתנת יד . גתן הפקיד ומהלוה בראונו : גזל שאין בו מתנת יד מנין . שאם כפר ונשבע שחייב . וא"ת ת"ל שיש לו רשות בעמיתו . וי"ל משום דמשמע עלה וכחש בעמיתו . שעתה מחמין לו וכחש בו : כובש שר שחייב שאלו נטל מרשות בעלי . לא הפקיד בידו אלא כפר שפירחו . ולא כשיטת הגמרא שיחיד לו כלי וזמר והפקידו בידו : אבירה שאין דעת שניהם יודעת . אלא המוצאה מנין : וכחש בה ולא במוצאה : שגאו עצמה מוכחש בה ולא שחטאו אותה אחרים וזה ראיה וכחש וחייב כמחן דאמר המשביע עד אחד חייב : בן עזאי אומר שלש אבירות הן . מפרט בראש שנוטה חייב . הכי גרסינן

לה כהנא קמא [ק"ה:] : הכיר בה ולא במוצאה . פי' שראה אותה באותה שכירה אבל לא ידע מי מוצאה ונשבע שלא ראה אותה . וחייב הוי מטעם גורם למחון . שאם אחר לו הוי שאל באותה שכירה ומחמין . וכן הכיר במוצאה ולא בה שאל ראה סימניה היטב . אבל הכיר וראה מי מוצאה . ומסתמא אם אחר לו מי מוצאה הוי בא ומוצאה בידו . וחייב גרס לו הפסד . לא הכיר בה לא בה ולא במוצאה ונשבע . והתם פריך א"כ קושטא אישכחע כיון שהוא אחת שלא הכיר לא בה ולא במוצאה . וקאמר איחא בה במוצאה . ונשבע שלא הכיר והשתא גורם לו הפסד . ואיכא מחן דאמר הפסד כל שבעות אלו של בן עזאי לפטור דמשביע עד ח' פטור דכרי הגורם למחון לאו כמחון דמי . ולדדיה לא אחא בן עזאי לפרט דכרי ת"ק דכחא . דאיכא [לא זכיתו להבין איך הוא מפרט דעת ת"ק לחיוב :] קאי כחוב . אלא פליגי בן עזאי עליה ואבא יוסי דהשבע הוא פטור : ר' המערב מים ביין . והרואה בכך פטורט ונשבע שלא פשה : מי גובלקיה בשמן . שמין עשכ הוא ומים העוצרים ממנו דומים לשמן . מי מגיין בדבש עשכ הוא . ס"א חי מעיין וכו' : חלב חסור . דומה הוא לקטף : חול בפול . ואחא מן קטנית ועוקרין אותה והואל מניו כהם . וזה ערב מחול אחר : כהם בזמן . הוא זמר גפן קוטון בל"ו . וקומום הוא מין גרוע ודומה לו : עלי גפנים הוא בפילון . יש עליון של שלחן שהוא בושם דומה לעלי גפנים וזה מערב צח ומוכרן . כמו חומרתא

ידע שפטור מקרבן דאין קרבן בלא שבעה . מיכא כמה דרשות דרש במכילתא מאי דרש בתלמוד מקראי אחריו : אלא כיחש שקדמו חטא . שגזל מחון : ר' אלו מיוחדים שכן של מחון . צריך עיון מאי בינייהו ולכך משמע דמשמעות דורשין הוכח כהנא : רבי יוסי הגלילי אומר להכניא קדשים קלים . אם כהם כהם אשבע דחייב שכן מחון בעלים . מיחייב לה כפ' ד' דקדושין [כ"ב:] וכפ' [א'] דנבא קמא [יג'] ומלק בעלים קרוי מחון . אבל חלק כהנים הכלי' גבוה קא וכו' . וקשה דמסתמא ביכא פ"ג [כא] וע"ש כהנא וכו' : יכ' אחריון כהמה חזיה של נכרי ומחיה של ישראל מותר לשחטה ב"ט משום חלקו של ישראל דלי אפטר לכחיה כשר בלא שחיטה ואילו התם קאמר רב אדא בר אבהו אבל נדרים ונדבות לכולי עלמא אין שוחטין ב"ט כדי קא וכו' משלחן גבוה קא וכו' . אלמא אפילו בחלק בעלים קאמר דלא חשיב מחון . וי"ל התם תלי' וזכיה משלחן גבוה משום שחיטה ב"ט . לפי שהשחיטה צריך גבוה היא דקדשים הם נאים לכפרה . מיכא היא דפ"ג דקדושין [ג"ג] : מן המקדש בחלקו בקדשים קלים אינה מקודשת ליחא מחנה' דלא כר"י הגלילי דתניא ומעלה מעל כה' . ומשני כי קאמר ר"י הגלילי ה"מ מחיים אבל לאחר שחיטה לא מאי טעמא דמשלחן גבוה קא וכו' וכו' התם על כרחין בחלק כהנים : דהתם בן למ"ד מקודשת בן למ"ד אינה מקודשת דרש מקרא דזכ

הגהות מרדכי

ואשתמיט לבעל ס"ה כל הכי מיוחדות והוא פלג . ט' שבעות לא ע"כ ב"ק ק"ו : ר"ש אומר ח' קדשי קדשים וא' קדשים קלים פיין גמ' ב"מ כ"ח : ד' ת"ל בפקדון מה הפקדון שטור של מחון כן בג' ב"מ : ר' מלך שיש לו רשות להוציא מחן כו' . מתנת יד גזל שאין בו כפ"ל . ר"ש : בה ולא במוצאה . וירושלמי שבעות פרק ה' וע"ש :

פרק כב א ה"ש הקדש והוא כ"ב כ"ו פ"ב ממעט מהך רעך הקדש ונכרי ע"י כהנא ר' ע"כ ר"ש רעך ומי רעך מיתרי יענין שם וס' ספרי דני דעל הכפרי פ' תנא ד' ע"מ : ב' ר' אומר וכו' : פ' ר"ש ויניין ק"ל ש' דליכא בימייהו ודרי דרש רבוי ומיעותי ונ"ע דהא ר' כללי ומדעי דרש דחיתא בקדושין בלא ע"כ שבעות ר' : פ"ב משמע כ"ס ע"כ בסודת לא .

ויקרא א ספרא דבורא דחובה פרשתא יב

כישאנ"ץ

כו

פרק בא שאם בא לפניו ספק חייב על כל א' וא' משום שהם שמות מחולקים: בא לפניו ספק חלב ואכל כמה ומים בהעלם אחד: ובאחרונה ידע: בא לפניו ספק חלב וידע ספק חלב וידע: היתה לו ידיעה בין כל אכילה ואכילה: ר' אומר כסם

והלכה לה הכי אמרינן [כריתו] כ"ב כ"ו: [גזי חטאת העוף הבה על הספק מה יעשה לו הדם יטפר כו' תנן בפ' אחרון דכריתות [כ"ג: ונבנ' [כ"ד: פריך אמתי נזרק הדם שר יאכל ואמאי וואה? הוי ליה ידיעה פי' קודם אכילה ואכל לא ידע ונסלח לו והא לא הוי ליה ידיעה נשעת סליחה: ר"ל אפי' הדם נכנס וזרק וכו' ולר' יוסי הא

הוא לא ידע וידע נשעת סליחה ומסיק אמרי' במערכה קסבר ר"י כלי שרת מקדשין את הפסול בתחלה ליקרב: ד' יטל אפי'ם שלא נשעת ת"ל הוא כלו' יכול ישמענו לכתחלה אפי'ם שאין צריך לו לזרוק דמו: ת"ל הוא דוקא אשם שצריך לו יאל ואל זה שאינו צריך: יאל וירעה בעדר. יאל מקדושתו שיהיה עליו עד השתא וירעה בעדר כשאר כההות: כלומר חולין גמור הוא: ונבנ' [שס כ"ג:] קאמר במאי פליגי ר' מאיר

סבר כיון דלא צריך ליה לא מקדש ליה וכאילו מקדשו על תנאי והשתא אין צריך לו: וריבן סברי מתוך שלבו טקפו גמר ומקדשו. תנא בין שגדע לו שחטא

ובין שגדע לו שלא חטא פליגי ר"מ וריבן: רבי אליעזר אומר יקרב אשם אינו בא על חטא זה וכו' כנח' [שס כ"ד:] פריך למה לי חטא ובאמר רבי

אליעזר [כ"ה:] אשם תלוי נדבדה חתי. דתנן [כ"ה:] ר"ל אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. א"ר אבי ר"ל דאמר

לו הוא דתנן אלא לאמר לו המקח עד שיתכנס לבית הספק: פי' ולא יאל מיד לאחר יוה"כ כדמפרש ואזיל כההיא

מתניתין: ד' יכול ויטל לבדק הבית. אהבמים קאי דאמר יטל דמיו לבדקה: ת"ל אשם לכהן דכתיב בערך לאשם אל הכהן: יכול ינתן כלו לכהן כעין

חרמי כהנים. א"ר יקח כהן שלמים ויהא הסור והבשר שלו: ת"ל אשם לה הא כיצד וכו'. אבל אי לא כתיב לכהן

הא אמינא דיטל לבדק הבית שזה דבר שכולו לה' כדאמר רבי ינאי בפ' קדשי מוצא כהן מעילה [ט"ו:]: ד' מותר

חטאת. הפרש מעות לחטאת וניתוחה: א"ר הפריש שתי חטאות לאחרות: זה מדרש דרש יהאדע הכהן. מיתתי לה

במחורה [כ"ג:] בפ' ולד חטאת ובמנחות [ד' ק"ח:] מותר מנחת קנאות גמר בעון עון דמותר נדבה והתם

[בספ"ג דמנחות] נמי מחטט מותר עשירית האופה של כה"ג שאינה קרויה חטאת: ואומר כסף אשם וכסף חטאות

לא יוצא ביה כה' גלה מכלל שאין לבדק הבית ובמותר מיירי קרא

מן לשפחה חרופה הא עליה צריך להביא אשם. ת"ל אשם אשם: ובפ' דם שחיטה ילפינן לה כחיל חיל [ט"ט]

יש כאן דבפ' דם שחיטה ליתא וז"ל ובפרשת קדושים ילפי' כו' פיי"ט:

יכול שאני מרבה אשם נזיר ואשם מזורע אפי' דכתיב כהן ככב כן שנתו. מ"מ

ס"ד שיקנה ככב שזה שני סלעים ת"ל הוא. מחטט אשם נזיר ואשם מזורע:

מה

מה

הגהות מדריד

פי' ואם מוטל לעמן ידיעה ודאית מכ"ש לעמן ידיעת ספק: ר"ש. פי' הכולל שפי' לו ספק מתחלה: הא אם ידע אין מתכפר לו. רמב"ם ריש פ"ח משגגות וסמ"ג עין ר"ד: שאלפי' שנתעורר כ"י סרי זה יסגר. משנה סוטה פ"א פ"א ונח' שם פ"ב ובסמ"ג פי' מסעי ובגמרא תבונות ל"ז פ"ב וע"ש בשעט וכו' וכו' רמב"ם פ"א פ"א ונח' שם פ"ב ובסמ"ג פי' מסעי וע"ש: ד' רמב"ם פ"ד משבלי המוקדשין דין י"ט: ד' יכול אפי'ם שלא נשעת ת"ל הוא כלו' ר"ל וקרא: ד' הוא ברמב"ם פ"ה מה' פסולי המוקדשין דין ט': ר' ואומר כסף אשם מלכס כ' י"ב פי' י: ד' משנה ובספ"ג פ"ב ורמב"ם פ"ד מה' פסולי המוקדשין הלכה כ"ב ולקמן פי' קדושת פדן פי' ביישעו' ו' מיתתי ליה מקדש אחרונה: ס"ד

ט' פ"ב ונבנ' סמדרין ט'. וע"ש בתוס' ד"ה לא בא הפלוג' י"ב מלכס העני ומתפרנס כהן כ' גני' ד"ה וכו' בסמ"ג פי' כי תלך פי' רפ"ג: ד' נחל אף הסופר אף הכוהן אף הסגן כ"ל ר"ש ח"ר וכו' לעיל פרק ב' ברייתא ו': ללשם שיהיה מותר כו'. פ"ג פיה כ' ברייתא ר' ונח' אף מותר בסמ"ג אף מותר המעט: ללשם חסם רק שיהיה ספר ללשם ומשפט שיהיה סקרינן ללשם חסם וכלן אין לפרש כדלעיל: **פרק בא** א ספק חלב ודם מינול בהעלם אחד כו' הוא משנה ריש פ"ד דכריתות ר' יו' וכו' ברמב"ם פ"ח משגגות דין ו' ובסמ"ג עין ר"ד: בא לפניו ספק חלב כו' נבנ' שבושת יט' פ"ב וברייתא י"ט פ"ב והרמב"ם פ"ח משגגות דין ט' פסק כדנ' ושיב על כל א' וא' ב' עין לעיל ריש פדן ו' ויש פדן ו': ת"ל או שדע חליו כו'

Digitized by

פרשתא יב לומר שספק מעילה באשם תלוי • כמו שחיוב על ספק שאר איסורין שיש בהם כרת אשם תלוי • כגון על ספק חלול שבת ועל ספק אכילת חלב ודם וכדא נמי היו לפניו שתי חתיכות א' של חולין וא' של קדש ואכל אחד מהן ואינו יודע איזו אכל לר' עקיבא מביא אשם תלוי • וחכמים פטרי • הכי תנן לה

בפ' דס שמיטה [כריתות כ"ב:] וה"כ גרסי' לה בנדר כריתות דמיימי הכס בנח' • ובספרי דהכל לא כתיב דברי חכמים • ומפרשי התם טעמא דגרמי מלות חטות מחטאת חלב כתיב בכל בעשוקה אחת מכל מלות ה' וכתיב התם ועשתה מכל מלות ה' לומר שאשם תלוי כל על ספק אכילת חלב ודם ושאר עבירות שיש בהן איסור כרת מההיא פרשטא מוקמינן לה בזה • ומה חטאת חלב דבר שמיטת על דזוט כרת ועל שגגתו חטאת וחייבים על ספק אכילת אשם תלוי אף כל לאסוקי מעילה דאין חייבים על דזוט כרת • דתניא [פסחים ל"ג:] הויז במעילה ר' אומר במיתה • והכ"ל בנזירה ור"ע סבר כי ילפינן מלות מחטאת חלב בקדושה סברי אינה בעולה ויורד • אף כל לאסוקי קרבן עולה ויורד דאין מביאין על ספקין אשם תלוי • ופריך וכה קולץ דאין ג"ש למחצה א"כ איס' לן לחומר דלתי נמי ג"ש למאי דלמדי רבנן • אלא הכא היינו טעמא דר"ע דלמך קרא ואשם נפש וי"ו מוסף על ענין ראשון ולימד עליון מתחתון • פי' פרשת מעילה דכתיב למעלה מפרשת אשם תלוי דכתיב למטה לומר שאשם תלוי כל על ספק מעילה • א"ל רבי טרסון וכו' • הכי תנן התם במתני' ויודע ר"ע שאינו מביא את מעילתו עד שידע לו ויביא עמה אשם ודאי • פי' מעילתו קרן וחומש • עד שיודע לו שדאי אכל קדש • א"ל ר"ט מ"ס לזה מביא שתי אשמות והוא יצאנו בזה חכם ואפשר לו פחות אלא מביא מעילתו ואשם ויחמר קרן וחומש ואשם בתנאי כו' • שחמין שהיא מביא על הדמע • לו דודאי אכל קדש מביא נמי על לא הודע על ספק • והיינו אשם בשתי סלעים • לאסוקי בעושה איסור שגגתו עליו חטאת חלול יכול להסתות על ספקו ליפטר מודאי דודאי חטאת כשלא חזר עשירה • וספיקו איל זכר בשני סלעים • ועוד קאמ' מצי לחימר טעמא דאשמות ספק ודאי שון שאפילו דדאי אין צריך ידיעה בתחילה להביא אשמו • אבל יכול להביא אשם

בהם ובנידוליהם מפני שהם נידולי הקדש : ן והביא אף אחר יום הכפורים • איל קשה בן שתי שנים • צאן לרבות כל משמע צאן אף חרשת אף שומה אף הננסת • מן הצאן ולא מן הפלגם • בערבך כסף יכול דינרים • תלמוד לומר שקלים • יכול שקלי נחשת תלמוד לומר שקלים • יכול בבביות מדיות קפוטקיות תלמוד לומר בשקל הקודש • סלעים של קודש • סלעים של צורים • לאשם שהוא מפריש מעות לשום אשם : ן ואשר חטא מן הקדש ישלם לאותו שעל הקדש מנין לרבות פחות משוה פרוטה • שיכול שאין חייבין עליו משום מעילה לא יהו חייבים עליו בתשלומים • תלמוד לומר מן הקדש לרבות פחות משוה פרוטה • מנין שמשלם חומש ואשם על התשלומים האלו • תלמוד לומר הקודש ישלם : ן וחמשייתו יוסיף עליו שיהא הוא וחומשו חמשה • ונתן אותו פרט לחמש חמאות מיתות ונתן אותו לכהן והכהן מה תלמוד לומר • שיכול הואיל ומעילה באה על ידי כהן • לא יהא הכהן מועל • תלמוד לומר ונתן אותו לכהן והכהן מלמד שהכהן מועל : ן והכהן יכפר עליו מה תלמוד לומר מנין אתה אומר הביא מעילתי ולא הביא אשמו לא יצא תלמוד לומר באיל האשם • הביא אשמו ולא הביא מעילתו לא יצא תלמוד לומר לאשם • יכול כשם שאיל אשם מעכב כך יהא חומש מעכב תלמוד לומר באיל האשם • ונכלל לו איל האשם מעכב ואין החומש מעכב • ונכלל מלמד שאין משיירין לו ליום הכפורים יכול אעפ"י שישב ולא הביא ת"ל לו :

פרשתא יב ואם הרי מוסף על ענין ראשון לומר שספק מעילות באשם תלוי דברי ר"ע א"ל ר' טרפון מה לזה שמביא שתי אשמות • אלא מביא מעילה וחומשה • ומביא אשם בשתי סלעים ויאמר אם ודאי מעלתי זו היא מעילתי וזו היא אשמי • ואם ספק • מעות לנדרבה • ואשם תלוי שממין שסביא על הודע • מביא על לא הודע : ן אמר לו ר"ע נראים דברך במעילה המעוטה • הרי שבא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשני סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה מורה ר"ע לר"ט במעילה המעוטה : ן ועשתה אחת לחייב על כל אחת ואחת שאם בא לפניו ספק חלב ודם וגו' ופיגול בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת • חלב ושומן לפניו ואכל את אחד מהם ואין יודע אי זה מהן אכל • אשתו ואחותו עמו בבית שנג באחת מהם

ודאי בתנאי על מנת שיודע לו א"כ • וכתיב סבירא לכו לר"ע ולר"ט כדאמרי' בנח' • אבל חטאת בעי ידיעה בתחילה דודאי חטא ואח"כ מביא וא"כ אינו יכול להביא בתנאי כדי לשטור על הדאי לשיטתו • ועוד יכול לומר דאשמות שניהם שנים אשם ודאי ואשם תלוי מתנותיהם שוות • אבל חטאת היא על הקרנים ואשם על הכסוד שנים שכן ארבע • וא"כ אינו יכול להסתות בספקו על ודאי אלא חד מתרי תלת טעמא נקט : ן הא מודה ר"ע לר"ט במעילה המעוטה • ובזמרא פריך סוף דמי מחיובת ליה בעי אתווי אשם ודאי • אמר רבא מדברי שניהם נלמד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה • ובפ' כלל גדול [שבת ע"א:] פירש ר"י אמר עולא למאן דלמך אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה כו' פלוגתא דר"ע ור"ט הוא • ואינו דלא מוכח דשניהם מידים ללא בעי ידיעה בתחילה • אלא לרבי יוסי הוא דבעי ידיעה בתחילה • דתנן התם [כריתות כ"ב:] חתיכה של חולין וחתיכה של קדש אכל את הראשונה ובה אחר ואכל את השנייה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי דברי ר"ע • ר' שמעון אומר שניהם שניהם אשם ודאי אחד של תנאי פי' ג"ש בעי באשם ודאי ידיעה להביאו • וזה חשיב לה ידיעה כיון שאחד מהם אכל קדש ודאי וכשכילו כל אשם • ר' יוסי אומר אין שניהם מביאים אשם • מאחר דר"י בעי ידיעה בתחילה וזה לא חשיב לה ידיעה כיון שאחד מהם אכל קדש ודאי • וא"כ ולר' ע אמאי אין מביאים אשם ודאי על תנאי כיון דלא בעי ידיעה מיפטר ליה אשם ודאי • וי"ל מודה ר"ע שמביאים אשם הם רוצים • אבל נפקא מינה אם האחד • אינו רוצה או שהלך לו האחד יביא אשם תלוי כדי להקין עליו מן היסודין אע"פ שלא הביא מעילתו • ור"ע ור"י סברי דאין מביאים אשם תלוי על ספק מעילות כו' • התם ר' יצחק בר שמואל ז"ל : ן לחייב על כל אחת ואחת • דמפרש ואיל וכל הני דחשיב אית בזה כרת תמיד וחטאת קבועה בשוגג ואשם תלוי כספק ת"ל אשם נפש כי חטאת (יש כאן טעום דמוכח ומסורן הניכר דין תיבת חטאת ובין תיבת דמח"נ • דקרא דאש נפש וגו' נסיב לה אכנא דאשמו ואחותו וכו' שבת ויוס חול חלב ושומן דמביא אשם תלוי • והאי טעמא נדה ואחותו כו' שבת ויוס"כ כו' חלב וטוטר כו'

מהר"ד

חמשייתו יוסיף עליו כ"ה בדר"ט וכ"ה בפסיקתא וטרטו : שיהא הוא וחומשו חמשה היינו מומח מלכד וכוונת בנח' • כבא מיעא לר' • ובספרי נשא סי' ג' ובזמנא פ"א מה' מעילה דין ה' : ונתן חותי פרט לחמש חמאות חמיות שאין להם דמים שאלם נהגה לין מביא קרבן מעילה עכ"ל ואינו הצריך כסתתך דנראה דלפי' מה שנהגה לין צריך לשלם דכיון דבשתלומין כתיב ונתן והכא כיון דמה שמשלם נעשה קודם כמו הדבר שנהגה ממנו ולא שיק ביה נתינה וכן משמע פשוט לפון המשנה מעילה ריש פירק ולי מעלות ובזמנא פ"א מה' מעילה דין ה' : שיכול קיביל ומעילה בלא על ידי כהן כ"ל ליד כהן ופי' השלמה ליד הכהן ואשם תלוי מההיקש לחומש הוא עצמו נעשה עליהם גזר ולוקח חותם מחותם המין שמעל בה ד"ט : ן והכאן יכפר עליו באל מה ת"ל כ"ה בדר"ט ובזמנא פ"א מה' מעילה דין ה' : כבא קמא ס"פ הגהון קמא ר' קייט ולפי' נוסחא דין בנח' • הפי' מעילתו הוא הקין אשמו כול קרבן לזה כ' מקדש ת"ל באל האשם ואש"כ ולא הביא מעילתו פי' הקין לא יצא ת"ל לאשם ופי' לאשם הוא קמחון כמו שכתבתי לעיל בשם הפסיקתא וטרטו • ובזמנא פ"א מה' בנח"ט פירק ה' מהכללות מעילה סלעס כ' ובזמנא פ"א מה' מעילה דין ה' : ופי' שית בית עקב סימן קמ"ד וא"כ שם בבנא קמא בשנים מקובלת בשם הראב"ד ויבאשת כמ"ט משנה מנוסחת קמ"ס : שם איל ואשם מעכב כ"ה בגמ' דמפרש שם אשם הקין שפיר הנוסחא חיל ואשם אכל הכא הנוסחא איל האשם וכבר השמענו דאשם הביא הקרבן קודם ששילם הקין לא יצא וכל זה הוצא בזמנא פ"א מה' מעילה דין ה' : ונכלל לו שאין משיירין ליום הכפורים כפול לעיל סוף פירק ע' ור"ע :

פרשתא יב א"ל ר"ט מה לזה מביא שתי אשמות • פי' תוס' שבת פ' כלל גדול ר' ע"א ע"ב : ואם ספק שמועות לנדרבה ואשם תלוי כן בגי' בדר"ט וכ"ה בפסיקתא דמח"נ : ן משנה בכריתות י"ז : אשמו טהורס ואשמו ועימן שם במשנה דלוי בנח' :

הגהות

בבב' ר' : ן וביא אף אחר יוה"כ • לעיל יושפשתא ג' ורש פשתא ו' ופרשתא י' ברייתא ג' : איל קשה בן ג' שנים • פ"א דמרי חסוד ג' • ורמב"ם פ"ד מה' מעשה הקרבנ דין י"ד : ן צאן לרבות כו' לעיל מרשתא י' ברייתא ג' ור"ע : יכול שקלי נחשת ת"ל כסף כ"ה בדר"ט וכ"ה בפסיקתא וטרטו • ובזמנא פ"א מה' מעילות חמיות נאשם אשם פי' ס"ר • שפירטא לשם קרבן ובדר"ט כ' פי' ולא לשם חטאת ולא לשם קרבן אחר שאלם הפירש לשם קרבן אחר אלא רשאי לשטותם רק פי' חילול עכ"ל ואינו מוכח דמה לו להשמיטתו וזו חשבה בפסיקתא וטרטו חתא לאשם שיהא הפירש חמיות נאשם אשם כהשם הוא הממון עכ"ל וכל דמיונה הוא כדלמד לקמן בסוף פירקין דהקדש והקדשן מעכבין הכפרה ליה אחר מתיבת לאשם שיהא מפרש מקדש מעוט לשלם הקרבן ואח"כ מביא הקרבן ולפי' דמני וז' הפירוש ברור הוא אמנם לקמן סוף מרשתא י"ב אין למד כו' ור"ע : ן ואת אשר חטא מן הקודש תלם לאותי הקודש כ"ה בדר"ט ופי' א"ל שאלם חטא לקדש חומש ושלם לחומש לקדש בזה חומש ושלם לבדק • כתיב • ולפי' נוסחתי כתי' הוא ששילם לבדק החומש על ההקדש : פחות מה שפרטת שאין חייבים עליו ששם מעילה כדלמדת בנח' ונח' • פסחים ל"ב : ובזמנא פ"א מה' מעילה דין ה' : ובנח' כ"ה בדר"ט • ובנח' מעילה ס"פ הנכסא ר' כ"ו ובנח' פ"א מה' מעילה דין ה' : ששם מעילה דין ה' : ורשומי פסחים פ' כל שפס סוף כלבא ג' : מין ששילם חומש ואשם על התשלומים האלו כ' בדר"ט פי' הראב"ד שלא פהא סבור שסומע ששילם על דמי האשם הוא שמוסף אלא שהסומע זה שמוסף הוא מוסף על עיקר תשלומין ואינו עיקר מעילה עכ"ל ורש"י פי' שפוח ולי נראה דרש"י הוא שאלם אכל ח' נכסא מן הסעולות האלו הרי הם בתחלת הקדש וצריך להוסיף מומח על הקדש ועל הסומע וכדלמדת בנח' • כבא מיעא לר' : ששם כפחילת הקדש דמי וחשוקי עליו ששם וכן פסק דרמב"ם פ"א מה' מעילה דין ה' ורש"י פי' רש"י נבד רחמי שכן פי' דוית רענן וכו' הוא : ן ואת

הכלכלה

חסד - לומר שעיני שטובת תרומה בראתו עיני טובת נמי מעלה: ה' הכי גרסינן לה בגמרא מה חטא האמור בתרומה פסם ובהכח מי שפסם בו נהנה' וכדבר שפסם בו נהנה' וסמיכות והנחת כח' וכתבולו של הקרקע' ובשליח שלא עשה שליחותו' פי' פסם ונהנה לאפוקי היק' תרומה ולא אכלה וחזוי בגלגלת תרומה הוא דכתיב ואש' כי יאכל קדש בשגגה'

פֿרֿישטאָר יאָ נפֿש לירמז כֿאָן משיח למעילה • נחסכת מועילה [ו"ח] מייחז לה : אין מועילה אלץ שינוי • שינז בקדש שהצינו • לעחולץ : וכן • ל"ח • וימעלו • באלקומונוס • שניז את עצמם בדבר הבל • זכן • במוסע שטיחה • משכב פֿעלה למשכב • עומאחה • [ו"ט] והתם משרס לירבות כֿאָן משיח טעפֿה נפֿש כֿריב • זאָ

וה"ל חיוב מעילה בנסם וכנהו בדבר
שח"ך פסם ואס"י בכהנה בעלמה בלא
אכילה כדניחא לקמן . ומי שפנס כנהה
כתרומה ח"י שפנס כנהה אדם עצמו
שפנסה שאלכה כנהה דין וכן במעילה .
לאספוקי אם פנס כגון שקרע שיראים של
הקדש ולא כנהה . ובדבר שפנס בו כנהה
כגון אכילה תרומה וכן מעילה לאספוקי
אם ביקע בקורדם של הקדש ולא היה
זוה פסוטה דל"ן כח"י מעילה ופגמיתו
ובתנא כחלד דכח"י דלכילת תרומה .
וכן במעילה לאספוקי אם הניח חט בעצי
הקדש כחז"ד ובא אחר ונתחמם בהם
בשוגג או הוא עצמו נתחמם בשוגג
דפטור במעילה . שהרי מזהבית בהם
נתחייב בהם וינאלו לחולין . ובתלוש חז"ן
הקרקע דל"ן תרומה בלא כתלוש חז"ן
נקרא דגן וכתובי (דברים ו"א) ראשית
דגנך . ובשליח שלא עשה שליחותו דל"ן
תרומה אלא אם כן יעשה שליחותו דומיא
לדחת לדעתכם אף מעילה ב' כדלמחר'
בקידושין ובשליח שלא עשה שליחותו דחתם
דוקא יתחייב השל"י . כך נראה דגרסינן
אבל לא גרסינן כהאי דינא בתרומה
ובמעילה . ובשליח שעשה שליחותו
אלמא ירשא חיי"ר . בחיוב שליו וממעטו
תחייב מעילה . ה"ג בספסא מריבה לחייב
השל"י ולא לחייב השולח דלא איירי בו
שע"ל . ולכן לא גרסינן בספסא . ובשליח
שעשה שליחותו . דלפי הך ירשא מחדר'
לחייב

חמשים מלעים: ר' שמעון אומר
ביום כשרין כל הלילה ורוחין את
ן שיקרבו עד מוצאי שבת:
האיפה אין לי אלא קרבן חובתו
ת עשירית האיפה תלמוד לומר
ית האיפה אחד מעשרת לשלש
מה פלג אמורה להלן בן החמשים
הפרש מעות לשם חטאת לא
יה לא ימים עליה שמן ואם נתן
נתן פסל תלמוד לומר כי חטאת
ה שמן תחא כשירה תלמוד לומר
לפסול בשמן אחר שריבה הכתוב
זה שהוא יכול ללקטו ופוסל בשמן
י אלא בשני כהנים תלמוד לומר
מדבר ואין מדבר בשני כהנים:
י ע"נכלי ת"ל עליה עליה בנפח
לי על נבי כלי: כי חטאת
כהן גדול אינה חטאת ומעונה
סין הכהן מסנה מלא קוסצו את
מקמיר לאישים ומתכוין לשם
חטאת היא פרט לשנקמצה שלא
טאתו אשר חטא מאחת מאלה
ם שבהן יחזו בכשבה ושעירה
בכלים יחז' בעשירית האיפה
(מאחת מאלה לחשוות את
ואת החמורים לקלים לעשירית

ואין מסתייגין לו עד שיעשיר ויבאר
הביכה מצוה בשעתה שהקטור
חשבת בשעתו ואין מסתייגין
והביא את אשר חמא עשירי
עשירית האיפה מנן לקרבן גד
קרבנו עשירית האיפה : ה' עע
סאין שהן שבעה רביעים ועוד ס
אף כאן מן החמים : להמאת שיי
ישים עליה שמן גותן הוא על שיי
פסל לא יתן עליה לבונה יכול א
או כי חמאת יכול אפילו נתן על
היא : ומה ראתי להכשיר בלבונה
מיעט : מפני מה אני מכשיר בלב
שארין יכול ללקטו : ו או אינו מד
עליה : עליה בנופה של מנחה ה
ו או אינו אומר אלא שלא יתן
של מנחה הוא מדבר לא שיתן
היא אמר רבי יהודה היא מנחת
לבונה : והביאה אל הכהן ו
אזכרתה והקטיר המזבחה שה
חמאת שיהו כל מעשיה לשם
לשמה : ו וכפר עליו הכהן על
מה תלמוד לומר שיכול החסר
הקלים ידיו בעוף הקלים
תלמוד לומר חמאת חמאת :

דתימא אחר' רחמנא ואשר יתן ממנו על
זר כבוד ובה לאו זר הא דהא נחמא
קמ"ל ואקשו רחמנא הקדש לבטוח
ולפ"א ולתרחם • פי' כלהמירין החס
[י"ח:] נאמר חטא בתרחם ונלמך חס
[י"ד:] נמשלה לבטוח דהפ"ג דלא
פגם • כגון נהגה קטלה של הקדש על
מארה • אעדה [בחדר לא ג] תרגום
ירושלמי קטלו בדדעתייהו • וכן נחנה
שבעת ידיה אקשיה רחמנא לע"א
דער דלית ביה שני • גבי הקדש נמי
עד דביקע בקדוש • אקשיה רחמנא
לתרחם • מה תרחם [ויקרא כ"ג] כי
יאיכל פרט לחמץ • גבי הקדש נמי כל
דבר אכילה כי חמץ ליה פסור • והבא
נמי שקיל ועוד בה • יכול הסוג
לכנס נכנה לו הכנס ולא פגם • בדבר
שזיך פגם והא מידי תמחר דהוקשה
לבטוח ללא זייך פגם • וכן הוקשה
לכנס"ם דלית פגם • שענד לדבר התקש
שפסד תסתמוא קרא דעב"ם מידי
אשדנד ללללים שהוא דבר התלס •
יכול אפ"ו אלא כשזו פטורה • וכן יכול
תחמיב כהנה פן התחומר • כגון מימם
יד פסירות מחוברין שכן של הקדש
או יכול יתחייב שליש שעשה שליחותו של
בעל הבית כמו שחייב בשאר עבירות
חשסם דקין שלח לדבר עבירה כדמרי'
פ"ב [ויקרא י"ח:] • וגמחר חטא
[ויקרא כד:] כדמרי' • לא תשא עליו

האיפה : וְהָיְתָה לָכֵן כִּמְנַח שֶׁתֵּהָא עֲבֻדַּת מִנְחָה שֶׁל כֹּהֵן שֶׁלֹּא אוֹיְנוֹ אוֹמֵר אֵלָא לְהַתִּיד עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן . מִה אֲנִי מְקִיִּים וְכֹל מִנְחַת כֹּהֵן כְּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכַל מִנְחַת נִדְבָתוֹ אֲבָל עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁלֹּא תֹאכַל . תִּלְמִיד לֹמֵר לָכֵן כִּמְנַח . הִרִי הָיָא לָכֵן כִּמְנַח נִדְבָתוֹ . מִה מִנְחַת נִדְבָתוֹ אֵינָה נֹאכֶלֶת . אֶף עֲשִׂירִית הָאִיפָה אֵינָה נֹאכֶלֶת . רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר וְהָיְתָה לָכֵן כִּמְנַח הִרִי עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן כְּעֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל . מִה עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְמָצָה . אֶף זֶה נִקְמָצָה . הַקּוֹמָץ קָרַב כְּעֶצְמוֹ וְהַשִּׁירִים קָרְבִּים בְּעֶצְמָם :

פרשתא יא נפש לרבות כהן משיח למעילה * כי תמעול מעל * אין מעילה אלא שינוי וכן הוא אומר וימעלו בה' אלהי אבותם ויזנו אחרי תבעלים * וכן הוא אומר בסוטה ואיש כי תשמה אשתו ומעלה בו מעל : ב כי תמעול מעל מקדשי ה' * יוכל נהנה ולא פגם או פגם ולא נהנה במחובר לקרקע ובשליח שעשה שליחותו ת"ל וחטאה * נאמר כאן חטא * ונאמר חטא בתרומה : ג מה חטא חמור בתרומה פגם ונהנה * מה שפגם נהנה בו נהנה פגמו והנאתו כאחד בתלוש מן הקרקע ובשליח שעשה שליחותו :

אף

הגהות מהרי"ד

[illegible]

שכן משום פתחים ובני יונק כי אחד כחברה וכו' משא"כ בערבין דגם אח"כ יתן הסכם
 אל ויפסק דמי משתים פלגים וכעין זה כי הסתם ליתן פ"א מה' גמליה דין ר"א : פ"א
 ע"פ י"א נלקט הקטם ר"א פ"א בבלא חורח חילין חלקה דכדכור כל מיטשין לחיבת חולס
 כל יא מהכן פתני קמייתא כ"רל דבידמי חילן משתויילן עמי שמו לט הכיז ר.י שמוען
 השקט חלביה דהוא כדכור ואנפ"ל און מחמיין לכל שיקרבו : שיקרבו לחולא שנת כ"ס
 דב"ס חלביה בפסחים ס"ס : ומשום פ"א : ד' נקדבן לדעתו עשירית חלביה : שזס חסד
 מנכס לג יכח פתקתה מפשורן כדחילתה במנחה פתחין מ"ד ר' ק"ג : פ"י פשורן שלם
 ורבינ' דהומות מניח מנחת מנחתו עשר שנים דמדות משקורן ליתל עוליל דבידור הדבס
 מה' ר' בריהוי"א : פ"ה עשירית חלביה כו' ר' דבנסי עור' מ' חלביה : פ"א וסכס"ח
 קדן וקד' ר' לוגין מנחל חלביה פ"ב לוגין ועשירית משכפיש כוח כדעס והעדור הוא כעשירית
 סתם לית' ע"ז נכסילתא ח"י : בשלם : מה סולת החמורה לטכן : פ"י מלחילין חלביה חבור
 פתח טרס טעס חלביה וע"ל דבידור חלביה מד' ר' בריהוי"א : פ"ה לחטאט שיטת כדעס מ"ז
 לשם טעמא כ"ס בלקוט : לא טרס עליו שמי' טתן כוח על שירס שמעט דגס לכתחילה חבל
 בחסכס סמור' : שמי' על שיר' חילן עובר בלג טעמא חלביה חבל לכתחילה לא וכו' בריהוי"ס
 פ"א מה' פסולי חתוקהשן אל ר"א נתן שכל מ' שירס חור שחקן חילן לוקח אל פסלס כדמי
 הקותס כער : יכול חס נתן ופסל' מ"ל כי טעמא מ' הראד' ר' אל כרי הוא כחטאט כדעס שאינה
 נפסלת בלגונס : והי"ל פ"י כי טעמא כחמור נתון עליה לבי מדי מקרי חטאט וכחמרת דין
 פסל' : וכו' כדעס בריהוי"א מהמני' : אל וסכס בריהוי"ס מ' מה' כחטאט חתוקהשן ר' :
 ו' אל חיוי מדב חלל כמי ככיס ח' שמי' ח' נתן לכוני יתמיכיו עני לחיון חבל ככן
 ו' לא יתמידי כ' לכו"ח : כן מדי"ב בנ"ח מניח' : פ"י שמי' בנ"ח וסכס בריהוי"ס נ"ח ח' :
 משקס הקדמת דין : פ' עלה נתן כלי' : פ"י שיש פ"א ע"ז לכוני ע"ז כלי' שיש בו כחמס
 פ"ל עליה מזה השמן שמעט דמי מר ליתן גס לכתחילה וכלשון סגמ' מנחות ס' וסכסס
 הכדמייתא חס השמן חילן לא נתן כלי' פ"ב כלי' חלוא מנין פסל' מ' עליה וכו' שום השמן
 חילן עוברת חלבי' וכללו חילן עובר חלל ח' מנין עליה חלבי' דליחורס עבר דין חל פסלס
 וכלס הכדמי"ס ח' משקס הקדמת דין ח' נתן ללי' שמי' בו שמן על גביה חילן עובר
 וכו' חסל ולי"ס בלסס חסכס ובחרכבס חסכסס ח' : אל חל שמעט ככן גדול שאינה טעמא
 חסכסס לכוני ח' גי"ל ר"ל וסכסס גמ' משקס ח"ס : וי' עשירי קדור ר"ל ר' וסדן

וַיִּקְרָא אֶסְפֵּרָא דְבוּרָא דְחֻבָּה פִּרְשָׁתָא י

לעולה שתקדום חטאת לעולה שמסין חטאת תבוא עולה שאם
הפריש חטאתו ומת יביאו יורשים ועולתו דבר אחר מה תלמוד
לומר אחד לחטאת ואחד לעולה שיכול הואיל ושנים באין תחת
חטאת יתו שניהם חטאת תלמוד לומר אחד לחטאת אין שניהן
חטאת אחד לעולה אין שניהם לעולה : ד' אחד לחטאת ואחד לעולה
והביא שיפרישם הכהן אחד לחטאת ואחד לעולה ומנץ אם הפרישם
הוא יאה הפרישו הפרש ת"ל אחד לחטאת ואחד לעולה והביא אותם
אל הכהן : ד' והביא אותם אין לעוף פדיון אל הכהן מלמד שהוא חייב
בטיפול הבאתו והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה בא זה ללמדנו
אם ללמד שתקדום חטאת לעולה בכל מעשיה חלא כבר נאמר ואת
השני יעשה עולה כמשפט א"כ למה נאמר והקריב את אשר לחטאת
ראשונה בנין אב לכל החטאות הבאות עם העולות : ו' בין חטאת העוף
עם עולת העוף בין חטאת העוף עם עולת בהמה בין חטאת בהמה
עם עולת בהמה חטאות קודמות לעולות הבאות עמהן : ז' ומלך
את ראשו ממול ערפו ממול הרואה את העורף וכן הוא אומר
והוא יושב ממולי לא יבדיל ואם הבדיל פסל : ח' והיה מדם
החטאת מעצמה של חטאת על קיר המזבח לא על קיר הכבש
לא על קיר היסוד לא על קיר ההיכל על קיר התחתון יכול על
קיר העליון ודין הוא מה אם בהמה שעולתה למסן חטאתה
למעלן עוף שעולתו למעלן אינו דין שתהא חטאתו למעלן תלמוד
לומר והנשאר בדם ימצא אל יסוד המזבח ששירי הדם שלו מתמצים
על היסוד ואיזה זה זה קיר התחתון : ט' חטאת שיהו כל מעשיה
לשם חטאת הוא פרט לשמלקי שלא לשמו : י' ואת השני יעשה עולה
כמשפט כמשפט עולת בהמה או יכול כמשפט חטאת העוף וכשהוא
אומר והקריבו חלק עולה מן החטאת שתמצא אומר כמשפט כמשפט
עולת בהמה מה אם עולת בהמה מן החולין וביום וביד ימנית אף
עולת העוף מן החולין וביום וביד ימנית ר' ישמעאל אומר כמשפט
כמשפט חטאת העוף מה חטאת העוף ממול ערפו אף עולת העוף
ממול ערפו רבי אלעזר בר"ש אומר כמשפט כמשפט חטאת העוף
מה חטאת העוף מצוה ומה ומה : אף עולת העוף מצוה ומה ומה :
פרק יט אם לא תשיג ידו לשתי תורים או לשני בני יונה
והקריב את קרבנו אשר חטא עשירית האיפה רבי
יהודה אומר חביבה מצוה בשעתה שמיד הוא מביא עשירית האיפה
ואין מסתינין לו עד שיעשיר ויביא כשבה או שעירה : כ' רבי
אלעזר אומר חביבה מצוה בשעתה שמיד בערבין הוא מביא סלע
ואין

מהרי"ד

עליה אמר כן תישען סמיכה : וְהביא אף לאחר יום הכפורים
אשמו נאמר כן אשמו ונאמר להלן אשמו מה אשמו אמר להלן
מותריו גרבה אף אשמו אמר כן מותריו גרבה : וְאשמו על
הטאתו מה הטאת מותרו גרבה אף אשם מותרו גרבה : וְנקבה
לא מוסטם ואנדרוניגוס צאן לרכות כל משמע צאן אף החרשת
אף השומה אף הננסת מן הצאן לא הפלגם כשבה או שעירת עזים
לחטאת מה בא זה ללמדנו אם ללמד שאם לא מצא כשבה יביא
שעירה (מנין אם לא מצא שעירה יביא כשבה) והלא קל וחומר
הוא מה אם החטאת הבאה על כל המצווה שאין לה חילופין עוף
יש לה חילופין : וְשעירה זו שיש לה חילופין עוף אין לה חילופין
שעירה חטאת מצורע תוכיח שיש לה חילופין עוף ואין לה חילופין
שעירה : וְלא אם אמרת בחטאת מצורע שאין לה חילופין עשירית
האיפה תאמר בזו שיש לה חילופין עשירית האיפה אם ירדה
לעשירית האיפה לא תרד לשעירה (א"כ מה) ת"ל כשבה או שעירת
עזים לחטאת שהיה בדיון שיבוא עמה עולה : וְהלא דין הוא זה
מביא מהשני יד ומצורע מביא מהשני יד מה מצורע מביא שנים תחת
אחד אף זה הואיל והעני שלו מביא שנים ירא העשיר שלו מביא
שנים תלמוד לומר כשבה או שעירת עזים לחטאת אחת הוא מביא
אינו מביא שנים : וְמחטאתו מחטאתו על הטאתו מה תלמוד
לומר מנין אתה אומר מביאין מהקדש כשבה שעירה מהקדש
שעירה כשבה מהקדש כשבה ושעירה תורין ובני יונה מהקדש
תורין ובני יונה עשירית האיפה : וְכיצד הפריש לכשבה או
לשעירה העני יביא עוף העני יביא עשירית האיפה הפריש לעשירית
האיפה העשירי יביא עוף העשירי יביא כשבה ושעירה הפריש כשבה
או שעירה ונסתאבה אם רצה יביא בדמיה עוף הפריש העוף
ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון לכך
נאמר מחטאתו מחטאתו על חטאתו :

פרק יח ואם לא תגיע ידו די שזה אין אומדין לו ללות ולא

לעסוק באומנותו יש לו שזה ואין לו צרכיו מנין שיביא קרבן עני תלמוד לומר די שזה והביא את אשמו אשר חטא שתי תורים או שני בני יונה שנים הוא מביא אינו מביא אחד : **ב** הלא דין הוא זה מביא מהשג יד ומצורע מביא מהשג יד מה מצורע מביא אחד תחת אחד אף זה הואיל והעשיר שלו מביא אחד יהא העני שלו מביא אחד תלמוד לומר שתי תורים או שני בני יונה שנים הוא מביא אינו מביא אחד : **ג** אחד לחטאת ואחד

הגדות

וְאִבְדִּיל אֶף לְאֶחָר וְיִוָּכַח עִינַי לְעוֹל רַחַם מִשְׁתַּחֲוֶה ג' וְרַחַם מִשְׁתַּחֲוֶה ו' אֲשֶׁמָּה כִי וְנִחְלַם
לְכָל אֲשֶׁמָּה גְבִי אֲשֶׁם מַעֲשִׂים כִּי מוֹתָרִי מִדֶּבֶר כְּדִילֵךְ לִקְחֵן מִקֶּחַ לֹא בְרִיחִים ה' ו' וְיִוָּכַח
בְּרִית וְהִכָּה שֶׁשָּׁלֵחַ אֶת אֲשֶׁם עֲמִירוֹ מִדֶּבֶר אֶף מַחֲשָׁה מַתְּוֶה מִן בֹּי' גִּמ' מַחֲשֹׁה ו'
מַחֲשָׁה לְעוֹל אֲשֶׁם מַחֲשָׁה וְי' וְי' רַעֲנָן א' הַמִּכָּה וְלֹא מוֹתָוֶה עִינַי לְעוֹל בְּדִירוֹת מִדֶּבֶר
מִשְׁתַּחֲוֶה ג' אֲזָל אֶף מִשְׁתַּחֲוֶה הַשְּׂטֵה רַעֲנָן וְהוּא בְּשִׁירוֹ בְּמִשְׁכֵּה סִפִּי דְּבִירוֹת מִס' ע"ב
דְּבִירוֹת בְּמִשְׁכֵּה וְכִסֵּה רַעֲנָן עִינַי שֶׁ אֲמַר דְּלִינֵן מִן הַשְּׂטֵה גִם הִיזָה לֹא חָל לְפָסוֹל רַק
לְתַסְתֵּל וְעִינַי וְכִסֵּה סִפִּי מִבְּרִית הַמִּכָּה שֶׁמַּעֲבֵר עַן כִּן דְּבִירוֹת אֶף עוֹם מַסְתֵּל
וְי' לְפָסוֹל וְכִסֵּה לְעוֹל מִקֶּחַ ו' בְּרִיחֵת ג' תַּחֲשׁוֹת שׁוֹמֵר בִּשְׁמֵה הִיזָה כִינֵן לֹלֵךְ
מִנְּחֹל עִינַי שְׁטֵה יוֹם וְיִתֵּר אֶת שְׁמֵה בִּשְׁמֵה תַּחֲשֵׁב קִמְלִי כְּדִירוֹת בְּמִשְׁכֵּה מִלֵּךְ דְּיִתֵּר בִּן שְׁטֵה
מִשְׁתַּחֲוֶה חֲדָשׁ לִינֵן לְכִסֵּה ו' אֶת הַמִּכָּה עֲשִׂירוֹ ו' שֶׁ לֹא תִלְפִין עוֹף אִין דְּרִי שִׁיחַ לֹלֵךְ
תִּלְפִין עֲשִׂירוֹ וְי' אֶת הַיִּזָּה דְּיִתֵּר חֲדָשׁ מִן בְּרִיחֵת ג' כִּלֵּם שֶׁ בְּרִית ג' אֶת מִדֶּר
לְעִירוֹ מ' בְּתִיבֵה רִית ו' מְדִירוֹ תוֹכִים וְיִזָּל לְמִדֶּרְגֵם מְדִירוֹ גִלְף שִׁיבֹל לְכִסֵּה
עֲשִׂירוֹ מִקֶּחַ וְיִתֵּר בְּרִיחֵת מִדֶּרְגֵם שִׁיבֹל וְי' רַעֲנָן א' מִן מְדִירוֹ מִשְׁתַּחֲוֶה שְׁטֵה
שְׁמֵה שְׁטֵה וְיִתֵּר אֶף שִׁי בְּנִי יוֹכֵה תַּחֲשֵׁב לְעוֹל וְכִסֵּה לְתַסְתֵּל הַשְּׂטֵה וְי' מִיזָה
שְׁמֵה אֶת לֵמֶה נִחְלַם שְׂכֵה כִּלֵּם בְּרִית וְיִזָּל אֲשֶׁם וְלֹא יִדְעִי לִחֲשֵׁה נִזְרֹךְ גִּם שְׁטֵה מִלֵּךְ
הִיזָה כְּדִירוֹ מ' מַחֲשָׁה ג' כִּסֵּה מַחֲשָׁה גִם אֶף מִן מַחֲשָׁה גִם עֲשִׂירוֹ הַשְּׂטֵה מַחֲשָׁה
הִיזָה שְׂקִירֵה מִקְצֵל אֶת כִּירוֹ וְיִזָּה שְׂקִירֵה מִקְצֵל וְלֹל כִּירוֹ מִן דְּרִי מִי דְּרִי מִיזָה גִם כְּסֵה
קִמְלִי וְתַשְׁכֵּה יוֹל לְכִסֵּה עוֹף אֶת הַיִּזָּה מִן דְּרִי מִיזָה אֶת מִקְצֵל מִן לֵיזָה עֲשִׂירוֹ הַשְּׂטֵה
לְכִי כִירוֹ מְדִירוֹת גִּמ' פ' בְּתִירוֹ דְּכִירוֹת כִּלֵּם תַּעֲפִיזָה לֹל יִדְעִי לֵמֶה מִקְצֵל בְּרִית רַעֲנָן
מִן יוֹמָה מַחֲשָׁה וְיִזָּל לְעוֹל בְּשִׁירוֹת בְּשִׁירוֹת מִקְצֵל הַיִּזָּה לְהוֹסִף מִיזָה מִיזָה שׁוֹב
אֲשֶׁם מְדִירוֹת ו' אֶת לֵמֶה מִיזָּה שֶׁ בְּנִי מִיזָּה כִּירוֹ בְּרִיחֵת מ' מוֹחִסֵּה
אֲשֶׁם כִּלֵּם הִיזָּה בְּרִיחֵת מ' מִן שְׂגִבוֹת דִּין ו' אֶת מַחֲשָׁה מַחֲשֹׁה מִן פֶּרֶךְ י' כִּי

פרק יח א ואין לו זכרון. זכרון טעמו של עצמו וע' גמ' פסחים ל"ו: אינו מביא ח' - מ' לעיכובא ו"ז: ר' מה מלרוע מביא שמים תחת שמים ח' תחת ח' בו

[illegible][illegible]

פרק יט ב רבי אליעזר דברי דוד אומר כן היא בספרים אחרים ד"ס וע' קרבן מנחם
וה' נראה דאפ"ל דמשום שבהא ממ' אחד לואס חז' דומין זה

[illegible]

כג

פרק יז זה הכלל כלל אינו חייב אלא אחת פרט חייב על כל אחת נאחת דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לא לך

מהרי"ד

פרק מן כיצד היו חמשה תובעין אותו ואומרים לו בוא והעידנו שיש לנו ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה שבועה

פרק טז ומנין שהוא מביא אחת על דברים הרבה ת"ל אחת על חמאתו אשר חמא: **ב** כיצד שבועה שלא אשתה

הנהרות

פרק טו א וגו' ואברהם ואלן קן ואלן קן ממין שיהיו חייב כ"ה בדי' וכו' בלוקות וברמ"ס פ"ט מ"ב שבוטות דין י"ז והבס"ק משנה ס"ג שיהיו נלמדו משבוטות הפקדון ולא יעברו עלו מקדמי הכסף והאלן דלדריבא והוא דבר יותר פשוט ואלן לסיבו יתר: ב' ב' במשנה

פרק מז א תלמוד לומר על מעותי אשר סוף כלי ועינם זאת מהך וכן בלוקיט

Digitized by Google

וַיִּקְרָא אֶסְפֵּרָא דְבוֹרָא דְחוּבָה פִּרְשְׁתָּא ח ט

יהא חייב ועל הקלות יהא פטור • צריך לומר תקלות וצריך לומר החמורות: ו' ומנין שאינו מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הוזהר וענש על ידי טומאת חייב קרבן על הטומאת מה עונש ואזהרה אמורין לחלן על ידי טומאת בטומאת מקדש וקדשיו אף קרבן שחייב כאן על ידי טומאת בטומאת מקדש וקדשיו: ו' ומנין שאינו חייב עד שיחא בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים תלמוד לומר נעלם ממנו ונעלם ממנו שני פעמים דברי רבי עקיבא • רבי אומר נעלם ממנו מכלל ידיעה הוא ידע הרי שתי ידיעות:

פרשתא ט יכול הנודר בנזיר ובקרבן יתא מביא קרבן זוז
תלמוד לומר כי תשבע על שבועה הוא חייב
לא שנדר בנזיר ובקרבן : **ב** יכול המהדרה בלב יהא חייב תלמוד
לומר כשפתים לא בלב או יכול שאני מוציא את הנזיר בלב תלמוד
לומר לבטא : **ג** יכול הנשבע להרע לאחרים יהא חייב תלמוד
לומר להרע ולהטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות • יצא
הנשבע להרע לאחרים : **ד** יכול הנשבע להרע לעצמו יהא פטור •
תלמוד לומר להרע ולהטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות
אף אני אביא הנשבע להרע לעצמו שיהא חייב : **ה** יכול שאני
מוציא אף הנשבע להטיב לאחרים • וכשהוא אומר או להטיב להטיב
אף לאחרים : **ו** או יכול הנשבע לעבור על המצוה יהא חייב תלמוד
לומר להרע ולהטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא הנשבע
לעבור על המצוה : **ז** אוציא את שנשבע לעבור על המצוה ולא
אוציא את הנשבע לקיים את המצוה שהיה ברין שיהא חייב
דברי רבי יהודה בן בתירה אמר רבי יהודה בן בתירה מה אם
הרשות שאין מושבע עליה מחר סיני הרי הוא חייב עליה מצוה
שהוא מושבע עליה מחר סיני אינו דין שיהא חייב עליה א"ל לא
אם אמרת בשבועת הרשות שכן עשה לאו כהן : **ח** להרע ולהטיב אין לי אלא
מצוה שלא עשה בה לאו כהן : **ט** להרע ולהטיב אין לי אלא
דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה
מניין תלמוד לומר לבטא אין לי אלא לבא לשעבר מנין ת"ל לכל
אשר יבטא דברי ר"ע רבי ישמעאל אומר להרע ולהטיב לבא אמר
לו רבי עקיבא אם כן אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה
דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין אמר לו מריבוי הכתוב אמר
לו אם מריבוי הכתוב לכך מריבוי הכתוב לכך : **י** האדם בשבועה פרט
לאננס • ונעלם ממנו פרט למזיד • ונעלם ממנו ונעלמה ממנו שבועה
או יכול ונעלם ממנו החפץ • ת"ל בשבועת ונעלם ממנו על העלם
שבועה הוא חייב אינו חייב על העלם החפץ :

ומנין

הגהות מהרי"ד

[illegible]

הראשון חייב כבר אחד והודה אחד הכופר חייב * חיו שני בתי
עדים כפרה הראשונה ואחר כך כפרה השנייה שתיהן חייבות מפני
שהעדות יכולה להתקיים בשתייהן :

פרק יב

היו אומרים יכול אפילו אם נגע אדם במגע ממאור
יהא חייב • תלמוד לומר בנבלת חיה בנבלת בהמה בנבלת שרץ
מה אלו מיוחדין שהן אבות המומאה יצא דבר שאין אב המומאה :
ב רבי עקיבא אומר יכול אפילו נגע כאוכלים במשקים ובכלי חרס
יהא חייב תלמוד לומר בהמה מה בהמה מיוחדת שתיא אב המומאה
יצאו אלו שאינן אבות המומאה : א או דבר שאת למידו בדרך
אחד את למידו בכל דרכים שיש בו מה בהמה ממאור מיוחדת שחלק
מגעה ממשה עשאה אב המומאה למא אדם ולמא בנדים אף
איני מרכה אלא את כיוצא בה ואת מה אני מרכה את מעוש מי
המא והמרכב שחלק מגען ממשאן ועשאן אב המומאה למא אדם
ולמא בנדים כשהוא אומר בכל מא לרבות את רוב מי המא
המשכב ששה מגען למשאן ועשאן אב המומאה למא אדם ולמא
בנדים כשהוא אומר בכל מא לרבות השורף הפרה ופרים והמשלח
את השעיר שהן ממאין במשא וכשהוא אומר בכל דבר מא לרבות
הסככות והפרעות וחקרי דברי רבי יהודה : ד בנבלת חיה מה
תלמוד לומר ממא שיכול אין לי אלא כולה כזית ממנה מגין
תלמוד לומר ממא : ה בנבלת בהמה מה תלמוד לומר ממא
שיכול אין לי אלא נבלה עצמה קרנה שער חבורה מגין תלמוד
לומר ממא : בנבלת שרץ מה תלמוד לומר ממא שיכול אין לי
אלא בשרו דמו צידו עירוכו מגין ת"ל ממא : ז ונעלם ממנו
ונעלם ממנו מומא או יכול ונעלם ממנו מקדש ת"ל ונעלם ממנו
הוא ממא על העלם מומא הוא חייב אינו חייב על העלם מקדש
דברי רבי עקיבא • רבי אליעזר אומר השרץ ונעלם ממנו על העלם
שרץ הוא חייב אינו חייב על העלם מקדש • רבי ישמעאל אומר
ונעלם ממנו ונעלם ממנו שני פעמים לחייב על העלם מומא ועל
העלם מקדש : ח או כי יגע כטומאת אדם • אדם זה המא •
כטומאת אדם זה ממא מת • טומאתו לרבות זבים חבות נדות
ויולדות • אין לי אלא ימי חומץ ימי קולן מגין תלמוד לומר לכל
טומאתו אשר יטמא לרבות בעל נדה בה לרבות הבולע נבלת
העוף הטמא : טא אם נאמרו הקלות למה נאמרו החמורות שאילו
נאמרו הקלות ולא נאמרו החמורות הייתי אומר על הקלות
בעולה ויודד על החמורות בקבועה צריך לומר החמורות או אילו
נאמרו החמורות ולא נאמרו הקלות הייתי אומר על החמורות

הגדות

כפר א' ויטח אחד הכומר מייד ג' שבעות ל'צ' : אחד ודך לא אסי מלך ליוקא דיוקא הדוקא הכפר
מי כח מי שטחה כבש שסיח אחד בדי דיוהר לנפרת האז וקל' ארש'כ' מהשני כחאד ויטל
לאור וטעם מר'כ'ס' פ'מ'ס' שבעות קז יד' : שטחין מיטות ואוקיט שם בגמל ג' שטכט
הי שטכט כפרת דלמחורא קרובין כמשתחין ל'א' מבעלי הדיקין ומותחין ונאסות קל'ל דלח
מיל בחר רובא ורעא ויט'ס' כמחשדס ברית'כ'א ותרדת אסוי ועלל דיוהר ותר'ת בית יעקב
פ'ט' ודלפולמי פ'ק ח' שבעת הקפיון הלכס א' מתרן אסוי עדת'ס מתיין לכלס עדותן :
ס'ר יכ' א' יטל א'מי א'ל נגפ כמנפ שטחתי יכ'ל עומ' כ'ל בילקוט ופ' וס' שטחמ'ת פ'ק
דשכ'עו'ת : יכ'ל דבר שח'ן אב שטחמ'ת [פ' א'מי' משכב ומחט ומרכב שס' א'ב
שטחמ'ת א'ל חל' מלך עמ'ן קי קיבלו שטחמ'ת מ'מח'ר' : דכללי סרס יכ'ל [טמ'ח א'ב
בילקוט] [ורבי עקיב'ל ח' ממשע'ת קי קיבלו ומשק' וכל' סרס ולק'י עמ'ן א'ב יטל שטח'ל נעלס
דלמח'ת שטח'ת פ'ד' : ד'מ' בש'ס ה'ר'כ'ב' ו'טמ'ח'ת ו'ל'א'ל ל'שטח'ת שבעות כ'ז' : דרש'ת
בכל הסור'ת ויכו'ת ויטע'ת ו'ל'א'ל דבר יריב'ה כנבלת שרן מיטע'ת בכל שטחמ'ת אד
ורכ'כ' : [ח' שחל'ק מנפ'ת מ'מח'ת [ומשח'ל] א'ב שטחמ'ת כ'ל בילקוט ופ'ל'ל ג'ם בל'ן : ו'א'ת ח'מ'
א'מ' מר'כ'ס א'ת רוב מ' שטח'ת פ'י' ש'ס כ'ס'ט שיעור הדי' : והמשכ'ב שחל'ק מנפ'ת מ'מח'ת
א'ב שטחמ'ת לטמ'ח א'לס לטמ'ח בגר'ס שטח'ת אומר בכל דבר טמ'ח דר'ת מ'מיטע'ת
מי מ'מח'ת והמרכב שטח'ת מנפ'ת כ'ל כ'ס'ט רענ' ועי'ן קר'בן א'ר'ס'ן : והשטח'ת א'ב שיעור
שח'ן מ'מח'ת בגר'ס - כ'ל'ל ד'מ' ו'כ'ס' בילקוט וע' פ'ס' דר'ת שטח'ת ג' : ל'רבות הסכבות
א'לס מ'מח'ת כ'ל סל'רן : וספרות'ת אבני'ת ה'א'ל'ת מ' כבוד כ'ס' : מנפ'ת פ'ס' א'ר'כ'ל'ת :
וקי' : משע'ת כמ'מח'ת ו'טור'ת וד'ק וקי'ר וד'ק פ'רו'ל ד' מ'נפ'ת וספרות'ת ופ'ין [ומל'מל'
פ'ז דיו'ר הלכ'ס ג' : ולכ'ת דר'ת סככ'ות וספרות'ת מ'מח'ת דבר תור'ס [כ'ס' בילקוט ולס'ס'ח
ד'ר'ת פ'י' כ'נפ' קי'ר ו'ר'כ'ס א'לס כמנפ' שרן : כ'י'ת מנפ'ת מ'י'ן : דלמ'ק'ן דבר שטח'ת
מ'מח'ת פ'י' ביר'מ'ת א' דר'ת מ'ז'ת מ'מח'ת ו'כ'ל' שבעות ו' : יט' : מ'ל'ק' ע'ל'א' : ד' ח'ן י'ל
א'ל'ל כנ'ל'ת ע'ל'מ'ת קר'כ'ת שטח'ת מ'כ'ר'ה פ'י' כש'ק'ן מ'כ'ר'ן עמ'ס ו'ר' : וד'ר'ת פ'י' י'ס ק'א'
ע'ל'ל כמ'מח'ת ס'טור לשטח'ת כ'י' ח'ס'ס' : ד' יד'ו' : ש'ס ס'טור מ'מח'ת כמ'כ'ר' כ'ל'מ'ת לק'מן ס'ר
שטח'ת מ'מח'ת כ' ביר'מ'ת א' ו'גמ' : מ'מח'ת י'ז' : ו'כ'ר'ת ו'ר'ת : א'ר'ד'ת' : שטח'ת כמ'מח'ת ט'ו' : כ'ס'
ס'ר'ל'ס מ'מח'ת ו'ס'ט ו'ס'ט ו'ס'ט ו'ס'ט ו'ס'ט ו'ס'ט : ו'ר'ת כ'ל כגון י'ק' פ'ר'ל'ס כ'ל'ל'ס כמ'כ'ר' כגון ד'ר'ת
ע'ל'ל ש'ס כ'ס' כ'ר' ב'ר'ן מ'מח'ת א' ב'ר'ן מ'ב' : מ'מח'ת : פ'טור'ת : י'מ' כגון שטח'ת שרן כ'ר'ן מ'מח'ת
עכ'כ'ר ונג'פ' כ'ל' : מ'ס'ט ו'פ'י' : ל'מ'ד' מ'י' ע'ר ד'ר'ת א'ס כ'ר'ן א'י'מ'ח א'ב כנ'ל'ס מ'מח'ת כ'ר'ן
ע'ס שרן עור'ת ו'ל'ל כ'פ'ין שרן מ'מח'ת ו'ר'ת א'י'מ'ח : שרן טמ'ח שטח'ת ס'טור טמ'ח ס'טור

שיש עממן שבועה מאראן שיש עממן שבועה ואל יכחו אראן
רצח שאין עממן שבועה אראן סומא יכחו שהן אראן ויש עממן
שבועה ואינו מדבר בתביעת מסן :⁹ דנין אזאים שיש עממן שבועה
ואין עממן כהן * מאראן שיש עממן שבועה ואין עממן כהן ואל
יכחו איי רצח שאין עממן שבועה ואל יכחו איי דסומא שאף
ע"פ שיש עממן שבועה יש עממן כהן :

פרק יא רבי יוסי הנגלי אומר מה ת"ל הוא עד או ראה או ידע
אם לא יגיד ונשא עונו * לא אמרתי אלא בעדות שאפשר
לה להתקיים בראייה ושלא בידעיה בידעיה ושלא בראייה ואי זו
זו תביעת סמון * רבי עקיבא אומר מאלה יש מאלה חייב ויש
מאלה פטור : ב בדבר שהוא של סמון חייב ובדבר שאינו של
סמון פטור * רבי שמעון אומר חייב כאן וחייב בפקדון סת בפקדון
אינו מדבר אלא בתביעת סמון אף כאן לא ידבר אלא בתביעת
סמון : ג ועוד ק"ו ומה אם הפקדון שעשה בו נשים כאנשים
קרובים כרחוקים פסולין כבשרין וחייב על כל אחת ואחת בפני בית
דין ושלא בפני בית דין אינו מדבר אלא בתביעת סמון כאן שלא
עשה בו נשים כאנשים קרובים כרחוקים פסולים כבשרים ולא חייב
אלא אחת בפני ב"ד אינו דין שלא ידבר אלא בתביעת סמון * לא
אם אמרת בפקדון שלא עשה בו את המושבע כנשבע ואת המזיד
כשונג * תאמר כאן שעשה בו את המושבע כנשבע ואת המזיד
כשונג * הואיל ועשה בו את המושבע כנשבע ואת המזיד כשונג
יידבר בתביעת סמון ושלא בתביעת סמון תלמוד לומר כאן נפש
כי תחטא ולחלן נאמר נפש כי תחטא מה נפש כי תחטא אמור להלן
אינו מדבר אלא בתביעת סמון * אף נפש כי תחטא האמור כאן
לא ידבר אלא בתביעת סמון : ד משביעני עליכם אם לא תבאו
ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי זו
תביעת סמון * יכול יהו חייבין תלמוד לומר נפש כי תחטא נפש
כי תחטא לגזירה שוה מה נפש כי תחטא אמור להלן תובע סמון ויש
לו * אף נפש כי תחטא אמור כאן תובע סמון ויש לו : ה השביע
עליהם חמשה פעמים חוץ לבית דין ובאו לפני ב"ד והידו יכול יהו
חייבין * תלמוד לומר והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא
עונו * לא אמרתי אלא במקום שאין מגיד שיתחייב זה כסמונו
ואי זה זה זה בית דין : ו מכאן אמרו השביעין בחוץ וכפרו ובאו
לבית דין והודו פטורים בחוץ והודו ובאו לבית דין וכפרו חייבין *
השביע עליהם חמשה פעמים חוץ לבית דין ובאו לב"ד והודו פטורים
כפרו חייבין על כל אחת ואחת * א"ר שמעון מה המעם מפני שהן
יכולין לחזור ולהודות : ז כפרו שניהן כאחד שניהן חייבין זה אחר זה
הראשון

דמים בחוץ מה דמין אמורין בפנים אם חיסר אחת מן המתנות לא כפר. אף דמים אמורים בחוץ אם חיסר אחת מן המתנות לא כפר: וְ נראה למי חוסה דנין דמין שבחוץ מדמין שבחוץ ואל יזכיהו הפנימיים שהן בפנים או כלך לך לדרך הוּו דנין דם חסאת על הקרנות מדם חסאת על הקרנות. ואל יזכיהו התחתונים שאין דם חסאת על הקרנות. ת"ל וכפר עליו אף על פי שלא נתן אלא שלש וכפר עליו אף על פי שלא נתן אלא שנים וכפר עליו אף על פי שלא נתן אלא אחת:

פרשה ח אילו אמר ושמעה יכול האומר לחבירו גלך ונעבוד עבדים יהא חייב * הן אם האומר אינו חייב השומע חייב * זה יוכיח שהאומר אינו חייב והשומע חייב: **ב** אף אתה אל תתמה על האומר לחבירו גלך נעבוד ע"ז שאע"פ שהוא אינו חייב השומע חייב * ת"ל ושמעה קול אלה ואין אלה אלא שבועה וכן הוא אומר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה * אין לי אלא שבועה שיש עמה אלה מנין לעשות שבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה ת"ל ושמעה אלה ושמעה קול לעשות שבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה: **ג** רבי עקיבא אומר אין לי אלא מפי עצמו מיד מנין מפי עצמו שונג מפי אחרים מיד מפי אחרים שונג תלמוד לומר והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו לרבות את כולן: **ד** שלח להן ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם אם יודעין אתם לו עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבים תלמוד לומר ושמעה קול אלה והוא עד * עד שישמע מפי התובע: **ה** אמר לשנים משביעני עליכם איש פלוני ופלוני אם יודעין אתם לו עדות שתבואו ותעידוניהן שיודעין לו עדות עד מפי עד או שחיה אחד מהן קרוב או פסול יכול יהו חייבין * תלמוד לומר ושמעה קול אלה והוא עד בזמן שהן כשרים לעדות לא בזמן שהן פסולים מן העדות: **ו** עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם אם יודעים אתם לו עדות שתבואו ותעידוניהן יכול יהו חייבין * תלמוד לומר ושמעה קול אלה והוא עד שיהא מתבין להן: **ז** משביעני אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוניהן יכול יהו חייבין * תלמוד לומר ושמעה קול אלה והוא עד בזמן שקדמה עדת לשבועה לא בזמן שקדמה שבועה לעדות: **ח** ומנין שאינו מדבר אלא בתביעת ממון אמר רבי אליעזר נאמר כאן ואין נאמר ואין בפקדון מה ואין אמורים בפקדון אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף ואין אמורים כאן לא ידבר אלא בתביעת ממון * ואין דרדצה יוכיחו שהן ואין מדבר בתביעת ממון: **ט** דנין ואין

הגדרות

וְלֹא דִבֶּה פִּירוּשׁוֹ שֶׁהָאֲדָמָה מַעֲמֹה אִינִי וְיָדַע לִי עֲדוּת אִין חֵיב הַשְׁמָעָה חֵיב : ב' וְזֶה אֵלֶּה :
 ה' הַחֲסִידִים כֻּלָּם בְּאֵן גַּמ' שְׁבוּעוֹת לִיב' לִי' וְעַיִן : אֵין לִי אֵלֶּה אֵלֶּה שִׁישׁ עֲמֵה שְׁבוּעָה מִן
 לְשֵׁנֵי אֵלֶּה שֶׁאֵין עֲמֵה שְׁבוּעָה כֹּאֲלֵה שֶׁ עֲמֵה שְׁבוּעָה לִיב' בִּלְחֻקָּהּ וְע' בְּגַמ' שְׁבוּעוֹת לִי' :
 וּבְחִידוֹהֵי הַרְשִׁיבִים שֶׁ פִּל' וְשִׁמְעָה אֵלֶּה וְשִׁמְעָה קוֹל : פ' וְיִשְׁלַח מִי שְׁבוּעוֹת הַעֲדוּת
 דְּרִשְׁתִּים שְׁקוּלִים : ג' אֵין לִי אֵלֶּה מִפִּי עֲמֹה מוֹדִי : ד' לְיִשְׁרָאֵל מִשְׁבוּעַת הַקְּרוֹן וְהַסֵּם מוֹדִי הוּא :
 מִן מִפִּי עֲמֹה שׁוּבֵה מִן אֲחֵרִים מוֹדִי : פ' גֵּם מִפִּי אֲחֵרִים אֵין לִי אֵלֶּה מוֹדִי : ז' מִפִּי אֲחֵרִים
 שׁוּבֵה מִן : ו' הֵן מִן אֲחֵרִים הַחֵסֵד מִן מִפִּי עֲמֹה דְּבִשְׁלֵשׁ דָּם מִפִּי אֲחֵרִים אֵין לִי
 בְּחִידוֹר יוֹן הוּא : ח' הֵן בְּגִמְרוֹהֵם וּבְרִשְׁתִּים שֶׁ מַסְלִכוֹת שְׁבוּעוֹת : ט' וְשֶׁס' :
 י' עַד בְּחִידֵהוּ ל' שֶׁבְּכָרִי יִבֵּה הַכֵּל בְּגִמְרוֹהֵם שְׁבוּעוֹת פֶּקֶדֶן לִי : לִיב' לִי : וְעַיִן וּבִירוּשָׁלַיִם שֶׁ :
 נִחְמָה כֻּלָּם חֲלוּצִין וְכ' : יא וְהֵן אִין דִּיב' : דְּקִיָּקוֹן אֵין בִּשְׁמִיעוּת : יב בְּגוֹל אִין עֵשֶׂה אֵת
 עֲמִיתִי : יג וְהֵן אֵין בְּחִידֵהם הַכֵּסֶף אֵין שְׁלֵחַ עֲלֵיו בְּחִידֵהם : יד שֶׁסֶּה אִין עֲבֵר עֲלֵיו רֹחַ קִהְלָה אִין
 אֵין אֲחֵר תַּעֲבִיר עֲלֵיו : טו אֲחִין דְּסוּטֵה יוֹכִימֵה אֵין חֲלוּצִין כִּלְכִּל : יז דִּקֵּן אֲחִין כִּי' :
 ו' וְהֵן יוֹכִימֵה אֲחִין רֹחַהּ כִּי' : יח וְהֵן יוֹכִימֵה אֲחִין דְּסוּטֵה כִּלְכִּל :

[illegible]

פרשת חאק כי אם האומר איני חייב פי' הקרבן אשרי דמיוני בשלם חמך כן אובלת
 כן מעיבה פי' ופירושו תמחה דל"כ מחו' לחמין אף האומר איני חייב
 למה לי קרף כל למעט פי' אם איצטרך למעט דמיוני היכי אובלת האשמוע
 איני חייב ובר"מ פי' אם האומר איני חייב קרבן על גבתי לאלה העושה מעשה דריליטע
 מע"א דכתיב ביה תורה אחת ויחיה לכם לעושה בשגגה וקמסית והדיחין און עושין מעשה
 וכן פי' סו"ת רענן וזו היה דמלה למש' מתקמלה דלוי' ס"ל לכושרות כהנים כסברת רמ"א
 בחזק' ר"י דלון הסתם חלל בחכמה וסתי' חמס' חולל בנפול כל הפוסקים כן יומחה
 משמע דלכמה דהולכתא חייב בחכמה בדברים בלבד ובכ"י כס' ויחיה לכו"ל חמין ס' פי"א
 רמ"א כל קטן רק דאורחא ודמלתא קן הוא סולל כלכסח חייב בדבר בלבד אשר לזאת דמלה לי
 למש' דגרסת' סליקטא אכאונס יכול האומר לתבירון קן עבד ע"א וכו' אף חתם אל תתחם
 האומר לתבירון קן עבד ע"א וכו' וכו' דהא דמסיתא איני חייב רק בשמעתא עמזו גם כן לעבדה
 זו חלל בחומר קן עבד וכו' אינו רוצה לעבד לא מחשבי תבירה וכעון זה חמין בחסית
 לעמזו כסאדורין ס"ל: דעתידי חמין מ"ש איני חייב ויבגס דהסם פי' שהוא יכא חלוקי
 על כל זה גם כן בחזק' אל חמי לחמשובי תבירה קן לטון חמרי"ם ס"ל מע"א וכלל הש"ס
 והפוסקים חלק ואעבדו נלך ונעבדו חלל בחומר קן עבד הוא פטור והאסת' גם כן פטור
 ולא חמי לחמשובי תבירה ולס' ס"ל דל' יס' פטור רק מיתחב' חלל חייב קרבן לס' חס
 חלל חמי האומר איני חייב רמון דלל חלל חמיב האומר וכיון דבדבירי האומר לא חתעבד
 מעשה דל' פטור האסת' יהי' חייב ודבר זה נראה ברור דבדמור קן ועבדו חלל מיתחב'
 חסית והסד' כהנל' לעמזו כהנל' ונעבדה וכו' ואמין חסית לעמזו דגם חלל נעבד הוא
 חסית פס"ל וימחט' פס"ל אף שדמית' הסמ"ג לטון ח"ל כיצור האומר לתבירון
 נלך ונעבד קן ועבד ועס' בדיבורי משה"ל עכ"ל דמלה ברור שס"ל הוא כי גם בספרי ס' מ'
 קרף איחא נלך ונעבד חלק ואעבד וכו"ל גם בסמ"ג שוב אמר האסת' דמיוני כסבר
 דמין שלמה על סאדורין ר' ס"ל היכי כסס נלחן קדמון כמו שכתבתי ותל'
 ברור הוא וצ"ע! פירוש זה שכתבתי ויחיה כס' שפשיטי על ה"ל דלמלת' חתם
 קרף למעט' כסאדור חלק ואעבדו נלך ונעבדי ראש"י ליחב גם פירוש בעל הדיקון אה"ן
 דהס' כסא' חמין בחדר חלק חלל דמיוני כסאדור נלך ונעבדי פירשו' ונל' חלל כסאדור
 וכו' כן שות' דל"כ חייב מיתחב' כס' בחדר חלק חלל חמין חלק על דבר שזווה כרת' לא
 על דבר שזווה מיתחב' כ"ז ולס' לא צריך קרף למעט' קן הוא דמלת' להיכא דהאדמיוני הוא
 קן קמט כגון שחמך קן ועבדו אי' לא חמך קן שות' לס' צריך למעט' דלל חמין דהאדמיוני
 חמין כס"ג: זה ויחיה שסאדור איני חייב וקשה מה כסאדור לא עשה עבירה כלל

וַיִּקְרָא אֶם־סֵפֶרָא דְּבִיורָא דְּחֻבָּה פִּרְשְׁתָּא ז

יהו כולן נשפכין על היסוד : תלמוד לומר ואת כל דמו ישפוך
הא כיצד הוא נשפך על היסוד והן נשפכין לאמה : ׀ רבי אליעזר
ברבי שמעון אומר ומגן אפילו לא נתן אלא מאחד מהן מתן
ארבע יהו כולן נשפכין על היסוד תלמוד לומר ואת דמו ישפוך
הא כיצד הוא נשפך על היסוד והן נשפכין לאמה : ׀ ואת
כל חלבה יסד כאשר הומר חלב מעל זבח השלמים : מה פרש
בזבח השלמים חלב תותב וקרום נקלף ושתי כליות ויוהרת
אף כאן חלב תותב וקרום נקלף ושתי כליות ויוהרת : ׀ וכפר
עליו שתהא כפרה לשמו שלא יכפר לשנים כאחת שיהא כהן
מכפר על ידי עצמו ונסלח אין משיירין לו ליום הכפורים : או יוכל

אף על פי שישב ולא הביא תלמוד לומר לו : אם כבש יבא קרבנו לחטאת רבי שמעון אומר כבשים קודמין לעזים בכל מקום יכול מפני שהן מוכחרין מהן תלמוד לומר אם כבש יבא קרבנו לחטאת תלמוד ששניהם שקולים : תורין קודמין לבני יונה בכל מקום יכול מפני שהן מוכחרין מהן תלמוד לומר וכן יתה או תור לחטאת תלמוד ששניהן שקולין האב קודם לאם בכל מקום יכול מפני שכבוד האב עודף על כבוד האם תלמוד לומר איש אמו ואביו תיראו תלמוד ששניהן שקולין אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו : **פרק יא** מה תלמוד לומר יבא יבא מנין אתה אומר המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך

נמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנן שיביא אי זו סהן
שירצה תלמוד לומר יביא יביא * יכול יביא שתיהן תלמוד לומר
יביאנה * אחת הוא מביא אינו מביא שתיים : **ב** יכול לא
יביא שתיהן על שני חמאים אבל יביא שתיהן על חמא אחד * ת"ל
יביאנה אחת הוא מביא אינו מביא שתיים : **ג** וסמך ידו על ראש
החמאת לרבות חמאת נזיר וחמאת מצורע וחמאת מטמא מקדש
לסמיכה ושחט אותה לחמאת שתהא שחיטתה לשם חמאת ולקח
הכתן מדם החמאת שיהא קיבול דמה לשם חמאת וכפר עליו הכהן
מחמאתו שתהא כפרה לשם חמאת * מכאן אמרו שחט שלא
לשמה קיבל שלא לשמה חילץ שלא לשמה זרק שלא לשמה פסול :
ד ואת כל חלבה יסיר כאשר הזמר חלב הכשב מזבח השלמים ומה
פרש בכשב זבח השלמים חלב תותב וקרום נקלף ושתי כליות
ויותרת והאליה אף כאן חלב תותב וקרום נקלף ושתי כליות ויותרת
ואליה : **ה** וכפר עליו וכפר עליו וכפר עליו מה ת"ל מפני הדין
שיכול נאמרו דמים למטן ונאמרו דמים למעלן מה דמין אמורין
למטן אם נתנן מתנה אחת כפר אף דמין אמורין למעלן אם נתנו
מתנה אחת כפר : **ו** או כלך לדרך הזו נאמרו דמים בפנים ונאמרו

דמים

חייב התולה בבית דין פטור: **ב** בעשותה אחת העושה כולה
לא העושה מקצתה כיצד שנים אוחזים במלנו ולגוים בפרס
ושוכטים בקולטוס וכותבין בקנה והוציאורו לרשות הרבים. יכול
יהו חייבין תלמוד לומר בעשותה אחת. העושה כולה ולא העושה
מקצתה: **י** בעיגול של דבילה והוציאורו לרשות הרבים בקורה
והוציאורו לרשות הרבים רבי יהודה אומר אם אין אחד יכול
להוציא והוציאורו שנים חייבין רבי שמעון אומר אף על פי שאין
אחד מהן יכול להוציא והוציאורו שנים פטורין תלמוד לומר
בעשותה אחת. יחיד שעשה חייב שנים שלשה שעשו יהו
פטורין: **יא** מצות ה' לא מצות חמלך לא מצות בית דין
מצות האמורות במשיח ובעדה ובנשיא הן מצות האמורות
כאן ממצות ה' לא כל מצות ה'. פרט לשמיעת הקול ולכינוי
שפתים ולטומאת מקדש וקדשיו. אשר לא תעשנה ואשם מלמד
שהוא מכיא אשם תלוי:

פרק י או הודע אליו לא שיאמרו לו אחרים או יכול אף על פי שאינו מכחיש • תלמוד לומר או הודע אליו חטאתו וחבאי: **ב** והביא את קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה מנין שתבא בת שנתה ודין הוא זה מביא חטאת ומצורע מביא חטאת מה חטאת מצורע בת שנתה אף זו בת שנתה • לא אם אמרת בחטאת מצורע שהיא מעונה נסכים תאמר בזו שאינה מעונה נסכים • חטאת נזיר תוכיח שאין מעונה נסכים ובאה בת שנתה • לא אם אמרת בחטאת נזיר שיש עמה דמים אחרים תאמר בזו שאין עמה דמים אחרים חטאת עכו"ם תוכיח • שאין עמה דמים אחרים ובאה בת שנתה • לא אם אמרת בחטאת עכו"ם שהיא קבועה חטאת בזו שאינה קבועה • החיל ואינה קבועה לא תבא בת שנתה • תלמוד לומר תורה אחת יהיה לכם לעושה בשנתה הרי כל העושה בשנתה כעכו"ם מה חטאת עכו"ם באה בת שנתה אף זו באה בת שנתה או מה חטאת עכו"ם בשעירה אף זו בשעירה • כשהוא אומר יהיה לרבות שעירי רגלים לכם לרבות שעירי עכו"ם לעושה לרבות שעיר נשיא: **ג** וספק את ידו על ראש החטאת לרבות חטאת עכו"ם לסמיכה ושחט את החטאת במקום חעולה שלא תהא שחיטתה אלא בצפון במקום חעולה ולקח שלא ידא קיבול דמה אלא בצפון מיכן אמרו שחט בצפון וקיבל בדרום בדרום וקיבל בצפון פסול עד שישחוט בצפון ויקבל בצפון: **ד** ואת כל דמה ישפוך ולמעלן הוא אומר ואתדמו ישפוך מיכן אמרו חטאת שקיבל דמה בארבעה כוסות נתן מזה אחת ומזה אחת ומזה אחת מנין שחלן נשפכין על היסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך: **ה** יכול אפי' לא נתן אלא מאחת מהן מתן ארבע

הנהגת מהרי"ד

דאזיגער זאך איז דאס וואס מ'האט געזאגט דאס וואס מ'האט געזאגט דאס וואס מ'האט געזאגט
 על דבר אדוני' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וואס מ'האט געזאגט דאס וואס מ'האט געזאגט
 מיין און דאס וואס מ'האט געזאגט דאס וואס מ'האט געזאגט דאס וואס מ'האט געזאגט
 אריינגען אין דאס וואס מ'האט געזאגט דאס וואס מ'האט געזאגט דאס וואס מ'האט געזאגט
 כ"ו כול שנה ד"ה סתתקתא ד' ספרו הכבוד איז מ'זן :

פרק יא הובאה בנתיבות י' י"א : וסם אחתה ת"ל לו הובע חלו מ"מ וסם גס'טל
 ר"ש פרק ז' : שם עמוד דמים אחריה' : פולק וטלמים וכן בנחלתם חמרת מביא
 עמה חסות וסולק : הובא רשען עמוד וטלם מביאן עטרה עטרה' בןן נשטום מביא' פר
 ונשע' מביא' עטרי זמ' רשען וקקרבן חסרן וזבחת' אחת' מביא' עטלן יטול' לכביח הכבד :
 בשעירה אף ו' עטרה' : מ"ל חבל הובא' עטרה' עטרי חין' צירן לכיות וירקא' בן' שטע' י' ר"ת ח"ר'
 והובא' בנחמ' פ"ח' מ"ה' מנעס' הקטנה' דין' י"א : ש"ל תכח' עטרה' חלל' נטלן'
 כ"ו' ש"ל יבא' קיבול' ח"ה' חלל' נטלן' מנעס' : מ"ה' מנעס' הקטנה' כלכב' ב' :
 ד' ה' ו' הוב' בעמרה' יומא' ג"ו' ובחס' ל"ז' : וסבא' בנחמ' ג"ב' מ"ה' פסולי' המזרחקין' דין'
 כ"ח' כתב' : ז' ח' הוב' לעיל' מר' מ' ברייתא' ח' ה' ע"ס' וכל' עמנא' קדוש' וקלף' :
 מ' י' הובא' בנאף' כיתות' ופסעס' ל"ז' : מלחל' עטרי' קולק' ע"י' טורי' אכן' חגיגה' י"ב :
 וסבא' בידי' ס"י' ר"ת' סעף' י"ד :

פרק יא א מה תל יצא יוצא • פי' דכתיב בשמיים ויסעו ולא דריך למיכתב טו
בשמים יצא דל' ויבאכך ויתר מ"ט ה"א דיוק דמצינ' יוצא פס ט' פל ט'
יציגהו וסוד דרש טעם דמצינ' ויבאכך ולא כח' קודם יצא וכן פשטם דמצינ'הו
והדמי' ובגמ' פסורה ט"ז וע"פ וברמב"ם פי' מ"ט פסולי הכהוועקס דין ג' : ב' אכל יצא
מזבחין על המזבח אחר : פי' שכלם שני כעשים חלב וקרח טעם אחד פסול מזבחין אחד
ע"ה לעיל מדרש' ה' ברייתא ה' : (א) שמכאן נעשה כפר' כ"י : יסאח קיבוץ דמס' כ"י : ובמים ה'
ע"ס פסול' דל' ויורק ורמב"ם רמב"ם מ"ט פסולי הכהוועקס : ד' דלמס ויורק כ"ל דל' וכל
בכסוף וע' מדק' י' סלכס' ו' רק כחא נל לה סוף אליס : ה' וכפר כ"י : פי' ג' פסחים
פסול ויצא דמזבח' וישיבית יידי' ובכנסת יחד וכל ז' כחא בגמ' פסחין ד' :
ובמים יצא : ומה דיוק סחיטתו סבור לחד' שמעכב' והלא דין טוח פשוט שמעכב' ולמס
דריך רח' לז' כ"י : פי' בכנסת כ"י' לא כוונ' כדלעיל מדק' ה' ברייתא ה' :

[illegible]

כא

חייב

פרישתא ז נפש כי תחטא אחת תחטא בעשותה תחטא תרי
אלו מיעוטים העושה על פי עצמו חייב ולא

הנהגות

מהרי"ד

6

פרשתא ז א סוכה בשנת ג' ע"ב ובהודיע ב' ע"ב וקדם דבבל מקום חזן מיעוט חסר
מיעוט חסר ליהודים כינו דווקא כיחל דלא חזינו מה למעט חסר כיחל
ולחזק מה למעט מחמתו חסר' רח"ל ריש סוכות ובאר שבע חסר וחוס' חס :

7

וַיִּקְרָא אֶסְפֵּרָא דְבוּרָא דְחֻבָּה פִּרְשְׁתָּא ו

יכול יהו שחט בצבור • אמרת לאו • תלמוד סתומות מספורשות
מה מפורשות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמחו בעליה
ביחיד דברים אמורים ולא בצבור • אף שכיפרו בעלים ושעברה שנתה
ביחיד דברים אמורים ולא בצבור • וישחט אותו במקום אשר ישחט
העולה היכן עולה נשחטת בצפון אף זה בצפון • וכי מיכאן אני
למד • והלא כבר נאמר במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת
לפני ה' • ולמה יצא מעתה לקובעו שאם לא נשחט בצפון פסול •
פא אתה האומר לכך יצא או לא יצא אלא ללמד שאין טעון
צפון • ת"ל במקום אשר ישחט • אין לי אלא זו בלבד מניין
לרבות כל חטאות ת"ל ושחט את החטאת במקום אשר ישחט את
העולה לרבות כל החטאות שלא תהא שחיטתה אלא בצפון •
פרק ח או אינו מביא אלא כיוצא בזה • מה זה מיוחד חטאת
זכר קבוע מכפר ובא מן הצאן • ובא על חטא ידוע
אף אני איני מרכה אלא את כיוצא בו ואת מה אני מרכה את
שעירי עבודה זרה שהם חטאת זכרים קבועים ומכפרים ובאים מן
הצאן • ובאים על חטא ידוע • או פרים הנשרפים שהן חטאת
זכרים קבועין מכפרין ובאין על חטא ידוע אבל אינן באין מן הצאן
או שעירי רגלים שהן חטאת זכרים קבועין מכפרים ובאין מן הצאן
אבל אינן באין על חטא ידוע שקול הוא שיבאו כולן • **ב** וכשהוא
אומר תשחט לרבות חטאת עבודה זרה שהיא חטאת קבועה
מכפרת ובאה מן הצאן ובאה על חטא ידוע אבל אינה באה זכר או
שעיר יום הכפורים שהוא חטאת • זכר קבוע מכפר ובא מן הצאן
אבל אינו בא על חטא ידוע שקול הוא שיבואו שתיהן • **ג** כשהוא
אומר תשחט לרבות חטאת מטמא מקדש שהיא חטאת מכפרת ובאה
מן הצאן ובא על חטא ידוע • אבל אינה באה זכר ואינה באה קבועה
או חטאת נזיר שהיא חטאת קבועה ומכפרת ובאה מן הצאן אבל
אינה באה זכר ואינה באה על חטא ידוע שקול הוא שיבואו
שניהם כשהוא אומר תשחט לרבות חטאת מצורע שאינה חטאת
קבוע אלא מכפרת • **ד** אחר שריכינו דברים שהן כיוצא בו ודברים
שאינן כיוצא בו ולמה יצאת מעתה לקובעו שאם לא נשחט בצפון
פסול • **ה** יכול זה בלבד אם לא נשחט בצפון היא פסול •
אבל כל שאר חטאות מצוה לשחטם בצפון ואם לא נשחטו בצפון
יהיו כשירות • ת"ל ושחט את החטאת במקום העולה בנין אב
לכל חטאות שאם לא נשחטו בצפון יהיה פסולות • **ו** חטאת
שיהו כל מעשיו לשום חטאת • [הוא] פרט לששחטו שלא לשמו •
פרק ט באצבעו ולקח שיקבל בימין באצבעו ונתן
שיתן בימין • אמר רבי שמעון וכי נאמר בו
יד חואיל ולא נאמר בו יד קיבל בשמאל כשר ונתן על
קרנות מזבח העולה ולא על קרנות מזבח הפנימי • והלא דין
הוא משיח מוצא מכלל יחיד ונשיא מכלל יחיד • מה משיח דם
חטאתו נכנס לפניו אף נשיא דם חטאתו נכנס לפניו •
תלמוד

הגהות מדריד

[illegible][illegible]

פרשתא ו והביא אף לאחר יום הכפורים • קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואין יוצא בקרבן אביו • יכול לא יצא בקרבן אביו שהפריש מן הקלה לחמורה • וכן החמורה לקלה • אבל יוצא בקרבן אביו שהפריש מן הקלה לקלה • וכן החמורה לחמורה ת"ל קרבנו • בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו • יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש מן הקלה לחמורה • וכן החמורה לקלה • וכן החמורה לקלה • שכן אין מנלח על בהמת נזירות אביו • אבל יוצא בקרבן אביו במעות שהפריש מן הקלה לחמורה וכן החמורה לקלה וכן הקלה לקלה וכן החמורה לחמורה • שכן הוא מנלח על מעות אביו בזמן שהם סתומים ולא בזמן שהם מפורשים תלמוד לומר קרבנו • בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו • יכול לא יצא בקרבן אביו אבל יוצא בקרבן עצמו ת"ל על חטאתו • עד שיהא קרבנו לשם חטאתו • יכול לא יצא בקרבן עצמו בבהמה שהפריש מן הקלה לחמורה וכן החמורה לקלה וכן הקלה לקלה וכן החמורה לחמורה שכן אם הפריש בהמה לחלב וחביא לדם • לדם וחביא לחלב • הרי זה לא מעל ולא כיפר • אבל יוצא בקרבן עצמו במעות שהפריש מן הקלה לחמורה וכן החמורה לקלה וכן החמורה לחמורה וכן הקלה לקלה שכן אם הפריש לחלב וחביא לדם לדם וחביא • לחלב הרי זה מעל וכיפר • ת"ל קרבנו על חטאתו • עד שיהא קרבנו לשום חטאתו • שעיור ולא שעירה עוים ולא חילופים והלא דין הוא ומה אם [היחיד שלא שוח] [קרבנו] על כל המצות לקרבן יום הכפורים שוח [קרבנו] על כל המצות לקרבן מצות יחידית • נשיא ששוח קרבנו על כל המצות לקרבן יום הכפורים • אינו דין שישוח קרבנו לקרבן מצות יחידית • משיח יוכיח ששוח קרבנו לקרבן יום הכפורים ולא שוח קרבנו על כל המצות לקרבן מצות יחידית • ו לא אם אמרת במשיח שאין מביא זה וזה מן הצאן ואמר בנשיא שמביא זה וזה מן הצאן הואיל ומביא זה וזה מן הצאן ישוח קרבנו על כל המצות לקרבן מצות יחידית תלמוד לומר שעיר ולא שעירה עוים ולא חלופים זכר ולא נקבה תמים ולא בעל מוס • וסמך ידו על ראש השעיר לזכות שעיר נחשון לסמיכה דברי רבי יהודה • ר' שמעון אומר לזכות 'שעירי' עבודה זרה לסמיכה שהיה רבי שמעון אומר כל חטאת צבור שדמה נכנס לפנים טעון סמיכה • ונחט אותו ולא תמורתו • כשהוא אומר למטה ושחט אותו ולא חילופה • ולא ולדה • ולא תמורתה • מיכן היה רבי שמעון אומר חמש חטאות הן מיתות • ולד חטאת • ותמורת חטאת • וחטאת שמתו בעליה • ושכיפרו בעליה • ושעברה שנתה • אי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור שאין הצבור מביאים נקיבה ואין תמורת חטאת בצבור שאין הצבור ממירין ולא חטאת שמתו בעליה שאין צבור סתים שיכפרו בעליה ושעברה שנתה

[illegible]

ללא נויר הוי. ופפד דגדרים [וּסַם צירושלי פ' ב' נוירין] צירושלי קאמר
תנאי בניירות ואין תנאי צשכעות וכו' וצתוספתא דטהרות פרק א' פ' הטועל. מביא
אדם קרבן על עצמו. פי' יעשה כמו שצדקה לעצמו. כיצד תמרו לו דגרת. והוא אומר
תנאי הי' צלבי שומעין לו אמרו לו דגרת. והוא אומר אל דגרתיו ומשהצדקה אמר תנאי
הוי צלבי איז שומעין לו. מביא שומעין לו.

והתורה והוא אומר לא חטאתי אמר ר"ש אם אמר מזיד אני פטור: **ד** רבי מאיר אומר אם אמר מתחילה מזיד אני שומעים לו: אבל אם היה דן עמהם כל היום ולבסוף אמר מזיד אני אין שומעים לו: **ה** כיוצא בו אמר ר' מאיר אמרו לו נזיר אתה ואמר תנאי היה בלבי שומעים לו: אבל אם היה מינען כל היום ובאחרונה אמר תנאי היה בלבי אין שומעים לו: **ו** אשר חטא בכה מה תלמוד לומר מניין אתה אומר אשתו נידה ואחותו עמו בבית שנג באחת מהן ואין יודע באיזו מהם שנג: שבת יום הכפורים ועשה מלאכה בין השמשות באחד מהם ואין ידוע באיזה מהם עשה: חלב ונותר: לפניו ואכל אחד מהם ואין ידוע איזהו מהם אכל: ר' אליעזר מחייב חטאת: ור' יהושע פומר: **ז** אמר לו רבי אליעזר מה נפשך אשתו נידה בעל חייב אחותו בעל חייב: שבת חילל חייב: יום הכפורים חילל חייב: חלב אכל חייב: נותר אכל חייב: אמר לו רבי יהושע אשר חטא בה לימד שאין חייב עד שתתורע לו חטאתו: **ח** אמר ר' יוסי לא נחלקו על העושה מלאכות שפטור שאני אומר מקצתה עשה חיום מקצתה עשה למחר: על מה נחלקו על העושה בתוך היום שאין יודע אם בשבת עשה אם ביום הכפורים עשה: או על העושה מלאכה ואין יודע מעין איזו מלאכה עשה: ר' אליעזר מחייב חטאת ר' יהושע פומר א"ר יהודה פומר חיה רבי יהושע אף משום אשם תלוי: **ט** ר' ישמעאל ור"ש שזורי אומר לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב על מה נחלקו על דבר שהוא משם שני שמות: שר' אליעזר מחייב חטאת: ור' יהושע פומר: ור' יהודה אומר אף על דבר שהוא משום שם אחד היה רבי יהושע פומר: **י** כיצד שתי גשיו נדות ושתי אחיותיו עמו בבית נתכוון לבא על זו ובא על זו תאינים וענבים לפניו נתכוון ללקוט תאינים וליקט ענבים: ענבים וליקט תאינים: שחורות וליקט לבנות: לבנות וליקט שחורות: ר' אליעזר מחייב חטאת: ור' יהושע פומר: תמיה אני אם פומר בה בבי יהושע אם כן למה נאמר אשר חטא בה פרק למתעסק:

וְדַע דְּקַדְתִּי סִימָלָטִים לְאוֹרִים אֲכֻלָּה חֶלֶב וְהָא אֹמֵר לֹא אֲכַלְתִּי פֶטוֹר כִּי רִשָּׁא מִמֵּי טַעמָא מַחֲבִיב רִבְנָן בְּאַחַד וְאִישִׁיתִיק • אִילִימָא מִשּׁוּם דְּמַהֲיָן וְהָא תְּרִי אַע"ג דְּבַעֲלָמָא אִם הִיב מַכְחִישׁ לְהוּ אִיכְהוּ מַהֲיִמְנוּ וְהִבָּא קֹא פֶטְרִי רִבְנָן • אֲלֵא לֹאז מִשׁ דְּאִישִׁיתִיק וְשִׁיתִיקָה כְּהוּדָא דְּמֹא • וְאִ"כ מִזְכָּה דְּמֹא דְּפֶטֶר בְּרִישָׁא וְסִיפָא מִשּׁוּם דְּקֹא מַכְחִישׁ לֹה • וְהִשְׁתָּא וְהִלָּא פִּירְטֹו דְּפֶטוֹר מִטַּעַם דְּמַתְרָן דְּבוּרִיָּה וְלִבָּן אִין לֹאחֲמָן לַעֲדִים אֲכֵל מִטַּעַם הַכְּסָא מִמֶּשׁ וְלֹא הִיב הַדְּבָרִים מִמֶּשׁ • אִין פֶּטְרִי רִבְנָן וְיִ"ל אֲכֵל פִּירְטֹו אֲמָרוּ לֹא שְׂטִים אֲכַלְתִּי חֶלֶב וְהִיא אֹמֵר לֹא אֲכַלְתִּי פֶטוֹר הִיכָא דְּלֹאֵר מוֹדִי הִייתִי לֹא מִזֵּי עָדִים לְחִיבִיבֵי שְׂאִין וְדַעֲנִי אֲמַת כִּי הִיאָךְ יוֹדַעִין שְׂהִיב שׁוּגָא מֵאַחַר שְׂאִין יוֹדַעִים הוּדָא קֶזֶת כְּגוֹן שְׂשִׁיקָה • א"כ וְכֹא מִטַּעַם שְׂאִין עֲדוּתָן בְּדֹאֵי וְתִהְיִי טַעמָא גַּמִּי הִיכָא שְׁלֹא אֲמַר כְּדִידִי מוֹדִי הִייתִי אֲלֵא אֲמַר סַתֵּם לֹא אֲכַלְתִּי דְּמַתְרָן דְּבוּרִיָּה לֹאֵר לֹא אֲכַלְתִּי שׁוּגָא אֲלֵא מוֹדִי • וְאִין עֲדוּתָן וְדֹאֵית וְגַם אִין בְּפִירוּשׁ סְכָרָא לְחִיבִיב וְלֹאֵר חֻזְקוֹ שׁוּגָא שְׂהִיב אִין מִטַּעַם זֶה הִיב לֵנוּ לְחִיבִיב דְּסַתְמָא שׁוּגָא • א"כ אִפִּי הִיב אֹמֵר בְּפִי מוֹדִי הִייתִי • לֹא הִיב לֵנוּ לְחִיבִיבֵינוּ כְּדִי לְפֹטְרוֹ מִקִּרְבָּן שְׂהִיב לֹאֵהִיב לֵנוּ לְהוֹצִיא מִחוּקְתוֹ לְכַתְּמִידוֹ בְּחוּקַת רַעֲע • אֲלֵא וְדֹאֵי אִין דְּמַחֲבִיב רִבְנָן כִּין בְּחַד כִּין בְּחַד • בְּרִי • הִייתִי כְּשִׁיתִיקָה • מִשּׁוּם דְּכֹהוּדָא דְּמֹא וְרַגְלִים לְדָבֵר וּבְגַמְתָּא כִּין (רִיתוֹת י"ב) קַעֲבִי מִאי טַעמִיהוּ דְּרִבְנָן מִשּׁוּם דְּלֹאֵם נִלְחָן עַל עֲצָמוּ וְיֹתֵר מִמֶּחָא אִישׁ אִזּוּ לִלְחָא מִנּוּ דֹּא בְּפִי אֲמַר מוֹדִי הִייתִי פֶטוֹר • כִּי אֲמַר גַּמִּי לֹא אֲכַלְתִּי פֶטוֹר • וְתִימָא מִאי מַסְקָא לִיָּה וְהִלָּא הַטַּעַם הוּא בְּתַתִּי • דֵּמָה אִם יִרְכָּה לֹאֵר מוֹדִי הִייתִי מִשּׁוּם דְּמַתְרָן דְּבוּרִיָּה הוּא • וְיִ"ל דְּקַדְתִּי בְּרִיתִימָא טַעמָא דְּנִלְחָן עַל עֲצָמוּ וְיֹתֵר מִמֶּחָא וְלִבָּן מִסַּתְמָן • הָא אֲמָרוּ לֹא נִוִּיר אֲתָכֶּה וְאַחַר תְּנָהִי הִיב בְּלִבִּי כו' • וְכֵן שְׂנֵי קוֹרִיין יִירוּשְׁלָמִי מַחֲסֵד תְּנָהִי הִיב בְּלִבִּי לְכַשְׁמָא טַעֲמָא וְיִירוּשִׁי מַחֲסֵד • פִּי שְׁלֹא קֶזֶל נִוִּירִימָא אֲלֵא עַל מַנְתָּ שְׁלֹא יִטְמָא וְכַשְׁמָא אֲלֵא מִילְתָּא לְחַסְפָּא

וּכְבוֹד

Digitized by Google

לח: אינו דין שלא יבוא על הקדמות. אם אחרת נחשיה שאינו מביא על שגגת מעשה כיחיד אלא כבוראחו [אורי' ו']. דכתיב ביה לאשמת העם: האחר נכשיל שמיא על שגגת מעשה כיחיד. דכתיב שם ונפש. ונשיא ככלל: ת"ל ונשיא יחטא לכשיחטא והוא נשיא ולא על הקדמות. וא"ת מאחר דמחלי קרא נפיק לן נחלינו מביא חטאת משעבר כדאמרינן בפ' כהן משיח [י' א"כ] כשביד דן שאין נשיא מביא משעבר. כיצד היה יודע שאין מביא על הקדמות? והלא תרומיה נפיק לן מחלי קרא דאשר נשיא יחטא. וי"ל דזה היה סברה פשוטה שאינו מביא משעבר שאין כאן דבר משיחו' לא כשחטא ולא כהכאה. ושפיר הוי ליה למישמע מאשר נשיא יחטא כשהוא נשיא ולא כשהוא הדיוט. אבל הקדמות דהשתא הוא נשיא הו"ו ס"ד דחייב. קמ"ל נס כאלו אשר נשיא יחטא כשיחטא והוא נשיא ולא כשהוא הדיוט: ג' ר' שמעון אומר אם נודע לו עד שלא נתמנה ואח"כ נתמנה חייב אם משנתמנה פטור. נשיא יכול נזירה ת"ל יחטא בשיחטא: ד' ועשה אחת לחייב על כל אחת ואחת כיצד חלב וחלב משם אחד בשני העלמות או משני שמות בהעלם אחד חייב שני המאות חלב ודם בין בהעלם א' בין בשני העלמות חייב המאות: ה' סקילה וסקילה משם אחד בשני העלמות או משני שמות בהעלם אחד חייב שני המאות סקילה ושריפה בין מצות המלך ולא מצות בית דין מצות האמורות במשיח מצות האמורות בעדה הן מצות האמורות כגון ככל מצות ה' ולא כל מצות ה' פרט לשמיעת הקול ולכינוי שפתים ולטומאת מקדש וקדשיו אשר לא תעשינה בשגגה מלמד שמביא על שגגת מעשה ואשם מלמד שמביא אשם תלוי: ו' והלא דין הוא ומה אם היחיד שאין מביא על הודעו זכר מביא אשם תלוי. נשיא שמביא על הודעו זכר אינו דין שיביא אשם תלוי משיח יוכיח שמביא על הודעו זכר ואין מביא אשם תלוי: ז' ואף אתה אל תתמה על הנשיא שאעפ"י שמביא על הודעו זכר לא יביא אשם תלוי ונשיא מלמד שמביא אשם תלוי: ח' דין אחר יחיד מוצא מכלל צבור ונשיא מוצא מכלל צבור מה יחיד מביא אשם תלוי אף נשיא מביא אשם תלוי: ט' או כלך לדרך זו משיח מוצא מכלל צבור ונשיא מוצא מכלל צבור מה משיח אין מביא אשם תלוי אף נשיא לא יביא אשם תלוי: י' נראה למי דומה דנין מי שמביא על שגגת מעשה מביא על שגגת מעשה. ואל יוכיח משיח שאין מביא על שגגת מעשה. או כלך לדרך זו דנים מי שמביא על הודעו זכר. מביא על הודעו זכר. ואל יוכיח יחיד שאין הודעו זכר ת"ל ואשם. מלמד שמביא אשם תלוי:

פרק ז הודע לו ולא שאמרו לו אחרים אין לי אלא שאמרה לו שפחה מניין אפילו אמרה לו אשה. אוציא את שאמרה לו אשה שאין אשה כשירה לעדות מניין אפילו אמרו לו קרובים. אוציא את שאמרו לו קרובים שאין קרובים לעדות מניין אפילו אמרו לו מניין אפילו אמר לו עד אחד אוציא את שאמר לו עד אחד שאין מחייבו אלא שבעה מניין אפי' אמרו לו שנים ת"ל הודע לו ולא שיודיעוהו אחרים: ב' יכול אעפ"י שאינו מכחיש ת"ל או הודע אליו והביא. אביא את שאמרו לו שנים שכן מחייבים אותו מיתה מניין אפי' אמר לו עד אחד אביא את שאמר לו עד אחד שכן מחייבו שבעה. מניין אפילו אמרו לו שנים קרובים אביא את שאמרו לו קרובים שכן כשרים להעיד במקום אחר. מניין אפי' אמרה לו אשה אפי' אמרה לו שפחה ת"ל או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו: ג' אמר ר"מ אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל. אמר לו רבי יהודה היאך אומרים לו עמוד לו. כלומר גם אני איני בא לחייב את שסבור דעתו שלא אכל. ואני יס לנו להאמין יותר לעדים ולדחות את עצמו ואת סברה שלו. וטענה שלך שיכול לפטור

לח: אינו דין שלא יבוא על הקדמות. אם אחרת נחשיה שאינו מביא על שגגת מעשה כיחיד אלא כבוראחו [אורי' ו']. דכתיב ביה לאשמת העם: האחר נכשיל שמיא על שגגת מעשה כיחיד. דכתיב שם ונפש. ונשיא ככלל: ת"ל ונשיא יחטא לכשיחטא והוא נשיא ולא על הקדמות. וא"ת מאחר דמחלי קרא נפיק לן נחלינו מביא חטאת משעבר כדאמרינן בפ' כהן משיח [י' א"כ] כשביד דן שאין נשיא מביא משעבר. כיצד היה יודע שאין מביא על הקדמות? והלא תרומיה נפיק לן מחלי קרא דאשר נשיא יחטא. וי"ל דזה היה סברה פשוטה שאינו מביא משעבר שאין כאן דבר משיחו' לא כשחטא ולא כהכאה. ושפיר הוי ליה למישמע מאשר נשיא יחטא כשהוא נשיא ולא כשהוא הדיוט. אבל הקדמות דהשתא הוא נשיא הו"ו ס"ד דחייב. קמ"ל נס כאלו אשר נשיא יחטא כשיחטא והוא נשיא ולא כשהוא הדיוט: ג' ר' שמעון אומר אם נודע לו עד שלא נתמנה ואח"כ נתמנה חייב אם משנתמנה פטור. נשיא יכול נזירה ת"ל יחטא בשיחטא: ד' ועשה אחת לחייב על כל אחת ואחת כיצד חלב וחלב משם אחד בשני העלמות או משני שמות בהעלם אחד חייב שני המאות חלב ודם בין בהעלם א' בין בשני העלמות חייב המאות: ה' סקילה וסקילה משם אחד בשני העלמות או משני שמות בהעלם אחד חייב שני המאות סקילה ושריפה בין מצות המלך ולא מצות בית דין מצות האמורות במשיח מצות האמורות בעדה הן מצות האמורות כגון ככל מצות ה' ולא כל מצות ה' פרט לשמיעת הקול ולכינוי שפתים ולטומאת מקדש וקדשיו אשר לא תעשינה בשגגה מלמד שמביא על שגגת מעשה ואשם מלמד שמביא אשם תלוי: ו' והלא דין הוא ומה אם היחיד שאין מביא על הודעו זכר מביא אשם תלוי. נשיא שמביא על הודעו זכר אינו דין שיביא אשם תלוי משיח יוכיח שמביא על הודעו זכר ואין מביא אשם תלוי: ז' ואף אתה אל תתמה על הנשיא שאעפ"י שמביא על הודעו זכר לא יביא אשם תלוי ונשיא מלמד שמביא אשם תלוי: ח' דין אחר יחיד מוצא מכלל צבור ונשיא מוצא מכלל צבור מה יחיד מביא אשם תלוי אף נשיא מביא אשם תלוי: ט' או כלך לדרך זו משיח מוצא מכלל צבור ונשיא מוצא מכלל צבור מה משיח אין מביא אשם תלוי אף נשיא לא יביא אשם תלוי: י' נראה למי דומה דנין מי שמביא על שגגת מעשה מביא על שגגת מעשה. ואל יוכיח משיח שאין מביא על שגגת מעשה. או כלך לדרך זו דנים מי שמביא על הודעו זכר. מביא על הודעו זכר. ואל יוכיח יחיד שאין הודעו זכר ת"ל ואשם. מלמד שמביא אשם תלוי:

פרק ז הודע לו ולא שאמרו לו אחרים אין לי אלא שאמרה לו שפחה מניין אפילו אמרה לו אשה. אוציא את שאמרה לו אשה שאין אשה כשירה לעדות מניין אפילו אמרו לו קרובים. אוציא את שאמרו לו קרובים שאין קרובים לעדות מניין אפילו אמרו לו מניין אפילו אמר לו עד אחד אוציא את שאמר לו עד אחד שאין מחייבו אלא שבעה מניין אפי' אמרו לו שנים ת"ל הודע לו ולא שיודיעוהו אחרים: ב' יכול אעפ"י שאינו מכחיש ת"ל או הודע אליו והביא. אביא את שאמרו לו שנים שכן מחייבים אותו מיתה מניין אפי' אמר לו עד אחד אביא את שאמר לו עד אחד שכן מחייבו שבעה. מניין אפילו אמרו לו שנים קרובים אביא את שאמרו לו קרובים שכן כשרים להעיד במקום אחר. מניין אפי' אמרה לו אשה אפי' אמרה לו שפחה ת"ל או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו: ג' אמר ר"מ אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל. אמר לו רבי יהודה היאך אומרים לו עמוד לו. כלומר גם אני איני בא לחייב את שסבור דעתו שלא אכל. ואני יס לנו להאמין יותר לעדים ולדחות את עצמו ואת סברה שלו. וטענה שלך שיכול לפטור

הכשיא חייב בכלן חוץ משמיעת הקול שהחל לא מעיד ולא מעידין אותו: מלמד שהוא מביא אשם תלוי. וכן תנן בהם [אוריית כ"ו]. אשם תלוי יחיד ונשיא חייבין. ואשם תלוי כל על הספק אם עשה עבירה כגון אכל ספק חלב ספק שומן:

הגהות מהר"ד

המלך ומעבד וכו' כשעבר על דבר עזמו יחא חייב: מלמד שמביא אשם תלוי. רמב"ם פ"ו מה' שגגות דין ו': ו' משיח כו' ואין מביא אשם תלוי. רמב"ם שם: י"א יחיד שאין מביא אשם תלוי. ודעו זכר ככלל וכו' בילקוט: **פרק ז** א' הוא רפ"א דכריתות וברמב"ם רפ"א דשגגות וביבמות ד' פ"א ע"ב: ב' אביא את שאמר לו עד אחד שכן מחייבו שבעה מניין אפילו אמרו לו קרובים ככלל ר"ת:

אלה כו' משנה הוריות י' ורמב"ם פ"ו מה' שגגות דין ו': ג' יכול גורם. לעיל סוף פרשתא ח' ועמ"ש פ"ל בגמ' סויות ד' י' וע"ש בגמ' גירסא אחרת: ד' קל וחלב משם אחד בשני העלמות. רמב"ם פ' ו' מה' שגגות חלב ודם כו' חייב שני חטאות ככלל וכן סג' דר"ת וכו' וכו' נמשך בכריתות ר"פ אחריו לו: וכו' בפסיקתא וטעמי וברמב"ם פ"ו מה' שגגות דין ו': ד' סקילה וסקילה משם אחד. כגון טמיעה וטמיעה: משיח שומן. כגון טמיעה וקליטה: ו' פ' לעיל פרשתא ח' בדינא ח' ופרשתא ד' בדינא ח' וי' בית רען כלא כשיחטא סוף

פרשתא ה א אשר נשאל דרש לשון אשרי הדור אם הנשיא שלו מביא חטאת: לרדך לומר מהו הדיוט בתמידי' וכי לרדך לומר משיבתו של הדיוט מהו דכ"ס שהדור חסד בדיוטות שאין בהם גיליות וקרבני ליראת שמים וחרר. ומיירי דכ בספר כסן משיח (כריות י') ולחלן הוא אומר לחטן ולמד ליראס' בתמיה תורה [י'] כתיב בפרשת המלך. והא דתניא דפ' כסן משיח [י"א:] מלכי בית דוד ומלכי ישראל אלו מביאין לעצמן ואילו מביאין. כהם מוקי לה ר' חייא דלא כיימי להדדי: ב שיכול להביא על

האמורות כאן. מכל מצות ה' לא כל מצות ה' פרט לשמיעת הקול ולבטוי שפתים ולמיטאת מקדש וקדשיו. אשר לא תעשנה ואשמו בשם שנפרעים מן היחיד כך נפרעים מן הצבור: יב ידעו שהורו ומעו ולא ידעו מה הורו יכול יהו חייבים ת"ל ונודעה החטאת לא שיוודעו תהומאים: יג אומר חטאו והקריבו חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא חטאו שני יחידין מביאין שלשה מביאין שלשה מביאין שלשה ת"ל הקהל הקהל חייב וכל קהל וקהל חייבין: יד הביצר חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה חטאו מביאין על ידיהן פר שאף אלו שלא חטאו מביאין על ידי החוטאין לכך נאמר הקהל לחייב על כל קהל וקהל דברי ר' יהודה: טז ר"ש אומר ו' שבטים שחטאו מביאין ו' פרים וכ"ד מביאין עליהן פ' שנאמר כאן קהל ולהלן נאמר קהל מה קהל אמור להלן ב"ד אף כאן ב"ד: טז ר"ש אומר חטאו ששה והן רובו או שבעה אע"פ שאין רובו הרי אלו חייבין: פרק ו וסמכו זקני יכול זקנים מן השוק ת"ל זקני עדה אי זקני עדה יכול כל הזקנים שבעה ח"ל העדה מיוחדים שבעה: ז וכמה הן וסמכו שנים זקני שנים אין ב"ד שקול הרי חמשה דברי רבי יהודה. ר"ש אומר וסמכו זקני שנים אין ב"ד שקול הרי שלשה: ח וידעו ידי כל יחיד ויחיד ידיהם על ראש הפר פר מעון סמיכה ואין שעירי ע"ז מעונין סמיכה דברי רבי יהודה. ר"ש אומר פר מעון סמיכה בוקנים אין שעירי ע"ז מעונין סמיכה בוקנים. שר' שמעון אומר כל חטאת צבור שדמה נכנס לפנים מעונה סמיכה: ט ושחט את הפר לפני ה' בצפון נאמר כאן פני פרכת ונאמר להלן פני פרכת מה פני פרכת הקדש אף פני פרכת האמור כאן פני פרכת הקדש: י ועשה כאשר עשה וכפר מה ת"ל לכפול את הזיות וללמד שאם חיסר אחת מן המטות לא עשה כלום. יכול אף מתן שבע שאם חיסר אחת מהן לא עשה כלום שכן מתן שבע מעכבות בכל מקום. ומנין למתן ארבע אם חיסר אחת מהן לא עשה כלום ת"ל וכן יעשה: י ועשה לפר לרבות פר יום הכפורים. כאשר עשה לפר לרבות פר כהן משיח. החטאת לרבות שעירי ע"ז. או יכול שאני מרבה את שעירי רגלים ת"ל לו החטאת. מה ראית לרבות שעירי ע"ז ולחוציא שעירי רגלים. אחר שריבה הכתוב מיעט מרבה אני שעירי ע"ז שהן באין על עבירת מצוה ידועה. ומוציא שעירי רגלים שאין באין על עבירת מצוה ידועה: י וכפר עליהם אע"פ שלא סמכו. ונסמלו להם אע"פ שלא נתן בשירי הדם. מה ראית להכשיר בסמיכה ובשירי הדם. ולפסול בהזיות. אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מכשיר בסמיכה ובשירי הדם שאין מעכבין את הכפרה. ופוסל אני בהזיות שהן מעכבות את הכפרה: יח וחוציא את הפר אל מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות. ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון. הא מיכן את אומר פר משיח ופר עדה עומדים. פר משיח קודם לפר עדה ככל מעשיו: טז יכול אף שעירי ע"ז יקדמוהו. ודין הוא אם פר יחיד קדמו. פר ושעיר לא יקדמוהו ת"ל פר. פראשון. ואין שעירי ע"ז ראשונים: י או אינו אומר אלא פר ישרף ואין שעירי ע"ז נשרפין ת"ל חטאת הקהל בנין אב לכל חטאות הקהל שישרפו: יא והלא שעירי רגלים שהן חטאות הקהל יכול ישרפו ת"ל הוא. ומה ראית לרבות שעירי ע"ז ולחוציא שעירי רגלים אחר שריבה הכתוב מיעט מרבה אני את שעירי ע"ז שהן באין על עבירת מצוה ידועה. ומוציא שעירי רגלים שאין באין על עבירת מצוה ידועה: יב והלא פר יום הכפורים אינו בא (אלא) על עבירת מצוה ידועה ומעון שריפה. מה זה מיוחד שדמו נכנס לפנים יצאו אלו שאין דמן נכנס לפנים. חטאת שיהיו כל מעשיה לשם חטאת. הוא פרט לששרפו שלא לשמו:

פרשתא ה אשר נשאל חטא אמר רבן יוחנן בן זכאי אשרי הדור שהנשיא שלו מביא חטאת על שגנתו אם על שגנתו מביא חטאת צ"ל מהו על זדונו. אם נשיא שלו מביא חטאת צ"ל מהו הדיוט נשיא יכול נשיא שבטים כנחשון ת"ל ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו ולחלן הוא אומר למען ילמד ליראה את ה' אלהיו מה אמור להלן נשיא שאין על נביו אלא ה' אלהיו אף נשיא האמור כאן שאין על נביו אלא ה' אלהיו: ב נשיא יחטא מה ת"ל שיכול יביא על הקורמות ודין הוא ומה אם משיח שמביא חטאתו משעבר

הגהות מדרי"ד

שם ברייתא י' ד' ועשה כאשר עשה וכפר מה ת"ל כיון דכל הלכותיו מפורשות גס בפרשט זו ואין לומר דכא לרבות יומרת הכבוד ושתי הכליות דכא כתב וכפר משמע ומעכב כפרה ואימורים לא מעכבי כפרה דכ"ס ונחמס לט' וע' מנחות כ"ז ע"א: לא עשה כלום אף לי חלל מתן שבע ד"ת וכו' שם בגמ' מעכבות ככל מקום. כפרה חלומה דכתיב דה וזה אל נוכח פני ה' חסד מועד שבע פעמים וכתוב דה חוקה ונבגעים דכתיב וזה מהיה תורה המצוה וכל הדין דכתיב חוקה תסיה לעינבא: שם: ת"ל כן ועשה לו כ"ל. י' לרבות פר יום כ' ששם עלה לו חסד בלעזב חין חוץ ולעגל כסם שיהא כדם שיעור טיילה ולא מסבג ואע"ג דפר יום כ' חיתק לפר הפלס פר העלם לא חיתק לפר יום כ' ולא צריך קרא לכפל בהלכות גמ' ותוס' שם ד' מ': לרבות כסן משיח. שיהיו מתנותיו מעכבות: לרבות שעירי ע"ז. לטעון הדין ושיהיה נשפין מין לשלש מתנות: יכול שמי מרבה שעירי הרגלים. ובגמרא שופט גס ושעירי ר"ש שיהיו נשרפין: מ"ל לו ותיבת החטאת נחמק: שאין באין על עבירת מצוה ידועה. שכן במכרין על שאין בה ידועה בתמלה ולא בסוף. רש"י שם ד' י' וכפר אע"פ שלא סמך ונסמל להם אע"פ שלא נתן בשירי הדם. דלא תימא כיון דכפל ועשה כאשר עשה לעכבי רש"י ותוס' שם וע"פ דס' טהרת הקודש כתב תרומתו אחד קהל מוכו: שכן מעכבות חס הכפרה. מ' שכן עיקר הכפרה. ד"ת ור"א שאין כפרה חלל מ"ל: י' מן קול מנחות. ע' לקמן פקח' ב' ברייתא ד' י' ושקף חוט' כסר ולא פסול כן בגמ' ב"ד"ת: פר משיח ופר עדה עומדים כו'. ע' לעיל פרשתא ד' ובגמ' הוריות י"ב י"ב: שם ד' הפר הכפרה כ"ל ד"ת: י' חו אינו חומר חלל פר טרף. מ' להשיעוט מהמר וכן שיעור ע"ז לא יקנה נשרפין: יא יכול יקנה נשרפין. חו הוא כגוססא חסריתא ר"ל וכן בליקוט: יב והלא שעיר יום כ' לא יקנה בליקוט: חו דא על עבירת מצוה ידועה. כ"ל ותיבת חלל נחמק: י' פרט לשמטנו שלא לשמו כן חסר כגוססא הישם ד"ת וכו' בליקוט וע' ד' כן דלויא נחללת לא הוה ילפני לה משר חטאות

וַיִּקְרָא אֶסְפֵּרָא דְבוּרָא דְחוּבָה פִּרְשְׁתָּא ג' ד'

לכך • אל שפך הדשן שהיא שם דשן שיקרום את הדשן
ששם יהו נותנין את הדשן • רבי אליעזר בן יעקב אומר
שהיא מקומו משופך : ן ושרף אותו כשר לא חפסול • על עצים
כאש מה תלמוד לומר שיכול תואיל ונאמרה שריפה בפנים ונאמרה
שריפה בחוץ מה שריפה אמורה בפנים בעצים כשרין למערכה אף
שריפה אמורה בחוץ בעצים כשרין למערכה תלמוד לומר עצים
לרכות כל משמע עצים אפילו בקש אפילו בתנן אפילו בנבבא •
כאש ולא בסיד ולא ברמץ ישרף אע"פ שאין שם דשן • ישרף
עד שמצית האור בנופו :

פרשתא ד ואם הרי זה מוסף על ענין הראשון שתימצא
אומר פר משיח ופר עדה עומדין • פר משיח

קדם לפי עדה לכל מעשיו: **ב** עדת ישראל יכול בכל העדה הכתוב
מדבר תלמוד לומר כאן עדה ולהלן נאמר עדה מה עדה אמורה
להלן ב"ד אף כאן ב"ד או מה עדה אמורה להלן בכל אף כאן
בכ"נ תלמוד לומר עדת ישראל העדה המיוחדת שבישראל ואי
זו זו מנהגיה גדולה היושבת בלשכת הגזית: **ג** היה אחד מהם
גה או ממזר או נתין או זקן שלא ראה לו בנים יכול יהו חייבים
ת"ל כאן עדה ולהלן נאמר עדת מה עדה אמורה להלן כלם ראויים
להוריה אף עדה אמורה כאן עד שיהו כלם ראויים להוריה:
ד לא היה מופלא של ב"ד שם או אמר אחד מהם איני יודע או
שאמר להם טועין אתם יכול יהו חייבין ת"ל עדת ישראל ישנו
עד שיוורו כלם: **ה** ישנו יכול יהו חייבין על שגגת המעשה ת"ל
ישנו ונעלם דבר הא אינן חייבין אלא על העלם דבר ועל
שגגת המעשה: מתוך שיצא ע"י לידון בעצמה יכול יהו חייבים
על שגגת המעשה שלה ת"ל כאן מעיני ולהלן נאמר מעיני מה
עייני האמור להלן ב"ד אף כאן בית דין ומה מעיני האמור להלן
העלם דבר עם שגגת המעשה אף מעיני האמור כאן העלם דבר
ועם שגגת המעשה: **ו** ונעלם דבר לא שתעלם מצוה כלה כיצד
אמרו אין גדה בתורה אין שבת בתורה אין ע"ז בתורה יכול
יהו חייבים ת"ל ונעלם דבר לא שתעלם מצוה כלה: **ז** אבל
אמרו יש גדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור
יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות ומרשות היחיד לרשות
הרבים פטור יש ע"ז בתורה אבל המשתחוה פטור יכול יהו
פטורים ת"ל ונעלם דבר לא כל הגוף: **ח** מתוך שיצאת ע"י לידון
בעצמה

הגהות מהרי"ד

הקטן ששם יהיה נותנין את הקטן אבל לעצמי שאין עשוי שם דען כשר כ"ז הקרבן אסור: רמב"ם אומר כ"י ע"כ בגמרא דלפני הרמב"ם ל"ו פליג תמיך: ל"ו הפסול: והפסול נשקף בבית הכרית כדליתא במשנה ובמס' ק"ז הובא ודברים רבים פ"מ מעט' ק"ז דין' ו' לחמשה עשרים בבית' כדליתא וסולא כ"י עכ"ל לרבות כל אכל במערכה ושיק' לעיל ויבורח ויבדק פק' ו' ברייתא ד' דלח כל העצים מרבים הכת דרש מהל' והעצים משנת המיוחדים והנחה ללכתלם לקרן עכ"כ ע"כ: וז' אומנת הרמב"ם פ"מ מעט' ק"ז דין' ח' דלמרחן כל ויהא אכל' ללכתלם עצים וזקק לזה הכנה כהן כן במ"ס בני מרש צ"ב' וע"כ מהל' מרש אדמוח: כהן ולא בסד וכו' גם פסחם ע"כ ורמב"ם פ"ד מה' מעט' ק"ז דין' ח' ישרא אפני' שמינת את העור בדרב' ויהא בכסמים ע"כ: ופירוש שלא סגי עד שיערפנו כולו: **פרישתא ד' א'** שנתחלה לומר כי פ"ד משני קודם ל"ו ולקמן פ"י ברייתא פ"י מייחיל לך מקרא אחריתא נתחיל מקורין תם: א"ל דמחך דהכח לא מוכח שיהיה קודם ככל מעשיו רק במעשה אחד: ומה מוכח דכלל מעשיו יהא קודם קרבן אסור ומייחיל לך בגמ' פרישת' ד' י' בבבלי ונחלמנא שם והובא ברמב"ם פ"ט מה' פתחין ומקפסין קיון' ו' ולכלן נאמר דער ופסולו העדר והאילו העדר: העדר המיוחדת: רמב"ם רש פ"ב מה' שגגות: בלשכת הטהור: בירושלמי דין' סריות א"ל יוכנתן עשמיך דקן מנח מן הקטנה והוא אשר יבדק ר' א' דלמחנה ד' הדריות ד' ע"כ וס' אמתא ו' דקן שאינו ראוי לבנים: משנת פסח' ד' י' כהן ר' כהן ר' כהן חזי ראוי לבנים וע"כ כתב רש"י לא ידעתי למח חזן ראוי לכסודקין דהגס דרש' בעצמו ר' כסודקין ק"ז ל"ז ע"כ משני ששכח כבר כבר נקול' כהן כהן שנת כהן שם כסודית יסוף: וכן מוכח' אכל כלל כהן ברייתא דקדק שלא רחש לו כהן כלל וזהו דלח ראוי לכסודקין וע"כ לא מייחיל כלל ובמס' ל' הק"ל דביר' רש"י: והובא ברמב"ם פ"ב מה' שגגות: פ"ל וחס כל עדת ישראל יסון כן הגיה קודם דעסן וס' בגמ' סריות א"ל רש ע"כ וזה מייחיל אפי' אם שני כסודקין בלל' המופלג ורשן וס' אפי' הקטן ששכח עכ"כ פ"ד מה' הכהרש' רש"י שם כהנאס' ל' ה' הוה משנה וגמ' סריות ו' ע"כ וע"כ כהנאס' וכו' הובא ברמב"ם פ"ב מה' שגגות: וז"ל על העלם דבר עם שגגתו השעשע וע' בנזיר ברייתא זו כפי מהם על ידעלמי דין' דרוריות כלכה א"ל: מנחן שילאש לרזן: בעצמה בשעיר לעזאזל נתחלה כפי' מעשיו וכלכלן גם בשאר מצות נאמר מעשיו כ' וכו' אסור בגמ' סריות א"ל ע"כ וע' דלח שנת עם כ"ו וס' מעשיו האמור כאן ב"ד אף מעשיו האמור לכלן ב"ד כ"י וזה מעשיו האמור בכלן כ' מעשיו האמור לכלן כב"ל וכו' בדר' א' אפי' הרמב"ם ר' א' ועלס דבר קרי בע' ועלס מדבר גמ' שם וירושלמי שם פ"י פטור ר' פטור ונמור דלחן יחייב עד שזיו לעשות דלח שנת עם וכו' כפסיקתא ונעמי' ו' בדרים: מנחן אכל לקרן קודם שם למח אפי' כדמולא מנחן קטן פטור: כהן על שזמרת יוס' שרעלס כלילא אבל ביום החד' עשירי: המולא מנחן לרשות: פ"י המעשיו וקורא מנחן וליט אסור דההוא: כהנאס' כהנאס' כלל פישוט ידים ורגלים שאינו חייב רק על הפישוט ידים ורגלים: כ"ס שם בגמ' ורמב"ם פ"ב מה' שגגות: וז"ל אכל המולא מנחן מנחן הכיח לרה"ר כ' כן הוה כהנאס' שם סוף דף ג: מע' מע'

**שיהא יסוד מזבח של עולה • אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל
מועד זה יסוד מערבי :**

פרקד ואת כל חלב פר חלב לרבות פר יחייב לשתי בליות וליתרת חכבד' החטאת לרבות שעירי ע"ז לכל האמור בענין ידים

ממנו מן המחובר: **ב** כאשר יורם משור זכה שלמים וכי מה מפורש בזכה השלמים שאין מפורש כאן אלא מה שלמים לשמן אף והלשמו • מה שלמים מביאין שלום לעולם אף זה מביא שלום לעולם: **ג** או מה שלמים מעונים הפרש אליה אף זה ימען הפרש אליה ת"ל משור זכה • לשלמי שור הקשתיו • לא הקשתיו לשלמי כבש • רבי יהודה בן שמעון אומר מה שלמים מביאים שלום לעולם אף זה מביא שלום לעולם: **ד** או מה זכתי שלמי צבור דחין את השבת ואת המוסאה אף זה ידחה את השבת ואת המוסאה ת"ל משור זכה לשלמי שור הקשתיו לא הקשתיו לשלמי כבש: **ה** והקטירים תכנן על מזבח העולה לא על מזבח הפנימי • הלא ריץ הוא מזבח התיצון זכה במתן דמים (מזבח הפנימי זכה במתן דמים • מה מזבח התיצון מקום מתן דם קרניו שם הקטר חלבי אף מזבח הפנימי מקום מתן דם קרניו שם הקטר חלבי: **ו** מה אני מקיים לא תעלו עליו קטרת וזה העולה בקדשי שלא זכה במתן דמן • אבל קדשים שזכה במתן דמן תואיל וזכה במתן דמן יוכיח בהקטר חלבם תלמוד לומר והקטירים תכנן על מזבח העולה לא על מזבח הפנימי:

פרק ה ואת עור חפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא מלמד שהוא מציאו כל כשהוא

שֶׁלֶם : ב' יִכּוֹל יִצְחָאנוּ שֶׁלֶם ויִשְׁרַפְנוּ שֶׁלֶם . ת"ל רָאשׁוּ וּכְרַעֲיוּ • מֵה
רָאשׁוּ וּכְרַעֲיוּ אֲמֹרִים הִלְךְ ע"י נִתַּח • אִף כֹּאן ע"י נִתַּח • אוּ מֵה
רָאשׁוּ וּכְרַעֲיוּ אֲמֹרִין הִלְךְ ע"י הִפְשֵׁט אִף כֹּאן ע"י הִפְשֵׁט תִּלְמוֹד לֹמֵר
יִקְרְבוּ וּפִרְשׁוּ : ג' הוֹצִיא אֶת כָּל הַפֶּה אֶל חוּץ לִמְחֵנָה חוּץ לִשְׁלֹש
מִסְחָנוֹת אוּ יִכּוֹל חוּץ לִמְחֵנָה אַחַת • וּכְשֶׁהוּא אוֹמֵר בַּעֲדָה אֶל מִחוּץ
לִמְחֵנָה שְׂאִין ת"ל שִׁכְבֵּר נֶאֱמַר וּשְׂרָף אוֹתוֹ כֹּאשֶׁר שְׂרָף אֶת הַפֶּה
וְרָאשׁוֹן וּא"כ לֵמָּה נֶאֱמַר אֶל מִחוּץ לִמְחֵנָה לִיתֵּן לוֹ מִחֵנָה שְׁנִיָּה :
ד' וּכְשֶׁהוּא אוֹמֵר בְּדֶשֶׁן אֶל מִחוּץ לִמְחֵנָה שְׂאִין תִּלְמוֹד לֹמֵר שִׁכְבֵּר
נֶאֱמַר אֶל הַמָּקוֹם מִתּוֹד אֶל שֹׁפֵךְ הַדֶּשֶׁן וְאִם כֵּן לֵמָּה נֶאֱמַר
אֶל מִחוּץ לִמְחֵנָה לִיתֵּן לוֹ מִחֵנָה שְׁלִישִׁית : ה' אֶל מָקוֹם מִתּוֹד
שִׁיחָא מָקוֹמוֹ מִתּוֹד וְאִם מִמָּה יִתְהַרְגוּ שִׁיחָא מָקוֹם מִתּוֹקן לֹחֵם

הגדות

פנימי: שיהא יסוד מוחב של עולם. מי' דבעולה לא כתיב שמיכת שדיים וילנין מכתן וכל דמי' סתקדיים על מוחה החיצון טעונון יסוד: זה יסוד מערבי. שהוא לפני הפתח. וית רעון יהוא משי' ובמס' גל':

פרק ד לרבות פר וי"ב כ"ס בילקוט ובתום ובס"ח מ"ח ע"א ד"ה וז"ל ע"א: לרבות שיעור
 ע"א ה"ט שמיניץ י"ב שיעורים לכל שבת ושבת ופ"ט בתום' הסו"ב בתימאל ומה ה"ט
 וכל הס"ס שמיניץ ע"א לשון רבים ופר הס"ס לשון יחיד וע' ע"א ובתום' סוריות ג' ע' סוף ע"ב

[illegible]

פרק ה א מלמד כ' יוחא ס"ח' ובחש' י"ח' ומחש' זס גמ' כסס שפרסו ב הקדו ומחש' י' חשב מנוה ה' ה' להחילו ולשרפו בעין כ' כשרו בעורו ופ"ש בתוס': ב' ת"ל ראשו רחשו ובחש' בן הכי' ב"ד ש' ופי' ונחמד להלן בעולם וע' רש"י יוחא ס"ח' חבחי'

[illegible]

וַיִּקְרָא אֶסְפֵּרָא דְבוּרָא דְחֻבָּה פִּרְשָׁתָא בִּ

צבור מוצא מכלל היחיד ומשיח מוצא מכלל היחיד • מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר ועם שנגנת המעשה אף משיח לא יביא אלא על העלם דבר ועם שנגנת המעשה : **ב** או כלך לדרך הווי נשיא מוצא מכלל היחיד ומשיח מוצא מכלל היחיד • מה נשיא מביא על שנגנת המעשה אף משיח יביא על שנגנת המעשה : **ג** נראה למי דומה אם דומה לצבור נלמדנו מן הצבור ואם דומה לנשיא נלמדנו מן הנשיא • צבור כפר ואינו מביא אשם תלוי ומשיח כפר ואינו מביא אשם תלוי • מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שנגנת המעשה אף משיח לא יביא אלא על העלם דבר עם שנגנת המעשה : **ד** או כלך לדרך הווי נשיא מביא שיעירה לע"ז ומביא אשם ודאי ומשיח מביא שיעירה לע"ז ומביא אשם ודאי • מה נשיא מביא על שנגנת המעשה אף משיח יביא על שנגנת המעשה : **ה** לאשמת העם • הרי משיח כצבור מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שנגנת המעשה • אף משיח לא יביא אלא על העלם דבר עם שנגנת המעשה : **ו** אי מה צבור אם הורו ועשו אחרים על פיהם חייבין • יכול אף משיח אם הורה ועשו אחרים על פיו יהא חייב • תלמוד לומר אשר חטא על מה שחטא הוא מביא ואינו מביא על מה שחטאו אחרים : **ז** והקריב על חטאתו מלמד שהוא מביא חטאתו משעבר • הלא דין הוא אם הנשיא שהוא מביא על שנגנת המעשה אינו מביא חטאתו משעבר • משיח שאין מביא על שנגנת המעשה אינו דין שלא יביא חטאתו משעבר • **ח** והקריב על חטאתו מלמד שהוא מביא חטאתו משעבר : **ט** יכול חטא עם הצבור יביא פר לעצמו ודין הוא נשיא מוציא מכלל הצבור • ומשיח מוציא מכלל הצבור • מה נשיא חטא לעצמו מביא לעצמו • חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור • אף משיח חטא לעצמו מביא לעצמו • חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור : **י** לא אם אמרת בנשיא שמתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים • תאמר במשיח שאין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים • הואיל ואין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים יביא פר לעצמו • תלמוד לומר אשר חטא • הא כיצד חטא לעצמו מביא לעצמו • חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור :

פרק

הא כיצד בן שלש כדברי חכמים * ר' מאיר אומר אף
בני ארבע ובני חמש כשרין * אלא שאין מביאין וקנים מפני הכבוד :
רבי יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר ופר שני בן בכר תקח
לחטאת אם ללמד שהן שנים וחלא כבר נאמר ועשה את האחד
חטאת ואת האחד עולה לה' א"כ למה נאמר ופר שני בן בכר תקח
לחטאת בן ב' שנים : ר' אומר מה תלמוד לומר ופר שני בן
בכר תקח לחטאת אם ללמד שהם שנים הרי כבר נאמר ועשה את
האחד חטאת ואת האחד עולה לה' א"כ למה נאמר ופר שני בן בכר
תקח לחטאת אלא לפי שנאמר ועשה את האחד חטאת ואת האחד
עולה

מדר'ד

[illegible]

מביא על שגגת המעשה אינו דין שלא יכיר אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת . לא אם אמרת ביחיד שאין מביא חטאת על לא תודע . תאמר בצבור שהוא מביא חטאת על לא הודע . משיח יוכיח שהוא מביא חטאת על לא הודע ואינו מביא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת : ¶ לא אם אמרת במשיח שאין מביא חטאת על לא הודע במזבח החיצון . תאמר בצבור שהוא מביא חטאת על לא הודע במזבח החיצון . הואיל והוא מביא חטאת על לא תודע על מזבח החיצון יביא על דבר שזדונו כרת ועל דבר שאין זדונו כרת . ת"ל נפש בני ישראל הרי צבור כיחיד . מה יחיד אינו מביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף צבור לא יביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת : ¶ הוא הדין למשיח הלא דין הוא מה אם היחיד שהוא מביא על שגגת המעשה אינו מביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת . משיח שאין מביא אלא על שגגת המעשה אינו דין שלא יביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת . לא אם אמרת ביחיד שאין מביא חטאת על לא הודע . תאמר במשיח שהוא מביא חטאת על לא הודע . צבור יוכיח שהוא מביא חטאת על לא הודע ואינו מביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת : ¶ לא אם אמרת בצבור שאין מביא חטאת על לא הודע . נשיא יוכיח שהוא מביא חטאת על לא הודע ואינו מביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת . לא אם אמרת בנשיא שאין מביא חטאת על לא הודע תאמר במשיח שהוא מביא חטאת על לא הודע . הואיל והוא מביא חטאת על לא הודע יביא על דבר שזדונו כרת ועל דבר שאין זדונו כרת ת"ל נפש . אם הכהן המשיח הרי המשיח כיחיד מה יחיד אינו מביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף משיח לא יביא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת : ¶ משיח יכול זה המלך ת"ל הכהן אי כהן יכול המרובה בבגדים . ת"ל משיח אי משיח יכול אף משיח מלחמה ת"ל המשיח שאין על גביו משיח . משיח יחטא בה תלמוד לומר שיכול יביא על הקודמות ודין הוא מה אם הנשיא שהוא מביא על שגגת המעשה אינו מביא על הקודמות . משיח שאין מביא על שגגת המעשה אינו דין שלא יביא על הקודמות . לא אם אמרת בנשיא שאין מביא חטאת משעבר . תאמר במשיח שהוא מביא חטאת משעבר . הואיל והוא מביא חטאת משעבר יביא על הקודמות . ת"ל משיח יחטא כשיחטא והוא משיח לא כשיחטא ועודנו הדיום : ¶ רבי שמעון אומר אם גורע לו עך שלא נתמנה ואח"כ נתמנה חייב . ואם משנתמנה גורע לו פסור . משיח יחטא יכול גורה עליו שיחטא . תלמוד לומר אם יחטא כשיחטא :

פרק ב

פרק ב לאשמת העם הרי משיח כצבור מה צבור אינו מביא אלא על העולם דבר ועם שנגנת המעשה * אף משיח לא יביא אלא על העולם דבר עם שנגנת המעשה * הלא דין הוא

הגדות

ומצד וצגנו כבודא • בידד שאין מצינ מחטות על לל אדע • ודשמיין לו דיעהא חסד תסע
ויוסי ח'י חסדד למד דקן דמי וחטובו דלמד בשבס ס"ס • ודכלל אדע כלל כגון מנוק
שנבס לבין כדסי עטור מחטות: עמלוד כבדור מצינ מחטות • על לל אדע סיט שמינ רלס
אדע ושמיר ארבלס שחמירין על טומסת עמלוד וקישוי שאין כד דיעס על בתיקול וכל
כסוף כדליתא כס' • שבותות וכן שית דר'ס • שמיס ויוסי וכו' • שכל מוס ששער הפסמי
משער על הכדור דמי על כן (משינ) גדול משער עליו שם וכו' • הקדקן חסין • וחסי מצינ
ללל על דפי שדורו כרס • דלקמן כסמון ברייתא ע' י' לב' בני ישראל שם ר'ס בדיקוט:
ר' משינ שאין מצינ • על שגגה המעשה ככלל וכו' • כלות חסד וכו' • ובק"א וביקוט דלקמן
ועי פרק ב' • ד' • כבדור שאין מצינ חסד ודלי • כדליתא בשבס פ"ב דבריות ט'
ורס ר"י • שס דרין כללל נסח חסד • שס תל נסח חסד תסמינ כו' • כלל הוא דבור
אמר • ר'ס • ד' • חסדי וכול וכו' חסין • כדרייתא כו' כרבלס בגמ' הוית' פ"ב י"ב ופרין
עלה חסין ד' הוא דמיניו שער הוא דמיניו אכטורין פ"א • על שגגה חספה יוצא שער
ועל סעלס דבר יוצא מ' קמל: • תל חסדי ח' חסית יבול משינ מחלמס ככלל ר"י וחות חסד
וכס' שם בגמ' • ועפי מרשולמו ותרשולמו גמולת' ח' כלס' • תל חסדי חסית חסית
בשפסס כדלמד רבא חסין חסיתומס שפירין גמ' • שס: • מוס תל שיקול יוצא על הקדומות
חסין בגמ' • חסיות פ"ב ר' ו' ופריש' • מידע על כסטר קורס שפסס: • כניזי שאין מצינ
חסיתומס משפיר • כרמין וכו' • דבריות חסד שער • גמולתו וחלמי חסד חסין חסין כסיתו
ר"י • שס ודמי הקדקן חסין תסוסיס שסס • גמ' שפסס משפסס ככלל כניזי שפסס וחלמי
שער גמולתו מצינ שער • עמלוד כניזי חסד מצינ חסיתומס שפסער • כדליתא שם בשפסס
חסינ שפסס שפססיתו וחלמי חסין חסין חסין • ועפי חסין שער וכו' • חסדס גמ' וכו' • חסדס
כדריס' חסין חסין • שגגה חסין • פסין ר"י • ד' ר"ס חסין • שם בשפסס פ"ב ר' • חסינ
יחסנ • יבול גמולת' כו' • ע' • לקמן משפסס ח' ברייתא ג' וסס שפססנו שס:
פרק ב' א עד סוף ברייתא כ' הוא בגמ' • חסיות רס פ"ב ד' ר' • ו' • וע' • שפסס

29

פרק א אחר שריבינו דברים שהן עכו"ם ודברים שאינן עכו"ם ולמה נאמר עכו"ם מעשה אלא מה עכו"ם מיוחדת * מעשה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת * אף כל מעשה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת : **ב** או מה עכו"ם מיוחדת וחייבים עליה מיתת בית דין * אף איני מרכה אלא את מחייבין מיתת בית דין הא מה אני מרכה את המקלל אביו ואמו המסית והמדיח והמכשף ונביא השקר והעדים הזוממין ת"ל ועשה * יצאו אלו שאין בהם מעשה : **ג** אוציא את אלו שאין בהן מעשה ולא אוציא את המכה אביו ואמו ונוגב נפש מישראל וזקן ממרא על פי בית דין וכן סורר ומורה והרוצח : תלמוד לומר תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה הרי כל העושה בשוגג עכו"ם (אלא) מה עכו"ם מיוחדת מעשה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כל מעשה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת : **ד** ועשה אחת יכול עד שיכתוב את כל השם עד שיארונו את כל הבגד עד שיעשה את כל הנפה תלמוד לומר מאחת * או מאחת יכול אפילו כתב אות אחת אפילו ארנ חוט אחד אפילו עשה בית אחד בנפה ובכברה ת"ל ועשה אחת * הכיצד עד שיכתוב שם קטן משם גדול שם משמעון ומשמואל וכן מנחם חזן מדניאל וגד מגדיאל : **ה** ר' יהודה אומר אפילו כתב שתי אותיות והזן שם אחד חייב כגון שש תר נח חא א"ר יוסי וכי משם כותב הוא חייב והלא איננו חייב אלא משם רושם שהן רושמיין על קרשי המשכן לידע אי זהו בן זוגו לפיכך אם שרט שריטה אחת על שני נסריין או שתי שריטות על נסר אחד חייב : **ו** ר' שמעון אומר ועושה אחת יכול עד שיכתוב את כל השם עד שיארונו את כל הבגד עד שיעשה את כל הנפה ת"ל מאחת * אי מאחת יכול אפילו כתב אות אחת אפילו ארנ חוט אחד אפילו עשה בית אחד בנפה ובכברה ת"ל ועשה אחת * הכיצד עד שיעשה מלאכה שכיזא בה מתקיימת * ד' יוסי אומר ועשה אחת ועשה שני פעמים שהוא חייב אחת על כלם ופעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת : **ז** הכיצד מי שאין יודע עקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אע"פ שמעין אבות מלאכות עשה אינו חייב אלא חטאת אחת כל ימיו והיודע עקר שבת ועשה ואמר אין זו שבת אין זו שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת : והיודע שהוא שבת ומעה ואמר אין זו מלאכה אין זו מלאכה ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אם מענין אבות מלאכות עשה חייב על כל מלאכה ומלאכה ואם מעין מלאכה אחת חייב על כל העלם והעלם : **ח** אי"ר עקיבא שאלתי את ר"ג ואת ר' יהושע באטלם של אמאום שהלכו ליקח כהמה למשתה בנו הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות

פרשתא ב נפש בני ישראל הרי צבור כיחיד מה יחיד אינו מביא אלא על דבר שזודונו כרת ושנגתו חטאת אף צבור לא יביא אלא על דבר שזודונו כרת ושנגתו חטאת: **ב** הלא דין הוא מה אם היחיד שהוא מביא על שנגת המעשה אינו מביא אלא על דבר שזודונו כרת ושנגתו חטאת • צבור שאין מביא

[illegible]

7

וַיִּקְרָא אֶל סִפְרָא דְבוּרָא דְנִדְבָה פִּרְשְׁתָּא יֵד

ה' ריבה * מה ראית להוציא את כל המצות ולחביא מצות עשה שבגדה אחר שריבה הכתוב ומיעט מפני מה אני מוציא את כל המצות שאין בהן בלא תעשה ומביא את מצות עשה שבגדה שיש בה בלא תעשה: **ו** אשר לא תעשה יכול דברים שזדונן כרת ודברים שאין זדונן כרת ת"ל תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגנה הרי כל העושה בשגנה כע"ז מה ע"ז מיוחדת מעשה שהיובין על זדונה כרת ועל שגנתו חטאת אף כל מעשה שהיובין על זדונו כרת ועל שגנתו חטאת: **ו** או דבר שאותה לומדו בדרך אחת אתה לומדו בכל דרכין שיש בו מה עבודה זרה מיוחדת שמשנאסרה לא הותרה ולא הותרה מכללה וחייבין עליה מיתת בית דין ואיסורה נוהג בבני נח כישראל אף אני איני מרבה אלא כיוצא בה ומה אני מרבה את משכב זכור והבהמה שמשנאסרו לא הותרו * לא הותרו מכללן וחייבין עליהן מיתת בית דין ואיסורין נוהג בבני נח כישראל אלא שיש בזכור מה שאין כבהמה * ובהמה מה שאין בזכור * הזכור בין במינו בין שלא במינו אסור והבהמה במינה מותרת ושלא במינה אסורה * הזכור לא עשה בו את הקטן כגדול והבהמה עשה בה את הקטנה כגדולה: **ו** וכשהוא אומר מכל מצות ה' לרבות את האם ואת אשת אב ואת הכלה שהן בסקילה כעבודה זרה ומסוף עליהם בתו ובת בתו ובת בנו: **ו** וכשהוא אומר מכל מצות ה' לרבות בת אשתו ובת בתו ובת בנו שמשנאסרו לא הותרו כעבודה זרה ומסוף עליהם חמותו ואם חמותו ואם חמיו: **ו** וכשהוא אומר מכל מצות ה' לרבות גערה מאורסה והמחלל אה השבת אלא שיש בנערה מאורסה מה שאין בשבת * ובשבת מה שאין בגערה מאורסה * נערה מאורסה יש לה היתר * והשבת אין לה היתר * השבת הותרה מכללה נערה מאורסה לא הותרה מכללה: **ו** וכשהוא אומר מכל מצות ה' לרבות אשת איש והגדה אלא שיש באשת איש מה שאין בגדה ובגדה מה שאין באשת איש * אשת איש חייבין עליה מיתות בית דין * והגדה אין חייבין עליה מיתות בית דין * אשת איש מותרת לבעלה והגדה אסורה לכל אדם: **ו** וכשהוא אומר מכל מצות ה' לרבות אשת אחיו ואשת אחי אביו אלא שיש באשת אחיו מה שאין באשת אחי אביו ובאשת אחי אביו מה שאין באשת אחיו * אשת אחי אם יש לו בנים אסורה * אין לו בנים מותרת * ואשת אחי אביו בין שיש לו בנים ובין שאין לו בנים אסורה * אשת אחיו עשה בה אה מן האם כאחמן האב * ואשת אחי אביו לא עשה בה אה מן האם כאח מן האב: **ו** וכשהוא אומר מכל מצות ה' לרבות אחותו ואחות אביו ואחות אמו שלא היה להם שעת היתר כע"ז * וכשהוא אומר מכל מצות ה' לרבות אחות אשתו:

אחד

הגהות מהרי"ד

[illegible]

פ'

בהן אלא אוהרה אחת : ׀ יכול אף דם פסולי המוקרשים יהו חייבים עליהם משם שני לאוין ת"ל רק הדרם לא תאכלו אין בהן אלא אוהרה אחת • אין לי אלא דמן • חלבן מנן ת"ל חלב ודם הקיש חלב לדם מה דם בלאו אחד אף החלב בלאו אחד : ׀ שמתוך שיצא הכבוד מכלל פסולי המוקרשין יכול יהו חייבין על דמו משם שני לאוין ת"ל רק את דמו לא תאכלו אין בו אלא אוהרה אחת אין לי אלא דמו חלבן מנן ת"ל חלב ודם הקיש חלב לדם מה דם בלאו אחד אף החלב בלאו אחד :

מליך דבורא דנרבה

פרשתא א נפש כי תחטא • בני ישראל מביאין חטאת ואין העכו"ם מביאין חטאת • ואין צורך לומר מצוה שלא נצטוו עליהם בני נח אלא אף מצות שנצטוו עליהם בני נח ואין מביאין עליהם חטאת • בני ישראל אין לי אלא בני ישראל וסנין לרכות את הנשים ואת העבדים ת"ל נפש כי תחטא בשגגה על חשונה הוא מביא ואינו מביא על הזדון: **ב** הלא דין הוא מה אם ע"ז החמורה לא עשה בה את הזדון כשגגה מצות הקלות אינו דין שלא נעשה בהן את הזדון כשגגה הין אם הנזח וזונה של ע"ז ליום הכפורים שהיא חמורה יונה וזדון של מצות ליום הכפורים שהן קלות • אלא יביא חטאת ויכפר מיד • תלמוד לומר כי תחטא בשגגה על השגגה הוא מביא אינו מביא על הזדון: **ג** קל וחומר לע"ז מעתה מה אם מצות הקלות הונח וזדן ליום הכפורים • ע"ז החמורה אינו דין שיונח וזונה ליום הכפורים הין אם הקלתה במצות הקלות נקל בע"ז החמורה • אלא יביא חטאת מיד ותתלה לו עד יום הכפורים ת"ל כשגגה במצות כשגגה בע"ז: **ד** מה ת"ל כשגגה בשעיר ומה ת"ל כשגגה בשעירה לפי שיש בשעיר מה שאין בשעירה ובשעירה מה שאין בשעיר • שעיר נתרבה בצבור • שעירה לא נתרבה בצבור • שעירה נתרבה בע"ז ושעיר לא נתרבה בע"ז הא לפי שיש בשעיר מה שאין בשעירה ובשעירה מה שאין בשעיר • צ"ל כשגגה בשעיר וצ"ל כשגגה בשעירה: **ה** מצות ה' ולא מצות המלך ולא מצות ב"ד • מכל מצות ה' ולא כל מצות ה' פרט לשמיעת קול ולכטוי שפתים ולטומאת מקדש וקדשיו: **ו** מצות ה' שוטע אני עשה ולא תעשה ת"ל אשר לא תעשנה אוציא מצות עשה הקלה ולא אוציא מצות עשה החמורה • ת"ל אשר לא תעשנה אוציא את מצות שאין חייבין עליהן כרת ולא אוציא את הפסח ואת המילה שחייבין עליהם כרת ת"ל אשר לא תעשנה אוציא את הפסח שאין תדיר ולא אוציא את המילה שהיא תדירה ת"ל אשר לא תעשנה • או יוכל שאני מוציא את מ"ע שבגדה ת"ל מכל מצות

ד' ות' ירושלמי מרק שז' דמיור הלכס א' : ז' יכול אף דז' פסולי המוקדשין יהא מייביס פליכס משום שני לאחינ : ר' יהודה כות דמייביס גס משום לאחי דרות תל' כ' :

ח מסוך שילס הכבור מכלל פסולי המוקדשין שאין מועיל על מדיין וסילא שימאיבו פלוי משום לאחי דרות :

סליק דבורא דנדבה

[illegible]

וּיִקְרָא אֶסְפֵּרָא דְבוּרָא דְנִדְבָה פִּרְשְׁתָּא יְג יִד

המכסה את הקרב • יכול לא יהא בכלל אזהרה אבל יהא בכלל
עמוד וחֶקֶרֶב • ת"ל את החלב המכסה את הקרב : ךְ אוציא את
כולם ולא אוציא את חלב השליל המכסה את הקרב ת"ל חלב ושתי
כליות • יכול לא יהא בכלל עונש אבל יהא בכלל אזהרה ת"ל חלב
שתי כליות • יכול לא יהא בכלל אזהרה אבל יהא בכלל עמוד וחֶקֶרֶב
ת"ל חלב ושתי כליות באשם שאין ת"ל שכבר ק"ו הוא : ךְ מה אם
השלמים שאין כל מינן טעון אליה • טעונין חלב ושתי כליות • אשם
שכל מינו טעון אליה אינו דין שיטעון חלב ושתי כליות • ואם כן למה
נאמר חלב ושתי כליות באשם נלמד ממנו מה חלב ושתי כליות
אמורין באשם מוצא מכלל השליל אף חלב ושתי כליות אמורין כאן
מוצא מכלל השליל : ךְ את כל החלב אשר על הקרב רבי ישמעאל
אומר להביא את החלב שעל הקיבה • רבי עקיבא אומר להביא את
החלב שעל הדיקים : ז ואת שתי הכליות לא בעל כוליא אחת ולא
בעל שלש • ואת החלב אשר עליהן לא הבשר שעליהן • אשר על
הכסלים זה החלב שבין הפקוקלות דברי רבי עקיבא • רבי יוסי
הגלילי אומר להביא את החלב שעל העוקץ • רבי ישמעאל אומר
מה החלב המכסה את הקרב קרום נקלף אין לי אלא קרום נקלף •
רבי עקיבא אומר מה החלב המכסה את הקרב תותב וקרום ונקלף
אף אין לי אלא תותב וקרום ונקלף : ךְ ואת היותרת על הכבד
דבר שקול שיטול מן הכבד על היותרת ומן היותרת על הכבד •
וכשהוא אומר ואת היותרת על הכבד ומן החמטת והקטיר המזבח
שיטול מן הכבד על היותרת : ז יסיר יותרת אף על פי שאין כליות
יסיר כליות אע"פ שאין יותרת יסירנה אפילו כוליא אחת : * והקטירו
אותו והקטירו והקטירם מה ת"ל והקטירו אותו כשר לא הפסול
והקטירו שלא יערב חלבים בחלבים • והקטירם כולם כאחת • נאמר כאן

אשה

הגהות מהרי"ד

[illegible]

שנשחטו בעורה: י יכול לא יאכלנו אבל ימילנו לכלב תלכלב תשליכו אותו אותו אתה משליך לכלב אין אתה משליך לכלב חולין שנשחטו בעורה: יא פתח אהל מועד לפני אהל מועד לפני אהל מועד להכשיר כל הרוחות קל וחומר לצפון חלא דין הוא מה אם שאר הרוחות שלא כשרו לשחיטת קדשי קדשים כשרו לשחיטת קדשים קלים צפון שכשר לשחיטת קדשי קדשים אינו דין שיכשר לשחיטת קדשים קלים ר' אליעזר אומר לפני אהל מועד להכשיר בצפון: יב חלא דין הוא מה אם שלמים שכשרו לישחט בכל תרוח לא כשר מקומן לשחיטת קדשי קדשים עולה שלא כשרה לישחט אלא בצפון אינו דין שלא יכשר מקומה לישחט קדשים קלים תל לפני אהל מועד להכשיר בצפון: פרשתא יד הקריב המזבחת אע"פ ששחטו שלא לשמו שלמים אע"פ שלא סבך עליהם אשה לשם אישים לה' למי שעשה את העולם: כ מיכן אמרו לשם ששה דברים נזבח לשם זבח לשם זובח לשם שם לשם אישים לשם ריח לשם ניחוח חמאת ואשם לשם חמא אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי בית דין שאין המחשבת הולכת אלא אחר העובר: ג את תחלב חמכסה את הקרבות את כל החלב אשר על תקרב מה תל לפי שנאמר כל חלב לה' וכל חלב וכל דם לא תאכלו כל אכל חלב מן חבהמה ונכרתה יכול אף חלב דפנות בכלל תל את החלב המכסה את הקרב יכול לא יחא בכלל עונש אבל יחא בכלל אוהרה תל את החלב המכסה את הקרב אוציא את חלב החולין ולא אוציא את חלב המוקדשין תיל את החלב המכסה יכול לא יחא בכלל עונש אבל יחא בכלל אוהרה תל את החלב

[illegible]

לקרב • תלמוד לומר זכר לרבות את הוולד : **מ** נקבה לרבות
תמורה הלא דין הוא מה אם הוולד שאינו נהנה בכל הקדשים כשר
ליקרב • תמורה שהיא נוהגת בכל הקדשים אינו דין שתבשר
ליקרב • לא אם אמרת כוולד שהוא גידול הקדש תאמר בתמורה
שאינה גידול הקדש • והאיל ואינה גידול הקדש לא תבשר ליקרב •
ת"ל נקבה לרבות את התמורה : **י** אין לי אלא ולדות ותמורות של
ממימים וולדות ותמורות של בעלי מומין מנין ת"ל זכר לרבות ולד
בעלי מומין • אם נקבה לרבות תמורת בעלי מומין אלו הן בעלי מומין
כל שקדם הקדשן את מומן האם קדם מום קבוע להקדשן ונפדו
הרי אלו כהקדש נכסין • רבי יהודה אומר הרי הוא אומר ארי ודוב
הכה עבדך אין לי אלא ארי ודוב • ומנין לרבות את הארי עם הדוב
ואת הדוב עם הארי תלמוד לומר גם את הארי וגם הדוב הכה עבדך :
פרק יז וספק ידו לא יד בנו • ידו לא יד עבדו • ידו ולא יד
שלוחו • ידו על ראש לא ידו על גב • ידו על הראש •
לא על הצואר • על ראש לא על הנכבין • אוציא את כולם ולא
אוציא את החזה • ודין הוא מה אם הראש שאין טעון תנופה טעון
סמיכה • החזה שהוא טעון תנופה אינו דין שיטען סמיכה ת"ל על
ראש לא על החזה : **ב** קרבנו קרבנו קרבנו לרבות כל בעלי קרבן
הלא דין הוא מה אם תנופה שהיא נוהגת בחיים ובשחטוין נתמעטה
בחוברין • סמיכה שאינה נוהגת אלא בחיין אינו דין שתתמעט
בחוברין ת"ל קרבנו קרבנו קרבנו לרבות כל בעלי קרבן : **ג** קרבנו לא
קרבן אביו קרבנו לא קרבן אחר קרבנו לא קרבן הנר • שרבי יהודה
אומר אין היורש סומך : **ד** קרבנו לא הבכור • הלא דין הוא
ומה אם שלמים שאין קדושתן מרחם טעונין סמיכה • הבכור שקדושתו
מרחם אינו דין שיטען סמיכה ת"ל קרבנו לא הבכור : **ה** קרבנו
לא המעשר • הלא דין הוא מה אם שלמים שאינן בעמוד והבא
טעונין סמיכה • המעשר שהוא בעמוד והבא אינו דין שיטען סמיכה •
תלמוד לומר קרבנו לא המעשר : **ו** קרבנו לא הפסח • הלא דין הוא
מה אם שלמים שלא ריבה בהן הכתוב מצות יתירות טעונות
סמיכה • הפסח שריבה בו הכתוב מצוות יתרות אינו דין שיטען
סמיכה • ת"ל קרבנו לא הפסח : **ז** ושחטו ושחט אותו ושחט אותו
ת"ל לפי שנא' וכי ירחק ממך המקום וחבת ברחוק מקום אתה זוכה
ואי אתה זוכה בקרוב מקום פרט לחולין שלא נשחטו בעזרה : **ח** אין
לי אלא תמימים שהן כשרין לקרב ומנין לרבות את בעלי מומין • ארבה
את בעלי מומין שהן ממין הכשר ומנין לרבות את החיה ארבה את החיה
שהיא בשחיטה כבהמה • ומנין לרבות העופות ת"ל ושחטו ושחט אותו
ושחט אותו : **ט** יכול לא ישחטו ואם שחטו יהא מותר באכילה ת"ל
כי ירחק ממך המקום וחבת ואכלת מה שאתה זוכה ברחוק מקום
אתה אוכל • ואין אתה אוכל מה שאתה זוכה במקום קרוב פרט לחולין
שנשחטו

מהרי"ד

[illegible]

פרק טז ואם זבח שלמים קרבנו. רבי יהודה אומר כל המביא שלמים מביא שלום לעולם אין לי אלא שלמים ומנין לרבות את התורה: ארבה את התורה שהיא באה מן השלמים. ומנין לרבות את העולה ארבה את העולה שהיא באה בנדר ובנדבה. ומנין לרבות את הבכור ואת המעשר ואת הפסח. ארבה את הבכור ואת המעשר ואת הפסח שאינן באין על חטא ומנין לרבות חטאת ואשם ת"ל זבח. ומנין לרבות את העופות והמנחות והיין והלבונה והעצים תלמוד לומר שלמים קרבנו. הא כל המביא שלמים מביא שלום לעולם: **ב** דבר אחר שלמים שהכל שלום כהן חכם ותאימורין למזבח החיה ושוק לכהנים העור והבשר לבעלן: **ג** ר' שמעון אומר מי שהוא שלם מביא שלמים ואין האונן מביא שלמים. אין לי אלא שלמים שהן של שמחה ומנין לרבות את התורה. ארבה את התורה שהיא באה שלמים ומנין לרבות את העולה ארבה את העולה שהיא באה בנדר ובנדבה. ומנין לרבות את הבכור ואת המעשר ואת הפסח. ארבה את הבכור ואת המעשר ואת הפסח שאינן באין על חטא ומנין לרבות חטאת ואשם תלמוד לומר זבח ומנין העופות והמנחות והיין והלבונה והעצים ת"ל שלמים קרבנו הא כל קרבן שהוא מביא היה שלם מביא אונן. אינו מביא: **ד** בקר לרבות את אחד עשר מן הבקר להוציא את התשיעי מה ראית לרבות את אחד עשר ולהוציא את התשיעי אחר שריבה הכתוב מיעט שתמצא אומר אימתי הקדש עושה תמורה לפניו או לאחריו הוי אומר לאחריו. מרבה אני את אחד עשר שהוא לאחר הקדשה ומוציא את התשיעי שהוא לפני הקדשה: **ה** הוא. היחיד מביא שלמים נרבה אין הצבור מביא שלמים נרבה. הלא דין הוא עולת בהמה באה בנדר ובנדבה ושלמים כאין בנדר ובנדבה. מה עולת בהמה שהיא באה בנדר ובנדבה הרי היא באה נרבת צבור. אף שלמים שהן באין בנדר ובנדבה יבואו נרבת צבור: **ו** מנחה תוכיה שהיא באה בנדר ובנדבה ואינה באה נרבת צבור. לא אם אמרת במנחה שאין באה נרבת שנים תאמר בשלמים שהן באין נרבת שנים. עולת העוף תוכיה שהיא באה נרבת שנים ואינה באה נרבת צבור: **ז** לא אם אמרת בעולת העוף שאין באה חובת צבור צבור תאמר בשלמים שהן באין חובת צבור. וזכר. לרבות את הולד. ונקבה לרבות את התמורה. זכר לרבות את הוולד הלא דין הוא מה אם תמורה שאינה גידולי הקדש כשחיה ליקרב. הוולד שהוא גידול הקדש אינו דין שיכשר ליקרב. לא אם אמרת בתמורה שהיא נוהגת בכל הקדשים תאמר בוולד שאין נוהג בכל הקדשים. הואיל ואינו נוהג בכל הקדשים לא יכשר

הגהות

פרק ז' א' חרבה את התורה שהיא בזה מן השלמים שכן כתוב ב' שלמים חס על עמך יקריבוהו הרי דהתורה מן השלמים . והובא בזהם ז"ל ע"ב : שהיא בזה גדול ונבדל . וכיון שאינו מחויב ועומד מ' לכו גורם המכשול השעט : שחל ואשם . ש"ל להקפיד השטח : את הקצוות והמחנות כו' . לכו הכוה"ל לא יחיתנה מחנותיהם . מ"ל שלמים קרבו . משמע וכל דבר הנקרא קרבן הדרג שלמים לענין זה שכל המזבח שלמים היינו כל הקרבות נקרא שלמים מביאין עולם לעולם : ב' שלמים . לנדרים ו' לא קה"ר כי שלמים ותורה דבקושים קלים אף העוונות והבטח והבטח גם יקריבהו דבם מ"ט : ב' ר"ל חומר מ' ש"ס שלם . מדרש שם וגמ' מופד קטן ט"ו ע"ב ובזהם ז"ל ע"ב : שכן על שמחה . ונקיבו בתחת שלמים והכללם שם ושמחת : מדרבא אבי תמי התורה ש"ל נאכל בשמחה ר"ל בגמ' ובזהם שם והבטח בשמחת רש"י מ"ל דבזהם וכו' הדרשם י"ט שם ט"ס ח"ל דמביא שם ר"ל חומר שלמים שהכל שלם כמבואר בדרייתא ב' וכו' הדרשם ר"ל שחולק עם ר' דרש וכו' ח"ל ואפי' תנינן שאינו חולק ע"י דרש ר' חזון מביא שם דברי ר' ר"ל גם מ"ל שם בשמחת ואפי' ר' הוא דבר ב"ע ולא ח"ל ח"ל לעיל ואפי' שאין לראוין לבטא מדבה וכו' הובא בזהם פ"ב מה' ב"ע מדרש הלכה י"ל . גם בשיקפתא ודמרינן מ' שלמים מי שחולק עם ר' : שם עמך דמלי ע' דרש הקורא : ב' דקר קובא בגמ' בכורות מ"א ע"ב : ר"ל ופירש הקורא . ע"ל : לרבות את חקר . עשר שיקרש שלמי' וכו' וכו' והתנינן שלמי' שלמי' יסא קרב אלא נאכל בשמחה כדאיתא בכורות מ' ע"א ודרבנא' רבא' מ"א ע"ב : עשה קמך ר' לעמך יקריבוהו הקרבן או לחסור שמתקנה גמ' שם . ר' הלל וכן הוא . ע"ל לעיל ע"ב ברייתא ר' : הרי הוא בזה דבט' צבור . ע"ל מ"ל : ב' במחשך שאין בזה דבט' שנים . לעיל פק' ר' : עולת הסוף תביאם עומד כו' . לעיל פק' מ' : ואינו בזה דבט' צבור . לעיל מרשנא ר' : א' תחלה בשלמים שכן באין שבת צבור . שבת : ו' וכו' לרבות את חולק . וכלום ופירש דבקר כולל וכו' וקייבין וסובב בגמ' בכורות ט"ו ע"ב בתורה י"א ע"ב ופירש שם ופירש ואלו דנקיבין הרי היולדת לא הוה ומחלן וולד הוא לשון וכו' ומתורה הוה לשון קריבה . בכל הקדשים כ"ל בכל בהימנח . ר"ל דמיונו כולל בעולם ואשם וקרבה פסח ודאיתא בזהם קריבה : ב' בכל הקדשים כו' כ"ל . ר"ל : י' ע"ל א"ל וכו' לרבות כ"ל אות שמת ובה בגמ' שם : א' חס קמך שם דבט' להקריבן

וּיִקְרָא אֶל סֵפֶרָא דְבוּרָא דְנִדְבָה פִּרְשְׁתָּא יְבִיג

שולט בכולו: ? אביב אילו נאמר אביב קלוי נרש הדבר שקול. אפשר יקלנו נרש כשהוא אומר אביב קלוי כאש נרש ת"ל באש הפסיק הענין ויקלנו אביב: ה' ברמל רך מל וכן הוא אומר ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם בבורים עשירים לחם שעורים וטרמל בצקלנו. ברמל רך ומל בצקלנו בא ויצק לנו ואכלנו ונאוו היה: ו' וכן הוא אומר כנף רגנים נעלסה נשוא ועולה ומתחמא. וכן הוא אומר נתעלסה באהבים נישא וניתן ונעלה ונתחמא באהבים וכן הוא אומר כי ירט הדרך לננדי יראה ראתה נפתה:

פרק מז תקריב מנחת בכוריד מה ת"ל לפי שנאמר כרמל מצדה להביא רך מל מנין לא מצא רך מל יביא יבש ת"ל

תקריב את מנחת בכוריד מצותו לבא מן הקציר לא מצא מן הקציר מנין אף מן העליה ת"ל תקריב מנחת בכוריד מכל מקום : **ב** בכוריד בכורי כל יחיד ויחיד מלמד שאינה באה אלא משל צבור דברי רבי עקיבא . רבי שמעון אומר נאמר כאן בכורים לה' ונאמר להלן בכורים לה' . מה בכורים לה' אמורים להלן משל צבור אף בכורים אמורים כאן משל צבור . אם תאמר זו משל יחיד ולהלן משל צבור אמרת לאו אם זו בכורים לה' אין הלן ראשית קציר ואם הלן ראשית קציר אין זו בכורים לה' . דברין מחוסרין כאן אמרין הכתוב להלן : **ג** ונתת עליה שמן עליה שמן לא על לחם הפנים . הלא דין הוא מה אם מנחת נסכין שאינה טעונה לבונה טעונה שמן . לחם הפנים שהוא טעון לבונה אינו דין שיטעון שמן . ת"ל עליה עליה שמן לא על לחם הפנים : **ד** עליה לבונה לא על מנחת נסכין הלא דין הוא מה אם לחם הפנים שאין טעון שמן טעון לבונה . מנחת נסכים שהיא טעונה שמן אינו דין שתטעון לבונה . תלמוד לומר עליה לבונה לא על מנחת נסכים : **ה** מנחה לרבות . מנחת יום השמיני ללבונה . היא פרט לשתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה : **ו** הלא דין הוא אם מעטתים מן השמן שהוא נוהג במנחת נסכין לא אמעטם מן הלבונה שאינה נוהג במנחת נסכין . אם מעטתים מן הלבונה שהיא נוהגת בלחם הפנים לא אמעטם מן השמן שאינו נוהג בלחם הפנים . הוא הדין אם מעטתים מן השמן שאינו נוהג בלחם הפנים אמעטם מן הלבונה שהיא נוהגת במנחת נסכים אמעטם מן השמן שהוא נוהג במנחת נסכין . תלמוד לומר היא פרט לשתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה : ואם

מִדְרֵי"ד

וזה"ל כל היינו יורשים אם בהבדו אותנו קודם ההשי"ל או לאחר ההשי"ל שגאו' ממסיק בתבנית בלש סמוך לתבנית קלי משמע ויהא קלין אותו היום שיהיה גרש: ר' כרמל ר'ן מל - פי' הוה מביאו בעדור ר' ומלא ואח"כ צורך לומר גרעין ומוסיפין תיבד רדיו וכו' כמו שגלה שגמה עוט' מנחות ס"ז ע"ב ד"א משום כרמל ודע"ל פי' כגם שטור ר' עב"י יאמר יבש יבש יבש כדי שיהא נח לחלו: וכן הוה אומר וכו' וכרמל - הביא רביה על מלת כרמל ואבב הביא שטאט' - הסתבות הקלוקל כוונ' ב' בה צ"ק יקח ל' ללו וכו' וגמור היה: ר' טעם ועולה ומתשטאט' - לשון מוריד כמו בימות ל"ח המטא ויורד - רש"י ומתשטאט' בלשכיס - טעיל כמו כן בהסתמאט' לפי מאי - רש"י:

פרק טו א חץ מן העליה פ' מזה שמונה בעליה מן התבואה הישנה כן משמע
במחמת ר' כל הקדמות ולמד הרמב"ם פ"ח משמדין ומספיקן הלכה כ'
בריימא וו : ב' ביכורין בטורי כל יחד ויחד מלמד שאינה בכל כיצור כן הוגיה בנזות
אחת ואין בל"ה ו' נזקת ולכאף מאן דנליג ולומר שבהם משל יחידים וע' סוף מ"ב
ובד"ה הגיה ביכורין וכל ביכור כל יחד מיל רשעים הקדשם מלמד שאינה כל אלה משל
יצור ואינם הכדור שיקדשוש הוא מ"ב בזה רענן ביכורין ביכורין כל יחד ויחד היינו
אשר הקדשן ויזה קודם לקרבן שצורים כל יחד ויחד ואלא ורשע שיקרב כל אחד בפני
עצמו הרי היחידים שיקדשו אחריו לא יהא הקדשם ביכורים לאותם שקדשו אלה מלמד
שאינה בזה אלה משל יצור וכו' קודמת לכל יחד ויחד שבישאל : ואמר להלן ביכורים :
בזה שמי בלשם הכלים בעצמם הם להלן משל יצור דכתיב פתחיו : ואל' וו משל יחד :
פ' שהיחידים יקריבו ב"א ואחד בפ"ה ח"ל דרש ב"רע ביכורין ולהלן ב"רע המועדות
דכתיב והכלתם והקדשם הוא משל יצור ויחידים שיהיה הכדור וכל יחד ויחד אחת ואלו
ולא אפשר שתקיימו שיהיה דאס ו' ביכורים ח"ל הן ראשית הקדש קוד יחד ויחד קוד קודם
ואל הן ראשית קוד ח"ל ו' ביכורים ואל דנלמוד שיהיה דברים המסופרים באלו דלא
בזה כתיב שלכתחילה יהא ראשית קוד אחרון הכתוב להלן אבל הכא אין הכוונה רק על קרבן
אחד שיהיה משל יצור : ר"ת בשם הרמב"ח וק"ח ח"ר וע"פ וכו' לקמן דבר אחר מזה
בוייתא ג' ע"ס : ג' הלא קוד הוא ע' ג' ע"פ לרש פתחיו : ו' ולעיל פ"ח ב"ר שיש
הר"ש דיכא וקאמר והלא דין ה"פ' הוא ולמה נריך קדש והכא ורשע שזה ר' אין לומר כן
וע' בגמ' מחמת ו"ס : הובאה : בהבחיטתם שגורים שיכור והלא דין הוא וע"פ בגמ' :
פ' למה שזכור ואל' קוד הוא כ"ס שם בגמ' וע"ס : ר' הלא קוד הוא ח"ל מועדמים :
פ' למה נריך תמי מיעונו והלא בשמעטמ מן השמן מחילה דע ר"ס' ללבוש או יחטט
מן הלבנה מחילה דע ד"ס' לשמן ופתח הוא דרין כיון רענן טוב במוקם שזין לבושה
טוב ולבנה טובה במוקם שזין טה ח"ל יחטט האמת ח"ל דע למעט מירשם ויחדרם
ניחא דרוקם ח"ל מעטנו ח"ל מעטנו לוח נריך למעט מעט :

קרב עם מנחת עצמה מדבר • שהוא קרב עם מנחת עצמו ואל יוכיחו
עצם שאינן קרבים מנחה לעצמן • ת"ל לולא תשכית מלח ברית אלהיך
מעל מנחתך ולהלן הוא אומר מאת בני ישראל ברית עולם מה ברית
מורה להלן משל צבור אף כאן משל צבור : ׀ תקריב אף בשכח
תקריב אף בטומאה תקריב מלח כל שהו תקריב מלח מכל מקום :
פרשתא יג ואם תקריב מנחת בכורים לה' ר' יהודה אומר
עתידיה מנחת בכורים לפסוק ולחזור • וכן הוא
אומר אם יהיה היובל לכני ישראל עתיד היובל לפסוק ולחזור :
ב רבי שמעון אומר ואם תקריב מנחת בכורים לה' זו מנחת באה
חובה יכול נדבה כשהוא אומר והבאתם את עומר ראשית קצירכם
אל הכהן לימד שאינה באה אלא חובה : ׀ ואם כן למח נאמר
ואם לומר אם אתם מביאים אותה לרצון מעלה אני עליכם כאילו
נדבה הבאתם אותה • ואם אין אתם מביאין אותה לרצון מעלה אני
עליכם כאילו לא הבאתם אותה אלא לצורך עצמכם : ׀ וכן הוא
אומר ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם
את קרבן אלהיכם • ואם תקריב מנחת בכורים לה' זו מנחת העומר
מנין היא באה מן השעורין או יכול מן החטין • אמר ר' אליעזר
נאמר כאן אביב ונאמר אביב במצרים מה אביב אמור במצרים
שעורין אף כאן שעורין • ר' עקיבא אומר נאמר לצבור הבא בכורים
בפסח והבא בכורים בעצרת מה מצינו שפסין שהיחיד מביא
חובתו מסנו יהא הצבור מביא בכוריו בעצרת • אף ממין שהיחיד
מביא חובתו מסנו יהא הצבור מביא בכוריו בפסח • מאי זה מין
היחיד מביא חובתו מן השעורין אף צבור לא יביא אלא מן השעורין •
אם תאמר מן החטין אין שתי הלחם בכורים : ׀ רבי ישמעאל
בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר יכול תבוא מן הכוסמין ושכולת
שועל ושיפון ודין הוא מה אם החטין שכשרו לשאר כל המנחות לא
כשרו למנחת העומר • כוסמים ושכולת שועל ושיפון שלא כשרו
לשאר כל המנחות אינו דין שלא יכשרו למנחת העומר • השעורין
יוכיחו שלא כשרו לשאר כל המנחות וכשרו למנחת העומר • לא
אם אמרת בשעורים שמנחת סוטה באה מהם תאמר בכוסמין ושכולת
שועל ושיפון שאין מנחת סוטה באה מהם • יצאו החטין מן הכתוב •
וכוסמין ושכולת שועל ושיפון מקל וחומר : ׀ אביב קלוי באש
גרש כרמל מלמד שמהבהבין אותו כאור כדי לקיים בו מצות
קלוי דברי ר' מאיר • וחכמים אומרים אין לשון קלוי אלא לשון
אכוב של קלאים היה שם ומנוקב כמין גפה כדי שיהא האור

הגדות

[illegible]

וַיִּקְרָא אֶל סֵפֶר דְּבוּרָא דְנִדְבָה פִּרְשָׁתָא י' י"א

הומא שלא שה לכא בעשיר כבעני שלא תמען הנשת. ת"ל מנחת. אחד מנחת נדבה ואחד מנחת הומא זו זו מעונות הנשת. ר"ש אומר והבאת לרבות מנחת העומר להנשה שנאמר והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן והקריבה לרבות מנחת סוטה להנשה שנאמר והקריב אותה אל המזבח :

פרק יג הלא דין הוא אם מנחת חוטא שאינה מעונה

תנופה טעונה הנשגה מנחת סוטה שהיא טעונה
תנופה אינו דין שתטען הנשגה • לא אם אמרת במנחת חוטא שהיא
מן החיטין תאמר במנחת סוטה שאינה מן החיטין • מנחת העומר
תוכיח שאינה באה מן החיטין וטעונה הנשגה : **ב** לא אם אמרת
במנחת העומר שהיא טעונה שמן ולבונה • תאמר במנחת סוטה
שאינה טעונה שמן ולבונה • הרי את דן מכנין אב לא מנחת
חוטא שהיא מן החיטין כהרי מנחת העומר שאינה מן החיטין •
לא מנחת העומר שהיא טעונה שמן ולבונה כהרי מנחת חוטא
שאינה טעונה שמן ולבונה : **ג** הצד השוה שבהן ששזו לקמיצה
ושזו להנשגה • אף אני אביא מנחת סוטה ששוה להן לקמיצה
שתשוה להן להנשגה : **ד** או מה הצד השוה שבהן שלא כשרו
לבא קמח אלא סולת וטעונות הנשגה • יצאה מנחת סוטה שכשרה
לבא קמח שלא תטען הנשגה ת"ל והקריבה לרבות מנחת סוטה
להנשגה : **ה** רבי יהודה אומר והבאת לרבות מנחת סוטה
להנשגה שנאמר והביא את קרבנה עליה • או אינו אומר והבאת
אלא שיהא היחיד מתנדב מנחה אחרת חוץ מאלו שבענין •
ודין הוא צבור מביא מנחה מן החיטין חובה ויחיד מביא מנחה
מן החיטין נדבה • מה צבור שהוא מביא מנחה מן החיטין חובה
מביא מנחה מן השעורין חובה • אף יחיד שהוא מביא מנחת מן
החיטין נדבה • יביא מנחה מן השעורין נדבה • ת"ל אלה אין לך
אלא אלה בלבד • או אינו אומר אלה אלא האומר הרי עלי מנחה
יביא חמשתן ת"ל מאלה יש מביא אחת מהן ויש מכאן חמשתן :
ו רבן שמעון אומר מנחה לרבות את כל המנחות להנשגה • יכול
אף שתי הלחם ולחם הפנים ת"ל מאלה מה ראית לרבות כל
המנחות ולהוציא שתי הלחם ולחם הפנים • אתר שריכה הכתוב
מיעט מה אלו מיוחדות שיש מהן לאישים אף כל שיש מהן לאישים •
יצאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים : **ז** והלא מנחת
נסכין כלל לאישים יכול תטען הנשגה ת"ל והקריבה • מה ראית
לרבות כל המנחות ולהוציא מנחת נסכין • אתר שריכה הכתוב מיעט •
מה אלו מיוחדות שהן באות בגלל עצמן • יצאת מנחת נסכים שאין
באות בגלל עצמן : **ח** והלא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח באות
בגלל עצמן יכול יטענו הנשגה ת"ל והנישה מה ראית לרבות את
כל המנחות ולהוציא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח • אתר שריכה
הכתוב מיעט • מה אלו מיוחדות שיש מהן לאישים ובאות בגלל
עצמן • ויש מהן לכהנים • יצאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין
לאישים • יצאת מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה • יצאו מנחת

כהנים

הגהות מהרי"ד

[illegible]

פְּרִשְׁתָּא יֵא א כל הפרשה כולה בגמ' מנחות ס' וזאתה קצת מפי' רש"י ושאר מפרשים :
אלה הבוחרים ולבדל שמושה לה' : מיני לבדות את המצבה רמזים

[illegible]

פרק יג א כל המרק הווצגו' מנחות ד' ס' ס' א' שאינה מן המעטים' ואינה מאכל אדם לזה אין ראוי לכניסה אל המזבח כ"ל ב' שאינה טעונה שחן ולבונה בנדי' שלא תהדר לפני המזב'.

[illegible]

חלות בוללן שנאמר חלות בללות אמרו לו והלא לחם תודה נאמר
בהן חלות ואי אפשר לבוללן כשהם חלות אלא סלת כיצד עושה
נותן מתן שמן בכלי קודם לעשייתן ונותן שמן עליה ובוללה ולשה
ואופה ופותתה ונותן עליה שמן וקומץ ר' אומר חלות בוללן שנאמר
חלות בללות בשמן כיצד עושה נותן שמן בכלי קודם לעשייתן
ונותנה ולשה ואופה ופותתה ונותן עליה שמן ובוללה וחרר ונותן
עליה שמן וקומץ * מצה יכול מצוה תל תהיה הכתוב קבעה חובה :
פתות יכול שתיים ת"ל פתים אי פתים יכול יעשנה כפירורים ת"ל
אותה אותה לפתים ואין פתיה לפתים : ך מכאן אמרו מנחת
ישראל כופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומכדיל מנחות כהנים כופל
אחד לשנים ושנים לארבעה ואינו מכדיל מנחת כהן משיח לא היה
מכפלה * ר"ש אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן
פתיה מפני שאין בהן קמיצה וכל שאין בה קמיצה שאין בה פתיה
זכל פתיה ככזתים : ך פתות אותה פתים מנחה לרבות את
כל המנחות לפתיה * יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים * ת"ל
אותה מה ראית לרבות כל המנחות ולהוציא שתי הלחם ולחם
הפנים אחר שריבה הכתוב מיעט * מה אלו מיוחדות שיש מהן
לאישים אף כל שיש מהן לאישים * יצאו מהן שתי הלחם ולחם הפנים
שאר מהן לאישים : ך ויצקת עליה שמן מנחה לרבות את כל
המנחות ליציקה יכול אף מנחת מאפה ת"ל עליה אוציא את החלות
ולא אוציא את הרקיקין * ת"ל היא : ך ואם מנחת מרחשת קרבנך
מה בין מחבת למרחשת אלא שהמרחשת יש לה כסוי והמחבת אין
לה כסוי דברי רבי יוסי הגלילי רבי חנניה בן נמליאל אומר מרחשת
עמוקה ומעשיה רוחשין ומחבת צפה ומעשיה קשים סלת בשמן
תעשה מלמד שהיא מעונה מתן שמן בכלי קודם לעשייתה :

פרשתא יא אילו אומר והבאת אשר יעשה מאלה לה'

והקריבה אל הכהן והנישה אל המזבח • יכל
אין למעון הנשה אלא הקומץ בלבד ומנין לרבות את המנחה ת"ל
מנחתה • מנין לרבות את כל המנחות ת"ל ואת המנחה : **ב** יכל
אין למעון הנשה אלא מנחת נדבה מנחת חובה מנין ודין הוא
נאמר הבא מנחת נדבה והבא מנחת חובה מה מנחת נדבה מעונה
הנשה אף מנחת חומא תמען הנשה : **ג** לא אם אמרת במנחת
נדבה שחיא מעונה שמן ולבונה תאמר במנחת חומא שאינה
מעונה שמן ולבונה • מנחת סוטה תוכיח שאינה מעונה שמן
ולבונה ומעונה הנשה : **ד** לא אם אמרת במנחת סוטה שחיא
מעונה תנופה תאמר במנחת חומא שאינה מעונה תנופה הרי
אתה דן מכנין אב לא מנחת נדבה שחיא מעונה שמן ולבונה כהרי
מנחת סוטה שאינה מעונה שמן ולבונה • לא מנחת סוטה • שהיא
מעונה תנופה כהרי מנחת נדבה שאינה מעונה תנופה : **ה** הצד
השוה שבהן ששזו לקמיצה ושזו להנשה אף אני אביא מנחת
חומא ששזו להן לקמיצה שתשוה להם להנשה : **ו** אי מה להצר
השוה שבהן ששזו לבא בעשיר כבעני ומעונות הנשה יצאה מנחת

[illegible]

4

וְחָזַר קוֹמֵל לְחֹכֵה וְהַקְרִיב בְּחוֹץ חֵיבִי. וּפְרִיךְ וּבִיטְלוּ שִׁירָיִם לְקוֹמֵץ וּמִשְׁנֵי ר' יִירָא לֹאֲמַר הַקְטֵרָה וְכו' וְכֵן נִמְי' אֵינִן מִבְּטְלִין אֶת הַטָּבֵל שֶׁאֵל לְמַדְרַח הַקוֹמֵץ: וְעַל דִּידוֹ נִרְדֵּר אִלּוּ גִרְגְּוִי מִלֵּךְ כו'. וּבִפְס' דְּמִנְחוֹת [י"א:] מִפְּרָשׁ טַעֲמָא שֶׁאֵל קוֹמֵץ חֹסֵר. וְהֵסֵם פְּרִיךְ תִּסְמוֹךְ לִיכ מִשּׁוֹם חֲלִיפָה. אֲמַר ר' יִרְמְיָה מִן הַכֹּהֵן:

שְׁתָּקַף שֶׁ לְבֹנָה נִשְׁעַת קְמִיצָה . מִכֶּחָה
 עַל הַסֵּלֶת מֵאֵד אֶחָד : אֵ"ל וְהַקְטִיר הַקּוֹמֵץ
 אֵ"ס שֶׁאֵין שִׁירִים . וְהַכֵּן נֶ"ס הַקּוֹמֵץ
 רִבֵּה [כ"ז] : נִשְׁמָלוּ שִׁירִים (נִשְׁרָפוּ
 שִׁירִים) אֲבָדוּ שִׁירִים כַּחֲדָה ר' אֱלִיעֶזֶר
 כִּשְׁרֵה כַּחֲדָה ר' יִשָּׁעַי פִּסּוּלָה . רִבִּי
 אֱלִיעֶזֶר ס"ל [זִכְרִים ק"ד - פִּסּוּסֵי ע"ז]
 אֵם אֵין נִשְׂרָף יֵשׁ דֵּם וְכֵן הֵאָּה יֵשׁ קוֹמֵץ
 אֵ"ס שֶׁאֵין שִׁירִים : יִכּוּל יִאֲכַל הַכֶּהֱנִים
 נִשְׁרָפוּ . אֵ"ס שֶׁאֵין לְמוֹחָה הֶלֶק .
 וְאִי כִמוּ שֶׁאֵין לַכֶּהֱנִים יֵשׁ לְמוֹחָה : יִפֹּה
 כֹּחַ הַכֶּהֱנִים בָּהֶם שׁוֹכֵין בְּלֶחֶם הַפְּנִים
 וְנִשְׁמָלוּ לֶחֶם וְאֵין מִן הַקּוֹמֵץ לְמוֹחָה .
 וְהִ"ה לְמִלְחָה תִּזְרֶה וְרִקְיָה קִיָּד : נִרְאֶה
 גִּרְסִין ת"ל וְהַקְטִיר מִן הַמִּנְחָה לֵאמֹר
 וְגַם מֵאִשֵּׁי ה' אֵין לֵחֶם אֵלָּה לְאֹהֶל מִתְנָה
 הַאֲשִׁים מִי אֲבָלָאִם אֵין קוֹמֵץ אֵין שִׁירִים
 לַכֶּהֱנִים . וְנִסְיָאָה כִּתְּבָה מִה אֵין מִקְיִים
 וְהַקְטִיר מִן הַמִּנְחָה וְכִי נִשְׁמָע שֶׁרִבִּי
 לִקְיִים דָּן שֶׁלֹּא וְלֹא אִפְשָׁר לֵאמֹר .
 מִיֹּד קִשָּׁה מִאֵין קֹמֶר יִפֹּה כֹּחַ
 הַכֶּהֱנִים בָּהֶם הֵלֵךְ וְאֵין הַכֶּהֱנִים
 זֹכִין בָּהֶם אֵלָּה מִכֹּחַ הַמִּנְחָה דְּכֹזִיִּין
 מִתִּירִין אֶת לֶחֶם הַפְּנִים וְכִשְׁמֵים מִתִּירִי
 אֶת שְׁמֵי הַלֶּחֶם : י"ב נִזְכָּרִים בֶּה .
 כִּשְׁתֵּכֵן עֹשֶׂה כִּי מִנְחָה הִגֵּשׁ לְמוֹחָה
 נִזְכָּרִים בֶּה הַפִּעֻלֹת לְבֹנָה שֶׁמִּשְׁמֵים
 וְכִיתוּמֵי וּמְכִירֵים אִתּוֹ לֹכֵץ וְכִיתֵּי דְּכִיתֵּי
 וְנִזְכָּרִים לִפְנֵי ה' אֱלֹקִים : נִזְכָּרִים
 בְּקִמְצָה . בְּמִנְחָה הַקְטִיר קוֹמֵץ . וְכֵן
 בַּקְטִיר לְבֹנָה : רִבִּי שִׁמְשֹׁן
 אֹמֵר נִחֲמֵר כֹּאֵן אִזְכָּרָה וְנִחֲמֵר
 לֵהֵן אִזְכָּרָה . בְּלֶחֶם הַפְּנִים כִּיתֵּי
 וְהִתֵּה לְלֶחֶם אִזְכָּרָה : אֵין גִּרְסִין
 מִה כֹּאֵן קוֹמֵץ אֵף לֵהֵן קוֹמֵץ נִיחָה
 שְׁלוֹמֵה מְלִבֹּנָה לְלֶחֶם הַפְּנִים שֶׁרִבִּי
 קוֹמֵץ לְכָל מַעֲרֵכָה מִקּוֹמֵץ לְבֹנָה דְּמִנְחָה .
 אֲבָל בְּסִפְרָה גִּרְסִין מִה אִזְכָּרָה הַאֲמֹרָה
 לֵהֵן מִלֵּךְ קוֹמֵץ אֵף כֹּאֵן מִלֵּךְ קוֹמֵץ .
 וְכֵן מִלֵּךְ שֶׁרִבִּי אֲדִרְבָּה בְּמִנְחָה אֵם
 מִתְּפִישׁ שִׁמְשֹׁן וְלֹא בְּלֶחֶם הַפְּנִים : מִיֹּד

ועוד חנא' ביה קרא דכמה פעמים' הא כתיב מנחה בלילה ו"ל הוא הנוטת
לישחמיט בכלה וליכתה ובללל לשון חזוי ולכך אין בילה מעבד וז"ל וכיון שאין
בילה מעבדה ח"כ מניין לנו שצריך להיות ראוי בלילה ו"ל סברא הוא וכיון שכתוב
ס' בילה בעינין לכל המסות ראוי' וכן בס' מצות חליצה [ובזה"ס פ"ד:] בני
הראות חליצה' וכן בפרק המוציא

הספניה [כ"ב פ"ד:] גני קריאת ככורים
קשה דכ"א דקדושין [כ"ה:] גני ורחן
כל גשרו דבעי' ראו' לניחא מיס' אפי'
לניחא הסתרים. זה מיני לו'. ואלדנא
החס כתיב גשר דמשמע מה מגשר
מאבראי אף כל ולל בית סתרים.
שמה' הסם דמכתיב את כל גשר דמשמע
אפי' בית הסתרים. דלכני צריך ראו'.
וקשה דניחא שלכתחילה צריך ריחא
כמו צילה וקריאה. וי"ל והלא כתיב
גשר דמשמע מאבראי ופ'. נגמר הדין
[סנהדרין מ"ה:] איכא מאן דמחייב' אס'
נקטעי ד' העדים והשחא ואלא בעינן
ראוי לבילה. וי"ל סברא הוא דאין
לפטרו בשביל כן ואל' בגדרים בפרק
נערה [פ"ג:] בעי' אס' חרש יכול להפר
ולסתפק ואי בעינן ראו' לשמיעה כר'
זיירא ושתא מאי שכל ואמאי לא בעינן
ראוי. וי"ל דליכא לימירא ושמה' לאו
דוקא דלורחא דמילתא קנט שאין רגיל
להפר אל"כ שמע. כך סי' רבי' יצחק
בר' שמואל [בכוס' מנחות י"ח] דנין
שמיעונו מעבד את רובו דהיינו קומץ.
כדמפרש בפ' הקומץ רבה [כ"ז] אמר
קרא מלא קמנו תרי זימני וכן שמו
מיעוטא מעבדו כתיב ושמה' ואלא
חסר כל שזא פסולא. ולגובה אין
מיעוטא מעבד לר' יודא ולר"ש בפ"ה
דמנחות [י"א] ודלא כר"מ דלדידיה גס
מיעוט לגובה מעבד: ת"ל וקומץ. מדלג
כתיב וקומץ ריחו משמע דריח פעמים
המרבץ עשורונים ממקום שרגלי הור
עומדת מיתלי לה בפ' קדשי קדשים
[זכarias מ"ג:] ונפ"א דמנחות [מ:]
והסם מפרש דליצטרך למיכתב וקמץ
משם. דסד"ל הואיל וכתב והקריבה
אל הכן ובגובה אל המזבח וקמץ מה
הגשה בקרן דרוחית מערבית אף קמיעה
גמי בקרן דרוחית מערבית קמ"ל משם
ממקום שרגלי הור עומדת ואין הור
סבב למזבח דכתיב ואל המזבח לא

יקריבו שיחזור ויקמוץ בימים . וא"ת מ"ט מהולכה שלא ברג דפסולה ולא איפסר למקנה ר' יוחנן בספ"א דובאים [ט"ז] . וי"ל דשאי הכא דכתיב וקח משם מחסוס שקח כבר . ובפ"א [דמנחות ד' ט :] יליף ימין לקמיצה בג"ש דכתיב יד בתורע של כהן ידו הימנית ובקמיצה כתיב וימלא כפו ממנה : ך יכול מה שבצבץ ויזא לכל ד' . ת"ל והרים ממנו בקמץ או בקמץ יוכל ויקמוץ בראשי אצבעות . ת"ל חלא קמץ . פי' בראשי אצבעותיו שלא יגיע סלת לפסח : יד : מחבת ובמרחשת . שפות אורן לאתר שאלטו בדרמ"ס אלו מחבות [ט"ז] : ולחא כן קומץ חסן ידו פתחית שבולטין מבחוץ וצריך לחסוך בגדולו מלמעלה וכן בצצבץ קטנה מלמטה' מייחי לה בפ"א דמנחות [ט' י"א :] : ך אס יכול לקמוץ מוז בפני עצמה וכו' . תן לה בפ' הקומץ דבה [כ"ג :] ומזוי לה התם כר' יהודה דאחר מין בחייו לא בטל . ולכך כי קמץ לראשון לא חטולי שריים את הטבל ואליבא דחאן דאמר בחר בטל אזלינן למיאי מין בחייו דעתיד להיחר בטל במבטל דכי קמץ אגס מאריך הו לאו שריים . אבל למד' בחר מבטל אזלינן . ברי שריים במבטל אגס וכולים להיות בטל א"ל הו ליה חס דשצויו מינו ומבטלן שריים את הטבל . ואחא כשידית . וחזקי לה כר' יורא דאמר שגס שריים אגס מבטלן את הקומץ . דחנן בפ' השוחט והמעלה [ובאים ק"ו] קמחא

מִדְרֵי"ד

[illegible][illegible]

Digitized by G

תנן לה הכס: ה' תל קרבנו היחיד מביא מנחה כס' המנחות והנסכים [ק"ד]: נפיק ליה מדכתיב דה נס: ה' כן אין מביאין לא יין ולא שמן וכו' . כיחא לטוביה דהכא דכליה נפק מכלל מנחה דמתנדבין ליה ולכך אין מביאים שנים דחומר דמנחה: אלא לטוביה דמנחות [ק"ז]. דמתנדבים יין ושמן

מדכתיב אורח דפ' נסכים תימא אחאין אין מתנדבין שנים יין ושמן לטובה ועמים: אלא מתנדבים עולה ושלמים כ'. תנן לה דפרק המנחות והנסכים [ק"ד]: ה' ויצק עליה שמן על כלה . דמשמע עליה על כלה: ונתן עליה לבונה על מקצתה: כדמפרש ואזיל שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט . שדרי עליה הראשון לריבות ועליה אחרון למעט . וכן תימא ואלא ספחיים עליה דכתיב כינועל שני דברים על שמן ועל לבונה וזה שיד לחר כאן ריבוי אחר ריבוי . תרין דודא חשיב ריבוי ריבוי דהוי מצי למחבקי ויצק עליה שמן ונתן לבונה: אלא כחז עליה למיטות שיהא לבונה על מקצתה: מיהו תימא דמשמע אפי' נתן על מקצתה שדרי דמי אלא מ"מ מצי נמי ליתן על כלה . והשתא ואלא אם נתן על כלה לא מצי ללקט כולה ואם יקחון משם נמצא הקומץ חסר . וכן נמי חזינה דכלת . וי"ל דהיינו דבר אחר וזה וכו' ולא מטעם ריבוי אחר ריבוי: ה' ונתן עליה לבונה על מקצתה . שאניא לא עולה עמה ולא נקמטת עמה . השתא לא קרו על מקצתה אלא היכא דאמטור שלא תכלל עמה . אפי' שנתן על פני כלה אלא שיכל לטקסא ולקחון . והיינו דקמתי כריכין דכוסה [ו"ד]: סדר מנחות כיד וכו' ומסלק לבונה מזד אחר קומץ ממקום שנתרבה שמה: ה' ואינו ידע כמה יסיה מלבונה . אף לבונה מלא קומץ וכו' נחירא דמנחות [קו]: וליץ ומהרים חמנו בקמט חסילת המנחה ומשננה וזה כל הלבונה מקוט לבונה לרמה דמנחה מה הרמה קומץ אף לבונה נמי קומץ . ויש מפרש דכפי פרי קרא . חד לקומץ לבונה דהכא עס המנחה . וחד לגביר לבונה דכפי עצמה שדריך קומץ ולא מסתבר דא"כ לפיל דהי כפי למחץ דמתנדב לבונה הו' אלא לחמיו תרי קראי ולומר דחד חייב עס המנחה וחד למתנדב לבונה דכפי עצמה אם מיעט לבונה כשרה כ' פלוגתא דהיינו כס' א' [ג"ל כס' א' ד' ו"א: וע"ש] דמנחות . ואם מיעט דקאמר היט שנתמט לאחר הפרשה: אכל בשעת הפרשה דריך קומץ . כך מוכח הכס: ה' תלמוד שזיקה וכלילה כשרים בכל אדם . וכן אמר' דפ' כל שעה [פסחים ל"א]: וכו' . הקומץ רכב [י"ג]: מקמינה ואזיל מנחה כהונה . ובהקומץ רכב ר' ישמעאל דכפי אף יזיקה וכלילה בכין . וקאמר טעמא . דכתיב וכלילה אל הכהן וקומץ . וי"ל דוקחין מוסיק על ענין ראשון שנס יזיקה וכלילה דריכין כן:

פרשתא ט של וביאנה לחצאין . לא יביא עומר בשני כלים אפי' שבה גדול מקריב חביתין בחצאין . נדבה חייב וכל להביא לחצאין לא הוא ולא אחרים: הא אם אחר . כלומר מעתה למדת אם אחר הרי עלי מנחה של שתי עשרוני' לא יביאנה בשני כלים מאחר שקבעם

פרשתא ט של וביאנה לחצאין . לא יביא עומר בשני כלים אפי' שבה גדול מקריב חביתין בחצאין . נדבה חייב וכל להביא לחצאין לא הוא ולא אחרים: הא אם אחר . כלומר מעתה למדת אם אחר הרי עלי מנחה של שתי עשרוני' לא יביאנה בשני כלים מאחר שקבעם

פרשתא ט של וביאנה לחצאין . לא יביא עומר בשני כלים אפי' שבה גדול מקריב חביתין בחצאין . נדבה חייב וכל להביא לחצאין לא הוא ולא אחרים: הא אם אחר . כלומר מעתה למדת אם אחר הרי עלי מנחה של שתי עשרוני' לא יביאנה בשני כלים מאחר שקבעם

באשר ביאנו למעלה אכל במנחה אין ריבוי דמשמע ממי שאין ריבוי ליה אין מביא וסלא כן תרין מיעוט דמי לאו מיעוטא סוב דריכין מעולה וזרין ליה מיעוטא דמנחה של וביא במנחות: ה' נחמתי נקח לן מדכתיב נס' מ' תוס' ובחס' כ': כפנו דגס בגמ' סמך ליה אקריב וקרבט . ומדאם הטעם דמנחה נס' לא נמס' ליה דמיקרא רכב ד"ה אחר דמיקרא כס' טעם שבעים קורין אותם נס' דכילא כליא אחר ולכן לא מצינו למעט שם מיעוט נס' וכן נקחין אקריב קרבט: ה' כן אין מביאין לא יין ולא שמן ולא לבונה כ"ס בולקוט: אם מיעט לבונה כ' רמב"ם מ"א מ"ה פסולי סמיקתין דין מ': ה' שזיקה וכלילה כ' . רמב"ם שם דין ו':

באה נדבת צבור וכאה נדבת שנים: ה' אף אתה אל תתמה על המנחה שאף על פי שאינה באה נדבת צבור תבוא נדבת שנים תלמוד לומר קרבנו היחיד מביא מנחה נדבה ואין השותפין מביאים מנחה נדבה: ה' כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה כך אין מביאין לא יין ולא לבונה ולא עצים אבל מתנדבין עולה ושלמים ובעוף אפילו פרידה אחת: ה' ויצק עליה שמן על כלה ונתן על הלבונה על מקצתה מה ראית לומר כן ויצק עליה שמן על כולה ונתן עליה לבונה על מקצתה שאין ריבוי אחר ריבוי בתורה אלא למעט: ה' ד"א ויצק עליה שמן על כלה מפני שהוא נבלל עמה ונקמץ עמה ונתן עליה לבונה על מקצתה שאינה לא נבללת עמה ולא נקמצת עמה: ה' ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה ואינו יודע כמה הרי אני דן טעונה קמצה וטעונה לבונה מה קמצה מלא הקומץ אף לבונה מלא הקומץ רבי יהודה אומר אם מיעט לבונה כשרה: ה' ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והביאה מלמד שזיקה וכלילה כשרים לכל אדם:

פרשתא ט והביא והביאה שלא יביאנה חציים הא אם אמר הרי עלי מנחה של שני עשרונות לא יביאנה בשני כלים אלא בכלי אחד . אל בני אהרן אפילו הן רבואות . וכך הוא אומר ברב עם הדרת מלך . הכהנים וקמץ מלמד שהקמיצה מצוה כהונה . הלא דין הוא מה אם שחיטה שקבע לה צפון לא קבע לו כהן . קמיצה שלא קבע לה צפון . אינו דין שלא יקבע לה כהן . מליקה תוכיח . שלא קבע לה צפון וקבע לה כהן . לא אם אמרת במליקה שקבע לה מובח . תאמר בקמיצה שלא קבע לה מובח . הואיל ולא קבע לה מובח לא יקבע לה כהן . תלמוד לומר כהנים וקמץ מלמד שהקמיצה מצוה כהונה: ה' יכול מצוה שיקמצנה הכהן ואם קמצה וז' תהא פסולה: ה' וקמץ קומץ אחד לעשרון אחד קומץ אחד לששים עשרון . או וקמץ קומץ אחד לעשרון אחד ששים קומץ אחד לששים עשרון . הרי אני דן טעונה קמיצה וטעונה לבונה מה לבונה קומץ אחד לעשרון אחד קומץ אחד לששים עשרון אף קמיצה קומץ אחד לעשרון אחד קומץ אחד לששים עשרון: ה' או כלך לדרך הזו טעונה קמיצה וטעונה שמן מה שמן לוג אחד לעשרון אחד ששים לוג לששים עשרון אף קמיצה קומץ אחד לעשרון אחד ששים קומץ אחד לששים עשרון: ה' נראה לבי דמה דנין דבר שכלו עולה לאישים מדבר שכלו עולה לאישים . ואל יוכיח השמן שאין כלו עולה

ונקט ס' עשרון שיכל להביא בכלי אחד . אכל אם נדר ס' עשרון מביא בשני כלים . דמתן כפ' המנחות והנסכים [מנחות ק"ג]: ומה' טעמא שאין יכולין ליכלל היטב אפי' כשישים שס ל"ג שכן בכל עשרון כדמוכא הכא . והשתא פריך וכו' אין נבלל ממי הוי וזה חקן אם לא בלל כשר . א"ר וירא כל הראוי לביא חקן בילה מעכבת וכו' וא"ת [תוס' מנחות י"ח: וע' יחזקיה רמב"ן ד"ב פ"א] מאי פריך הכס וזה חקן אם לא בלל כשר מ"מ לכתחילה מצוה לבלול . ולכך אין להביא מנחה שאינה יכולה ליכלל . וי"ל משום שזה נדר להביא מנחה בכלי אחד . ות"מ לא יביא בשני כלים ואם הביא פסולו . ולכך אי לא שזיקה מעכבת הייב לו להבי' בכלי א' ס' עשרון אפי' דאין נבלל היטב . ותימא חנין לו לר' וירא דלא בלל כשר היכא דלא בלל דילמא אם לא בלל כס' אלא זר כח נבי יזיקה . ושד

במנחה אחת . דהשתא נמיקרין ביה והביאה כולה ביה: אפי' רבואות . וכן הוא אומר [משלי י"ד] ברב עם הדרת מלך . כלומר כל מה שהם יכולים לעסוק במנחה עוסקים ומנחתם בכך . כגון אחד הוא מניג . ושליש יכולים להיות כדלמירין במנחות [ו'] . אחד אחרו כלי שהמנחות בתוכו וא' קומץ וא' קופס את הכלי שרת שמקדש בו את הקומץ ושד נתן לחברו וחברו לחברו עד שנגיע למזבח וא' מלחו וא' מקטירו כדלמירין כפ' תמיד נשחט [פסחים ס"ד: וע' ס' דוכחים ד"ד]: נהולכת דס פסח משום דבר עם הדרת מלך . ונכס' כל המנחות [מנחות פ"ב] . ונהולכת לחברו קאמר והא קמ"ל דענין ג' כהנים משום דבר עם הדרת מלך: מלמד שהקמיצה מצוה כהונה . ואינה כשר צור . וכן הגשה אינה אלא בכזה . אלא הכא לא כתיב הגשה על כן אין דן עליה . ושד אף הגשה מעכבת קמיצה ולכך דן על קמיצה: ה' חזיקה חזיקה שלא קבע לה צפון . ששולת העוף היה מולק קרן דרומית מזרחית כדתן כפ' קדשי קדשים [זבחים ס"ד]: אף קמיצה אפי' לא קבע לה צפון דכתיב וקמץ משם ממקום שרגלי הור שומדות וקבע לה כן . ואלא קרא דענא ליה: לא אם אמרת בחליקה שכן קבע לה מנחה . שמולק וטמן דמה למנחה . מה שחין כן בקמיצה שמקדש קומץ בכלי שרת: ה' ת"ל שז' והרים את הדשן שזה הכתוב לעכב . מקשים אחת לא קאמר הכא כמו נבי מליקה . יכול ימלקו כסכין . ולימא יכול יעשה מזה לקומץ ויקומץ . והלא דין הוא . ומה שחזיקה שלא קבע לה כן קבע לה כלי . קמיצה שקבע לה כן לא כ"ש שיקבע לה כלי . מליקה תוכיח שקבע לה כן . ואלא קבע לה כלי . מה למליקה שכן קבע לה לקבלת דס . והוי מצי למימר תלמוד לומר בקמט שלא יעשה מזה לקומץ כדמצי לקמן בפרשה זו: ה' קומץ אחד לששים עשרון . אם הביא בכלי אחד . וליץ לה מקומץ לבונה דלא מייחתי עמה אלא קומץ אחד וסברא אית לומר דלא כעיה אפי' מנחה גדולה אלא קומץ לבונה הואיל ואינה מנוסה דמנחה: ופריך לה אדרבא הואיל וקמיצה בנוסה דמנחה היא קמיצה לשמן שזריכה ס' לוג לס' עשרון וכן יעמוד לקומץ ס' קמיצים: ה' דנין דבר שכלו עולה לאישים . קומץ מלבונה: ואל יוכיח שכן שאין כלו עולה לאישים . שנשאר חמנו בשמן .

ונקט ס' עשרון שיכל להביא בכלי אחד . אכל אם נדר ס' עשרון מביא בשני כלים . דמתן כפ' המנחות והנסכים [מנחות ק"ג]: ומה' טעמא שאין יכולין ליכלל היטב אפי' כשישים שס ל"ג שכן בכל עשרון כדמוכא הכא . והשתא פריך וכו' אין נבלל ממי הוי וזה חקן אם לא בלל כשר . א"ר וירא כל הראוי לביא חקן בילה מעכבת וכו' וא"ת [תוס' מנחות י"ח: וע' יחזקיה רמב"ן ד"ב פ"א] מאי פריך הכס וזה חקן אם לא בלל כשר מ"מ לכתחילה מצוה לבלול . ולכך אין להביא מנחה שאינה יכולה ליכלל . וי"ל משום שזה נדר להביא מנחה בכלי אחד . ות"מ לא יביא בשני כלים ואם הביא פסולו . ולכך אי לא שזיקה מעכבת הייב לו להבי' בכלי א' ס' עשרון אפי' דאין נבלל היטב . ותימא חנין לו לר' וירא דלא בלל כשר היכא דלא בלל דילמא אם לא בלל כס' אלא זר כח נבי יזיקה . ושד

עשרונות להביא בכלי אחד והביא בשני כלים אחריו לו בכלי אחד מדרת הקריבין בשני כלים פסולים בכלי אחד כשרים וכן שס בירשא הוי עלי שני עשרונות להביאין בכלי אחד והביאין בשני כלים מה שזכיר הכי' וידי מולתו לא ילא ופסקה רמב"ם רס פ"ז מה' מעריב משמע דוקא היכא שהטעם כפי' להביא בכלי אחד או הוא ופסילה אכל בבלא כהנס כפי' הייב אלא למנוס להביא בכלי אחד אלא לא לטובא: תלמוד בקמיצה שלא קבע לה מנחה . שהקמיצה כשרים בכל מקום כדלקמן ברייתא כ' . ממקום שרגלו הוי שומדות וי' לפיל דפסולת ו' ברייתא ג' גבי מליקה א"ר' וכו' תפלה על דעתך שאר קרב על גבי השוכה: ה' שם קפלה זר פסול פסולה . שנסה מנחות ו' . רמב"ם רפ"א ס' פסולי סמיקתין: ה' קומץ אחד לששים עשרון כ' רמב"ם מ"ב מ' . מס' ס' דין ו': ה' שכן ששים לוג לששים עשרון . מנחות

הנהגות מהרי"ד

ר"ש יקרא א ספרא דבורא דנדבה פרשתא ח משאנ"ן

משה ויחיה שאלו מביא וכו' . השתא קס"ד ללא מני למיעוטי זיכור
שלא יביאו מנחה נדבה מקרא דמביא מנחה נדבה מיניה מעט
זיכור : ג' ח"ל כי תקריב אינה אלא רשות . דלא כי משמע כלשון קרבן
יחידא דא . דהוי ליה למיכתב כי תקריב מנחה וכתב קרבן מנחה : מלמד שהיחיד

מנחה נדבה . כדמצינן בפרק אחרון
דמנחות [ק"ו] : האמר רבי עלי לבונה
לא יפחות מן הקומץ . כהמנחה מנחה
מביא קומץ לבונה . והכל נקרא קרבן .
לבונה : יין ושמן . והתם קאמר רבי פפי'
עצם נקראו קרבן . והאידך לבונה מנח
לן שנקראו קרבן . אבל על שאר דברים
לא הוצרך להביא קרא דודאי קרי לכו
קרבן . ובפרק הקומץ [כ'] : קא בעי
למחר דלמדי מלח הוא נדבך לבונה עס
המנחה . עד דילוף דברים מלח מנחת
עולם שהמלח משל ציבור : ד' מה למנחה
באלה נדבה בפני עצמה שכן הוא בלא
חובה כו' . כגון חתיכי כה"ג : לא יפחות
מקומץ . בפרק בתרא דמנחות [ק"ו] :
מקיש לבונה כמנחה מה התם קומץ אף
לבונה קומץ . ובפ"ה דמנחות פלוגתא
דחנני [י"א] : בהסרה ועמידה על
קורת אחד : יביא ויין נדבה בפני עצמה
שכן אינו בלא חובה בפני עצמו . דלמי
כלא לא נכנסו בהמה ואי פרכת לבונה
חובה שאינה בלא חובה בפ"ע וזאת
נדבה אף אלו אינה יין ולמה לוי קרא .
ו"ל מה ללבונה שכן האקדמה עס המנחה
בכלי ולכן יו לה כח להחמיר בפ"ע מה
שאר כן יין . ובפ' בתרא דמנחות [ק"ו] :
נפיק לן מאורחא שמתנדב יין . והתם
תנן במתנדב שכן לא יפחות מן הלוג
ר' מאיר אומר מנ' לוגין . ובגמ' מפרש
לרבנן דזון מינה מה מנחה מתנדבין
אף שזון מתנדבין ומינה מה שזון דמנחה
בלוג אף שזון מתנדב בלוג . ור"ל דזון
מינה דמתנדבין שזון כמנחה ואוקי
באתרא כנסכים מן נסכים ג' לוגין
אף שזון ג' לוגין : וי"ל כהא אגב אורחא
מסמך לכו כלל מקרא דבא : ד' ח"ל
ר"ע לא אס' אחרת ביין שכן הוא קרב
חובה בל . כספלים לנסכי בהמה .
אבל שזון אינו קרב עצמו . אלא כלול
הוא במנחה . ופלוגתא דהמנחה והנסכי'
[ק"ד] : ובפ' כל החמיר [וזכרין זא'] :
וכתב קאמר שמואל המתנדבין חולטו
על גבי האששים . אע"פ שחכמי
סביר' ליה כר' שמעון דלמר דדבר שאלו
מתכוין חותר . והא דמצינן התם . יין
כדברי ר' עקיבא לספלים חולטו לה כר'
יחדא דלמר דבר שאלו מתכוין חסור .
ור' חייס ככן הוה מקשה דהתם רבי

שהוא מביא מנחה על שומאת מקדש וקדשיו . תאמר בצבור
שאין מביא מנחה על שומאת מקדש וקדשיו . משיח יוכיח .
שאין מביא מנחה על שומאת מקדש וקדשיו ומביא מנחה נדבה .
אף אתה אל תתמה על הצבור שאע"פ שאין מביא מנחה על שומאת
מקדש וקדשיו יביא מנחה נדבה תלמוד לומר גפש . היחיד מביא
מנחה נדבה ואין הצבור מביא מנחה נדבה : ג' נפש תקריב יכול
גזרה תלמוד לומר כי תקריב אינה אלא רשות . קרבנן מנחה .
מלמד שהיחיד מתנדב לבונה נאמר הבא בהמה והבא מנחה חובה
לה הבא מנחה והבא לבונה חובה לה מה מנחה שהיא באה חובה
עם הבהמה באה נדבה בפני עצמה אף לבונה שהיא באה חובה
עם המנחה תבא נדבה בפני עצמה : ד' מה למנחה באה נדבה
בפני עצמה שכן היא באה חובה בפני עצמה תבוא לבונה נדבה
בפני עצמה שכן אינה באה חובה בפני עצמה . הואיל ואינה באה
חובה בפני עצמה לא תבא נדבה בפני עצמה . תלמוד לומר
קרבן . מלמד שהיחיד מתנדב לבונה כמנחה לא יפחות מקומץ :
ה' ובגין שהיחיד מתנדב יין נאמר הבא בהמה והבא מנחה חובה
לה הבא בהמה והבא יין חובה לה מה מנחה שהיא באה חובה
עם הבהמה באה נדבה בפני עצמה אף היין שהוא בא חובה עם
תבהמה יבא נדבה בפני עצמו : ו' מה למנחה באה נדבה בפני
עצמה שכן באה חובה בפני עצמה . יבא יין נדבה בפני עצמו
שכן אינו בא חובה בפני עצמו . הואיל ואינו בא חובה בפני עצמו
לא יבא נדבה בפני עצמו . תלמוד לומר קרבן מלמד שהיחיד
מתנדב יין כמנחה לא יפחות משלשת לוגין : ז' ובגין שהיחיד
מתנדב שמן . הוא הדיון והוא התשובה תלמוד לומר קרבן דברי
רבי טרפון . אמר רבי טרפון מה מצינו ביין שהוא בא חובה ובא
נדבה אף השמן שהוא בא חובה יבוא נדבה . אמר ליה רבי עקיבא
לא אם אמרת ביין שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו תאמר בשמן
שאין קרב חובתו בפני עצמו . ומגן שהיחיד מתנדב עצים
תלמוד לומר קרבן מלמד שהיחיד מתנדב עצים כמנחה לא יפחות
משני גזירין : ח' רבי יוסי אומר קורא אני קרבן יכול יהא
היחיד מתנדב קטורת קורא אני עליו מוצא שפתיך תשמו
ועשית מה אני מקיים לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה .
יכול יתנדב ויבא על מזבח החיצון תלמוד לומר את שזמן
המשחה וקטורת סמים לקדש ואין שזמן המשחה וקטורת סמים
קרבין אלא בפנים :

פרק י מנחה ליתן את האמור כאן בכל המנחות ואת האמור
בכל המנחות כאן . סולת מה סולת אמורה לחלן מן
החייטין אף כאן מן החייטין . סולת קרבנו סולת יהיה שלא יתנדב
ויביא אלא מן החייטין . הלא דין הוא צבור מביא מנחה מן החייטין
חובה ויחיד מביא מנחה מן החייטין נדבה . מה צבור שהוא מביא
מנחה מן החייטין חובה מביא מנחה מן החייטין נדבה . יבא מנחה מן השעורים נדבה . ת"ל
סולת קרבנו סולת יהיה שלא יתנדב ויביא אלא מן החייטין : ב' הא אם אמר הרי עלי מנחה מן השעורים יביא מן החייטין . קמח יביא סולת .
שלא שזמן ולבונה יביא עמה שזמן ולבונה . חצי עשרון יביא עשרון ושחצה יביא שנים רבי שמעון פוסק שלא יתנדב בדרך
המתנדבין : ג' קרבנו היחיד מביא מנחה נדבה אין השותפין מביאין מנחה נדבה . הלא דין הוא עולת בהמה בנדר ובנדבה ומה מנחה
באה בנדר ובנדבה מה עולת בהמה שהיא באה בנדר ובנדבה תבא
נדבת שנים : ד' לא אם אמרת בעולת בהמה שהיא באה נדבת צבור . עולת העוף תוכיח שאין
באה

הנהגות מהרי"ד
לא יפחות ד"ט וסוגא ברעב"ט עס . ח"פ י"ו : ז' אם אחרת ביין כל מנח בפני עצמו שכן
הוא קרב כו' תאמר בשמן שיהא מנח בפני עצמו כ"ס בלחם ובלקוח : ומכאן לא יפחות
רמב"ם פט"ו מה' מעשה הקדשות דין י"ג : ד' וי"א לוי קורא אני קרבן כ"ס בלחם ובלקוח :
פרק י' א' תאמר כהן סולת ונאמר לסלן סולת כ"ל וי"ס בלקוח : חלל מן החייטין
מנחה סולת י"י . רמב"ם פ"ב ממעשר דין ג' ס"ג ע"פ קס"ו . וע' לקמן
פרק י"ג ברייתא ס' ממעשר ממעשר אחד : ב' משנה גמ' מנחת ק"ג והבא ברעב"ט
מ"ג מה' מעשר דין י"ג : ד' סולת העוף מוכיח . כהן ברעב"ט ר"ע . ומעשר ק"ג ר"ע . ומעשר
דן ג' וס"ג . ע"פ ק"ג . וי"א ק"ל וי"א עס מלחן הס"ג . כ' עולת וסלמין בלחם בעומת
כסא

קדחה ולא על הכניסה ואם כדבריהם א"כ גם על דם יקוי פטורים דמיתו נפש אשר תאכל
כל דם ונאמר דמיתו . דמיתו לא תאכלו דם נפש כל למעט וכנעם ופטורין כדבר משום
דלחן חייבין דין כל דבר שזונו כרת ועגבתו טעלת קבוע לא בהם שבעולה ויד וגם
משום דלחן מביאין על פסח ולא מעשה שבעה וע' הוריות ח' . אשכנן יחיד נשיא ומשיח
בין נפ"ה בין נשאר מלח ופירש' דכולם בכלל נפש אחת הם צבור מל' מהתם משמע ודבר
ממשי מעשה חלל י' לחלן : ג' כנסתה וי"א גורם דבר אחר ונפש יכול גורם ולא זכותי
לכסן דכל דמיה זו אינו מניין דמיה : הקדמות דהתם דמיה מנח וסלח דמיה מני מקריב :
ד' ומכאן לא יפחות מקומץ כ"ס בלחם וסוגא ברעב"ט פט"ו ממעשר דין י"ג : ו' ומכאן

הנהגות מהרי"ד
לא יפחות ד"ט וסוגא ברעב"ט עס . ח"פ י"ו : ז' אם אחרת ביין כל מנח בפני עצמו שכן
הוא קרב כו' תאמר בשמן שיהא מנח בפני עצמו כ"ס בלחם ובלקוח : ומכאן לא יפחות
רמב"ם פט"ו מה' מעשה הקדשות דין י"ג : ד' וי"א לוי קורא אני קרבן כ"ס בלחם ובלקוח :
פרק י' א' תאמר כהן סולת ונאמר לסלן סולת כ"ל וי"ס בלקוח : חלל מן החייטין
מנחה סולת י"י . רמב"ם פ"ב ממעשר דין ג' ס"ג ע"פ קס"ו . וע' לקמן
פרק י"ג ברייתא ס' ממעשר ממעשר אחד : ב' משנה גמ' מנחת ק"ג והבא ברעב"ט
מ"ג מה' מעשר דין י"ג : ד' סולת העוף מוכיח . כהן ברעב"ט ר"ע . ומעשר ק"ג ר"ע . ומעשר
דן ג' וס"ג . ע"פ ק"ג . וי"א ק"ל וי"א עס מלחן הס"ג . כ' עולת וסלמין בלחם בעומת
כסא

ויקרא א ספרא דבורא דנרבה פרשתא ז

משאנ"ן

יא

אס הדליל פסול. דהא משמע אותו עיכוב' כשאר שלם: ויכל אע"פ שחלקו בסכין. בזכרים פ' חטאת העוף [ס"ח] תן מלך בסכין שחמא בגדל' אצית הכליעה. ופי' שם רבינו שלמה דלחן זו מליקה דלרביה צמור וגם שמיטה אינה שחרי חוץ שדרה ומפרקת עד שיגיע לסיון

עולת עוף היה שם משום שקרוב לנפית הדשן שהבין משלך שם מוראה וטובה: ואם עשאה למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשרה שסיה. עומדגל הסוכה וכוונת נבזה מן הקרקע שז' אמות. דלחמירין כפ' איחור מקומן [כ"ד] עלה וכנס אמה זה יסוד. עלה חמש אמות וכנס אמה זה סוכה. וכל מזבח נגובה עם הקרנים עשר אמות. וחוט הסיקרה היה חגורו באמצע. והשחא היו למטה מן הסוכה עד חוט הסיקרה. וכן תני' בחמ' מדות [פרק ג'] כל עמלה אינה נעשית אלא בראשון של מזבח. [וזכרים ס"ה] ובגמרא קאמר מאי בינייהו. אמר רבא עושין מערכה ע"ג מזבח איכא בינייהו לת"ק עושין נחלא. שהסוכה הוא מקום הקטרה. וכ"ת למטה מרגליו אמה אין ראוי להקטרה. בקיר וקוף. וי"ל כל זה נקרא סוכה כמו בני קרן אפי' אמה למטה הכל חשיב קרן. ולרבי נחמיה ולר' אליעזר בן יעקב אין עושין. ויש מפרשים בהסך. והחוק: [ז] זה הוסף יכול יוקב בסכין את העור שלמעלה. כמו שעושין לתרנגולות: ח'ל בטוחה. שיחיתך העור סביב הוסף כחרכוב ויקח הוסף עם העור ועם הטובה:

את המה על קיר המזבח ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשרה. רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומר כל עצמה אינה נעשית אלא בראשון של מזבח: [ו] והסיר את מראתו בנצתה זה הוסף יכול יעקב בסכין ויטלנו תלמוד לומר בנצתה יטלנה עם הנוצה אבא יוסי בן חנין אומר. נוטל את הקרבנות עמה: **פרק ז** והשליך אותה כשרה לא פסולה אותה לא חטאת העוף אותה אותה בהשלכה. ואין עולת בהמה בהשלכה: [ב] הלא דין הוא מה אם במקום שהכשיר את העור פסל בית הראי מקום שפסל את העור אינו דין שיפסול בית הראי. ת"ל אותה אותה בהשלכה האין עולת בהמה בהשלכה: [ג] אצל המזבח סמוך למזבח. קדמה למזרחו של כבש. אל מקום הדשן ששם יהו נותנין את הדשן. רבי חנניה בן אנטיגנוס אומר שני בתי דשנין היו שם אחד במזרחו של כבש ואחד במזרחו של מזבח. זה שבמזרחו של כבש שם היו נותנין מוראות העוף ודשון מזבח הפנימי והמנורה זה שבמזרחו של מזבח שם היו שורפין פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים: [ד] ושם אתו כשר לא פסול. אותו. אותו בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע הלא דין הוא מה אם עולת העוף שאינה טעונה נתוח טעונה שסוע. עולת בהמה שהיא טעונה נתוח אינו דין שתטען שסוע. ת"ל ושם אתו. אותו בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע: [ה] בבגדיו להכשיר את העור הלא דין הוא מה אם במקום שהכשיר בית הראי פסל את העור כאן שפסל בית הראי אינו דין שיפסול את העור ת"ל בבגדיו להכשיר את העור: [ו] ולא יבדיל יכול אם יבדיל פסל ת"ל והקטיר אי והקטיר יכול אף על פי שחלקו בסכין ת"ל אותו מה ראית להכשיר בהבדלה ולפסול במליקה אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מכשיר בהבדלה שהוא לאחר הרצייה ופוסל במליקה שהוא לפני הרצייה: [ז] עולה אע"פ שמיצה דם הנוף ולא מיצה דם הראש או יכול אף על פי שמיצה דם הראש ולא מיצה דם הנוף ת"ל הוא. עולה. לשם עולה. אשה. לשם אישים. ריח. לשם ריח. ניחוח. לשם נחת רוח. לה'. לשם מי שעשה את העולם. נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח בעולת העוף אשה ריח ניחוח. במנחה אשה ריח ניחוח. ללמד שאחד מרבה ואחד ממעט ובלבד שיכוון את דעתו לשמים: **פרשתא ח** ונפש לרבות כהן משיח שיביא מנחת נדבה הלא דין הוא מה אם היחיד שאינו מביא מנחת חובה בכל יום מביא מנחת נדבה. משיח שהוא מביא מנחת חובה בכל יום. אינו דין שיביא מנחת נדבה. לא אם אמרת ביחיד שהוא מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו. תאמר במשיח שאין מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו. הואיל ואינו מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו לא יביא מנחת נדבה תלמוד לומר ונפש לרבות כהן משיח שיביא מנחת נדבה: [ב] הוא הדין לצבור הלא דין הוא מה אם היחיד שאין מביא מנחת חובה בכל יום מביא מנחת נדבה. צבור שהוא מביא מנחת חובה בכל יום אינו דין שיביא מנחת נדבה. לא אם אמרת ביחיד שהוא

עולת עוף היה שם משום שקרוב לנפית הדשן שהבין משלך שם מוראה וטובה: ואם עשאה למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשרה שסיה. עומדגל הסוכה וכוונת נבזה מן הקרקע שז' אמות. דלחמירין כפ' איחור מקומן [כ"ד] עלה וכנס אמה זה יסוד. עלה חמש אמות וכנס אמה זה סוכה. וכל מזבח נגובה עם הקרנים עשר אמות. וחוט הסיקרה היה חגורו באמצע. והשחא היו למטה מן הסוכה עד חוט הסיקרה. וכן תני' בחמ' מדות [פרק ג'] כל עמלה אינה נעשית אלא בראשון של מזבח. [וזכרים ס"ה] ובגמרא קאמר מאי בינייהו. אמר רבא עושין מערכה ע"ג מזבח איכא בינייהו לת"ק עושין נחלא. שהסוכה הוא מקום הקטרה. וכ"ת למטה מרגליו אמה אין ראוי להקטרה. בקיר וקוף. וי"ל כל זה נקרא סוכה כמו בני קרן אפי' אמה למטה הכל חשיב קרן. ולרבי נחמיה ולר' אליעזר בן יעקב אין עושין. ויש מפרשים בהסך. והחוק: [ז] זה הוסף יכול יוקב בסכין את העור שלמעלה. כמו שעושין לתרנגולות: ח'ל בטוחה. שיחיתך העור סביב הוסף כחרכוב ויקח הוסף עם העור ועם הטובה:

פרק ט ואין עולת בהמה בהשלכה. שאין להשליך כרם שער בתוכה אלא ירחצו ויקרב. וא"ת והלא כבר נאמר והקרב והכרעים ירחץ. וי"ל אי לא מיעוטא דהכא הוה מוקינן התם בבני מעים דקים שאין בהם טיטוף כל כך: [ב] וגראה לגרסה הכא שיכול ומה במקום שהכשיר. היה יכול לומר בן אס לא כתיב מיעוט כדי להשכיח בני מעיים בנחמה: במקום שהכשיר את העור בשסוע. שאינו מפסיטו: מקו' שפסל את העור. בנחה: [ג] שם יהו נותנין את הדשן. תרומת הדשן כדתנין פ"א דתמיד מיייתי לה כפ' קדשי קדשים [וזכרים פ"ד] שם היו שורפין פסולי המוקדשין דנפן לן דשריפתן צדקת כפ' כל שעה [פסחים כ"ד] פ"ב: ולקמן בת"כ ט' מפקדש כחש יסוף. עוד היה בית הדשן שלישי כהר הבית כדלחמיר' כפ' טבול יום [וזכרים ק"ד]: [ד] ושם כפ' קדשי קדשים [ס"ה]: מפרש אין ושם אלא ניד וכן הוא אומר וישעטו כספת בגדי: ומה עולת העוף שאינה טעונה נתוח טעונה שסוע. מקשה דאיכא למימר מה לעולת העוף שכן טעונה בהדלה נמיעוט סימן לרצון ודלחמיר' כפ' הכל שוחטין [חולין כ"א]. וממה שטעונה השלכה ליכא למיפרך כל כך דלין השלכת מוראה וטובה שחיה בגוש כל כך: [ה] ככנסו להכשיר את העור. שחקשירה בעור שהכנף אחוזה בה וכנף טלה בעור בעוף כמו השער בעור בהמה: כלומר שאין עולת העוף טעונה הפסע. מיייתי לה כפ' שמונה שרצים [שבת ק"ח] ומקשים דהאם אמר אביי דלרף לרבוני עור שהא צבצר דסד"ל כיון דלית ביה סיריזי סיריזי מליא קמ"ל והשחא והלא הכא מוכח דלרף לרבוני מליא קמ"ל: ויכול

עולת עוף היה שם משום שקרוב לנפית הדשן שהבין משלך שם מוראה וטובה: ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשרה שסיה. עומדגל הסוכה וכוונת נבזה מן הקרקע שז' אמות. דלחמירין כפ' איחור מקומן [כ"ד] עלה וכנס אמה זה יסוד. עלה חמש אמות וכנס אמה זה סוכה. וכל מזבח נגובה עם הקרנים עשר אמות. וחוט הסיקרה היה חגורו באמצע. והשחא היו למטה מן הסוכה עד חוט הסיקרה. וכן תני' בחמ' מדות [פרק ג'] כל עמלה אינה נעשית אלא בראשון של מזבח. [וזכרים ס"ה] ובגמרא קאמר מאי בינייהו. אמר רבא עושין מערכה ע"ג מזבח איכא בינייהו לת"ק עושין נחלא. שהסוכה הוא מקום הקטרה. וכ"ת למטה מרגליו אמה אין ראוי להקטרה. בקיר וקוף. וי"ל כל זה נקרא סוכה כמו בני קרן אפי' אמה למטה הכל חשיב קרן. ולרבי נחמיה ולר' אליעזר בן יעקב אין עושין. ויש מפרשים בהסך. והחוק: [ז] זה הוסף יכול יוקב בסכין את העור שלמעלה. כמו שעושין לתרנגולות: ח'ל בטוחה. שיחיתך העור סביב הוסף כחרכוב ויקח הוסף עם העור ועם הטובה:

משיח

משיח

מהות

משיח כ"י יכול אע"פ שמיצה דם ריח' שם ריח' עולה לשם עולה. לעיל סוף פ"ו וספ"ו: ובלבד שיכוין את לבו לשמים. כ"ה במשנה סוף מנחות ובפסוקתא וטריטו ובשנויות ד' ט"ו פ"א ובלבד שיכוין את לבו לציון שבשמים: **פרשתא ח** תאמר במשיח שאין מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו. תאמר במשיח שאין מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו. הואיל ואינו מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו לא יביא מנחת נדבה: [ב] הוא הדין לצבור הלא דין הוא מה אם היחיד שאין מביא מנחת חובה בכל יום מביא מנחת נדבה. צבור שהוא מביא מנחת חובה בכל יום אינו דין שיביא מנחת נדבה. לא אם אמרת ביחיד שהוא

משיח כ"י יכול אע"פ שמיצה דם ריח' שם ריח' עולה לשם עולה. לעיל סוף פ"ו וספ"ו: ובלבד שיכוין את לבו לשמים. כ"ה במשנה סוף מנחות ובפסוקתא וטריטו ובשנויות ד' ט"ו פ"א ובלבד שיכוין את לבו לציון שבשמים: **פרשתא ח** תאמר במשיח שאין מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו. תאמר במשיח שאין מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו. הואיל ואינו מביא מנחה על טומאת מקדש וקדשיו לא יביא מנחת נדבה: [ב] הוא הדין לצבור הלא דין הוא מה אם היחיד שאין מביא מנחת חובה בכל יום מביא מנחת נדבה. צבור שהוא מביא מנחת חובה בכל יום אינו דין שיביא מנחת נדבה. לא אם אמרת ביחיד שהוא

ויקרא א ספרא דבורא דנרבה פרשתא ו ז

הנזכר שאין זה לא בכלל גדולים להכשיר את התורים ולא בכלל קטנים להכשיר בני יונה: משיחיתו: שנתחזק כשיכנס עד שכול ירוק כמראה הזכר: מחקו כפרי מנורע: והלא דין הוא שחולל ונשם רכינו ונחם כר' אשר הלוי

מאימתי תורים כשרים משיחיתו ומאימתי בני יונה פסולין משיחיתו: ו קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה הלא דין הוא מה אם הצפרין שלא כשרו לכפר בפנים כשרו לכפר בחוץ: תורין ובני יונה שכשרו לכפר בפנים: אינו דין שיכשרו לכפר בחוץ: תלמוד לומר קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה: ו קל וחומר לצפרים שיכשרו לכפר בפנים מה אם תורים ובני יונה שלא כשרו לכפר בחוץ כשרו לכפר בפנים: תל והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו: אין לך בעוף אלא תורים ובני יונה: ו א"ר יהודה מה אם במקום ששנה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים חלק המכשיר שבחוץ מהם מקום שלא שנה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים אינו דין שנהלוק המכשיר שבחוץ מהן: הא דין דין לעני לעשיר מנין ת"ל קרבנו תורים ובני יונה אין הכשרו תורים ובני יונה:

מאימתי תורים כשרים משיחיתו ומאימתי בני יונה פסולין משיחיתו: ו קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה הלא דין הוא מה אם הצפרין שלא כשרו לכפר בפנים כשרו לכפר בחוץ: תורין ובני יונה שכשרו לכפר בפנים: אינו דין שיכשרו לכפר בחוץ: תלמוד לומר קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה: ו קל וחומר לצפרים שיכשרו לכפר בפנים מה אם תורים ובני יונה שלא כשרו לכפר בחוץ כשרו לכפר בפנים: תל והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו: אין לך בעוף אלא תורים ובני יונה: ו א"ר יהודה מה אם במקום ששנה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים חלק המכשיר שבחוץ מהם מקום שלא שנה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים אינו דין שנהלוק המכשיר שבחוץ מהן: הא דין דין לעני לעשיר מנין ת"ל קרבנו תורים ובני יונה אין הכשרו תורים ובני יונה:

מאימתי תורים כשרים משיחיתו ומאימתי בני יונה פסולין משיחיתו: ו קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה הלא דין הוא מה אם הצפרין שלא כשרו לכפר בפנים כשרו לכפר בחוץ: תורין ובני יונה שכשרו לכפר בפנים: אינו דין שיכשרו לכפר בחוץ: תלמוד לומר קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה: ו קל וחומר לצפרים שיכשרו לכפר בפנים מה אם תורים ובני יונה שלא כשרו לכפר בחוץ כשרו לכפר בפנים: תל והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו: אין לך בעוף אלא תורים ובני יונה: ו א"ר יהודה מה אם במקום ששנה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים חלק המכשיר שבחוץ מהם מקום שלא שנה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים אינו דין שנהלוק המכשיר שבחוץ מהן: הא דין דין לעני לעשיר מנין ת"ל קרבנו תורים ובני יונה אין הכשרו תורים ובני יונה:

פרשתא ז

התורים או מן בני יונה את קרבנו יכול אין פחות משתי פרידין תלמוד לומר והקריבו אפילו בפרידה אחת: והקריבו אל המזבח מה תלמוד לומר והקריבו הכהן ומלך מלמד שלא תהא מליקה אלא בבחן: הלא דין הוא מה אם בן הצאן שקבע לו צפון לא קבע לו כהן מליקה שלא קבע לה צפון אינו דין שלא יקבע לה כהן: ת"ל הכהן ומלך מלמד שלא תהא מליקה אלא בבחן: ו יכול ימלקנו בסכין ודין הוא מה אם שהיטה שלא קבע לה כהן קבע לה כלי: מליקה שקבע לה כהן אינו דין שיקבע לה כלי: ת"ל הכהן ומלך: אמר ר"ע ובי עלת על לב שהזר קרב על נבי המזבח: ואם כן למה נאמר ומלך: מלמד שלא תהא מליקה אלא בעצמו של כהן: ו יכול ימלקנו בין מלמעל בין מלמטן ודין הוא בהמה שהטאתה מלמעל עולתה למטן עוף שהטאתו למטן אינו דין שתהא עולתו למטן ת"ל ומלך את ראשו והקטיר המזבח אמור לענין הקטרה ולענין מליקה מה הקטרה למעלן אף מליקה למעלן: ו מלך מליקה ממול העורף יכול מ"מ הרי אני דן נאמרה כאן מליקה ונאמרה להלן מליקה מה מליקה אמורה להלן ממול העורף: אף כאן ממול העורף: אי ומה מליקה אמורה להלן מולק ואינו מבדיל אף באן ימלוק ולא יבדיל ת"ל ומלך את ראשו והקטיר המזבח ונמצא דמו על קיר: וכי איפשר לומר: כן מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה אלא מולקו בדרך הקטרתו מה מצינו בהקטרה הראש לעצמו והנוף לעצמו: אף מליקה הראש לעצמו והנוף לעצמו: ו ומנין שהקטרת הראש לעצמו כשהוא אומר והקטיר אותו הכהן המזבח הרי הקטרת הנוף אמורה: הא אינו אומר כן את ראשו והקטיר אלא זו הקטרה לראש לעצמו: מה מצינו בהקטרה הראש לעצמו והנוף לעצמו: אף מליקה הראש לעצמו והנוף לעצמו: ו ונמצא דמו דם כלו אווחו בראש ובנוף ומוצה משניהם: על קיר המזבח לא על קיר הכבש: לא על קיר היסוד: לא על קיר ההיכל: על קיר העליון: יכול על קיר התחתון: ודין הוא בהמה שהטאתה למעלן עולתה למטן עוף שהטאתו למטן אינו דין שתהא עולתו למטן: תלמוד לומר ומלך את ראשו והקטיר המזבח ונמצא דמו על קיר המזבח המזבח אמור לענין הקטרה אמור לענין מצייה

התורים או מן בני יונה את קרבנו יכול אין פחות משתי פרידין תלמוד לומר והקריבו אפילו בפרידה אחת: והקריבו אל המזבח מה תלמוד לומר והקריבו הכהן ומלך מלמד שלא תהא מליקה אלא בבחן: הלא דין הוא מה אם בן הצאן שקבע לו צפון לא קבע לו כהן מליקה שלא קבע לה צפון אינו דין שלא יקבע לה כהן: ת"ל הכהן ומלך מלמד שלא תהא מליקה אלא בבחן: ו יכול ימלקנו בסכין ודין הוא מה אם שהיטה שלא קבע לה כהן קבע לה כלי: מליקה שקבע לה כהן אינו דין שיקבע לה כלי: ת"ל הכהן ומלך: אמר ר"ע ובי עלת על לב שהזר קרב על נבי המזבח: ואם כן למה נאמר ומלך: מלמד שלא תהא מליקה אלא בעצמו של כהן: ו יכול ימלקנו בין מלמעל בין מלמטן ודין הוא בהמה שהטאתה מלמעל עולתה למטן עוף שהטאתו למטן אינו דין שתהא עולתו למטן ת"ל ומלך את ראשו והקטיר המזבח אמור לענין הקטרה ולענין מליקה מה הקטרה למעלן אף מליקה למעלן: ו מלך מליקה ממול העורף יכול מ"מ הרי אני דן נאמרה כאן מליקה ונאמרה להלן מליקה מה מליקה אמורה להלן ממול העורף: אף כאן ממול העורף: אי ומה מליקה אמורה להלן מולק ואינו מבדיל אף באן ימלוק ולא יבדיל ת"ל ומלך את ראשו והקטיר המזבח ונמצא דמו על קיר: וכי איפשר לומר: כן מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה אלא מולקו בדרך הקטרתו מה מצינו בהקטרה הראש לעצמו והנוף לעצמו: אף מליקה הראש לעצמו והנוף לעצמו: ו ומנין שהקטרת הראש לעצמו כשהוא אומר והקטיר אותו הכהן המזבח הרי הקטרת הנוף אמורה: הא אינו אומר כן את ראשו והקטיר אלא זו הקטרה לראש לעצמו: מה מצינו בהקטרה הראש לעצמו והנוף לעצמו: אף מליקה הראש לעצמו והנוף לעצמו: ו ונמצא דמו דם כלו אווחו בראש ובנוף ומוצה משניהם: על קיר המזבח לא על קיר הכבש: לא על קיר היסוד: לא על קיר ההיכל: על קיר העליון: יכול על קיר התחתון: ודין הוא בהמה שהטאתה למעלן עולתה למטן עוף שהטאתו למטן אינו דין שתהא עולתו למטן: תלמוד לומר ומלך את ראשו והקטיר המזבח ונמצא דמו על קיר המזבח המזבח אמור לענין הקטרה אמור לענין מצייה

מצייה למעלן: ו כיצד הוא עושה עלה לכבש ופנה למובב בא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל ומוצה את ראשו והקטיר המזבח ונמצא דמו על קיר המזבח המזבח אמור לענין הקטרה אמור לענין מצייה

הנהגות מהר"ד

אמר ר"ע וכי מוצה קל מפרש לה ר"ע וכולה מליקה הוא תמי לה: ר"ת: חלל בעצמו של כהן רמז' ספ"ו מה' מעשה הקדושות: ו ודין הוא ומה בסמך שטתתה למעלן: ר"ת ופי' למעלה מחיט הסיקל למטן: למטה מחיט הסיקל ר"ת והלא וסבא ברמי' פ"י ממשק' דין כ': מה הקטרה למעלן: מולק כ"א ע"כ כ"א: ו מה מצינו בהקטרה כו' אף מליקה כו' רמז' פ"י ממשק' דין כ': כ"א: ו לא על קיר היסוד: מ"א לא על קיר הסולם: ר"ת: על קיר התחתון ודין הוא ומה כ"א ר"ת וכל וס כותב רמז' ס"ס:

כשרים וכל בני היונה יסו כשרים כ"א וכו' נגמ' חולין ד' כ"ב: ו לכפר בחוץ: פי' להכשיר ר"ת: כתוב בפ' העומר וכל היכא דאמר והלא דין הוא פי' כו' ואחרי נריך קר' כו' כ"ע מלעיל ר"ת ממשק' ו' ולקח פרק ט"ו ברייתא ג' ד' ומקט' ב' ברייתא ה' ופי' ברייתא ד' ה': מ' הדין דין לפני כ"א: ר"ת: ו והקריבו אפי' מידה חמת כ"א ברי' ונולקו וכו' בנזכים ס"ס פ"א סיבא שס כמעט כל המעשה וכו' בנזכים מן ט"ו ממשק' הקדושות וין: ב' והקריבו אל המזבח מה ת"ל כהן מלמד כו' כ"א ברי' ונזכר ס"ס פ"א:

זכאי שלמים • ללא חצי לחמיו שלמים • חן העוף • ודריש מה שמדך עולה ועוף
ולא כתיב אם עולה קרבנו חן העוף כמו נשאר • ואין העוף זכאי שלמים •
דבר ר"ש א"ר יוחא • ב' אמה לא יכאף עוף נדבה • לא ידעתי מאי בינייהו בין
למר בין למר למעט העוף וזכאי שלמים ואין לומר דל' יודא דמיטע נקבות
העוף מונחי שלמים • וזכרי העוף כ"ג
דכשרים • כי ק"ו טיה כח להפיר נקבות
לזכרי שלמים וז"ה זכרים ואמה קרא
ומעטינה לכלה • ג' תמות וזכרות
בבהמה • דוקן שבעין • ונקבות •
פוסלק בעולת בהמה ואין פוסלק בעולת
העוף • יכול כמו שהכשרת תהיה תמות
בעוף וכשר נמי יבש גפה • ואם נסמית
עינה היינו שנחטטה שהיא חסרה אכר •
ונקטעה רגלה אפרי אכר אחד שהוא
חסרה אכר • ד' ומה אם הכחודשים
שהמס פוסל בהם אפילו נולד בהם
לאחר שהוקדשו • אין חתן ומחיר חל
עליהם • אל פחן מוקדשים לזונה או
מחיר כלב לא נפסלו דכתיב בכל נדר
לאציל הנדר • ובתמורה [ל'] פ' כל
האסורין פריך טעמא דכתיב קרא הא
לא חטטתו קרא ה"א דחל עליהן
חתן הא לא ממונה הוא • ומקוץ לה
כרזי ובתמורה על פסחו • דא"ר הממנה
אחרים על פסחו המעוץ חולין • ועין
בפסחים פ' האשה [א'] • העוף שאין
מוס פוסל בו דדוקן שבעין • ת"ל לכל
נדר להביא העוף שחן לזונה קודם
שהקדיש • אבל לאחר שהקדישו לאו
ממונה הוא ולא מיפסל • וכל עיקר
דלינה לא [כדעת הראב"ד ספ"ד
מחשורי מונח] כח לזון אלא על עוף
שאר חולין • להביא את העוף • שבה
כנדר ויטל לזון עולת העוף • ד' כל
חקים שאמר זכר ונקבה עומטוס וכו' •
מחייב לה כפ' על אלו מומין [בכורות
מ"ב • והאם קאמר סמי מכלן עומטוס
דא"ר חסדא עומטוס בהמה ספקא
הא קודם מספיקא • וא"ת התם כתיב
ואת זכר לא תשחט וכו' ובפרק הערל
[יבמות פרק ג'] • מחייב סקילה על
אנדרוניגוס וי"ל התם כדאמר טעמא
דכתיב משכני אשה או זכר שיש בו
שמי משכנות או לומר זה אנדרוניגוס •
ד' הרי הא בזה נדבה ליבור • שמתנדבים
כדכר שולח לזון האונח • אף עולת העוף
כו' • ואימא חל בעולת בהמה שכן בזה
מונח ליבור האמר בעוף דלא • שכן
פריך לעיל כפ' תקריבו וכו' כן נדר •
ז' מנחה תמיכה וכו' • שכן אינה בזה
נדבה שנים • דכסמך קאמר כל הקדשים
באים בשותפות • ולא פוסלק אלא מנחה •
ח' מה לשלמים וכו' שהרי נתמעטו בדין
תמות זכרות • שזריכין להאח בתמות
כלא חוס • ובכורות לאמרי אנדרוניגוס
אכל נקבות באים הם לשלמים • ל"א יש

שלמים שכשרו לבא נקבות בזכרים אינו דין שיכשרו לבא
מן העוף תלמוד לומר עוף עולה ואין העוף זכאי שלמים דברי
רבי שמעון • ב' אמר רבי יהודה מה אם נקבות שבבהמה
שלא כשרו לבא עולה כשרו שלמים נקבות שבעוף
שכשרו לבא עולות אינו דין שיכשרו לבא שלמים תלמוד
לומר העוף עולה ואין העוף שלמים • ג' מן העוף ולא כל
העוף לפי שנאמר תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים תמות
זכרות בבהמה ואין תמות זכרות בעוף יכול שיכשרו ונשנסת
עינו ושנקטעה רגלה ת"ל מן העוף ולא כל העוף • ד' אמר רבי
שמעון מה אם המוקדשים שהמס פוסל בהם אין אתנן ומחיר
חל עליהם העוף שאין המס פוסל בו אינו דין שלא יהא
אתנן ומחיר חל עליו תלמוד לומר לכל נדר להביא את העוף •
ה' רבי אליעזר אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה מוטמס
ואנדרוניגוס פוסלין בו • העוף שלא נאמר בו זכר ונקבה אין
מוטמס ואנדרוניגוס פוסלין בו • ז' קרבנו היחיד מביא עוף ואין
צבור מביא עוף הלא דין הוא עולת בהמה בגדר ובנדבה
ועולת העוף באה בגדר ונדבה מה עולת בהמה שהיא באה
בגדר ובנדבה הרי היא באה נדבה צבור אף עולת העוף
שהיא באה בגדר ונדבה תביא נדבה צבור • ז' מנחה תוכיח
שהיא באה בגדר ונדבה ואינה באה מנחת צבור לא אם
אמרת במנחה שאינה באה מנחת שנים האמר בעולת העוף
שהיא באה מנחת שנים • שלמים יוכיחו שהן באין נדבה
שנים ואינה באה נדבה צבור • ח' מה לשלמים שאינן באין
נדבה צבור שהרי נתמעטו בתמות ובזכרות תאמר בעוף
שהרי נתרבה בתמות ובזכרות הואיל ונתרבה בתמות ובזכרות
יבא נדבה צבור תלמוד לומר קרבנו היחיד מביא עוף ואין
הצבור מביא עוף • ט' דין אחר מה אם עולת בהמה
שמעט הכתוב בהבאתה ואינה באה נקבות בזכרים ובעלי מומים
בתמימים הרי היא באה נדבה צבור עולת העוף שריבה הכתוב
בהבאתה ובאה נקבות בזכרים ובעלי מומים בתמימים אינו
דין שתבא נדבה צבור תלמוד לומר קרבנו היחיד מביא
עוף ואין הצבור מביא עוף •

פרק ח יכול כשם שאינה באה נדבה צבור כך לא תבא
נדבה שנים תלמוד לומר והקריב מלמד שהיא באה
נדבה שנים • ב' רבי אומר הרי הוא אומר אשר יקריב קרבנו לכל
נדר ולכל נדבה אשר יקריבו לה' לעולה כל הקדשים באין בשותפות
אלא שפסק הכתוב את המנחה • ג' יכול כל העוף כלו היא
כשר ת"ל והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו אין לך
בעוף אלא תורין ובני יונה תורין גדולים ולא קטנים הלא דין הוא
ומה אם בני יונה שלא כשרו לבא גדולים כשרו לבא קטנים •
תורים גדולים ולא קטנים • ד' בני יונה קטנים ולא גדולים
הלא דין הוא ומה אם התורין שלא כשרו לבא קטנים כשרו
גדולים •

שלמים שהם זכרים ולא נקבות כגון שלמי עצרת ואיל נזיר • מיכה נהנה לא מחיר
סוגי' דהכא עוד י"ל דלא נקט זכרות בשלמי' אלא אטו עוף דשינן בו תמות זכרות •
תאמר שלא יכאף עוף נדבה • יבור • שברי נתרבה תמות • וזכרות • נתר' דבר שאת
בדוקן שבעין • וכן נתרבה בעל מוס • שנתרבה בעל מוס •
היא נקבה • וכל הדיבוקין קן בעולת
העוף • ט' דין אחר ומה אם עולת
בהמה שמעט הכתוב בהבאתה הרי היא
באה נדבה צבור • כך היה ראוי לגרום
והיינו יודעים דלינה בזה נקבות בזכרים
ובעלי מומין בתמימים • הרי היא בזה
נדבה צבור • אבל כמו שכתוב בספרי'
לזכרת לשון בעלמא הוא •

פרק ח כך לא תבא נדבה שנים •
אעוף קאי • תלמוד לומר
והקריב • כלומר והקריב בכל ענף
אפילו הוא של שותפים וקרא יתירא
הוא דהוי ליה למיכתב ואם מן
העוף • עולה קרבנו לה' מן התורים וגו'
וכתיב והקריב מן התורים • אבל אי
לא קרא יתירא הוי משמע קרבנו
[כלקמן פרק ו'] דייחא [ה'] שהיחד
מביא ולא שותפין • ב' ולר' נפיק ליה
מאשר יקריבו • וכו' • המנחות והבככים
[מנחות ק"ד:] קאמר לא פוסל הכתוב
אלא מנחה שנאמר כה נפש • ג' תורים
גדולים ולא קטנים • שיכול לומר שהיא
קטנים כשרים מק"ו ומה בני יונה כו' •
תימא' והלא אם לא נכתב תורים לא היינו
יודעים שכשרים למנחה • וי"ל דה"ק
אם לא נכתב תורים אלא פסע אחת
הייחא לומר דוקא גדולים • וקאי ואי
נפיק לן תורים גדולים מיתור תורים
שכתב עוד תורים אחר א"כ מאי
פריך כפ' [הכל שוחטין] חולין כ"ב וע"ש
חוס' ד"ה שיכול ומה [ואימא תורים
אז כשי גדולים ליתיה ואי כשי קטנים
ליתיה והשאל והלא נפיק לן תורים
גדולים מיתור קראי • ת"ל תורים גדולי'
ולא קטנים והתם קאמר מאי תלמודא •
אמר רבא לא ליסתמע קרא בכל הני
דמיתיי עוף וליכתב מן בני התורים או
מן היונה • ואימא בני יונה ליתיה קטנים
ולא גדולים • אבל תורים הכל משמע
אז כשי גדולי' ליתיה אז כשי קטני' ליתיה •
משני • תורים דומים דבני יונה מה בני
יונה קטנים אין גדולים לא • אף תורים
גדולים אין קטני' לא • ד' יכול כל התורים
יהו כשרים מיד שזינאו מקטנותם וכל
בני יונה כשרי' כל זמן שלא יצאו לגדלות •
וא"ת כיצד יבא הדבר שיהיה אלו ואלו
כשרים בזמן אחד והלא כבר מיטענו
למעלה כשאלו כשרין אלו פסולין • וי"ל
דקבעי אל אחד מהם יכול כל התורים
יהו כשרים או כל בני היונה כו' • פרט
למחלת הניאוס שהנזה מהנכר פניב
הנזאר

לבוא גדולים • בני יונה שכשרו לבא קטנים אינו דין שיכשרו לבא גדולים • ת"ל בני יונה קטנים ולא גדולים • ד' יכול כל התורים
יהו כשרין וכל בני יונה יהו פסולים ת"ל מן התורים לא כל התורים מן בני יונה ולא כל בני יונה פרט לתחלת הצהוב שבוה ושבוה
מאיבת

בהר"ד
ו' כשעטו • ד' עין רמב"ם פ"ג מחשורי מונח דפסק דעוף פוסל טימטוס וע'
בכסף משנה ולי מלאה לפרש מ"ש הרמב"ם ובקרבנות זכר ונקבה כו' • למיכך אף העוף
פסול ואינו מונח מאי למיכך דלדבר • ל' מה נראה לומר דהרמב"ם חזי' פסולין רק מדרבנן
ובדעת התם' ביבמות סוף דף פ"ג שכתב דגם ר"א מורה דפסול מדרבנן אף שהטעם שם
לא הוכיחו לשון הסת"כ מ"מ גם לדברי הסת"כ נולד לומר כן דמורה ר"א דפסול מדרבנן •
ז' ואין פלוגתא מביא עוף • רמב"ם פ"א מה' מעשה הקרבנות • ז' ואינו בזה מדת צבור
כו' שאינה בזה מדת שנים כו' נדבה שנים כ"ל אות אחת וכו' בלוקט • שאינה בזה
נדבה שנים רמב"ם פ"ד מה' מעשה הקרבנות דין ב' • שהיא מדת שנים • ס' רש פ"ג •
פרק ח א' מ' והקריבו כ"ה בלוקט וי' הית' רענן והקריבו והקריבו במלמלה' לשון
רבים • ב' לכל מדיסם ולכל מדטעיס ד"ה וכו' בגמ' מנחות דף ק"ז פ"ב •
ג' תורים גדולים וכל פני • רמב"ם פ"ג מה' אסורי מונח דין ב' • ויכול כל הסורים יס'
כשרים

הנהגות
ב' אחר רבי יוחנן פ' ד"ה וק"ה ח"ד פירש' דאילו לרבי שמעון לא טבול לרבת פיר'ן
רק זכר העוף ולר' יוחנן יכולים לרבת טבול וסופק ב"ד דלא דוקא התנא דבדני
ר"ש עוף ולא נריך למעט רק דבר אחד דהיינו זכרים ובדני ר"ה מ"ל העוף היינו
דמעט פתני זכרים ונקבות • כשרים לבוא שלמים כ"ל • ר"ש • ג' תמות וזכרות
בבהמה ואין תמות בעוף כ"ל ר"ה וכוונת בגמ' ונאסר קט"ז ע"כ מנחות • כ"ה •
פליג כ"ג • ויודשן כ"ד • וע"ש בת"י ובא"ח וכוונת דרשב"ם רפ"ה מה' אסורי מונח
ובתנ"ך לאן ע"ה וכוונת לקמן סוד אמר מרשעא ו' וע"ש שם • ד' ת"ל לכל נדר להביא
את העוף • ו' והכא נמי דשינן מן העוף ולא כל העוף מרע לאתנן ומחיר כ"כ ב"ה
ואינו שורק דלא כד' דרש מן העוף למעט בעל מוס וכשי שיקשם הדין אסורין על
דבר סתמא' ו' ב"ה • להביא את העוף • פ' רמב"ם רמב"ם י"ד דלדבריו מונח דין
ט"ז וע' מן מים להנחין מהר"ם אבולעפיה פ' ויקרא ד"ג כ' שהרמב"ם מרע כן לברייתא
(*)

שנפ' איזוהו מקומו [כ"ו]. מכשר שם לשמיטת קדשים קלים זחיים משום דלא כתיב בן ירך המזבח והא בריתא מיימי לה כפ' קדשי קדשים [כ"ח] וכפ' אחר להם הממחה [ל"ו]: [ג] ועד' אוחס כסדרן. פי' הרב ר' אלל עורכן כסדר שנינו נחם' תמיד [פ"ד] הראשון בראש וברגל כ"ו עוד יס לפרש

ה' שיא ידך בנפון ופניו בדרום. כ' קדשי קדשים (שם ח"ב:) מפרש
לכ' ידך רגלים. כלשם השוכן ורגליו בנפון ונמצא ראשו ופניו בדרום: ר'
יבחרה אומר ומעלותיו מונים קדים • ביחזקאל (ח"ג) כתיב • ומשמע כשעולה
בכנש שהוא לצד דרום טנה ליטין לצד מזרח. א"כ כנש הוא לדרום. ופריך

בצפון לפי שמצינו שהמקבל
בצפון אם עמד בדרום וקבל בצפון
ואותו בצפון ואין השוואת צריך
מזבח צפונה שהירך בצפון והיכן
בכבש בדרום • רבי יהודה אומר
וקלה לו פונה לימינו למיכה הא
בזבח צפונה שהמזבח כלו ראוי
שז קדשי קדשים כשרים דברי
צי המזבח ולצפון בצפון ומחצית
ם בדרום :

עלה כפ' קדשי קדשים ודלחא כעולא
מזל צטון ופוסל למורח מזל שמאל שזרי
לח כחז שס טזא דרך יומן . וסדר
ילף וחס ששעז שלחא שפוטות הס
דרך יומן . וסמאל שפיר . וילף שזכנש
כדרום : ח' טאס שחט כראש קדשי
קדשים כשרים וכן חקן לה כפ' קדשי
קדשים [ג"ח] . וסמאל ילף טעמא
דמכשיר מוחזקת עליו את שולחן
הא שלחמין . כלו לעולה וכלו לשלמים .
דכנסקנא דהס כסירא ליה
דכלו מוכח כצטון קאי מ"מ כרך קרא
דלא חזחא כעיון על ירך . וליכא .
סבר חלקא חזיו לעולה וחזיו
לשלמים . אך גירסת תנאים דבא .
מחזקת . מחס :

צפון פנוי דברי ר' אליעזר בן כנגד הצר פתחו של היכל וכנגד דום • רבי יהודה אומר המזבח שנים אמה עשר אמות כנגד מן הדרום ור"א אמה מן הצפון כותליו : ב אי זהו צפון מקירו הצפוני ואף כנגד המזבח דברי ר"ש מוסיף אף מכנגד בין האולם רבי מוסיף מכנגדן מקום דריסת את רגלי הכהני' ואף כותל העזרה לפנים הכל מודים שהוא פסול : אותו לנתחיו ואין נתחו לנתחיו ש והפדר קודמין לכל האברים • אשר על המזבח שלא ישנה ירחק והכרעים ירחק אפי' נתערבו רבי תמורה יכול אפילו נתערב ונתערב בפסולין ולא אוציא את מ קלים ת"ל וקרבו ירחק יכול סאה אף כאן בארבעים סאה • קן • במים ולא ביון במים ולא המים קל וחומר למי הכיור : ש והקמיר אף על פי שפסול ול אף על פי שנותר אף על מוד לומר המזבח כשוקן בראש י מילה אפי' שלא הפשיט

ואליהם סבר חלקם חזיו לעולם וחזו
לשלמים. אך נירסת תנאים דהכא
מהפכת. מההס:

פרק ז כשנפון פנוי מכלום
דברי רבי אליעזר
בין יעקב. מיייתי לה בפרק קדשי
מטון כנגד חזי פתחו של
היכל. כלל כלה כחצי פתחו וכלו כד
הדרום. ומפרש ואולי כיצד כשנפון
מכלום והא דכח שם עמודים וטבעות
ככה לערש שחיטת כן: ר' יודא לאמר
לשחיטת ממונה וכו'. מיייתי לה כפ'
קדשי קדשים [ותמים נ"ח: יומא ל"ד]:
באחז לפון מחיר מוצה פטוי כו'.
לפנין שחיטת קדשי קדשים וקבול דמן
קאמר הכריזא פטון: ר' אליעזר צ"ר
שמעון אף בין האולם למזבח שהוא
שנתעבה על מוצה: ר' מוסיף אף
כ"ט אף מקום דריסת רגלי
ישראל שהוא לעבר מקום דריסת רגלי
הכהנים בחורחו על מוצה שכן עשרים
שמים אחז מן המוצה עד שער העזרה
שכחנורח כדכתיב בפרק אחרון דהדות
מקום דריסת ישראל ו"א אחז מקום
דריסת הכהנים ו"א אחז המוצה שלשי
שמים וכו': אבל חכננד בית החליפות
ולפנים הכל מודים שהוא פסול. הא
ששס כשנפון אולם ובדרחו קורא בית החלסות
גזונים הסכינים. ולפני בית
הקחלסות לזד פטון פסול שם לשחיטת
קדשי קדשים דהס לא מיתרמי מוצה
ולא קרינן ביה על ירך המוצה אע"פ

שלא שחט בצפון תלמוד לומר
שטט ונתוח ולפסול בצפון :
ניתוחם שהן לאחר הרציה : פוסל בצפון שהוא לפני הרציה :
אף על פי שלא סמך כשר מה ראית להכשיר בסמיכה
יור בסמיכה כל שאין סמיכה נוהגת בכל העולות ופוסל בצפון
אישים : ריח לשם ריח : ניהוח לשם נחת רוח : לה' לשם מי
העולם :

אחר שריבה הכתוב מעט • מפני מה אני מכשיר בהפשט
עולה אף על פי שלא כמד חלא כמיכה קודמת להרציה
לפסול בצפון אחר שריבה הכתוב מעט מפני מה אני מכ
שהצפון נחם בכל העולות: עולה לשם עולה • אשה לשם
שעשה את

ה עולה שלא כשרה לבא נקבות בזכרים כשרה לבא מן העוף
שלמים

פרשתא ו' עוף עולה ואין העוף זכאי שלמים הלא דין הוא וכו'

הגהות מדרי'ך

וְגַם יוֹמָא כִּי עֵב מוֹלִין כִּי עֵא : דְּ וְהָקְרִיב יִרְמָן כְּרִפִּים יִרְמָן חֲפִי' נִסְתַּבֵּר קִרְבַּת עוֹלָה
הַקְרִיב כִּי פִסְלוֹן תִּלְ וְהָקְרִיב כִּלְי' לִמ' וְאִכְלִי' לִגְוִים שֶׁס' תִּלְ וְקִרְבוֹ : יִרְמָן כִּי' בְּשִׁים כֹּל
שֶׁכֶּן' : כֹּחַ לַעֲבִי פִּוּ בְּיִימָתָא 'ו' ע' : וְלִמְלִי לִי כִּי כְתִב רִק דְּ בְּשִׁים לֹא כֹחַ וְרִשְׁקִין
רִק כֹּל שֶׁקְרַבְתָּ חֲרִין לִדְוֹת גִּב' בְּשִׁים וְלֵא בִּיח וְכֹלְכִי חֲזִיק דְּרִשׁוֹת וְאִבּוֹלָה בְּרִימִים פִּו'
וְחִטָּשָׁה הַקְרַבְתָּ דִּין ו' : דְּ וְהָקְרִיב הִכְכָּן חֹת הַכֹּל לִכְכֹּב' גְּמ' יִדְעֹת כִּי' עֵא' : מִגְּבִיָּה
יִא' עֵא' וְבִשְׁמִי ל' עֵא' יִד' עֵב כִּי' עֵב מִמּוֹת' ו' עֲדוּבִין קִד' עֵב פִּסְתִּים סִיב' עֵב
וְאִבּוֹלָה בְּרִימִים פִּא' מִח' פִּסְלוֹ' הַמּוֹקְדִישָׁן דִּין כִּי' : אִשְׁתִּירִי חֲפִי' עַל מ' עֲסֻסֹל כִּי' לַעֲבִי
בְּכִיב' כִּי' בְּיִימָתָא 'ו' ע' : חֲזִי' כֹחַ לֹמֶס וְכֹרְכִי עֲדוּבִיבֹ : ו' יִבֹּל חֲפִי' עַל מ' עֵא'
שֶׁסֶט בְּנִשּׁוֹן . רַחֲמִים פִּיב' מִחִטָּשָׁה הַקְרַבְתָּ דִּין ו' וְפִא' מִסֵּס לִי הַמּוֹקְדִישָׁן דִּין ו' :
עוֹלָה חֲזִינִי שֶׁלֹּא סִדֵּן . רַחֲמִים פִּיב' מִחִטָּשָׁה הַקְרַבְתָּ דִּין יִיב' : דְּ עוֹלָה לִשְׁס כִּי' . לַעֲבִי
דְּ מִרְשַׁת' ו' וְשִׁינִי עֲלִין הַכְּכֹב לִכְכֹּב' : יִיב' עֲלִין . וְאִבּוֹלָה בְּרִימִים פִּו' מִחִטָּשָׁה
הַקְרַבְתָּ דִּין ו' :

[illegible]

פֿרשטאָר וואָן בעפּן זאָלן רעכט פֿאַר אַן אַרבעט טענהן זיין יאָ :

פרשתא ה ואם הרי זה מוסף על ענין ראשון - ללמד כפון לכן בקר שהוא עליון מחמתו מן צלן כדאמרין בפ' איזוהי מקומן [וזכרים מ"ח] וכן נמי יש ללמוד הפסע וניתוח לכן צלן מן בקר, שהרי צפון לא כתב בן בקר ולא הפסע וניתוח בן צלן: עכ"ל הדיט מהדיט. ומינה שיש לרבו לומר לתלמידו בענין שיהיה לכתב: ב' פרט לחולה ולזקן ולמחוסר. בפ' על אלו מומין [בטורח מ"א]. מיתתי לה: והתם מזריך לה. מחוסר בעל ריח רע. ופ"א דפרס תנן דאין מביאין את הזקנים מפני כבודו: קרבנו להוציא את הגזול. אפי' לאחר יאוש. כדאמר רבא בפ' מרובה. [ב"ק ס"ו]: אבל לפני יאוש לא צריך קרא. ובבא מפרש לה שגזל קרבן חברו. וי"ל האו דצריך קרא למעוטי היט שגזל פסח אבל בגזל עולה ושלמים. אין צריך מיעוט ואפי' האו לאחר יאוש דבתם. פתמים פ' האשה [פ"ט]: קאמר המחבר עולתו ושלמיו לא עשה לא כלום. אבל פסח נראה שיכול למחורו כדאמרין התמנה אחרים על פסחו מעות שזידו חלוין. וכן במסכת שבת [קמ"ח]. פ' שאל האלף אדם אצל הכהני הרגיל אכלו וטחלו טעם לפסחו. ומקוי התם דאקדשיה מוני אלא יוכל למחור פסחו. ופ"ד דאם גזל נמי יכול לנאת בו קמ"ל קרבנו ולא הגזול: ככשים ועיס להוציא את הכלאים. שנה תיש על רחל הולד הוי כלאים אפי' רומה לאמו שהרי עיבורם שוק. ויכולים להפטר זה מזה. ומשמע ליה מדכתיב ככשים משמע שיהא אביו ואמו. ככשים וכן עוים. ואין קשה דכפ' מרובה [ב"ק ע"ז]. וע"ש בתוס' [ד"ה להוציא את הכלאים מהו שר לא כש פרט לכלאים או עו פרט לנדה]. שכן דרך תורת כהנים לרבות תפסוקים אחרים. א"ל אגב אורחיה מחסידי ליה אפי' ד' לוינה דרשא גמורה: לא לא נאמרו אלא להוציא את שגנדה עו עברה בגון שחש כשור וחמור וכו' והשחא אותו שר יהיה פסול להקדישו לפולס ואם מקדש ועומד יהא פסול להקריבו: ת"ל ככשים לעולה. כלומר כיון שכתוב עולה לכסוף שדין ליה על ככשים ועל עוים. והוי ריבויא ולהחיר אפי' נעבדה עו עברה וקאמר רחמנא דכוי עולה. ומתחלה היה סטור להוציא נמי שגנדה עו עברה: ג' ר' שמעון אומר כו' לרבות תמורה קריבה כמו עולה. לא פליגי אלא למר

פרשתא ה ואם הרי זה מוסף על ענין ראשון ולמה הפסיק ליתן ריח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין והרי דברים ק"ו ומה מי שהוא שומע מפי הקדש ומדבר ברוח הקדש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין על אחת כמה וכמה הדיט מהדיט: ב' מן הצאן ומן הכבשים ומן העוים תרי אלו מעוטים פרט לחולה ולזקן ולמסקצה ולמחוסר. קרבנו להוציא את הגזול ככשים ועוים להוציא את הכלאים. אתה אומר לכך נאמרו מיעוטים הללו או לא נאמרו אלא להוציא את שגנדה עו עברה שחרש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים ובכרם ושביעית ועם טוב ויום כפורים ושבת ת"ל בבשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כולם דברי רבי יהודה: ג' רבי שמעון אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות תמורה והלא דין הוא מה אם שלמים שלא כשרו לבוא מן העוף כשרה תמורתן. עולה שכשרה לבוא מן העוף אינו דין שתכשר לבוא תמורתה. לא אם אמרת בשלמים שכשרו לבא נקבות כזכרים תאמר בעולה שלא כשרה לבא נקבות כזכרים הואיל ולא כשרה לבא נקבות כזכרים לא תכשר תמורתה ת"ל ככשים ועוים לעולה לרבות תמורתה: ד' רבי אליעזר אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה (לרבות תמורה) שיכול אין לי שיקרב עולה אלא מותר עולה בלבד מנין לרבות מותר חסאות מותר אשמות מותר עשירית האיפה מותר קיני זבים קיני זבות וקיני יולדות מותר קרבנות הנזיר והמצורע. המקדיש נכסיו והוי בהם דברים ראויים על נבי המזבח יינות ושמינים ועופות מנין שיסמכו לצרכי אותו המין ויביא בדמיהם עולות תלמוד לומר ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כלן. והכמים אומרים יפלו לנרבה והלא אף הנרבה עולות היא. מה בין דברי ר' אליעזר לדברי חכמים. אלא בזמן שהיא באה חובה הוא כוסך עליה ומביא עליה נסכים משלו ואם היה כהן עבודתה ועורה שלו אבל בזמן שהיא באה נדבה אינו כוסך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל צבור אבל אם היה כהן עבודתה ועורה של אנשי המשמר: ה' ושחט אותו. אותו בצפון ואין העוף בצפון. והלא דין הוא ומה אם בן הצאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון. ת"ל ושחט אותו אותו בצפון ואין העוף בצפון: ו' ר' אליעזר בן יעקב אומר אותו בצפון ואין הפסח בצפון והלא דין הוא ומה אם עולה שלא קבע לו זמן שחיטה. קבע לו מקום שחיטה הפסח שקבע לו זמן שחיטה אינו דין שיקבע לו מקום שחיטה ת"ל אותו אותו בצפון ואין הפסח בצפון: ז' רבי חייא אמר אותו בצפון ואין

פרשתא ה ואם הרי זה מוסף על ענין ראשון ולמה הפסיק ליתן ריח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין והרי דברים ק"ו ומה מי שהוא שומע מפי הקדש ומדבר ברוח הקדש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין על אחת כמה וכמה הדיט מהדיט: ב' מן הצאן ומן הכבשים ומן העוים תרי אלו מעוטים פרט לחולה ולזקן ולמסקצה ולמחוסר. קרבנו להוציא את הגזול ככשים ועוים להוציא את הכלאים. אתה אומר לכך נאמרו מיעוטים הללו או לא נאמרו אלא להוציא את שגנדה עו עברה שחרש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים ובכרם ושביעית ועם טוב ויום כפורים ושבת ת"ל בבשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כולם דברי רבי יהודה: ג' רבי שמעון אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות תמורה והלא דין הוא מה אם שלמים שלא כשרו לבוא מן העוף כשרה תמורתן. עולה שכשרה לבוא מן העוף אינו דין שתכשר לבוא תמורתה. לא אם אמרת בשלמים שכשרו לבא נקבות כזכרים תאמר בעולה שלא כשרה לבא נקבות כזכרים הואיל ולא כשרה לבא נקבות כזכרים לא תכשר תמורתה ת"ל ככשים ועוים לעולה לרבות תמורתה: ד' רבי אליעזר אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה (לרבות תמורה) שיכול אין לי שיקרב עולה אלא מותר עולה בלבד מנין לרבות מותר חסאות מותר אשמות מותר עשירית האיפה מותר קיני זבים קיני זבות וקיני יולדות מותר קרבנות הנזיר והמצורע. המקדיש נכסיו והוי בהם דברים ראויים על נבי המזבח יינות ושמינים ועופות מנין שיסמכו לצרכי אותו המין ויביא בדמיהם עולות תלמוד לומר ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כלן. והכמים אומרים יפלו לנרבה והלא אף הנרבה עולות היא. מה בין דברי ר' אליעזר לדברי חכמים. אלא בזמן שהיא באה חובה הוא כוסך עליה ומביא עליה נסכים משלו ואם היה כהן עבודתה ועורה שלו אבל בזמן שהיא באה נדבה אינו כוסך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל צבור אבל אם היה כהן עבודתה ועורה של אנשי המשמר: ה' ושחט אותו. אותו בצפון ואין העוף בצפון. והלא דין הוא ומה אם בן הצאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון. ת"ל ושחט אותו אותו בצפון ואין העוף בצפון: ו' ר' אליעזר בן יעקב אומר אותו בצפון ואין הפסח בצפון והלא דין הוא ומה אם עולה שלא קבע לו זמן שחיטה. קבע לו מקום שחיטה הפסח שקבע לו זמן שחיטה אינו דין שיקבע לו מקום שחיטה ת"ל אותו אותו בצפון ואין הפסח בצפון: ז' רבי חייא אמר אותו בצפון ואין

פרשתא ה ואם הרי זה מוסף על ענין ראשון ולמה הפסיק ליתן ריח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין והרי דברים ק"ו ומה מי שהוא שומע מפי הקדש ומדבר ברוח הקדש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין על אחת כמה וכמה הדיט מהדיט: ב' מן הצאן ומן הכבשים ומן העוים תרי אלו מעוטים פרט לחולה ולזקן ולמסקצה ולמחוסר. קרבנו להוציא את הגזול ככשים ועוים להוציא את הכלאים. אתה אומר לכך נאמרו מיעוטים הללו או לא נאמרו אלא להוציא את שגנדה עו עברה שחרש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים ובכרם ושביעית ועם טוב ויום כפורים ושבת ת"ל בבשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כולם דברי רבי יהודה: ג' רבי שמעון אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות תמורה והלא דין הוא מה אם שלמים שלא כשרו לבוא מן העוף כשרה תמורתן. עולה שכשרה לבוא מן העוף אינו דין שתכשר לבוא תמורתה. לא אם אמרת בשלמים שכשרו לבא נקבות כזכרים תאמר בעולה שלא כשרה לבא נקבות כזכרים הואיל ולא כשרה לבא נקבות כזכרים לא תכשר תמורתה ת"ל ככשים ועוים לעולה לרבות תמורתה: ד' רבי אליעזר אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה (לרבות תמורה) שיכול אין לי שיקרב עולה אלא מותר עולה בלבד מנין לרבות מותר חסאות מותר אשמות מותר עשירית האיפה מותר קיני זבים קיני זבות וקיני יולדות מותר קרבנות הנזיר והמצורע. המקדיש נכסיו והוי בהם דברים ראויים על נבי המזבח יינות ושמינים ועופות מנין שיסמכו לצרכי אותו המין ויביא בדמיהם עולות תלמוד לומר ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כלן. והכמים אומרים יפלו לנרבה והלא אף הנרבה עולות היא. מה בין דברי ר' אליעזר לדברי חכמים. אלא בזמן שהיא באה חובה הוא כוסך עליה ומביא עליה נסכים משלו ואם היה כהן עבודתה ועורה שלו אבל בזמן שהיא באה נדבה אינו כוסך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל צבור אבל אם היה כהן עבודתה ועורה של אנשי המשמר: ה' ושחט אותו. אותו בצפון ואין העוף בצפון. והלא דין הוא ומה אם בן הצאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון. ת"ל ושחט אותו אותו בצפון ואין העוף בצפון: ו' ר' אליעזר בן יעקב אומר אותו בצפון ואין הפסח בצפון והלא דין הוא ומה אם עולה שלא קבע לו זמן שחיטה. קבע לו מקום שחיטה הפסח שקבע לו זמן שחיטה אינו דין שיקבע לו מקום שחיטה ת"ל אותו אותו בצפון ואין הפסח בצפון: ז' רבי חייא אמר אותו בצפון ואין

פרשתא ה ואם הרי זה מוסף על ענין ראשון ולמה הפסיק ליתן ריח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין והרי דברים ק"ו ומה מי שהוא שומע מפי הקדש ומדבר ברוח הקדש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין על אחת כמה וכמה הדיט מהדיט: ב' מן הצאן ומן הכבשים ומן העוים תרי אלו מעוטים פרט לחולה ולזקן ולמסקצה ולמחוסר. קרבנו להוציא את הגזול ככשים ועוים להוציא את הכלאים. אתה אומר לכך נאמרו מיעוטים הללו או לא נאמרו אלא להוציא את שגנדה עו עברה שחרש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים ובכרם ושביעית ועם טוב ויום כפורים ושבת ת"ל בבשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כולם דברי רבי יהודה: ג' רבי שמעון אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות תמורה והלא דין הוא מה אם שלמים שלא כשרו לבוא מן העוף כשרה תמורתן. עולה שכשרה לבוא מן העוף אינו דין שתכשר לבוא תמורתה. לא אם אמרת בשלמים שכשרו לבא נקבות כזכרים תאמר בעולה שלא כשרה לבא נקבות כזכרים הואיל ולא כשרה לבא נקבות כזכרים לא תכשר תמורתה ת"ל ככשים ועוים לעולה לרבות תמורתה: ד' רבי אליעזר אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה (לרבות תמורה) שיכול אין לי שיקרב עולה אלא מותר עולה בלבד מנין לרבות מותר חסאות מותר אשמות מותר עשירית האיפה מותר קיני זבים קיני זבות וקיני יולדות מותר קרבנות הנזיר והמצורע. המקדיש נכסיו והוי בהם דברים ראויים על נבי המזבח יינות ושמינים ועופות מנין שיסמכו לצרכי אותו המין ויביא בדמיהם עולות תלמוד לומר ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כלן. והכמים אומרים יפלו לנרבה והלא אף הנרבה עולות היא. מה בין דברי ר' אליעזר לדברי חכמים. אלא בזמן שהיא באה חובה הוא כוסך עליה ומביא עליה נסכים משלו ואם היה כהן עבודתה ועורה שלו אבל בזמן שהיא באה נדבה אינו כוסך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל צבור אבל אם היה כהן עבודתה ועורה של אנשי המשמר: ה' ושחט אותו. אותו בצפון ואין העוף בצפון. והלא דין הוא ומה אם בן הצאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון. ת"ל ושחט אותו אותו בצפון ואין העוף בצפון: ו' ר' אליעזר בן יעקב אומר אותו בצפון ואין הפסח בצפון והלא דין הוא ומה אם עולה שלא קבע לו זמן שחיטה. קבע לו מקום שחיטה הפסח שקבע לו זמן שחיטה אינו דין שיקבע לו מקום שחיטה ת"ל אותו אותו בצפון ואין הפסח בצפון: ז' רבי חייא אמר אותו בצפון ואין

פרשתא ה ואם הרי זה מוסף על ענין ראשון ולמה הפסיק ליתן ריח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין והרי דברים ק"ו ומה מי שהוא שומע מפי הקדש ומדבר ברוח הקדש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין על אחת כמה וכמה הדיט מהדיט: ב' מן הצאן ומן הכבשים ומן העוים תרי אלו מעוטים פרט לחולה ולזקן ולמסקצה ולמחוסר. קרבנו להוציא את הגזול ככשים ועוים להוציא את הכלאים. אתה אומר לכך נאמרו מיעוטים הללו או לא נאמרו אלא להוציא את שגנדה עו עברה שחרש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים ובכרם ושביעית ועם טוב ויום כפורים ושבת ת"ל בבשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כולם דברי רבי יהודה: ג' רבי שמעון אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות תמורה והלא דין הוא מה אם שלמים שלא כשרו לבוא מן העוף כשרה תמורתן. עולה שכשרה לבוא מן העוף אינו דין שתכשר לבוא תמורתה. לא אם אמרת בשלמים שכשרו לבא נקבות כזכרים תאמר בעולה שלא כשרה לבא נקבות כזכרים הואיל ולא כשרה לבא נקבות כזכרים לא תכשר תמורתה ת"ל ככשים ועוים לעולה לרבות תמורתה: ד' רבי אליעזר אומר מה ת"ל ככשים לעולה ועוים לעולה (לרבות תמורה) שיכול אין לי שיקרב עולה אלא מותר עולה בלבד מנין לרבות מותר חסאות מותר אשמות מותר עשירית האיפה מותר קיני זבים קיני זבות וקיני יולדות מותר קרבנות הנזיר והמצורע. המקדיש נכסיו והוי בהם דברים ראויים על נבי המזבח יינות ושמינים ועופות מנין שיסמכו לצרכי אותו המין ויביא בדמיהם עולות תלמוד לומר ככשים לעולה ועוים לעולה לרבות את כלן. והכמים אומרים יפלו לנרבה והלא אף הנרבה עולות היא. מה בין דברי ר' אליעזר לדברי חכמים. אלא בזמן שהיא באה חובה הוא כוסך עליה ומביא עליה נסכים משלו ואם היה כהן עבודתה ועורה שלו אבל בזמן שהיא באה נדבה אינו כוסך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל צבור אבל אם היה כהן עבודתה ועורה של אנשי המשמר: ה' ושחט אותו. אותו בצפון ואין העוף בצפון. והלא דין הוא ומה אם בן הצאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון. ת"ל ושחט אותו אותו בצפון ואין העוף בצפון: ו' ר' אליעזר בן יעקב אומר אותו בצפון ואין הפסח בצפון והלא דין הוא ומה אם עולה שלא קבע לו זמן שחיטה. קבע לו מקום שחיטה הפסח שקבע לו זמן שחיטה אינו דין שיקבע לו מקום שחיטה ת"ל אותו אותו בצפון ואין הפסח בצפון: ז' רבי חייא אמר אותו בצפון ואין

פ"ה מערבין כ"ה כגם דכמים פליגי עליו כאלו כוס פסח במתני' ומחלקת בבחינתא וכלל כסעם: אף סמכה עולות סן מה בין דברי ר"ש. כ"ס ד"ס: שם מה בין דברי ר"ל כעין זה בעמוד כ' פ"ז: ואלו ס' כן עבדוהו ועורה שלו. רמב"ם פ"ד מכלי המקדש דין ו'. משל צבור כ"ס משל ציבור אשפי' שכוה כסן. ר"ס. וכו' בילקוט: ובמשנה בעמוד כ' פ"ז: ו' שלא קבע לו זמן שחיטה קבע לו מקום שחיטה: ז' גמ' ובס' פ"ט ע"ב ורובא בשלן אסר

פרשתא ה א ומה אם מי שהיה מניין ברוח הקדש שומע ברוח ב"ה בילקוט: ב' מן הצאן ומן הכבשים כו' והוא ולמחוסר כו' הגזול מן הכבשים מן העוים להוציא את הכלאים כ"ל ר"ל סוכה בבכורות מ"א פ"ז וע' פמורה כ"ס ע"ז: ג' לעולה לרבות את כולם כ"ס בילקוט וע' וית רענן. פ"ל ככשים לעולה ועוים לעולה. ד"ס: ד' בעוקים נכסיו פ"י פסח פ"ד וקלס וס' לא נאמר רק דברי ר' אלעזר ודאס דמ"ט פסח רמב"ם (לפס"ד)

המציאה: ב' תתקנ' למציאת שהיה זה המצאתי לה בחולק ס' המצאת (כ"י): שאל
ת' ל' את הרמל ואת הסדר. שהם בכלל נחשים ונחשים דמחייב' על המערכה 'וא"כ
למה נאמר בראש ואת הסדר' וקאמר צריך לשתרו ל' שכלומר והנשים את העולה
וגתה אותה לנחמה דכא' משמע נחשים שחוששים קרובים נחשים. ועליהם קאמר

[illegible]

וְשֶׁל הַחֹדֶם וְשֶׁל דָּקָל וְשֶׁל סְתוּרִים . וְאֵלֶּיךָ מֵיָד וְהֵיטָב סִתְרָהּ וּמִדְקָדְקֵנָהּ שֶׁלֹּא
לִמְדָה מֵאוֹת דְּקֶטֶרֶי בֵּהָא פְּלִיגֵי מִרְכָּבָא אֵלֶּיךָ דְּלֹא קָטְרִי מִבּוֹאֵי כִּיּוֹן דְּקֶטֶרֶי מִסְּבִירָא .
לֹא מִיִּתְקִין . סִי רִי הַלְעִיד לְדוֹפֹר אֵלֶיךָ שֶׁנִּשְׁקֵר מִלְּמַעְלָה מִבְּחוּךְ אֲבָל
מִכְּנִיטִים שְׁלֹאֵי כֵן יִתְּנָה סִבָּר כִּיּוֹן דְּלֹא קָטְרִי מִבּוֹאֵי אֵלֶיךָ דְּקֶטֶרֶי מִכְּרִיִּי מִיִּתְקִין .
אֲבָל לִמְדָה מֵאוֹת יוֹבֵד אֵלֶּיךָ דָּקָל מִיִּתְּנָה בֵּהָא מֵאוֹת יוֹבֵד אֵלֶּיךָ . וְלֵיטַעַם עֲבָדָא
וְהַלְכָה כִּי לִיתְּנָה מֵאוֹת יוֹבֵד אֵלֶּיךָ מִיִּתְּנָה לָךְ לְחִימָר בְּתַלְמֵיהָ דְּלֹא עֲבָדָא
סִירָא . דָּקָל נִמְי בְּדִקְלָהּ דְּלֹא עֲבָדָא סִירָא . וְבוֹיָקְרָא רֵבֶה [פֶּרֶשָׁה ז'] מִחוּץ
מִגֶּפֶן חַיִּית . תֵּלֵק לִבָּהּ כְּבוֹד מֵאוֹת שְׁנֵינָהּ קָרִיבִין עֵץ הַכּוֹחָב : אֲבָל בְּכָל רִגְלִיהָ
לִסְבִּיב . עַל הַמַּעֲרֵכָה : בְּחֻדְרֵיהָ עֲנִינִים : דָּן יוֹכֵל הַתְּחַנֵּב עוֹלָה בֵּהָא מִבּוֹאֵי עֲנִינִים
וְאִישִׁי עֵמֶם . בְּקוֹמָתָא רֵבֶה [מַחֲזוֹ כ"ב] הֵבִי קָתְמִי אֵלֶּיךָ . יוֹכֵל הַאֲמֹרָה הֵבִי עוֹלָה
וְאִישִׁי עֲנִינִים מִתְּחִיל כְּבוֹד עֲנִינִים מִתְּחִיל מִתְּחִיל . ח' עַל הַעֲנִינִים אֵלֶּיךָ עוֹלָה
הַתְּחַנֵּב מִתְּחִיל בְּחֻדְרֵיהָ אֵף עֲנִינִים וְאֵם מִשָּׁל צִיבּוֹר דְּבִיר ר"ה בִּרְשָׁה ר"ה בֵּן שְׁמוֹת
אֲמֵרָה מִה מִכְּנָה שְׁלֹא נִשְׁתַּחֲוֶה כּו הַדְּיוֹט ט' אִיכָב בִּינְיָהוּ חֲדָתִי וְעִסְקִי לִתְּנָה

הגדות

[illegible]

וערבו עצים על האש. ויבט' ב' דיומא (כ"ז): קאמר אס איט ענין לתמיד של שחר דכתיב ובער עליה הבקן עצים בבקר בבקר. אפי' אחד תנשו ענין לתמיד של בין הערבים. ואע"ג דהא קרא בעולת נדבה כתיב: יליף מונה שפיר לתמיד וכן לנחתים ולסוף מכלא גם לתמיד:

ללא צד כמרה [הוא] בקרבן : וְהַמִּקְרִיבִים . את הבהמה דהיינו בני אדם : הוי
 אומר את המקריבים מיעט . שמיעת נשים . ממחיבה . אבל לא מיעט קרבנם
 שלא להביא : אף אני מחמט לנכרים מן הסחיבה . אבל לא מחמט קרבנם
 מהפסס וניתוח שלא מיעטו שום מעשה מה שהוא בגוף העולה עצמה :

פרקו א יכול כהנים מאה • כלומר

כהגים הרצה • ואין לומר

מישט וערט שני. ער כתיב וערט כן
אחר דמאט הרב בני אהרן עורכים :
כח אחד עורכ' ב' אינרים. כדכתיב וער
הבן אותם מישט אותם שנים ומעמ
וערט דכתיב על אינרים הרב : וכח
הם אינרים עשרה. ערבים כ' ככנים
שכל אחד עורכ שני אינרים : ואחד
קריים נחמל טלה עולה בששה כו'
ואת ומחל לן דכטלס מיירי. ביחשמי
[ס"ג דיומח] וליק מנ"ש נאמר כאן
עריכה ונאמר הלן וערך הכן אותם
מה עריכה האמור להן כמחיד של
שחר הכתוב מדבר. אף עריכה האמור
כאן לתמיד של שחר הכתוב מדבר. וכפ"כ
דיומח דרש הא וערכו למילתא אחרית
והתם [דיומח זו תמיד לב]. פלוגתא איכא
מ"ד דכתיבים שפעלו על הכנס מעלין מעל
הכנס למערכה. ואיכא מ"ד כתיבים אחר'
מעלין לבני מערכה : לרבות קריאים
כע' מוחין אלו [בטורות מ"ג :] מפרש
דר' יודא מחשיר קריאים דאורייתא ולא
אחר פסולים אלא משום מראית העין.
אכל לתנא דמתני דהתם פסולים הם
מדאורייתא. והתם מפרש לתנא דמתני'
דפסל ל"ט אלא שאין לו לאחוריו אכל יש לו
לאחוריו כע' וכן וכלגני וננני מחשיר.
יודא מן התורה : ב' לית שאלן
הראש והסדר מתחיים. כלומר אפילו
הם של שר. א"צ אינ נחשבים בשני
נתיים להליכס לתזנה בשתי ידיים.
אלא טורח את הראש בחבל ומוליכ
בידו אחת. ויש גורסים מלמד שאין
הראש וסדר מן הנתיים. והיטו נמי
[שאלן] נחשבים שני נתיים : שיהא
טורם את הסדר על בית השחיטה וזה
דרך כבוד. שהוא מלוכלך בדם הנתיים
וגם אין להדיחו משם ללא אחר הכתוב
לרחוק אלא הקרב והכרעים. אכל
לתיק אינן צריך לפחוס חבל על בית
השחיטה.

אלא כבעלים : ה' רבי חייא
הכתוב למען את הקריבים
המקריבים אף אני אמעמם
את המקריבים לא אמעמם
ממעמם את מעשה עולה עצמה :
שלא לשמה מצין תלמוד לומר
הפשטה : ונתח יכול יתח נתח
אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתח
מעונה הפשט וניתוח • תלמוד
ופסולה שעלתה על נבי המזבח
בני אהרן הכהנים אש על המזבח
האליהא שלא תהא אלא ככה
ונתנו בני אהרן הכהנים אש על
על לב שהור קרב על נבי המזבח
אהרן הכהנים אש על המזבח
אלא בראשו של מזבח : ונתח
הכהן ממשמע שנאמר אהרן איני
נאמר הכהן בכיהונו לימד על כהן
שעבודתו פסולה • ומנין לכהן
שתהא עבודתו פסולה תלמוד
נחל שעבד בבגדי כהן הדיוט וכי
עבודתן פסולה : ונתנו בני
על פי שהאש יורדת מן השמי
אש שיררה בימי משה לא נסת
לכית העולמים • אש שיררה בימי
עד שנסתלקה בימי מנשה : ונתח
על נבי האש לא האש על נבי עצ
שני נזרי עצים למערכה על תמ
וערכו עצים

פרק ו וערכו בני אהרן יכול אפילו מאה תלמוד לומר וערך הכהן אותם יכול הוא כהן אחד עורך את כל האבריים תלמוד לומר וערכו הא כיצד אחד עורך שני אבריים וכמה הן אבריים עשרה ואחד בקרביים נמצא טלה עולה כששה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר וערכו שני בני אהרן שנים.

ן נשחטת שלל לשמה חניין שטענע
 הפשט א״ע׳ג שיהא כשרה דעתן דרש
 ונחיים . מרבה לה ׳דס״ד כיון שזהו
 הנבעלים שלל ילאו ידי חובה לה
 תאא בנחות הפשט : ן ולא תחיה
 לנחתיים . שלל יחתוך נחם אחד לשנים
 ובחם׳ תמיד [פ״ד] חפורש מה הם
 גנחיים : יבול אף הפסולה טעונה
 הפשט ויחזקו , ואח״כ ישרף הכל בעורה :
 ופסולה ששלחה על גבי החזנה ׳עם
 עורה ישרף כמות שהוא ככהג פסולים
 דלפרש כפ׳ החזנה חקש [פ״ד] דלם
 פלו אל ירדו ונחוספתא דרובים עולה
 שעלה על גבי החזנה ונחזקת פסולה
 וקטירנה על גב עורה ׳ והא דלמרי׳ כפ׳
 החזנה [פ״ה] אף הפשט דרשא החזנה
 הכס דכשרה דמאי לחזקתא ולאספקא אחר
 הפשט ׳ ופלוגתא אף הכס דלפשט
 דרשא החזנה : כן חזין ללכתא אליהא
 שלל תאא אלל כדן כשר וכלי שרת .
 פי׳ חלוש בגדי קדש ׳ וכן כפ״ה
 דוחא [כ״ד : מ״ה .] וליף מהאי
 קדא דנחיתא לא בעוה כהונה : אליהא .
 עזים דקים להבביר המערכה .
 שלל תאא אלל דרשאו של חזנה . ולא
 יצא למטה ויעלה לירקע על החזנה .
 ובפרק טרף בקלס׳ [מ״ה .] מייחי לה ׳
 והכס ר׳ יודה חשיק לזנתת אליהא
 דרשא החזנה מדכתיב והאש על החזנה
 ושקד ם וכי העלה על דעתך שזר
 קרר על החזנה שדכחוב אומרם אך
 אלל על הקדש ואל החזנה לא קרבו :
 ן ליה על כון גדול שעבר בגדי
 הדטט ט׳ , ובנחיים פ״ב [י״ח .] גרסינן
 גירסא זו כשנינו לשון : י אש שירד
 ביימי תשה לא נסתלק וט׳ מייחי לה
 בע׳ קדשי קדשים [ס״א :] לא נסתלק
 כשעת המסעות לקמן בת״כ ז׳ פרק
 ב׳ דירחא ״ היה כוסין עליה שפסתר
 דכזייתא אלל כיומי שלמה שפסכתה
 לחזנה האבנים עשה שלמה : י״א ת״ל

הכתבים שנים • מלמד שטלה עולה בששה • הכהנים לרבות הקרחנים דברי רבי יהודה: **ב** וערכו בני אהרן כהנים את הנתחים מה ת"ל
את הראש ואת הפדר מלמד שאין הראש והפדר מהנתחים: דבר אחר שיהא פורש את הפדר על בית השחימה שהוא דרך כבוד של מעלה •
ומצין שהראש והפדר קודמין לכל האימוריו ת"ל את ראשו ואת פדרו • וערך הכהן אותם • מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האמורין:

הגהות מדריד

יסודו מכלל להצלת אלהים היינו עמים קטנים כמ"ס לעיל בשם ספרו שאלים עיקר
 הסגולה שהיו אצל' כתר הקדש ועברו עליה וגו' ונ"ו' בבלי יומא כ"ז : הצעת אלהים
 העבדה את חור חזן אייב עולה משום דלשון אצל' שם גורו עמים אשכנזי וחזי איין
 בעבורם גדולה יותר משאר סודות אלהים ורבי יהודה שפסל צריכה ככן והם איין
 בעיקר המערכ לא אר"י וזהו צריכה ככן אצל' תנאים מה את שם נאמר בדרש המובן
 בדרש במדבר פ' וסבתם אלהים לא נלמד מחזן כלל וצריכה שפסל בדרשו על שם שובנו לשון
 ומהרר לא מובן כלל ורסא כפייו ונתנו בד אחרן הסכנים שם על הסוכה ששם
 ומהרר ייהי שם ואצל' יתנו על הסוכה ולא כפייו ויעזין שפסל צריכה בבין הסכנה
 וק' שאלת הסוכה דור וסכנה על הסוכה פסח בוריקה לו פ"י ככן ולמה דרך קדש דבני
 בןקן חזל מהרר רסא כפייו והש' על הסוכה ששם דמיין יחל כסווייין על הסוכה לא
 בןקן חזל כלל ודעניק שם ונ"ו' בבלי יומא מ"ה : על הסוכה יחל אשכנזי ועברו
 במחפז : א' אע"פ ששם וירדת מן הסמים גמ' עירובין ס"ז : יומא כ"א ע"ב י"ז
 ע"א ורמב"ם רפ"ב מתמיד ומוספין : י"א עמים ע"ג השם כ"י ורמב"ם פ' יומא ח' : א'
פרק ישי"א פ' גמ' יומא כ"ז י"ז : ת"ל ועברו שם כל כ"ד : שם : וכל זו שם
 בדרשו פ"ב יומא : מלמד ששם עולם בשם רמב"ם פ"י מתפסל
 בקצנת רין א' : הסכנה לרבות הקדשים : וסא לעיל דרש הסכנים למעט פ' בית
 יעקב רש תמ"ד : ב' ע' בגמרא סו"ן דין כ"ז : מלמד ששין ארשם וספור הסכנים פ'
 קרבן אהל' ונ' רמב"ם פ"י מתפסל הקצנות רין א' ומה לא יתקרב הכהן בגמל על
 שר למקדש משום שנאמר אותם למקדש ולא נתמיה למקדש : ד"ל שיהא שרש את
 סדר : רמב"ם פ"י מתפסל הקצנות רין ח' : על בית הקדשים שיהא וך כבוד למקדש
 כ"ב בקדש מתפסלת : ד"ל : מלמד ששרשם וספור קדושין : רמב"ם שם רין א' :

[illegible]

Digitized by Google

ע"ל: [קדשים בקדשים מין נמינו נקרב לני שואב כו'. וכן אס נחשבו בחולק ומכרסו לזכרי אלו ויקדשו: ומנן אף נחשבו כלס ואפי"ג שס נחשבו חיים ירש עד שסחלו שז מן נחשבו מיט: ח"ל דס דס לרבות וכו' נחשבו [פ']. בחחיתון קא מכלני ר' אליעזר ור' יהושע נחשבו

[illegible]

וטעמא דמורחית דרומית לא הוי יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף. * ולמ"ד פ"א דיומא [י"ב. ע] ירושלים לא נתחלקה לשבטים. * ו"ל לדריה הכי גמירי ליה שאין להיות לה יסוד. * לכך לא גרסינן הפסוק חרבע כי תנא קמא לא צבי הפסוק חרבע מתנו. * אלא וזרק על וזית יסוד המזבח מורחית צונית וכה הוריקא מתכלך והולך לדרדין אלך ואלך וכן באלכסון במתנה שניה. * * ולאמר להלן סביב. * דם המזבח הבהין לחטוף על הקרנות דכתיב בחטאת המזבחים ולקחת את דמו וזרקת על המזבח סביב. * כ"ג דהסי מה להלן פיסוק וארבע מתנות אף כאן פיסוק וארבע מתנות אי מה להלן ד' מתנות על ד' קרנות פי' על וזית. * אמרת שוהה פסוקה יסוד וקרן דרומית קורחית לא היה לה יסוד. * ולדידיה פסוק. * בקרן מזרחא וכדר שותן במערב. * אכלה. * וכן מערבא דרומא שיש כאן פיסוק וד' מתנות. * * א"ל מה ת"ל שז

[illegible][illegible]

שגמר מחילה גמורה: רבי שמעון אומר ונרצה לו ולא לזכורו. אע"פ שלא סמך הזבח מרצה. כלומר האדם צריך בשורה שגורלו לא יאריך על פי שחיסר מות סמיכה אבל הזבח אין צריך בשורת ריבוי לומר שגורלו לא יאריך כמו בנשואה סדס וזרקו. כי ודאי הזבח כשר הוא לכתחילה לזרוק ולכפר. ויש ספרים גורסים ונרצה לו

ולזכורו ויזינו נמי שזרקין דס הזבח אפילו לכתחילה. ויש גורסים ונרצה לו בזכורו. ואי מי' שצריך ריבוי ופיוס גדול דאפי' על עבירת מזה שזכר נחמס עליה מקריב קרבן. ק"ו על שזר עבירות המורות ממנה: [א] אם שזר פגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם שזר נותר הרי כבר נאמר לא יחשב. כצנך כחיד שנושא ומכיר פסול קדשים ומרצה הקרבן. וזקיל ופרי בלחם פסול מיירי ששאל אהרן כשהצנך על מחו. אם שזר פגול דהיינו מחשבת חזן למקומו דכתיב דקדשים חזיו ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה. ואמר רבי' שני דוכחים [ד] ת' אם חזיו ענין לחזן לזמנו נחשו ענין לחזן למקומו ואם שזר נותר הרי כבר נאמר לא יחשב. והיינו דקרא אחרונה דפ' ו ואם האכל יאכל מזהר וזה שלמיו דאם השלישי ואם ירצה המקריב אותו לא יחשב. ואמר במחשבת לאכלו ביום השלישי הכתוב מזהר ואמרין הכסף האוכלת ממנו אחד ולא שנים ואי זה חזן לזמנו שחייבין עליו כרת. ולמשטו חזן למקומו. וכו' הגירסא מפרס רש"י פ"א דפסחים [ט"ז]: ופס"ד דוכחים [כ"ג]: וצוקות רבה [מנחות כ"ה]. ע"ש דוכחים. וכפר כתיב אם שזר פגול הרי כבר נאמר לא יחשב ואם שזר נותר הרי כבר נאמר לא ירצה וקשה לרש"י דקרא דלא יחשב במחשבת חזן לזמנו כתיב. ולפי זה צריך לומר שזר נותר נחשו ואיני כי

לאחר שזכורו לזה לו לחזר ולפסל. ומיה גירסת הספר מקיים ר"ת. וכן היא מסקנה דפ"ד דוכחים דתרייהו מקרא נפקי דכתיב ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול. ומה שמקדים פגול לנותר אע"פ דישא דקרא חוקמין ליה בחזן לזמנו. היינו משום דכתיב כתיב פגול דקרא. והתם גרסי' בה' לישנא הא חזיו נושא אלא שזר נחמס שזרעה מחללה בלזכור. ומקשה אפי' אם לא הותרה שזרעה שזרעה היה לנו לומר שזרעה שזרעה הוא נושא לשעבר דאם לא כן מה יהא נושא ומתירי' אם לא הותרה מחללה ה"א נושא שזרעה או שזרעה או שזרעה ובעל מוס' כדפריך דכתיב רבה. ולכן צ"ל דהותרה דכתיב לזמן כדאמר התם. וקשה ר"ת אם כן מה יהא אומר אם שזר פגול אם שזר נותר והלא הם לא הותרו מחללים. ויתיר שזר פגול הותר מחללו בנמה דלא שייך מחשבת חזן למקומו. ונותר לא ה"ל לחיובק' אלא נקט ליה אגב פגול. ועון נותר הותר בגון חזיו' ופדרי' [פסחים כט]: דמעלן ומליגן בראש המזבח אך קשה דאין זה שייך לעבירה עוד חזיו' לאשכוחי גס נותר דהותר מחללו במחשבת כהנים ובמחשבת כהן משה ודס וקומץ וכל דבר שאין לו מתירין דאין חייבין עליהם משום פגול אם אכלו אפי' אם חישב עליהן חזן לזמן כדליתא פ' ב"ש דוכחים מ"ג. [א] ונראה דאפילו פסולא ליכא ולכתחילה מותרים להקריב ע"ג המזבח. אע"פ שאם היה מקריב הקומץ והדס היו גורמים לכשר ולשוריים להיות אולכיהם בכתר. מ"מ אם חזיה להקריב מותרים להקריב. מדאמרין בסוף פ"א דוכחים [י"ד]: מודה רבי שמעון דהולכת חטאות הפנימיות שחשבה פוסלת בה ופריך והא"ר שמעון כל שאינו על המזבח החיוני בשלמים אין חייבים עליו פגול ומשני מודה ר' שמעון לפסול מק"ו ומה שלא לשמו הכשר בשלמים פסול בחטאת. חזן לזמנו הפסול בשלמים חזיו דין שפסול בחטאת משמע דאי לאו ק"ו ה"א אפי' פסולא ליכא. וא"כ מחשבת נסכים ומנחת כהנים דליכא ק"ו שהרי לא חיספלי שלא לשמן כמו חטאת

קום ועשה. רבי שמעון אומר ונרצה לו לו ולזכורו אע"פ שלא סמך הזבח מרצה: [א] ונרצה לו לכפר במכפר אי זהו המכפר זה הדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר. אין לי אלא דם הפהור דם הטמא מנין וכשהוא אומר ונשא אהרן את עון הקדשים וגו'. ואי זה עון נושא אם תאמר עון פגול כבר נאמר פגול הוא לא יחשב אם עון נותר כבר נאמר לא ירצה ואיזה עון הוא נושא עון טומאה שהותר מכלל טומאה לצבור: י' אין לי אלא עונות דם. מנין הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים. ת"ל לכל סתנות קדשיהם. אין לי אלא של אנשים של נשים מנין אין לי אלא של ישראל של גרים ושל עבדים מנין. ת"ל עון הקדשים ריבה הואיל ומצינו שאין כפרה אלא בדם מה ת"ל וסמך ונרצה אלא ללמד שאם עשה סמיכה שירי מצוה באילו לא כפר וכפר. עליו רבי שמעון אומר את שהוא עליו חייב באחריותו ואת שאינו עליו אינו חייב באחריותו:

פרשתא ד וסמך ושחט במקום שסומכין שוחטין ותבא לסמיכה שחיתה מה סמיכה בטהורים אף שחיתה בטהורים: [ב] ושחט שחיתה כשירה בורים בנשים ובעבדים ובטמאים ואפילו בקדשי קדשים ובכלבד שלא יהו טמאים נוגעים בבשר או אינו אלא בכהן ובי מנין באתה מכלל שנאמר ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח יכול אף לשחיתה. וכשהוא אומר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם אליו וזרקו מיכן ואילך מצות כהונה אבל שחיתה כשרה בכל אדם: [ג] בן הבקר לפני ה' ואין השוחט לפני ה'. שמעון חתימני אומר מנין שתהא ידו של שוחט לפני ה' הנשחט ת"ל ושחט את בן הבקר לפני ה': [ד] והקריבו זו קבלת הדם יכול וזיקה וכשהוא אומר וזרקו וזריקת אמותה הא אינו אומר בן והקריבו זו קבלת הדם

ליכא פסולא כלל. א"כ מצינו גס נותר הותר מחללו כן פי' [ע] תוס' יומא ז' ד"ה הא] הדב רבי יוחנן בר אבירם. ותימא איני מצי למימר דס שפגול וכן קומץ שפגול בו יהיה כשרים לכתחילה לעלות. בשלח חטאות נשחטות דבלי קרא דלית ביה תורת פגול מעיל ליה לפסולא דכ"ו אכל דס וקומץ דלזכורו

נופחיה פסילי לעלות וכי תימא במחשבת כהנים ובמחשבת כהן משה דחשב עליהן דהולך דלזכור לא מפגלי מיירי ויכול להקריב לכתחילה. גס הא לא ירצה דהא חזיו כזו מתירין כזו אסורי לעלות. שחט נמי כיון דחשב עליהן אסורי להקריב: י' מנין קומץ והלבונה. המחירין את השוריים כמו דס את הכשר. והצנך נושא את עון טומאה שלכן. א"כ לזכור של כזיכין המתרת לחם הפנים. והקטרת ככל יוס קרב פרס כבקר ופרס. בערב: מנחת כהנים. כלה כליל: מנחת כהן משה. חביתו כזן גדול שזר נעשים מחזי שערין בכקר ומחזיו בערב: ומנחת נסכים. הכאים עם הכהמה. וכולן באים כליל. אבל לימורים שנטמאו לא קאמר האי חזיו דמחשבת דכ"ו [וכח' כ"ה]: אף הצנך מרצה על אכילתו: של עבדים מנין. אכל של עבדים לא מרצה צד דרשון דכתיב צנך לישראל ולא לעבדים. כדלית' כ"ו. אכל של עבדים [וכח' כ"ה]: ואם העבדים נדר קרבן ונטמא הדם וזרק חזיו להביא קרבן אחר. ופ' האשה רצה [שם]. מנחת כ"ו. מיירי אם בנשחט בשוגג או בזיקו בשוגג דמר'. אבל במזדד קטב רבנן דלא לזכור: הואיל ומצינו שאין כפרה אלא בדם. שג' כי הדם הוא בנפש יכפר: שאם עשה סמיכה שירי מזה כחיל לא כפר. [וזקא] סמיכה כיון שזרעה עשה דלאחר שחיתה דכל כמה דלא שחית [לאן] בעמוד וסמוך קאי. אימת קא כיו עשה לאחר שחיתה. אבל אעשה דקודם שחיתה מכפרת אפי' אם עשה לאחר הפרשה

כדלמירין פ"א דוכחים [ו']. ואיכא דבעי התם לא כיפר קמי שחית. התם דמי ליה. ומיה צעיר היה התם אי מכפרת על עשה דלאחר הפרשה ואם לאו: עליו ר"ש אומר את שעריו חזיו בלחיותו כו'. מדהו ליה למכתב ונרצה לו לכפר וכתיב עליו קא דרש' וא"ר יוחנן בר אבדימי כיון דלמיר עלי כחלן דטעון אכחפי דמו. כך מפרס פ"א דוכחים [ד]: ואת שאינו עליו כשחית הרי זו עולה. ופ' שלח סקן [חולין קל"ט ע"א] ופ"א דר"ה [ו'] מיירי בה: **פרשתא ד** במקום ששוחטין סומכין ותיכף לסמיכה שחית. וכן מצינו לה כ"ו שחיתות [מנחו' ז"ג] ובגמ' גרסי' מאי קאמר. ה"ק ובמקור שסומכין שוחטין שתיכף לסמיכה שחיתה: מהל' סמיכה שחיתה אף שחיתה בטמאים. סמיכה דכתיב לפני ה' וטמא לא מצי עייל התם. ופ' כל הפסולין [דוכחים ז"ב]. פריך מינה לסיפא דהכא ולמתני דהתם שחיתה בטמאים. ומשני דר' ישא דבעי טמאים לשחיתה מדרבנן: [ב] וכי מאין באתה. מאי זה מקרא אתה דורש מה שאתה רוצה לומר שחיתה קדשים צריכה כהן. וקאמר מכלל דכתיב בהאי קרא שחית אתה ובניך תשמרו וגו'. ואיכא דפ' כל הפסולין [שם]. ופ' ד' דיומא [כ"ז]: [ג] ואין השוחט לפני ה'. שיכול לשחוט בסכין אחרת שמעון התימני אומר מנין שתהא ידו של שוחט לפני ה' הנשחט ת"ל ושחט וגו' לפני ה' שוחט בן בקר יהא לפני ה'. כך מסיים בה דברייתא דפ' כל הפסולין [דוכחים ז"ב]: [ד] והקריבו זו קבלת הדם. בכלי צריכה כהן וזכרים וזכרים [ד]. אמרין ואפקה רחמנא בלשון הולכה למימרא דהולכה לא תפקה מכלל קבלה פי' שצריך גס הולכה לשמה: יכול וזיקה. כלומר קרא מיירי בזריקה. דכתיב המקריב את דם השלמים: הא אינו אומר כאן והקריבו אלא זו קבלת הדם שהרי יומין דהולכה ליכא כלל כמו שחט בזה המזבח. א"כ עיקר קרא מקבלה הוא דכתיב. ומיה אם שחט ברחוק מן המזבח וצריך הולכה. גס אותה הולכה היא עבודה. דליפתין לה מקבלה דאפקה רחמנא בלשון הולכה. ועוד איכא למימר כיון דנפקא מכלל וזיקה וזיקה וזיקה

הגהות מרירי"

בטמאים. רמב"ם שם דין י"א לכתחילה: [ב] שחיתה בשמים כו' מנחת י"ט. שחיתו ככל אומר והקריבו כלל והיו' מוסק ד"ה מכות לא מנחת י"ט. שחיתה בשמים ככל אדם. רמב"ם פ"ט מה' בילת המוקד ויש פ"ה ממשע הקרבנות ויש פ"ה פסולי העוקשין וסמ"ג לזמן ש"ט. ד' והקריבו כו' וזכרים ד' י"ז. סמ"ג י"ט. תוספתא פ"א דוכחים: יכול וזיקה שחית אומר חזקו כלל ד"ה. אלא בכנס כזר ובכלי שרת רש"י

ע' וית רבנן על הולכות ד' קט"ז ע"ג: [א] שחית מכלל טומאה בנדר ד"ה. ומ"ש בקרבן אהרן על דברי סטק' ויחז' ו' גס ר"י בעל הטוב'. בלחית הטוב' ויחז' הם מחשבים מרובע כזו שחיתה גס שחיתה בטמאים חיימיו פ"א דס' ק"ש דין י"א וע"ש ב"ש שם יוחנן על יומא: י' פ' יומא ה' וזכרים ו' עיגול ח' מנחת ז"ב: **פרשתא ד** א במקום כו' רמב"ם פ"ג ממשע הקרבנות דין י"ב: שם מה סמיכה

היכל שאין מקום רחב בין הקרנים להשיג שתי ידיו וסמוך על [קרניו] כדנחית
 בחוספתא [פ"י דמנחות] כיצד סומך מניח שתי ידיו על קרניו של זבח ולא
 על נב זבח ולא זו על נב זו [וכפ' שתי מדות [גנ'] הן סמיכה בשתי ידיו דאמר
 קרא וסמך אחרן את שתי ידיו : ולא ידו . על הצואר . על נד הגרון מקום

הסימנים כדמחכה בהכל שומטין [חולין
 י"ט] ולא ידו על הצואר . בראש כחפ"י
 נבב הכמה וכו' וזריכה דלי כחז חד
 ה"ל למעוטי צואר דלא קאי להדי ראש .
 אבל גבו דקאי להדי ראש אימא לא ואי
 אשומטין הני תרתי מוש . מוש דלא
 איתרבו לתופס . אבל מוש דאיתרבו
 לתופס אימא לא צריכא : ד' עולת
 נדבה אין לה חליפין עוף לפוטרה מן
 הסמיכה . שאם נדר בהמה לא מופטר
 בעוף . ואפילו לרבי אלעזר בן עזריה
 נפרק אחרון דמנחות [ק"י] . דאמר
 שאם אמר הרי עלי עולה יבוא תור .
 או בן יונה . היכי שגדר עולה בהמה
 אפי' אם הוא עני לא מופטר בעולת
 העוף . אבל עולת חובה דמזורה ויולדת
 כיון שיש חלוסם עוף ואין בעוף סמיכה
 אפי' כשיבוא בהמה לא תהא טעונה
 סמיכה : זו וזו טעונה סמיכה . כפ"ק
 דמנינה [ט'] [וכפ' שתי מדות [גנ'] :
 תני תנא קמי' דרבי ינחק ברי' אבא
 ויקרב את העולה ויעשה כמשפט כמשפט
 עולת נדבה לימוד על עולת חובה
 שטעונה סמיכה וכפ"ק דנינה [כ'] .
 צריך קרא לסמיכה עולת חובה לבי' .
 אבל לבי' אחיא לכו מניניא . ושם
 הכא אשמתא היא : ד' עולת לאן
 מנין . שטעונה סמיכה דקרא לא כתיב
 סמיכה בעולת האל אפי' בעולה נדר
 ונדבה : ד' בן דקר נתרבה בנסכי' . תני
 הדין . ולאל' שלישי הדין : אחד עולת
 בן דקר וא' עולת האל . וכדש' וכו' בכלל
 לאן הם ואין לומר דלמא בכדש' שנתרבה
 כאלוהי' בעו שנתרבה אל' ע"ז כדפריך
 פ"ה דכריתות [ד'] [ד' דה שייך למיפריך
 כשחזר מהם כתוב אבל כשחזרין מן
 הריבוי הכל הוא מן בהמה וצריך
 סמיכה : ד' ת"ל העולה פרט לעולת
 העוף . דמשמע דמזורה בעולות ויבית
 עולת בהמה . כדאמר בעלמא [חולין
 ז"א] . אשר על כפ הירך המיומן
 שידר . ל"א העולה מיעוט כדאמר
 זאת [כת"ב לקמן ריש פ' זו ונגמרא

וכחיים כ"ז פ"ד נדה מ'] היא העולה הרי אלו ג' מיעוטין : ד' מלמד שהמקום
 מתרבה לו . מתפסים ומחול לו : הרי עונשו אחר . לכל א' כדאית ליה
 ולא כפרה העולה . ואין לומר כשגגת לא תעשה או דודון לא תעשה ונדלא
 אחרו ציה כהא עולה לכפרה . כי לא מצינו מודד בלא התראה מחכר בקרבן .
 ואין דומה להנה דמצינן על הזדון כשגגה . [משנה כריתות ט'] : דהתם
 פ' כל זדון אפי' בהתראה . וכן כשגגת לא תעשה לא מסתבר לאוקמה : על
 מצות עשה . שעבר על מצות עשה אפילו בתמור : ועל מצות לא תעשה
 שזעזע עשה . כגון אונס שגירש שואב בעמוד והחזר . וכן שלוח הקן .
 ונותר . וכפ' אחר להם הממונה [ל"ו] עולה על עון לקט שכחה ופאה . וכפ"ה
 דובאים [ו'] : אחר רבה עולה דורון הוא . היכי דמי אי דליכא תשובה וכן
 רשעים תועבה . ואי דליכא תשובה הא תני עבר על מצות עשה ושב אינו
 זו משם עד שחולין לו . אל' ש"מ דורון הוא . וכן אחר כפ' בתרא דיומא
 [ד' פ"ו] : עבר על עשה ועל לא תעשה . הניחא לעשה תשובה מכפרת .
 והשתא אפי' שנתחלו והפריש עולה על כך אין זה חולין לעוה . וא"ת
 דכפ"א דמנינה [ה'] ע"א וע"א [כחוס'] מוכח שם דתשובה מכפרת מיד אפילו
 על שאר עבירות . דאמר התם כל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין מיד .
 וא"כ עולה למה לי . וי"ל לאו דוקא אלא מוחלין קצת עד יום הכפורים
 שנגמר

שכנעו טוב בקרבנות יחיד ובקרבנות ציבור . דכתיב לטובה בעולה וכתיב
 כמקום אשר תשחט בעולה תשחט החטאת . וכתיב על עולותיכם ועל
 זבחי שלמיכם הקיט שלמי ציבור לעולה מה עולה טעונה נשן אף שלמי ציבור
 כדאמרין בפרק אחרון מקומן [כ"ה] : והסמיכה אינה נזכרת אלא בקרבנות

יחיד . ברוז קרבנות קאמר שהרי
 כבוד ומעשר ונסח אף כהם סמיכה
 כדחנן כפ' שתי מדות [מנחות ז"ב]
 וכן בקרבנות ציבור אף סמיכה מוז'
 חסר כהא על כל המצות וטעור
 המשחלה : אפי' שסמך מנחון . דחנן
 לסמיכה שחטה . ולא אמרינן דיערב
 ילא כשסמך מנחון . ותימא דהאי קרא לא
 כתיב כאלו כתיב כאלו וסמך ידו על
 ראש העולה ושחט את בן הכקר לפני ה'
 וי"ל דכל עיקר סמיכה מהקישא דשחיטה
 וליף דשחיטה כתיב לפני ה' . וכן
 מוכח ר"ם כל הפסולין [ובחיים לג']
 דמדין מיתביבוסמך ושחט ב' ואי אחרת
 [תיכף לסמיכה שחטה כז"ל] סמיכה
 לא דאורייתא בטמאים נמי משכחת
 לה ב' אלא דכל עקרא דסמיכה לא
 יליף אלא משחיטה . ובפרק בתרא .
 דנחיים [ק"ט] דנעו לחילוף דאין סמיכה
 נדבה קטנה והיינו כרייתא דהכא
 דקאמר סמיכה דכתיב לפני ה' . וסמך .
 והשתא אי מהקישא דשחיטה גמר לה
 לסמיכה והלא יש שחיטה נדבה קטנה .
 וי"ל דהתם ה"פ כיון דתיכף לשחיטה
 סמיכה [לאו] דאורייתא הוה כמו
 דכתיב בפי' דסמיכה לפני ה' דלינה
 נדבה . ושחיטה גופא אילתלי אופר
 בלא שחיטה דלא דחין שחיטה נדבה
 קטנה . ובסוף וזכוס פרי' [ברש"י]
 שלפניו כתב כח"ש המחזר הוה אמנם
 חוספות וזכוס ל"ז : הדינא נשם רש"י
 כח"ש כאלו ע"ש לפני ה' וסמך דכתיב
 נפר כהן משיח . וקשה ק"כ מה צריך
 כפ' כל הפסולין ללמוד סמיכה משחיטה
 ועוד דכא מוכח דמהא קרא דהכא
 דכתיב שחיטה לפני ה' קא יליף דקא
 דרש ואיל' סדרא דקרא ונראה לי
 דתלמודא דלא מצי למילף סמיכה
 מהתם דפר דלפני ה' לשאר
 קרבנות . ולכן יליף מקרא דכתיב כאלו
 כמו שפ' . וכפ' כל הפסולין דקאמר
 תיכף לסמיכה שחטה לאו דאורייתא .
 הוי מצי למיפריך אי הכי תהנוג נדבה

דאין צריך לפני ה' : ד' ידו ולא יד עבדו וכו' . כפ' שתי מדות [מנחות
 ז"ג] : מצריך לכו והתם תני ולא יד אשחו ולא קתני ולא יד כנו . והכא לא קאמר
 לא יד אשחו . וקאמר אי כתב רחמנא חד ה"ל למעוטי עבד דלאו בר מצות הוא
 אבל שלחו אימא ליסמוך . ואי אשומטין הני תרתי דלאו כבוטו אבל אשחו
 דבוטו אימא ליסמוך זריכה . ואריכא וסמך כתיבי . חד בעולה ושלשה
 בשלמים . דכד שידר ונידד . וי"ל הכא תשוב נט דכבוט למ"ד [מנחות ז"ב] :
 יורש סומך . ואפי' למ"ד [שם ז"ג] . וריש ערכין וריש תמורה] יורש אינו
 סומך ת"מ אמרינן דהוה כרעא דלבוה לכמה חילי וא"ת [כ"ו] הוא כחוס'
 מנחות ז"ג : ד"ה ידו] ותישוק ליה דכסמיכה כתיב בני ישראל ולא נשים .
 וי"ל דהוה ס"ד בקרבן בעלה כיד בעלה הוא . עוד קשה כיון דקתן כפ"ב
 דמנינה [כ] : כל האוס כשר לסמיכה ולשחיטה אלא תא כיוס ולא בלילה . איכ'
 הוי לה סמיכה מצות עשה שהזמן גרמא אמאי צריך למיכתב קרא
 אחרינא למעוטינה סמיכה . וי"ל [כ"ה כחוס' קידושין ל"ו] : משום
 דדינינה לשחיטה דנשים שחטות [כדאיתא רפ"ג דובאים] אפי' בקדשי
 קדשים . אימא איתנהו נמי במצות סמיכה דהא הקיט סמיכה לשחיטה
 בובאים [ל"ג] : וצמגלה [כ'] : ולקמן כתיב ריש פרשתא [ד'] קמ"ל : ידו על
 הראש : בין שתי קרניו של זבח כדמוכח פ' אחר להם הממונה [יומא לו'] :

הגהות מררי"ד

וסתם ספרא ר' יהודה כדאיתא בפירושין ז"ל וסנהדרין כ"ז ור"י פ"ל וירש פ"ט סומך
 בעונות ז"ג : ואפי' דסתם בגמ' משיק ליה מקרבנו וז' מליני עמיסין אף ביישוב דבגמ'
 משיק ליה מקרא אחרינא ובגמ' כ' מקרא אחרינא ובגמ' כ' מקרא אחרינא ובגמ' כ'
 ובגמ' דסתם משנה שם דסידור סומך לא כהני סך ולא נט : ו' האילן ונעמט בנסכים .
 פ

קלים . רמ"ס פ"ג מה' משנה הקרבנות : והלפון אינו נזכר אלא בק"ק . רמ"ס
 שם פרק מנחות : שם אל"ף סמך מנחון יסוד ויסמוך כמנחים . רמ"ס שם פ"ג דין
 ר"ל והכנס משנה לא כהא מקומן מוז' : ד' ולא יד נט . בגמרא ליתא ולא יד נט
 פ' קרבן אחרין ולי סתם מלש' לפרש דפי' סוף ולא יד נט וירש פ"ט
 (*)

פרק שרישי א מלמד שזא בזה דבד שנים • דשנים (משנה מנחות ק"ד:) יבולים להביא בהמה אחת לעולה מה שאין כן במנחה (שם) ולקמן פרק ו' ברייתא ג'): והלא דין הוא • בלא קרא: מה עולת העוף בזה דבד שנים וכו' • וא"ל ולפרוק מה לעולת

העוף שכן באה בלל תמות וחכמה ולכן הקיטעליה דבאה בנדבך שנים וסכי סריכין כפ' עולת העוף (לקמן פרסח ר' ברייתא ח') • וי"ל דבכא אוליין לדין ראשן ולא תשיב ליה הסא דונא דריכא דבבאה בלל תמות וחכמה • והס (לקמן פרק ח' מרכה בעולת העוף באה בנדבך שנים כדכתיב והקריב :

פרק ג תקריבו מלמד שהיא באה נדבך שנים והלא דין הוא עולת העוף באה בנדר ובנדבה ועולת בהמה באה בנדר ובנדבה מה עולת העוף שהיא באה בנדר ובנדבה הרי היא באה נדבך שנים אף עולת בהמה שהיא באה בנדר ובנדבה תבא נדבך שנים: **ב** או כלך לדרך זו סנחה באה בנדר ובנדבה ויטול בהמה באה בנדר ובנדבה מה מנחה שהיא באה בנדר

ואינה באה בנדבה • וכן עולת בהמה • ת"ל קרנכנס: **ה** י ר' אחא ומה אם כאיחד כו' מה לצינור שאינו מביא עולת העוף נדבה דין האל להם שהרי גם אינן מביאין אותה מנחה: **ו** ד"א קרנכנס ממתקן שסמיר מציט • בעולת בהמה קיימין כמו שסמיר מביא נדבה כמו כן צינור מביאין נדבה :

ב מנחה אינה באה נדבת שנים • כדכתיב
כֹּה נִפְסַח כְּדַמְפָּרֶס'ס' הַמִּנְחוֹת וְהַסִּבִּים
(מנחות ק"ד:) • **ג** וְלֹא תוֹכִיחַ מִנְחָה
שֶׁאֵין כֹּלֵה לְאִשִּׁים • שֶׁשִּׁירָיִים נֶאֱכָלִין
לְכֹהֲנִים • וְלֹכֵל לְמִסְפָּד דְּלוּיָו נִמְי
מִמִּנְחָת כֹּהֲנִים מֵיִיטֵי לֹא כְּכֹלֵה לְאִשִּׁים
שֶׁהֵי עֵיקַר מִנְחָה הִיא הַטְהָרָה בִּישְׂרָאֵל
וְהִיא שֶׁהָאֹמֶד הַכָּתוּב בְּשֵׁל כֹּהֲנִים •
מִשְׁנֵי שֶׁהֵם מְשֻׁנִּים מִיִּשְׂרָאֵל בְּכֹחַ
עֲרִינִים • מִדֶּדֶר כִּהְיוּ בָּהּ חֹבֶת צִיבּוֹר •
כְּהֵמָּה לְבָאוֹת לְתַחֲדָן וּמוֹסְפִין • וְכֵן
מִנְחָת הָעֹמֶד לְצִיבּוֹר מֵיִיטֵי לֹא • וְלִקְרָן
(פְּרִשְׁתָּהוּ ו') בְּרִייתָהּ (ו') אָמַר עוֹלָה
קָרְנוּ הִיחָד מִבְּיָא עוֹלָת הָעוֹף וְלֹא
לְצִיבּוֹר • וְכֵן לְפִיל בְּרוֹס דִּינָה הִיא מִזֵּי
לְמִדָּן • וְהִלָּל דִּין הִיא • וְהִיא עוֹלָת הָעוֹף
שֶׁאֵינָה בָּאָה חֹבֶת צִיבּוֹר בָּאָה נִדְבָת
שָׁנִים • עוֹלָת כְּהֵמָּה הִיא חֹבֶת צִיבּוֹר
לֹא כִּ"ס שֶׁכָּבֹד נִדְבַת שָׁנִים • וְהִיא מִזֵּי
לְמִדָּן מִנְחָה תוֹכִיחַ שֶׁבָּאָה חֹבֶת צִיבּוֹר
וְאֵינָה בָּאָה נִדְבָת שָׁנִים ת"ל תְּקִרְיוֹ
מִלְּמַד שֶׁבָּאָה נִדְבָת שָׁנִים • וְיִלֵּל מִשּׁוֹ
דִּהְיָלָה מִה לְמַנְחָה שֶׁכֵּן אֵינָה בָּאָה נִדְבָת
צִיבּוֹר אֵינָה בָּאָה נִדְבָת שָׁנִים תִּאֲמַר
בְּכֵהמָה וְחִשְׁבֵּה קִרְא לִמֵּי לִי • קָרְבֻנְכֶם
מִלְּמַד שֶׁהִיא בָּאָה נִדְבָת צִיבּוֹר • שֶׁהִיא צִיבּוֹר
מִתְקַדְּשִׁים עוֹלָה • גַּם מִתְקַדְּשִׁים קִרְאָה

מביאין עולת בהמה נדבה שכן מביאים עולת העוף נדבה. תאמר שיביא הציבור עולת בהמה נדבה שכן אינו מביא עולת העוף נדבה. מה לציבור שאינו מביא עולת העוף נדבה שכן אינו מביא חובה נדבה. תאמר שלא יביא ציבור עולת בהמה נדבה שכן הוא מביא חובה והוא מביא חובה ויבאנה נדבה מנחה תוכיח שהציבור מביא חובה ואינו מביא נדבה: אף-אתה אל תתמה על עולת בהמה שאע"פ שהציבור מביא חובה לא יבאנה נדבה ת"ל קרבנכם. מלמד שהיא באה נדבת ציבור: וי"ד"א את קרבנכם ממקום שהיחיד מביא משם הציבור מביא:

פרשתא ג עולה מה תלמוד לומר שיכול לא יהו כל הפסולין האלו נזהנין אלא בעולת נדבה • עולת חובה כהן ודין הוא נאמר הבא עולת נדבה ונאמר הבא עולת חובה • מה עולת נדבה כל הפסולים האלו נזהנים בה אף עולת חובה יהו כל הפסולים האלו נזהנין בה : **ב** לא אם אמרת בעולת נדבה שאין לה חליפין • תאמר בעולת חובה כהן נזהנין • חזאל ויש לה חליפין לא יהו כל הפסולין האלו נזהנין בה ת"ל עולה • אחד עולת נדבה ואחד עולת חובה כל הפסולין האלו נזהנין בהן : **ג** ומנין שינהנו בתמורה ודין הוא נאמר הבא עולה ונאמר הבא תמורה • מה עולה כל הפסולין האלו נזהנין בה • אף תמורה כל הפסולין האלו נזהנין בה : **ד** לא אם אמרת בעולה שאין קדושה חלה עליה בבעלת מום קבוע • תאמר בתמורה שקדושה חלה עליה בבעלת מום קבוע וחזאל וקדושה חלה עליה בבעלת מום קבוע • ומנין שינהנו בשלמים ודין הוא נאמר הבא עולה ונאמר הבא שלמים האלו נזהנין בה ת"ל אם עולה לזכות את התמורה : **ה** ומנין שינהנו בשלמים ודין הוא נאמר הבא עולה ונאמר הבא שלמים • מה עולה כל הפסולין האלו נזהנין בה אף שלמים יהו הפסולין האלו נזהנין בהן : **ו** ק"ו ומה אם עולה שכשרה לבא מן העוף כל הפסולין האלו נזהנין בה שלמים שלא כשור לבא מהעוף אינו דין שיהו כל הפסולין האלו נזהנין בהן • לא אם אמרת בעולה שלא כשורה לבא נקבות כזרים תאמר בשלמים שכשרו לבא נקבות כזרים • האיל וכשרו לבא נקבות כזרים • לא יהו כל הפסולין האלו נזהנין

דגהות . כהריד

[illegible]

ויקרא א ספרא דבורא דנדבה פרשתא ב

משאנ"י

ברכב וקרב וקרא למה לי : **ב** נעבד צפויין אסורים אינו דין שיפסל מע"ג תמוכה . ואל"ת מה סברא היא וו שפסול פשיטא ליה לאסור יותר מן הנעבד שצריך לאסור נעבד מק"ו . וי"ל משום דכתיב פסולי אלהיהם תשרטון בלש וקס"ד היינו נדבדב שאנו בעלי חיים . אבל נבעלי חיים לא . ולכן צריך לפסול מק"ו . אבל קרא דלא תחמד כסף וזהב עליהם אין נראה לי לחלק . אלא הכל אסור בן על בעלי חיים ובן אדם על בעלי חיים . ולכן היה פשיטא ליה אסור טפי בנפשי תכעבד : ת"ל מן הבקר לאוילי את תכעבד . ואל"ת שפסול משמע אי לאו קרא דמן הבקר מסתמא היה מותר לנבזה נעבד על בעלי חיים . וקשה דנפ"ל כל האסורין (תמורה כ"ח) תנן על נעבד ומוקצה וזו חכמתו באלוה . וקאמר בגמרא (כ"ט) מנה"מ מחשקה וישראל . ואי ס"ד אסורין להדין למה לי למעטינה לנבזה דמן הבקר משמע אי לאו דמעטינה לנבזה מסתמא הוה אסירא גם להדין וכך מסתמא רצה להחיות גם לנבזה . (כתום ט"ז) וי"ל בודאי אי לאו קרא דמן הבקר לא הייתי אסור נעבד לנבזה . כי מה שכתוב פסולי אלהיהם תשרטון בלש . היינו נדבדב שאנו בן רוח חיים . לכך נא הכתוב לאסור לנבזה . והתם ה"פ אי ס"ד דאסירי גם להדין . אל"ת למה לי למיכתב מיעוט נבי נבזה . ליכתביה אל הדיוט דאסיר . ולאנא אמינא דכ"ט לנבזה לאסור מדכתיב מחשקה וישראל . וכיון שכתבו אל נבזה ש"מ אל להדין מותר . ויכול יהא צפויין מיתרין ת"ל מן הבקריה לפרש כיון דמקרי נעבד לאסור לנבזה אי צפויין אסורין אף להדין . ומעתה קרא דלא תחמד כסף וזהב עליהם על כל מי שהוא נעבד ואפילו נעבד דבעלי חיים לנבזה . ולנבזה אסור ולנבזה מותר . וכן מוכח התם בגמ' דפריך רבי חנינא טעמא דרבי קרא הא לאו הכי צפויין מותר וכתביב ואכדחם את שמו והוא קרא לאסור אפילו להדין . ואל"ת דפ"ל כל הנלחמים

הבתמה להוציא את הדובע ואת הנרבע : **ב** מן הבקר להוציא את הנעבד והלא דין הוא ומה אם אתגן ומחד שצפוייהו מותרין פסולין מעל נבי המזבח נעבד שצפוי אסורין אינו דין שיפסל מעל נבי המזבח : או חילוף ומה אתגן ומחד שהן אסורין על נבי מזבח צפוייהו מותרין נעבד שהוא מותר אינו דין שיהיו צפויין מותרים אתה ביטלת לא תחמוד כסף וזהב עליהם ואני אקיימנו לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך בדבר שאין בו רוח חיים . אבל בדבר שיש בו רוח חיים הואיל והוא מותר יהיו צפויין מותרין תלמוד לומר מן הבקר להוציא את הנעבד : ויבשרהו אומר מן הבקר למטן שאין תלמוד לומר אלא להוציא את המרפה . והלא דין הוא ומה אם בעל מום שהוא מותר בחולין פסול מעל נבי המזבח טריפה שהיא אסורה בחולין אינו דין שתפסל מעל נבי המזבח חלב ודם יוביתו שהן אסורים בחולין ובשרן על נבי המזבח . לא אם אמרת בחלב ודם שהן מדבר מותר . תאמר במרפה שכולה אסורה מליקת העוף תוכיח שכולה אסורה ובשר על נבי המזבח . לא אם אמרת במליקת העוף שקדושתה אוסרתה תאמר במרפה שאין קדושתה אוסרתה והואיל ואין קדושתה אוסרתה לא תפסל מעל נבי המזבח הא אם השבתה כשהוא אומר מן הבקר למטן שאין תלמוד לומר אלא להוציא המרפה : **י** מן הצאן להוציא את המוקצה וכן הצאן להוציא את הנגנח . אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע לפי שיש ברובע מה שאין בנגנח ובנגנח מה שאין ברובע . רובע עשה בו את האונם כרצון נוגח לא עשה בו את האונם כרצון . נוגח משלם את הכופר לאחר מיתה רובע אינו משלם את הכופר לאחר מיתה . יש ברובע מה שאין בנעבד ובנעבד מה שאין ברובע . רובע בין שלו בין של אחרים אסור . נעבד שלו אסור של אחרים מותר . רובע צפויין מותרין ונעבד צפויין אסורין . לפיכך צריך הכתוב לומר את כולם :

תקריבו

הנאן להוציא את ההורג שהרג נפש . ומא"י קא דרש . ובתמורה פ"ל כל האסורין נפיק לתנא דבי ר' ישמעאל פסולין אלו מבי משחחם בדם מום בדם והם קאמר מיעוטין דמן הכהמה ומן הבקר למאי צרכי . אבל לרבנן לא קאמר . כי משחחם בדם למה צריך כי ודאי רבנן דרשי ליה לכל שאין מום פוסל בו אין ערוה בו . ואל"ת מה צריך לרבנן למילף מהאי קרא תיפוק מבי משחחם כיון דדרשי מנייה כל שאין ההום פוסל בו אין ערוה ועכו"ם פוסלים בו . ואל"ת מליף משום מוקצה ונעבד . וי"ל משום שבדר דרשינן מהאי קרא דמן הבקר דפסולי מוקצה ורובע . אמרין כל שהום פוסל בו דבר מריח ועכו"ם פוסלין . אבל קודם דלא נפיק מהכא לא הוי דעינין מבי משחחם דבר ערוה ועכו"ם דפסולין . וכן כל האסורים וכן שור שגנח ד' ו' (מ) מייחיל לה : אם נאמר רובע למה נאמר נוגח . פי' שגנייהם שקולים ונפיקין כשיש עדים : רובע עשה בו אונם כרצון . אל"ת שגנח עשה בו אונם כרצון . שור האצטרך תהדרנו : נוגח לא עשה בו אונם כרצון . דתניא (משנה ט"ז) שור האצטרך אינו חייב מיתה וכשר לנבי מונח וטעמא דאמר קרא כי יגח ולא שיגחיהו : נוגח משלם את הכופר לאחר מיתה . אל"ת שגנח נפיקין את הכופר : רובע אינו משלם את הכופר לאחר מיתה . אם רבעה אש וקטלה . ובגמרא (שם מ:) מפרש אמאי לא משלם כופר מה לי קטלה בקרנה מה לי קטלה בדרכיה . ומשני קרן כונסה להזיק והאי כונסה להנאת עצמה : נעבד של אחרים מותר . דאין אדם אסור דבר שאינו שלו (ע' וית רעק) :

הנאן להוציא את ההורג שהרג נפש . ומא"י קא דרש . ובתמורה פ"ל כל האסורין נפיק לתנא דבי ר' ישמעאל פסולין אלו מבי משחחם בדם מום בדם והם קאמר מיעוטין דמן הכהמה ומן הבקר למאי צרכי . אבל לרבנן לא קאמר . כי משחחם בדם למה צריך כי ודאי רבנן דרשי ליה לכל שאין מום פוסל בו אין ערוה בו . ואל"ת מה צריך לרבנן למילף מהאי קרא תיפוק מבי משחחם כיון דדרשי מנייה כל שאין ההום פוסל בו אין ערוה ועכו"ם פוסלים בו . ואל"ת מליף משום מוקצה ונעבד . וי"ל משום שבדר דרשינן מהאי קרא דמן הבקר דפסולי מוקצה ורובע . אמרין כל שהום פוסל בו דבר מריח ועכו"ם פוסלין . אבל קודם דלא נפיק מהכא לא הוי דעינין מבי משחחם דבר ערוה ועכו"ם דפסולין . וכן כל האסורים וכן שור שגנח ד' ו' (מ) מייחיל לה : אם נאמר רובע למה נאמר נוגח . פי' שגנייהם שקולים ונפיקין כשיש עדים : רובע עשה בו אונם כרצון . אל"ת שגנח עשה בו אונם כרצון . שור האצטרך תהדרנו : נוגח לא עשה בו אונם כרצון . דתניא (משנה ט"ז) שור האצטרך אינו חייב מיתה וכשר לנבי מונח וטעמא דאמר קרא כי יגח ולא שיגחיהו : נוגח משלם את הכופר לאחר מיתה . אל"ת שגנח נפיקין את הכופר : רובע אינו משלם את הכופר לאחר מיתה . אם רבעה אש וקטלה . ובגמרא (שם מ:) מפרש אמאי לא משלם כופר מה לי קטלה בקרנה מה לי קטלה בדרכיה . ומשני קרן כונסה להזיק והאי כונסה להנאת עצמה : נעבד של אחרים מותר . דאין אדם אסור דבר שאינו שלו (ע' וית רעק) :

הגרות סדרי"ר

מאלו שנעבדו על ל"ט בידים שנקריב פסולים וכדאיתא בשמ"ט ונכנס פ' ע"א וכו' בעיונין ק' פ"א . ופריך כוס תמלול להחמיר ויטול להחמיר וכו' דין וכו' . ועל מה שפירש על ל"ט בידים כס' כחיות כמלך בתי מות סוף מות הק"ו שבידי כן כללל משר"כ שפירש וכן פירש מהב"ט כ"ל חל"ל חל"ל משום דמגדל היה חל"ל כפי' קריבין אסורין דעיקר ספק אסור על וכו' וכו' . וי"ל ה"ל בנ"מ פמורה כ"מ : י' ממל נבי השוכן וחס שבט . וי"ל וכתב בזה שאינו בגלוי כדלעיל ברובע ונרבע : י"א נעבד של אסור של אחרים מותר כי רובע ישיב מותרין כי פ' פ"א בידים רעק על לקות רוח פל"ס :

ואתם אין לך הכנס למש' ונעבדו אינו נכל דבר רק מזה הק"ו וזה אינו ק"ו דאם אתם נעבדו בכל דבר פכ"ט האל נעבד משמעול וחס תמלול פלו ע"י יעבדו לפעמים על עשה ונעבדו . ואל"ת הסברות שקולות כן ואין זה ק"ו ולא מוכח משום ונעבדו חזקה בזה שכל כיון שיש לחזק דין אחד הוא מגלה קדושתו וקרא ונעבדו . שאינו בכל דבר . וכן במוס' . והתורה אומרת במוס' על כל דבר הכל כולו דבר אחד ויכול להיות דפי' ק"ו חסם שכל מ"ט פסולין בקרבן אף ודאמר טורח סמס' כי כאשר לא חזק ק"ו ומעיד סרובע ומדנה יכול להיות ששעור לאו בידים שנקריב פסולים ע"ג הכהנים ומוטב ששעבד

Digitized by Google

מקבלים דבריו בשמחה : ויטל לא היה מדבר עמו ללורך עצמו. כלומר שאם
למשה וסוף דבר אלא כל דבור וזווי שיהי אומר לו הכל היה בשביל ישראל :
ח"ל לאמר לאחרי. (ישראל לכל לא) מדבר עמו מדלא כתיב לאמר לישראל.
אלא מדבר הוא נמי ללורך עצמו דמשמע נמי לאמר לו דכתיב לא מזה לאמר
דמשמע ללורך מזה :

קול לו קול אליו . משה היה שומע את הקול ואין כל אלו שומעים את . הקול : י מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ מאהל מועד יכול מפני שהיה נמוך ת"ל וישמע את הקול שאין ת"ל הקול ומה ת"ל הקול הקול המתפרש בכתובים . והוא המתפרש בכתובים קול ה' בכח קול ה' בהדר קול ה' שובר ארזים וישבר ה' את ארזי הלכנו . קול ה' חוצב להבות אש א"כ למע נאמר מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל : י"א כיצא בדבר אתה אומר וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצונה יכול מפני שהיה הקול נמוך ת"ל כקול שדי בדברו בסני . וא"כ למע נאמר עד החצר החיצונה אלא כיון שהיה מניע אל החצר החיצונה היה נפסק : י"ב מאהל מועד יכול מכל הבית . ת"ל מעל הכפורת . אי מעל הכפורת יכול מעל הכפרת כולה . ת"ל מבין שני הכרובים דברי ר"ע אמר ר"ש בן עזאי איני כמשיב על דברי רבי אלא כמוסיף על דבריו הכבוד שנאמר בו הלא את השמים ואת הארץ אני מלא ראה חיבתן של ישראל להיכן נרמה לכבוד הזה כלומר דחק להיות מדבר מעל הכפרת מבין שני הכרובים . רבי דוסא אומר הרי הוא אומר כי לא יראני האדם וחי בחייהם אינן רואים אכל רואים במיתתן וכן הוא אומר לפניו יכרעו כל יורדי עפר ונפשו לא חיה . ר"ע אומר כי לא יראני האדם וחי אף חיות הקדש הנושאות את כסא הכבוד אינן רואות את הכבוד אמר רבי שמעון איני כמשיב על דברי רבי אלא כמוסיף על דבריו כי לא יראני האדם וחי אף מלאכים שחיים חיי העולם אינן רואין את הכבוד : י"ג לאמר אמור להם דברי כבושים בשבילכם מדבר עמי שכן מצינו שכל ל"ח שנה-שהיו ישראל כמנודים לא היה מדבר עם משה שנאמר ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי . דבר אחר לאמר צא ואמור להן וחשיבני ומנין שהיה משה יוצא ומדבר עמם שנאמר ודבר אל בני ישראל את כל אשר יצוה . ומנין שהיה משה משיב את הדברים לפני הנבונה תלמוד לומר וישב משה את דברי העם אל ה' . אלעזר בן אחוהי אומר יכול היה מדבר עמו לצורך עצמו תלמוד לומר לאמר לאמר לישראל בשביל

סוֹמֶכִין • ואף על גב (לקמן) פ' **אֶחָד**
וּבְהֵאֵלָה בְּנֵה' נִוִּיר ס"ב • מנחות פ"ב :
חולין יג • תמורה ב : **לְעֵדֻרֵי דְנִרְיָם**
וּגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל • א"פ' הַמֵּעֵט **הַתְּחוּב**
סוֹמֶכִין : שֶׁתְּקוּפָה טַהֲרָה דְּבִדְרֵי שֵׁשׁ
 ב' רוֹחַ חַיִּים • הֵיטָּן בְּנִכְחַת **סוֹמֶכִין**
וְאֶשְׁמוֹת כָּל זֶה קוֹרֵא דְּבִדְרֵי שֵׁשׁ ב' רוֹחַ
חַיִּים כְּדֵתֵן ב'פ' שְׁתֵּי מִדּוֹת (מִנְחָה)
 (נ): שֶׁתְּקוּפָה טַהֲרָה כְּקִרְבַּת **הַיָּחִיד**
 וּקְרִבּוֹת הַלְּבִיּוֹר בְּחִיּוֹ וּבְשִׁמְשׁוֹן דְּבִדְרֵי
 שֵׁשׁ ב' רוֹחַ חַיִּים וּבְדִנֵּי שֶׁלֵּין ב' רוֹחַ
חַיִּים • מְלָל לְשִׁמְשׁוֹן אִינוֹ קוֹרֵא אֵין
 ב' רוֹחַ חַיִּים דִּלֵּך' כִּי אֲמָלִי חוֹר וּשְׁנִיָּה
 וּכ"ס דְּבִדְרֵי שֵׁשׁ ב' רוֹחַ חַיִּים • כְּגוֹן
 אֲשֶׁם מְזוֹרַע עֲשׂוֹן תְּקוּפָה חֵי וְנִדְרֵי שְׁלֵמִי
 לְבִיּוֹר חֵין וְשִׁמְשׁוֹן וְהִיטָּן שֵׁי כְּבִישׁ עֲזֵרֶת
 וּשְׁלֵמִי וְיָחִיד שְׁחֻטִּין • כְּדֵתֵן ב'פ' כָּל
 הַמִּנְחוֹת בְּאוֹת (מִנְחָה ס"א פ"א) : וּבְדִנֵּי
 שֶׁלֵּין ב' רוֹחַ חַיִּים כְּגוֹן לֹב שֶׁן עַל מְזוֹרַע
 וּבְכְבוֹרֵים כְּדִרֵי ר' לֵאנֶשׁוֹר כ"ה וּמִנְחָה
 הַעוֹמֵר וּשְׁתֵּי הֶלֶחֶם וּמִנְחָה קְדָלִית :
 וּסְמִיכָה טַהֲרָה דְּבִדְרֵי שֵׁשׁ ב' רוֹחַ חַיִּים •
 לֵאלּוֹ דּוֹקָא זֶה הַלֶּשֶׁן אֵלֶּה בְּעֵלְיֵי חַיִּים :
 אֵם מַעֲשִׂיִם תְּקוּפָה • דְּנִי יִשְׂרָאֵל
 כְּכִיתִי בָּהּ וּמִיּוֹרֵי בָּהּ ב'פ' (ס"ע"ג)
 הַמִּנְחוֹת בְּאוֹת : כָּכֵל הַדְּמִיס' שֶׁסֶם קָנוּ
 קֶרֶן אֶחָד כֹּהֵה בְּנִי אֶדֶם טוֹלֵן לְרִיבִין
 לְסִמּוֹךְ כְּדֵתֵן ב'פ' ב' מִדּוֹת (ס"ס נב) :
 וּמוֹשׁוֹר לֶה הַחֵם : ב' נָשִׁים שִׁמְחוֹת
 רְשׁוֹת ט' וּסְמוֹת עֲלֵיו הַנֶּשֶׁם • שְׁלֵסִם
 ה' דִּלֵּין סְמִיכָה אֵלֶּה בְּעֵלְיִים וְאֶחָדִין
 לְכוֹ אֶקְפוּ וְיִדְּיוֹ דִּלֵּין הַיָּחִיד עֲבוּרָה
 בְּקִשְׁתִּי כְּדִמְפָּרֵס פ"ד דְּחִגִּינָה (טו ע"ב) :
 אֶדֶם

ישראל היה מדבר עמו ולא היה מדבר עמו לצורך עצמו * דבר אחר לאמר צא ואמור להם והשיבני ומנין שהיה משה יוצא ומדבר עמם שנא' ויצא משה וידבר אל בני ישראל * ומנין שהיה משה משיב דברים לפני הנבחר שנאמר וישב משה את דברי העם אל ה' : **פרשתא ב** דבר אל בני ישראל וסמכו * בני ישראל סומכין ואין הנכרים סומכין וכי איזו מדה מרובה מדת תנופה או מדת סמיכה * מרובה מדת תנופה מדת סמיכה שהתנופה נוחתת בדבר שיש בו רוח חיים וכדבר שאין בו רוח חיים והסמיכה אינה נוחתת אלא בדבר שישבו רוח חיים * אם מעטתים מתנופה מרובה לא כמעטם מסמיכה מעוטה * אתה אומר בצד הזה נתרבה תנופה ונתמעטת סמיכה אי בצד זה נתרבה סמיכה ונתמעטת תנופה נוחתת בכל החוברין ואין התנופה נוחתת בכל החוברין * אם מעטתים מתנופה מעוטה אמעטם מסמיכה מרובה * הא לפי שיש בתנופה מה שאין בסמיכה ובסמיכה מה שאין בתנופה צ"ל דבר אל בני ישראל בני ישראל סומכין ואין הנכרים סומכין : **ב** בני ישראל סומכין ואין כנות ישראל סומכות * ר' יוסי ור"ש אומרים הנשים סומכות רשות * א"ר יוסי אמר לי אבא אלעזר היה לנו עגל זבתי שלמים והוצאנהו לעזרת הנשים וסמכו עליו הנשים לא מפני שהסמיכה בנשים אלא מפני נחת רוח של נשים יכול לאיסמכו על העולות שאין העולות מענות תנופה אבל יסמכו על השלמים שד"ר השלמים מעניין תנופה ת"ל ואמרת אליהם לרבות כל

[illegible][illegible]

פרשתא ב א ואין כנרים סומכין • ורביס מדין שלישי מוהטס הסקדני דין מ' וסמך
פשוט מ' קט"ז • שהתקופס נוסבס בדניי שט"ז בו וסס מייס כ' •
ורביס פטו מוהטס"ק דין ו' ופ"ס מתמידין מ' י"א • וסמך סס • ואין כנרדיס סומכין •

מועד שאני בא. לא היה חדר עמו
מסוד האם אלא מתוך שני בדי ארץ
הקול חלל וכיון שאני עושה רושם כל
כך היה ש"ל שלא היה מקדים קריאה
לדבר ? וכול לא היה קריאה אלא
לדברות בלבד. למשימות שנאמר בן
דבר אל בני ישראל כמו כן : מן אל
למשיחות. למשימות שנאמר בלשון אמרי
בבן אחר אל הכהנים ובלשון צוין
צו את בני ישראל : דן אף להפסקות
משימות כגון ואלה המשפטים שיש דיני
משימות ואלו : וצו את ההפסקות
המשפטים. קום ליה עשה חשב שומע
כמו שכתובים בתורה בהרחקת המים
ומוח : וצו ענין לענין. מסוקן כל אחד

ך ואלא חוציא את הדיקנים שכדור עלות
 דכתיב ואל משה אמר עלה וגו' .
 ושבעים חוקי ישראל : שלא נראו בדבור
 דכתיב ואל הדיקנים אמר שבו לנו כיה :
 ואלא חוציא את אחרן שנחשוד דבדור
 דכתיב וידבר כי את משה ואל אחרן ואל
 לבנו . י"א דלוי ושלתי אתה ואחרן
 עמד ולא בניו עמו : ך או חוציאם מן
 היעיר . שלא היו באלל מועד לשמוע
 הדבור עם משה : ואלא חוציאם מן הדברות
 שהיו שומעים בכל מקום שהיו : ך אלל
 היו שומעין את הקול . קול העברה
 בעלמא בעין רעם : חל קולו . הי יוכל
 לכתוב

שהוא דבור מפי קדש למשה הקדים קריאה לדבור : **ה** אי מה להצד השוה שבהן שחק דבור כאש מפי קדש למשה והקדים בהן קריאה לדבור אף כל שהוא דבור באש מפי קדש למשה נקדים קריאה לדבור ויצא דבור אהל מועד שאינו באש . ת"ל ויקרא וידבר הקדים קריאה לדבור : **ו** יכול לא היה קריאה אלא לדבור זה בלבד . ומנין לכל הדבורות שבתורה . ת"ל מאהל מועד כל שהוא מאהל מועד נקדים בו קריאה לדבור : **ז** יכול לא היתה הקריאה אלא לדבור בלבד מנין אף לאמירות ולצווין א"ר שמעון ת"ל דבר וידבר לרבות אף לאמירות ולצווין : **ח** יכול אף להפסקות . ת"ל וידבר לדבור היתה קריאה ולא היתה קריאה להפסקות : **ט** ומה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין . וחלא היברים ק"ו . ומה אם מי שהוא שומע מפי הקב"ה ומדבר ברוה"ק צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין על אחת כמה וכמה הדיוט מן הדיוט : **י** ומנין שכל הקריאות היו משה משה . ת"ל ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה . שאין ת"ל ויאמר . ומה ת"ל ויאמר מלמד שכל הקריאות היו משה משה : **יא** ומנין שעל כל קריאה היה אומר הנני . ת"ל ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני שאין ת"ל ויאמר (הנני) ומה ת"ל ויאמר הנני מלמד שעל כל קריאה וקריאה היה אומר הנני : **יב** משה משה אברהם אברהם יעקב יעקב שמואל שמואל לשון חבה ולשון זיווג . דבר אחר משה משה הוא משה עד שלא נדבר עמו הוא משה משנדבר עמו :

אלי לבעט את אהרן. א"ר יהודה בן בתירא י"ג דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן. וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטים ללמדך שלא לאהרן נאמר
אלא למשה שיאמר לאהרן: **ב** ואלו הן. ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו. וישמע את הקול מדבר אליו. וידבר אליו. ונועדתי לך.
ודברתי אתך. אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם. [אשר צוה ה' את משה]. ביום צותו. את אשר צוה ה' אל משה.
את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל. והיו ביום דבר ה' אל משה בארץ מצרים. ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' אל משה
בהר סיני. ויקרא אל משה וידבר אליו [מיעט את אהרן מכולם]: **ג** מיעט את אהרן מדברות הר סיני. באהל מועד מהו אומר ויקרא
אל משה מיעט את אהרן מדברות אהל מועד: **ד** ר"י הגלילי אומר כג' מקומות נאמרה בתורה דבר למשה. בארץ מצרים. בהר סיני.
ובאהל מועד. כל התורה כולה. בארץ מצרים מהו אומר והיו ביום דבר ה' אל משה בארץ מצרים מיעט את אהרן מדברות ארץ מצרים.
בהר סיני מהו אומר ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' אל משה בהר סיני. מיעט את אהרן מדברות הר סיני. באהל מועד מהו
אומר ויקרא אל משה מיעט את אהרן מדברות אהל מועד דבר אל משה ולא לאהרן: **ה** רבי אלעזר אומר ונעדרתי שמה לבני ישראל
תקדש בכבודי עתיד אני להיות ועד להם ולהתקדש בהם. אימתי היה זה. יום ה' למלואים. שנאמר וירא כל העם וירוו ויפלו על
פניהם. או אינו אלא ליתן להם יעידה לדברות. ית"ל ונועדתי לך לך היתה יעידה ולא היתה יעידה לכלל ישראל: **ו** אוציא את
ישראל שלא כשרו לעלות בהר ולא אוציא את הוקנים שכשרו לעלות בהר. אוציא את הוקנים שלא נראו בדבור עם משה ולא
אוציא את בני אהרן שנראו בדבור עם משה. אוציא את בני אהרן שלא נתועדו עם משה בדבור ולא אוציא את אהרן עצמו שנתועד
עם משה בדבור ת"ל אשר אועד לך. לך היתה יעידה ולא היתה יעידה לכולם: **ז** או אוציאם מן תיעידה ולא אוציאם מן הדברות. ית"ל
ודברתי אתך. אוציא את ישראל ולא אוציא את הוקנים אוציא את בני אהרן אוציא את בני אהרן ולא אוציא את
אהרן עצמו. ת"ל לדבר אליך שם עמך היה הדבור ולא היה הדבור עם כולם: **ח** יכול לא היו שומעים את הדבור אבל היו שומעים
את הקול ת"ל קול לו אוציא את כל ישראל ולא אוציא את הוקנים ולא אוציא את בני אהרן אוציא את בני אהרן ולא אוציא
את אהרן עצמו ת"ל קול לו: **ט** אוציא את כולם ולא אוציא את מלאכי השרת שאין משה יכול להכנס לתוכן עד שיקרא. ת"ל

[illegible]

פרק א ה' ה'הם הקרבן אשרין ח'כ לשטוק מכלולו וליטו מחלט מועד והכית גס מהם שטירן ה'ר'ל' מוריש עיי'ש. ולקולר דעמי רלחית תמרון דבר זק מפרש בחדש דבס שעות שעות ימי שטס דבריס דרש משה קל וימור השנים דרש שטס מועד ואמר ומה אם סימ שלם סתם קדושה חלל לשטוק חלל מועד. לא עליתי חלל ברשות שגא'. ויקרא חליו ה' מן הכר ללמך חלול מועד שטס חמדות תורה. יכול ללכנס טוביו חלל אם קורא חותי הקב"ס והסכים וקב"ס על דיו שגמלא ויקרא ה' אל משה וידבר ה' אליו מחלט ללמך עב'ל שחורש סכ פור סס מרשס מ'ו ועוד חלל ואמר מה אם סס סס ססס ללמך חלל סס ססס חלל סס ססס חלל חליו ה' מן הכר ללמך מחלט מועד על חסס כחם וכחם דיע סקב"ס וקרא לו שגא' ויקרא אל משה עב'ל בחדש ולפ'א מבוחר ססרס והסביר סססס שגמלא מועד יעבדן יוסר קדושה מוכסיס ואמרס לזכ ססס חלל ה' וליסין יסס סססס וכו'ס. כזור ססס. עיין בגמ' ס' פ' נסח וסס ללמך שטס מ'ל וימור חלל ויען

מעלה חשבו אותם שתי מדות • אי נמי אשמעינן על הנתיקים שאעפ"י שנקראו נגע נרעם כאשר נעשים אין למדן אותם מהם האיל ויכלו לטעון טעון אחר שלא כעניינו • דבר הלמד מענינו כיצד ואש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא ויכל יהא טהור מכל טומאה פי' ואפילו מטומאת מנעות והסמיכות כשהוא אומר וכו' יהא בקרחת או נגנחת נגע

לכן אדמדם ופי' כבר למד שאינו טהור מכל טומאה אלא מטומאת נתיקים ואף על פי שזו נשירת שער וזו נשירת שער אין נקח קרוי אלא כשיצחק שער ראשו מחלצניו • ובמחילתא [פי' יתרו] נמי הכי דרשינן לא תנטב הרי זו אזהרה לגונג נפשות או איט אלא לגונג מחון • אמרת לא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם • שלש מדות אמורות בענין שמים מפורשות ואחת סתומה ללמד סתומה מתפורשת במה בענין מדבר במיתת בית דין פי' לא תרצח ולא תנאף עמה לפי הענין האם כשאלו למדן מענין הסמון אין לנו למעט הקרח והנבנה אלא מן הטומאה האמורה בענין ומאי ניבי טומאת נגעים אבל לא משאר טומאות שנקראה וכשהוא אומר למטה וכו' יהא בקרחת או נגנחת וכו' למדנו עוד שאפילו מטומאת נגעים נמי לא נטהר אותו אלא מן הנתיקים בלבד ואילו זה הסמון הייתי מטהר אותו מכל טומאת נגעים כי הם כולם ענין לו והיינו דקאמר וכשהוא ולא קאמר כשהוא אומר • דבר הלמד מסופו כיצד ונחמנו נגע נרעם בנית ארץ אחתהם משמע בית שיש בו אבנים ועפר ופי' ונחמנו נגע נרעם בנית ארץ אחתהם משמע בית שיש בו אבנים ועפר ששטמא • תלמוד לומר ונתן את הבית את אבניו ואת עצייו ואת כל עפר הבית • דבר למד מסופו שאין הבית שטמא עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר • וזו עד שיבא השלישי ויכריע ביניהם • כיצד כתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני אל ראש הרר וכתוב אחר אומר מן השמים השמיעך את קולו ליסרך • הכריע השלישי כי מן השמים דברתי עמכם מלמד שהרבין הקדוש ברוך הוא שמי שמים העליונים על הר סיני ודבר עמהם • וכן אמר דוד בספר תלים ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו • הלל הזקן דרש שבע מדות לפני זקני בתירה • קל וחומר • וגזרה שוה • ושני כתובים • וכלל ופרט • וכיוצא בו במקום אחר • ודבר למד מענינו • אלו שבע מדות שדרש הלל הזקן לפני זקני בתירה • וכתוב אחד אומר ולא יכול משה אלה מועד הכריע כי שכן עליו הענין אמור מעתה כל זמן שהיה הענין שם לא היה משה נכנס לשם נסתלק הענין היה נכנס ומדבר עמו • רבי יוסי הגלילי אומר הרי הוא אומר ולא יכול הכהנים לעמוד לשרת מפני הענין כי מלא כבוד ה' את בית ה' מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל וכך הפסוק אומר ושכתי כפי עליך עד עברי מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל • וכך הפסוק אומר אשר נשבעתי באפי אם יבואו אל מנוחתי כשישוב אפי יבואו אל מנוחתי •

הוא ויכל יהא טהור מכל טומאה פי' ואפילו מטומאת מנעות והסמיכות כשהוא אומר וכו' יהא בקרחת או נגנחת נגע

לכן אדמדם ופי' כבר למד שאינו טהור מכל טומאה אלא מטומאת נתיקים ואף על פי שזו נשירת שער וזו נשירת שער אין נקח קרוי אלא כשיצחק שער ראשו מחלצניו • ובמחילתא [פי' יתרו] נמי הכי דרשינן לא תנטב הרי זו אזהרה לגונג נפשות או איט אלא לגונג מחון • אמרת לא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם • שלש מדות אמורות בענין שמים מפורשות ואחת סתומה ללמד סתומה מתפורשת במה בענין מדבר במיתת בית דין פי' לא תרצח ולא תנאף עמה לפי הענין האם כשאלו למדן מענין הסמון אין לנו למעט הקרח והנבנה אלא מן הטומאה האמורה בענין ומאי ניבי טומאת נגעים אבל לא משאר טומאות שנקראה וכשהוא אומר למטה וכו' יהא בקרחת או נגנחת וכו' למדנו עוד שאפילו מטומאת נגעים נמי לא נטהר אותו אלא מן הנתיקים בלבד ואילו זה הסמון הייתי מטהר אותו מכל טומאת נגעים כי הם כולם ענין לו והיינו דקאמר וכשהוא ולא קאמר כשהוא אומר • דבר הלמד מסופו כיצד ונחמנו נגע נרעם בנית ארץ אחתהם משמע בית שיש בו אבנים ועפר ופי' ונחמנו נגע נרעם בנית ארץ אחתהם משמע בית שיש בו אבנים ועפר ששטמא • תלמוד לומר ונתן את הבית את אבניו ואת עצייו ואת כל עפר הבית • דבר למד מסופו שאין הבית שטמא עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר • וזו עד שיבא השלישי ויכריע ביניהם • כיצד כתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני אל ראש הרר וכתוב אחר אומר מן השמים השמיעך את קולו ליסרך • הכריע השלישי כי מן השמים דברתי עמכם מלמד שהרבין הקדוש ברוך הוא שמי שמים העליונים על הר סיני ודבר עמהם • וכן אמר דוד בספר תלים ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו • הלל הזקן דרש שבע מדות לפני זקני בתירה • קל וחומר • וגזרה שוה • ושני כתובים • וכלל ופרט • וכיוצא בו במקום אחר • ודבר למד מענינו • אלו שבע מדות שדרש הלל הזקן לפני זקני בתירה • וכתוב אחד אומר ולא יכול משה אלה מועד הכריע כי שכן עליו הענין אמור מעתה כל זמן שהיה הענין שם לא היה משה נכנס לשם נסתלק הענין היה נכנס ומדבר עמו • רבי יוסי הגלילי אומר הרי הוא אומר ולא יכול הכהנים לעמוד לשרת מפני הענין כי מלא כבוד ה' את בית ה' מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל וכך הפסוק אומר ושכתי כפי עליך עד עברי מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל • וכך הפסוק אומר אשר נשבעתי באפי אם יבואו אל מנוחתי כשישוב אפי יבואו אל מנוחתי •

יש ללמד דבר מסופו כדאמרינן וכן הכלל הזה אינו כשאר כללות שדרש בו לשון רבינו אלא למדנו הוא בא כדדרישין ליה בדוכתיה • בנית ארץ אחתהם משמע בית שיש בו אבנים ועפר ופי' ונחמנו נגע נרעם בנית ארץ אחתהם משמע בית שיש בו אבנים ועפר ששטמא • תלמוד לומר ונתן את הבית את אבניו ואת עצייו ואת כל עפר הבית • דבר למד מסופו שאין הבית שטמא עד שיהא בו אבנים ועצים ועפר • וזו עד שיבא השלישי ויכריע ביניהם • כיצד כתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני אל ראש הרר וכתוב אחר אומר מן השמים השמיעך את קולו ליסרך • הכריע השלישי כי מן השמים דברתי עמכם מלמד שהרבין הקדוש ברוך הוא שמי שמים העליונים על הר סיני ודבר עמהם • וכן אמר דוד בספר תלים ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו • הלל הזקן דרש שבע מדות לפני זקני בתירה • קל וחומר • וגזרה שוה • ושני כתובים • וכלל ופרט • וכיוצא בו במקום אחר • ודבר למד מענינו • אלו שבע מדות שדרש הלל הזקן לפני זקני בתירה • וכתוב אחד אומר ולא יכול משה אלה מועד הכריע כי שכן עליו הענין אמור מעתה כל זמן שהיה הענין שם לא היה משה נכנס לשם נסתלק הענין היה נכנס ומדבר עמו • רבי יוסי הגלילי אומר הרי הוא אומר ולא יכול הכהנים לעמוד לשרת מפני הענין כי מלא כבוד ה' את בית ה' מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל וכך הפסוק אומר ושכתי כפי עליך עד עברי מלמד שנתנה רשות למלאכים לחבל • וכך הפסוק אומר אשר נשבעתי באפי אם יבואו אל מנוחתי כשישוב אפי יבואו אל מנוחתי •

(*)

תשובתן מפני שהם לו לומר יצא המרכב כלומר שלא נלמד אותו ממעבד לכך
הוצרך לא הרי המעבד להרי המושב אפי' שהמעבד והמושב מרדף צריכי ואין
שני כתובים הבאים כאחד אפילו הכי אטו למד מהם ועבשי י' לו לפרש
מה אלו למדן מהמעבד ומושב בכתוב אחד ונאמר כי המעבד והמושב כך הם

וכפרשת זאת חוקת הקורבן כתיב וזהו לכס לחוקת שלום ועוד כתיב את
משכן כ' טמא ונכרתה וכו' ודרשין בשבועות [טו:] אם נאמר מקדש למעבד
משכן וכו' אם נאמר משכן ולא נאמר מקדש הייתי אומר על המשכן יצא כתיב
זהו נמשך נמשך נמשך המעבד ועל המקדש לא יצא כתיב ואילו נאמר מקדש הייתי

אומר על מקדש הוא כתיב שזה קדושתו
קדושת שלום וכו' ותרווייהו נגמרינו לראר
נאות שנתורה שיהיו מיד ולדורות תכין
ת"ל ו' ולא הוא שני כתובים הבאים
כאחד דהא מרדף צריכי כדלמרי' וקשיא
לי דתניא בספרי [פ' בשל] ויעש כן בני
ישראל וישלחו אותם למדת שהיו מיד
ולדורות חנין ת"ל ש' את בני ישראל ויקרא
אליו שמותיו וכו' ונראה למדת שהיו מיד
ולדורות ואפשר לומר דבשלום טמאים לא
אשכחן ביה לדורות שלום כמו שמצינו מיד
דהא דכתיב כפרשת זאת חוקת לדורות
בטמא מת בלבד הוא אכל בשאר טמאים

ככתובים כפרשת נשא לא אשכחן ביה דורות ומש"ה אייתי ליה מנחת שהוא שלום
כזו מיד ולדורות ומהו כשאלו באים ללמד שאר טמאות שנתורה מנרות יקשה לנו
שלום טמאים דמא מת דהו לאו שני כתובים הבאים כאחד לכך הוצרך לומר כאן
לא הרי פרשת שלום טמאים כהרי פרשת נרות וכו' ובהא דברייתא דספרי דליתנין
לפיל מהיים זה הכי מנין לכל הנואות שנתורה היה ר' ישמעאל אומר האל
ונאמרו נאות כתורה סתם ופרט לך הכתוב כאחד מהם שיהא מיד ולדורות אף
פרט אני את כולן ושם מינה דכדאי אשכחן לה לתרתייהו מיד ולדורות ומש"ה
דכפרשת אמור לא כתיב ביה מיד ולדורות ככרת כפרשת זו דזכותא אחריתא ויהא
איתא דכתיבין לפיל בשלום טמאים אפי' דכפרשת זו לא אשכחן לדורות דזכותא
אחריתא מיהא אשכחן ואי קשיא לך האי תנא דכא מ"ט קא תשיב לה להאי
מילתא בבנין אב איבעי ליה למיחשבה בגיורא שיהא דהא וליפין לה ב'ט' איכא
למימר משום דט' לא מסתין דלגופייהו אתו משום הכי לא וליפין לה בגיורא
זה וכו' אשכחן לרבי ישמעאל במסכת נדה בפרק המפלת [כב:] דסניא
לזה כל גיורא שיהא שמינה מוספה לה עיקר אין למדין ממנה מוספה מזד אחד
למדין מסיני' וטוב מזה הטעם דהא עיקר לכל התורה יליף מנרות ושלום
טמאים שיהא מיד ולדורות ולא לאותם פרשות בלבד שכתוב בן ז' אלא לכל
המטות שנתורה שכן קריין מטות והא דקתני כאן הכי הכי שכן שכן ב'ט'
לאו מדוקיף דט' נקט ליה אלא שם נאות קאמר תע דהא במילה שמהא
בכרת מיד ולדורות דליפין לה במסכת קדושין [בט'] דליפין מע"ז דכתיב כה
מהיום והלאה לדורותיכם הא לא כתיב בה במילה זו ולא טה אלא מדכתיב
וישומר משמרתו מצותי חוקותי וליפין לה שם נאות מע"ז בבנין אב הלא
לכל התורה כולה נמי וליפין דהא כתיב אלה המצות ואיך הלא ששה כתובים
ניניה נרות ושלום טמאים וע"ז ולכ"ע אין מלמדין איכא למימר מה לע"ז
שכן כופר בעיקר והדר דינא נרות וטמאות יוכיחו מה להאזי שזכר שכן [יש]
בהם ד' פנים ע"ז תוכיח וחור הדין לא ראי זה כראוי זה הכי שזכר שכן שכן
בנאות מיד ולדורות אף כל וכו' להכי לא תנייה בהא משום דבנין אב ושני
כתובים ובנין אב משלשה כתובים חד גוונא ניניה ולא צריכי למתנייה: מכלל
פרט כיצד קדם כי יקריב חכם קרבן לרי' מן הבמה כלל פירוש הוא ליה
שהרי היה בכלל בהמה בקר ואלא פרט ונחמשה חיה מן הקרבן וא"ת
כלל ופרט למה נכתב הכלל הואיל ואין למדין מחט כדי שיעד כי הפרט
דוקא הוא ולא נמרי' מיניה מידי בבנין אב: מפרט וכלל כיצד כי יתן איש
אל רעהו חמור או שור או שה פרט וכל בהמה כלל עשה את הכלל מוסף על
הפרט הא מילתא פליגא אנחמא דילן דקא דרשי ליה להאי קרא בכלל ופרט
[וכלל] כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה וכל בהמה פרט לשמור
חור וכלל מה הפרט מפורש דבר המתטלטל וגו' מומן ובמילתא דר' ישמעאל
בכלל ופרט דרש ליה כי הכא והאם במילתא קא דרש לשמור עד שילמד לו
שמור לי זה אכל אם אמר לו מן ענין על זה קא פטור ומשום הכי לשמור
לא כלל הא' וכי יתן איש אל רעהו לאו כלל הוא משום דהו ליה כלל
הצריך לפרט למה יתן אותו לרעהו לשמור לו שמירה מעולה ומסיים בהכי
וכל בהמה חמור או שור או שה למה לי אטו נאמר וכל בהמה הייתי אומר
עד שימקד אכל כל בהמה לכך נאמר חמור או שור או שה להקיש על כל
אחד ואחד בפני עצמו ובמסכת נזיר פרק שלש מינין [לה:] דרש ר' אליעזר
להי קראי דנזיר במיעט וריבה וקאמר מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט
מיעט שבישתא ותמיכה מילתא טובא לר' אליעזר מאי איכא בין מיעט וריבה
לריבה ומיעט וריבה ועוד השתא למאן דדרש כללי ופרטי כי הוי פרט
וכלל אמרינן נעשה כלל מוסף על הפרט ואחריו כל מילי למאן דדרש ריבוי
ומיעט לא כל שכן ומסתברא דהיינו טעמא דרבי אליעזר דריבוי גומי דרבי
מכל אשר יעשה מנפן היין ולא גפן עצמו כדפרישית לפיל והא דכתב רחמנא
לפרט לחיובי על כל חד וחד בלפי נפשה כדלמרי' והא דקתני מיעט מיעט
שבישתא לאו מדוקיף דמיעט נקט לה אלא דמחך מיעטא למיעטא וריבוי
לריבוי ואי קשיא לך להא דתנא דר' ישמעאל דלא דרש כהא קרא כלל ופרט
וכלל דבר המתטלטל וגו' מומן מנא ליה איתא דבעלי חיים אין מידי אחרונה
לא איכא למימר וליף לה משמך תאם כתיב שור שר לא כ"ש: מכלל ופרט
וכלל

שחם בצו מיד ולדורות אף כל דבר שהוא בצו יתא מיד ולדורות:
מכלל ופרט כיצד מן הברמה כלל מן הבקר ומן הצאן פרט
כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט: מכלל ופרט וכלל כיצד
כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור
כלל פרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט מכלל ופרט וכלל כיצד
ונתת הבקש בכל אשר תאמר נפשך כלל בבקר ובצאן בין ובשור
פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חור וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה
דן אלא בעין הפרט לומר לך מה הפרט מפורש דבר שהוא וולד ולדורות
הארץ

ותולדות המושב והמושב והמושב וכו' וזהו מכתוב אחד והאזי שזכר עשוין
לנחת אדם לבדו כלומר שאטו לתשמיש אחר וכו' מטמא אותו בזובו לטמא
אדם לטמא בנדים: אדם כמגע ובתשמיש אף כל וכו' כלומר כל אלו התולדות
כיון שאין עשויות אלא לנחת אדם לבדו הוא מטמא אותו בזובו וכו': ואל
המרכב שהוא עשוי לכבולן אחר פירוש לטענות משא אחר לפעמים לרכיבה
פעמים למשא נשעה שאין שם רכיבה משום הכי לא גמרינן ליה מהמעבד ומושב
אפי' דצריכי תרווייהו להטות מנוש כמשא לטמא אדם אלא המעבד בלבד
הכתובה זו הטמאה היא זו מטמאה אדם לטמא בנדים אכל מנוש לא: עתה
נאמר לנו לפרט מאי לא הרי המעבד כהרי המושב ומה יש במעבד שאין במושב
ובמושב שאין במעבד דבר זה מפורש בגמרא דנבי מפרש [ב"ק פ"א ה"א]
אם טמא מושב בטמא מושב משכב בשלשה ומפני שטמא מושב בשלשה וטמא
(מושב) [משכב] בטמא וכו' פירוש שאין כתב במושב ולא כתב המעבד לא הייתי
למד אותו מן המושב מפני שזה די לו למלאכתו בטמא זה אין די לו בשלשה
טפחים ואם כתב במעבד ולא כתב במושב הייתי למד אותו ממנו לטמא בשיעור
המעבד בשלשה טפחים אכל טמא לא כדי שלא יצא חמור הלמד מן המלמד כיון
הוצרכו שניהם ואי קשיא לך הכי אמרינן דתולדותיהן בבנין אב קא נמרי' והא
בפרשת זבים מקראי גמרינן לה דדרשין על הכלי וכל המעבד תשובתך נהי
דאחריו לקבל טומאה מן הכי דהאם הוא דכתיב ואיש אשר יגע במעבדו ויכנס
בגדיו והוא על הכלי אשר יש עליו הכי וכו' בגדיו וכו' לא כתיב ריבוי
לתולדותיהן אלא בבנין אב קא נמרי' כדלמרי': הא דקתני הכי מטמא אותו בריבוי
והאזי דדרשין בפרשת זבים [פס"ב] אשר ישכב ואשר יש עליו הכי עד שינשא
ריבוי לא גו' גו' אמרינן אלא רוב משענתו אמרינן דאם כן כדלל מן משכנת
לה שיהא טמא מדרם דהא רוב גו' אינו נושא עליו אלא ודאי רוב משענתו
קאמר ואפשר שעומד לפרקים על רגל אחד אי נמי כשאדם הולך מרים רגלו
אחת ונשען על האחרת: וכשנאמר על שוכה של ילדה שהיא טמאה מדרם ועל
כופת ראשה שהיא טמאה מדרם לא מפני שמיכה הראש בלבד קן טמאות מדרם
דכא ליכא לא רוב גו' ולא רוב משענתה ואפי' כי השוכה וכופת הראש
אין מחזקות לשיטה ולא לדריסת הרגל כיון שכן משמעות לשכיבה עם מלאכתן
ולא בעינן שידרום עליהן כעין מלאכתן אלא אפילו יש על המעטלים או שיש
הקתדרה תחת רגליהן דרך תשמיש ככך טמאות מדרם ואם ישאל השואל
כיון דבעינן רוב משענתו עליו האך טמא מושב בטמא ומשכב בג' טפחים ואי
אפשר לרוב גו' או רוב משענתו במושב בנגד שאין בו אלא טפה על טפה
ובמעבד דרך שכיבה הואיל ואין בו אלא ג' טפחים תשובתו איפשר שינחם
אדם על פחות משני טפחים משהו ונמצא טפה אחד שהוא רוב מושב והמעבד
כמו כן איפשר שישכב אדם על שדרה בלבד שגינה שוקו וירכותיו ולא ישען
אלה על השדרה ונמצא זה שוכב על פחות מששה טפחים וכו' שגשגה הם רוב
מעבדו וגורא לי דהא דבעינן למשכב שלשה על שלשה דוקא בבגד שאינו כלי או
תכשיט אכל בתכשיט אם משמש שכיבה עם מלאכתו אף על פי שאין בו שלשה
על שלשה טמא מדרם כגון שוכה של ילדה וכופת הראש מטמאין מדרם כמה
שכן והוא שישען עליו רוב משענתו ואם ישאל השואל מה הפרט יש בין מרכב
לסאה ומרכב שהמרכב מטמאין מדרם לטמא אדם לטמא בנדים כמשא וסאה
ומרכב אין מטמאין מדרם כלל והלא זה חזק הם עשוין לתשמיש אחד
תשובתו מרכב עשוי לרכיבה ולתשמיש אחר פעמים לזה ופעמים לזה אכל
סאה ומרכב אין עשוין לשיטה כלל אלא לתשמיש אחר בלבד וכשישען עליו
במקרה אחרים לו עמוד ונעשה מלאכתו והתורה אמרה אשר ישכב עליו הכי
שהיא עשוי לשיטה: מבנין אב ושני כתובים כיצד לא הרי פרשת נרות כהרי
פרשת שלום טמאים וכו' הכי שזכר שכן שכן כנזוי מיד ולדורות אף כל שכן
כנזוי מיד ולדורות הוא לא הרי לא איתפרש מאי היא ומייתי לה בגמרא דנבי
מערכת ברי' נזיקין ולא מפרש בה מידי ואפשר לומר פרשת נרות תדירא
לעבודת פנים ושלום טמאים אטו כן שלום טמאים בכרת ונרות אין בכרת
ובשמיין מצינו שכן מיד ולדורות בכרת כתיב כ' חמור אל הכהנים חוקת
עולם הרי דורות חמור וכו' בהעלותך כתיב ויעש כן אהרן אל מול פני הכתורה
הרי מיד וכן בשלום טמאים כ' נשא כתיב ויעש כן בני ישראל וישלחו אותם

22

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

נדה כח - ת"ר כו' תחלת ברייתו מראשו ובג' הג' מוכר"י פי"ק כראש וכו' כ גם' הישר לר"ת סי' קנ"ז אהנס בתוספות על תורת כהנים ריש פרשת תזריע משנה ו' איתא שפיר מרוקס שהוא תחלת יצירתו של חולד שתחלת ברייתו בראש גה שתי עינים כשתי טיפין : לו : מנה"מ דת"ר דמה מחמת עצמה וכו' הוא בתו"כ מצורע פרשת וזים ריש פרשה ה' וע"ש קרבן אהרן : צח - ת"ר יש רחוק מאה יום כו' הוא בתו"כ מצורע פ' וזים פרשת ה' ברייתא ד' : שם : ת"ר יש מקשה כ"ה יום כו' הוא בתו"כ שם ברייתא ג' :	שם תנו רבנן תשכ לרבות המקשה כו' הוא בתו"כ תזריע פ' חלדת סוף פרק ב' : מא : פ"ר בכשרה חלמד שהיא מטמאה כו' הוא בתו"כ מצורע פ' וזים פרשתא ד' ברייתא ד' : מג - מנה"מ דת"ר אשכ אן לי אלא אשכ כו' הוא בתו"כ מצורע פ' וזים ריש פרשתא ד' : שם מנה"מ דת"ר איש איש מה ח"ל כו' הוא בתו"כ מצורע פ' וזים ריש פרשה א' :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

לג • תנו רבנן על שדה הארץ יתבט בו וכן יפה שכתובים כ"ה בת"כ כהר פרק ו' ברייתא ב' ג' וע"ש בתוספות :
שם : תנו רבנן מתחמט שאלמר ובתי החזרים בו הוא בת"כ כהר ריש פרק ו' :
שם • ת"ר גאלת עולם בו הוא בת"כ כהר פרק ו' ברייתא ה' :

תמורה : תנו רבנן כל אשר בו מוס לא תקריבו בו הוא בת"כ אומר פרשה ו' ברייתא ד' ה' וע"ש שד ריש פרק ו' וע' לתוס' על ת"כ שם פרשה ו' :
ז • מנה"מ דת"ר כהמה כהמה בו הוא בתוספתא דתמורה פרק א' ובת"כ בחקוטי פרק ט' ברייתא ו' :
יא : תנו רבנן יכול האומר רגלה של זו בו הוא בת"כ בחקוטי פרק ט' :

יג • תנו רבנן יכול יהו קדשי בדק הבית בו הוא בת"כ בחקוטי פרק ט' ברייתא ב' :
יד • תנו רבנן דבר יום ביומו בו הוא בת"כ אומר פרשת י"ב ברייתא ט' :
יז • תנו רבנן מהו אחר חטאת יבוא הוא בת"כ ויקרא דיבורא דקטלת ריש פרשה ו' וע"ש וגרסם בהבחות מוהר"י פיה :

יז • ת"ר חמש חטאות בו הוא בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא ו' ברייתא ט' ע"ש וע' ורש"מי פ"ק דשבת הלכה ה' :
יז • מנה"מ דת"ר זכר לרבות בו הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ט"ו ברייתא ח' ט' :

יח : דתנו רבנן מהו אומר וקריבו בו הוא בת"כ ס' לו פרק ו"א ברייתא ב' ושם בת"כ ליתא תיבת וחלישות :

בח • דת"ר מן הכהמה וכו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ב' ברייתא ו' ח' ט' וע"ש בתוס' וע"ש קרבן אה"ן ועיין גמרא פסחים כ"ו : סוכה ל"ז : ותוס' שבת קל"ו : ד"ה דתניא הזכר וידי אליה למחר"א גאלתא ד' פ"ט וכו' ועיין שם בתורת כהנים בכל הפרק ובקרבן אהרן שם ובתוס' שם :

בריתות ד • ת"ר ועשה אחת ועשה הכה בו הוא בת"כ דיבורא דחטאת פרשתא ה' :

ה • ת"ר שמן המשחה בו משלקי סממניו בו הביאה סממניו כן לגיה בשלטי הכזבים לר' אברהם הכופא פ"ד ד' ל"ו :

שם : ת"ר ויקח משה את שמן המשחה בו הוא בת"כ ס' לו מחילתא דמלואים ברייתא ט' :

ז • ת"ר מותר הקטורת בו ע' שו"ת מהר"ל ז' חניב סי' קי"ח ובהנה דרך תמים על ת"כ ס' אחרי ד' כ' כ"א :

ז : שפחה מל"ל דת"ר בני ישראל בו הוא בת"כ ריש פרשת תזריע וע' שאלת שלום על השאלות פ' אחרי ס' לו ס"ק ק"ח :

ז • מלן דת"ר וכפר עליו הכהן בו הוא בתורת כהנים קדושים פרק ה' ברייתא ו' :

יא • ת"ר והפדה יכול כולה בו הוא בת"כ קדושים פ' ה' ברייתא ב' וע"ש ברכות ל"א לר"ע אחריו דברה תורה כלשון בני"א וע' סוטה כ"ו מוחלפת השיטה וע' משנה למלך פרק ו' מדיעות ומה שזכרתי על התורה כהנים שם :

שם : דת"ר או הודע אל"י חטאתו בו הוא בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרק ו' ועיין שם בתוספות ובקרבן אהרן שם ובספר ידי אליהו למחר"א גאלתא ד' פ"ו פ"ח על דברי תוס' ותוס' ר"ה ו' :
 ד"ה יקריב ואור חדש על תורה פ' וי"א ותוס' יצמות פ"ח ד"ה מה אם כ"ח ג' ד"ה מה אם :

יג : ת"ר ויון וזכר בו הוא בתוספתא פ"א דבריות ובת"כ שמיני ריש פרשה א' וע"ש בקרבן אהרן ובפסיקתא ווטרתי שם כתב שאר משכרין כגון שזר ודבש וחלב :

שם : תנו רבנן ולהבדיל בין הקודש הוא בתורת כהנים שם סוף פרשה א' :

כ : ת"ר כל דם לא תאכלו בו הוא בת"כ ס' לו סוף פרשה ו' :

כב : תנו רבנן וזם נפש וכו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרשתא י"ב :

כז : מנה"מ דת"ר מחטאתו מחטאתו הוא בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשת ברייתא ט' ו' :

מעילה : מנה"מ דת"ר יכול אין חייבים בו הוא בת"כ אומר פרשה ד' ברייתא ו' וע"ש ותוס' ס' לו פרשה ט' ברייתא ח' ט' ע"ש וע"ש כס' אומר פרשה ד' ברייתא ה' :

יח • ת"ר נפש כי תחטא בו הוא בת"כ ס' ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרשה ו"א ע"ש כל הפרק וע' מ"ש שם ת"ל וזכרתי ד' י"ט בגמרא איתא ר' יודא אומר עד שיזרוק ושם בת"כ ברייתא ו' גימא ומכמים אומרים :

תמיד לג : פ' אחר לכן המחנה משנה והיה מכבדן ללמה ע' תנ"י וומא כוף ד' מ"ו : ותוס' חגיגה כ"ג ד"ה שאם ותוס' על ת"כ פ' לו סוף פרשה א' :

סו : ת"ר מתחמט שאלמר אכול בו הוא בת"כ שמיני פרשה ג' וע"ש בק"א האריך דביאור הכניא :

סז : תנו רבנן הולך על גחון זה נחש בו הוא בת"כ שמיני פרק י"ב ברייתא ג' :

עז • מנה"מ דת"ר כל כהמה תאכלו בו הוא בת"כ שמיני ריש פרק ג' :

עח • תנו רבנן מנין לאותו ואת נט בו עיין ת"כ אומר פרשה ח' ברייתא ו' :

פג • ת"ר את זו דרש ר"ש בן זומא בו הוא בת"כ אומר סוף פרק ח' :

שם : רבי אומר חס המיוחד בו הוא בת"כ שם ברייתא ט' וע' זית רענן על ילקוט ד' קפ"ב :

פר • ת"ר אשר יבוא הוא בת"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ב' וג' הילקוט שם רמז תקפ"ג אין לי אלא הכד הנזקין הכד את שאין נזקין מנין :
פז : ת"ר היה כל משמע היה בו הוא בת"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ד' :

פז • ת"ר ושם וכיסה בו הוא בת"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ו' ועיין שם שמי נוסחאות :

פח • תנו רבנן וכסא מלמד שם הכיתו בו הוא בת"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ט' עיין שם :

שם : תנו רבנן וכסא יכול וכסא וכו' שם ברייתא ו' ו"א ועיין שם ק"א :

קיו : דתנו רבנן כנגלתה בו הוא בת"כ שמיני פרשה ו' ברייתא ו' :

קכב : תנו רבנן העמאים לרבות בו הוא בת"כ שמיני ריש פרק ו' :

קכו : תנו רבנן כנגלתה בו הוא בת"כ שמיני פרשתא ו' ברייתא ה' :

שם • תנו רבנן העמאים לרבות בו הוא בת"כ שמיני פרק ו' ברייתא ב' :

שם : תנו רבנן מתוך שאלמר עכבר בו הוא בת"כ שמיני פרשה ה' ברייתא ד' ה' ו' :

קכו • תנו רבנן הוב למיניה בו הוא בת"כ שם ברייתא ז' :

ערכין ד • מנה"מ דת"ר בערכך להביא בו הוא בת"כ בחקוטי פרשה ג' ברייתא ה' ו' ח' ט' וע"ש ק"א :

ה : תנו רבנן בני ישראל מעריכין בו הוא בת"כ בחקוטי פרשה ג' :

כא • ת"ר יקריב אותו מלמד בו הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה סוף פרשה ג' וע' ס' אור חדש פ' ויקרא :

כד • ת"ר ונתן את הערכך בו הוא בת"כ בחקוטי פרק ו"א ברייתא ה' וע"ש בתוס' תי' על קושית התוס' דשמעתין :

כה • תנו רבנן מנין שאין מחשבין בו הוא בתורת כהנים בחקוטי פרק ו' ברייתא ח' :

ערכין כה • תנו רבנן וגרע מערכך הוא בת"כ שם ברייתא ו' :

שם : תנו רבנן מנין שאם אחרו בעלים בו הוא בת"כ שם ברייתא ט' :

שם : תנו רבנן אם לא יגאל בו הוא בת"כ שם ברייתא י"ב וע' זית רענן על ילקוט ד' קצ"ט ע"ד :

שם : ת"ר לכה תביא אחותו הוא בת"כ בחקוטי פרק ו"א ברייתא ג' וע"ש קרבן אהרן :

כו : תנו רבנן מנין לזוקח שדה מאביו בו הוא בחקוטי פרק ו"א ברייתא ד' ועיין שם :

כח • מנה"מ דתנו רבנן מכל אשר לו בו הוא בת"כ בחקוטי פרק י"ב ברייתא ג' :

ל : תנו רבנן מחרה לראשון כמנה בו הוא בת"כ כהר פרק ה' ברייתא ג' :

שם : מנה"מ דת"ר בו הוא בת"כ כהר סוף פרק ה' :

לא : תנו רבנן שנה איני יודע בו הוא בת"כ כהר פרשה ד' ברייתא ג' :

שם • ת"ר שנה תמימה בו הוא שם בת"כ ברייתא ד' :

שם • ת"ר לנתיבות בו הוא בת"כ שם ברייתא ה' ות"י דאמר כאן ור"א לא קא מרבי כתבו התוס' על ת"כ ס' כהר סוף פרק ב' דר"מ דרש ליה לך דרשה דהתם לרבות את האשה :

לב • תנו רבנן בית אין לי אלא בית הוא בת"כ כהר פרשתא ד' ברייתא ה' ו' :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

עמ: ת"ר מהו אומר אם על חודש יקריב בו חנוך לרבות ולדחות ותמוריד כ"ה בתורב לו פרק י"א ברייתא ב' ותיבת וחליפות ליתא שם וע' תוס' תמורה י"ח: ד"ה וחליפות: פ' משנה שלשה ויתום הם בו' הוא בתורב אומר פרשתא י"ג וע"ש בתוס':

פמ: ת"ר במצורע עני כתיב בו' הוא בתורב מצורע פרשתא נגעים פרשתא ד' ברייתא ח':

שם: מנה"מ דת"ר מערב עד צוקר בו' הוא בתורב אומר פרשתא י"ג ברייתא י"א והוכח ביומא ט"ו ושם חס"כ ט"ו: וזכרים י"א: כלשון תניא וע' רש"י וזכרים שם:

צא: מנה"מ דת"ר ושלשה עשרונים בו' ע' בתורב מצורע פ' נגעים פרק ב' ברייתא ט':

צב: ת"ר וסמכו וקני העדה בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דחטאת פרק ו' ברייתא ג' וע"ש:

שם: ת"ר קרבו ולא הכסור שיכול בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ז ברייתא ד':

צג: ת"ר ידו ולא יד עבדו הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק ד' ברייתא ב' וע' מ"ש שם:

שם: ת"ר וסמך ונרצה הוא שם סוף הפרק:

שם: ת"ר ידו על הראש בו' הוא שם ברייתא ב':

מנחות צד: מנה"מ דת"ר שני עשרונים בו' הוא בתורב אומר פרק י"ח ברייתא ב':

שם: ת"ר הוא שם ברייתא הגל':

צח: ת"ר חילו נאמר ולקחת סולת בו' הוא בתורב אומר פרק י"ח ברייתא ג' בשינוי לשון וע' ס' נפתלי שבע ראון ד' ע':

שם: ת"ר כל הכלים שנמקדש בו' בתורב אומר פרק י"ח ברייתא ח' בקיטור:

ק: העופות בו' ע' תורב ויקרא דיבורא דחטאת פרק ח' ברייתא ח' וס' במקומו פרשה ד' ברייתא ח':

בכורות ו: מנה"מ דת"ר אך את זה בו' הוא בתורב ס' שמיני פ"ג ברייתא ג':

פז: מנה"מ דת"ר וזכר לרבות את הולד בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק ט"ו ברייתא ח' ט':

ל: ת"ר הבא לקבל דברי חכירות בו' הוא בתורב קדושים פרק ח' ברייתא ג' ושם איתא ר' יוסי בן יהודה אומר אפילו דבר קטן מדקדוקי סופרים:

שם: שנאמר בו' כל כן שאינו מודה בו' הוא בתורת כהנים ט' פרק ט"ו ברייתא ט':

לג: ת"ר כסור שחזו דם בו' הוא בתורב אומר פרשה ו' ברייתא י' וע' ירושלמי פ"ח דתרומות הלכה ט':

מא: מנה"מ דת"ר מן האן בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ח' ברייתא ב':

שם: מנה"מ דת"ר מן הכהמה בו' הוא שם פרשתא ב':

מד: מנה"מ דת"ר בעינו כל מה שנעינו בו' הוא בתורב אומר פרשתא ג' ברייתא י"ד:

שם: ת"ר עור בין סומא בו' הוא שם ברייתא ו':

מה: ת"ר שבר רגל הוא בתורב אומר פרשתא ג' ברייתא י' וע"ש בתוס':

נז: מנה"מ דת"ר שור או כשב בו' הוא בתורב אומר פרשה ח' ברייתא ג' והוכח לעיל י"ב: כלשון דתניא:

נח: ת"ר כל אשר יעבור וכו' הוא בתורב בחקותי פרק י"ג והוכח לעיל כ"ו: כלשון מיתרא:

ס: במשנה אומר משום ר"מ ע' בגמרא סוף מסכת אוריות וע' בתורב בחקותי פרק י"ג ברייתא ג' א"ר מאיר:

שם: ת"ר מנין שאם קרא לתשיעי בו' הוא בתורב בקמחא פרק י"ג:

חולין יט: מנה"מ דת"ר מחול ערפו בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דחטאת פרק ו"ח ברייתא ו':

סג: ת"ר עורב זה עורב בו' הוא בתורב שמיני פרק ח' ברייתא ד' ועין שם קרבן אהרן:

שם: ת"ר כן זה הכן הוא שם בתורב ברייתא ח' וע"ש ק"א:

סה: ת"ר את אלה מהם תאכלו בו' הוא בתורב שמיני פרק ח' ברייתא ח' ע' וע' ראב"ן סי' ט"ו:

ת"ר

מנחות ה: ת"ר כשהוא אומר מן הבוקר בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק ב' ברייתא י' וע"ש בתוס' ושם בתוס' הנוסחא ח"ל ר' אחא בר אבא לרב אשי וע' קרבן אהרן שם ושער החלק פ"ה מה' מחלכות אסורות ח"א וע' בסוגיא כס' הישר לר"ת סי' ר"ס:

מה: ת"ר והקרבנות על הלחם בו' הוא ב' ו"כ ס' אומר פרק י"ג וע"ש בקרבן אהרן:

נ: ת"ר חילו נאמר מנה"מ מחזית בו' הוא בתורב ס' ט' פרשתא ג' ברייתא ו' והוכח לעיל ח' כלשון ותניא:

נא: ת"ר כ"ג שמת בו' הוא בתורב ס' ט' פרק ח' ברייתא ג' ע"ש בקרבן אהרן והוכח ירושלמי שקלים פ"ז:

נז: הנו רבן מנין למעלה מבשר חטאת בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרשה י"ב ברייתא ו' והוכח גם ירושלמי שבת פרק כלל גדול:

נח: ת"ר שאול כל תקטירו אף לי בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא י"ב ברייתא ד':

נמ: ת"ר ונתת עליה שמן ולא על לחם הפנים בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק ט"ו וע"ש בקרבן אהרן:

שם: ת"ר לא ישים עליו שמן בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ט ברייתא ח' וע"ש בקרבן אהרן:

ס: ת"ר לא ישים עליה וכו' יכול בשני כהנים בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ט ברייתא ו':

שם: מנה"מ דת"ר חילו נאמר והבאת אשד יעשה בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרשה י"א וע"ש בקרבן אהרן:

סא: ת"ר והקריב אותו לאשם בו' הוא בתורב מצורע פ' נגעים פרשתא ג' ברייתא ח' וע"ש:

שם: תלמוד לומר חטאת ולא חטאת שם בתורת כהנים ובסדר לו פרק ט"ו ברייתא ב':

שם: הנו רבן בני ישראל מטמין האש בתורב ס' ט' פרק י"א וע"ש קרבן אהרן:

סב: הנו רבן והניף הכהן אותם בו' הוא בתורת כהנים אומר פרק י"ג ברייתא ח':

סג: ת"ר חטאת חטור בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ו' ברייתא ג':

שם: הנו רבן וכו' תקריב כשתקריב בו' הוא בתורת כהנים שם ברייתא ח' וכו':

סה: ת"ר וספרתם לכם בו' הוא בתורב אומר פרק י"ב וע' תפנה קדושין ל"א בתוס' ד"ה דלקריב:

סו: ת"ר חזיב זה אביב בו' הוא בתורב ויקרא פרשתא י"ג ברייתא ו' עד סוף הפרק שם איתא כחל רך ומל בנקלוט בל' ויתק לו:

מנחות פח: משנה משקרב העומר הוא בתורב אומר פרשה י' ברייתא י' וע' ירושלמי פ"ק דחלה:

עג: דת"ר והיתה לכן כמנחה שחאה עבודתה כשירה הוא בתורב ויקרא דיבורא דחטאת סוף פרק י"ט:

עד: ת"ר ואם מנחת מרחשת בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ב בתחילתו ובסופו וע"ש קרבן אהרן:

עה: ת"ר חלות בלילות ואין סדקיהן כלולין והלא דין הוא כ"ה בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ו' ברייתא ד':

שם: ת"ר מאה בו' ר"ש בן יהודה משום ר"ש וכו' הוא בתורב ס' ט' פרק י"א ברייתא ו':

שם: ת"ר פחות אומר בו' לרבות הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ב ברייתא ח' ו' וע"ש בקרבן אהרן ובפסיקתא זוטרתי שם כתוב ת"ל הוא כלומר הוא כתיב אלל היא קרי כלומר היא ולא מנחת מאפה בין חלות בין רחוקין ללחודן דקדוקי סופרים שם תורה שלימה לכך כתוב הוא ולא היא עכ"ל:

שם: ת"ר פחות יכול לשנים בו' הוא בתורב ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ב ברייתא ג' וע"ש בקרבן אהרן ומנין גם דברי רש"י במשנה ד"ה וכולן וע' עוד על דברי רש"י אלו כס' עטרת דאש על ברכות בחלק עטרת תפארת ד' ק"א:

עו: ת"ר סולת ואספת אותה תלמד בו' הוא בתורב אומר ד"ה פרק י"ח:

עז: ת"ר והקריב ממנו בו' הוא בתורב ט' פרשה ו' וע"ש בקרבן אהרן כל הסוגיא ומ"ש נאמר בשתי הלחם וכלחם הפנים הוא שם ובתורב אומר ד"ה פרק י"ז:

עח: ת"ר שלחם שלמי נזיר בו' הוא בתורב ט' סוף פרק י"א והוכח לעיל י"א וכו' וע"י: כלשון ואמר מר:

שם: מנה"מ דת"ר על חלות לחם חתן בו' הוא בתורב ט' ט' פרק י"א ברייתא ו':

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

לג : תנו רבנן על שדה הארץ יתבט בו' וכח יפס שבתים כ"ה בתו"כ כהר פרק ו' ברייתא ב' ג' וע"ש בתוספות :
שם : תנו רבנן ממשמע שנאמר ובתי החצרים בו' הוא בתו"כ כהר ריש פרק ו' :
שם : ת"ר גאולת שולס בו' הוא בתו"כ כהר פרק ו' ברייתא ה' :

תמורה : תנו רבנן כל אשר בו מוס לא תקריבו בו' הוא בתו"כ אמור פרשה ו' ברייתא ד' ה' וע"ש עוד ריש פרק ו' וע' לתוס' על תו"כ שם פרשה ו' :
מ : מנה"מ דת"ר כהמה כהמה בו' הוא בתוספתא דתמורה פרק א' ובתו"כ בחקותי פרק ט' ברייתא ו' :
יא : תנו רבנן יכול האומר רגלה של זו בו' הוא בתו"כ בחקותי ריש פרק ט' :

יג : תנו רבנן יכול יהו קדשי דקד הבית בו' הוא בתו"כ בחקותי פרק ט' ברייתא ב' :
יד : דתנו רבנן דבר יוס ביומו בו' הוא בתו"כ אמור פרשה ו' ב' ברייתא ט' :
יז : תנו רבנן מהו אמר חטאת יבוא הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דקטאת ריש פרשה ו"א וע"ש ונרשם בהגאות מוה"ר פ"ק :
יח : ת"ר חמש חטאות בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשה ו' ברייתא ט' וע"ש וירושלמי פ"ק דשבת הלכה ה' :
יט : מנה"מ דת"ר זכר לרבות בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ט"ו ברייתא ח' ט' :

יך : דתנו רבנן מאו אמר יקריבט בו' הוא בתו"כ ס' לו פרק ו"א ברייתא ב' ושם בתו"כ ליתא חיבת וחליפות :
כ : דת"ר מן הכהמה וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ב' ברייתא ו' ח' ט' וע"ש בתוס' וע"ש קרבן אהרן ועיין בתרא פסחים כ"ו : סוכה ל"ז : ותוס' שבת קל"ו : ד"ה דתניא הזכר וידי אליהו למחר"א גאלפפא ד' ט"ט וכו' ועיין שם בתורת כהנים בכל הפרק ובקרבן אהרן שם ובתוס' שם :

בריתות ד : ת"ר ועשה אחת ועשה הכה בו' הוא בתו"כ דיבורא דחטאת פרשה ה' :

ה : ת"ר שמן המשחה בו' משלקי סממניו בו' הביאה סממנים כן לגבי בשלטי הכורים לר' אברהם הרופא ס"ח ד' ל"ו :
שם : ת"ר ויקח משה את שמן המשחה בו' הוא בתו"כ ס' לו מכילתא דמלואים ברייתא ט' :

ו : ת"ר מותר הקטורת בו' ע' שו"ת מהר"ל ו' חזיון סי' קי"ח ובהנה דרך תמים על תו"כ ס' אחרי ד' כ' כ"א :
ז : שפחה מכל דת"ר בני ישראל בו' הוא בתו"כ ריש פרשת תזריע וע' שאלת שלום על השאלות פ' אחרי ס' לו ס"ק ק"ח :

ח : מלן דת"ר וכפר עליו הכהן בו' הוא בתורת כהנים קדושים פרק ה' ברייתא ו' :

יא : ת"ר והפדה יכול כולה בו' הוא בתו"כ קדושים פ' ה' ברייתא ב' וע"ש ברכות ל"א לר"ע אמרין דברה תורה כלשון בני"א וע' סוטה כ"ו מוחלפת השיעור וע' משנה למלך פרק ו' מדיעות ומה שזיינתי על התורה כהנים שם :

שם : דת"ר או הודע אליה חטאתו בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרק ו' ועיין שם בתוספות ובקרבן אהרן שם ובספר ידי אליהו למחר"א גאלפפא ד' פ"ו פ"ח על דברי תוס' ותוס' ר"ה ו' :
ד"ה יקריב ואור חדש על תורה פ' ויזא ותוס' יבמות פ"ח ד"ה מה אם כ"מ ג' ד"ה מה אם :

יג : ת"ר ויזכר בו' הוא בתוספתא פ"ה דבריות ובתו"כ שמיני ריש פרשה א' וע"ש בקרבן אהרן ובפסיקתא וטרתי שם כתב שאר משכרין כגון שחר ודבש וחלב :

שם : תנו רבנן ולכבדיל בין הקודש הוא בתורת כהנים שם סוף פרשה א' :

כ : ת"ר כל דם לא תאכלו בו' הוא בתו"כ ס' לו סוף פרשה ו' :

כב : תנו רבנן וז' נפש וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרשה ו"ב :

כז : מנה"מ דת"ר מחטאתו מחטאתו הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשת ברייתא ט' ו' :

מעילה : מנה"מ דת"ר יכול אין חייבים בו' הוא בתו"כ אמור פרשה ד' ברייתא ו' וע"ש ותו"כ ס' לו פרשה ט' ברייתא ח' ט' פ"ש וע"ש כס' אמור פרשה ד' ברייתא ה' :

יח : ת"ר נפש כי תמשל בו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרשה ו"א פ"ש כל הפרק וע' ת"ש שם ת"ל וזכר ד' י"ט כימרא איתא ר' יודא אמר, עד שיורוק ושם בתו"כ ברייתא ו' היתא והכמים אומרים :

תמיד לג : פ' אמר לכן המחנה משנה והיא מכבדן לאמה ע' תנא יומא סוף ד' ח' ו' : ותוס' חגיגה כ"ג ד"ה שאם ותוס' על תו"כ פ' לו סוף פרשה א' :

ס : ת"ר ממשמע שנאמר אכל בו' הוא בת"כ שמיני פרשה ג' וע"ש בק"א האריך בבואר הסוגיא :

סז : תנו רבנן סוף על גחון זה נחש ט' הוא בת"כ שמיני פרק י"ב ברייתא ג' :

עז : מנה"מ דת"ר כל כהמה תאכלו בו' הוא בתו"כ שמיני ריש פרק ג' :

עח : תנו רבנן מנין לאותו ואת נט בו' עיין תו"כ אמור פרשה ח' ברייתא ו' :

פג : ת"ר את זו דרש ר"ש בן זומא בו' הוא בתו"כ אמור סוף פרק ח' :

שם : רבי אמר חס המיוחד בו' הוא בתו"כ שם ברייתא ט' וע' וית רענן על ילקוט ד' קפ"ב :

פר : ת"ר אשר ילוד הוא בתו"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ב' וגו' הילקוט שם רמז תקפ"ג אין לי אלא הצד הנזדקין הצד את שאין נזדקין מנין :
פו : ת"ר היה כל משמע היה בו' הוא בתו"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ד' :

פז : ת"ר ושקד וכיסה בו' הוא בתו"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ו' ועיין שם שיטת נוסחאות :

פח : תנו רבנן וכסא מלמד שם היתו בו' הוא בתו"כ אחרי פרק ו"א ברייתא ט' עיין שם :

שם : תנו רבנן וכסא יכול יכסנו וכו' שם ברייתא ו' ו"א ועיין שם ק"א :

קיו : דתנו רבנן נבבלתה בו' הוא בתו"כ שמיני פרשה ו' ברייתא ו' :

קכב : תנו רבנן הטמאים לרבות בו' הוא בתו"כ שמיני ריש פרק ו' :

קכו : תנו רבנן נבבלתה בו' הוא בתו"כ שמיני פרשה ו' ברייתא ה' :

שם : תנו רבנן הטמאים לרבות בו' הוא בתו"כ שמיני פרק ו' ברייתא ב' :

שם : תנו רבנן מחור שנאמר עכבר בו' הוא בת"כ שמיני פרשה ה' ברייתא ד' ה' ו' :

קכו : תנו רבנן הוב למינה בו' הוא בתו"כ שם ברייתא ג' :

ערכין ד : מנה"מ דת"ר בערכך להביא בו' הוא בת"כ בחקותי פרשה ג' ברייתא ב' ו' ח' ט' וע"ש ק"א :

ה : תנו רבנן בני ישראל מערכין בו' הוא בתו"כ בחקותי פרשה ג' :

כא : ת"ר יקריב אותו מלמד בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה סוף פרשה ג' וע"ש אור חדש פ' ויקרא :

כב : ת"ר ונתן את הערך בו' הוא בתו"כ בחקותי פרק ו"א ברייתא ה' וע"ש בתוס' תי' על קושיות התוס' דשמעתין :

כה : תנו רבנן מנין שאין מחשני בו' הוא בתורת כהנים בחקותי פרק ו' ברייתא ח' :

ערכין כה : תנו רבנן וגרע מערך הוא בתו"כ שם ברייתא ו' :

שם : תנו רבנן מנין שאם אמרו נעלים בו' הוא בתו"כ שם ברייתא ט' :

שם : תנו רבנן אם לא יגאל בו' הוא בתו"כ שם ברייתא ו"ב וע' וית רענן על ילקוט ד' קצ"ט ע"ד :

שם : ת"ר לכן תהיה חטאתו הוא בתו"כ בחקותי פרק ו"א ברייתא ג' וע"ש קרבן אהרן :

כו : תנו רבנן מנין ללוקח שדה מאביו בו' הוא בחקותי פרק ו"א ברייתא ד' ועיין שם :

כח : מנה"מ דתנו רבנן מכל אשר לו בו' הוא בתו"כ בחקותי פרק ו"ב ברייתא ג' :

ל : תנו רבנן מכרה לראשון כהנה בו' הוא בתו"כ כהר פרק ה' ברייתא ג' :

שם : מנה"מ דת"ר בו' הוא בתו"כ כהר סוף פרק ה' :

לא : תנו רבנן שנה אינו יודע בו' הוא בתו"כ כהר פרשה ד' ברייתא ג' :

שם : ת"ר שנה תמימה בו' הוא שם בתו"כ ברייתא ד' :

שם : ת"ר לזמיות בו' הוא בת"כ שם ברייתא ה' ומאי דאמר כאן ור"א לא קא מריב כהנו התוס' על תו"כ ס' כהר סוף פרק ב' דר"מ דריש ליה לכד דרשה דהתם לרבות את האשה :

לב : תנו רבנן בית אין לי אלא בית הוא בתו"כ כהר פרשה ד' ברייתא ה' ו' :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

עמ: ת"ר חזו אומר אם על חודש יקריב בו' מנח' לרבות וולדות ותמורד
כ"ה בתוך לו פרק י"א ברייתא ב' ותיבת וחליטות ליתא שם וע'
חוס' תמורה י"ח: ד"ה וחליטות:
פן: משנה שלשה ויתום הם בו' הוא בכו"כ אומר פרשתא י"ג וע"ש בתום:

פמ: ת"ר בתלמוד עני כתיב בו' הוא בכו"כ מלרע פרשת נגעים פרשתא
ד' ברייתא ח':

שם: מנה"מ דת"ר מערב עד נוקר בו' הוא בכו"כ אומר פרשתא י"ג ברייתא
י"א וכו' ביוםא ט"ו ושמים נ"ט' וזכאים י"א: כלשון תנא וע'
רש"י וזכאים שם:

צא: מנה"מ דת"ר ושלשה עשרונים בו' ע' בכו"כ מלרע פ' נגעים פרק
ב' ברייתא ט':

צב: ת"ר וסמכו וקני העדה בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק
ו' ברייתא ג' וע"ש:

שם: ת"ר קרבו ולא הכטר שיכול בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה
פרק י"ז ברייתא ד':

צג: ת"ר ידו ולא יד ענדו הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ד' ברייתא
ב' וע' מ"ש שם:

שם: ת"ר וסמך ונרבה הוא שם סוף הפרק:

שם: ת"ר ידו על הראש בו' הוא שם ברייתא ב':

מנחות צד: מנה"מ דת"ר שני עשרונים בו' הוא בכו"כ אומר פרק
י"ח ברייתא ב':

שם: ת"ר הוא שם ברייתא כנ"ל:

צח: ת"ר חילו נאמר ולקחת סולת בו' הוא בכו"כ אומר פרק י"ח ברייתא ג'
בשינוי לשון וע' ס' נפתלי שבע רזון ד' ע':

שם: ת"ר כל הכלים שמתקדש בו' בכו"כ אומר פרק י"ח ברייתא ח' בקיטור:

ק: העושה בו' ע' חו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ח' ברייתא ח' וס'
בחקותי פרשה ד' ברייתא ה':

בכורות ו: מנה"מ דת"ר אך את זה בו' הוא בכו"כ ס' שמיני פ"ג
ברייתא ג':

מן: מנה"מ דת"ר וזכר לרבות את הולד בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה
פרק ט"ו ברייתא ח' ט':

ל: ת"ר הנה לקבל דברי חזירות בו' הוא בכו"כ קדושים פרק ח' ברייתא ג'
ושם חיתא ר' יוסי בן יהודה אומר חילו דבר קטן מדקדוקי סופרים:

שם: שגמור בו' כל כהן שאינו מודה בו' הוא בתורת כהנים לו פרק ט"ז
ברייתא ט':

לב: ת"ר כטר שאלחו דם בו' הוא בכו"כ אומר פרשה ו' ברייתא י' וע'
ירושלמי פ"ח דתרומות הלכה ט':

מא: מנה"מ דת"ר מן הלחן בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ה'
ברייתא ב':

שם: מנה"מ דת"ר מן הבכמה בו' הוא שם פרשתא ב':

מד: מנה"מ דת"ר בעינו כל מה שנעניו בו' הוא בכו"כ אומר פרשתא ג'
ברייתא י"ד:

שם: ת"ר עור בין סומא בו' הוא שם ברייתא ו':

מה: ת"ר שער רגל הוא בכו"כ אומר פרשתא ג' ברייתא י' וע"ש בתום:

נז: מנה"מ דת"ר שור או כשב בו' הוא בכו"כ אומר פרשה ח' ברייתא ג'
והובא לעיל י"ב' כלשון דתניא:

נח: ת"ר כל אשר יעבור וכו' הוא בכו"כ בחקותי פרק י"ג וכו' לעיל כ"ו:
כלשון מיתרא:

ס: במשנה אמרו משום ר"מ ע' בגמרא סוף מסכת בורות וע' בכו"כ בחקותי
פרק י"ג ברייתא ג' א"ר מאיר:

שם: ת"ר מנין שאם קרא לתשיע בו' הוא בכו"כ במקדמי פרק י"ג:

חולין יט: מנה"מ דת"ר מחול ערפו בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דחטאת
פ"ק י"ח ברייתא ו':

סג: ת"ר עורב זה עורב בו' הוא בכו"כ שמיני פרק ה' ברייתא ד' ועין שם
קרבן אהרן:

שם: ת"ר נז זה הכן הוא שם בכו"כ ברייתא ה' וע"ש ק"ס:

סה: ת"ר את אלה מהם תאכלו בו' הוא בכו"כ שמיני פרק ה' ברייתא ח' ע'
וע' ראב"ן סי' ט"ו:

מנחות ה: ת"ד כשהוא אומר מן הכוקר בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא
דנדבה פרק ב' ברייתא י' וע"ש בתום' ושם בתום' הטוסחא
ח"ל ר' אחא בר אבהו לר' אשי וע' קרבן אהרן שם ושער המלך פ"ה מה'
מאכלות אסורות ה"א' וע' בסוגיא בס' הישר לר"ת סי' ר"ס:

מד: ת"ר וספרתם על הלחם בו' הוא ב' ו"כ ס' אומר פרק י"ג וע"ש
בקרבן אהרן:

נ: ת"ר חילו נאמר מנחה מחצית בו' הוא בכו"כ ס' לו פרשתא ג' ברייתא ו'
וכו' לעיל ח' כלשון ותניא:

נא: ת"ר כ"ג שמת בו' הוא בכו"כ ס' לו פרק ה' ברייתא ג' ע"ש בקרבן
אהרן וכו' בירושלמי שקלים פ"ז:

נז: תנו רבנן מנין למעלה מבשר חטאת בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה
פרשה י"ב ברייתא ו' וכו' בס' בירושלמי שבת פרק כלל גדול:

נח: ת"ר שאור כל חקטירו חן לו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא
י"ב ברייתא ד':

נמ: ת"ר ונתת עליה שמן ולא על לחם הפנים בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא
דנדבה פרק ט"ו וע"ש בקרבן אהרן:

שם: ת"ר לא ישים עליה שמן' לו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ט
ברייתא ה' וע"ש בקרבן אהרן:

ס: ת"ר לא ישים עליה וכו' יכול בשני כהנים בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא
דחטאת פרק י"ט ברייתא ו':

שם: מנה"מ דת"ר חילו נאמר וכו' אשד יעשה בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא
דנדבה פרשה י"א וע"ש בקרבן אהרן:

סא: ת"ר וספרתם אותו לאשם בו' הוא בכו"כ מלרע פ' נגעים פרשתא ג'
ברייתא ה' וע"ש:

שם: תלמוד לומר חטאת ולא חטופת שם בתורת כהנים ובסדר לו פרק ט"ז
ברייתא ב':

שם: תנו רבנן בני ישראל מטפין הוא בכו"כ ס' לו פרק י"א וע"ש
קרבן אהרן:

סב: תנו רבנן והגוף הכהן אותם בו' הוא בתורת כהנים אומר פרק י"ג
ברייתא ה':

סג: ת"ר מאפה חטור בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא י'
ברייתא ג':

שם: תנו רבנן וכי תקריב כשתקריב בו' הוא בתורת כהנים שם ברייתא
ט' ו':

סה: ת"ר וספרתם לכם בו' הוא בכו"כ אומר פרק י"ב וע' תפקה קדושין
ל"א בתום' ד"ה דלקריב:

סי: ת"ר חביב זה חביב בו' הוא בכו"כ ויקרא פרשתא י"ג ברייתא ו' עד סוף
הפרק שם חיתא כחל רך ומל' בלשון נה' וינן לו:

מנחות סח: משנה משקרב העומר הוא בכו"כ אומר פרשה י' ברייתא י'
וע' ירושלמי פ"ק דחלה:

עג: דת"ר והיתא לבן כמנחה שהיא עבודתה כשירה הוא בכו"כ ויקרא
דיבורא דחטאת סוף פרק י"ט:

עד: ת"ר ואם מנחת מרחשת בו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק
י"ב בתלמוד וכו' וע"ש קרבן אהרן:

עה: ת"ר חלות כלולות ואין מקריבין כלולין וכלא דין הוא כ"ה בכו"כ ויקרא
דיבורא דנדבה פרשה ו' ברייתא ד':

שם: ת"ר מאפה ט' ר"ש בן יהודה משום ר"ש וכו' הוא בכו"כ ס' לו פרק
י"א ברייתא ו':

שם: ת"ר פחות אומה בו' לרבות הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ב
ברייתא ה' ו' וע"ש בקרבן אהרן ובפסיקתא וספרי שם כתוב ת"ל הוא

כלומר הוא כתיב אבל היא קרי כלומר היא ולא מנחת מאפה בין חלות בין
קריבין ללמדך דקדוקי סופרים אהם תורה שלימה לבן כתוב הוא ולא

הוא עכ"ל:

שם: ת"ר פחות יכול לפנים ס' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ב
ברייתא ג' וע"ש בקרבן אהרן ומבין גם דברי רש"י בתשנה ד"ה וכולן

וע' שם על דברי רש"י אלו גם' עטרת דאש על ברכות קחלק עטרת תפארת
ד' ק"ס:

עו: ת"ר סולת ואספת אותה חלמד ט' הוא בכו"כ אומר ריש פרק י"ח:

עז: ת"ר וספרתם חמנו בו' הוא בכו"כ לו פרשה ו' וע"ש בקרבן אהרן כל
בסוגיא ומ"ש נאמר בשתי הלחם וכלחם הפנים הוא שם ובכו"כ אומר

ד"ש פרק י"ג:

עח: ת"ר שלחני שלמי נזיר בו' הוא בכו"כ סוף פרק י"א וכו' לעיל
י"א' וכ"פ' וע"י' כלשון ואומר מר':

שם: מנה"מ דת"ר על חלות לחם חמץ בו' הוא בכו"כ ס' לו פרק י"א
ברייתא ה':

מד • ת"ר או אינו מביא אלף כיצד בשלמים הוא בתו"כ זו פרק י"ג ברייתא ד' וע' בתום על תו"כ ס' אחר פרשתא ד' :
מה • ת"ר יכול לא יבא חייבים בו הוא בתו"כ ס' זו ריש פרק ט"ו וע"ס' אחר פרשה ד' :
נא • ת"ר אל יסוד מוכח העולה בו הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דחטאת פרק ט' וע"ס בקרבן אהרן :
נב • ת"ר וכלה מכפר בו' הוא בתו"כ ס' אחרי ריש פרשתא ד' ואבא לעיל ד' מ' : בלשון דחטאת :
זבחים נה • חנו רבנן וחוה הפנופה בו' הוא בתו"כ ס' שמיני פרק א' ברייתא ט' :
שם • ת"ר וזמנו פתח אכול מועד בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ז ברייתא י"א וי"ב וע' מנחות ח' :
שם • ת"ר יכול יהיו נאכלין אור לשלישי הוא בתו"כ ס' זו פרק י"ב ברייתא י"ג וי"ד וע"ס בקרבן אהרן ובס' יד דוד בפסחים ג' :
סד • ת"ר והוה מרס החטאת מנוקח החטאת הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ח ברייתא ח' וע"ס קרבן אהרן :
סה • ת"ר והקריבו וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ו' וע"ס בתום ובקרבן אהרן :
סו • ת"ר עולה או אעפ"י בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה סוף פ"ט :
סז • ת"ר יכול תהא מליקה בו' הוא בתו"כ אחרי פ"ב ברייתא ו' וע"ס בתום פירשו פ' מליקה פסולה וע"ס עוד בתום :
ע • ת"ר וחלל נכילה בו' בחלל בהמה טהרה בו' הוא בתו"כ ס' זו פרשתא י ברייתא ה' ו' וע"ס נוסחא אחרת :
פג • משנה ר' יהושע אומר וכו' הוא בתו"כ ס' זו פ"א פ"ט :
פה • ת"ר והקטיר הכהן בו' לרבות העלמות בו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה סוף פרשתא ד' :
פז • ת"ר הנוגע במזבח וכו' הוא בתו"כ ס' זו פרק א' ברייתא י"א :
פח • ת"ר בגדי כהונה בו' נגעו עליו אין מכבדן עיין חוקקות תורת כהנים סדר ט' :
צ • מנה"מ דת"ר והקריבו את אהרן לטעמא בו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ח ברייתא ה' :
צג • ת"ר מדמה מרס כשירה בו' הוא בתו"כ ס' זו ריש פרק ו' ושם איתא ר' יעקב אומר היתה לו שעת הכושר וכו' :
שם • ת"ר יכול נחו מן הצואר בו' הוא בתו"כ שם ברייתא ד' :
שם • מנה"מ דת"ר נגד אין לי אלף נגד בו' הוא בתו"כ ס' זו פרק ו' ברייתא ו' וע"ס בתו"כ ובקרבן אהרן שם :
צד • מנה"מ דת"ר יכול נחו וכו' הוא בתו"כ ס' זו פרק ו' ברייתא ג' :
צה • ת"ר אשר תבשל בו' הוא בתו"כ ס' זו ריש פרק ו' :
צו • ת"ר חטאת בו' הוא בתו"כ ס' זו פרק ו' ברייתא ו' :
צז • ת"ר כל אשר יגע בו' הוא בתו"כ ס' זו סוף פרק ה' :
קא • ת"ר כי בן צויתי בו' הוא בתו"כ ס' שמיני פרק א' ברייתא ח' :
קב • ת"ר כל זכר לרבות הוא בתו"כ ס' זו פרק ג' ברייתא ה' :
קג • ת"ר עולת איש פרט בו' הוא בתו"כ ס' זו ריש פרק ט' :
שם • ת"ר עולת איש פרט בו' הוא בתו"כ שם ס' זו כל הפרק ולקמן ע"כ מחק רש"י תיבות ומחוסר כיפורים אמנם שם בתו"כ איתא ועל מה דמשני מילתא דלתי בק' טרח וכתב לה קרא כ שם בתום על תו"כ בשם מורי הר"ד ד בר קלונימוס מזה ממילא נזכר משום דלפעמים פרכי ליה ק' טרח וכתב ליה קרא :
קה • והוא גופא מנלן דת"ר והוציא את כל הפרד וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ה' ברייתא ג' :
קו • ת"ר השורף מטמא בגדים הוא בתו"כ אחרי פרשה ה' ברייתא ח' ואבא בגמרא יומא ס"ה :
זבחים קז • חנו רבנן מחוץ למחנה בו' הוא בתו"כ אחרי פרשה ו' ברייתא ג' ע"ב :
קה • ת"ר איש איש מה ת"ל הוא בתו"כ ס' אחרי בסוף פרק י' :
קט • ת"ר אשר יעלה עולה או זבח הוא בתו"כ ס' אחרי פרק י' ברייתא ג' ד' :
קמו • חנו רבנן מנין למעלה מכשר חטאת הוא בתו"כ ס' אחרי פרק י' ברייתא ט' :
קמז • מנה"מ דת"ר דבר אל בני ישראל בני ישראל בו' הוא בתו"כ ס' אחרי ריש פרשה ו' :
קב • חנו רבנן מנין לעשות זמן בו' הוא בתורת כהנים ס' זו ריש פרשתא ס' :

נש ע"ב • ת"ר אך נשר בו' זה אבר מן הכי הוא בתו"כ שמיני פרשה ב' ברייתא ד' :
ס ע"א • ת"ר ובעדים אין צריכין בו' הוא בתורת כהנים אמור פרשה י"ד ברייתא ג' :
סה ע"ב • חנו רבנן מעונן וכו' הוא בתורת כהנים קדושים פרק ו' ברייתא ב' :
סו ע"א • ת"ר איש מה ת"ל איש איש וכו' הוא בתו"כ קדושים פרק ו' מן ברייתא ה' והלאה והוא קצת גם לקמן פ"ה : בלשון דחטאת והוא גם בשאר מקומות :
עג ע"א • ת"ר מנין לרדף אחר חבירו בו' הוא בתורת כהנים קדושים פרק ח' ברייתא ח' :
עה ע"א • מנה"מ דת"ר איש אשר יקח בו' הוא בתורת כהנים קדושים פרק ו' ברייתא י"ג :
עו ע"ב • ת"ר אלוה ואתקו בו' הוא בתורת כהנים קדושים פרק ו' ברייתא ט"ו ואבא ביצמות ל' : בלשון דחטאת :
שבויעות ז ע"ב • ת"ר וכפר על הקודש בו' הוא בתו"כ אחרי ריש פרק ד' וע"ס בקרבן אהרן :
בו ע"א • ת"ר האדם בשבועה פרט לאדם וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת סוף פרשה ט' וע"ס לעיל ד' י"ט :
ל ע"א • חנו רבנן בלדק חשט בו' הוא בתורת כהנים קדושים פרק ד' ברייתא ד' :
לה ע"א • ת"ר משביעי עליכם אם לא תבאו בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ב ברייתא ד' :
שם • ת"ר משביעי אני עליכם כשתדעו לי עדות בו' הוא בתו"כ שם פרשה ח' ברייתא ו' :
שם • ת"ר בו' עד מפי עד וכו' הוא בתו"כ שם פרשה פ' ברייתא ה' ושם איתא ת"ל ושבעה קול לא והוא עד בזמן שהם כשרים לעדות לא בזמן שהם פסולין לעדות :
שם • חנו רבנן שולח ביד עבדו בו' הוא שם בתו"כ ברייתא ד' :
שבויעות לו ע"א • ת"ר איש איש בו' הוא בתו"כ אמור פרק י"ט ברייתא ה' ואבא כסנהדרין י"ז : בלשון דחטאת :
רח ע"א • ת"ר כלל אינו ח"י בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ז פ"ט בקרבן אהרן :
מכות יג ע"א • ת"ר ושכ וכו' הוא בתו"כ בהר סוף פרק ו' :
כ ע"ב • ת"ר פאת ראשו בו' זה המשה נדעו הוא בתו"כ קדושים פרק ו' ברייתא ג' :
שם • ת"ר פאת וקנו סוף וקנו שם ברייתא ה' :
שם ע"א • ת"ר ושרט וכו' שם ברייתא ו' ח' ט' :
כא ע"א • ת"ר ופאת וקנס לא יגלחו וכו' הוא שם ברייתא ד' :
הוריות ד ע"א • ת"ר ונעלם דבר בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא ד' ברייתא ו' :
ז ע"ב • מנין דת"ר ישנו יכול יהו חייבים בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא ד' ברייתא ה' :
שם • מנלן דת"ר רבנן לפי שאלת ע"א הוא שם ברייתא ו' וע' שם קרבן אהרן :
י ע"א • דת"ר פרט לקדמות הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא ב' ברייתא ו' :
שם ע"ב • ת"ר אשר נשיא וחתא אחר ריב"ז וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרשתא ה' וע"ס קרבן אהרן :
יא ע"א • ת"ר מעם הארץ פרט למשיח וכו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דחטאת פרשה ו' ברייתא ו' וע"ס קרבן אהרן :
שם • ת"ר מעם הארץ פרט למומר הוא שם ברייתא ו' וע"ס :
שם ע"ב • ת"ר שמן המשחה בו' הוא בתו"כ ס' זו מחילתא דמלואים ובס' שלטי בגבורים ל' אברהם הרופא פ' פ"ח ד' זו כ' שז"ל היו שולקים ט את [הסממנים] ד"ר יודא רבינוס אומר והלא לסוך את [הסממנים] אינו סיפק אלף שורין את [הסממנים] וע"ס :
יב ע"א • ת"ר משיח יכול מלך הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשה ב' ברייתא ו' :
יג ע"א • מנה"מ דת"ר ושרף אומר בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ו' ברייתא ח' :
זבחים כד • ת"ר בלצנע ולקח וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרק ט' :
כה • ת"ר ולקח כהן בו' ולא מדם הכשר ולא מדם התמיזת כ"ה בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשה ג' ברייתא ו' : ואבא גם ביומא ח"ה :
כז • ת"ר אם האכל יאכל בו' אר"ל טף אונן בו' הוא בתו"כ זו ריש פרשה ח' וע"ס בקרבן אהרן :
לז • ת"ר ועשה כאשר עשה מה בא ללמוד בו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ו' ברייתא פ' ו' :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

מג' עד שיצא וזכו חשדו הוא בכו"כ ס' מזרע ס' זכיס פרשתא א' ברייתא ו' :
שם : וזכו טמא ל"ל לימד על הוזהב כו' הוא שם ברייתא ח' :
מדר : קרי ביה יאכילו בלחמו הוא בכו"כ אומר פרשתא ה' ברייתא ו' :
שם : דכתיב ואיש כי יכח נפש מ"מ הוא בכו"כ אומר ריש פרק ב' :
מז : שנתו שלו כו' הוא בכו"כ מזרע פרשת נגעים פרק ב' ברייתא לא שנה למנין עולם :
שם ממכרו שלו כו' הוא בכו"כ כהר פרשה ד' ברייתא ב' :
נא : דכתיב ולבנהמך ולחי כל זמן כו' הוא בכו"כ כהר פרק א' ברייתא ח' :
עב : ר' יוחנן אומר הלכה י"א עיין קרבן אהרן בכו"כ ס' זו פרק י"א ברייתא ו' :
תנו רבנן
שבת סד' ע"א תנו רבנן שק אין לי וכו' הוא בתורת כהנים שמיני פרק ח' וע' תו"כ ס' מזרע פרק ו' ברייתא ד' וס' בקרבן אהרן וע' רחב"ן ד' קמ"ה ע"ג :
צב ע"ב מנה"מ דתנו רבנן בעצמה וכו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דטמא פרשתא ו' ברייתא ט' הוזהב לעיל ד' ג' בלשון תניא : וזכו נסתר גם הכלל שכתב בשו"ת הרמ"ע ס' כ"ה דכל היכא דהוזהב בפני עצמה הוזהב בלשון תנו רבנן וכל היכא דהוזהב דרך אגב הוזהב בלשון דתניא והא הוזהב לעיל בפני עצמה בל' תניא והוזהב דהוזהב בלשון מנה"מ והוזהב בלשון דת"ר :
פסחים נח ע"ב ת"ר מנין שלא יהא דבר קודם וכו' בכו"כ ס' זו פרק ב' ברייתא ו' :
נמ : ת"ר אין לך דבר וכו' ע' תו"כ שם ברייתא ח' ט' :
צה ע"ב ת"ר וזכו וכו' הוא בכו"כ זו פרק י"ד ועיין לעיל ד' ס' זו והוזהב גם כחוספתא דפסחים פרק ח' :
מ"ק כו ע"א ת"ר כו' ועדים אין צריכין הוא בתורת כהנים אומר פרשה י"ד ברייתא ג' :
ראש השנה בא ע"ב ת"ר מנין שמחללן הוא בכו"כ אומר פרק ו' בסופו :
לב ע"א משה סדר ברכות כו' הוא בכו"כ אומר פרשתא י"א :
ת"ר כו' ר' אלעזר אומר כו' זו קדושת היום [מקרא קודש קדשו] וזכרון אלו הכוונות :
יומא ה' ע"ב ת"ר כי כן נתייב כו' הוא בכו"כ ס' שמיני פרק א' ברייתא ח' :
לו ע"ב תנו רבנן וכפר בכפרת כו' הוא בתורת כהנים אחרי פרשה ב' ברייתא ב' :
לו ע"א ת"ר ונתן אהרן על שני השעירים גורלות תו"כ ס' אחרי פרק ב' ברייתא ב' :
מג ע"ב ת"ר וכל אדם לא יהיה באוכל מועד וכו' הוא בכו"כ אחרי פרק ד' ברייתא ו' :
מה ע"א ת"ר דקה וכו' הוא בכו"כ ס' אחרי :
מו ע"א ת"ר בקומצו הוא בכו"כ ס' זו פרק ב' ברייתא ח' ובמנחות י"ט :
הוזהב בשם דתניא : ת"ר מלא קומצו בכו"כ ויקרא דיבורא דנדה פרשתא ט' ברייתא ו' :
מח ע"א מנה"מ דת"ר ולקח מדם הפר מדם הנפש ולא מדם [הבשר] כ"ה בכו"כ ויקרא דיבורא דטמא פרשתא ג' ברייתא ו' והוזהב גם בזכרים כ"ה :
נג ע"א ת"ר ונתן את הקטורת כו' הוא בתורת כהנים אחרי פרק ג' ברייתא י' :
נה ע"א תנו רבנן והוזהב אחרו על הכפורת הוא בתורת כהנים ס' אחרי פרשתא ג' :
כו ע"ב ת"ר וכן יעשה לאהל מועד הוא בתורת כהנים אחרי פרק ד' ברייתא ח' :
נח ע"ב ת"ר ויזל אל המזבח מה ת"ל וכו' הוא בתורת כהנים אחרי פרק ד' ברייתא ו' :
סא ע"א ת"ר וכפר את מקדש כו' הוא בכו"כ אחרי פרק ח' ב"ח והוזהב בשבועות י"ג : ובמנחות ז"כ : ובחולין קל"א : בל' דתניא :
שם ת"ר וכלה מכפר על הקודש כו' הוא בכו"כ פרשתא ח' :
שם ע"א גמר מחטת שמונה צ"ע וזכרים מ"ב וע' תוספתא על תו"כ ס' אחרי שם :
שם ע"ב ת"ר ולקח מדם הזשם וכו' תו"כ מזרע פרק ג' ברייתא ג' וע"ש בקרבן אהרן והוזהב בזכרים מ"ט : בלשון דתניא :

סג ע"א תנו רבנן איש איש וכו' הוא בתורת כהנים אחרי פרשתא ו' ברייתא ו' :
יומא סז ע"ב ת"ר המטלה כו' תלמוד לומר [לעזאזל] כ"ה בכו"כ אחרי ריש פרשה ה' :
סח ע"א ת"ר ויזיל אל מחוץ למחנה הוא בתורת כהנים אחרי פרשה ה' ברייתא ה' :
שם ע"ב ת"ר והשורף כו' ולא המזית כו' הוא בתורת כהנים אחרי פרשה ה' ברייתא ח' :
ע ע"ב תנו רבנן וזכו אהרן וכו' הוא בתורת כהנים אחרי פרק ו' ברייתא ב' :
סוכה ט ע"ב תנו רבנן בסוכות תשבו כו' הוא בתורת כהנים אומר פרק י"ז ברייתא ד' :
כח ע"א מנהגי מילי דתנו רבנן האזרח הוא בתורת כהנים פרק י"ז ברייתא י"ט :
מא ע"ב מנה"מ דת"ר ולקחתם כו' הוא בכו"כ אומר פרק ט"ז ברייתא ב' ולקחת מ"ג : הוזהב בלשון דתניא :
מג ע"ב דת"ר בסוכות תשבו כו' הוא בתורת כהנים אומר פרק י"ז ברייתא ה' :
מגילה ח ע"א מנה"מ דת"ר וגרזה לו כו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדה סוף פרק ד' והוזהב בזכרים ד' : בלשון דתניא :
סוף המסכתא ת"ר משה תיקן כו' הוא בתורת כהנים אומר פרק י"ז ברייתא י"ב וס' איתא שיהיה משה אומר להם לישאל והוזהב לעיל ד' בלשון דתניא :
יבמות ג ע"ב מנה"מ דת"ר ואשה אל אחותה לא תקח לזכר וכו' הוא בכו"כ סוף סדר קדושים :
דד ע"ב ת"ר אותה פרט לכלה כו' הוא בכו"כ מזרע פרשה זכיס פרק ו' ברייתא ח' :
מו ע"ב ת"ר מי שזא ואמר קראני וכו' הוא בתורת כהנים ס' קדושים ריש פרק ח' :
נמ ע"ב ת"ר והוזהב אשה בכתוליה יקח הוא בכו"כ אומר סוף פרשה ב' האבא בככותב לו :
פז ע"א ת"ר ושנה אל בית אביה הוא בכו"כ אומר בתחלת פרק ו' וע"ש בתוס' על תו"כ :
כתובות קו ע"ב ת"ר כו' שכל הדור בארץ ישראל כו' הוא בכו"כ ס' כהר סוף פרשה ה' :
קדושין כב ע"א ת"ר כי טוב לו עמך הוא בתורת כהנים ס' כהר פרק ו' ברייתא ג' :
שם תנו רבנן ויזל מעמך כו' א"ר שמעון כו' ע' בתורת כהנים ס' כהר שם :
עז ע"א תנו רבנן איזו היא חללה הוא בתורת כהנים אומר פרק א' ברייתא ח' :
גזיר ח ע"ב ת"ר בית עגול כו' הוא בתוספתא דנגעים פ"ו ואפשר אומר כה"ס לשון תנו רבנן עבור שזא תוספתא ולא יוקשה מכאן על מ"ש הרמ"ע בתשובה ס' כ"ה הכלל אמנם גם בכו"כ מזרע פרשה נגעים פרשה ו' ברייתא ג' :
סוטה כג ע"ב ת"ר איש אין לי אלא איש כו' הוא בכו"כ מזרע פרשה נגעים ריש פרק י"ב והוזהב בערכין ג' לכדתניא וע' שו"ת פני אריה ס' ס"א וע"ש בקרבן אהרן :
בבא מציעא ג ע"ב תנו רבנן אס גאל כו' הוא בכו"כ בחקוהי פרק י"ב ברייתא ו' :
כו ע"ב מנה"מ דת"ר כו' הוא בכו"כ ס' כהר פרשה ג' :
סא ע"ב תנו רבנן לא תעשו עולות כו' הוא בתורת כהנים ס' קדושים פרק ח' ברייתא ה' :
עא ע"א ת"ר אל תקח מחטו נשך וכו' הוא בתורת כהנים ס' כהר פרשה ה' ברייתא ב' :
קיב ע"א ת"ר לא תלין כו' הוא בכו"כ ס' קדושים פרשה ב' ברייתא י"א :
בבא בתרא קסד ע"ב ת"ר בית עגול כו' הוא בתוספתא דנגעים פ"ו אמנם כ"ה גם בכו"כ מזרע פרשה נגעים פרשה ו' ברייתא ג' וכ"ה גם בבבא בתרא :
שם דת"ר הוא שם ברייתא ב' והוזהב גם בבבא בתרא :
סנהדרין נד ע"ב ת"ר וזכור לא עשו זו קטן כו' הוא בכו"כ ויקרא דיבורא דטמא פרשתא א' ברייתא ח' :
נו ע"א ת"ר איש מה ת"ל איש כו' הוא בכו"כ אומר פרק י"ט ברייתא ד' והוזהב בתגובה י"א בלשון מיתרא :
נח ע"ב ת"ר איש מה ת"ל איש כו' הוא בכו"כ אחרי ריש פרק י"ג י"ז וע' וירושלמי ריש קדושין ובקרבן עדה שם וע' ס' אהבת עולם לר"ס אלגאזי עמוד תורה ד' י"א ע"ש :

כב : א"ר חסדא דלמר קרא כו' משלו ולא משל צבור הוא בתו"כ ס' אחרי פרשה ב' ברייתא ב' והוכח גם בזבחים ז"ח כלשון חומרא אמנם בשבועות ו' וזימא ב' : הוכח בל' דחניא וע"ש בקרבן אהרן ב"ז"כ שם : **כג** : דלמר מר תמות וזכרות כו' בזבחים קט' ו' ובמנחות כ"ה : הוכח כלשון חומרא אמנם במדועשן כ"ד : ובתמורה י"ד : הוכח בל' דחניא והוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ו' ברייתא ג' ו' : אמור פרשתא א' ברייתא ו' : **נא** : אקרי כאן מבשרו כו' הוא בתו"כ מלוע פרשת וזים פרשה א' ברייתא ו' :

פז : דלמר מר השב תשיבס כו' ע' קרבן אהרן ס' אחרי פרק י"ז :

קצ : רבא אמר מלכו לשמוע דברי ר"א בן עיר כו' הוא בתו"כ מלוע ס' וזים סוף פרק ד' סמכו חכמים לטערת דים מן התורה : **קיב** : א"ל הטמאים לאסור צירן ורובן כו' בתו"כ שמיני סוף פרשה ג' איתא תשקלו לאסור צירן כו' :

חוליו קיג : והאמר שמואל משום ר"א חנין לכהן טמא ע' תו"כ אמור פרק ד' ברייתא ט"ו ומה שזיינתי ת"ל בסנהדרין פ"ג :

קכ : מר קרא נפש לרבות את השוטה הוא בתורת כהנים כו' פרשתא ו' ברייתא ו' :

קלז : והתם מנלן דכתיב מכל אשר יעבור כו' הוא בתו"כ בחקותי ריש פרק י"ג :

קמא : והאי מלוע כו' אסור דכתיב כו' הוא בתו"כ מלוע ס' נגעים סוף פרשתא ב' :

ערכין ב : ורבנן המר ימיר לרבות את היורש הוא בתו"כ בחקותי פרק י"ג ברייתא ד' ומר ט' ברייתא ו' :

ג : דכתיב ילכש על בשרו שלא יהא דבר חולץ ע' חורת כהנים ס' ז' פרק ב' ברייתא ג' :

יח : שנתו שלו כו' בתו"כ מלוע ס' נגעים פרק ג' ברייתא ט' בת שנתה לא שנה למין עולם :

שם : ממכרו שלו וכו' הוא בתו"כ כהר פרשה ד' ברייתא ב' :

ל : לא לך אלא לגר כו' הוא בתו"כ בהר ריש פרק ח' :

בפסקי חום : סימן ע"ב כ"ה בחום' על תו"כ אכל אינו רק לר"מ בנכורות כ"ב :

תמורה ב : ור"מ מ"ט אמר לך אם המר ימיר לרבות היורש הוא בתו"כ בחקותי פרק י"ג ברייתא ד' ושם פרק ט' ברייתא ו' וע' בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבה פרק ד' ברייתא ב' ומ"ט שם :

י : מ"ט דר"י אמר קרא כו' עיין תו"כ אמור פרק ו' ברייתא ו' :

יג : מ"ט אמר קרא ותוורתו כו' ע' תו"כ בחקו ו' פרק ט' ברייתא י"ג ו"ד מפיה לה מן ודיה הוא היא עושה תמורה ואין תמורתו עושה תמורה : **יד** : כי אחא ר' דימי א"ר יוחנן משום ר"ש בן יודאן אלה תעשו כו' הוא בתו"כ אמור סוף פרשה י"ב :

כמ : מהכא נפקא כל אשר יעבור כו' פרט לטריפה כו' הוא בתו"כ בחקותי ריש פרק י"ג :

בריתות כא : חלבו מנלן מכל חלב הוא בתו"כ ס' כו' פרשתא ו' ברייתא ד' :

כב : ועל כפיקו אשם תלוי נסמן בשני חלבי לבנה וע' ד"ח בהגהות תורת כהנים ויקרא :

כד : לר' יוסי אמאי יירק ע' קרבן אהרן ב"ז"כ ס' ויקרא דיבורא דטעאת פרק כ"ה ברייתא ג' :

נדה כה : דלמר ר' יצחק לזכר לרבות את התלוע כו' הוא בתו"כ סוף סדר מלוע :

לג : ואמר חסדא דלמר רחמנא אחר אחר לטולס הוא בתו"כ מלוע ס' וזים ריש פרק ט' והוכח לקמן ל"ו כלשון דחניא :

לד : ולית להו לנ"ש דבר אל בני ישראל כו' הוא בתו"כ מלוע ס' וזים ריש פרשה א' :

שם : א"ר יצחק לזכר כו' הוא בתו"כ סוף סדר מלוע :

לה : אקרי כאן מבשרו כו' הוא בתו"כ מלוע ס' וזים פרשה א' ברייתא ו' :

לז : מכי יטבר הוב מזובו נפקא מזובו ולא מנגעו הוא בתו"כ מלוע ס' וזים ריש פרק ה' :

לח : לאו אמריתו דמה מחמת עצמה כו' בתו"כ מלוע ס' וזים ריש פרשה ה' :

מ : מ"ט דרבנן אמר קרא אשה כי תזריע כו' הוא בתורת כהנים ריש תזריע ברייתא ד' :

מא : מהתם נפקא מן הכהמה כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ב' ברייתא ו' :

שם : מהתם נפקא שור או כש כו' הוא בתו"כ ס' אמור פרשה ח' ברייתא ג' :

עד

ואם ודקה בנמה אלא אף הנדים אף העכדים אף הנשים כשרים בנמה : **מנחות ה** : ודקה אמר כו' שאין מחזקה מועלת אלא במי שראוי לעבודה ט' הוא בתורת כהנים ס' כו' פרשתא ח' ברייתא ה' וע' שם קרבן אהרן :

י : מכל אשר יעבור תחת הכבש נפקא פרט לטריפה כו' הוא בתו"כ בחקותי ריש פרק י"ג :

שם : תמות וזכרות כו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ו' ברייתא ג' וס' אמור פרשה ו' ברייתא ב' :

כא : דלמר מר ואכלו שיאכלו עמה כו' הוא בתו"כ ס' כו' פרשתא ב' ברייתא ו' ובתמורה כ"ג : הוכח כלשון דחניא :

כה : דלמר מר תמות וזכרות כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ו' ברייתא ג' וס' אמור פרשתא ו' ברייתא ב' וע' מה שזיינתי בזבחים קט' ו' :

יט : ואמר מר שלמיו לרבות שלמו נזיר וכן הוכח לקמן כ"ו וע"ו בל' דלמר מר והוא בתו"כ ס' כו' ס' י"א והוכח לקמן ע"ה כל ת"ר :

כו : שני טעמיו יו"כ מעכבין כו' חוקה ע' תו"כ ס' אחרי ריש פרק ג' ולקח את שני הטעמיו מלמד ששם מעכבים זה את זה :

שם : ואמר שלמיו לרבות וכו' הוא בתו"כ ס' כו' פרק י"א והוכח לקמן ע"ה כלשון ת"ר :

נו : ליתו בקיז מכן זאן ומ' בן זאן כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ה' ברייתא ה' :

נז : ואימא לכוזא ע' קרבן אהרן ויקרא פרק ט"ז ברייתא ה' :

סא : בנש"י במשנה ל"א מהאנן והורם דמלואים כו' כ"ה בתו"כ ס' כו' סוף פרשה י"א וריש פרק ט"ו וע' ירושלמי סוטה ר"פ ג' :

שם : והא אמר לפני ה' יכול במעבר הוא בתו"כ ס' כו' פרשתא ב' ברייתא ד' והוכח לעיל י"ט : כל' דחניא והוכח בספרי נשא פסקא י"ז ומה שנסמן בעין משפט אות ס' הוא ט"ס כי שם בתמידין ומוספין הוא ענין אחר והדין כזה הוא פרק רביעי ממחוסרי כפרה דין ב' :

סג : מרשתת עמוקה כו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ב ברייתא ו' :

שם : מספקא לכו בחום' כו' ויש לומר כגון שהפריש כו' ע"ש בתוספות על תורת כהנים :

עו : דלמר מר שלמיו לרבות כו' הוא בתו"כ ס' כו' ס' י"א והוכח לקמן ע"ה כלשון ת"ר :

עז : דכרס חסדא דלמר אבימי שלא יתח בשר כו' כ"ה בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרק ב' ברייתא ב' :

עח : א"ר יצחק בר אבדימי תהיינה כחייב ע' תוס' וע' קרבן אהרן ס' כו' פרשתא ו' ברייתא ח' וס' אמור ר"פ י"ג :

מנחות פב : דלמר שמואל תשיס ר' אלעזר זאת התורה כו' הוא בתו"כ כו' פרק י"ח ברייתא ט' :

פג : דכתיב ממושבנותיכם תניאלו ולא מן חולץ ללחך כו' הוא בתו"כ אמור פרק י"ג וע"ש בקרבן אהרן :

צא : אכל היכא דאשם להכשיר כו' ע' קרבן אהרן מלוע סוף פרק ג' :

צג : ורבנן המר ימיר לרבות היורש הוא בתו"כ בחקותי פרק ג' ברייתא ד' :

שם : בני ישראל סומכין ואין עכו"ם סומכין הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה ריש פרשה ב' :

שם : אמר ריש לקיש דלמר קרא וכו' זה בנה אב הוא בתו"כ אחרי פרשתא ד' ברייתא ד' ע"ש :

צד : במשנה בחיים ובשמות ע' תוס' על תו"כ ס' ויקרא פרשתא ב' :

שם : תוספא דלמר רחמנא ולא תוספות הוא בתו"כ מלוע ס' נגעים פרשתא ג' ברייתא ה' ובסדר כו' פרק ט"ז ברייתא ב' והוכח לעיל ס"א :

קד : אלא משום דכתיב כה נפש ע' תו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו' ברייתא ג' מסיק ליה מקריבט דדוקא יקיד :

קז : בסוף הדף כנגד פרים ואילים כו' ע' תוס' על תורת כהנים ויקרא פרשה ה' :

בכורות יז : מהתם נפקא שור או כש פרט וכו' הוא בתו"כ אמור פרשה ח' ברייתא ד' והוכח לעיל י"ב כלשון דחניא :

נב : מ"ט דרבנן תשובו לרבות את המתנה ור"מ דריש להך תשובו לדרשא דתו"כ ס' כהר סוף פרק ב' לרבות את האשה תוספות על תורת כהנים שם :

נג : ויחי חדש וישן מתעשרין מזה על זה מק"ו כו' הוא בתו"כ בחקותי סוף פרק י"ג וע"ש בקרבן אהרן :

נז : תוס' ד"ה דגן וזיחשלמי כריש מעשרות ובתו"כ בחקותי פרק י"ב ע"ש :

נז : פרט לטריפה שאינה עוברת הוא בתו"כ בחקותי ריש פרק י"ג והוכח לקמן כ"ה כלשון דחניא :

חולין יא : א"ר אחא מרישא של עולה וכו' ולא נתחייב לנתחיים הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ה' ברייתא ו' י"ע ז"ח פני אריה ס' כ"ה וס' ע"ג :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהר"ד

צ : ואמר קרא ספרו זו אשמו הוא כתוב אמור פרשה א' ברייתא ד' [אנא לעיל כ"ב] :
שם וכתוב לא יטמא בעל כעמיו הוא כתוב אמור פרשתא א' ברייתא ט"ז :
קכ"ב : דלמך רב חנינא דבר תורה כו' הוא כתוב סוף ס' אמור :
כתובות מג : א"ר יורא א"ר מתא א"ר כו' דכתיב כו' הוא כתוב כהר פרשה ו' ברייתא ה' ואנא גס בקדושין ט"ז כלשון דתניא :
ע"ב : דא"ר חיינא בר כהנא אמר שמואל מנין לנדה שסופרת לעצמה הוא כתוב מלוא פרשה וזים ריש פרק ט' :
קדושין כ"א : כדלמך ר"ב בר ינחא לקיז קיז קודם הוא כתוב סדר כהר ריש פרק ה' וספר ח' ברייתא ב' :
כד : אי לימא כוזי דבעל ומעשר דבעל כו' עיין תו"כ בקהתי פרק י"ב ברייתא ו' :
כה : אמר עולא הכל מודים כו' מה נשרו כו' הוא כתוב מלוא פרשה וזים פרק ד' ברייתא ו' :
לה : בשלמא כל תעמא למתים דכתיב וכו' הוא כתוב ריש סדר אמור :
קדושין לו : דבר אל בני ישראל והניף כו' בני ישראל מניפין כו' הוא כתוב ס' זו ריש פרשתא א' :
שם : הא כיצד כהן מניח כו' הוא כתוב סדר זו פרשתא י"א ברייתא ג' :
מג : דס יתנן כו' ולא שלחוהו הוא כחורת כהנים אחרי ריש פרק ט' :
נז : א"ר יוחנן משום ר"מ ט' על קרבן ענוש כרת כו' הוא כתוב ס' אחרי פרשה ו' ברייתא ה' :
נח : כי יוכל הוא כו' מה קודם טו' הוא כתוב ס' כהר פרק ג' ברייתא ג' ואנא בסוכה ח' כלשון דתניא :
גימין יב : ועד כאן לא קאמרי רבנן כו' לא חלקט לפני כו' הוא כתוב ס' קדושים סוף פרק ב' :
גדרים עח : נפקא לה מדבר אסי בר נתן דכתיב כו' הוא כתוב ס' אמור פרק י"ז ברייתא י"ב :
סוטה ב : ור' ישמעאל לך חיתמא כו' הוא כתוב ס' קדושים פרשתא א' ברייתא י"ג ואנא כנזיר מ"ג כלשון מיתבי :
מו : הא נמי מהכא נפקא ומיד כן נכר כו' הוא כתוב ס' קדושים פרק ו' ברייתא ב' :
נזיר ח : מ"ט למטה הוא אמר הוא כתוב מלוא פרשה פ' נגעים פרשה ו' ברייתא ג' ואנא כ"ב קס"ד כלשון דת"ר :
בבא קמא יג : גופא מועלה מעל כה' כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דחטאת פרק כ"ב ברייתא ג' ואנא גס בקדושין כ"ב וסס נרשם :
סח : וחמישיהו התורה רבתה וכו' הוא כתוב ס' ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא י"ג ברייתא י"ב ואנא גס לקמן ק"ח בשם מיתמר דרז :
ע"ז נא : שנאמר למען אשר יביאו כו' הוא כתוב אחרי פרק ט' ברייתא ד' ואנא יותר בזבחים ק"ו כלשון לכתניא :
נר : דכתיב כי יוכל הוא כו' מה קודם טו' הוא כתוב כהר פרק ג' ברייתא ג' ואנא בסוכה ח' לכתניא ואנא גס בקדושין כ"ח :
סנהדרין פב : אדכרי רב לגמרי כו' אס ת"ח הוא כו' הוא כתוב אחרי פרק י"ג ברייתא ג' ואנא גס בשבת כ"ה בשם רב וע' מ"ג שם :
ג : אמר שמואל א"ר אליעזר כו' שאינו כותב אכל איסורא איכא כ"ב ר' יהונתן על הריף [פ' בכל מערבין] ס' תר"ח וכתוב על תו"כ פ' אמור פרק ד' כ' דחייב חלקות וכו' בחוספתא דתרומוה פ' וזבחים :
פה : ברש"י במשנה והמכה לאחר מיתה פטור דחבורה ליכא ע' כתוב אמור פרק ב' ברייתא ה' דמטיק לה מקרא וע' מ"ג שם :
פו : בני ישראל למעוטי מי שחצו עבד כו' ע' כתוב מלוא פרשה וזים מריבה לגרים ועבדים מואמת אליהם :
שבעות ח : דלמך מר בכל קודם כו' לרבות את התרומה כו' הוא כתוב ריש תורה סוף פרק א' :
רב : אמר אביי אמר קרא כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"א ברייתא ה' :
לה : ומאי חוכא ע' קרבן אהרן ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"א :
מכות יח : דא"ר אליעזר לא יאכל הובא בפסחים כ"ד בשם מיתמר אמרם במעיל י"ז : אנא דתניא כי כן הוא כתוב ס' זו פרק ח' ברייתא ו' :
שם : הא כיצד מניח כהן וכו' הוא כתוב ס' זו פרשתא י"א ברייתא ג' :
הוריות ט : דכתיב והכין הגדול כו' הוא כתוב אמור ריש פרשה ב' וע' מ"ג שם ואנא גס בחולין קל"ד וימא י"ח וע' ס' גבול בנימין ח"א דרוש ל"א ומו"כ דרוש כ' :

י : דכתיב ונתתי נגע צרעת כו' הוא כתוב ס' מלוא פרשה פ' נגעים פרשתא ה' ברייתא ד' :
זבחים ו : דלמך קרא ואס המר ומיר הוא ברייתא כו"כ פרק אהרן ברייתא ד' ואנא גס בתמורה ב' וערכין ב' :
ח : אלא אמר רבא כו' שיה כל עשייתו לשם חטאת הוא כתוב מלוא פרשה נגעים פרק ג' ברייתא י"ג :
יח : מהתם נפקא ונתנו בני אהרן הכהן כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דנדה פרק ה' ברייתא ט' :
כו : מ"ט דלמך קרא ואני נתתיו לכם על המזבח ע' תריכ ס' אחרי פרשה ח' ברייתא ה' :
שם : והאמר רבא אין מחשבה מועלת ט' הוא כתוב ס' זו פרשתא ד' ברייתא ה' :
מא : דלמך מר החטאת לרבות כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דחטאת פרק ו' ברייתא ו' :
מו : א"ר יודא א"ר עולה לשם עולה וכו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דנדה סוף פרק ו' וסוף פרק ו' וס"ט ט' :
נז : היינו דכתיב ממושבתיכם וכו' שאין ת"ל הוא כתוב ס' זו פרשה ו' ברייתא ו' ח' :
סא : ברש"י נדפס כלזו גרסת ה"ק וכו' כתוב על תו"כ ס' ויקרא פרשה ד' וסוים שם ולפיו הא דלמך במס' המיד פרק ג' לא היה שוחט עד ששומע קול שער הגדול שפמח התם למצוה בעלמא :
סב : א"ר הונא אמר קרא כו' שיה ירך כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דנדה פרשה ה' ברייתא ח' :
סג : מתיב ר' ירמיה וקמן משם כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דנדה פרשה ט' ברייתא ה' :
סו : כתוב ד"ס אלא מעתה כו' ע' קרבן אהרן ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ח ברייתא ו' :
ספ : ר"מ קרא אשכח כו' הוא כתוב שמיני פרק י"ב ברייתא ה' ואנא בחולין כ"ח כלשון דתניא :
שם : ור' יהודה מ"ט קרא אשכח ודרוש כו' הוא כתוב אחרי פרק ו' ב' ברייתא ח' :
ע : ור"מ האי נבילה כו' לשיעור אכילה כזית הוא כתוב אחרי פרק י"ב ברייתא ב' :
עז : מ"ט דר' אליעזר אמר קרא כו' הוא כתוב ס' ויקרא דיבורא דנדה סוף פרשתא י"ב כלשון אחר :
פב : אלא אמר רבא כל מידי דחשיב כו' עיין קרבן אהרן כתוב שמיני פרק ב' ברייתא ו' :
פה : ואי פסולה בת הפשת ונחוח כו' אוחה כשירה כו' הוא כתוב ס' ויקרא דיבורא דנדה פרק ה' ברייתא ה' :
צה : כלי חרס שילא ע' ערוכין ק"ד : ומה שצינתי שם :
שם : דא"ר נחמן אמר רבא בר אבא דס חטאת ומראות נגעים צריכים שבעה סתמיים כו' הוא כחורת כהנים ס' תוריע פרק ט"ז ברייתא י' ת"ל וסר מהס הנגע :
שם : כעני רמי בר חמא תלמו כחור תגור כו' ע' קרבן אהרן ס' מלוא פרשה וזים פרשתא ג' וזית רענן על ילקוט שם ד' קס"ב בילקוט :
צו : לדלמך מר במים ולא ביון כו' הוא כתוב ס' זו פרק ו' ברייתא ג' ועל מה שכתבו החסידים ויש ללמוד מכאן דכלים האסורים כו' ע' ביותר ביאור כתוב על תו"כ כו' :
צז : מנה"מ א"ר יוחנן משום אבא יוסי בן דוסתאי כן העתיק בפ' תוס' על תו"כ שם ס' זו פרק ו' :
שם : אמר שמואל משום ר"א זאת התורה כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דנדה סוף פרק י"ח :
צח : מה חטאת אינה בלא אלא מן החולין כו' הוא כתוב זו ריש פרק ט' :
שם : וחטאת מנין כו' משלו ולא משל ציור הוא כתוב ס' אחרי סוף פ"ב :
קא : רב נחמיה מתוך לה הכי אמר לו משה לאהרן שמה נכנס כו' הוא כתוב ס' שמיני פרק ב' ברייתא ה' :
קב : דלמך בבית הכסא דתהב בא טבול יום וכו' כ"ז הוא כתוב ס' זו פרק י"ז וסס איתא בא והקרב ואכל אמר ליה תן לי כו' :
קמו : היכי רמיזא דכתיב ונועדתי כו' דבר זה אמר הקב"ה למשה כן הוא כתוב שמיני מכליתא דמלואים ברייתא ל"ז וסס איתא על ידי דוד הוא אמר דוס ל"ב :
קמז : דלמך מר תמות וזכרות כהמה כו' הוא כתוב ס' ויקרא דיבורא דנדה פרשה ב' ברייתא ג' וס' אמור פרשתא ו' ברייתא ב' ואנא במנחות כ"ה ובחולין ק"ג : כלשון מיתמר אמרם בקדושין כ"ד ובתמורה י"ד :
קיי : דכתיב לפני ה' וסמך כו' הוא כתוב ויקרא דיבורא דנדה פרק ד' וע"ש כתוב :
קכ : דלמך במה קטנה שחור כשר בה כתוב ס' אחרי פרק ט' ברייתא ו' מטיק לה מקרא וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' וזיקת הכהן במזבח ואין

ק"ח אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה [ע' תוס' על חו"כ סוף סדר אמיר] :

עירובין ב • מקדש דאקרי משכן דכתיב וגתמי משכני הוא בתו"כ בחקותי פרק ג' ברייתא ב' משכני זה בית המקדש :

ד : דכתיב ורחן את צבאו במים כמי מקוה כו' הוא בתו"כ מצורע פ' וצנים פ"ו ב"ג וע' חגיגה י"א הובאה בל' דתניא :

ס"ג • מאי דרש ונתנו בני אהרן כו' בתו"כ ויקרא פרק ה' ברייתא י' :

ק"ד : פרט לכלי חרס צ"ע וצחים צ"ד : צ"ה • ותו"כ לו סוף פרק ו' וע' מה שכתבתי שם ת"ל וצח יראים ס' ש"ה :

פסחים כ"ד • דא"ר אלעזר לא יאכל כו' והניה הג' מוקד"י פיק דמכות י"ח • ונמעיילא איתא רבי א יעזר ונמעיילא י"ז : איתא דתניא ולא הזכיר שכן הוא ברייתא בתו"כ ס' לו פרק ח' ברייתא ז' רבי אלעזר אומר לא תאכל :

ל"ב : מיט דת"ק כו' ואכילה בכיות הוא בתו"כ ס' אמור פרק ו' ברייתא ג' :

ס"ד הא קמ"ל מקבלה ואילך מצות כהונה הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ד' ברייתא ב' :

פ"ב • בשלחא טמא כו' דכתיב הן לא הוצא כו' הוא בתו"כ שמיני פרק ב' ברייתא ה' :

חגיגה י"ח : ההוא מיבעיא ליה לרבות את הנכרים שמוהרין על ברכת הגס הוא בתו"כ אמור פ"ט כ"ד והוצא כסנהדרין כ"ו • בל' דתניא :

מ"ק ה' רב אשי אמר ואמרס את משמרתי עשו משמרת הוא בתו"כ סוף ס' אחרי :

ח' נפקא ליה מכנגע נראה לי וכו' הוא בתו"כ מצורע ס' נגעים פרשתא ה' ברייתא י"א :

יובא ו' : תוס' ד"ה שמתא משכב וכו' מדאמר בתו"כ ס' מצורע פרק א' ברייתא ו' וע' תוס' פסחים ס"ג :

כ' : ע' קרבן אהרן [ד"ה שם] בתו"כ ס' לו פרק ב' ד' ברייתא ה' בסוגיא זו :

כ"ז • אביי הוה מסבר לכריה ושטט שחיטה כשירי צור כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה :

ג"ג • מאי דרש ונתנו בני אהרן כו' הוא בתו"כ ויקרא פרק חמישי ברייתא י' :

ג"ן • מה כתיב בזה השוכן אתם כו' הוא בתו"כ אחרי פרק ד' ברייתא ה' :

ס"ה : אמרי דני רב ינאי אמר קרא יעמד חי כו' עד מתי יהא זקנו הוא בתו"כ אחרי פרק ב' ברייתא ו' וכ"ה לקמן ע"ל :

ע"א רבא אמר אמר קרא יעמד חי הוא בתו"כ אחרי פרק ב' ברייתא ז' והוצא לעיל ס"ה :

סוכה י"א • ור"ג • כתיב הכא ולקחתם כו' הוא בתו"כ אמור ריש פ' ט"ז :

מז : הא כיצד כהן מניח כו' הוא בתורת כהנים ס' לו פרשתא י"א ברייתא ג' :

תענית ו' : מאי דכתיב ולבדחמך וכו' הוא בתו"כ בהר פרק א' ברייתא ח' :

ח' : א"ר ינאי אשי' שנים כשני אליהו כו' הוא בתו"כ בחקותי ריש פ' א' :

כ"ב : מאי דרש וחרב לא תעבור כו' הוא בתו"כ בחקותי פרק ב' ברייתא ג' :

שקלים פרק ה' מ"ח עיין חו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ה' ברייתא ד' :

פ"ז הלכה ו' דאמר רבי שמעון עשרון מקדשו וכו' תו"כ לו פרשתא ג' :

מגילה ב והכתיב אלה המצות כו' הוא בסוף סדר חו"כ :

שם : מ"ט דכתיב ואיש כי ימכור כו' שוקק וכו' הוא בתו"כ ס' בהר ריש פרשה ד' :

ח : אלא טהור השתא מלמא כלי חרס • הוא בתו"כ ס' תוריע פ' נגעים פרק ב' ברייתא ו' וע' קרבן אהרן :

כ : דכתיב לכם ביום הוא בתו"כ סדר חמור פרק ט"ז ברייתא ג' :

שם דכתיב ביום אותו כו' הוא בתו"כ ס' לו פרק י"ח ברייתא ו' :

יבמות ז' • כדמקרי ליה ריב"ל לבדיה הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא א' ברייתא ז' והוצא באוריות ח' דמתני :

כ"א רב כהנא אמר מהכא ואמרס כו' היא בתו"כ סוף סדר אחרי והוא ב"ה' :

כ"ב : ואמר מר שארו זו אשתו הוא בתו"כ אמור פרשה א' ברייתא ד' והוצא לקמן ג' :

כ"ג : אמר רבא אמר קרא כו' בין שאומרים כו' הוא בתו"כ קדושים סוף פרק י"א :

ג"ד : אמר קרא ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה הוא כו' הוא בתו"כ קדושים פרק י"ב ברייתא ח' :

ס"ז • אלמנה להחמיר עליו כו' הוא בתו"כ אמור פרק ה' ברייתא ב' :

ע"ז • אמר קרא ומתו זו כו' הוא בתו"כ אמור פרק ד' ברייתא ט"ז : ואמר

סח ע"ב ת"ש אס תקריב מנחת ביכורים הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא י"ג ברייתא ד' וע"ש :

פ ע"א מחיב ר' עמרם מהו אומר התודה וקריב כו' הוא בתורת כהנים לו ריש פרק י"א :

פר ע"א מוחיב רבא ואס תקריב מנחת ביכורים כו' הוא בתו"כ דיבורא דנדבה פרשתא י"ג והוצא לעיל ס"ח :

שם ע"ב אחיביה ר' אחא כו' קרבן ראשית כו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא י"ב ברייתא ו' ח' וע"ש קרבן אהרן :

צב ע"א ורמינכו הכי החי טעון סמיכה כו' הוא בתריכ אחרי פרשתא ד' ברייתא ה' :

בכורות למ ע"ב ת"ש ואח שתי הכליות ולא בעל כוליה אחת כו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא י"ד ברייתא ו' :

מא ע"ב תא שמע זכר ולא נקבה כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ג' ברייתא ו' :

מב ע"א תא שמע וכול וכו' הוא בתו"כ בחקותי פרשתא ג' ברייתא ט' :

שם ת"ש כו' שביה ר"א אומר כל מקום שנאמר זכר כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ו' ברייתא ה' :

מג ע"ב ורמינכו גבן שיש לו הוא בתו"כ אמור פרשתא ג' ברייתא י"ב :

ג ע"ה • מוחיבי והלא סלע של קדש כו' • תורת כהנים בחקותי סוף פרק י"א :

חולין קכד ע"ב מחיב ר' עקיבא בר חמא דנבילה כו' הוא בת"כ שמיני פרשה י' ברייתא ו' :

קל ע"ב ת"ש כו' ת"ל לא יחללו כו' הוא בת"כ אמור פרק ו' ברייתא ט' :

קלא אחיבי רבא לעולא מנחת כהנת כו' הוא בת"כ לו סוף פרק חמישי וע' ירושלמי פ' שלשי דטוטה :

ערכין כו ע"ב ת"ש לא יגאל יכול לא יגאל כו' הוא בתורת כהנים בחקותי סוף פרק י' :

תמורה ה ע"א מוחיבי ומעלה מעל כו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק כ"ב ברייתא ג' :

כריתות ו ע"א א"ר שמעון ת"ש יכול בין רצופין כו' הוא בת"כ ס' תוריע פ' וולדת פרק ב' ברייתא ג' :

שם אמר אביי ת"ש שלשים יכול וכו' הוא שם פרק א' ברייתא ו' :

שם ע"ב ועוד א"ר אשי ת"ש ששת ימים יכול כו' הוא שם פרק ב' ברייתא ו' :

תמיד כט ע"ב מוחיבי על העצים כו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו' ברייתא ד' וע"ש קרבן אהרן ומנחה למלך פ' שביעי מאיסורי מוצה דין ג' :

נדה לב ע"א ורמינכו אשה אין לי כו' הוא בת"כ מצורע פרשת וצנים פרק ו' ברייתא ו' וע' בסוגיא זו בקרבן אהרן שם פרק ו' ויד מלאכי כלל רכ"ז :

לד ע"ב אמר רבא ת"ש וזבו טמא הוא בת"כ מצורע פרשת וצנים פרשה א' ברייתא ח' :

נא ע"ב ת"ש תשעה משקין כו' הוא בתו"כ מצורע פרשת וצנים סוף פרשה א' וע"ש בקרבן אהרן פרק ג' ברייתא ח' :

מיטרא , ובמאי קמיפלגי , הא כיצד

ברכות ע"א : אמר ליה מי כתיב ושטט הכהן כו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ד' ברייתא ב' :

שבת נ"ה : גוסא אמר רב כו' והלא כבר נאמר כו' אס ישראל הוא כו' הוא בתו"כ אחרי פרק י"ג ברייתא ב' והוא כפול גם כסנהדרין גסס מומרא דרב והוצא גם כסמ"ג לאוין סס"י קי"ב וז"ע דחפשוט דברי סמ"ג שם משמע דזה העונש לא נאמר רק בבא על הנכרית והלא כהן מוכח דעל כל העריות נאמר ויש ליישב וע' ס' חסידים ס' קס"ד ואנכי העירתי דהלא חזינו ממוח ת"ה וע' מה שכתבתי תהלה לאל בנאכותי לתו"כ :

ס"ח : כדמקרי ליה ריב"ל לבדיה הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא א' ברייתא ו' והוצא באוריות ח' • כדמתני ליה :

צ"ג : רבי שמעון כבר תלחא מיעוטי כתיבי גסס וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא ו' ושם בברייתא י' הוא כמו שהביא מהרש"ל כאן בגליון שזה הוא דברי רבי שמעון וע' באר שבע אוריות ג' ד"ה מאי טעמא :

ק"ז עד כאן לא פליגי כו' לרבות שטותיקין הוא בתו"כ שמיני ריש פרק ו' והוצא בחולין קכ"ב בל' תנו רבנן :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

שם תניא דמסייע לי לרי' ויחנן כו' זאת תורת הטוב כו' הוא בתו"כ ס' ט
פרק א' ברייתא ו' ח' :

מא ע"ב והתניא ורחמנא כמים כו' אר"ש כו' הוא בתו"כ מטרע פרשת וזים
סוף פ' ו' ע"ש קרבן אהרן :

מב ע"ב מנא אחינא לה דתניא יכול תהא נבלת בהמה כו' הוא בתו"כ שמיני
פרשתא ו' ועיין שם קרבן אהרן ובתורת כהנים סדר
אחרי כרק י"ב ברייתא ה' ו' ו' ע' מורחז וגור אריה סדר שמיני :

מט ע"ב דתניא והיושב על הכלי יכול כו' הוא בתו"כ מטרע פרשת וזים ס'
ב' ברייתא ה' :

נד ע"ב דתניא יכול תהיה אכן התנוגעת כו' הוא בתורת כהנים מטרע
פרשת וזים פרק ב' ברייתא ט' ו' ע' זרע אברהם על ספרי
פ' גנא פסקא א' ו' ע' תוס' עירובין כ"ג ד"ה כל שהזכ :

כה ע"א דתניא וזכו טמא לימד כו' הוא בתו"כ מטרע פרשת וזים פרשה
א' ברייתא ח' ועיין תוספות על תורת כהנים ריש סדר תוריע
ברייתא ח' :

שם ע"ב דתניא וזכו טמא וזאת לרבות מימי רגליו הוא בתו"כ מטרע
פרשת וזים פרשה א' ברייתא י"ב :

כו ע"א דתניא יכול יהא דם היוצא מפי האמה כו' שם ברייתא י' :

שם דתניא א"ר יצחק ברבי ביטא אר"ש בן יומי בהם יכול בכולן כו' הוא
בתו"כ שמיני סוף פרק ו' :

סז ע"ב דתניא ואחר תטבר כו' הוא בתורת כהנים מטרע פרשת וזים ריש
פרק ט' ע"ש :

סח ע"ב משנה הזו והוצה כו' הוא בתורת כהנים מטרע פרשת וזים פרק ה'
ברייתא ד' ה' :

עב ע"ב דתניא יכול הרואה ג' ימים כו' הוא בתורת כהנים מטרע פרשת
וזים פרק ח' וע"ש ק"ה כארץ בניאור הסוגיא הו' תהלה לאל :

מתב ומיתבי ות"ש ורמינהו והכתב

שבת כב ע"ב מחיב רב שעת מחוץ למרחק העדות יערוך וכו' לאורה
הוא נרדף ט' הוא בתו"כ אמור פרשת י"ג ברייתא ט'
ושם איתא וכו' צריכים לנר כמו שהביאו התוספות בשבת וכו' בתוספות על תו"כ
שם ובקרבן אהרן שם וכו' הוצר לר"ת סי' קע"ח קפ"ד וכו' כחנות עור
פ' חזיה וכו' רש"י ח"א כו' ע"ט וס' ע"ט :

פסחים ג ע"א מחיבין יכול יהא נאכל אור לשלישי וכו' הוא בתו"כ
ס' לו פרק י"ב ברייתא י"ג י"ד והוצה בזמנים ג' ת"ר :

מז ח"ש וגשא אהרן כו' וכו' איתא עין כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנבא
פרק ד' ברייתא ט' וע"ש קרבן אהרן והוצה ביומא ז' בלשון מיתבי
ובזמנים כ"ג בלשון ת"ש ובמנחות כ"ה בלשון תנו רבנן :

עיה ע"א ורמינהו מכות כו' הוא בתורת כהנים פ' תוריע פ' נגעים
פרק ו' ברייתא ד' :

יומא ז מחיבין וגשא אהרן הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנבא פרק
ד' ברייתא ט' וגמחן בפסחים ט' ועיין שם בקרבן אהרן ובתוס'
לתורת כהנים שם :

סג ע"ב ורמינהו יוצא לקרבן אשה הוא בתורת כהנים ס' אחרי פרשה ח'
ברייתא ו' :

עד ע"א אחינא ר' ויחנן לר"ל אין לי אלא כל שיטתו בעונש כו' הוא בתו"כ
ס' ט פרשה ו' ברייתא ד' ובפסיקתא זוטרתי ס' לו הנוסחא
שחייב מלקות :

פ ע"א והכתוב אלה המצות וכו' הוא בתורת כהנים נוספו :

סוכה כט ע"ב דכתבי ללם משלם הוא בתו"כ אמור פרק ט'
ברייתא ב' :

מב ע"ב מחיבין ר' יוסי אמר הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנבא
פרשה ג' ברייתא י"ב :

מגילה כו ע"א מחיבין בניה ארץ אחוזתכם כו' בתורת כהנים מטרע
פרשת נגעים פ' ה' ברייתא ה' והוצה ביומא י"ב
בלשון דתניא והוצה כ"ק פ"ב בלשון דכתוב ועי' ירושלמי פ"ב דערלה :

כח ע"א בתשנה שנאמר והשימותי עיני בתורת כהנים בחקותי פרק ו'
ברייתא ד' ועי' גמרא גיטין ח"ב ועי' פננת פננת למורחזי מטרע
פ' ושב דרוש א' וס' ע"ה חיים למורחזי אבולעפיא פ' ואלה :

תגויה טו ע"ב מחיבין דבר אל בני ישראל וסמך כו' הוא בתו"כ ויקרא
דיבורא דנבא פרשה ב' ברייתא ב' :

יבמות פר ע"ב מחיב רבין בר נחמן לא יקנו כו' הוא בתו"כ אמור
פרק א' ברייתא ו"ב :

פח ע"ב מחיב רבא מנין שאם לא רצה הוא בתורת כהנים אמור פרק א'
ברייתא י"ג :

כתובות מב ע"ב אחינא הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנבא סוף
פרק כ"ב ועי' שו"ת מהר"ן חניכ בסוגיא זו ע"ש :

קדושין יט ע"א אמר רבי זירא ת"ל איש פרט לקטן הוא בתורת
כהנים קדושים פרק י' ברייתא ח' והוצה בסנהדרין
נ"ב בלשון תנו רבנן :

כא ע"א אחינא בכל גאולה תחת לרבות כו' הוא בתו"כ כהר סוף פרק ד'
וע"ש קרבן אהרן :

שם אחינא אכזי מה ת"ל וגאלנו וכו' הוא בתורת כהנים ד' כהר פרק ח'
ברייתא ג' :

גיטין מא ע"ב חא שמע והפדה יכול לכל כו' הוא בתורת כהנים ס'
קדושים פרק חמישי :

נזיר מג ע"ב מחיבין לה יטמא לה הוא מיטמא ואינו מיטמא לאכריה
הוא בתורת כהנים ס' קדושים פרשתא א' ברייתא י"ג
והוצה גם בסוטה ג' :

כב ע"א ת"ש בהם יכול וכו' הוא בתו"כ ס' שמיני סוף פ' ו' והוצה גם
במגילה י"א ובנדה ג' בלשון דתניא :

בבא קמא כו ע"ב מחיבין מן ההמה כו' הוא בתורת כהנים ויקרא
דיבורא דנבא פרשתא ב' ברייתא ו' והוצה
בבכורות מ"ה בלשון דתנו רבנן וכן בתמורה כ"ה והוצה גם בנדה
מ"א וע"ש קרבן אהרן בתו"כ ועי' גמרא פסחים כ"ו סוכה ל"ו וידי אליהו
למורחז גאליפסא ד' פ"ט ו' :

קד ע"ב ורמינהו עדיו אני אומר הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנבא פרשתא
י"ג ברייתא ה' :

בבא מציעא נה ע"ב מחיב רבא וזאת אשר חטא כו' לרבות פחות
מש"פ כו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא
דחטאת פרק כ' ברייתא ו' ועי' שם בסוף הסדר ויקרא גבי גזל הדיוט בה
לרבות פחות מש"פ וע"ש ביות רענן וקרבן עדכ פ"ק דקדושין הלכה א' :

צא ע"א מחיב רב אחדנוי כר אחי אילו נאמר בהמתן כו' הוא בתו"כ ס'
קדושים פרק ד' ברייתא י"ג :

סנהדרין נח ע"ב ת"ש כו' כדי שישא קין את אחיו עיין תו"כ
קדושים פרק י"א ברייתא י"א :

ס"ג ע"א ת"ש ונתתי כו' אמר אליהו הנביא כו' הוא בתו"כ בחקותי פרק ו'
ברייתא ד' שהיה אליהו וכו' לטוב וע"ש קרבן אהרן :

פג ע"א מחיבין כו' גופא כו' בעל מוס כו' הוא בתורת כהנים אמור פרק ג'
ברייתא י"א :

שבועות יח ע"ב ורמינהו אר"ה מה נפשו וכו' ע' תו"כ ויקרא דיבורא
דחטאת פרשה י"ב ברייתא ד' :

כו ע"ב מחיבין בשפטים ולא בלב הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא
ט' וע"ש קרבן אהרן ועי' ירושלמי דתרומות פ"ג וריש פ"ח דנזיר :

זבחים ו ע"א ת"ש וסמך ונראה כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנבא
סוף פרק ד' :

כז ע"א ת"ש וגשא אהרן וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנבא פרק ד'
ברייתא ט' והוצה גם ביומא ז' וגמחן שם :

לב ע"א ורמינהו ושחט שמיכה כשירה כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנבא
פרשתא ד' ברייתא ב' :

שם ורמינהו וסמך ושחט מה סמיכה כו' הוא שם ברייתא א' ועי' שם
קרבן אהרן :

לג ע"ב מחיבין וסמך ושחט הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנבא ריש
פרשתא ד' והוצה לעיל ל"ב ועי' לקמן ד' ק"ט ועי' תוס' על תו"כ
ס' ויקרא פ' ד' ועל דברי תוס' עמ"ש זקני הגאון בפני יהושע בברכות מ"ב
ובנדה כ' :

לד מחיב רבא אילו נאמר קרבן לה וכו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא
דנבא פרשתא ב' ברייתא ו' ושם איתא כהא לי חטין וכו' ת"ל בקר ולאן
תקריבו וע"ש בתוספות ובקרבן אהרן ובפסיקתא זוטרתי שם הגירסא חור
ושנה תקריבו את קרבנכם לעבד :

סג ע"א מחיב ר' ירמיה וקמץ משם כו' הוא בתורת כהנים ויקרא
דיבורא דנבא פרק ט' ברייתא ה' :

ע ע"ב מחיב ר' נתן וכו' ואכל לא תאכלוהו הוא בתו"כ זו פרשתא י'
ברייתא ו' :

פא ע"ב מחיב רבא והקריבו כו' מה ת"ל דם דם כו' הוא בתו"כ ס'
ויקרא דיבורא דנבא פרשה ד' ברייתא ו' וע"ש ובספר קרבן
אהרן שם :

ק ע"א ת"ש ר"ל אומר כל מקום וכו' הוא בתו"כ ס' תוריע פרק ד'
ברייתא ג' :

ק"ג ע"ב ורמינהו אי קרבן שומע כו' כ"ה בתורת כהנים אחרי פרשתא ו'
ברייתא ו' וע"ש קרבן אהרן ועי' בספר שח יצחק יומא ס"ג
וע"ש משנה למלך פרק חמישי מערכין דין ה' :

קטו ע"א לימא מסייע ליה יכול שאני מוציא אף עולות כו' הוא בתו"כ
אחרי פרשתא ט' :

מנחות יד ע"א ת"ש רבי אומר משום ר' יוסי הוא בתורת כהנים ס' ט
פרק י"ג ברייתא ו' ושם איתא ר' אלעזר אומר משום
ר' יוסי פיגל וכו' :

ה ע"ב תני זכדי בן לוי נאמר להלן לאוכליו כו' עיין ת"כ טו סוף פרק י"ג ועי' ס' בשר שני :

ו ע"א דתניא והניחם שם מלמד כו' הוא בתורת כהנים אחרי פרק ו' ברייתא ו' :

ח ע"א תניא אמרו לכן ב"ש לכו' כו' הוא בתו"כ תוריע פ' יולדת ריש פרק ג' גם מכאן קשיא קצת להרמ"ע ז"ל :

שם משנת האשה שיש עליה וכו' הוא בתו"כ תוריע פ' יולדת סוף פרק ג' וע"ש בתוספות :

שם ע"ב דתניא מנשרו ולא מחמת אונסו הוא בתו"כ מזרע פרשת זבים פרשה א' ברייתא ו' :

שם דתניא אין לי אלא איש כו' הוא בתו"כ תוריע פרשת נגעים ריש פרק י"ג וע"ש בקרבן אהרן :

ט ע"א והתניא והקריבו מה ת"ל כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדרבה ריש פרשתא ו' וע"ש בתו"כ הקשה דהא אינשריד לקרא לכהן דרשא דחולין כ"א :

שם ע"ב מכלל דתניא חגא קמיה דרב ששה זאת תורת היולדת כו' ע' ת"כ תוריע פ' יולדת סוף פרק ו' ור"פ ד' :

יד ע"ב דתניא ושלח ביד איש עמי כו' כ"ה בתו"כ אחרי פרשתא ד' ברייתא ח' :

טו ע"ב במשנה ועוד שאלו ר' עקיבא כו' כל המשנה היא בתו"כ ויקרא דיבורא דמטאז פרק א' ברייתא ו' י"א וי"ב וע"ש קרבן אהרן :

והרמב"ן בחי' שבויות ק"כ : [על צירף את המעילה לזמן מרובה] כ' יש מי שפירש לא בשני תמחין אלא בתמחין א' וכנוף א' ואיט נכון וע' משנה למלך פ"ד מה' שבויות :

טז משנה אר"ע וכו' הוא שם בתו"כ ברייתא ו' וע' ירושלמי שנת ר"פ כלל גדול :

יז משנה חלב בנותר כו' הוא בתו"כ שם פ"ו ברייתא ו' ז' ח' ט' ושם איתא ר' ישמעאל ור"ש שזורי אמנם בדרך תמים שם בניה ר"ש במקום ר' ישמעאל :

שם תנוא חיר אליעזר מה נפסד שם בתו"כ ברייתא ו' גם מכאן קצת קשיא להרמ"ע :

שם ע"ב תניא אמר לכן ר' יוסי ע' תוס' על תו"כ שם וקרבן אהרן :

שם תניא א"ר יודא פוטרו היה ר' יהושע אף מאשם תלוי הוא שם בתו"כ ברייתא ו' וע' בסוגיא דלקמן במשנה ט' פ"ד דתרומו' וע' ירושלמי פרק א' דכלאים מעשה אסור להרכיב תאניה שחורה על תאניה לבנה וכו' ומסיק משום דהם מין אחד מותר :

כב ע"א אר"ב דר ינחא אף אין נמי תניא דתניא דם מה ת"ל כו' הוא בתו"כ ס' אחרי פרשה ח' ב"ג :

כח ע"א משנה ר"ש אומר כבשים כו' הוא בת"כ קדושים פרשה א' ברייתא ח' וע' חגיגה י"ב : וטורי אבן שם :

מעילה יז ע"ב דתניא ר"א אומר כל שנקודש כו' הוא בתו"כ ס' זו פרק ח' ברייתא ו' :

גדה יט ע"א דתנן ר' אליעזר בר"ש כו' הוא משנה פ"ב לנגעים ובת"כ מזרע פרשת נגעים פרשתא ו' ג"ד ע"ש :

כב ע"א אלמה תניא כו' אלמה תניא זאת תורת הוב כו' הוא בת"כ מזרע פ' זבים פרק ט' ברייתא ו' :

כד ע"ב תני תהא קמיה דרב המפלת ברייתא כו' הוא בת"כ ר"פ תוריע ב"ח ושם איתא גם מה שמסיים כאן ויש לו כ' גבין :

כח ע"ב והתניא הזכר ולא טומטום כו' הוא בתורת כהנים בחקוקי פרשתא ג' ברייתא ט' :

לב ע"א דתניא ולא יחללו כו' לרבות את הסך וכו' הוא בת"כ אמור פרק ו' ברייתא ח' וע' ירושלמי פ' שני דמעשר שני ופרק ט' דשבת ופרק ח' דיומא :

שם ד"ניא אשה אין לי אלא אשה כו' הוא בתורת כהנים מזרע פ' זבים ריש פרשתא ד' :

שם דתניא איש איש מה ת"ל כו' ע' תו"כ מזרע פרשת זבים ר"פ ו' וסוף סדר מזרע :

לג ע"א דתניא ותהי נדחה עליו כו' שיכול יעלה לרגלה כו' הוא בתורת כהנים מזרע פרשת זבים פ"ו ברייתא ג' וע"ש בק"א ובמזרחי וגור הרים :

לז ע"א מנא אמינא לה דתניא ואמר תהיה כו' הוא בתו"כ מזרע פרשת זבים ר"פ ט' :

שם מנא אמינא לה דתניא מוזבה ולא מנגעה שם בתורת כהנים ולא מנגעה ולידתה :

שם ע"ב דתניא דותה תטמא לרבות כו' הוא בתורת כהנים פ' תוריע סוף פרשה א' :

שם דתניא כימי נדחה כו' שם פרשה א' ברייתא ו' י"ג הקיש ימי נדחה לימי לידתה והד"ה שם בניה שג"ל הקיש ימי לידתה לימי נדחה אמנם ברש"ב בחי' גיטין ט' : העתיק כמו שהוא בתורת כהנים שלפנינו :

מ ע"א מדתני חגא קמי' דרב ששה את תורת כו' ע' תו"כ תוריע פ' יולדת סוף פרק ג' ור"פ ד' :

תניא

(*)

כז ע"א כדחני' לא ינאל כי הוא בתו"כ בחקוקי סוף פרק ו' :

שם והתניא נשנת היובל יסוד השדה הוא בתו"כ בחקוקי פרק י"א ברייתא ו' :

שם ע"ב והתניא יסוד השדה כו' יכול יחזור לגזר כו' הוא בתו"כ פ' ו"א ברייתא ו' :

כז ע"א משנה אמר א' הרי הוא שלי כו' הוא בתו"כ בחקוקי פרשה ד' ברייתא ו' וע"ש קרבן אהרן וע' ירושלמי פ"ד דמעשר שני ומרכבת המשנה ח"ג על רמז'ס ט' שמיני ד"ה ערכין וחרמים :

כ"ח ע"ב תניא נמי הכי נחלאת אחה אומר כו' הוא בתו"כ בשר סוף פרק חמישי :

ל ע"א תניא ר"א אומר חנין שאם מכרה לו כו' הוא בתו"כ בשר סוף פרשתא ג' :

שם ע"ב דתניא נמכר במנה והשניה כו' הוא ב"זו"כ בשר פרק ח' ברייתא ס' :

שם דתניא כי טוב לו עמך עמך במאכל וכו' הוא בתו"כ בשר פרק ו' ברייתא ג' :

ל"א ע"א דתניא רבי אומר אין ימים פחות משנים הוא בתו"כ דבשר פרשה ד' ברייתא ג' וע"ש בתוספות ופ"ל דברי הקומ' דגמרא ד"ה תניא עיין קרבן אהרן סדר בשר פרק ה' ברייתא ג' :

ל"ב ע"א חגא נמלא בגליל וכו' הוא בתו"כ בשר פרשתא ד' ברייתא א' :

שם ע"ב גם מכאן קצת קשיא להרמ"ע ז"ל סי' כ"ה :

שם ע"ב תניא רבי ישמעאל דברי יוסי למה מנה חכמים את אלו הוא שם בתו"כ :

שם דתניא משגל שבת ראונו כו' הוא בתו"כ בשר פרק ג' ברייתא ג' :

ל"ג ע"ב תניא אשר ינאל מן הלויס יכול לוי מישראל כו' הוא בתו"כ בשר פרק ו' ברייתא ו' ג' גם מכאן קשיא להרמ"ע משנה אין עושן כו' אכל צפור ישראל עושן שדה מגרש ולא מגרש שדה כו' כ"ה ב"זו"כ בשר סוף פרק ו' ועיין ש"ך ח"מ סי' קכ"ה ס"ק י"ב ושו"ת יד אליהו סי' ה' :

שם והתניא ואיש כי ימכור בית מושב כו' עיין בתו"כ בשר ריש פרשה ד' :

תמורה ב ע"ב דתניא איש איש מה ת"ל כו' הוא בתורת כהנים אמור פרשה ו' ברייתא ג' ועיין לקמן ו' תוספות ד"ה ומיד :

ה ע"ב דתניא ולקח מדם הפר וכו' הוא בת"כ אמור פרק ד' ברייתא ט' ע"ש :

ו ע"ב דתניא עורת או שבור כו' ואשה כו' הוא בת"כ אמור פרק ו' ריש ספרק וברייתא ד' שם :

שם ע"א והתניא אי קרבן וכו' הוא בת"כ אחרי פרשה ו' ברייתא ד' וע"ש קרבן אהרן ועי' רש"י וזכרים ק"ג : ובתוס' יומא ס"ג :

ז ע"ב תניא כותיה דרבא נדבה תפשה וכו' הוא בתו"כ אמור פ"ו ברייתא ס' ו' פ"ש :

שם לדתניא נדבה תפשה כו' הוא שם בברייתא ו' ח' :

שם במשנה עיין הלשון של תו"כ בחקוקי פרק ט' ברייתא כ' :

י"ג ע"א והתניא או קרבן כו' הוא בתו"כ אחרי פרשה ו' ברייתא ו' ועיין במה שזינתי לעיל ד' ו' :

י"ד ע"א דתניא תמות וזכרות כו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדרבה פרשה ו' ברייתא ו' וסדר אמור פרשתא ו' ברייתא ב' :

שם ע"א והתנן אין לי אלא דברים שדרכן ליקרב כו' הוא בת"כ ס' זו פרק א' ברייתא ו' :

י"ז ע"ב ואפי' תנא כו' הוא קרב ואין תמורתו קריבה הוא בתו"כ ס' זו פרשה ד' ברייתא ג' :

כג ע"א והתניא ואכלו מה ת"ל כו' הוא בתו"כ סדר זו פרשה ב' ברייתא ו' ובתנחות כ"א : היבאה בלשון מימרא :

שם דתנן זה מדרש דריש כו' ע' בתורת כהנים ויקרא דיבורא דחובה פרק כ"ג :

כז ע"א דתניא כשהוא אומר מן הבקר ולמטה כו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדרבה פרשה ג' ברייתא ו' :

לב ע"ב תניא כותיה דר' יוחנן אס בכהם וכו' הוא בתו"כ בחקוקי ריש פרשתא ד' :

לד ע"א דתניא ושמו ננחה כו' הוא בתורת כהנים ס' זו פרק ב' ברייתא ד' :

בריתות ד ע"ב תניא כל חלב כו' מה חלב כו' הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדרבה פרק כ' ברייתא ו' וע"ש קרבן אהרן וית רענן וע' ירושלמי פרק ו' דגזיר ה"א : גם מכאן קשיא להרמ"ע סי' כ"ה :

שם דתנן דם התמליט כו' עיין תו"כ אחרי פרשה ח' ברייתא ג' :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

ל"ח ע"ב דתניא לכן נכנס נשחור בו' הוא בתי"ב אומר פרשתא ג' ברייתא י"ג :

ל"ט ע"ב לימא כהנאי ומעון וכחית בו' הוא בתי"ב אומר פרק ו' ברייתא ט' :

מ"א ע"א ותניא גרז וז' כהרס הוא בתי"ב אומר סוף פרשה ו' :

מ"ב ע"א ולמה תניא הכר ולא שומטוס בו' תא שמע בו' הוא בתי"ב בחוקותי פרשה ג' ברייתא ט' :

מ"ג ע"ב דתניא רבי יודא אומר כהנים לרבות הקדמנין ע' וית רענן על ילקוט ויקרא סי' תמ"ד :

נ' ע"א דתניא עשרים גרה העקל ט' הוא בתי"ב בחוקותי סוף פרק י"א :

נ"ג ע"ב דתניא ומעלה ט' דברי רבי יוסי הגלילי הוא בתי"ב ויקרא דיבורא דתעטא פרק כ"ב ברייתא ג' וע"ש בתוס' כתבו דלא אשכחן תנא דפלוג עליה דרבי יוסי הגלילי ע"ש :

ס"א ע"א דתניא אס' מן הכקר בו' הוא בתי"ב דיבורא דנדבא פרק ט"ז ברייתא ד' :

תולין ח ע"א ותניא איחזי שחין הוא משנה פ"ט דנגעים ואיזה מביא בו' הוא בתי"ב תוריע פרשה נגעים פרק ו' ברייתא ד' :

י" ע"ב תניא דלא כרבי אחא בר יעקב בו' יכול ילך לתוך ביתו בו' הוא בתי"ב מוצרע פרשה נגעים פרשה ו' ברייתא ו' :

י"ג ע"ב דתניא חסב להוציא את החומרים הוא בתי"ב ויקרא דיבורא דנדבא פרשה ג' ברייתא ג' :

כ"א ע"ב דתניא ואת השני יעשה פולה בו' הוא בתי"ב ויקרא דיבורא דתעטא פרק י"ח ברייתא ו' וע"ש קרבן אהרן האריך בביאור סוגיא זו :

כ"ה ע"ב דתניא רבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה בו' הוא בתי"ב שמיני סוף פרשה ט' :

כ"ז ע"א ותנא מיימי לוי מהבא דתניא הוא בתי"ב ויקרא דיבורא דנדבא פרק ו' ברייתא ג' ועין יד מלאכי כלל רכ"ו וע"ש בקרבן אהרן :

שם לכדתניא מנין לראש ופדר בו' הוא שם בתי"ב פרק ו' ברייתא ג' והוצא גם כיומא כ"ה :

שם ע"ב לכדתניא בו' חופה את הסדר בו' הוא שם פרק ו' ברייתא ג' :

כ"ח ע"ב דתניא זאת תורת הכהמה בו' הוא בתי"ב שמיני פרק י"ב ברייתא ה' והוצא בזבחים ס"ט בלשון מיתרא וטעם לדברי רבי מאיר :

כ"ט ע"א דתני רבי יוסף בו' שלא יהא א' שחט בו' ראשים הוא בתי"ב קדושים פרק א' ברייתא ג' :

שם ע"ב דתנינא הוציאוהו היא הברייתא דתו"כ הג"ל :

ל ע"ב תני דבי ר' ישמעאל אין ושחט אלא ומשך הוא בתי"ב ס' לו פרשה ד' ברייתא ג' ועין וית רענן על ילקוט ד' קל"ו :

ל"ג ע"ב דתנן בו' ביום דרש ר"ע הוא משנה בסוטה כ"ז : וואו גם בתי"ב ס' שמיני פרשה ו' ברייתא י"ב :

ל"ח ע"ב דתניא שור או כבש פרט לכלאים הוא בתי"ב אומר פרשה ח' ברייתא ג' :

מ"ב ע"א דתנא דבי רבי ישמעאל ואת החיה בו' בתי"ב ס' שמיני פרשה ג' ברייתא ג' מלמד שהיה משא אוחז החיה ומראה להם לישראל ואומר להם זו תאכלו וכו' :

מ"ט ע"א דתניא את כל החלב בו' כ' בגאון מוכר"י פי"ק ע"ל ואת שבי"ב ברייתא ו' אהרן ע' באר שבע אוריות ג' ואת כנסת יחזקאל סי' כ"ה תמיה על רש"י וע"ש בס' כורה גבר אהרן בפסיקתא וזוה"ק בויקרא איתא ואת כל החלב ובתי"ב ויקרא דיבורא דנדבא פרשה ו' ברייתא ו' איתא את כל החלב וואו קד ברייתא דבא :

נ"ד משנה בגלגלה ר"מ מכשיר וחכמים אוסרין כ"ה בתי"ב שמיני סוף פרק ג' :

ס' ע"ב והתניא גשר וכו' כל הסוגיא וכו' הוא בתי"ב שמיני פרק ה' וע"ש בקרבן אהרן וע' ספר הישר לר"ת סי' ס"ג וסורת יוסף למכר"י סלמינא ד' קי"ג ואת מלכ"ן חביב סי' ק"ה כ' שביעין שינה התנא בד' ס"ב לבחוב למיניהו להביא סוגיות וכן כנסת יחזקאל סי' כ"ד כ' גם כן סי' על ח"ש בגמרא למיניהו דלא כח' שביעיה בגאון מוכר"י פיק אהרן בתי"ב שם ברייתא ד' איתא למיט ועין מרכבת המשנה חלק שני פ"א מהלכות מאכלות אסורות דף י"ד :

תולין ס"ז ע"א תניא דמסייע לך לרבות יבחושן שסינן הוא בתי"ב שמיני פרשתא ג' ברייתא ו' :

שם ע"ב דתני חדא על הארץ להוציא בו' הוא בתי"ב שמיני פרשה פרק י"ב :

שם ותניא אידך כל הערן בו' הוא שם ברייתא ג' :

שם תניא רבי יוסי בן זורמסקיה אומר ליתן בו' הוא בתי"ב שמיני פרשתא ג' ברייתא ה' וע' ראב"ן סי' רמ"ח וביקרא רבא ס' כ"ב מה שאמרתי

לך התרתי לך תחת חיסור דנים ליתן [ואכנה שם דג טבאר] ואין צורך וע' ירושלמי סוף פ"ק דשבת וע' מעשה רחוק לשאר כהנ"ל אביד מאמטטרדס על משניות מס' תולין וגם מכאן קצת קשיא להרמ"ע :

ס"ט ע"ב והתניא וכו' האומר רגלה של זו שולה הוא בתי"ב בחוקותי ריש פרק ט' :

ע"ב ע"ב דתניא ר"ע אומר מנין לרביעית דס' בגא' מנ' חתום ט' הוא בתי"ב אומר פרשה ג' ברייתא ד' :

שם ע"ב במשנה בהמה טמאה אין שחיטתו מטרתו ע' בלימוד לזכ' בתי"ב ס' שמיני פרק ו' :

ע"ד ע"א ואמרתי לה במתניתא תנא אומר קרא וכו' ימות מן הכהמה בו' הוא בתי"ב שמיני פרשה ו' : בן שמנה חי הוא בתי"ב שמיני פרשה ו' ברייתא ג' : דתניא דס' התמית בו' עי' תו"כ שמיני פרשה ח' ברייתא ג' :

ע"ז ע"ב תניא כנגלתה ולא בעור בו' הוא בתי"ב ס' שמיני פרק ו' ברייתא ג' : והוצא ברייתא ס' פ"ד מלכות הסומא דין ח' וסמ"ג עשין רמ"ג :

ע"ח ע"ב לכדתניא אילו נאמר שור זשה ובנו הוא בתי"ב אומר פרשה ח' ברייתא ו' :

שם דתניא אש אשר יקלל בו' ע' תו"כ קדושים פרק ו' ברייתא ה' :

שם דתניא יכול יהא אור"ב טבג בין בזכרים בו' הוא בתי"ב סדר אומר סוף פרשה ח' :

פ' ע"ב דתניא מנין לכל הפסולין שנשור ושנשה בו' הוא בתי"ב אומר פרק ו' ברייתא ה' :

פ"ב ע"א דתניא אוחזי ואת-בנו אוחזי ואת אמו בו' הוא בתי"ב אומר פרק ח' ברייתא ג' ד' :

פ"ה ע"ב דתניא בני ישראל סומכין הוא בתי"ב ויקרא דיבורא דנדבא פרשה ג' ברייתא ג' :

שם ואמרתי לה במתניתא תנא הוא בתי"ב שמיני פרשה ו' :

ז"א ע"א תניא אידך ושפר וכיסה הוא בתי"ב אחרי פרק י"א ברייתא ו' :

צ' ע"א דתניא והקטיר הכהן את הכל בו' הוא בתי"ב ס' ויקרא דיבורא דנדבא סוף פרשתא ד' :

ק' ע"ב דתניא רבי יודא אומר יכול תהא נבלת עוף בו' הוא בתי"ב אחרי פרק י"ב ברייתא ו' והסם ששם לא כוכר רבי יודא פתס ספרא רבי יודא והמרשים ציין בגליון נדה וזה אינו כי שם הוא ברייתא אחרת :

ק"א ע"ב והתניא שבת ור"ה בו' עין תו"כ אומר סוף פרשה ט' :

קב ע"א והא דתניא הטמאים עי מה שצינתי לעיל קי"ב : דתו"כ שמיני סוף פרשה ג' מסיק לה מן תשקט :

קכ"ח ע"ב ואמרתי לה במתניתא תנא הוא בתי"ב שמיני פרשה ו' :

שם דתניא יכול יהא בשר בו' דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר בו' כ"ה בתי"ב שמיני פרשה ד' ברייתא ו' :

קל"א ע"ב דתניא וכפר את מקדש הקודש בו' הוא בתי"ב אחרי פרק ח' ברייתא ח' :

קל"ב ע"ב דתניא ר"ש אומר כל כסן בו' הוא בתי"ב לו פרק ט"ז ברייתא ט' :

קל"ד ע"ב דתניא והכהן הגדול מחזיו הוא בתי"ב אומר ריש פרשה ג' וע' מה שצינתי שם :

קל"ז ע"א דתניא לקט קציר בו' עי' תו"כ קדושים פרק ג' ברייתא ה' ובתוס' שם :

שם דתניא ר' יוסי אומר אין לי אלא קציר בו' עין תו"כ קדושים פרק א' ברייתא ו' ובקרבן אהרן שם וירושלמי פ"א דשעה הנירסא אין לי אלא קציר חולץ מנין ת"ל לקצור עוקר מנין ת"ל בקוצר :

ערבין ג ע"א דתניא איש מה ת"ל איש איש בו' הוא בתי"ב סוף פרשה ס' מוצרע :

ג ע"א לכדתניא איש אין לי אלא איש הוא בתי"ב תוריע ס' נגעים ריש פרק י"ב וע"ש בקרבן אהרן והוצא בסוטה כ"ג : בלשון חנו רבנן ובברייתא ח' ועין שו"ת פני אריה סי' ס"א :

ד' ע"א מי לא תניא האומר רגלה של זו בו' הוא בתי"ב בחוקותי פרשה ו' :

ו' ע"א דתניא מנין ליצא ליכר בו' הוא בתי"ב בחוקותי פרק י"ב ברייתא ו' :

י"ד ע"א דתניא מנין ללוקח שדה מאביו בו' עי' תו"כ בחוקותי פרק י"א ברייתא ד' :

י"ז ע"א משום השג יד בעדר בו' הוא בתי"ב בחוקותי סוף פרשה ג' ובבבאור סוגיות בנח' עי' קרבן אהרן מוצרע ריש פרשתא ד' ובס' ידי אליהו למוכר"ל גאליפסא ד' ז' ז"א :

יח ע"א משנה יום שלשים וכו' הוא בתי"ב בחוקותי פרשה ג' ע"ש :

שם ע"ב כענין שנאמר מראשו ועד רגליו עי' בתי"ב תוריע פרשה נגעים פרק ד' ברייתא ג' :

ציונים ומראה מקומות מהנאון מהרי"ד

ד

שם והתניא ושחט אותו כו' היכן עולה נשחטת נצפון כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דהטאת פרשתא ו' ברייתא ו' :

שם דתניא וסמך ידו על ראש השעיר כו' הוא בתו"כ שם פרשה ו' ברייתא ח' :

נ"ו דתניא ר' אחיב אומר כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ח' ברייתא ו' :

שם דתניא ר"א בן יעקב אומר כו' הוא שם ברייתא ו' :

ז ע"ב מיבעי ליה לכדתניא כו' ר"י הגלילי אומר להביא את לחם הפנים ר"ע אומר להביא מנחת נסכים כ"ה בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ו"ב ברייתא ב' :

שם ע"ב דתניא המזבח אין לי אלא מזבח כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה סוף פרשה ו"ב :

נ"ח ע"א והתניא אם נאמר כל שאור למה נאמר כל דבר כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ו"ב ברייתא ה' :

ס"א ע"ב תניא אידך כו' גרים וכו' הוא בתו"כ סדר זו פרשתא ו"א ברייתא ג' :

ס"ג ע"ב ר' יוסי בר' אומר מנין לאומר כו' הוא בתו"כ סדר זו ריש פרק ו' :

ע"ב ע"ב והתניא רבי אומר וידבר משה הוא בתו"כ אומר סוף פ' ו' :

שם לכדתניא מנין שאין חולקין כו' הוא בתו"כ זו פרק ו' :

ע"ג ע"ב דתניא איש מה ת"ל כו' הוא בתו"כ אומר פרשה ו' וע"ש קרבן אהרן וע' יושלמי ריש פ"ט דנזיר :

ע"ד ע"ב לכדתניא אין לי אלא עליונה בכלל כו' הוא בתו"כ סדר זו סוף פרק חמשי :

שם ע"ב ת"ש דתני רבי אליעזר אומר כו' הוא בתו"כ סדר זו פרק ח' ברייתא ו' :

פ"ג ע"ב והתניא כגש לרבות את הפסח כו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו"ח ברייתא ד' :

פ"ד דתניא כו' ומה אני מקיים כו' עיין תו"כ אומר ריש פרשתא ו' :

פ"ט ע"א תניא ר"ע אומר מה ת"ל בשמן כו' הוא בתו"כ ס' זו ריש פרק ו"א וע"ש קרבן אהרן ויית רענן על ילקוט ויקרא רמז ת"ן וע' טורי אבן מגילה כ"ג : ד"ה מד' גס מכאן קשיא להאמ"ע :

צ"ב ע"ב דתניא וכפר את מקדש הקדש כו' הוא בתו"כ אחרי פרק ח' ברייתא ח' וע' יושלמי יומא פ' הוציאו לו הלכה ה' :

שם ע"א מדתניא וסמך ידו כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דהטאת פרשתא ו' ברייתא ח' :

צ"ג ע"א דתניא כו' לרבות את האשח הוא בתו"כ בחקתי פרק ו"ג ברייתא ד' :

שם ע"ב ותניא גבי תנופה כה"ג לתנופה כו' הוא בתו"כ מזורע פ' נגעים פרשתא ד' ברייתא ה' :

ל"ה דתניא ר"א אומר וכל דחקו כו' הוא בתו"כ ס' זו פרק ו"ד ברייתא ב' והאבא בספחים ס"ו : צ"ה : ועיין מה שזכרתי שם :

צ"ז ע"א כדתניא נכנס מע"ש ושומטן הוא בתו"כ ס' אומר פרק ו"ח ברייתא ח' וע"ש בתום :

ק"א ע"א דתניא אם כל כהמה טמאה הוא בתו"כ בחקתי ר"פ ד' ועיין יושלמי ספ"ד דשקלים :

ק"ד ע"ב תניא נמי הכי רבי אומר אשר יקריב כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ח' ברייתא ב' :

ק"ז ע"ב דתניא ר"א אומר כו' אבל אתה מעלה כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה סוף פרשתא ו"ב והוא כהמה מקומות :

ק"ח ע"א דתניא לא ישים עליו שמן כו' א"ר יודא הוא קרוי חטאת הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דהטאת פרק ו"ט ברייתא ח' :

ק"י ע"א משנה נאמר כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה ספ"ט ואם איחא וכלנד שכוון את דעתו לשמים :

שם תניא א"ר שמעון כו' הוא בספרי פ' פנחס כלשון הזה ובתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ב' ברייתא ה' הוא כלשון אחר ע"ש מדרש הנעלם בזה חזק ד' ויגלה פ' בראשית ד' ח' ועיין ס' עמ דיה שבעה סוף אות ט"ו וגם מכאן קצת קושיא להאמ"ע ס' כ"ה :

בבורות ו' ע"ב דתניא הטמאין לאבד צירן כו' ובתו"כ שמיני סוף פרשה ג' תשקלו לאבד צירן וכו' :

י"ב דתניא שור או כשב פרט לכלאים כו' הוא בתו"כ אומר פרשה ח' ברייתא ג' והוא לקמן ג"ז כלשון דת"ר :

ט"ז ע"א תניא נמי הכי תניא כותיה דרבי נחמן הוא בתו"כ שמיני ריש פרק ד' וע' יושלמי פ"ק דשבת הלכה ד' ומה שכתבתי שם ת"ל :

ל"א ע"ב והתניא בבבד נאמר לא תפדה כו' הוא בתו"כ בחקתי פרק ו"ג ברייתא ד' :

ל"ז ע"ב דתניא ואם כל כהמה טמאה כו' הוא בתו"כ בחקתי ריש פרשה ד' וע' יושלמי ספ"ד דשקלים :

דתניא

ק"א ע"ב דתניא ואת שעיר החטאת כו' הוא בתו"כ שמיני פרק ב' ע"ש ועיין ס' הישר לר"ת ס' ק"י :

ק"ב ע"א תניא אידך כל זכר לרבות בעלי חומין הוא בתו"כ זו סוף פרשה ד' :

ק"ו ע"א לכדתניא עד כאן הוא מדבר וכו' הוא בתו"כ ס' אחרי פרק ט' ברייתא ג' ד' :

ק"ה ע"א הסיב רבי חתח ר"י הגלילי כו' הוא בתו"כ ס' אחרי פרק ו' ברייתא ו' :

שם ע"ב כדתניא ר"ש אומר מזבח כו' ואין מזבח נמנה הוא בתו"כ אחרי פרק ט' ברייתא ו' :

ק"ט ע"ב דתניא יכול המעלה פחת מכות הוא בתו"כ אחרי פרק ו' ברייתא ח' :

ק"ד ע"א דתניא ומעלה מעל כה' כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דהטאת פ' כ"ב ברייתא ג' :

קמ"ז ע"א תנא דבי ר' לואי יכול שאני מוציא כו' הוא בתו"כ אחרי ריש פרשתא ט' :

מנחות ו' ע"ב אמר רבא תניא נמי הכי וטבל ולא מסבג דגס וכו' הוא בתו"כ סדר זו פרשתא ג' ברייתא ח' ט' :

ח' ע"א ותניא אילו נאמר מנחה מחצית וכו' הוא בתו"כ ס' זו פ' ג' ברייתא ו' והוא לקמן ל' כלשון חנו רבנן :

י"א ע"ב והתניא קומץ לבונה ע"י בתום ד"ה קומץ וע' בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו' ברייתא ט"ו ובתוספות שם בתו"כ :

י"ח ע"ב דתניא רבי שמעון אומר כל כהן וכו' הוא בתו"כ זו פרק ט"ז וברייתא ט' :

י"ט ע"א התניא ולקח הכהן מדם החטאת כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דהטאת ריש פרק ט' :

שם ע"ב דתניא מלא קומטו בקומטו וכו' הוא בתו"כ ס' זו פ' ב' ברייתא ה' והוא בגמרא יומא מ"ו כלשון ת"ר :

שם דתניא לפני ה' יכול במערב כו' הוא בתו"כ זו פרשתא ב' ברייתא ד' :

כ' ע"א לכדתניא אילו נאמר קרבן במלח כו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו"ד :

כ"א ע"א לכדתניא במלח יכול תבונה כו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו"ד ברייתא ד' ועל אסתרוקנית עיין ס' שלטי הגיבורים לה"ר ר' אברהם הרופא פרק ע"ז ד' ע"ט :

שם תקריב כל שהוא כו' הוא בתו"כ שם סוף הפרק :

שם ע"ב דתניא וכול האומר הרי עלי מנחה שיביא מלח מתוך ביתו כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו"ד ברייתא ד' :

כ"ד ע"א תא שמע והרים ממנו מן המזבח כו' הוא בתו"כ ס' זו פרשתא ב' ברייתא ה' :

כ"ז ע"ב א"ר עמרם תניא אין לי כו' הוא בתו"כ זו פוק ח' ברייתא ו"ג :

כ"ז דתניא לולב בין אגוד וכו' הוא בתו"כ פרשת אומר ריש פרק ט"ו :

שם כדתניא ועשה לפר וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דהטאת פרק ו' ברייתא ה' ו' והוא בנזחים ל"ט בשם חנו רבנן :

מ"ב ע"ב כתנאי טעמיה פוסלת וכו' הוא בתו"כ מזורע פרשת נגעים פרשה ח' ברייתא ו"ו ומנין שאם טעמה פסלה שנאמר ושני חולפת וע"ש קרבן אהרן :

מ"ט ע"א והתניא מנין שלא יהיה דבר קודם כו' הוא בתו"כ ס' זו פרק ב' ברייתא ו' :

נ' והתניא יכול יהא יחד מתנדב כו' הוא גס לקמן כ"ה : והוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה סוף פרשתא ח' :

שם ע"ב כתנאי חומיני תאמנה נא וכו' הוא בתו"כ ס' זו פרק ד' ברייתא ו' וע"ש בקרבן אהרן :

נ"א ע"א תניא כותיה דרבא על מחבת וכו' הוא בתו"כ שם וע"ש פסיקתא הגירסא כמו שהגיה הגאון מהרש"ק וע"ש בתום על תו"כ אחר דברי התוס' דכאן ד"ה תלמוד לומר סימנו ויש לומר כו' לגבי שמן ולא היה אחריו אלא שנה לענין דהיינו שבת וטומאה ועיין שם בקרבן אהרן :

שם ע"ב לכדתניא זה קרבן אהרן ונניח כו' הוא בתו"כ סדר זו ריש פרשתא ג' והוא גס בסמ"ג עיין קפ"ו :

שם לכדתניא אין לי אלא עליונה הוא בתו"כ שם סוף פרק חמישי והוא גס לקמן פ"ד :

נ"ג ע"ב כדתניא מזה יכול מזה הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו"ב ברייתא ב' וע"ש בקרבן אהרן :

נ"ה לכדתניא לא תאסח חמץ כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ו"ב ברייתא ג' וסדר זו ר"פ ג' :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

י"א ע"ב תניא אידך ויקח משה את שמן המשחה כו' הוא בתו"כ לו
מכילתא דתלמודא ברייתא ס' :
י"ב ע"א דתניא משה אן לי כו' הוא בתו"כ דיבורא דחטאת פרשה ג'
ברייתא ו' :
י"ג ע"א ותניא וקריב את אשר לחטאת ראשונה כו' הוא בתו"כ ויקרא
דיבורא דחטאת פרק י"ה ברייתא ה' :
שם ע"ב ויד ע"א אמר ר"ת לא אמר. אמנס בתו"כ שסידרו חנה
אחר איתא שם בפרק אחרון ברייתא ג' אמר
רבי מאיר והש"י יאיר עיני בתורתו :
זבחים ג' ע"א דתנן חטור שחטא בנפרים כו' כוורת שכיב פחותה כו'
הוא בתו"כ שמיני פרשה ו' ברייתא ו' :
ר' ותניא וקריב וז קבלת הדם לקמן י"ד נסמן :
שם לכדתניא ובשר ובה כו' בל ללמוד וכו' וכו"כ לו פרשתא ה'
ברייתא ג' איתא תורת ובה השלמים אס על תורה מלמד
שחטורה נשחטת לשם תודה ולשם שלמים :
שם ע"ב לכדתניא ונרצה לו כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה סוף
פ' ד' וכו"כ בנתיבא ח' בלשון דת"ר :
ו' ע"ב מי לא תנן וכו"כ כו' הוא בתו"כ סדר מלוא פרשת נגעים פרק
ג' ברייתא י"ב :
ד' ע"ב תניא נמי הכי אר"ש חטאת למח נאה כו' הוא בתו"כ מלוא פרש
נגעים סוף פרק ג' :
ט' ע"א לכדתניא כבש לרבות את הפסח כו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא
דנדבה פרק י"ה ברייתא ד' וכו"כ גס בפסחים ז"ז : ז"ו
ובמנחות פ"ג ועיין יד מלאכי כלל רכ"ז :
י' ע"א תניא אר"א חטאת וכו' הוא תוספתא פ"א דזבחים ובתו"כ ס' לו
ס' ד' ברייתא ו' ו' ח' :
י"א ע"ב ותניא מערב עד נוקר כו' הוא בתו"כ אחר פרק י"ג
ברייתא י"א :
י"ג ע"א והתניא וקריב וז קבלת הדם וכו' הוא בתו"כ ויקרא
דיבורא דנדבה פ' ד' ברייתא ד' ו' וס' איתא
קבלוהו עמאין אן חייבין עליו וזקובו עמאין חייבין עליו וע"ש קרבן אהרן
וכו"כ נס ברייתא י"א וקדושין ל"ז :
שם והתניא יכול לא תהא מחשבה כו' הוא בתו"כ סדר לו פרשה ח'
ברייתא ד' :
שם ע"ב והתניא יכול לא תהא מחשבה מועלת כו' הוא בתו"כ ס' לו
פרשה ח' ברייתא ו' :
יז ע"ב דתניא מנין לשחוי יין כו' הוא בתו"כ ס' שמיני פרשה ח'
ברייתא ח' :
כ' ע"א דתניא איזו צפון תורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו' :
כ"ב ע"א והתניא במים ולא בין הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה
ד' ברייתא ו' :
שם והא תנא דני שחולל וכתבו הכוס' ומיחו בתו"כ תניא וכו' והגיה
בגאון בדרכת הוכה והקריב והכרעים ירחץ במים ולא ביון ולא במזוג
במים לרבות שאר מים וכו' בגאון מהר"י פיק בתו"כ שלפנינו לא נמצא עדיין
ואכני צפני הראיתי כי דברי תוס' לדקיס בלי שום הג"ה כי כן הוא
ככתבם וכלשונם בנדרת כהנים ס' שמיני פרשה ח' ברייתא א' :
כ"ז ע"ב אף אן נמי תניא רבי יודא אומר זאת הוא העולה כו' הוא
בתו"כ ס' ט פרק א' ברייתא ו' ח' וכו"כ לקמן פ"ד . ובנדבה
מ' . ומ"א :
כ"ח ע"א סמך אדתי תנא כו' הוא בתו"כ ט פרק י"ג ברייתא ב'
ובתו"כ קדושין ריש פרק א' :
ל"ב ע"ב דתניא ושחט את כן הבקר הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה
פרשתא ד' ברייתא ג' :
ל"ג ע"ב תניא כוואיה דריש לקיש בכל קודש כו' עיין תרת כהנים ריש
חוריע סוף פרק א' :
ל"ד ע"ב דתניא למעלה הוא אומר כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת
פרק ו' ברייתא ד' ה' :
ל"ז ע"א לכדתניא ובשר ובה חודת כו' עיין חו"כ לו ריש פ' י"ב וע'
תניא שלמה בפסחים ע"א :
ל"ז ע"א לכדתניא רבי ישמעאל אומר כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה
פרשה כ' ברייתא ה' :
ל"ח ע"א ותנא מיייתי לה מהכא וכפר וכפר כו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא
דחטאת פרק י"א וע"ש קרבן אהרן האריך בבואר סוגיא זו :
מ' ע"א דתניא למעלה אומר קרן קרטה וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא
דחטאת פרק ג' ברייתא י"א :
שם והתניא וכלה חספר רחן הקודש וכו' הוא בתו"כ אחרי פ' ד' וכו"כ
לקמן כ"ב בלשון חנו רבן :
שם ע"ב דס' שיהא נדס שיפור עבילה הוא בתו"כ ויקרא דיבורא
דחטאת פרשתא ג' ברייתא ט"ז :
מ"ג ע"ב דתניא אס נאמר קלות כו' הוא בתו"כ אחר פרק ד'

מ"ד ע"ב תניא רבי אליעזר אומר משום רבי יוסי פניל וכו' כן הוא
בתו"כ סדר ט פרק י"ג ברייתא ו' ותיבת הקלו לי ליתא שם :
מ"ז ע"ב דתניא ולקח יכול כסלו כו' הוא בתו"כ מלוא פרק ג' ברייתא
ג' וע"ש בקרבן אהרן וכו"כ בנחמא ס"א בלשון חנו רבן :
מ"ח ע"א דתניא ואס נפש וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרשתא
י"ב ועיין שם קרבן אהרן וכו"כ בנדרת כו"כ : בלשון חנו רבן
ועיין שו"ת שי למורה ס"י פ"ב :
זבחים מ"ח ע"א ותניא אינן שלח נשחט כו' הוא בתו"כ שם פרשה
ו' ברייתא י"א :
שם ע"ב ותניא וסמך ידו וכו' הוא בתו"כ דיבורא דחטאת פרשה ו'
ברייתא ח' :
שם דתניא רבי אחי אומר הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ה'
ברייתא ו' :
שם דתניא יכול יהא עוף וכו' הוא שם ברייתא ב' :
נ' ע"א תניא סלת מרובבת הוא בתו"כ לו פרק י"א ברייתא ו' וגם מכלאן
מיובנתא לברמ"ע ו"ל :
שם ע"א אמר רבא תניא וקרבנו ופרשו ואניא הוא בתו"כ ויקרא דיבורא
דחטאת פ' ה' וכו"כ בנחמא ס"ח :
שם ותניא רבי אומר נאמר כלן כו' הוא בתו"כ אחרי פרשה ה' ברייתא ו' :
נ"ב ע"ב דתניא הכהן המחטא אותה כו' הוא בתו"כ ס' ט פ' ה' ברייתא
ג' וע"ש בתוס' ובקרבן אהרן :
נ"ג ע"ב כתנאי יכול יחנקט וכו' הוא בתו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה
פרשתא ד' ברייתא ט' ו' :
נ"ה ע"א והתניא לשכות בנזיות כו' הוא בתו"כ ס' לו סוף פרשתא כ' וסדר
שמיני פרק א' ברייתא ו' :
שם כתנאי ואין נאכל אלא למנוי עיין תוס' על תורת כהנים סדר לו
פרשה ט' :
נ"ח דתניא רבי יוסי אומר זה סימן הוא בתו"כ אחרי פרק ג' ברייתא ו' :
נ"ט ע"א דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר פסולה כו' הוא בתו"כ ויקרא
דיבורא דנדבה ריש פרק ו' וע"ש קרבן אהרן :
ס"ב ע"ב אינו דתניא על העצים כו' עיין חו"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה
פרק ו' ברייתא ה' :
שם ותנא מיייתי לה מהכא דתניא רבי יהודה אומר כו' הוא בתו"כ ויקרא
דיבורא דנדבה כו"כ פ' ה' וגם הך דרשא דרב הונא דמיייתי בסמוך הוא
שם בתו"כ בג"ל וצריך לומר שלא היה זה בנוסחת התו"כ שלפני חכמי הג"ס
וביתוסף אחר כך ועיין קרבן אהרן שם ותוס' י"ט פרק שלישי לבסוף משנה
ט' וספר נאר שבע סוטה ט"ז וש"ס מהר"ל סימן מ' וספר דרך יחזן
לר"י סאמוגא :
זבחים ס"ג ע"ב דתניא לפני ה' יכול במערב כו' הוא בתורת כהנים
ס' לו פרשה ב' ברייתא ד' ה' :
ס"ט ע"א תניא אידך יכול תהא שחיטת חולין כו' בתו"כ אחרי פרק י"ב
ברייתא י"ב וע"ש בתוספתא :
שם במתניתא תניא וכו' ימות וכו' הוא בתו"כ שמיני ריש פרשה י"א :
ע"ב דתניא ר' יודא אומר יכול תהא נבלת עוף כו' הוא בתו"כ אחרי פרק
י"ב ברייתא ו' וכו"כ דשם לא נזכר רבי יודא אומר סתם ספרא
רבי יודא :
פ"ב ע"א דתניא חטאת אן לי אלא חטאת כו' הוא בתו"כ ס' לו ריש פרק
ח' וע"ש בתוספתא ובקרבן אהרן :
שם תניא א"ר יוסי בגלילי כו' הוא בתו"כ שם ברייתא ב' ג' :
שם ע"ב דתניא תושב זה קנוי כו' הוא בתו"כ אחר סוף פרק ד' :
פ"ג ע"ב תניא כו' רבי יוסי בגלילי אומר מחזק שנאמר וכו' הוא בתו"כ
ריש סדר לו וגם מכלאן קשיא לברמ"ע ו"ל :
פ"ה ע"א תניא ר' יודא אומר זאת היא העולה כו' הוא בתו"כ ס' ט פרק
א' ברייתא ו' ו' ח' גס מכלאן קשיא לברמ"ע :
צ"א ע"ב א"ל אי תניא תניא פ' תוס' וע' קרבן אהרן ס' ויקרא דיבורא
דנדבה פרשתא ח' ברייתא ו' :
צ"ב ע"א אלתא תניא יכול תהא דס חטאת עוף כו' הוא בתו"כ ס' ט
פרשה ג' ברייתא ב' וע"ש בקרבן אהרן :
צ"ג ע"א תניא אידך יכול ניהו מן הבקר כו' פ' בתו"כ סדר ט פרק ו'
ברייתא ה' :
שם ע"ב אמר רבא תניא וטבל ולא המספג נדס כו' הוא בתו"כ ס' ט
פרשתא ג' ברייתא ח' ט' :
שם א"ר עמרם תניא היה מזה ונתיבה הוא בתו"כ ט פרק ו' ברייתא ה' :
ק ע"א דתניא לה יטמא תבש כו' הוא בתו"כ אחר פרשה א' ברייתא י"ב
וע' ראב"ן ס' ל"ג וע' מ"ש ת"ל בתו"כ סדר שמיני :
דתניא

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

ג

ו' כ"ה בת"כ קדושים פרק ד' ברייתא ו' :
ג' ע"א דתניא איש כי יקלל כו' הוא בת"כ אמור פרק י"ט
 ברייתא ה' והוא בשבועות ל"ו : כלשון דתנו רבנן :
ס"ג ע"א דתניא מנין לאוכל מן הכהמה כו' ת"ל לא תאכלו על
 הדם רבי יוסי ב"ר חנינא אומר אזהרה לבן סורר ומורה וכו'
 כ"ה בת"כ קדושים ריש פ' ו' וקצת מברייתא זו הובא במעמד קטן ו"ד :

סנהדרין דף ס"ד ע"ב תניא נמי הכי יכול העביר ולא מסר בו הוא
 בת"כ קדושים פ' ו' ברייתא ג' ועיין שם :
שם ע"ב דתניא כי מורעו נתן לחולק מה תלמוד לומר הוא בת"כ
 שם ברייתא ו' :

סר ע"א דתניא רבי מנחם ברבי יוסי וכו' הוא בת"כ אמור סוף פרק
 י"ט וע"ש בת"כ קדושים פרק ו' ברייתא ו' :
ע"ג ע"א לכתניא מנין לרואה חבירו שהוא טובע כו' הוא רישא דקד
 ברייתא שהובאה בסמוך והוא בת"כ קדושים פרק ד'
 ברייתא ח' :

ע"ד ע"א תניא אמר רבי ישמעאל מנין שאם אמר כו' הוא בת"כ
 קדושים פרק ט' ברייתא ד' והוא גם כ"ז דף כ"ז :
ע"ז ע"א מביעא ליה לכתניא אל תחלל וכו' הוא בת"כ קדושים ריש
 פרק ו' :

ע"ח ע"ב כדתניא יודע היה משה רבינו כו' הוא בת"כ קדושים פרשה
 י"ד בסופו :

פ"ה ע"ב דתניא איש כי יאמר כו' הוא בת"כ קדושים פרק ו' ברייתא ה' וכו'
 והוא לפי ס' ו' כלשון תנו רבנן ועיין ספר הקנה דף ק"ב :
שבועות ו' ע"א דתניא אמר רבי יוסי שאל יושע כו' הוא בתוספתא
 פ"א דפסחים אמנם כן הוא גם בת"כ תוריע
 פרשתא כ' ברייתא ו' :

שם ע"א כל כהן שאינו נקי וכו' הוא בתורת כהנים מנורע סוף
 פרשת נעמים :

שם ע"א והתניא רבי עקיבא אומר- הוא משנה ב' פ"א דנעמים וכבר
 כתבתי בחידושי ריש מס' ברכות דדרך ה"ש לסעמים לומר
 על משנה שנסדר ורעים וטברות דתניא :

י"ג ע"א דתניא יכול יהא חב"ד על חב"ד שנים וכו' הובא בת"כ אמור
 פרק י"ד ועיין שם קרבן אהרן :

שם ע"ב דתניא וכפר את מקדש וכו' הוא בת"כ אחרי פ' ח' ברייתא
 ח' ועיין ירושלמי יומא פ' ה' הוי"א לו הלכה ה' וע' תוס' יומא
 ס"ב : ד"ה שני ועיין ברייתא כ"ה : בבאר שבע ובברכת הזבח :

י"ד ע"א לכתניא משלו הוא מביא הוא בת"כ ס' אחרי פרשתא כ'
 ברייתא כ' והוא גם כיומא ל"א : כלשון דתניא וזבוחים ז"ח
 וכו' וכו' כ"ב : כלשון מיתרא ועיין שם בקרבן אהרן פרשה ג' :

ט"ו ע"א והתניא נאמר בעולת זבחה כו' הוא משנה סוף מנחות אף
 עבור שהוא מסדר קדשים שייך לומר עליו דתניא והוא גם בת"כ
 ויקרא דיבורא דנדבך סוף פרק ט' :

כ"ז ע"א דתניא איש אשר יקלל כו' עיין תורת כהנים קדושים פרק ט"ו
 ברייתא ב' :

ל"ה ע"א תניא נמי הכי ראה סיעה עיין ת"כ ויקרא דיבורא דתעטא
 פרשתא ח' ברייתא ו' :

שם ע"ב דתניא ר' חנינא בר אבדי אומר האיל ואמרס תורה וכו' הוא
 בת"כ קדושים פ' עשירי ברייתא ו' :

שם ע"א מדתניא אלה אלה אלה כו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דתעטא פרשתא
 ח' :

ל"ו ע"א דתניא רבי מנחם ברבי יוסי וכו' הוא בת"כ אמור סוף פרק
 י"ט וס' קדושים פרק ו' :

מכות כ' ע"ב תני תנא קמיה דרב חסדא אחד המקיף ואחד הניקף
 הוא בת"כ קדושים פרק ו' ברייתא ג' :

כ"א ע"ב דתניא שדך לא תורע כרמך כו' הוא בת"כ קדושים פרק ד'
 ברייתא ט"ו :

הוריות ב' ע"ב דתניא ר' יודא אומר זאת הוא פ' הוא בת"כ ס'
 ט' פרק א' ברייתא ו' :

ג' ע"ב תני רבי מאיר מחייב וכו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דתעטא
 פרשתא י"ח ברייתא ג' :

ה' ע"א דלא כר' אליעזר דתנן כו' עיין ס"ב ויקרא דיבורא דתעטא
 פרשתא י"ב ברייתא ד' :

ח' ע"א מדתני ליה רוב"ל לבריה תורה אחת הוא בת"כ ויקרא דיבורא
 דתעטא פרשתא ח' ברייתא ו' עיין שם :

י' ע"א ותניא נמי הכי נבי נאז כה"ג ס' פרט לקדמות הוא בת"כ
 ויקרא דיבורא דתעטא פרשתא ח' ברייתא כ' ועיין שם קרבן אהרן :

שם ע"ב וזה תניא אדם כו' יהא מן הדיבור וא"ל כו' הוא בת"כ תוריע
 ריש פ' נעמים ברייתא כ' ג' וס' מנורע ריש פרשה זכיה ברייתא כ'
 ועיין שאלות מדר מנורע פ' פ"ח ושאלת שט"ס וזה שכתבתי שם
 תניא

גזיר ל"ז ע"ב דתניא כל אשר יגע בבשרה כו' הוא בת"כ ס' ז' סוף
 פרשה ג' והוא גם בפסחים מ"ה : ובחולין ז"ט : והוא
 גם בזבחים ז"ו : כלשון תנו רבנן :

ל"ח ע"א דתניא מנין לרביעית דם הוא בת"כ ס' אמור פרשה ב' ברייתא
 ד' והוא גם לקמן מ"ט : ובסנהדרין ד' : ובחולין ע"ב :
 כלשון דתניא :

מ ע"ב דתניא וקט מה ת"ל הוא בת"כ מנורע פרשת נעמים פרק כ'
 ברייתא ד' והוא גם ביבמות ה' :

שם ע"ב ומנין דתעטר דתניא כו' ופ"ח זקנס ט' הוא בת"כ ס' קדושים
 פרק ו' ברייתא ד' והוא גם בקדושין ל"ה : ולקמן כ"ה : כלשון
 דתניא וזמכות כ"א כלשון תנו רבנן :

נ"ח ע"ב דתניא ופ"ח זקנס כו' הוא בת"כ מנורע פרשת נעמים פרק
 כ' ברייתא ד' ונרשם לעיל ד' כ"ו :

ס"ד ע"ב דתניא יום מלאת כו' ת"ל ובמלאת כו' הוא בת"כ ס' תוריע
 ריש פרק ג' :

סוטה י"ד ע"ב ותניא לפני כ' יכול במערב הוא בת"כ ס' ז' פרשה ב'
 ברייתא ד' והוא גם בזבחים ס"ג ומנחות י"ט :
 כלשון דתניא :

מ"ז ע"ב ותניא דם יכול דם ולא במים כו' הוא בת"כ ס' מנורע ס'
 נעמים פרק א' ברייתא ה' :

מ"ז ע"א דתניא והיה ביום האביעו כו' ת"כ ריש מנורע פרק ב' ברייתא
 ג' ג' והוא גם בירושלמי פרק קמא דקדושין סוף הלכה ב' :
בבא קמא י"ב ע"ב דתניא ומעלה מעל כה' וכו' הוא בת"כ ס'
 ויקרא דיבורא דתעטא פרק כ"ב ברייתא ג' :

צ"א ע"ב והתניא יכול נשבע וכו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דתעטא
 פרשתא ט' ברייתא ד' :

שם ע"ב דתניא ושפך וכיסה הוא בת"כ ס' אחרי פרק י"א ברייתא ו' והוא
 גם בחולין פ"ו :

קד ע"ב ועוד תניא כו' הוא בת"כ ס' ויקרא דיבורא דתעטא פרשתא
 י"ג ברייתא ה' :

בבא מציעא מ"ח ע"א והתניא א"ר שמעון מנין ליתן כו' הוא
 בת"כ ס' ויקרא דיבורא דתעטא פרשתא
 י"ג ברייתא ו' :

נ"ד ע"א כתנאי וסוף חמישיתו ע' בת"כ בחוקתי פרק י"ב ברייתא י"א
 וס' ויקרא דיבורא דתעטא פרק כ' ברייתא ח' :

נ"ה ע"א תניא כותיה דרבי'ל פרה זו ע' בת"כ בחוקתי פרק י"ב :

נ"ז ע"א תני תנא קמיה דרבי ינחק בר אבא קדושים כו' ע' ת"כ
 ויקרא דיבורא דתעטא פרק כ"ב ברייתא ג' :

ס"א ע"ב לכתניא לא תגנוב וכו' הוא בת"כ ס' קדושים פרשה ג' :

ס"ב ע"א לכתניא שנים שהיו מהלכין דרך כו' הוא בת"כ ס' כהר
 פרשה ה' ברייתא ג' וע' ש"ח יד אליהו ס' ח"ג :

ע"א ע"א תניא רבי אומר בר דק וכו' עיין ת"כ סדר כהר ריש
 פרק ח' :

ק"ד ע"א דתניא רבי יהודה אומר אדם מביא קרבן
 ט' הוא בתורת כהנים סדר מנורע
 פרשת נעמים סוף פרשתא ד' :

בבא בתרא מ"ז ע"א דתניא יקריב אותו ט' הוא בת"כ ויקרא
 דיבורא דנדבך פרשה ג' והוא גם ב"ה
 ו' : ונרשם שם שאר המקומות :

ע"ב ע"ב דתניא מנין ללוקח כו' הוא בת"כ ס' בחקתי פרק י"א ברייתא
 ד' והוא בניטין מ"ח : ונרשם שם המקומות :

ק"ג ע"א והא תניא שדה מה ת"ל כו' הוא בת"כ ס' בחקתי פרק י'
 ברייתא ו' :

ק"ב ע"ב דתניא נאמר כאן זה הדבר כו' הוא בת"כ ס' אחרי ריש פרשה
 ו' והוא גם בנדרים ע"ח :

שם ע"א מדתניא רבי יוסי בגלילי אומר הוא בת"כ אמור פרק י"ז ברייתא
 י"ב :

ע"ז כ"ז ע"ב דתניא היה רבי ישמעאל אומר כו' הוא בת"כ ס' קדושים
 פרק ס' ברייתא ד' בשניו לשון והוא גם בסנהדרין ע"ד :

סנהדרין ד' ע"א דתניא רבי עקיבא אומר כו' הוא בת"כ אמור פרשה
 כ' ברייתא ד' והוא גזיר ל"ח : וס' נרשם כל
 המקומות שהובא :

שם ע"ב דתניא שאלו תלמידים כו' הוא בת"כ תוריע פרק שני ברייתא
 ג' :

שם ע"ב דתניא וכיפר וכיפר כו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דתעטא
 פרק י"א וע"ש קרבן אהרן :

ל ע"א דתניא רבי נחמיה אומר כך היה מנכנס של דמיים בעלי דקן

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

נה ע"א דתניא עשרת אשת אחיך כו' הוא בתורת כהנים שם פרק י"ב ברייתא ד' :

ס ע"א דתניא מאלה אחת עשה כו' הוא בתורת כהנים אומר פרק ב' ברייתא ה' :

סו ע"א דתניא מנין לכהן כו' הוא בת"כ אומר ריש פרשתא ה' וכוכלא גס בירושלמי כאן :

ע ע"א דתניא תושב קטני קנין עולם הוא בתורת כהנים ס' אומר סוף פרק ד' :

עה ע"א דתניא ועמא יכול לכל הוא בתורת כהנים שמיני סוף פרק ח' :

עז ע"ב אמי שונה עמי מעמי כו' הוא בתורת כהנים אומר פרק ב' ברייתא ו' :

עה ע"א דתניא מנין לאחד מכל העכו"ם כו' הוא בת"כ ס' כהר פרשתא ו' ברייתא ד' וע"ש בפסיקתא וזוטרתי נראה שהיה לו גירסא אחרת בגמ' :

לר ע"ב דתניא באש ישרא הוא בת"כ ס' קדושים סוף פרק י' וכוכלא ג"כ בסנהדרין פ"ו כלשון תנו רבנן :

קו ע"א דתניא יקריב אותו הוא בתורת כהנים ויקרא דיבורא דנדבא סוף פרשתא ג' וכוכלא גס ברי"ה ו' כלשון דתניא :

כתובות לו ע"ב לכדתניא מנין לזאת ליהרב הוא בת"כ בחקתי פרק י"ב ברייתא ז' וכוכלא גס בערכין ו' :

צז ע"ב דתניא והוא אשה כו' הוא בתורת כהנים אומר סוף פרשתא ב' וכוכלא גס ביבמות כ"ט כלשון דתנו רבנן :

קדושין ד ע"ב דתניא תושב הוא בתורת כהנים אומר סוף פי' ד' ונדפס מכבר על הגליון :

שם ח ע"א דתניא מכסף מקנחו הוא בתורת כהנים כהר פרק ח' ברייתא ד' :

שם ז ע"א מי לא תניא האומר רגלה של זו עולה הוא בתורת כהנים בחקתי ריש פרק ט' :

טו ע"א דתניא ושב אל משפחתו כו' בת"כ כהר סוף פרק ו' :

טז ע"א דתניא והתנחלתם אותם וכו' הוא בת"כ כהר פרשה ו' ברייתא ה' וכוכלא בכחכות ח"ג : כלשון מיתרל :

כר ע"ב ותנא תנא תמות וזכרות בבמה וכו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבא פרשה ו' ברייתא ג' וסדר אומר פרשתא ו' ברייתא ב' וכוכלא בחולין ק"ג : כלשון מיתרל וכתמורה י"ד : כלשון דתניא וזכרים קט"ו כלשון מיתרל וכן במנחות כ"ה : כלשון מיתרל :

כז ע"א והתניא איש כו' הוא בתורת כהנים קדושים פרשה א' ברייתא ב' ג' :

שם ע"א תנא דבי ר' ישמעאל כל תקום כו' הוא בת"כ ריש ס' זו וסדר אומר ריש פרשתא י"ג וע"ש :

לה ע"א לכדתניא לא יגלו כו' הוא בתורת כהנים קדושים פרק ו' ברייתא ד' :

נב ע"ב דתניא ומעלה מעל בה' כו' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ב' ברייתא ג' וכוכלא בתמורה ח' כלשון מיתרל וזכרים קי"ד כלשון דתניא וכן בכבודות כ"ג :

נג ע"ב דתניא מנין שאין חולקין כו' תו"כ סדר זו פרק עשירי :

סז ע"ב כדתניא מנין לאחד מן העכו"ם כו' הוא בת"כ כהר פרשה ו' ברייתא ד' וע"ש בפסיקתא וזוטרתי הביא גירסא אחרת :

גיטין מג ע"ב ולתנא דבי רבי ישמעאל דאמר בשפחה כו' הוא בת"כ כהנים סדר קדושים פרק ה' :

מ"ח ע"א ליחא כתנאי מנין וכו' הוא בתו"כ סדר בחקתי פרק י"א ברייתא ד' וכוכלא גס בבבא בתרא ע"ג : וערכין י"ד : כלשון דתניא ובערכין ק"ז : כלשון תנו רבנן :

פ"ב ע"א והתניא ונתתי נגע צרעת וכו' הוא בתו"כ מלוע פרשת נגעים פרשתא ה' ברייתא ו' ועי' תמים דעים להראב"ד סי' רל"ט :

נדרים ט"ז ע"ב דתניא יכול נשבע וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא ט' ברייתא ו' :

ל"ה ע"ב דתניא רבי יאודה אומר כו' הוא בתו"כ מלוע פרשת נגעים סוף פרשה ד' וכוכלא גס בנדר כ"ד : וכוכלא מיתרל ק"ד : כלשון דתניא :

נ"ו ע"א מאן תנא בבית כו' תו"כ מלוע פרשת נגעים פרשה ה' ברייתא י"א וע"ש :

ע"ח ע"א והתניא רבי יוסי בגלילי כו' הוא בתו"כ אומר פרק י"ז ברייתא י"ב וכוכלא גס בבבא בתרא ק"ך : נאמר כאן זה הדבר כו' הוא בתו"כ ס' אחרי פרשה ו' ברייתא א' וכוכלא גס בבבא בתרא דתניא :

סה ע"ב דתניא שנה תמימה הוא בת"כ ס' כהר פרשה ד' ברייתא ד' וכוכלא ברי"ה דף ו' כלשון דתניא וכוכלא גס בערכין לא : כלשון דתנו רבנן :

סז ע"ב לכדתניא המדבר כו' הוא בת"כ ס' אחרי ריש פרק ששי :

שם ע"א דתניא ר' אומר נאמר כאן עוד וכשר כו' הוא בת"כ אחרי פרשה ה' ברייתא ו' :

סח ע"א דתניא וקרבו ופרשו והוליו הוא בת"כ ס' ויקרא דיבורא דחטאת ריש פרק ה' וכוכלא גס בזכרים כ' :

שם ע"ב דתניא והוליו את כל הכר כו' הוא שם בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ה' ברייתא ד' :

שם ע"ב דתניא אל ספר דהשן הוא בת"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ה' ברייתא ב' :

סמ ע"א והתניא לא יעלה עליך כו' הוא בת"כ סדר קדושים סוף פרק ד' :

ע"ד ע"א דתני רבה ור' יוסף נשאר ספרי דבי רב הוא תורת כהנים אחרי פרק י"ד ברייתא ד' :

שם ע"ב תניא אידך תענו את נפשותיכם הוא בת"כ אחרי פרק שביעי :

פא ע"א ותנא מיתתי ליה מהכא הוא בת"כ אומר פרק י"ד ברייתא ו' :

שם ע"ב לכדתניא ועניתם את נפשותיכם הוא בת"כ אומר פרק י"ד ברייתא ה' :

פה ע"ב במענה עבירות שנין אדם לחצורו כו' הוא בת"כ אחרי ריש פרק ח' :

סוכה יא ע"ב הא דתניא לולב מזה לאגדו הוא בתורת כהנים אומר פרק ט"ז :

כח ע"א והתניא האומר הוא בתו"כ אחרי סוף פרק ו' :

לב ע"א תניא ר' יודא אומר תזוס ר' טרפון הוא בתו"כ פרק י"ז ברייתא ה' בשם ר' טרפון בשם שלא מר שם ר' יודא שם ספרא ר' יודא גס מכאן תיבתא להרמ"ע סי' כ"ה :

לג ע"ב תניא אידך ערבי נחל הוא בתורת כהנים ס' אומר פרק י"ז ברייתא ו' :

לו ע"ב תניא בסוכות תשבו הוא בת"כ אומר פרק י"ז ברייתא ו' ועי' תוס' בשנה קלו : ד"ה דתניא וס' ידו אליהו למוהר"א גליפסא ד' פ"ט ז' :

מ ע"ב לכדתניא כי יוכל הוא כו' הוא בת"כ כהר פרק ג' ברייתא ג' וכוכלא בקדושין כ"ו : ועי' נד' : כלשון מיתרל :

שם ע"ב תניא כותיה דר' אלעזר בת"כ שם :

מא ע"ב דתניא משחרב בית המקדש כו' הוא בת"כ אומר פרק י"א ברייתא ו' :

מג ע"א דתניא ולקחתם לכם וכו' הוא בת"כ אומר פרק ט"ז ברייתא ג' ולעיל ד' מ"א : וכוכלא כלשון דת"ר :

מגילה ד ע"א דתניא משה תיקן להם כו' הוא בתורת כהנים אומר פי"ז ברייתא י"ב שהיה משה אומר להם לישראל וכו' ובסוף הכתובת וכוכלא כלשון תנו רבנן :

ח ע"א דתניא וכפר עליו הכהן כו' הוא בת"כ ס' מלוע פרשת דובים פרק ה' בסוסי :

שם ע"א לכדתניא ובי יטהר סוכ כו' הוא בת"כ שם ריש פרק ה' :

שם ע"ב דתניא ר' שמואל בר יוחנן קמיה דרב הונא וטברו הכהן הוא בת"כ פרשתא דנגעים פרק ב' ברייתא ו' :

כב ע"ב ותניא ואכן משכית כו' הוא תורת כהנים סדר כהר פרק ס' ברייתא ה' :

יבמות ה' ע"א דתניא וקטו מה ת"ל כו' הוא בתורת כהנים מלוע פרשת נגעים פרק י"ב ברייתא ד' וכוכלא גס בנדר מ' :

שם ע"ב דתניא וכו' והא כיבוד איז ואם הוא בת"כ פרשה א' פרק א' ברייתא ו' :

ו ע"א תניא יכול כו' דתניא וכול אומר כו' הוא בת"כ כ"ל וכוכלא בב"מ י"ב כלשון תנו רבנן והוא גס במדבר רבה פרשה י"ד וע"ש :

שם ע"א מיתעיל ליה לכדתניא וכול יתירא כו' הוא בת"כ קדושים פרק ו' ברייתא ו' :

לו ע"ב דתניא ר"א בן יעקב אומר הוא בת"כ קדושים פרק ו' דן ה' וכוכלא גס בנדר י"ח :

נר ע"ב דתניא ערות אחות אידיך הוא בתורת כהנים קדושים פרק י"ב ברייתא ד' :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

כה ע"א דתניא ומונחם וכו' הוא בתורת כהנים אומר ריש פרק י"ז :

שם י"א ע"א דתניא והקריבו וז' קבלת הדם הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ד' ברייתא ד' ובינה גס בזבחים י"ג בלשון דתניא אהמס בקדושין ל"ו הוצא בלשון דאמר מר :

שם ע"א דתניא ורחץ במים חמי מקוה וכו' הוא בת"כ מזרע פרשת וזיס פרק ו' ברייתא ג' והוצא גס בפסחים ק"ט בלשון דתניא אהמס בעידוניה ד' ובסוכה הוצא בלשון דתניא וע"ש בקרבן אהרן וזו"ת לחמי תודה ס' ח' :

דתניא נכס וכו' בכולן הוא בת"כ ס' שמיני סוף פרק ג' והוצא גס בנדבה י"ז בלשון דתניא ובנויר כ"ט בלשון ת"ט :

כ"ג ע"א דתניא והוצא בו יטל בו הוא בת"כ מזרע פרשת וזיס פרק ב' ברייתא ה' :

כ"ד ע"א דתניא א"ר יוסי ת"כ פ' זו פרשה ט' ותוספתא דתניא :

מועד קטן ב ע"ב דתניא לא תזרע כלאים הוא בת"כ קדושים פרק ד' ברייתא ט"ו וע"ש קרבן אהרן :

שם ז ע"ב דתניא ויש מחזין לאהלו בו הוא בת"כ מזרע סוף פרשה ב' והוצא גס לקמן ט"ו בלשון דתניא ובחולין קמ"א בלשון דתניא :

שם ע"א דתניא בו ר' אומר אינו צריך הוא בת"כ תוריע פ' נגעים פרק ה' ברייתא ב' :

יד ע"ב דתניא מנין לסנהדרין הוא בת"כ קדושים ריש פרק ו' והוצא גס בסנהדרין ס' בלשון דתניא :

מו ע"ב דתניא ויש מחזין לאהלו בו הוא בת"כ מזרע סוף פרשה ב' והוצא לעיל ד' :

דתניא ר"ש אומר שלמים בו הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ט"ו ברייתא ג' והוצא גס בזבחים ז"ט בלשון דתניא :

שם ע"א דתניא ואחרי טהרתו בו וקריב חטאתו וז' עשירית האופה בו פי גמרא מנחות ק"ח ותורת כהנים ויקרא דיבורא דחטאת פרק י"ט ברייתא ח' :

ריהו ע"א דתניא הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ג' בסופו והוצא גס בזבחות ק"ו וז"כ ת"ח בלשון דתניא ובקדושין ת"ח בלשון דתניא וערכין כ"א בלשון ת"ר :

דתניא שנה תמימה הוא בת"כ פרשת בהר פרשה ד' ברייתא ד' והוצא גס בחומה ס"ה :

שם ע"ב דתניא וקדשם בו הוא בת"כ בהר ריש פרק שני וע' ס' נפתלי שבע רצון פ' בשלה :

תניא איך יונל הוא מה ת"ל בו הוא בת"כ בהר ראש פרק שלישי :

שם ט ע"א דתניא ועניתם את נפשותיכם בו הוא בת"כ אומר פרק י"ג ברייתא ה' וע"ס י"ד ויוסף האוניו דרוש א' :

שם כ ע"א דתניא רבה בר שמואל וכו' הוא בת"כ אומר פרק י' ברייתא ה' ע"ש :

שם לב ע"א דתניא רבי אומר פס המלכות הוא בת"כ אומר פרשה י"א ברייתא ה' וגם מלאן קלח תיכנת להרמ"ע :

לג ע"א דתניא בני ישראל סומכין הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה ב' ברייתא ב' :

יומא ה ע"א דתניא וסמך וגרסה ט' הוא בת"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה סוף פרק ד' והוצא בזבחים ו' בלשון ת"ש ובמנחות ז"ג בלשון ת"ר :

שם דתניא לתוספתא לכפר הוא בת"כ ס' מזרע פרשת נגעים פרשה ד' ברייתא ה' והוצא גס במנחות ז"ג בלשון דתניא :

שם דתניא ובסר הכין אשר יתח בו הוא בת"כ ס' אחרי פרשה ח' וס' אומר פרשה ב' ברייתא ב' :

יב ע"א דתניא ואחריהם חטאתם חטאת ס' הוא בת"כ מזרע פרשת נגעים פרשה ב' ברייתא ה' ועין ירושלמי פ"ק דערלה :

שם ע"ב דתניא על כדור וכו' הוא בת"כ ס' זו ריש פרק ב' והוצא לקמן ק"ג בלשון דתניא :

שם דתניא והניחם שס הוא בתורת כהנים ס' אחרי פרק ו' ברייתא ו' ולקמן ק"ד :

שם טו ע"א דתניא מערב עד בקר בו הוא בת"כ אומר פרשתא י"ג ברייתא י"א :

שם יח ע"א דתניא ובעכו גדול מחזין הוא בת"כ אומר ריש פרשה ב' והוצא בברכות ט' בלשון דתניא ובחולין קלד בלשון דתניא :

שם ע"ב דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר בו הוא בת"כ קדושים פרק ו' דין ה' :

כג ע"ב דתניא על כדור הוצא לעיל ד' י"ב והוא בת"כ ס' זו ריש פרק ב' :

כד ע"א דתניא שס מלמד שטעמים נניח הוא לעיל י"ב והוא בת"כ ס' אחרי פרק ו' ברייתא ו' :

כה ע"א דתניא מנין לראש ופדר ט' הוא בת"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרק ו' ברייתא ג' :

כה ע"ב דתניא וזיוס השמיני הוא בתורת כהנים תוריע פרק א' ברייתא ג' :

שם וכו ע"א נ"מ לכדתניא בו טתן הפדר בו שס פרק ו' ברייתא ב' :

לא ע"א דתניא ורחץ בשור הוא בת"כ פ' מזרע פרשת נגעים פרק ו' ברייתא ג' והוצא בערובין ד' בלשון דתניא ובתניא י"א ובפסחים ק"ט בלשון דתניא :

לב ע"א דתניא אחר רבי יאודה מנין לחמש טבילות בו ת"כ ס' אחרי פרק ו' ברייתא ג' וגם איתא טעון טבילה ר' אומר מנין לחמש טבילות וע"ש בכל הדף וגם מלאן תיובתא הרמ"ע ס' ק"ה אהמס בתורת כהנים שס הוא בלשון אחר :

לד ע"ב דתניא שר ערלתו הוא בת"כ פרק א' ברייתא ד' והוצא בשבת קל"ג בלשון דתניא :

לז ע"א דתניא נטונה הוא בת"כ פ' ויקרא דיבורא דנדבה ריש פרק ו' וע"ש קרבן אהרן והוצא גס בזבחים כ"ט בלשון דתניא וע"י ירושלמי ספ"ק דשנועות וקרבן עדה שס :

מ ע"ב דתניא יעמד חי בו הוא בת"כ פרשת אחרי פרק ב' ברייתא ו' ולקמן ס"ה וע"א' הוצא בהריות ז בלשון דתניא :

שם תא שמע ועשה חטאת הגורל עושהו חטאת וכו' ספ"ה מני רבי יהודה וברייתא הואת לא רחיקי בת"כ שלמינו וכפי היראה רש"י שס ריש ד' מ"א הריגה בזה שכתוב בדר"ה ספ"ה ספ"ה כ' תו"כ ר' יהודה הוא הכי קאמר בסנהדרין פ"ו והוא בת"כ ה"א דהא קרא בספר ויקרא כתיב עכ"ל נראה שנה ליישב שהרי לא נזכר זה בת"כ שלט לזה כתיב והא בתו"כ הוא בו' והגס דהריב מקראות נדרשים בש"ס ובחדשים שלא בתקומת היות הכהן שהוצא בדרך חגב אבל כאן מתחילת חמילת הדרשא על הפסוק של ת"כ נראה שהוא בת"כ הגס שליתא בשורת כהנים שלמינו ורחיקי בם' שיה יתחק שס ביומא מ"א כתיב כעין שכתבתי וס"ס עוד אפשר דאפי' נמצא דרשא וז' בספרי במדבר וכו' ספ"ה ספ"ה ר"י הוא כיון דקרא בם' ויקרא כתיב עכ"ל והגס מלמד שהדעת אין נותן בן שנימא כיון דהמקרא הוא בם' ויקרא דכל הדרשות שגמרינן בתקומות אחרים על מקרא דספר ויקרא ה"ה ר' יהודה דלדברא כיון דלא קבעין רבי יהודה בת"כ מוכיח דהוא לא סבורא ליה דרשא ואידך טבל להקשות מהך דסתם ספ"ה ר"י ואידך רבי ארמין לקמן ע"ד' תני רבה ור' יוסף בשאר ספרי דני רב ופי' רש"י דלאו ת"כ ס' ודבר אלה הדברים וכן דרשא דסתם הוא בת"כ שלמינו סדר אחרי פרק ח' וז"ל דבטמאת הגמ' לא היה זה בת"כ שלם' ומוח נקח כלל גדול דמרייתא דת"כ שלא הוצא בנת' שלטו אין לכתוב עליו וסוד לומר דר' יהודה הוא' וז"ל הרי חזינן כי הגס דהך דרשא הוא על מקרא דפ' אומר שהוא בם' ויקרא כיון שלא הוצא בת"כ לגיורת הגמרא קרי ליה שאר ספרי דני רב ואינו כלל סתם ספ"ה ר"י ועין רש"י בנא בברא קכ"ד : כתב בשאר ספרי דני רב ספ"ה דני רב הו"ט ת"כ ברייתא של ספר ויקרא שאר ספרי דני רב קרי למדרש של ס' במדבר מיישלו מן המחנה עד סוף הספר אלה הדברים וכו' ומכילתא דיינו מדרש אלה שמות מהחודש הוה לכס עד סוף הספר כולו אקרי שאר ספרי דני רב ויינו דלמרינן בצלחת סתם מתניתין רבי מאיר סתם ספ"ה ר' יהודה סתם ספ"ה ר' שמעון סתם סדר עולם רבי יוסי סתם תוספתא ר' נחמיה וכולן אליבא דר' עקיבא עכ"ל הרי דאיך לא נקראים ספ"ה אלא ל"ל שרש"י כיון שבודאי היו בטמאת התו"כ שלמינו :

שם דתניא מנין לאברים ת"כ ס' זו :

מה ע"א דתניא היה ר' יהודה אומר מנין לכשתת בו תו"כ ס' זו :

שם ע"ב וכדתניא אש תמיד בו לימד בו תו"כ ס' זו וע"ש קרבן אהרן :

שם נא ע"ב דתניא אשר לו הוא בתורת כהנים ס' אחרי פרשה ב' ברייתא ב' והוצא גס בשנועות ד' י"ד בלשון דתניא :

נג ע"א דתניא ר' אליעזר אומר ולא ימות עונש הוא בתו"כ אחרי סוף פרשתא א' וע"י דרך תמים בהגהת תורת כהנים פ' אחרי' וגם מלאן תיובתא להרמ"ע :

נה ע"א דתניא דני ר' אליעזר בן יעקב על פני הכסות בו הוא בתו"כ אחרי פרק ג' ברייתא י"ב :

נו נז דתניא למעלה הוא אומר וכו' הוא בתו"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרק ו' והוצא גס בזבחים ל"ד בלשון דתניא :

נח ע"א דתניא אידך ולקח מדם הפר וכו' הוא בתורת כהנים אחרי פרק ד' ברייתא ט' :

שם ע"ב דתניא אידך לפני ה' מה תלמד לומר הוא בתו"כ ויקרא פרק ג' ברייתא י"א :

ס ע"ב דתניא וכלה חכפר בו הוא בת"כ אחרי ריש פרשתא ד' :

סב ע"ב דתניא נמי הכי הוא בת"כ ס' מזרע פרק ב' ברייתא ח' :

סג ע"ב דתניא אשה לא תתנו הוא בת"כ אומר פרק ו' ברייתא ד' :

הקדמה

עבור כי ראיתי כי הגאונים שעשו ציונים לתורה כגון בעל עין משפט ומסורת הש"ס הכינו וגם הקרי הגאון בעל שלמי הנכודים והגאון מהר"י פיק לא ציינו בהש"ס איהו מקום של דברים הגאונים בתורת כהנים וזאת במקומות מועטים וידוע גדול התועלת ביריעת הדברים הגאונים גם במקום אחד כי דברי תורה שפעמים עניים במקום ונכתבו בו ראשונים או אחרונים בפירוש ריבור אחד וכאשר נראה אותן הדברים נאמרים במגן אחד באיה מקום משם נרע הפירוש האמתי באותו מימרא לזה באתי אנכי הצעיר לרשום מה שמצאה ידי הצעירה יד כהה ושפלה לציון כל המקומות שהובאו מיכרת התורה כהנים בש"ס ואם כי לא באתי עד כולן לא אמנע מלרשום מה שהגיעה לידי ואשים לכל הלשון מערכת בפני עצמו כי לפעמים הובאו בשם תנו רבנן ומה שרצו מקצת לומר שכל תניא הוא מת"כ לא כלל הוא כמ"ש הר"ר כהנא עזרי' תשובה כ"ה וכאשר תראה כמה שארשום בעזה"י . ולפעמים הובאה בשם תניא ולפעמים בשם ת"ש או מיתבי ולפעמים בשם מיכרא סתמא או לשם איהו אמורא והש"י יאיר עינינו בתורתנו . ומצינו בגמ' דדורא גרילי בספרא הוא תורת כהנים במגילה כ"ח : והוא דידורא תנא הלכתא ספרא וספרי ותוספתא ושכיב אתו אמרו ליה לרב נחמן לספריה מר אמר היכא נספרא הי צנא מלא ספרי דחסר תא חזי וכו' ובשבויעות מ"א : פרען באפיה בי תרי דתני הלכתא כי אתא לקמיה דרב נחמן כ"י הא אנא ורב ששת דתנינא הלכתא ספרא וספרי ותוספתא וכוליה תלמודא וקדושין מ"ט ע"ס שאני שונה כו' ר' יודא אמר מדרש פ"י רש"י ספרא וספרי שהן כדרשי מקראות כו' ה"מ דאמר ליה תנינא אבל אמר תנא אנא עד דתנא הלכתא ספרא וספרי ותוספתא ובקדושין י"ג . בר קפרא ואמרי ליה ר' שמאל ב"ר יוסי הוה יתיב בי מסותא ואזיל ר' שמעון ברבי ולא קם מקמיה ואקפד ואתא א"ל לאבוא שני שלישי שלישי שניתי לו בת"כ (פ' רש"י שני חלקים של שליש הספר תורת כהנים ס' ויקרא שניתי לו ברייתא של מדרש הספר) ולא עמר מפני אמר לו שמא בהן יושב ומדרדר ופי' רש"י וסודר הוא ולא הבין בעברך לפניו והנה למה אמר לו שבהן היה מהדרר היה לו לומר סתם דילמא היה פירוד ברברי תורה והנראה לומר דודאי היה ר' שמעון בר רבי בקי במדותיו של בר קפרא או של ר' שמאל ב"ר יוסי כראשכחן שהיו האמוראים מכירים לב כל אחד ואחד בעירובין י"ג . אבר ר' יוחנן י"ח ימים גידולו אצל ר' אושעיא ברבי ולסדתי לב כל אחד ואחד מתלמידיו וא"כ אילו היה טבעו של אותו שלמד לפניו להיות סרוד בעסקות העיון לבל ידגיש בבוא רבי לא היה רבי שמעון ב"ר מקפיד עליו אלא היה מכיר טבעו ודרכו שדרטו שאעפ"י שהוא סרוד בעמקי החכמה היה לו להרגיש בביאת רבו לזה אמר לו שמא בהן היה יושב ומדרדר העיון הגם שער הגה לא הורגל להיות סרוד כ"כ שמא בהן היינו בתורת כהנים שהוא קדשים שהוא עמוק וחמור כראיתא בעירובין עלק' בנערה אחרונה והגעדרתו אמרי לה מסכתא פי רש"י סיים אחרת והתחיל בזה עירנית עמוקה וחמורה ומעוררת לומדיה וברש"י ב"מ ק"ט כי משיח לשחיטת קדשים פ' רש"י מסכתא זבחים עמוקה הוא וכו' ולזה אעפ"י שבעיון אחר דרכו להרגיש שמא בהן יושב ומדרדר והוא מקום עיון עמוק וכדאמרינן ביבמות ע"ב : על ר' יוחנן דבשמונה עשרה ימים למד חכמת כל א' בעירובין י"ג . ואעפ"י ת"כ תניא בתלמוד יומי ומסרה בתלמוד ירוי : ובבראשית רבה פ' ג' וידא אלקים את האדור כי טוב זה ס' ויקרא שהוא מלא הלכות רבות וכו' כנגד ס' משנה תורה וכו' ובמדרש שיר השירים דף ו' בפסוק ידיו גלילי זהב וכו' מעיו עשת שן זה תו"כ מה הברס הלב סכאן וכרעים סכאן והוא בתוך כך ת"כ שני ספרים סכאן ושנים סכאן והוא באמצע (וע' תוס' ברכות י"ח ע"ב בתוך הבור) עשת שן מה עשת שן זה אתה עושה ממנה כמה יתירות כמה רמזים כך ת"כ יש בו כמה מצות כמה דיקדוקים כמה פגולים כמה נותרות כתובים בת"כ מעולפת ספירים מעולפת כחן של בני אדם שקשה כספיר הזה ובזוהר פרשת בא דף ל"ח יתיב רבי חיאי ורבי יוסי (קמיה דר"ש) ואוליק להו רוא דת"כ דהו מהדיי בכל יומא ויתבי קמיה . ועיין בחוקני סוף סדר בחוקתי כ' פסע למה נקרא ת"כ :

ציונים ומראה מקומות מהגאון מהרי"ד

לב ע"א דתניא וחסא נשגג פרט לחזיר דא נ"כ ויקרא דיבורא דחטאת פרשתא ו"א ברייתא ח' וע"ש בקרבן אהרן וע' גמ' אגיגה כ"ה : **פסחים מ"ג ע"ב** והא תניא כי כל לכול חלב וכו' דא נותר כהנים ס' זו פרשה י' ברייתא ט' : **מה ע"א** דתניא כל אשר יגע נצטרה כו' דא נ"כ זו סוף פרשה ג' וע"ש קרבן אהרן : **נא ע"ב** אליבא דר"ע דתניא וכו' דא נ"כ ס' דהר פרק ד' ברייתא ה' פ' אחר ר' עקיבא וכו' : **נח ע"א** דתניא מערב עד נקר כו' תו"כ אמור פרשתא ג"ג ברייתא י"א : **נח ע"א** והתניא את אשר לחטאת כו' דא נ"כ ויקרא פרק י"ח ברייתא ט' ואבא גס בכורות י"ג : **סז ע"ב** מבינו : ליה לכדתניא דא נ"כ ס' זו פרק י"ד ברייתא כ' ושם הטעםא נשגג עטמאי מחס חייבים זכיס ומצורעים חייבים אין טמאי מחס חייבים אין זכיס ומצורעים חייבים ואבא לקמן ז"ה : כלשון תנו רבנן : **שם ע"א** בתוס' ד"ה שכן דהא דתניא נ"כ ס' תוריע פרשת נגפים פרק כ' ברייתא י' וע' תוס' יומא ו' : ד"ה שמתא וע' ספר ירמיה ס' ש"כ : **עא ע"א** דתניא לא ילק כו' דא נ"כ ס' זו פרק י"ב ברייתא ג' וע"ש קרבן אהרן : **עה ע"א** ותניא נא כו' דא נ"כ ויקרא דיבורא דחטאת פ' ה' נסו : **צ"ב ע"ב** דתניא כשכ לרבות את הפסח דא נ"כ ס' ויקרא דיבורא דנדבה פרק י"ח ברייתא ד' ואבא גס לקמן זו כלשון דתניא וכן בנזכים ט' ובמנחות פ"ג וע' יד תלמי כלל רכ"ז : **צז ע"א** דתניא כשכ וכו' נסמן לעיל כסמך : **קט ע"א** דתניא כו' נמי מקום ס' דא נ"כ ס' מטרע פרשת זכיס פרק ו' ברייתא ג' ואבא גס בעירובין ד' ובתנא י"א וזימא ל"א : **קכ ע"א** תנא כותיה דרבה כו' ת"ל על מלוא ומוריס ע' ח"כ אמור פרק י"א ברייתא ג' תלמוד לומר פלח תאכלו ופי' הכתוב דתניא תאכלו עליו מלוא :

ברכות ב ע"א כדתניא וכל השמש וכו' דא נותר כהנים פ' אהרן פרק ד' ברייתא ח' : **שבת ג ע"א** תניא רבי אמר מעס הארץ בעשותה הוא נ"כ ס' ויקרא דיבורא דחטאת פרשה ו' ברייתא ט' ולקמן ז"כ ואבא גס נ"כ וע' ונס מכלא קושיא לישנא דרמ"ס ס' ק"ה : **כ ע"א** חמי' חייא לסימני' לשמאל כדי שחא שלכנת עולה מאלוהי דא נ"כ ס' אמור פרשתא י"ג ברייתא ו' להעלות נר תמיד שחא שלכנת עולה [ואדרך תמים כהני גס שם תיבת מאלוהי] : **כא ע"א** חמי' רמי נר חמא כו' דא חמי' לה ואח' לה להעלות נר תמיד שחא שלכנת עולה מאלוהי [כא כח"כ דלעיל : **נח ע"א** והתניא וכל כלי כו' יכול כס סא כו' דא נ"כ מטרע פרשת זכיס פרק כ' ברייתא ח' : **קי ע"ב** והתניא מנין לסיחוס נאדס ס' דא נ"כ אמור פרק ו' ברייתא י"א ומסיים שם כדכרי כן חגיגה וע' פירוש הראב"ד על תמיד ד' כ"ז : ובפי' הראב"ד שם דף י"ג : **קלב ע"א** תניא כותיה דר' יוחנן ודלא כר' אחא נר יעקב שמיני ומול כו' דא נ"כ ס' תוריע פרק א' ברייתא ג' ואבא גס בירושלמי נדרים פ"ד נדרים : **קלג ע"א** דתניא נדר ואף על פי שיש שם נדרת ת"כ תוריע פרק א' ברייתא ד' : **עירובין דף סז** כדתניא מחס ט' דא נ"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא כ' ברייתא ג' : **צז ע"א** דתניא כו' ישראל סומכן דא נ"כ ויקרא דיבורא דנדבה פרשה כ' ברייתא ג' : **קה ע"א** דתנא רב כהנא מחך שנאמר כו' מלוא תתמימים כו' דא נ"כ ס' אמור פרק ג' ברייתא י"א : **פסחים ד ע"א** ותניא כל היס כשר מליכא דא נ"כ תוריע ברייתא ג' פרק א' ואבא גס נזמא ק"ח : **כ ע"א** חמי' תנא קמיה דר' ששת שרן חטמא וכו' דא נ"כ ס' שמיני סוף פרשה ח' נסר ר' עקיבא : **כו ע"ב** דתניא וסמו ננחת כו' דא נ"כ ס' זו פרק כ' ברייתא ד' :

הסכמות

כל מעשינו חלל • יחללו חנו שנה
והללו ליוצר כל • אשר חלק מחכמתו
ליראיו • ואופיע בם רוח חכמה ובינה
לפענח תעלומות תורת כהנים •
כן תהיה מבעלי החושים והמה בכחונם זה
שנים כבירים ולא זכינו לחזות נועם
זיו פנינו לחזות מדע קדש • והעיר
ד' נבואת שמו את כבוד קדושת הרב
הגאון חו"ב המפורסם לשם ולתפארת
כשערי חכמי לב נועם שמו מוהר"ר
יעקב דוד ז"ל אב"ד דק"ק ווישגראד
להאיר עיני יושני חבל • ולהתענג
באמרי קדש אמרות טהורות לוף דבש
והוסיף ברוח דעת והשכיל חידושים
נפלאים • זכותם יעמוד להרב הקדוש
לבצע פרי למעלה להדפיסם ולהפיץ
עין אורם על פני חבל • אשרי הדור
שיזכו להתענג באור המאיר לעיני כל בשר
מתקוות ועריבות חידושים המתקיים
מנופת לוף • כל נכבדילב אהביו קנין עין
יעמוד לעזר ולסעד את הרב הקדוש ז"ל •
לברך על המגמור הדפוס ונכון לבס זכות
בעלי חושים יעמדו לכל המסייעים לדבר
מזה להגדיל תורה ולהאדירה • יגלחו במעשים ויגדלו באצאיהם לרוח טוב •
יום ב' כ"ה סיון כח מעשי הגיד לעמו לפ"ק • וישראל עם קדוש לא ישינו גבול
חילול איסור תורה מיום זאת הדפוס עד עשרה שנים •

בעזרה • היה האנדר המופלג השנון
ובר אציק יא מוה' בצלאל
בהרב הגאון החסיד המנוח מוה'
יעקב דוד ז"ל אב"ד דק"ק ווישגראד
המופלג השנון מוה' בצלאל נרו יאיר בן
הרב המא"ה ג. החסיד המנוח מוה' יעקב
דוד ז"ל מחבר הכותב הג"ל •
א' כ' שבת תרכ"ו פה נור
הק' יצחק מאיר בהרב
מורי ז"ל •
הג"ל צאנים • בן נדברי הספרה הק' • וכן בפירוש הר"ש ז"ל • והנה בנו הג"ל
בן יכבד אב רטנו לקיים מילי דאביו ז"ל ולהעלות הספרה בעטרת הפירוש
וההנהגה הג"ל • לזכות לרבים וכן שלמים המשתוקקים לרווחת מלאותם בדברי
רבותיו הקדמונים ז"ל אשר היה להם לב רחב כפתחו של אולם • לכן הגני
לחמוך בידו ויאמר חילו על הטוב אשר יפעל להוציא אור יקר להיוות קפוי
ומצוי לכל חכן • ואף למותר להזכיר לנוכחים אחז"י בכ"ח מושבות של
להשיג גבול של החל"ה משך עשרה שנים רצופים מיום כלות הדפסת הפי
הג"ל זכות רבותיו ז"ל אשר מובאים בספרה ורבינו הר"ש ז"ל יעמוד לו
לקיים גט נבואת הנביא יחזקאל נתתי את תורתך בלבם ועל לוח
לבם אכתבנו •
הבעה לנכודה של תורה הוגיה ולומדיה ביום ב' כ"ג תמוז שנת
הכת"ר לפ"ק •

ישעיה מושקאט ח"ק פראגא

דובערוש מייזלש חופ"ק ווארשא יע"א

זאת לדעת כל מקום אשר ימצא בפי' הר"ש הג"ה מסובב בשני חצאי לבנה עיגולים הוא מהמעתיק הראשון הב"י לא נודע מי הוא
ואשר מסובב בחצאי לבנה מרובעים הוא מהרה"ג מוה"ר ז"ל •

רמז הראות גלוי לכל כי הפירוש היקר הלו אשר אנחנו נותנים לפניכם היום הוא אחד מקמחי יראה בפי' הלו בפי' צו ס' ט' כתב כך שמעתי ממורי
הה"ר ר' דוד בר' קלונימוס תחינכורק וכן בפי' נגעים ס"ב כתב כך פירש לי מורי הרב רבי דוד ברבי קלונימוס משם ה"ר שמואל בר'
קלונימוס • זה ה"ר דוד בר' קלונימוס היה תלמיד הרשב"ם ור"ת ור"א אחיהם כמ"ש בשלשלת הקבלה ובסדר הדורות וזהו בשנת תתק"פ לפרט כמוכר
בסוף תשובת מהר"ם מרוטינברג ומובא בתוס' כחובות ד' ד' וכמדרכי סוף יבמות וכו' בתרא דע"ו ס' תתג"ו השיב ראב"ה לה"ר דוד בר' קלונימוס
וכבא גם בהגה"ת אשר"י ס"ב דגיטין ס' כ"ד ובשו"ת מהר"ם סימן תתע"ב שאלת הר' ברוך לרבינו דוד בר' קלונימוס ועל התשובה חתומים דוד בר'
קלונימוס • אליעזר הקטן בן רבינו יהוד"ל הוא בעל הרוקח • והר"ש בר' קלונימוס המוכר כאן הוא רבינו שמואל החסיד כמבואר במצדף לחכמה ובסדר
הדורות ריש ד' נ"ו • ובפרשת בהר פרק א' ברייתא ב' מסיים ובפירושי למשניות הארכתיו יותר הוא בר"ש מס' שביעית ס"ט משנה ז' • והרבה פעמים
בזכירו איזה משנה מס' ורעים מסיים ושם כירשנו • מזה תראו ברור כי הר"ש משאנ"ץ היה גם מחבר הפי' הלו על הספרה •

הסכמות

בעזרה • ה"ה האנדרד המופלג השגון
זכר אביהן וז' מוה' בצלאל
נכדו הגאון החסיד המנוח מוה' להדפסת ס' ה"ל ושלא להשיג גבול
יעקב דוד ז"ל אב"ד דק"ק ווישגראד המופלג השגון מוה' בצלאל נרו יאיר בן
הניע לפני שרוננו להביא לבית הדפוס הרב המאה"ג החסיד המנוח מוה' יעקב
ספר כת"י מחד מבעלי התוס' ז"ל דוד ז"ל מחבר הכסף ה"ל :

א' כ' שבת תרכ"ו פה נור
הק' יצחק מאיר בהרב
מורי ז"ל •

ה"ל גשמים • בן נדכרי הספרה הק' • וכן בפירושו הר"ש ז"ל • והנה בנו ה"ל
בן יכבד אב רטנו לקיים מילי דאבוב ז"ל ולהעלות הספרה בעטרת הפירוש
והכנסות ה"ל • לזכות לרבים וכן שלמים המשחוקקים לרווחת צמחונם נדכרי
רבותיו הקדמונים ז"ל אשר היה להם לב רחב כפתחו של אולם • לכן הגני
לחמוך בידו ויאמר חילו על הטוב אשר יפעל להוציא אור יקר להיוותו קטיו
מזוי לכל מבין • ואך למוחר להחיר לנוהרים אחז"י בכ"ת מושבותם שלא
להשיג גבולו של החל"ה משך עשרה שנים רצופים מיום כלות הדפסת הפי
ה"ל וזכות רבותיו ז"ל אשר מובאים בספרה ורבינו הר"ש ז"ל יעמוד לו
לקיים גט נבואה הנביא יחזקאל נתתי את תורתך בלבם ועל לוח
לבם אכתבנו •

הבעזרה לכבודה של תורה הוגיה ולמדיה כיום ב' כ"ג תמוז שנת
הכתר"ל לפ"ק :

דובערוש מייזלש חופ"ק ווארשא יע"א

ישעיה מושקאט ח"ק פראגא

כל מנעמי חלל • יחללו חנו שנה חנה יד שלוחה אלי מאת חתני
והללו ליוצר כל • אשר חלק מחכמתו החוסלג השגון יקר שלשלת
ליראיו • וכופיע גם רוח חכמה וגינה היוחסין מוה' שלמה בצלאל כ"י • בן
לפענח תעלומות תורת כהנים • כבוד מוה' הרב הגאון המנוח מוה'
קן המה מבעלי החוס' והמה נכתונים זה יעקב דוד ז"ל אב"ד ק' ווישגראד כי
שנים כבירים ולא זכינו לחזות נועם רצונו להעלות על מכבש הדפוס ספר
זיו פנינו לחזות מדע קדש • והעיר תו"כ עם פי' הר"ש משאנ"ץ • וגם
ד' צנאות שמו את כבוד קדושת הרב הגאון חו"צ המפורסם לשם ולתפארת
הגאון חו"צ המפורסם לשם ולתפארת דשערי חכמי לב נועם שמו מוה"ר
יעקב דוד כ"י אב"ד דק"ק ווישגראד לאחרי עיני יושני חבל • ולהתענג
באמרי קדש אמרות טהורות צוף דש נקודות הכסף מאביו הרב הגאון ז"ל
והוסף ברוח דעת והשכיל חידושים ומובטחני באחז"י שלא יבוא אחר
נפלאים • זכותם יעמוד להרב הקדוש להסיג גבולו דלא ליקום בלרור
לבצע פרי למעלה להדפיסם ולהסיג עין אורים על פני חבל • אשרי הדור
שיזכו להתענג באור המא' לפני כל בשר שיוצא להתענג באור חידושים המתוקים
מחיקות ועריכות חידושים המתוקים מנופת צוף • כל נכדילב אהביו קנין עין
יעמדו לעזר ולסעד את הרב הקדוש כ"י • יעמדו על המגמור הדפוס ונכון לבס זכות
בעלי תוס' יעמדו לכל המשייעים לדרב מוה' להגדיל תורה ולהאדירה • יללנו במעשיהם ויגדלו צאצאיהם לרוח טוב •
יום ב' כ"ה סיון כח מעשיו הגיד לעמו לפ"ק • וישראל עם קדוש לא ישינו גבול
חלילה איסור תורה מיום זאת הדפוס עד עשרה שנים •

הק' מאיר החונה בק"ק
שירלאווצי •

זאת לרעת כל מקום אשר ימצא בפי' הר"ש הג"ה מסובב בשני חצאי לבנה עיגולים הוא מהמעתיק הראשון הב"י לא נודע מי הוא
ואשר מסובב בחצאי לבנה מרובעים הוא מהרה"ג מהרי"ד ז"ל •

למען הראות גלוי לכל כי הפירוש יקר הלו אשר אנחנו נותנים לפניכם היום הוא מחד מקמאי יראה בפי' הלו בפי' צו פ' ט' כתב כך שמעתי ממורי
ה"ר ר' דוד בר' קלונימוס מחינצבורק וכן בפי' נגעים פ"ב כתב כך פירש לי מורי הרב רבי דוד ברבי קלונימוס משם ה"ר שמואל בר'
קלונימוס • וזה ה"ר דוד בר' קלונימוס היה תלמיד הרשב"ם ור"ת ור"י אחיהם כמ"ל בשלשלת הקבלה ובסדר הדורות וזהו בשנת תתק"פ לפרט כמוכר
בסוף תשובת מהר"ם מרוטנבערג ומוכא בתוס' בחזקת ד' ד' ובמרכי סוף יבמות וכו' בתרא דע"ז סי' תתנ"ו השיב ראיה לה"ר דוד בר' קלונימוס
וכאכא גם בהגה"ת אשר"י פ"ב דגיתין סי' כ"ד ובש"ת מהר"ם סימן תתע"ב שאלת הר' ברוך לרבינו דוד בר' קלונימוס ועל התשובה מקומים דוד בר'
קלונימוס • אליעזר הקטן בן רבינו יהוד"ל הוא בעל הרוקח • והר"ש בר' קלונימוס המוכר כאן הוא רבינו שמואל החסיד מבואר במצרך לחכמה ובסדר
הדורות ריש ד' נ"ו • ובפרשת דבר מרק א' ברייתא ב' מסיים ובפירושי למשניות הארכתי יותר הוא בר"ש מס' שביעית פ"ט משנה ז' • והרבה פעמים
בזכירו איזה משנה מס' זרעים מסיים ושם כירשנו • מזה תראו ברור כי הר"ש משאנ"ץ היה גם מחבר הפי' הלו על הספרה •

10 1987

Wolno drukować, z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury, po wydrukowaniu prawem przepisanej liczby egzemplarzy.

Warszawa dnia 18 (30) Maja 1865 r.

P. O. Cenzora B. CYMERMAN.

דבר אל הקורא

כתיבם מתקור הכתובים האמת וכמוסר - וטעמים לאיסור גילס, גניבה, אונאס, וכוונתם כלי שום חילוק בין יסודי וכן יסודי כוסיף לכניד לנני יעקב ישרו לאמר: **הנה** עד כס לא חיהו ולא נאחרי, אלא מדברים כוונתם במחן אין סבול בין ישראל לעם אחר, אבל אם ישאל השואל, אם מותר לישראל לבנו כלנו אחד מיתר סאו וזו או לשנאיתו, אף אם אסור לו כעלום הכתובים - מלבד ששנו הכתובים בלשון משנה (אבות פרק ד' משנה ג') אל מסי בו לכל אדם, דייקו בלשונם כל אדם מאיזה אומה שיסו ואמרו עוד שם (פרק כ' משנה יא) ר' יוסף אומר, עין כרע ויזר כרע ושנאם ככריות מוילין את האדם מן העולם, ונקטו בלשונם כריות, כל הכריות במשפט, כולם יזיר כפיו, וכוא פ"ס בשכל, סלג בני אל אחד כולנו, ואין יעלם על דפס שיצר בלדם לסקל או לנולל בכבוד שום אדם בלדמם יסו מאיזה עם שיסו - ודבר זה מספור משם למדנו כתוב הכתובים (דברים כ"ג ב') לא תעבד מארי כי נר כייס בלדמו - לא ולמד ק"ו, מה סמנים שסענידו את ישראל וסליו וכוונתם ליאור, עם כל זה אף בעבור שסו לישראל לכסיא שסם, נוסח הכתובים לא תעבד מארי כי' האומות שאלחמו וישיגים תחסיסם שלים ושקטים, ורשות נחום לנו לשמור ולעסוק ולקיים את כל דברי הכתובים ולסחור בכל מיני מסחר ולאחין את ידיו בכל אומות ומלחמם, מי פאי חסר לב ושפונע יעלם על לבו לנאץ ולגדף אומות סלנס - אף כי אס רוע לב וסא נגד הכתובים סיראס וסחכמם - ספחכר סס כוסיף לאמר - אס בכל וסא ישאל השואל - אס כעלכות שושם מכס על שום דבר, אס יס סיסר לאס ישראל (לשונם תחבולה ופרמס לככרית א"ע מן סכנס סס - כוא ורלס מס סכנסו (כנס"ס ס' ש"ס ס"ו). מסס שססכו כסלך ליסול דבר קצוב אסילו זוס שסרלל יסן יסר, מ"ס מקרי [דבר קצוב לכל אס ורלס דמלכותא דלס, וספכרית סכנס סס עוסר על לא ספול סכנסו ככורס כסר מני ספול מנח ספול -

ה מס נחמדים למרס וסונים נסס דורס אמת וסלום דברי ספול נססכס עוסרס כוכבים ס' א' משנס ג' - 'אוס ספכס כר"כ וסלדלס כ' דכל סי דלספס סו סססכס ספיר כעובדי כוכבים מנח, וכו' כ"סן אסר אסנו גרס עסס כייסס, (לא סובדי כוכבים סס' - הנהלן ר' יעקב עמדן, סמקול סגדול כספסו לסס סמיס על סרקי אכוס (סרקי ד' משנס י"ד) סרס קולו קול אדיר וניסס (לספייטס חדשות מאירוס כסר קרני שסס מרסל כנססס. ולכל סללסו סקורל סכיר סס אף מנח קס מדכריו ואלס סס:

ב עורך אומות כעולס אסר סו לפייסס סלס סכירו אס כ' וספרו כעיקר, ולס דלסו אלוס כעל יסולס כמולס כעולס, ולס סכר וסונס וגמול סוס"כ, סקרא ספססס (סל סלסוסס כזון סס) גס כוא נסס סמיס לסרסס סללסוס כעמיס, וספכרקים וסכרסו לסודיע שס סליס כעמיס וסלך מושל ומסניח מסכיר ומסניס כ' ונסודע על ידס דכרס יקירס כללו ססס ספלי סמיס ודלי סלויס כחוקים וכלספי אכין - על כן נסקייס כייס דבר כייססס עד עסס - כי נסנו ככור לס' אלסי אמת ולסורסו וסודיעו ככורו כגורס אסר לא ידעסו ולס סמנו אס סמנו, לסיכר לא יספס: סכר כוונתם סכוסס לשמיס וסחמלס לנא כני כ', גס ילסס מסס סוכס גדולס לפייטס כיו ישראל כמלסס, כי לולס סס ככר כלסס כרסס, אכרס סקוטני כין - אומות ססנלס אס ישראל מנחמס קנלס סס - לולס ס' כייסס לו סקיס סכמיס וסלרס וספכרלים סלמלדס וסס סלינו ככל דור סחמס ס"ד סקורס סללסוס אסס כוא לסס סכנו סליסס מנלרסס כ' וספכרס סכמיס וסלרס סכוקרס סמיד אסר כלמס, מללו סלין לו אסס כסיססס ספכרקים לסמור וסחוקין פורס אלסיס כייס, ע"כ סיו למססס לו וספכס לסס ללדקס.

א מורי אסר כעלס לסי כני עמס קסס אמרי אמת וסלום אלס סמיסססס על דכרי סכסיס נלוריו ומסליו כסל עייסו לנורל וסני כל יסורי סכל, וכרסו נסן נסל סחכסס לפניו לסלר סייטס ככורסו, לסדריכו כדך סכנס ומסיסס, לסמריס עספסוטס איו וסכרסריס רייס סכנילו ליד סרמיס סלס וסיון, ולסווס כלנני יללסו ססכרס, ורלס **ב** ככרסו כסכנס וסרסמס, וסכנס אדס סלמיסס ספייסס אסר סלס וכרסס, אסן.

כל ידע סס, ירל אלסיס וסלס מוסר, ינין לאסרו. סכל דני ממוסס סלמסיס כס"ס וסכסרל וסכוסקיס, וסרס כניקין, דכייט סקח ומסכר, גניכס, וסלס, אונלס, מליסס אכירס, עסקי ירוסס, סנוסס, סדוס, רכיס, עכרס, סחור, גירוס, אכוס, יללס, ספכר, חרס, דיוי מייס, עיינין, סלקוס וכוונתם, אף לסס כסן כוס שום כס כעולס, כי פניסס סללס סלרס ככמיס וסמדינוס סללו כני חוקי כעלכות יר"ס, כמלסר מ"ל דינל דמלסוסל דינל - וסל יעלס על לב קורל נכסל לאמר - אס כן סכר מס על לעסוק בדניס סככר סלסו וסל לסיסו לסס אורס ספולסוס כעולס על סכללס סלס יסני לסלסו. סלל גס לויסס אכרסס אף כסן כוס כוס כס כסיעל, כגון קדסיס, סרומוס, ספכרס, סכרס, סכסדרין וכוונתם, וסכל וסל אס וספייטס וסעייטס כס, אס אס כני יסולס סכניו וספי סכניס מלנו לקייס וסגיס כו יוסס וליס - וסס זלס ידוע לכל, סכמקוס סמללס עכ"ס, ע"ו, אליל, ויין נסך, וכוונתם, קלי על עמיס כקדמוניס סלל ידעו אל אמת ולס כלמיס כנילו ככיס וסכורסו, גס דכרי מוסר וסכנס רייס לא סכירו אלל נומיס סללו וסכרס כמדינוס איירלסל סעמיס אסר אכני סוכניס נססו על ארססס כלל סכס סלכרסס כלדיריס וסכרמיס יר"ס, סכרסס כורל סלמיס, סלמיסס כנילו סכנס וסכורסו סקדוסס וספלי מוסר וסכנס רייס יסרו.

א מנחם לו סלסו לכר וללן דכרי אמת אס ע"ו וספייטס וסליוס נסחוס קלרס סריסס סככיל, כי ככל סכרי ירלס ומוסר כלסנו יקדיסס נמללס לרוב, וקך (לכרס כעמלל נניסס עס מנח מוסר:

א כרסס: וז"ל כספסו יד סמקס גור אומר כל כגונכ מסוס ערוסס וספלי עוסר על לא עססס סנימר לא סגניס וסלר גונכ מסון ישראל או כגונכ מסון עוסר כוכבים - אסור גלול כל ססור דין סורס אסילו עוסר כוכבים - אסור גלולס או לפסיין, אסור גלונכ דפס ככריוס אפי דפס עוסר כוכבים וספי מלס אסס כל ספיו וסל גניכס דפס יללס, אלא שס אמת ורסו כסן וי סכור מכל עול וסוס: אסור לרמוס אס יני אדס כמקח ומסכר או גלונכ אס דפסס וסלר ישראל וסלר איו ישראל כייס ככרס וס - ואלס וסכרסו כס' סכמיסס כלס ס"כ א"כ דכרס סורס כעובד כוכבים סחמס דך ק"ו כליט יסוי סליו סחמס ידך וק איו מוסר ככני וסכסכונלס וסיו כרמיס וסללסוס וספכרקים על כל כל כ' - ולנו כרמיס כולן אסר כיור כס' סלי יספס אומס וספכס עוסס אסר (דכרס כ"ס) כי כעסכס ס' אלסיין כל עוסס אס כל עוסס עול:

ב כנלן ר' מנח סמלרי כספסו ססס סקובס (כנל קמל) מנלר עין אכור גילס וגיניס ספססס סללס וכוונתם אסילו נגד עיכדי כוכבים סלל כיו גוריס דכרי סדוס - וסלר אסר כעמק כקיריו לפני סכורס אכירס לעובד כוכבים, וסלר סוס איו חיוב רק דרך ססידוס סיס מלמרו כככר כדכרס וכללסס אס, (ולפנין ססס) כל כל סכוס ספממין ככוריס כדכרי סדוס עובדי אלוס על אכס זל אס"ס סלמיססס כחוקס מלמוססו אכס ככלל זס, אלא סרי כן סכרלל גמור לכרסס לללו, אף כלכרסס וקך כעסוס ספססס - וכל סלר דכרס כני סוס חילוק -

ג רבי מנח כן גני כספסו סיקר אלס סללס (דך ק"ו ק"ו) דסוס אספסרס כיון סקורסו על סכויב כככרס סכס וסכחוקס עוסס: סייק מנחי לאמר: **ב** ככרס כוס מלי אסס ככרסו אסר ישראל סרסס כקיר מלכוסס יר"ס כככר אל סקללסס איונו כככר סיס יסיו וסכרמי אכ, ככרסו סכסס לסמור ולעסוק ככל אסר זלס ס' אלסינו אומנו כ' וספכרס לוס סכמיססס לו חירוס כגון סכור אס סלרך כללר מסס, סודלי רליו לסחוק לסס עוסס וסכסלל כעד סללס וסכרס לטוב יסיו אסס מלס אכיו סכסיסס, וקך כוא חוכנוס מן סכורס וקך נלס לו לככר כעכוסס סכסס כעל כל אסר גמלנו כס' על ידס - וכל ספי סלימין וסלר סכור מוס סכר, סכרסו מלמלס אומנו נלמסו ולגנו אס ממוסס ולקסס רעסס מ", איו אלא סוסס, וסל דך כס' לא ידע, כי זקיק ס' ככל דכרי כ' -

ד כסללס וסכוסס סכרלל מנלר דך כ' ו' וסלר אסר סכויב סככר וז"ל סקורסו ככרסס

ס פ ר א

הרא

תורת כהנים

עם פירוש מאחד הראשונים מבעלי התוס' והוא ריש משאנין • המאיר לארץ
בחיבורו על המשניות זרעים • ומהרות • כמבואר מעליד :

המטמון היקר הזה • היה ספון ומטון בבית נגזי הספרים של הרב הנאון החסיד שלשלת היוחסין צנא
מלא ספרא מה' יעקב דוד זצ"ל אבדק"ק וישטראד בן הרב הגדול המופלג בתורה ובחסידות
מה' ישראל איסר זלדיה מסעורישש דליטא • והוא עשה אונים לתורת כהנים • ואסף חילופי
נדרסאות מש"ס בבלי • וירושלמי • ומדרשים • ונירסאות • ופירושים • מספרי ד"ת וזית רענן ואות
אמת • ומראה מקומות והערות • עינים מאירות • והיו למאודות :

יצא לאור ע"י בני ח"ד"ת רצ"ל עפ"י צוואתו .

ו ו א ר ש א

בדפוס ר' שמואל בר' חיים ארגעלבראנד נ"י ,

שנת תרכ"ז לפ"ק

SYFRA

CZYLI

TORAS KOHANIM.

WARSZAWA

W DRUKARNI S. ORGELBRANDA.

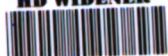
1866.

Hab

Hel- 3126. 900. 19

(tag folio)

HD WIDENER

HW QSCG 2

Heb
3126
900.19

(tag folio)

Harvard College
Library

The Gift of

LUCIUS NATHAN LITTAUER

Class of 1878

IN MEMORY OF HIS FATHER

NATHAN LITTAUER

FROM THE LIBRARY OF

RABBI HYMAN G. ENELOW

